

ATLASUL
LINGUISTIC ROMAN

ATLASUL LINGUISTIC ROMÂN

PUBLICAT SUB ÎNALTUL PATRONAJ AL
M. S. REGELUI CAROL II

DE MUZEUL LIMBII ROMÂNE DIN CLUJ

SUB CONDUCEREA LUI

SEXTIL PUȘCARIU

PROFESOR LA UNIVERSITATEA DIN CLUJ
MEMBRU AL ACADEMIEI ROMÂNE

PARTEA I (ALR. I)

VOL. I: PĂRȚILE CORPULUI OMENESC ȘI BOALELE LUI

DE

SEVER POP

CONFERENȚIAR LA UNIVERSITATEA DIN CLUJ

TOATE DREPTURILE REZERVATE

HĂRȚILE ACESTUI ATLAS AU FOST IMPRIMATE DE INSTITUTUL CARTOGRAFIC «UNIREA», BRAȘOV

MAIESTĂȚII SALE REGELUI

CAROL II

MARELE SPRIJINITOR ȘI ÎNDRUMĂTOR AL CULTURII ROMÂNEȘTI

MUZEUL LIMBII ROMÂNE

Anchetele pentru Atlas au putut fi terminate prin mărinimosul sprijin acordat de următorii donatori, cărora le aducem cele mai vii mulțumiri:

FUNDAȚIA REGELE CAROL II
FUNDAȚIA REGELE FERDINAND I
BANCA NAȚIONALĂ
ACADEMIA ROMÂNĂ
MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE
MINISTERUL AFACERILOR STRAINE
UZINELE ȘI DOMENIILE REȘIȚA
DIRECȚIUNEA CĂILOR FERATE ROMÂNE
PREȘIDENȚIA CONSILIULUI DE MINIȘTRI
MINISTERUL AGRICULTURII ȘI AL DOMENIILOR
PREFECTURA TIMIȘ-TORONTAL
CASA ȘCOALELOR
SOCIETATEA DE RADIODIFUZIUNE
MITROPOLIA CERNAUȚI
SOCIETATEA MICA
CREDITUL INDUSTRIAL
CASA DE ECONOMII ȘI CECURI POȘTALE
PREFECTURA TREI-SCAUNE
PREFECTURA SĂLAJ
PREFECTURA NĂSAUD
BANCA ALBINA
PREFECTURĂ NEAMȚ
PRIMĂRIA BISTRIȚA (NĂSAUD)
CAMERA DE COMERȚ CERNAUȚI
PREFECTURA CLUJ
IORGU TOMA
ACHIDIM ȘIOLDEA
EUGENIA CRIȘAN

Atlasul Linguistic Român a format una din preocupările de căpetenie ale MUZEULUI LIMBII ROMÂNE din Cluj, chiar dela întemeierea lui, în toamna anului 1919. Cel ce iscălește aceste rânduri își aduce cu emoție aminte de vremea când — acum patruzeci de ani — cutreiera cu chestionarul lui G. WEIGAND Țara Oltului, contribuind astfel la alcătuirea întâiului Atlas Linguistic al României. Acum, când în România-Mare apare Atlasul cel mare al limbii române, e firesc ca întâiul gând al elevului recunoscător să se îndrepte spre cel ce a conceput cel dintâiu, la sfârșitul veacului al nouăsprezecelea, planul unei înfățișări cartografice a graiurilor noastre.

Prin chestionare trimise în toată țara am încercat să facem întâile sondajii. Credeam că din răspunsurile primite vom putea cunoaște comunele cele mai interesante din punct de vedere lingvistic, că din diferitele chestionare amănunțite se va putea alcătui mai ușor un chestionar general și că legătura ce o făceam cu membrii corespondenți ai Muzeului, răspândiți pe tot cuprinsul României, ne va putea fi de folos la anchetele pe teren.

În curând ne-am convins însă că culegerea de material pe această cale, și mai ales prelucrarea lui, cere atât timp, muncă și cheltuială, încât am renunțat de a mai face o legătură între Atlas și chestionarele trimise corespondenților noștri. Prin acestea continuăm însă să strângem, independent de Atlas, un foarte prețios material lexical, păstrat în colecțiile Muzeului, care așteaptă să fie prelucrat mai târziu ¹⁾.

În general, una din cele mai prețioase învățături cu care Atlasul ne-a îmbogățit experiența, a fost convingerea că o operă mare nu se poate săvârși decât cu sacrificii mari. Cu inimă grea am renunțat bunăoară la fonograme și la filmul cinematografic. Cele dintâi aveau să prindă pe plăci modulațiile glasului, cele din urmă aveau să completeze colecția noastră de fotografii de obiecte cu reprezentarea unor acțiuni printr'o succesiune de imagini (de ex. stadiile succesive ale expresiei *a melița cânepa* sau *albinoale roiesc*). Nici timpul, nici mijloacele materiale nu ne-au permis să continuăm în aceste două direcții. Renunțând la o idee care ne-a fost scumpă la început, ne-am dat seama că mai mult decât a tinde spre desăvârșire valorează a putea fi utili la vreme potrivită.

Prin întregirea României după marele războiu, limba noastră trecea printr'una din cele mai mari prefaceri din cursul întregii sale dezvoltări. Limba din Țara veche — și mai ales limba Capitalei — pătrundea triumfătoare în provinciile nouă; ici și colo se petrecea și fenomenul invers: intrau în limba literară cuvinte și expresii din Ardeal. Procesul acesta deosebit de interesant din punct de vedere lingvistic trebuia surprins în toial desfășurării; afară de

¹⁾ S'au trimis până acum următoarele opt chestionare, alcătuite în cea mai mare parte de d-l ȘTEFAN PAȘCA: *Chestionarul I: Calul*, Cluj, 1922, Tip. « Ardealul », 24 p. in-8°; *Chestionarul II: Casa*, Sibiu, 1926, Tip. « Dacia Traiană », 24 p. in-8°; *Chestionarul III: Firul*, Cluj, 1924, Tip. « Ardealul », 16 p. in-8°; *Chestionarul IV: Nume de loc și de persoană*, Cluj, 1930, Tip. « Ardealul », 16 p. in-8°; *Chestionarul V: Stâna, păstoritul și prepararea laptelui*, Cluj, 1931, Tip. « Ardealul », 16 p. in-8°; *Chestionarul VI: Stupăritul*, Cluj, Tip. « Ardealul », 16 p. in-8°; *Chestionarul VII: Instrumente muzicale*, Cluj, 1935, Tip. « Cartea Românească », 16 p. in-8°; *Chestionarul VIII: Mâncări și băuturi*, Cluj, 1937, Tip. « Ardealul », 12 p. in-8°.

L'Atlas linguistique roumain a formé une des préoccupations essentielles du MUSÉE DE LA LANGUE ROUMAINE de Cluj, dès la fondation de celui-ci en automne 1919. L'auteur de ces lignes se rappelle avec émotion le temps où — il y a quarante ans — il parcourait le pays de l'Olt avec le questionnaire de G. WEIGAND, et contribuait ainsi à la constitution du premier atlas linguistique de Roumanie. A l'heure où apparaît, dans la Grande Roumanie, le Grand Atlas de la langue roumaine, il est naturel que la pensée de l'élève reconnaissant aille tout d'abord à celui qui le premier a conçu, à la fin du siècle dernier, le plan d'une description géographique de nos parlers.

Nous avons cherché à faire les premiers sondages en envoyant des questionnaires dans tout le pays. Nous pensions que les réponses nous permettraient de connaître les communes les plus intéressantes au point de vue linguistique; que les différents questionnaires détaillés nous aideraient à constituer un questionnaire général; que les relations établies avec les correspondants du Musée, dispersés dans tout le pays, seraient utiles à nos enquêtes sur le terrain.

Nous nous sommes vite convaincus qu'il faudrait trop de temps, de peine et d'argent pour amasser et surtout manier le matériel ainsi obtenu: aussi avons-nous renoncé à coordonner l'Atlas et les questionnaires envoyés à nos correspondants. Nous continuons cependant, indépendamment de l'Atlas, à réunir un matériel lexical précieux, conservé dans les archives du Musée en attendant qu'on l'étudie plus tard ¹⁾.

Un des enseignements les plus précieux dont l'Atlas ait enrichi notre expérience, c'est qu'on ne peut mener à bien une œuvre considérable qu'au prix de sacrifices considérables. Nous avons renoncé, non sans regret, aux phonogrammes et aux films cinématographiques. Les premiers devaient enregistrer les modulations de la voix, les seconds compléter notre collection de photographies d'objets en représentant certaines actions par succession d'images: ainsi les diverses stades de « *teiller le chanvre* » ou « *les abeilles essaient* ». Nous n'avons eu ni le temps ni les moyens matériels de persister dans ces deux voies. En renonçant à une idée qui nous avait été chère, nous nous sommes rendu compte qu'il importe moins de réaliser la perfection que d'être utile à un moment donné.

La réalisation de l'unité de la Roumanie après la grande guerre a amené pour notre langue une des plus profondes transformations qu'elle ait connues au cours de son évolution. La langue de l'Ancien Royaume — et surtout celle de la capitale — envahissait triomphalement les nouvelles provinces; par ci par là le phénomène inverse se produisait aussi: des mots et des expressions de Transylvanie entraient dans la langue littéraire. Il était nécessaire de saisir ce processus si intéressant au point de vue linguistique au cours même de son développement; en outre,

¹⁾ Nous avons envoyé jusqu'à présent les huit questionnaires suivants, qui sont dans leur plus grande partie l'œuvre de M. ȘTEFAN PAȘCA: *Le Cheval*, Cluj, 1922, Typ. « Ardealul », 24 p. in-8°; *La Maison*, Sibiu, 1926, Typ. « Dacia Traiană », 24 p. in-8°; *Le Fil*, Cluj, 1924, Typ. « Ardealul », 16 p. in-8°; *Noms de lieux et de personnes*, Cluj, 1930, Typ. « Ardealul », 16 p. in-8°; *Le parc, l'élevage du mouton, la préparation du lait*, Cluj, 1931, Typ. « Ardealul », 16 p. in-8°; *L'élevage des abeilles*, Cluj, Typ. « Ardealul », 16 p. in-8°; *Les instruments de musique*, Cluj, 1935, Typ. « Cartea Românească », 16 p. in-8°; *Aliments et boissons*, Cluj, 1937, Typ. « Ardealul », 12 p. in-8°.

aceea limba trebuia fixată pe hărți înainte de a-și pierde cele mai interesante din provincialismele sale.

Întâia grijă ne-a fost să pregătim un elev tânăr pentru specialitatea geografiei lingvistice. În D-l SEVER POP am avut norocul să găsim un minunat anchetator, dotat cu toate calitățile indispensabile pentru munca grea ce-l aștepta: rezistență fizică, ureche foarte fină, putere de a sacrifica orice alte preocupări și de a-și concentra toate forțele asupra anchetei și darul de a stabili o atmosferă de încredere între el și subiectele sale.

Acest lucru i-a fost cu puțință fiindcă știa, ca fiu de țăran, cum trebuie să se adreseze subiectelor sale dela țară. Ajuns la Paris, ca elev al școlii dela Fontenay-aux-Roses, el a mai putut urma cursurile și exercițiile pline de sugestii și îndemnuri ale maestrului geografiei lingvistice, J. GILLIÉRON. Despre înțelegerea pe care D-l POP o aducea dela început problemelor acestei discipline dă dovadă lucrarea *Buts et méthodes des enquêtes dialectales*, tipărită la Paris în 1927.

Mai târziu, luând parte la anchete pe teren, făcute de D-nii JUD, GAUCHAT, GRIERA, SCHEUERMEIER și PELLIS, a putut profita și de experiența acestor învățați.

După întoarcerea sa din străinătate, D-l POP a întocmit, după indicațiile date la Muzeu, o probă de *chestionar*. În acesta trebuiau să între înainte de toate cele 114 « cuvinte normale » ale lui WEIGAND și cât mai multe întrebări din chestionarele celorlalte atlase romanice, pentru ca să se poată urmări pe de o parte schimbările suferite de limba română în ultimii 40 de ani, iar pe de altă parte pentru ca imaginea cartografică a întregii romanități să poată fi urmărită pe cât mai multe hărți.

Acest chestionar a fost discutat cu de-a-mănuntul de membrii Muzeului în 11 ședințe și completat mai ales cu chestiuni care aveau să scoată în evidență specificul românesc. În urma acestor adăușuri, chestionarul a ieșit atât de bogat încât unui singur anchetator i-ar fi trebuit prea mult timp ca să-l termine într'un număr destul de mare de puncte. De aceea am conceput planul *să facem simultan două anchete, cu doi anchetatori și cu două chestionare diferite, în puncte diferite*.

Din redacția primă a chestionarului au fost scoase deci chestiunile prea speciale și au fost păstrate mai ales cele ce se raportau la noțiuni cunoscute de oricine. La acest chestionar « normal », de 2160 de întrebări, au fost adăugate 48 de chestiuni care aveau să aducă precizări și date despre subiect și material referitor la toponimia și onomastica locală.

Restul chestiunilor a format baza celui de al doilea chestionar, « dezvoltat », pe care l-a completat D-l EMIL PETROVICI cu întrebări referitoare la terminologia specială a celor mai diferite aspecte ale vieții dela țară și a realităților românești. Rezultatele obținute cu acest chestionar se vor da în cele patru volume din urmă ale Atlasului, care se tipăresc simultan cu cele șase dintâi.

Prin faptul că anchetele au fost făcute simultan de doi anchetatori, am putut să isprăvim, în termenul fixat din capul locului, 394 de anchete în 387 de puncte, cu două chestionare, care împreună cuprind aproape 7000 de chestiuni, mai multe decât oricare din atlasele existente.

După o încercare de anchetă făcută de D-l POP, în vara anului 1928, în comunele Mohu și Apold, au urmat, în vacanțele de Crăciun ale anului 1929, pe un ger cumplit, cele două anchete de probă, făcute de fiecare din cei doi anchetatori cu chestionarul său, în Carpații de Nord-Est, unul în comuna Coșna și altul în Prundul-Bărgăului. În primăvara anului următor anchetele de probă au fost continuate în regiunile de șes din apropierea Dunării.

Îmbogățiți cu primele experiențe, cei doi anchetatori pun în ședințele Muzeului chestiunea grea a *transcrierii* fonetice, arătând sistemul imaginat de ei, care avea la bază transcrierea fonetică internațională, urmat mai mult sau mai puțin de celelalte atlase romanice. Dar acest fel de transcriere fu părăsit din trei motive. Cel dintâiu era că limba română are două serii de sunete speciale, care nu

il fallait fixer sur des cartes l'état de la langue avant qu'elle ne perdît ses provincialismes les plus précieux.

Notre premier soin a été de préparer un élève jeune dans la spécialité de la géographie linguistique. Nous avons eu la chance de trouver dans la personne de M. SEVER POP un enquêteur excellent, doué de toutes les qualités indispensables au dur labeur qui l'attendait : résistance physique, finesse d'ouïe, volonté de sacrifier à l'Atlas toute autre préoccupation, et de concentrer toutes ses forces sur l'enquête, don de créer entre lui et les sujets interrogés une atmosphère de confiance. Fils de paysan, il savait en effet comment s'adresser aux gens de la campagne. Pendant son séjour à Paris en qualité de membre de l'École roumaine de Fontenay-aux-Roses, il a pu suivre l'enseignement suggestif et profiter de l'expérience de GILLIÉRON, le maître de la géographie linguistique. Son travail *Buts et méthodes des enquêtes dialectales*, imprimé à Paris en 1927, atteste l'intelligence qu'il avait dès lors des problèmes de cette discipline.

Plus tard, il a pris part aux enquêtes sur le terrain faites par MM. JUD, GAUCHAT, GRIERA, SCHEUERMEIER et PELLIS, et s'est enrichi de l'expérience de ces savants.

A son retour de France, M. POP a composé, d'après les indications reçues au Musée, un type de *questionnaire*. Celui-ci devait avant tout comprendre les 114 « mots normaux » de WEIGAND, et, en outre, le plus grand nombre possible des demandes posées dans les questionnaires des autres atlas de langues romanes ; il fallait en effet d'une part étudier les changements subis par le roumain dans ces quarante dernières années, et d'autre part permettre de considérer sur le plus de cartes possible l'image cartographique de l'ensemble de la latinité.

Ce questionnaire fut discuté en détail par les membres du Musée au cours de onze séances, et complété surtout par des questions destinées à mettre en évidence les aspects spécifiquement roumains. A la suite de ces additions, le questionnaire est devenu si riche qu'il aurait fallu trop de temps à un seul enquêteur pour en venir à bout sur un nombre suffisant de points. Aussi nous est-il venu à la pensée de *faire simultanément deux enquêtes, avec deux enquêteurs et deux questionnaires différents, sur des points différents*.

On a donc enlevé du premier modèle de questionnaire les questions trop spéciales, pour garder avant tout celles qui se rapportaient à des notions connues de tous. A ce questionnaire « normal » de 2160 questions vinrent s'ajouter 48 autres demandes destinées à fournir des précisions et des données sur le sujet et le matériel concernant la toponymie et l'onomastique locale.

Le reste des questions a formé la base du second questionnaire « développé », que M. EMIL PETROVICI a complété par des demandes se rapportant à la terminologie spéciale des aspects les plus divers de la vie paysanne et des réalités roumaines. Les résultats obtenus avec ce questionnaire seront publiés dans les quatre derniers volumes de l'Atlas, qui s'impriment en même temps que les six premiers.

Les enquêtes ayant été menées à la fois par deux enquêteurs, nous avons pu achever dans les délais que nous nous étions fixés 394 enquêtes sur 387 points, avec deux questionnaires comprenant ensemble près de 7000 questions, soit plus que dans n'importe quel Atlas existant.

Après une enquête d'essai faite par M. POP dans l'été de 1928, dans les communes de Mohu et Apold, vinrent, pendant les vacances de Noël 1929, sous un froid terrible, les deux enquêtes d'essai menées par les deux enquêteurs, chacun avec son questionnaire, dans le Nord-Est des Carpathes : l'une à Coșna, l'autre à Prundul-Bărgăului. Ces essais furent continués l'année suivante dans les régions de plaine près du Danube.

Enrichis de ces premières expériences, les deux enquêteurs posèrent dans les séances du Musée le problème difficile de la *transcription* phonétique ; ils exposèrent le système imaginé par eux, basé sur la transcription phonétique internationale, plus ou moins adoptée par les autres atlas romans. Mais ce système de transcription fut abandonné pour trois motifs. D'abord, le roumain a deux séries

se găsesc — decât doar¹ aici și colo — în alte limbi, și pentru care sistemul fonetic internațional nu prevedea semne speciale. Sânt pe de o parte vocalele centrale, adică difteritele feluri de *ä* și *i* (*ä*), pe de altă parte sunetele afonizate (uneori și silabe întregi, chiar și în mijlocul cuvintelor) și reduse atât de mult, la sfârșitul cuvintelor, încât apar numai « suflute » sau « mimate ». Al doilea motiv era că în lingvistica română aveam un sistem de transcriere, mai mult sau mai puțin unitar, vechiu de o jumătate de veac și deci trebuia să ținem după puțină seamă și de tradiție. Cea mai hotărâtoare cauză a fost însă următoarea: Atlasul Lingvistic Român nu e numai un instrument de documentare pentru linguiști. Istoricul, etnograful, folcloristul și geograful pot găsi în hărțile noastre lămuriri pentru preocupările lor. Dar nu numai ei, ci oricare Român cult va găsi în hărțile Atlasului informațiuni, din cele mai prețioase, despre cel mai scump patrimoniu național, limba. Din acest motiv mai cu seamă, după lungi discuții, a fost primită propunerea d-lui prof. univ. G. GIUGLEA, care a cerut ca la baza transcrierii fonetice să fie pus sistemul grafic obișnuit, cu adăogarea semnelor diacritice necesare, spre a obține o cât mai fidelă redare a rostirii. Nespecialiștii vor putea face abstracție de aceste semne, obținând astfel, de cele mai multe ori, imaginea literară a cuvântului respectiv. Un tablou al semnelor întrebuițate, cu descrierea sunetelor¹⁾ și arătarea corespondentelor lor din transcrierea Asociației fonetice internaționale, precum și cu explicarea semnelor convenționale și a abreviațiilor întrebuițate²⁾, alăturat primului volum, dă cetitorului orientarea necesară. Pe nefilologi îi rugăm să fie îngăduitori față de multele semne care dau hărților noastre un aspect cam rebarbativ. Cu puțină osteneală ei se pot deprinde repede cu sistemul nostru de transcriere și vor cunoaște marile avantajii ce rezultă dintr-o reproducere exactă a pronunțării regionale. De asemenea am vrea să nu ni se facă un proces de intenții, dacă am transcris cu acest sistem și cuvintele străine în puncte cu populație minoritară. Ne dăm seama că a reda prin *car* cuvântul unguresc *kár*, pe care Ungurii l-ar ceti *řár*, e echivoc, dar anchetatorii nu puteau întrebuița două feluri de semne, iar unitatea lucrării cerea un sistem unitar de transcriere pentru toate cazurile.

¹⁾ Principiile transcrierii noastre sânt, în linii mari, următoarele:

Vocalele *deschise* sânt însemnate cu un cârlig — cele foarte deschise cu două cârlige — dedesubt: *ę, ę...* Vocalele *închise* — mult mai rare — au un punct dedesubt: *ę, ę...* *Lungimea* se însemnează cu o linioară deasupra: *ā, ē, ī...* Această linioară pusă deasupra unu *r* (*ř*), însemnează că e rostit vibrat (cu multe bătăi). *Nazalitatea* se însemnează cu o « tildă »: *ā, ē, ī, Ń, Ń...*; *nasalizarea ușoară* cu o variantă a acestei « tilde ».

Dintre *vocalele centrale*, *ä* și *i* (care e scris astfel și la mijlocul cuvintelor) reprezintă felul de rostire literar. Prin jumătatea de cerc (◡) și circumflexul (⋈) așezate deasupra celorlalte vocale se notează variantele vocalelor centrale.

Vocalele și consoanțele *afonizate*, rostite fără vibrațiunea coardelor vocale (« voce ») — complet sau numai către sfârșitul articulației — se însemnează cu o liniuță perpendiculară dedesubt. Sunetele foarte *scurte* sau cele de tranziție se însemnează la umăr. Cele « înghițite », adică *rostite nedeslușit*, au o linie tremurată dedesubt, spre deosebire de cele subliniate, care au fost *auzite sigur și clar* de anchetatori.

Semivocalele se însemnează cu un semicerc întors dedesubt: *jes, Ńaya...*

Accentul — ascuțit când e principal și grav când e secundar — se așează pe vocala silabei accentuate în cuvinte de cel puțin două silabe: *făce...* Când silaba accentuată are un diftong, accentul e pe vocala mai sonoră a acestuia. Dacă această sonoritate nu se remarcă, diftongul accentuat se scrie astfel: *coăsd...*, *tămd...*

La consoanțe, apostroful drept, așezat deasupra sau la umăr, arată că sânt *muate* (palatale sau palatalizate).

²⁾ În paranteze colțuroase se dau câteva abrevieri, care sânt de două feluri: cele ce urmează după cuvânt îl definesc — atunci când acest lucru e necesar — din punct de vedere gramatical, iar cele așezate înaintea cuvântului dau informații de natură lingvistică. Astfel un *viespe* [m], *calu* [a], *oali* [pf], *simț* [z], *dă* [6]... înseamnă că *viespe* e masculin, *calu* (în loc de *calul*) e articulat, *oali* (în loc de *oale*) e un plural feminin, *simț* (în loc de *simți*) e forma persoanei a doua și că *dă* (în loc de *dau*) e persoana a șasea (= a treia din plural). Când parantezele, în care găsim mai ales litere grecești — pentru ca și prin aceasta să se distingă mai bine de celelalte — sânt așezate înainte de cuvântul respectiv, ele ne dau indicații ca cele următoare: [σ] *creieri*... însemnează că forma *creieri* a fost « sugerată », adică subiectul răspunsese mai întâi *minte* și numai când anchetatorul l-a întrebat din nou: « dar *creieri* nu ziceți? » a dat și această formă; [ε] *beregată* însemnează că subiectului nu i-a venit spontan în *minte* răspunsul, ci « a ezitat » înainte de a-l da.

de sons spéciaux, qui ne se rencontrent pas — sinon sporadiquement — dans les autres langues, et pour qui le système phonétique international ne prévoit pas de signes spéciaux. Ce sont d'une part les voyelles centrales, soit les différentes sortes de *ä* et de *i* (*ä*), d'autre part les sons dévocalisés (parfois des syllabes entières, même au milieu des mots) et si réduits à la fin des mots qu'ils n'apparaissent que « chuchotés » ou « mimés ». Ensuite, la linguistique roumaine possède depuis un demi-siècle un système de transcription plus ou moins unitaire, et il fallait dans la mesure du possible tenir compte de cette tradition. Mais le motif déterminant a été celui-ci: l'Atlas linguistique roumain n'est pas seulement un instrument de documentation pour les linguistes. Historiens, ethnographes, folkloristes et géographes pourront trouver dans nos cartes de précieuses informations concernant leurs études. Plus encore, tout roumain cultivé trouvera dans les cartes de l'Atlas des renseignements de premier ordre sur ce que le patrimoine national a de plus cher: la langue. Pour cette raison, après de longues discussions, on a adopté la proposition de M. GIUGLEA, professeur à l'Université de Cluj, qui prenait pour base de la transcription phonétique le système graphique habituel, en y ajoutant les signes diacritiques nécessaires pour rendre le plus fidèlement possible la prononciation. Ceux qui ne sont pas spécialistes pourront faire abstraction de ces signes, et obtiendront le plus souvent ainsi l'image littéraire du mot. Un tableau des signes employés, avec la description des sons¹⁾ et l'indication de leurs correspondants dans la transcription de l'Association phonétique internationale, ainsi que l'explication des signes conventionnels et des abréviations utilisés²⁾ est joint au premier volume, et permet au lecteur de s'orienter. Nous prions ceux qui ne sont pas philologues de nous pardonner la multiplicité des signes qui donne à nos cartes un aspect quelque peu rébarbatif. Avec un peu d'effort, ils s'habitueront vite à notre système de transcription, et reconnaîtront les grands avantages que présente une reproduction exacte des prononciations régionales. Nous ne voudrions pas d'autre part qu'on nous fit un procès de tendances, pour avoir transcrit avec le même système les mots étrangers, dans les points où se trouve une population minoritaire. Il est certain que la transcription *car* du mot hongrois *kár*, transcription qu'un Hongrois lirait *řár*, est équivoque; mais nos enquêteurs ne pouvaient pas employer deux séries de signes, et l'unité de l'œuvre exigeait un système unitaire de transcription pour tous les cas.

¹⁾ Voici, dans leurs grandes lignes, les principes de notre transcription:

Les voyelles *ouvertes* sont marquées d'un crochet souscrit: *ę, ę...*; celles qui sont très ouvertes, de deux. Les voyelles fermées, beaucoup plus rares, sont marquées d'un point souscrit: *ę, ę...* Les longues sont indiquées à l'aide d'un trait placé au-dessus: *ā, ē, ī...* Ce trait mis au-dessus d'un *r* indique qu'il est prononcé vibré (avec plusieurs vibrations). La nasalité est marquée par une tildă: *ā, ē, ī, Ń, Ń...*; une faible nasalisation, par une variante de cette tildă.

Parmi les *voyelles centrales*, *ä* et *i* (qui est écrit ainsi aussi à l'intérieur des mots), représentent la prononciation littéraire et commune. Les variantes de ces sons sont marquées par les signes (◡) et (⋈) mis au-dessus des autres voyelles.

Les voyelles et les consonnes dévocalisées, prononcées sans vibration des cordes vocales — complètement ou seulement vers la fin de l'articulation — sont marquées d'une ligne perpendiculaire souscrite. Les sons *très brefs* ou de transition sont notés un peu au-dessus des autres: *p^kele* « *pele* », *las^d*. Les sons « avalés » c'est-à-dire prononcés indistinctement ont au-dessous une ligne tremblée, à la différence de ceux qui sont soulignés; ces derniers ont été *entendus avec certitude* par les enquêteurs.

Les demi-voyelles sont marquées d'un demi-cercle renversé souscrit: *jes, Ńaya...*

L'*accent* — aigu pour l'accent principal et grave pour le secondaire — est placé sur la voyelle de la syllabe accentuée dans les mots d'au moins deux syllabes: *făce...* Lorsque la syllabe accentuée présente une diphtongue, l'accent est sur la voyelle la plus sonore de cette dernière. Si cette différence de sonorité ne se remarque pas, la diphtongue accentuée est marquée comme suit: *coăsd...*, *tămd...*

Pour les consonnes, l'apostrophe placée au-dessus ou à côté marque qu'elles sont *mouillées* (palatales ou palatalisées).

²⁾ Nous donnons entre crochets quelques abréviations, de deux sortes: celle qui *suivent* le mot le définissent — lorsque cela est nécessaire — au point de vue grammatical; celles qui le *précèdent* donnent des informations de nature linguistique. Ainsi *viespe* [m], *calu* [a], *oali* [pf], *simț* [z], *dă* [6]... signifie que *viespe* est masculin; que *calu* (au lieu de *calul*) est articulé; que *oali* (au lieu de *oale*) est un pluriel féminin; que *simț* (au lieu de *simți*) est la seconde personne du singulier et que *dă* (au lieu de *dau*) est la 6-e personne, soit la troisième du pluriel. Quand les crochets, où nous trouvons surtout des lettres grecques — pour qu'ils se différencient mieux des autres — précèdent le mot, ils contiennent des indications de l'ordre que voici: [σ] *creieri*... signifie que la forme *creieri* a été « suggérée »; le sujet avait d'abord répondu: *minte*; ce n'est qu'après que l'enquêteur lui a dit: « mais ne dites-vous pas aussi *creieri*? » qu'il a donné aussi cette forme; [ε] *beregată* signifie que la réponse n'est pas venue spontanément au sujet, mais qu'il a « hésité » avant de la donner.

Din cele două posibilități de redare a pronunțării, cea « impresionistă » — care însemnează sunetul auzit întocmai și fără retușări ulterioare, indiferent de felul cum apare același sunet în cazuri similare — și cea « normalizatoare » — care sacrifică nuanțele și reduce varietățile la aceleași tipuri de sunete — anchetatorii s'au hotărât pentru cel dintâi.

Când, după aceste pregătiri, am obținut din partea marelui sprijinitor al culturii românești, M. S. Regele Carol II, un bogat ajutor material și un neprețuit sprijin moral, cei doi anchetatori, D-nii S. POP și E. PETROVICI au început, în Aprilie 1930, anchetele definitive.

Ancheta D-lui POP, ale cărei rezultate vor fi prezentate în cele 6 volume dintâi (ALR I), a durat până în 1937.

Au fost cercetate 301 de puncte, între care 280 în Regatul România și 21 în afară de hotarele lui: 4 în Iugoslavia, 1 în Bulgaria: 2 în Ungaria, 1 în Cehoslovacia și 4 în Uniunea Sovietică (Românii transnistrieni au fost chestionați în Basarabia). Dintre dialectele transdanubiene, au fost cercetate două sate de Istroromâni (Briani și Jeian) în Istria, două așezări de Megleniți (Liumnița și Țârna-reca) în Cadrilater, la coloniștii veniți de curând din Grecia, și tot în Cadrilaterul dobrogean au fost studiate 5 sate de coloniști aromâni: Giurmaia-de-sus (Bulgaria), Perivoli, Seliia-de-jos, Avdela (Grecia) și Pleasa (Fărșeroți din Albania). În Avdela au fost chestionați simultan și coloniști veniți din Samarina și Băiasa. Pe hărțile noastre punctele aromâne sânt așezate în Dobrogea, iar subt ele, despărțite cu o linie orizontală, cele meglenite. Istroromânii sânt așezați în colțul sudvestic al hărții.

Mai mult de 80% din locuitorii români ai României fiind țărani, cele mai multe puncte cercetate au fost la țară. Spre a nu neglija însă limba claselor culte, am urmat o sugestie ce ne-a fost făcută de d-l profesor universitar D. CARACOSTEA și am chestionat și trei din scriitorii noștri consacrați, din cele trei provincii principale ale țării, Dnii: I. A. BRĂTESCU-VOINEȘTI (Muntean), M. SADOVEANU (Moldovean) și I. AGĂRBIȘTEANU (Transilvănean). Răspunsurile lor, foarte interesante, le-am dat, după inițialele B., S. și A., la mijloc, în partea de jos a hărții. Pentru bunăvoința cu care au stat la dispoziția anchetatorului le exprimăm cele mai călduroase mulțumiri.

În două sate rutenești și în două săcucești subiectele fiind bilingue, D-l POP a însemnat și răspunsurile obținute în limba minoritară. Acestea apar pe hărți în colțul nord-estic.

În ceea ce privește *alegerea punctelor*, s'a stabilit ca normă generală o distanță de 30—35 km dela punct la punct, lăsându-se anchetatorului libertatea de a-și alege pe teren punctele cele mai potrivite, chiar dacă trebuia să se abată uneori dela criteriul stabilit acasă. De fapt, la începutul anchetei și în regiunile cu deosebiri mai mari, cum e Nordul țării, comunele anchetate sânt mai dese decât în Sudul și în Estul țării, cu limba mult mai unitară (ca în cele mai multe regiuni de șes). Spre a se evita o deprindere a anchetatorului cu graiurile locale, ancheta s'a făcut în zigzag, astfel ca urechea să nu ajungă să se prea familiarizeze cu anumite particularități de limbă, pe care apoi să i se pară că le aude și dincolo de zona lor de extensiune.

Ca adept convins al principiilor lui GILLIÉRON, D-l POP a lucrat în fiecare comună cu un *singur subiect*. Ancheta sa reprezintă deci o serie de 301 de *graiuri individuale*. Această restrângere impusă de bună voie l-a obligat la două lucruri: să fie cât se poate de circumspect în alegerea subiectului și să ne dea o cât mai amplă descriere a acestuia. Această descriere, cu date biografice culese cu îngrijire, se va da în volumul introductiv, în care D-l POP va arăta principiile care l-au călăuzit în alegerea subiectelor.

Cei ce lucrează cu ALR I trebuie să aibă deci în vedere împrejurarea că formele date în dreptul fiecărui număr cartografic *reproduc numai cuvântul și forma care i-a venit în minte subiectului anchetat în momentul când i s'a pus întrebarea*.

Entre les deux manières possibles de transcrire la prononciation, la manière « impressionniste » qui marque les sons exactement comme ils ont été entendus, et sans retouches ultérieures, et la manière « normalisatrice » qui sacrifie les nuances et réduit les variantes aux mêmes types de sons, les enquêteurs ont choisi la première.

Ayant obtenu, après ces préparatifs, de S. M. le Roi Charles II, le grand protecteur de la culture roumaine, une importante aide matérielle et un soutien moral précieux, nous avons pu faire commencer par MM. POP et PETROVICI, en avril 1930, les enquêtes définitives.

L'enquête de M. POP, dont les résultats seront présentés dans les 6 premiers volumes (ALR I) a duré jusqu'en 1937.

Ses recherches ont porté sur 301 points: 280 dans le Royaume de Roumanie, et 21 en dehors des frontières, à savoir: 4 en Yougoslavie, 1 en Bulgarie, 2 en Hongrie, 1 en Tchécoslovaquie et 4 dans l'Union Soviétique (les Roumains d'au-delà du Nistru étant questionnés en Bessarabie). En ce qui concerne les dialectes transdanubiens, il a étudié deux villages istro-roumains (Briani et Jeian), en Istrie; deux établissements méglénites (Liumnița et Țârna-reca) dans le Quadrilatère, peuplés de colons récemment venus de Grèce; dans le Quadrilatère de Dobroudja encore il a étudié cinq villages de colons aromains: Giurmaia-de-Sus (Bulgarie), Perivoli, Seliia-de-Jos, Avdela (Grèce) et Pleasa (Farcherots d'Albanie). A Avdela, il a interrogé en même temps aussi des colons venus de Samarina et de Băiasa. Sur nos cartes, les points aromains sont placés en Dobroudja, avec au-dessous d'eux, séparés par une ligne horizontale, les points méglénites. Les Istro-roumains sont placés dans le coin sud-ouest de la carte.

Plus de 80% des habitants roumains de la Roumanie sont des paysans: aussi la plupart des points étudiés se trouvent-ils à la campagne. Mais, pour ne pas négliger la langue des classes cultivées, nous avons suivi la suggestion qui nous a été faite par M. CARACOSTEA, professeur à l'Université de Bucarest, et nous avons interrogé trois de nos écrivains consacrés, originaires des trois principales régions de notre pays, MM: I. A. BRĂTESCU-VOINEȘTI, valaque, M. SADOVEANU, moldave, et I. AGĂRBIȘTEANU, transylvain. Nous avons donné leurs réponses, pleines d'intérêt, sous les initiales B., S., et A., au milieu, dans le bas de la carte. Nous les remercions chaleureusement de la bienveillance avec laquelle ils se sont mis à la disposition de l'enquêteur.

Dans deux villages ruthènes et deux autres seklers, les sujets étant bilingues, M. POP a noté aussi les réponses dans la langue minoritaire. Elles se trouvent sur les cartes à l'angle nord-est.

En ce qui concerne *le choix des points*, nous avons de manière générale adopté une distance de 30 à 35 km d'un point à l'autre, en laissant à l'enquêteur la liberté de choisir sur le terrain les points les plus indiqués, même en contrevenant parfois à la règle établie d'avance. De fait, au début de l'enquête et dans les régions où les différences de langage sont les plus accentuées, ainsi dans le Nord du pays, les communes étudiées sont plus rapprochées que dans l'Est et le Sud, où la langue est beaucoup plus unitaire, comme dans la plupart des régions de plaine. Pour éviter que l'enquêteur ne s'habitue aux parlers locaux, les enquêtes ont été faites en zigzag; ainsi son oreille n'a pas pu se familiariser à l'excès avec certaines particularités de langage qu'il lui aurait peut-être semblé entendre au-delà de leur zone d'extension.

Adepte convaincu des principes de GILLIÉRON, M. POP a travaillé dans chaque commune avec un *seul sujet*. Son enquête représente donc une série de 301 parlers individuels. Cette restriction volontaire l'a obligé à deux choses: à être aussi circonspect que possible dans le choix du sujet, et à nous donner de ce dernier une description détaillée. Cette dernière, accompagnée de détails biographiques recueillis avec soin, se trouvera dans le volume d'introduction, où M. POP indiquera les principes qui l'ont guidé dans le choix des sujets.

Ceux qui se serviront de l'ALR I ne devront donc pas oublier ceci: les formes données à côté de chaque nombre cartographique *reproduisent uniquement le mot et la forme qui sont venus à l'esprit du sujet interrogé au moment où la question lui a été posée*.

Acestea sânt în majoritatea cazurilor — deoarece a fost căutat un reprezentant tipic al graiului local — cuvintele și formele care ar fi venit în minte oricărui alt consătean al subiectului. Uneori însă ele reprezintă termeni, forme și rostiri individuale. În niciun caz cuvântul din hartă nu trebuie înțeles ca *singurul* termen cunoscut în sat. Chiar individul anchetat poate avea în rezerva lui lexicală și alte sinonime, pe care un alt fel de a pune chestiunea le-ar fi scos probabil la iveală.

Atlasul lingvistic nu poate și nu vrea să înlocuiască Dicționarul și studiile aprofundate dialectale. El completează însă lucrările lexicografice și ne orientează admirabil din punct de vedere dialectal. Cel ce nu așteaptă totul dela Atlas și nu-i cere decât ceea ce poate da, va avea marea mulțumire de a afla în el o mulțime de lucruri la care nu se aștepta. Valoarea acestor opere cu adevărat revelatoare nu stă numai în informațiile pe care ni le dau, cât mai cu seamă în variatele întrebări pe care ni le pun.

Deosebiri relativ mici, care există între limba literară și între graiurile locale dacoromâne, au silit pe anchetator să adopte în cele mai multe cazuri *chestionarea indirectă*. El nu-și putea alege, ca în Franța sau Italia, un subiect care să-i traducă în dialect cuvântul literar, căci în acest caz ar fi influențat răspunsul.

În coloana din stânga fiecărei hărți se arată mai întâiu exact cum a fost pusă chestiunea, căci felul de a pune întrebarea a determinat de multe ori răspunsul. Cu o sinceritate care-i face cinste, D-I POP a arătat și nepotrivirile unor chestionări. Acestea nu puteau fi însă prevăzute din capul locului, iar odată începută ancheta, felul de chestionare nu mai putea fi modificat.

Chestionare directă s'a făcut mai cu seamă când se căuta stabilirea urmelor unor cuvinte ieșite din uz sau pe cale de a fi uitate. La întrebarea indirectă: « cum se zice celui ce paște oile? » s'a primit în general răspunsul *cioban*, sau, în regiunile mai conservatoare, *păcurar*. Astfel s'au putut stabili zonele de răspândire a celor două sinonime. Întrebarea s'a mai pus, mai târziu, și în mod direct: ce înseamnă la voi cuvântul *păcurar*? Rezultatul acestei întrebări e cât se poate de interesant. Vedem că aria lui *cioban* corespunde cu regiunile petrolifere și cu ținuturile cutreierate de găzarii vânzători de păcură. Deci acolo unde *păcurar* înseamnă și « vânzător de păcură », omonimia a produs înlocuirea vechiului cuvânt de origine latină *pecorarius*, în înțeles de « păstor de oi » prin cuvântul de origine mai nouă, *cioban*. (D. CARACOSTEA).

Tot directă a fost chestionarea în cazurile când voiam să obținem construcții sintactice. Experiența noastră ne-a arătat însă că aceste răspunsuri, traducând în graiul local expresii literare, sânt adesea falsificate, căci subiectele înlocuiesc fiecare cuvânt literar cu forma corespunzătoare din graiul lor și atunci când construcția întreagă nu se întrebuițează prin partea locului, ci se exprimă altfel. Din această cauză am micșorat numărul acestor întrebări, preferind ca, pentru studii de sintaxă, să adunăm *texte* din fiecare comună vizitată. Acestea se vor publica, de fiecare din cei doi anchetatori, în două volume separate.

Învins greutățile anchetei, o altă serie de greutăți, tot atât de mari, se iveau în momentul când începeam publicarea lucrării, pentru care ne stăteau la dispoziție mijloace materiale limitate și care nu putea să dureze prea mulți ani. Se pune deci iarăși chestiunea grea a sacrificiilor ce trebuiau aduse spre a putea realiza opera.

Înfățișarea actuală a Atlasului Lingvistic Român I e rezultatul unor îndelungate sfătuirii între autorul și conducătorul acestei lucrări.

Din ancheta sa de opt ani, D-I POP s'a întors cu 672.800 de răspunsuri. Cele mai multe din fișele sale cuprind câte două, unele și mai multe forme flexionare. E evident că acest material extrem de bogat nu putea fi cuprins tot în cele 750 de hărți ale primelor cinci volume, rezervate anchetei « normale » (ALR I). Pe de altă parte ar fi fost însă păcat ca o parte din material să rămână nepublicată, mai ales că nu ne puteam lua răspunderea de a hotărî ce

Ces derniers sont, dans la majorité des cas, ceux qui se seraient présentés à l'esprit de tout autre habitant du village, étant donné que le sujet choisi était un représentant typique du parler local. Cependant, ils peuvent constituer parfois des termes, des formes et des prononciations individuelles. En aucun cas le mot de la carte ne doit être considéré comme le *seul* terme connu dans le village. L'individu interrogé lui-même pouvait posséder dans son lexique d'autres synonymes qu'une manière différente de poser la question eût fait sans doute apparaître.

L'Atlas linguistique ne peut ni ne veut *remplacer* le Dictionnaire et les études dialectales approfondies. Mais il *complète* en revanche les travaux de lexicographie et nous donne une admirable *orientation* au point de vue dialectal. Celui qui n'attend pas *tout* de l'Atlas, et ne lui demande que ce qu'il peut donner, aura en revanche la satisfaction d'y trouver bien des choses auxquelles il ne se serait pas attendu. La valeur de ces œuvres vraiment révélatrices n'est pas seulement dans les informations qu'elles nous donnent, mais surtout peut-être dans les différentes questions qu'elles nous posent.

Les différences relativement faibles qui existent entre la langue littéraire et les parlers locaux daco-roumains ont obligé l'enquêteur à adopter dans la plupart des cas la *question indirecte*. Il ne pouvait pas, comme en France ou en Italie, choisir un sujet pour lui traduire en dialecte le mot littéraire: en procédant ainsi, il aurait influencé la réponse.

Il est indiqué sur les cartes d'abord dans la colonne de gauche la manière exacte dont la question a été posée; en effet, cette manière a souvent déterminé la réponse. Avec une sincérité qui lui fait honneur, M. POP souligne aussi les inconvénients de certaines questions. Mais ces derniers ne pouvaient être prévus dès l'abord, et, l'enquête une fois commencée, le questionnaire ne pouvait plus être modifié.

La *question directe* a été posée surtout lorsqu'on s'efforçait de retrouver les traces de certains mots tombés en désuétude ou en voie de disparition. A la question indirecte: « comment appelez-vous celui qui garde les brebis », on a reçu en général la réponse: *cioban*, ou, dans les régions conservatrices: *păcurar*. Il a été ainsi possible de déterminer les zones d'extension de ces deux synonymes. Plus tard, on a posé, directement, la question suivante: que signifie chez vous le mot *păcurar*? Les réponses obtenues sont bien intéressantes. Nous voyons que l'aire de *cioban* correspond aux régions pétrolifères et aux contrées parcourues par les marchands de « păcură » (pétrole). Par conséquent, là où *păcurar* signifiait aussi « marchand de păcură », l'homonymie a entraîné le remplacement de l'ancien mot d'origine latine « *pecorarius* », dans le sens de berger, par un mot d'origine plus récente: *cioban*. (D. CARACOSTEA).

On a encore posé des questions directes dans les cas où l'on voulait obtenir des constructions syntaxiques. Mais notre expérience nous a montré que ces réponses, qui traduisent en parler local des expressions littéraires, sont souvent faussées, car les sujets remplacent chaque mot littéraire par la forme correspondante de leur parler, même quand la construction elle-même ne s'emploie pas dans la région. C'est pourquoi nous avons réduit le nombre de ces questions, préférant, pour les études de syntaxe, recueillir des *textes* dans chaque commune visitée. Ces textes seront publiés, dans deux volumes à part, par chacun des deux enquêteurs.

Les difficultés de l'enquête une fois surmontées, d'autres, tout aussi grandes, surgirent au moment de la publication de l'œuvre: nos moyens matériels étaient limités, et nous ne pouvions pas excéder un certain laps de temps. Une grave question se posait donc: celle des sacrifices qu'il fallait consentir pour réaliser l'œuvre.

L'aspect actuel de l'Atlas linguistique roumain I résulte de longues délibérations entre l'auteur de l'ouvrage et celui qui en a assumé la direction.

De son enquête de huit ans, M. POP a rapporté 672.800 réponses. La plupart de ses fiches comprennent deux, parfois plusieurs formes flexionnelles. Il était évidemment impossible de faire entrer dans les 750 cartes des cinq premiers volumes, réservés à l'enquête normale (ALR I) tout ce riche matériel. D'autre part, il eût été grand dommage d'en sacrifier une partie; en effet, nous ne pouvions prendre la responsabilité de discerner les éléments

este mai « important » și ce prezintă o valoare mai mică. Ceea ce azi ni se pare lipsit de interes, poate fi mâne, când știința va progresa, deosebit de interesant.

Din totalul de 2160 de chestiuni am stabilit că 750 pot fi *cartografiate*. Criteriile după care s'a făcut alegerea lor sânt următoarele: Mai întâi s'au ales o seamă de cuvinte dintre cele mai răspândite pe întreg teritoriul țării cuprinzând combinațiile fonetice cu cele mai variate rostiri regionale, de ex. *dinte* (pentru rostirea muiată a dentalelor), *ureche* (pentru rostirea lui *e* deschis, a lui *che* și pentru varianta *ureiche*), *piept* (pentru palatalizarea lui *p* urmat de *i*) ș.a. Cele mai multe se găsesc și între « cuvintele normale » ale lui WEIGAND, încât din comparația cu hărțile acestuia se pot face deducții asupra schimbărilor de rostire întâmplare în cei 40 de ani din urmă. În al doilea rând au fost alese cuvintele cu cele mai multe sinonime, cu cea mai bogată floră semantică, cu cele mai variate forme flexionare sau cu cele mai remarcabile șovăiri cu privire la întrebuințare. Alegerea, în cadrele acestor linii generale, a făcut-o autorul.

Dimpotrivă, cuvintele sărace în forme, variante și sinonime, le vom da, în volumul VI, ca *material necartografiat*. Cum aspectul fonetic este destul de bine reprezentat în cele 750 de hărți, în care sânt trecute și nenumărate forme flexionare, cu alte combinații de sunete, acest material necartografiat îl dăm în *transcriere literară*, realizând astfel o mare economie de spațiu, de muncă și de cheltuieli, fără ca cercetările morfologice și lexicale să sufere din cauza aceasta.

Minunata unitate a limbii române ne-a permis să introducem o inovație față de celelalte atlase lingvistice, care va fi salutată, sântem siguri, mai ales de cei ce nu sânt preocupați de aspectul fonetic al limbii. Sânt *hărțile mici colorate*, care formează Micul Atlas Lingvistic Român (ALRM). Ele se rapoartă atât la cele 750 de hărți amănunțite, cât și la materialul necartografiat, și indică în mod sinoptic, făcând abstracție de amănunte, ariile de răspândire ale diferitelor fenomene lingvistice, uneori și etnografice. Economia lucrării cere să ne restrângem la un anumit număr de asemenea hărți colorate (200—250 de volum). Cetitorii vor putea însă să-și alcătuiască singuri, cu creioane colorate, oricâte asemenea hărți voesc, după modelul celor date de noi, pe hărțile mute alăturate la fiecare volum. Amănunte despre felul cum am înțeles să facem aceste hărți colorate și cum trebuiesc utilizate se găsesc în introducerea la ALRM.

Pentru o mai bună utilizare a Atlasului facem următoarele recomandări:

Spre a cunoaște numele comunei notată pe hartă cu o cifră, se va suprapune *foaia transparentă*, cu numele localităților cercetate și a județelor, alăturată fiecărui volum. Unele numere (precum: 2, 4, 6, 8, 13, 14, 15, 17, 19, etc.) au fost sărite intenționat, pentru ca să se poată intercala cifre nouă pentru localitățile studiate de D-I PETROVICI sau de cei ce vor face anchete viitoare. Pe *hartă în colorii*, adăogată primului volum, cifrele albastre arată punctele anchetate de D-I POP, iar cele roșii cele anchetate de D-I PETROVICI. Numai această hartă colorată indică exact punctul geografic al localităților cercetate; pe celelalte am fost nevoiți să mutăm cifrele puțin mai jos sau mai sus, mai la dreapta sau mai la stânga, pentru ca să încapă textul mai bine. Cunoscând din această hartă în colorii regiunea (de șes, muntoasă, deluroasă), căile de comunicație și apropierea sau depărtarea de ape mai mari și de centre judecătorești, administrative, economice, culturale sau bisericesti ori numai de localități mai cunoscute, câștigăm câteva elemente pentru așezarea punctelor cercetate în mediul lor geografic.

Înainte de a consulta o hartă, cetitorul va citi, în coloana dela stânga (continuată uneori și în josul paginei), *notele și observațiile* referitoare la felul cum a fost pusă chestiunea, la chipul în care au reacționat subiectele și la asemănările ce se pot face cu alte hărți. Numai după aceste

les plus « importants » de ceux de moindre valeur. Ce qui paraît aujourd'hui dénué d'intérêt peut devenir très intéressant demain, avec les progrès de la science.

Sur un total de 2160 questions, nous avons résolu d'en cartographier 750. Comment avons-nous choisi? D'abord, nous avons choisi une série de mots répandus dans l'ensemble du pays et comprenant les combinaisons phonétiques qui présentent les prononciations régionales les plus variées, ainsi *dinte* « dent » (pour la prononciation mouillée des dentales), *ureche* « oreille » (pour la prononciation de l'e ouvert, de *che* et pour la variante *ureiche*), *piept* « poitrine » (pour la palatalisation de *p* suivi de *i*) etc. Les mots se trouvent pour la plupart parmi les « mots normaux » de WEIGAND; ainsi, en comparant nos cartes aux siennes, on peut faire des constatations sur les changements de prononciation survenus dans ces quarante dernières années. En second lieu, notre choix a porté sur les mots ayant le plus de synonymes, la flore sémantique la plus riche, ceux qui ont les formes flexionnelles les plus variées, ceux dont l'emploi présente les indécisions les plus remarquables. Ce choix a été fait par l'auteur, dans le cadre ainsi tracé.

Au contraire, nous donnerons dans le sixième volume les mots pauvres au point de vue formes, variantes et synonymes comme *matériel non cartographié*. L'aspect phonétique étant suffisamment représenté dans nos 750 cartes, qui contiennent d'innombrables formes flexionnelles avec des combinaisons de sons différentes, nous donnons ce matériel non cartographié sous une *transcription littéraire*; nous avons ainsi réalisé une économie considérable de place, de travail et de frais.

L'étonnante unité de la langue roumaine nous a permis de faire une innovation par rapport aux autres atlas linguistiques, innovation qui, nous en sommes certains, sera bien accueillie surtout par ceux qui ne se préoccupent pas spécialement de l'aspect phonétique de la langue. Nous voulons parler des *petites cartes en couleur* qui constituent le Petit Atlas Linguistique Roumain (ALRM). Elles se rapportent aussi bien aux 750 cartes détaillées qu'au matériel non cartographié, et indiquent synoptiquement, en faisant abstraction des détails, les aires d'extension des différents phénomènes linguistiques et parfois aussi ethnographiques. L'économie du travail nous a obligés à nous borner à un certain nombre de telles cartes en couleur (200 à 250 par volume). Mais les lecteurs pourront en faire eux-mêmes autant qu'ils voudront, sur le modèle des nôtres, au crayon de couleur, en utilisant les cartes muettes annexées à chaque volume. On trouvera dans l'introduction à l'ALRM des détails sur la manière dont nous avons compris ces cartes en couleur et leur utilisation.

Nous nous permettons les recommandations suivantes pour qui veut utiliser au mieux l'Atlas.

Pour connaître le nom de la commune notée sur la carte par un chiffre, on superposera à la carte la feuille transparente jointe à chaque volume, contenant le nom des localités étudiées et celui des districts. On a sauté intentionnellement un certain nombre de chiffres (tels que 2, 4, 6, 8, 13, 14, 15, 17, 19 etc.), pour les réserver aux localités étudiées par M. PETROVICI ou ceux qui se livreront à des enquêtes ultérieures. Sur la carte en couleurs jointe au premier volume, les chiffres bleus désignent les points enquêtés par M. POP, et les rouges ceux qui l'ont été par M. PETROVICI. Seule cette carte en couleurs indique exactement la position géographique des localités étudiées; sur les autres, nous avons dû déplacer les chiffres légèrement en bas ou en haut, à droite ou à gauche, pour que le texte puisse entrer convenablement. Cette carte en couleurs nous renseigne sur la nature de la région (plaine, montagnes, collines), les voies de communication et les distances par rapport aux centres judiciaires, administratifs, économiques, intellectuels, religieux, ou simplement aux grosses localités. Ces renseignements nous donnent des éléments pour situer les points étudiés dans leur milieu géographique.

Avant de consulter une carte, on lira, dans la colonne de gauche, qui se prolonge souvent au bas de la page, les *notes et observations* concernant la manière dont la question a été posée, dont les sujets ont réagi, et les comparaisons qu'on peut faire avec d'autres cartes. Seules ces

lămuriri putem înțelege o mare parte din răspunsurile consemnate.

Materialul apare grupat, ca în Atlasul Italo-elvețian, după *categoriile semantice*: părțile corpului, boalele, familia, moartea, nașterea, etc. Aceeași împărțire va fi urmată și pentru ancheta D-lui PETROVICI precum și la materialul necartografiat. Un *indice alfabetic* va înlesni aflarea ușoară a cuvântului căutat. Tot în indice se vor da și referințele necesare privitoare la Atlasele Linguistice ale celorlalte limbi romanice (unele în curs de publicare).

Urmând tot exemplul Atlasului Italo-elvețian, am dat, de câte ori ni se părea necesar, și fotografia sau desemnul obiectului numit de cutare cuvânt al limbii. Cuvintele din titlu le-am dat și în traducere franceză. D-lui profesor universitar YVES AUGER, care ne-a dat prețiosul său concurs la găsirea celui mai potrivit corespondent francez, îi aducem cele mai vii mulțumiri.

Fiind cel mai recent în seria Atlaselor, cel românesc a putut profita în largă măsură de experiențele celor anterioare. Dacă am putut face un pas înainte, nu o vom socoti deci ca un merit deosebit și mai ales nu vom uita cât de mult datorăm altora. Sântem mândri că putem călca pe urmele lui J. GILLIÉRON și sântem mulțumitori colaboratorului acestui maestru, D-lui M. ROQUES, care ne-a încurajat dela început. Dela D-nii K. JABERG și J. JUD am învățat nespuse de mult. Cel dintâiu a venit la noi ca să ne călăuzească în cursul primelor anchete. Pentru sfaturile și îndemnările lor le exprimăm cele mai vii mulțumiri. Foarte mult am profitat și din experiența celor ce pregătesc al doilea atlas lingvistic italian. D-l M. BARTOLI, cu care am stat dela început în legătură, la Cluj și la Torino, a avut bunăvoința să ne pună la dispoziție o copie a chestionarului său, iar D-nii U. PELLIS și G. VIDOSI să ne dea neprețuite informații asupra lucrării lor în curs.

Cea mai fericită inovație față de atlasele lingvistice existente ni se pare împrejurarea că anchetatorii sânt în același timp și *autorii* lucrării. Astfel fiecare cuvânt și fiecare formă evocă, în cursul prelucrării materialului, amintirea împrejurărilor în care s'a notat și face cu puțință ca notele și observațiile, de o neprețuită valoare lingvistică, să fie exacte, bogate și lămuritoare.

Lucrarea întemeiată pe cercetări făcute de doi anchetatori diferiți nu putea fi unitară decât având o *conducere comună*. Rolul celui ce iscălește aceste rânduri a fost cea de inițiator, animator și sfătuitor. Grija de fiecare clipă de a nu lăsa să se înămoalească o lucrare împreunată cu greutate de tot felul și de a găsi cele mai bune căi de realizare, este a conducătorului; munca grea și plină de privațiuni a anchetelor duse până la sfârșit cu un admirabil devotament, este a celor doi anchetatori.

După opt ani de mobilizare în serviciul științei, ei sânt gata să sacrifice alți opt ani ai vieții și ai tinereții lor, spre a ne putea da pe hărțile adesea neîncăpătoare și greu de corectat sau în redacția strânsă a cuvintelor necartografiate, în textele cu transcriere fidelă ori în indicele atât de utile, toată recolta lor bogată. Ei poartă răspunderea pentru exactitatea transcrierii, a reproducerii cartografice și a corecturilor, dar lor li se cuvine și toată recunoștința celor ce vor lucra cu acest Atlas.

Urmând aceleași norme stabilite de comun acord, fiecare din cei doi autori a avut libertatea de a lucra în amănunte după cum credea mai bine. Deosebirile se cunosc în felul de a pune chestiunile, în notele și observațiile la hărți, în redactarea materialului necartografiat și mai ales în *volumele introductive*, în care fiecare arată cum a înțeles să rezolve problemele și să învingă greutățile, și fiecare își expune experiențele câștigate.

În sarcina celui ce conduce lucrarea a fost și găsirea colaboratorilor tehnici și procurarea de fonduri. De aceea țin să exprim la acest loc sincere mulțumiri conducătorilor

indications nous permettent de comprendre une grande partie des réponses consignées.

Le matériel se présente groupé, comme dans l'Atlas italo-suisse, selon les *catégories sémantiques*: les parties du corps, les maladies, la famille, la mort, la naissance etc. Ce classement sera adopté également pour l'enquête de M. PETROVICI et pour le matériel non cartographié. Un *index alphabétique* aidera à trouver facilement le mot cherché. On trouvera en outre dans l'index les références nécessaires concernant les Atlas linguistiques des autres langues romanes (dont certains sont en cours de publication).

Toujours sur le modèle de l'Atlas italo-suisse, nous avons donné aussi souvent que cela nous a paru nécessaire la photographie ou le dessin de l'objet dénommé par tel ou tel mot. Nous avons traduit en français les mots du titre. Nous remercions vivement M. YVES AUGER, professeur à l'Université de Cluj, qui nous a aidés à trouver le correspondant français le plus juste.

L'Atlas roumain, en tant que dernier venu dans la série des Atlas linguistiques, a pu profiter dans une large mesure des expériences antérieures. Si nous avons pu faire un pas en avant, nous n'en tirerons donc point vanité, et surtout nous n'oublierons pas ce que nous devons à d'autres. Nous sommes fiers de pouvoir suivre les traces de J. GILLIÉRON, et nous sommes reconnaissants au collaborateur de ce maître, M. M. ROQUES qui nous a encouragés dès le début de notre entreprise. Nous avons beaucoup appris de MM. K. JABERG et J. JUD. Le premier est venu dans notre pays pour nous guider au cours de nos premières enquêtes. Nous leur adressons nos plus vifs remerciements pour leurs conseils et leurs indications. Nous avons beaucoup profité aussi de l'expérience de ceux qui préparent le second Atlas italien. M. M. BARTOLI, avec qui nous avons été en rapports dès le début, à Cluj et à Turin, a eu la bonté de mettre à notre disposition une copie de son questionnaire et MM. U. PELLIS et G. VIDOSI ont bien voulu nous donner de précieuses informations sur leur travail en cours.

Notre plus heureuse innovation par rapport aux Atlas linguistiques existant déjà nous semble être le fait que les enquêteurs sont en même temps les *auteurs* de l'ouvrage. De la sorte, chaque mot et chaque forme évoquent, pendant qu'on travaille sur le matériel rassemblé, le souvenir des circonstances dans lesquelles ils ont été notés; ainsi, les notes et observations, d'une valeur linguistique inappréciable, sont exactes, riches, lumineuses.

Un travail basé sur des recherches faites par deux enquêteurs différents ne pouvait avoir d'unité que sous une *direction commune*. Le rôle de l'auteur de ces lignes a été celui d'un initiateur, d'un animateur, d'un conseiller. Le souci constant de ne pas laisser s'embourber une œuvre qui coûtait tant de peines de toute sorte, de trouver les meilleures voies de réalisation est revenu au directeur; le travail dur, exigeant des privations, des enquêtes menées à bon port avec un dévouement admirable a été la part des deux enquêteurs.

Après avoir été mobilisés huit ans au service de la science, ils sont prêts à sacrifier huit autres années de leur vie et de leur jeunesse pour nous donner sur les cartes souvent trop petites et difficiles à corriger, ou dans des textes de fidèle transcription, ou dans les index si utiles, toute leur riche récolte. Ils ont la responsabilité de l'exactitude de la transcription, de la reproduction cartographique et des corrections; mais c'est aussi à eux que ceux qui se serviront de cet Atlas doivent toute leur reconnaissance.

Tout en suivant les normes fixées de commun accord, chacun des deux auteurs a eu dans le détail la liberté de travailler à son gré. Les différences de méthode apparaissent dans la manière de poser les questions, dans les notes et observations aux cartes, dans la rédaction du matériel non cartographié, et surtout dans les *volumes d'introduction* où chacun d'eux montrera comment il a entendu résoudre les problèmes et surmonter les difficultés et expose les expériences dont il s'est enrichi.

Celui qui a dirigé l'ouvrage a eu aussi la tâche de trouver des collaborateurs techniques et des fonds. Il tient à exprimer ici ses remerciements sincères aux directeurs de

Institutului cartografic « Unirea » din Braşov, care, adesea cu mari sacrificii, a căutat să dea tot ce se putea mai bun ca execuţie tehnică, neobosiţilor corectori Ştefan Mateescu, Liviu Onu şi Iosif Pervain şi iscusiţilor şi devotaţilor cartografi Ion Nişescu, Ştefan Poenaru şi Neculae Popescu. Mulţumirile noastre se îndreaptă cu deosebire către cei ce ne-au acordat subvenţii pentru terminarea anchetelor şi pentru publicarea hărţilor. Numele lor s'a dat deosebit, în ordinea mărimii subvenţiei acordate.

Cluj, Noembrie 1937.

SEXTIL PUŞCARIU
Directorul Muzeului Limbii Române

l'Institut cartographique « Unirea » de Braşov, qui, souvent au prix de grands sacrifices, ont cherché à assurer la meilleure exécution technique possible ; aux infatigables correcteurs Ştefan Mateescu, Liviu Onu et Iosif Pervain ; aux dévoués et habiles cartographes Ion Nişescu, Ştefan Poenaru et Neculae Popescu. Nos remerciements vont aussi en particulier à ceux qui nous ont accordé des subventions pour achever les enquêtes et publier les cartes. Nous avons donné leur nom à part, dans l'ordre de l'importance des subventions accordées.

Cluj, novembre 1937.

SEXTIL PUŞCARIU
Directeur du Musée de la Langue Roumaine

CUPRINSUL

VOLUMUL I

CORPUL OMENESC, BOALE ȘI TERMENI INRUDIȚI

- Harta nr. 1. *Numirile oficiale ale localităților studiate.*
« Noms officiels des localités étudiées ».
2. *Numirile comunelor în graiul local.*
« Noms des communes dans le parler local »

A) CORPUL OMENESC:

a) Substantive.

3. *Piele* « Peau ».
4. *Sudoare* « Sueur ».
5. *Creștetul capului* « Haut de la tête ».
6. *Cucușu* « Bosse au front ».
7. *Țeastă* « Calotte du crâne ».
8. *Păr. Fir de păr* « Cheveux » (chevelure), « Cheveu ».
9. *Smoc de păr* « Poignée de cheveux ».
10. *Coadă (păr împletit)* « Tresse (de cheveux) ».
11. *Mătreață* « Pellicule ».
12. *Chel* « Chauve ».
13. *Creieri* « Cerveau ».
14. *Tâmplă* « Tempe ».
15. *Urdori* « Chassie ».
16. *Urcior la ochiu* « Orgelet ».
17. *Pleoapă* « Paupière ».
18. *Albul ochiului* « Blanc de l'œil ».
19. *Pupilă* « Pupille (de l'œil) ».
20. *Geană* « Cil ».
21. *Sprânceană* « Sourcil ».
22. *Față* « Visage ».
23. *Buca obrazului* « Joue ».
24. *Umerii obrazului* « Pommette ».
25. *Coș (pe față)* « Bouton au visage ».
26. *Pistrui* « Taches de rousseur ».
27. *Zăbală* « Bouton à la commissure des lèvres ».
28. *Cuvânt* « Mot ».
29. *Dinte* « Dent ».
30. *Măsea* « Molaire ».
31. *Strungăreață* « Écartement entre les deux dents de devant ».
32. *Gingie* « Gencive ».
33. *Omușor* « Lurette ».
34. *Bărbie* « Double menton ».
35. *Gât* « Cou ».
36. *Grumaz* « Cou ».
37. *Mărul lui Adam* « Pomme d'Adam ».
38. *Beregată* « Gosier ».
39. *Piept* « Poitrine ».
40. *Șira spinării* « Épine dorsale ».
41. *Cocoașă* « Bosse ».
42. *Pântec* « Ventre ».
43. *Vintre* « Bas-ventre ».
44. *Băierile inimii* « Artères et veines du cœur ».
45. *Plămâni* « Poumon ».
46. *Ficat* « Foie ».
47. *Fiere* « Fiel ».
48. *Rinichiu* « Rein ».
49. *Mână* « Main ».
50. *Deget* « Doigt ».
51. *Neg* « Verrue ».
52. *Unghie* « Ongle ».
53. *Ureche* « Oreille ».
54. *Subsuoară* « Aisselle ».
55. *Picior* « Pied ».
56. *Coapsă* « Cuisse ».
57. *Genunche* « Genou ».
58. *Fluierul piciorului* « Tibia ».
59. *Glezna* « Cheville (du pied) ».

b) Adjective.

60. *Om înalt* « Homme de haute taille ».
61. *Om mic* « Homme de petite taille ».
62. *Slab* « Maigre ».
63. *Neputincios* « Faible ».
64. *Uituc* « Oublieux ».
65. *Cărunt* « Grisonnant ».
66. *Sbârlit (la păr)* « Hérissé (en parlant des cheveux) ».
67. *Chior* « Borgne ».
68. *Șașiu* « Louche ».
69. *Știrb* « Édenté ».
70. *Cocoșat* « Bossu ».
71. *Șchiop* « Boiteux ».

c) Verbe.

72. *Mi-a venit în minte*
« Je me suis rappelé (tout d'un coup) ».
73. *Visez* « Je rêve ».
74. *Curg lacrămile* « Les larmes coulent ».
75. *Moțdesc* « Je somnole ».
76. *Fac cu ochiul* « Je cligne de l'œil ».
77. *Miros* « Je sens ».
78. *Strănut* « J'éternue ».
79. *Sărut* « J'embrasse ».
80. *Mănânc* « Je mange ».
81. *Beau* « Je bois ».
82. *Gust* « Je goûte ».
83. *Înghiț* « J'avale ».
84. *Sughiț* « J'ai le hoquet ».
85. *Suspin* « Je soupire ».
86. *Casc* « Je bâille ».
87. *Scuip* « Je crache ».
88. *Curg balele* « La bave coule ».
89. *Scrânesc din dinți* « Je grince des dents ».
90. *Strepezesc dinții* « J'ai les dents agacées ».
91. *Pipăiu* « Je tâtonne ».
92. *Mă scarpin* « Je me gratte ».
93. *Pișc* « Je pince ».
94. *Arunc* « Je jette ».
95. *Șchiopătez* « Je boite ».
96. *Mă plimb* « Je me dégourdis les jambes ».
97. *Mă piș* « Je pisse ».
98. *Mi s'a părut că văd ceva* « Il m'a semblé voir ».
99. *Mă speriu* « J'ai peur ».
100. *Mă înfior* « J'ai un frisson d'épouvante ».
101. *Încremenesc de mirare* « Je suis frappé de stupeur ».
102. *Sânt obosit* « Je suis fatigué ».
103. *Merg încet* « Je marche lentement ».
104. *Simt* « Je sens ».
105. *Iau* « Je prends ».
106. *Țin* « Je tiens ».
107. *Spun* « Je dis ».

B) BOALE:

a) Substantive.

108. *Medic* « Médecin ».
109. *Doctorie* « Médicament ».
110. *Febră* « Fièvre ».
111. *Albeață* « Taie (de l'œil) ».
112. *Guturaiu* « Rhume de cerveau ».
113. *Uimă* « Enflure ».
114. *Astmă* « Asthme ».
115. *Pojar* « Rougeole ».
116. *Scarlatină* « Scarlatine ».
117. *Vărsat* « Variole ».

118. *Sifilis* « Syphilis ».
 119. *Epilepsie* « Épilepsie ».
 120. *Tremurătură* « Tremblement ».
 121. *Tifos* « Typhus ».
 122. *Oftică* « Phtisie ».
 123. *Bătăie de inimă* « Battement de cœur ».
 124. *Diaree* « Diarrhée ».
 125. *Hernie* « Hernie ».
 126. *Varice* « Varice ».
 127. *Turbare* « Rage ».
 128. *Apoplexie* « Apoplexie ».
 129. *Sgrăbunță* « Pustule ».
 130. *Puroiu* « Pus ».
 131. *Jeg* « Crasse ».

b) *Adjective.*

132. *Săndtos* « Bien portant ».
 133. *Bolnav* « Malade ».
 134. *Smintit* « Toqué ».

135. *Amețit* « Étourdi ».
 136. *Vătămat* « Hernieux ».

c) *Verbe și interjecții.*

137. *Mă vindec* « Je guéris ».
 138. *Mă înțâmez* « Je me remets ».
 139. *Mă doare, să mă doard* « J'ai mal ».
 140. *Mă vaiet* « Je gémiss ».
 141. *Vai!* « Aie ».
 142. *S'a smintit* « Il est devenu toqué ».
 143. *El suferă de epilepsie* « Il a des vertiges ».
 144. *Și-a venit în fire* « Il est revenu à lui ».
 145. *Vărs* « Je vomis ».
 146. *Tușesc* « Je tousse ».
 147. *Mă vatăm* « J'attrape une hernie ».
 148. *Mi-am scrintit o mână* « Je me suis foulé la main ».
 149. *Degerdă degetele* « J'ai l'onglée ».
 150. *Îmi amorțește piciorul* « J'ai la jambe engourdie ».

ROMÂNIA

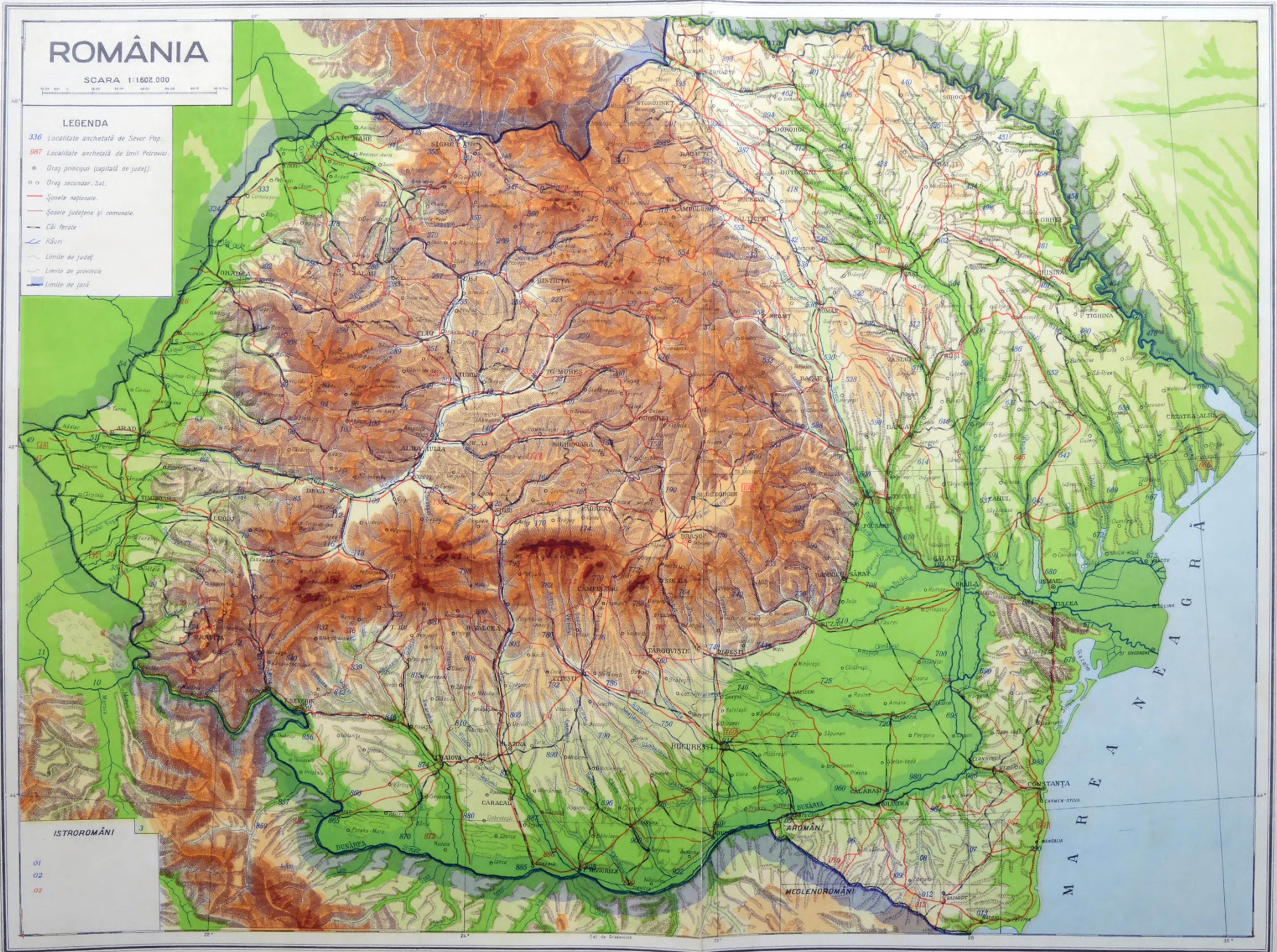
SCARA 1:1602.000

LEGENDA

- 336 Localitate anchetată de Sever Pop.
- 987 Localitate anchetată de Emil Petrovici.
- Oraș principal (capitală de județ).
- Oraș secundar, Sat.
- Șosele naționale.
- Șosele județene și comunale.
- Căi ferate
- Râuri
- Limite de județ
- Limite de provincie
- Limite de țară

ISTROROMÂNII

- 01
- 02
- 02

NUMIRILE OFICIALE ALE LOCALITĂȚILOR STUDIATE

„NOMS OFFICIELS DES LOCALITÉS ÉTUDIÉES”

Numirile oficiale ale localităților studiate au fost date după indicatorul statistic al satelor și unităților administrative din România, publicat de Comisia recensământului general al populației, după recensământul din 20 Decembrie 1930. (Publicația Direcției recensământului general al Populației din Ministerul Muncii, Sănătății și Ocrotirilor sociale, București 1932). La comunele românești de dincolo de actualele frontiere politice am respectat numirea oficială locală.

Când am studiat orașe, am trecut lângă numărul cartografic orașului și, separat prin virgulă, suburbia (cartierul, mahalaua) din care era originar subiectul. În același fel am procedat și când am studiat comune mai mari cu mai multe cătune.

Probleme de ordin tehnic ne-au silit să deplasăm punctul geografic al unor comune, mai ales în cazurile când răspunsul dintr'un punct ar fi acoperit răspunsul altuia. În urma acestor deplasări a trebuit să rectificăm puțin granița județelor, pentru ca fiecare punct să fie în județul cărui îi aparține.

Ne-am ferit să facem această schimbare a punctului geografic la comunele românești situate dincolo de actualele frontiere ale României (în Rusia, Cehoslovacia, Ungaria, Iugoslavia și Bulgaria).

Pentru a putea cuprinde dintr'o privire întreg domeniul limbii române, am grupat dialectele limbii române astfel:

- 1) Dialectul istororomân, jos, în colțul sud-vestic al hărții [ISTOROMÂN].
- 2) Dialectul aromân, jos în colțul sud-estic al hărții, în Dobrogea [AROMÂN].
- 3) Dialectul meglenoromân, în același colț sud-estic, dar în partea de jos [MEGLENOROMÂN].

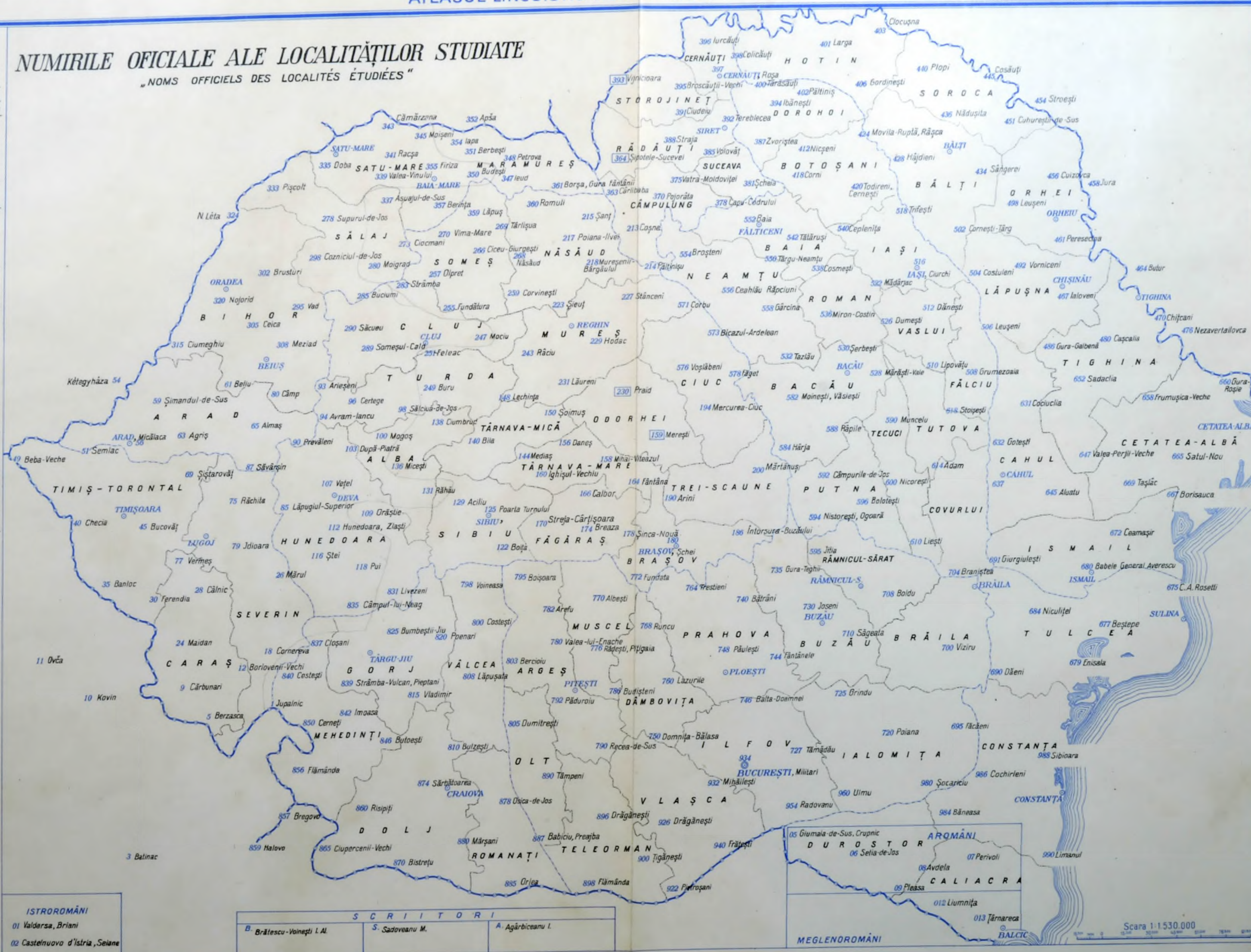
Fixarea dialectelor aromân și meglenoromân în județele Durostor și Caliacra din Dobrogea corespunde și unei realități, deoarece astăzi există acolo un număr însemnat de Aromâni și Meglenoromâni colonizați de vreo zece ani încoace.

În cazul Aromânilor și al Meglenoromânilor, n'am trecut pe hartă comuna din Dobrogea în care locuia sau poate mai locuște și astăzi subiectul, fiindcă multe dintre subiectele noastre s'au mutat de atunci în alte comune, ci pe harta noastră am trecut numele românesc al comunei din Peninsula Balcanică de unde era originar subiectul. Cercetătorul e mai familiarizat cu acest nume decât cu cel oficial și recent. Gruparea acestor puncte s'a făcut ținându-se seamă de așezarea geografică din Peninsula Balcanică.

Împărțirea administrativă a teritoriului țării în județe s'a făcut după situația din 1932, prezentată de Comisia recensământului general al populației.

Numerele cartografice trecute într'un pătrat arată că în acel punct s'a făcut, paralel și cu același subiect, și o anchetă în graiul local minoritar. Aceasta s'a întâmplat în două comune săcuști (189 și 230) și în două rutenești (364 și 393). Rezultatul acestor anchete se publică în colțul nord-estic al hărții.

Pentru a fi cât mai folositor cititorului, am indicat cu o linie întreruptă cu punct granița istorică a provinciilor, iar cu linie punctată limita județelor. În celelalte hărți a trebuit să facem excepție cu Maramureșul, deoarece punctele anchetate sânt prea dese, iar aceste linii întrerupte ar fi împiedecat cititul.

ISTOROMÂN
01 Valdersa, Briani
02 Castelnuovo d'Istria, Seiane

S C R I I T O R I		
B. Brătescu-Voinști L.A.	S. Sadoveanu M.	A. Agârbiceanu I.

AROMÂN
05 Giuamaia-de-Sus, Crupnic
06 Selia-de-Jos
08 Avdela
09 Pleasa
1012 Liurnița
013 Târnareca

MEGLENOROMÂN

Scara 1:1.530.000

NUMIRILE COMUNELOR IN GRAIUL LOCAL

„NOMS DES COMMUNES DANS LE PARLER LOCAL”

I. Am întrebat: Cum numiți satul acesta „pe limba d-voastră”? Răspunsurile s-au obținut imediat. Între ele și între numirea oficială nouă, adesea fără cea mai mică legătură cu cea veche, există mari deosebiri. Noua numire există numai pe hârtie, în graiul viu trăiește încă numele vechi. Câteva note arată această situație:

- II. ss. dî la arșești.
- 94. vidra se zicea înainte, acum s-o sicut bobcinul) yomihii a zice Avram-lancu.
  - 109. „Cei de pe sate” zic: la oraștie sau mērem la oraș.
  - 170. Locuitorii nu fac distincție între Oprea-Cârțișoara și între Streza-Cârțișoara.
  - 231. Astăzi se zice mai des lăușeni.
  - 243. dî rîșu dē cimpōișe.
  - 257. Pe copii l-am auzit spunând: udălpret.
  - 258. ifalău lingă ișetînja.
  - 283. Așa zic bătrânii. Tinerii numesc astăzi comuna strîmba, numire dată de oficialitate după numele mănăstirii din hotarul satului.
  - 380. Țăranii zic mai des strîmba.
  - 388. Astăzi i se zice iședuca (I.O.Duca). Locuitorii au admis această schimbare de nume după ce li s'a promis de oficialitate că li se face școală în colonie, promisiune care s'a îndeplinit.
  - 504. Așa zic bătrânii.
  - 782. Și: hăref, hărev.
  - 831. Streinii zic livezani, dar „asta vine pe ungurime” (pe ungurește).
  - 838. Așa e numirea veche a comunei, careia îi aparține călunul piștăni.
  - 858. Bătrânii ziceau alova.
  - 878. (Sau) - dă jos.
  - 896. I se mai zice și drăgănești țigănița, deoarece țigănia a fost mai veche decât Drăgănești. În „vechime” se numea și la pojarții. Comunei i se mai zice și sātu nou.
  - 898. Tineri zic astăzi sibișara.

ISTROROMÂNII
01 budo
02 jeșan

SCRITORI		
B. Brătescu-Voinesti	S. Sadoveanu	A. Agărbiceanu

AROMÂNII
05 giurajă di sus, crupnic
06 seia din gjos
08 awdela
09 pigasa
012 iumnița
013 țarnareca

MEGLENOROMÂNII

Scara 1:1.530.000

PIELE „PEAU”

[134]

I. Întrebare pusă prin gest. Cum ziceți la aceasta? Cu două degete ale mâinii drepte am prins pielea de pe mâna stângă și am tras-o în sus. Pentru a obține pluralul, am întrebat: dar la mai multe cum le-ați spune?

II. 63.-di pă brîncă; ~di pă brîncă.

215. și pluralul p_căi.

243.-di pe mină.

255.-di pã minã.

257.-di pã dõsu minã.

295.-di pã brîncã.

357.-di pã minã.

381.-di pe minã.

406.-di pi minã. Pluralul kei numai când este vorba de animale.

418.-di pi minã la uoam.

424.-di pã minã.

467.-di pe minã.

536.-di pe minurã; kãjã di pi minã.

558. (kãjã) kãjã.

614. un plural kei „vine rău”, căci te poți gândi la kei de ușă.

613. kãjã se zice numai unui burduf în care ciobanul pune laptele.

III. Când subiectele au dat formele de plural, probabil că s'au gândit la pielea animalelor.

Pentru completarea acestei hărți este necesar să se examineze și răspunsurile primite la întrebarea directă: Ziceți peliță și la ce ziceți? (cf. PELIȚĂ în materialul necartografiat).

ISTROROMÂNI
01 cõja ca; c-
02 cõja pre minã; c-
03 pèle; p-
04 pèle; p-
05 pèle; p-
06 keli; kel
07 kiale de gm; kãjã
08 kiale ca; kãjã
09 kãjã; kel
012 cõjã; c-
013 cõjã; cas; c-
014 kiale ca; kel
015 kiale ca; kel
016 kiale ca; kel
017 kiale ca; kel
018 kiale ca; kel
019 kiale ca; kel
020 kiale ca; kel
021 kiale ca; kel
022 kiale ca; kel
023 kiale ca; kel
024 kiale ca; kel
025 kiale ca; kel
026 kiale ca; kel
027 kiale ca; kel
028 kiale ca; kel
029 kiale ca; kel
030 kiale ca; kel
031 kiale ca; kel
032 kiale ca; kel
033 kiale ca; kel
034 kiale ca; kel
035 kiale ca; kel
036 kiale ca; kel
037 kiale ca; kel
038 kiale ca; kel
039 kiale ca; kel
040 kiale ca; kel
041 kiale ca; kel
042 kiale ca; kel
043 kiale ca; kel
044 kiale ca; kel
045 kiale ca; kel
046 kiale ca; kel
047 kiale ca; kel
048 kiale ca; kel
049 kiale ca; kel
050 kiale ca; kel
051 kiale ca; kel
052 kiale ca; kel
053 kiale ca; kel
054 kiale ca; kel
055 kiale ca; kel
056 kiale ca; kel
057 kiale ca; kel
058 kiale ca; kel
059 kiale ca; kel
060 kiale ca; kel
061 kiale ca; kel
062 kiale ca; kel
063 kiale ca; kel
064 kiale ca; kel
065 kiale ca; kel
066 kiale ca; kel
067 kiale ca; kel
068 kiale ca; kel
069 kiale ca; kel
070 kiale ca; kel
071 kiale ca; kel
072 kiale ca; kel
073 kiale ca; kel
074 kiale ca; kel
075 kiale ca; kel
076 kiale ca; kel
077 kiale ca; kel
078 kiale ca; kel
079 kiale ca; kel
080 kiale ca; kel
081 kiale ca; kel
082 kiale ca; kel
083 kiale ca; kel
084 kiale ca; kel
085 kiale ca; kel
086 kiale ca; kel
087 kiale ca; kel
088 kiale ca; kel
089 kiale ca; kel
090 kiale ca; kel

S C R I I T O R I		
B. pèle; p- peli; peli	S. pèle; p- peli; peli	A. pèle; pei peli; peli

AROMÂNI
05 kèle; kel
06 keli; kel
07 kiale de gm; kãjã
08 kiale ca; kãjã
09 kãjã; kel
012 cõjã; c-
013 cõjã; cas; c-
MEGLENOROMÂNI

Scara 1:1.530.000

SUDOARE „SUEUR”

[107]

I. Întrebare indirectă: Ce iese pe fruntea omului, vara mai ales, când el lucrează din greu? Când subiectul răspundea cu pluralul, întrebam: Cum s'ar zice la una?; când răspundea cu singularul, adăugam: Cum s'ar zice la mai multe?

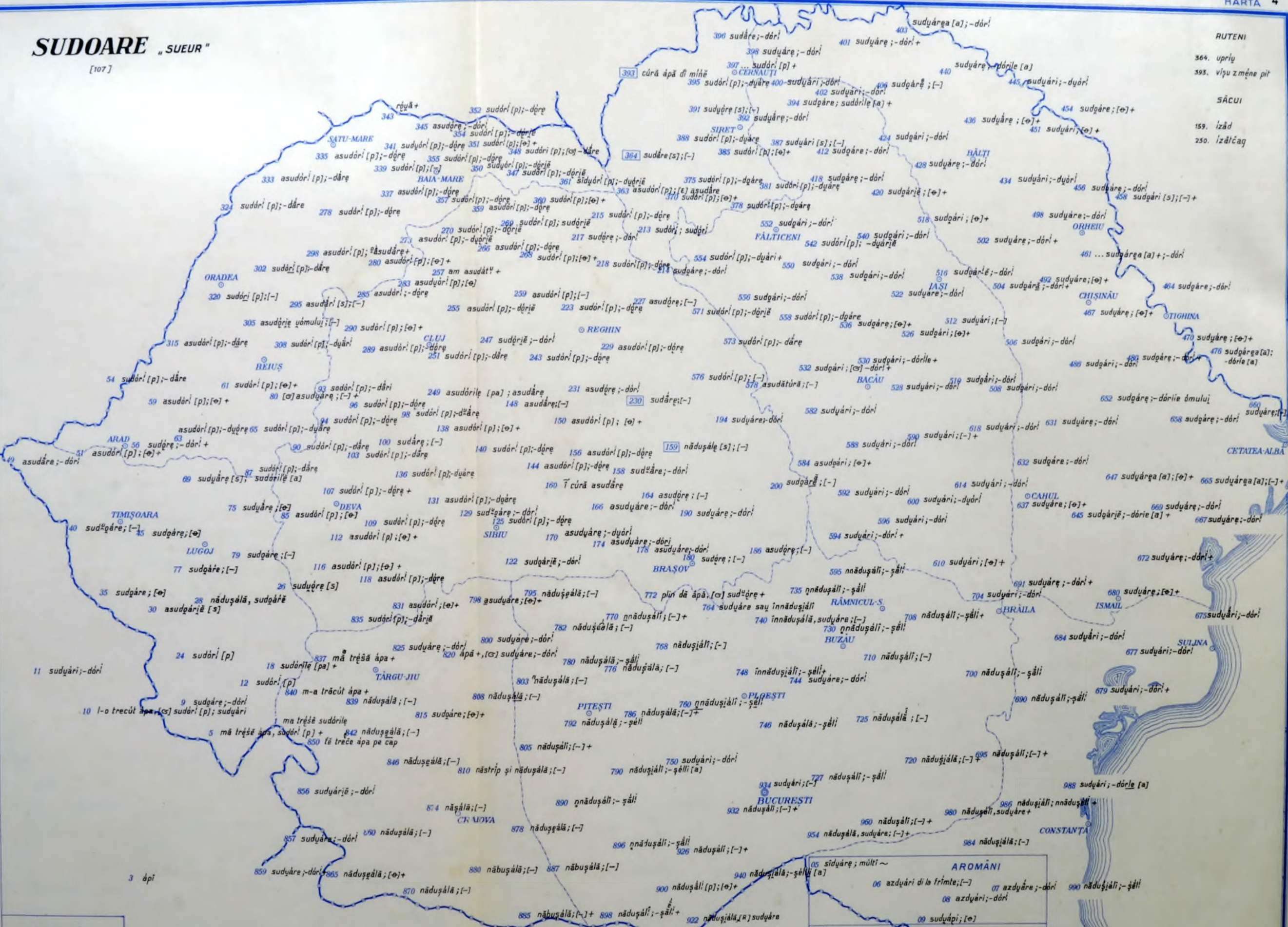
II. S. sudorî se numesc atunci când ele sânt pe sub brațe; apă când e pe frunte.

- 18. și: l-o trecut apă.
51. cură-asudările.
56. sudore du pă frunfă.
80. asudă dē să făce streluc (broboane) di apă pă frunfă, asudă dē urlă (coboară) pă obrăz.
257. Nu există substantiv.
269. Subiectul năde când e vorba de singular.
343. ișă răuă pe mine, asuded.
385. sudore, zic unii.
394. m-o cupriș sudorile.
397. asudî el de...
401. mai multî sudorî mărg.
451. fici ficăturî di-.
458. sudgări sărălă.
461. cură sudgăra.
480. cură sudorî.
492. cură sudgăra. Pl. numai sub forma: mai multe kicături.
502. mă vârsă sudorili di murgî.
504. ti vârsî sudorili, sudorî numai cîn ficuri 'când picură'.
530. ti-o priș sudorile.
532. curg sudorile.
554. m-o pălit o sudyari.
590. vârsî sudorî di pi jăl'.
594. curg sudorile di pi mini.
610. [*] sudorî.
645. [vara] l-o vârsăt sudorile.
665. curî sudorile.
672. îl vârsă sudorile.
679. m-a luat sudorile.
691. mă ja [sudaorea și] nu maj cură mă [încelează].
695. [σ] sudyare numai cînd te nădușgî țare 'când asuzi mult'.
708. [și] sudyare; -dori.
720. 770. m-am innădușgîl'.
740. și sudorî.
772. aj asudăt', cură apă pă frunfă.
786. sînt innădușit.
820. mă trecu apă.
840. sudorî numai, dacă te trece apa azi-măne, [câci] atunci să ngre-gează [se îngreunează] carnea omului de sudoare *.
859. l-a trecut apă.
885. cură năbușălă.
932. [σ] asudjazi cămășă [când omul muncește mult].
954. m-a trecut sudorile [când cad broboane de sudoare pe ochi].
960. m-am unădușit' [am asudat].
980. m-a tăiat sudorile [când omul e necăjit].
986. m-a tăiat innădușelili [am asudat mult].

ISTROROMÂNII
01 pătina, sãm-, potu
02 jo m-em pre frunfă spotit, apă dim frunfă

815. 865]. În comunele 786. 805. 837. 898. În unele regiuni subiectele au declarat că nu există [59. 61. 112. 116. 138. 150. 268. 280. 290. 351. 360. 370. 385. 851. 900] sau este rar întrebunțat singularul [107. 298], iar în altele pluralul cuvintelor sudoare sau nădușeală [420. 436. 451. 454. 467. 470. 492. 578. 526. 536. 584. 610. 637. 647. 680. 798.

Table with 3 columns: S, C, R, I, T, O, R, I. Row 1: B. nădușgîlî, sudyari; [-]. Row 2: S. sudyare; -dori. Row 3: A. sudare; -dori.

AROMÂNII
05 sidyare; multî ~
06 azdyari di lo frimte; [-]
07 azdyare; -dori
08 azdyari; -dori
09 sudyapi; [σ]
012 sadyari; [σ]
013 sudyari; sudj

MEGLENOROMÂNII

Scara 1:1530.000

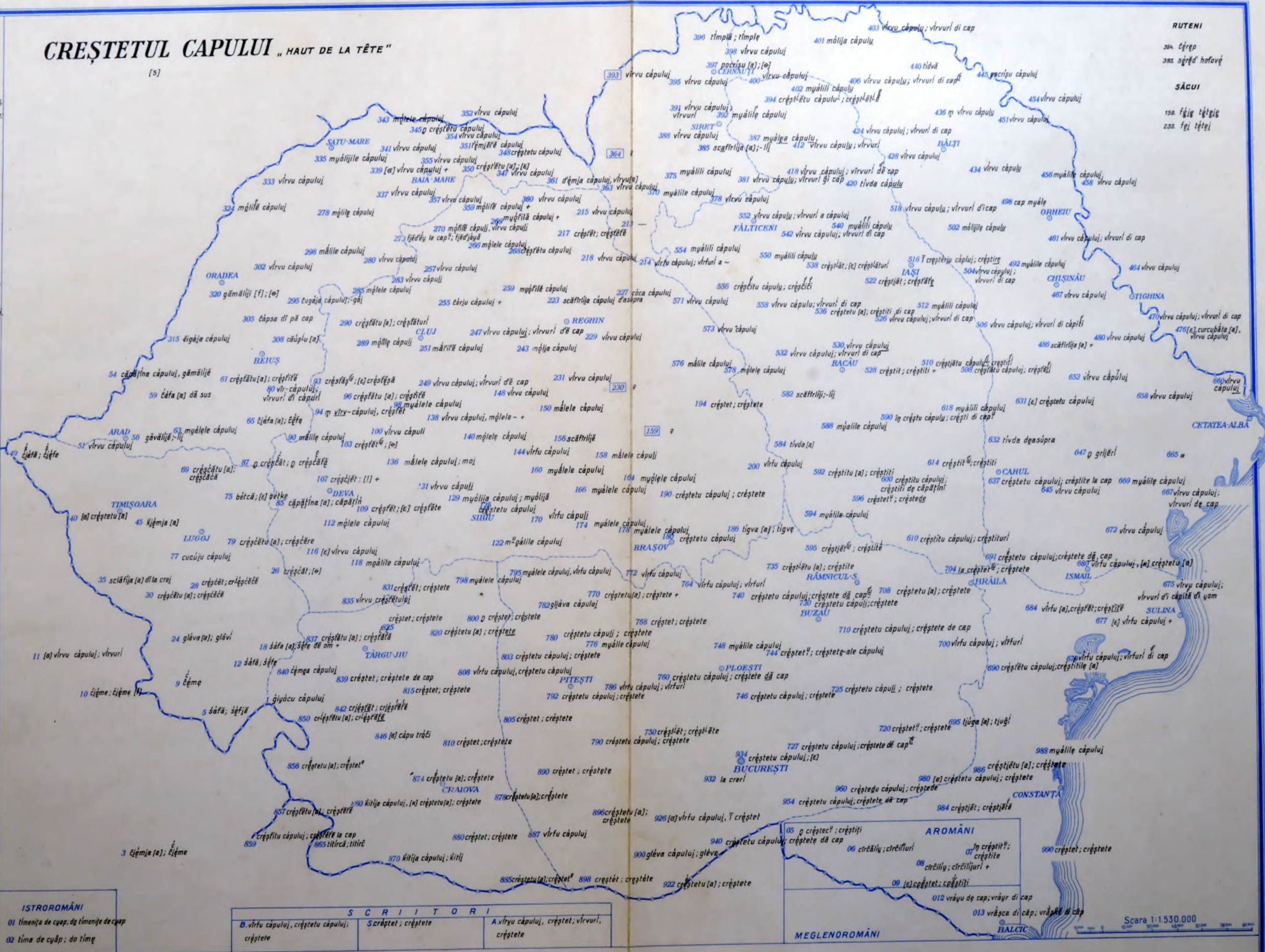
CREȘTETUL CAPULUI „HAUT DE LA TÊTE”

[5]

I. Întrebare indirectă. Cum numiți (ziceți) la partea cea mai de sus a capului? Cu mâna dreaptă am arătat vârful capului meu, levindu-l cu palma. Când informații ezitante, am adăugat întrebării următoarea precizare: aceea parte a capului cu care te lovești când te ridici în picioare sau pe care o atingi de pragul de sus de la ușa casei.

II. 18. Subiectul a arătat vârful capului.
 107. Nu există plural de la *creșciet*, zice subiectul, că de două nu se vorbește niciodată.
 138. Prin *mălele capului* se înțelege partea imediat deasupra frunții.
 225. Și *creșciet*.
 255. În comuna Chiuza, jud. Someș, *cișciet*.
 269. *creșcietu capului* i frunța 'creștetul capului e fruntea'.
 339. *mălele capului* se zice numai la copii.
 359. *mălele capului* aici e 'moalele capului aici'. Subiectul a arătat creștetul capului.
 408. În *creștetu capului*, se zice numai când omul e viu.
 528. [w] *myăliile capului*.
 677. Subiectul declară că *myăliile capului* zicea numai mamă-sa, el zice *virvu capului*.
 770. Se zice mai des *virvu capului*.
 900. Și *găvlișia capului*; *găvlișii*.
 908. Se zice și 'la orice vârf de casă'.

III. Răspunsurile sânt în directă legătură cu felul cum am pus întrebarea. Cazuri de ezitare nu sânt numeroase, deoarece întrebarea e concretă și puteam arăta cu mâna creștetul capului. Dacă, pe lângă creștetul capului sau virful capului, etc. am primit și răspunsuri cu moalele capului, se pare că subiectele s'au gândit la partea craniului care nu-i consolidată (fontanela) la copiii mici.

ISTROROMÂNII
 01 *timenița de cuap; dă timenițe de cuap*
 02 *tima de cuap; do timē*

S C R I I T O R I		
B. <i>virvu capului; creștetu capului; creștete</i>	S. <i>crăștet; creștete</i>	A. <i>virvu capului; creștet; virvuri; creștete</i>

AROMÂNII
 05 *crăștec; creștiti*
 06 *crăștiti; crăștiti*
 07 *crăștiti; creștite*
 08 *crăștiti; crăștiti +*
 09 *[e] crăștet; creștiti*
 012 *vrașu de cap; vrușu de cap*
 013 *vrașca de cap; vrușca de cap*

MEGLENOROMÂNII

Scara 1:1530.000

RUTENII
 384 *čęrep*
 385 *čęřęđ hofovę*

SĂCUII
 158 *făig țęțęig*
 238 *fej țęțęj*

CUCUIU „BOSSE AU FRONT”

[6]

I. **Întrebare indirectă:** Cum se numește umflătura care ți se face în frunte, atunci când te-ai lovit cu capul de ceva? Cu mâna dreaptă am arătat locul unde se face. Pentru a primi pluralul, am întrebat astfel: Dacă ți s'ar face două (sau doi), cum le-ai spune? Pluralul s'a întrebat și prin gest, ridicând în sus două degete. Există, între mine și subiect, următoarea înțelegere: când ridic un deget e vorba de unul (sau de una), când ridic două degete e vorba de doi (sau de două).

II. 3. Când *cita* *é-aciózi* "te lovești puțin". Se zice și *cucúji*;-*cúji* [f].

5. Când se lovește cu capul.

69. Când „numai se umflă, nu sparge”.

215. Și *corn*; *cárnuri*.

324. Și *umflătură*.

352. Tot astfel i se zice și când se face și—nt-ăltu *lyoc*, nu numai în frunte.

385. [κ] *băftă*; *băfte*.

387. [σ] *cucúji*;-*cúji* [pf].

+20. Nu are sânge.

542. *say* *cucúji*;-*cúji*.

555. *say* *băfti*.

740. [σ] *cucúji*;-*cúji* [pf].

782. *say* *bubăji*;-*bubăji*.

795. Sau *glică*; *glicé*.

926. Și *cucúji*;-*cúji* [pf].

01. *s-a făcut*;- *dăjă* *éirngác* [p].

02. *ăm* *j-áv* *narastit* *bula* *de* *mé-m* *bugi*.

06. În *Samarina* *gúvã*; *gúvã* "gaură" și *cucúji*;-*cúji* [p].

III. În reproducerea răspunsurilor am trecut în întâiul loc singularul și apoi pluralul, respectând ordinea fixată de Informații. Această ordine a fost determinată și de felul cum am pus Întrebarea. În cazurile când n'am întrebat pluralul, după punct și virgulă, printr-o linie în paranteză, am arătat acest fapt.

Genul l-am arătat în cazurile când am crezut că formele ar putea da naștere la interpretări greșite.

Formele *coc*, *cocor*, *cocoș*, *cucuiu*, etc. din această hartă, confruntate cu variantele lexicale ale hărții *cocoșă* (nr. +7) și cu felul cum acestea sânt repartizate pe teritoriul anchetat, arată legătura etimologică a acestor cuvinte.

ISTROROMÂNII
01 ...éirngacu +
02 ...búla... +

S C R I I T O R I

B. <i>cucúji</i> ;- <i>cúji</i>	S. <i>cucúji</i> ;- <i>cúji</i>	A. <i>cucúji</i> ;- <i>cúji</i>
---------------------------------	---------------------------------	---------------------------------

AROMÂNII
05 *éumbã*; *éumbi* [pf]
06 *jumbã*; *jumbi*
07 *cucúșuri*;-*éúte*
08 *șúșci*; *șúșci* [p] +
09 *șumbã*; *șumbi* [pf]
012 *vrujici*; *vrujici*
013 *éjumulgã*;-*ilgi* [pf]

MEGLENOROMÂNII

Scara 1:1.530.000

TEASTĂ „CALOTTE DU CRÂNE”

[4]

I. Întrebare indirectă: Cum numiți (ziceți) la partea această a capului? Cu degetul arătați am indicat cutia craniană a capului meu, uneori ciocăniind-o, cu același deget, deasupra tâmplii. Des am completat această întrebare prin următoarele: Osul (cutia) capului care se găsește în morminte, când se desgroapă oamenii, „Doamne ferește”. Acest „Doamne ferește” s'a adăugat spre a evita sensibilitatea subiectelor față de tot ceea ce stă în legătură cu cadavrul omenesc. Deoarece desgroaparea se întâmplă foarte rar, am atras atenția subiectelor, în cazurile de exaltare sau de neînțelegere a întrebării, că asemenea cranii (oase) se găsesc și pe câmp, mai ales de la caii morți și neingropați.

II. 1. scăfrilija capului ‘cutia craniului’.

10. și numa vâsăle gâle.

28. și scăfrilije.

77. sciefrije vâtămăiă ‘scăfrilie stricată (spartă)’.

80. să vedă...

87. Când este fără piele.

90. Se zice scă la craniul fără carne, scos din mormint.

99. În baljocură: la fînă nu-i cap numa curcubătă ‘n'ai minte de loc’.

98. Se înțelege partea superioară a craniului.

103. cap numa vâsu [a] gol.

107. Cranii se găsesc în hotarul comunei, când ară. În apropiere se află urmele unui castru roman.

108. Prin găvălije se înțelege partea superioară a capului.

144. curcubătă se zice numai la o plantă cu care se scoate vin din butoaie. E vorba de Laqenaria vulgaris (franc. gourde), care se numește și: tălv, tivdă, tigvă, tiugă, etc.

251. Prin curcubetă se înțelege tot capul.

333. Subiectul declară că este un cuvânt unghuresc, exprimându-și părerea de rău că nu știe cum ar trebui să i se zică românește.

339. „Ar trebui să se zică [craniului] curcubătă, însă noi spunem așa la o plantă din care facem un vas de finut sare și la o pălnie de scos vinul sau oțetul din butoaie”.

346. Și [e] curcubătă.

354. Și curcubătă; -cúrbețé.

378. „Numai medicii știu să le zică pe nume la toate părțile capului; ca să le știi numele la toate, trebuie să le iei după carte”.

387. fărmăt despre capul omului când e fără carne; calotă se numește numai creștetul capului.

398. Și hircă capului.

510. [e] tivda capului; tivd'.

528. [w] tiyăc; tiyôș.

556. Și căpăței gvali [p].

558. Și scăfrilija capului; -lij, [e] tivda capului; tivd'-a capului.

571. Subiectul arătat partea superioară a craniului.

596. Sau tivda capului; tivde.

600. u-ti 'uită-te' căpățina tati.

660. [e] curcubătă capului; -bete.

750. [e] tiyvi; tiyve.

87. Și vâsu di cap.

88. În Samarina și crăpă; crăpi [f].

III. Cuvântul numa din câteva răspunsuri (18. 103. 106. 305. 401. 404) este literar numai (franc. seulement) și

ISTROROMĂNI
 01căpu ăoș ăoș
 02yo vas de mort om

S C R I T O R I		
B. craniyu [sau] hircă	S [e] țîștă; țîște	A căpățina, căpățina; -țini

MEGLENOROMĂNI
 05maș vâsu gol
 06un crăpăcină di om gvali fără carne
 08crăpățini di cap; -țini
 09[ε] tîșu di cap; tîșe
 01ăncă di cap; țîhki di cap

reprezintă o afirmație categorică a subiectului. După această afirmație se pare că în comună nu este un alt sinonim pentru craniu. Răspunsurile arată că nu există un termen general pentru a numi teasta capului. Numeroșii termeni înregistrați (scăfrilie, tivdă, tiugă, etc.) trebuie examinați

ținând seama de felul cum am pus întrebarea.

Scara 1:1530.000

PĂR, FIR DE PĂR „CHEVEUX” (CHEVELURE), „CHEVEU”

[22]

I. Întrebare pusă prin gest. Cu mâna dreaptă am prins câteva şuvițe din părul capului meu, zicând: Cum îi spuneți? Câte odată, pentru a face mai vioaie această întrebare, am zis: Cum numiți lăna de pe capul omului? După ce am primit răspunsul, pentru a avea cuvântul prin care se numește un fir de păr, am prins între degete un fir de păr și l-am întins, întrebind: Dar la unul singur cum îi spuneți? Pentru a obține pluralul, am adăugat: La mai multe cum le spuneți?

II. 10. piâr nu se zice la al omului, ci numai la al animalelor.

270. Și o hir de păr.

278. ... după cap de pe cap?

295. icl' "aici".

302. (67) fir de păr.

343. ... la o hir.

351. Și: un sir de păr.

357. om pâr din cap.

398. pâr se zice numai la femei, nu și la bărbați.

424. um sir de păr.

434. Când bărbații nu-și lundeau părul capului, atunci se numea hicl' [s].

476. pâr se zice numai despre al fetelor; la barbătoși (bărbați) se zice: t'ică.

596. Astăzi se zice: fire.

69. Când i-am spus subiectului că se mai zice în comună și hir nu numai fir, cum mi-a răspuns, el a adăugat: „ne-am mai modificat și noi.”

725. Și: hir.

770. Și: hire de păr.

02. ur se zice pâr "unuia i se zice pâr"; pâr, se zice de tot "peri se numește tot părul".

03. un per "un fir de păr".

III. Această hartă cuprinde două întrebări: 1. pâr; 2. fir de păr. Răspunsurile le-am grupat ținând seamă totdeauna de această ordine. Răspunsul primit la întrebarea întâi a fost separat prin virgulă de răspunsul întrebării a doua. Punctul și virgula distinge singularul de plural.

ISTROROMÂNII
01 pâr [p]; un per [s]
02 pâr [a]; pâr +

S C R I I T O R I		
B. pâr, fir de pâr	S. pâr, fir	A. pâr, fir de pâr; fire de pâr

AROMÂNII
05 um per; per!
06 per! [p]; um per!
07 per! [p], um per, din cap
08 um pâr, un hir de per
09 per; per!
012 um per; pâr [a]
013 cus; um per; per [a]; um per

MEGLENOROMÂNII

Scara 1:1530.000

SMOC DE PĂR „POIGNÉE DE CHEVEUX”

[15]

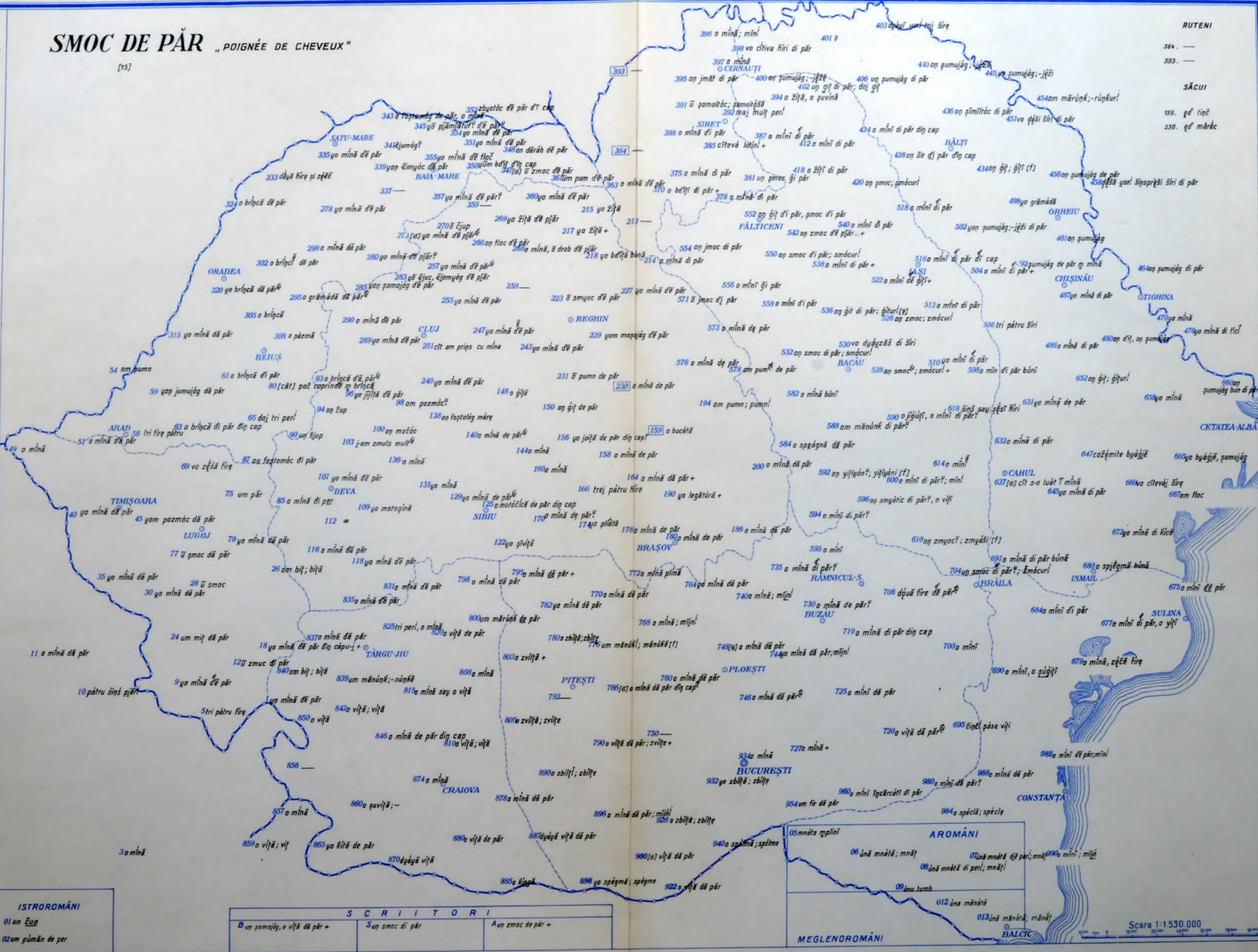
I. Întrebare indirectă: Dacă te-ai bățut cu cineva cât păr i-ai smuls din cap? (cf. III).

II. 18. capu- *capul lui?*

- 184. [w] pléznă.
- 190. [w] ȳo zîjă.
- 217. ȳo zîjă, când e mai puțin păr; ȳo jmoc, când e mai mult.
- 370. și: un dup; dup'.
- 385. [w] sîns zîsă sîre.
- 504. și: un smoc; smocuri.
- 522. Sau de păr.
- 524. [w] ȳo smocuşă; smocuşli.
- 538. say un smoc; smocuri.
- 542. ... cît am putut prîndi cu mîna.
- 727. Sau o spégmî, când e mai puțin.
- 790. și o zviljî.
- 795. say um fişjón dă păr.

603. Numai când îi apuci păr mai mult.
B. Nu zice: o mînă de păr.
A. Răde când rosteşte fraza.

III. Întrebarea aceasta formează partea a doua a următoarei chestiuni: a) Când te bați cu cineva și îi smulgi părul din cap, cum zici? Când puneam această întrebare, luam și eu aerul unui om supărat, arătând, cu mîna dreaptă, cum aş smulge părul din capul cuiva, fără să pronunţ vreun cuvânt. Răspunsurile bogate pe care le-am primit vor fi publicate necartografiat. După înregistrarea acestui răspuns, adăogam partea a doua a întrebării: b) Cât păr i-ai smuls din cap? Fixată întebarea în acest cadru, răspunsurile le-am primit cu multă ușurință din partea subiecților cărora le plăcea și conținutul întrebării; cazurile de sugerare sau de ezitare sînt rare.

ISTROROMĂNI

01 um Ęup

02 um pûmân de per

SCRITORII		
B ȳo șomoiôg, o vișă dă păr +	S ȳo smoc di păr	A ȳo smoc de păr +

AROMĂNI

05 mînă mîlîni

06 ȳnă mînă; mînă

07 ȳnă mînă de per; mînă

08 ȳnă mînă di per; mînă

09 ȳnu tumb

012 ȳnă mînă

013 ȳnă mînă; mînă

MEGLENOROMĂNI

Scara 1:1.530.000

COADĂ (PĂR ÎMPLEITIT) „TRESSE (DE CHEVEUX)“

[19]

- I. Întrebare indirectă: Cum numiți părul împletit al fetelor? Cum se zice la una? Cum se zice la mai multe? În câte se împletește? Cum se numește o parte a părului (șuviță).
- II. x. Făcut înainte, se numește mănu, iar dacă e îndărăt beră cu trei vlje.
12. Se face roată în ceafă. Când le lasă pe spate se zice: o slobozi! Căcurile pră sphâră!
45. Se face și pe spate și legat (pe cap) și cu moș.
49. Se face și-m patru bîă dă pâr și mîltș.
61. Se face în patru torz; tărădă "șuviță".
96. Și căcu-mpîlțit?
98. Înainte vreme se purta numai o coadă.
103. Se face cu tri fiș.
109. Înainte vreme se făcea fișă, împletită în trei.
112. Împletitul începe numai de la ceafă.
131. Înainte vreme se numea myot.
135. Se face o tri miăd'itș.
140. E făcută o singură împletitură pe spate. Se zice și: cosiță, fișă pe spate.
144. Și o-a-mpîlțit pâr.
180. căpă "cocul de pâr".
200. Înainte vreme se împletea părul în două șuvițe; acum îl fac cucuș.
217. căpă mai fac amă.
249. i-mpîlțim "li-mpîlțim".
258. Fetele le poartă pe spate.
270. Este împletită din tri d'itș.
280. Înainte vreme se împletea cu dyăyă fișă "șuvițe"; astăzi chiar în cincizeci.
295. Și cosiță (p); cosiță, "tot coadă".
298. măjan făc' una 'mai înainte făceau una.
305. căpă împletit d'ayă și-una, și într-una.
324. Se împletește în trei scorz; scărădă "șuvițe".
341. Este începută de la temple, nu din ceafă. Dar și-lă fă și cu căpă "se face".
345. ș-o făc' pîlțituri.
350. Și fișă (p).
355. Și fișă; coz.
361. Și căpă o tri crăonj "șuvițe". Cât e fată se poartă pe spate, iar dacă se mărită se pune gîlț pe cap, adică se așează părul roată pe cap.
370. căpă se pune pe spate; cosiță se face rotundă pe cap.
381. Pentru plural: dyăyă fișă cu coz.
388. Coada se împletește în tri, în șins și în sprăpșă, mai rar acum în dyăyă d'itș și una.
402. Acum nu se împletește părul, ci se retează.
403. Se numește făc când e săbit cyădă.
420. La oraș amă și rădi după cap.
428. Numai când e mică; când e mai mare cu cyădă pi spăti, iar când e strâns roată pe cap: cu comănc.
434. cyădă când este numai una și e pe spate, cum poartă fetele; două cozi fac numai femeile.
436. codă se zice numai despre al fetelor când este împletit la un loc.
440. Se face în tri și se poartă de fetele (femeile) mai bătrâne; cele tinere poartă cosiță.
458. Părul îl pune țugă și vrău capului.
464. moțoc când este așezat roată.
470. Tac mai des moțoc, adică așezat roată.
482. cosiță este numai de la frunte pîr la șăf, de acolo în jos se numește gîlț; gîlț.
502. cosiță este împletită în două șuvițe, iar cyădă în trei.
510. Nu se zice coadă, iar codița se face pe spate; gîlț se face de la frunte duse pe spate.
558. Și plăti; plăti. Când e făcut roată se numește moțoc.
576. Mai înainte se făcea cosiță.
584. Acum numai face nimeni coadă.
590. Se face în tri și șuvițe "șuvițe".
592. Se face cu cyăc. Înainte vreme se făcea gîlț (p), care se împletește în șins și în vitjăm d' pi cap; acă se împletește în tri.
614. ălțel fac coz.

ISTROROMÂNI
 01 ură cosița; do cosițe +
 02 ură cosița; do cosițe +

SCRITORI
 B. cyădă; cozi +
 S. cyădă, cyosiță +
 A. plēte (p); pljăt +

MEGLENOROMÂNI
 05 cosiță; cosiță +
 06 cusîță; cusîță +
 08 cusîț; cusîț +
 09 cusîț; -
 012 cusîț; cusîțe
 013 cusîță împletit; cusîț împletit +

Scara 1:1.530.000

631. Se face în dyăyă coz, iar coada în tri șuvițe.
637. coz când învîrtește părul roată.
658. moțoc se face la ceafă, cu părul făcut roată.
660. Azi fac moțoc în ceafă.
669. fășă dyăyă gîlț, de o parte două și de al-
 tă parte două și le leagă laolaltă.
680. Numai dacă-s d' urmă, adică la spate; când e legat rotund e coz.
690. Se face în trei; șuvițe.
725. Se face în trei; șuvițe dă pâr.
735. Se face în trei; zbițe di pâr.
740. Astăzi și cyăc.
750. Se face în trei; zbițe; conci numai când e rotund.
764. Se împletește în trei; patru; șase; zmîlțiyăne (pf); zmîlțiyăne (sm).
770. Se face în trei; plēte; moțur se numesc coadele mai mici.
772. Și coz.
856. Și coz suclit.
922. Poartă fata mare; cosițe poartă fetițele. Astăzi fetele sînt tînșe; purtăy coz plă la o vîrșe.
984. Se face în trei; șuvițe.
988. Se face în trei; șuvițe.
772. Și coz.
856. Și coz suclit.
922. Poartă fata mare; cosițe poartă fetițele. Astăzi fetele sînt tînșe; purtăy coz plă la o vîrșe.
984. Se face în trei; șuvițe.
988. Se face în trei; șuvițe.

S. cyosiță e „vorbă mai delicată“. În Moldova se numesc gîlț.

A. Și cădă. „Cosîță nu este pe la noi“. Un singular pljătă „rar am auzit“.

01. jo-m upleitit o cosiță.

02. me voj ămpletit ăm dă cosițe.

05. ș-i-ămpletit cosiță și Parucl pi pljătă.

06. Se face cu trei cyări.

08. dăyă cusîț, când sînt mai scurte.

În Samarina și Băișca pluralul cusîț.

015. ă dyăyă cusîț „ia...“, adică se împletește în coz. În sate se consideră încă mare rușine când vrea fată își tunde sau chiar când își retează părul. Notele arată și în acest caz cum orașul influențează satul.

Din motive tehnice n-am cartografiat răspunsurile primite la întrebarea care urmărea sinonimele lui șuvițe. În note am reprodus numai câteva cuvinte mai importante.

O hartă din ALR. arată comunele în care se obișnuiește împletitul părului în două, în trei, în patru și în mai multe șuvițe. Această hartă informativă nu înmătură posibilitatea altor feluri de împletit pâr, care în județ Satu-Mare Someș și Menedoara.

Notele bogate - deși subiectele au fost bărbăți - arată însemnătatea mare pe care o are părul în ideea de frumusețe a țăranilor noștri.

Cel mai interesant și cel mai frumos fel de a împletit părul l-am întâlnit în jud. Satu-Mare. Someș și Menedoara.

Notele bogate - deși subiectele au fost bărbăți - arată însemnătatea mare pe care o are părul în ideea de frumusețe a țăranilor noștri.

MĂTREAȚĂ „PELLICULE”

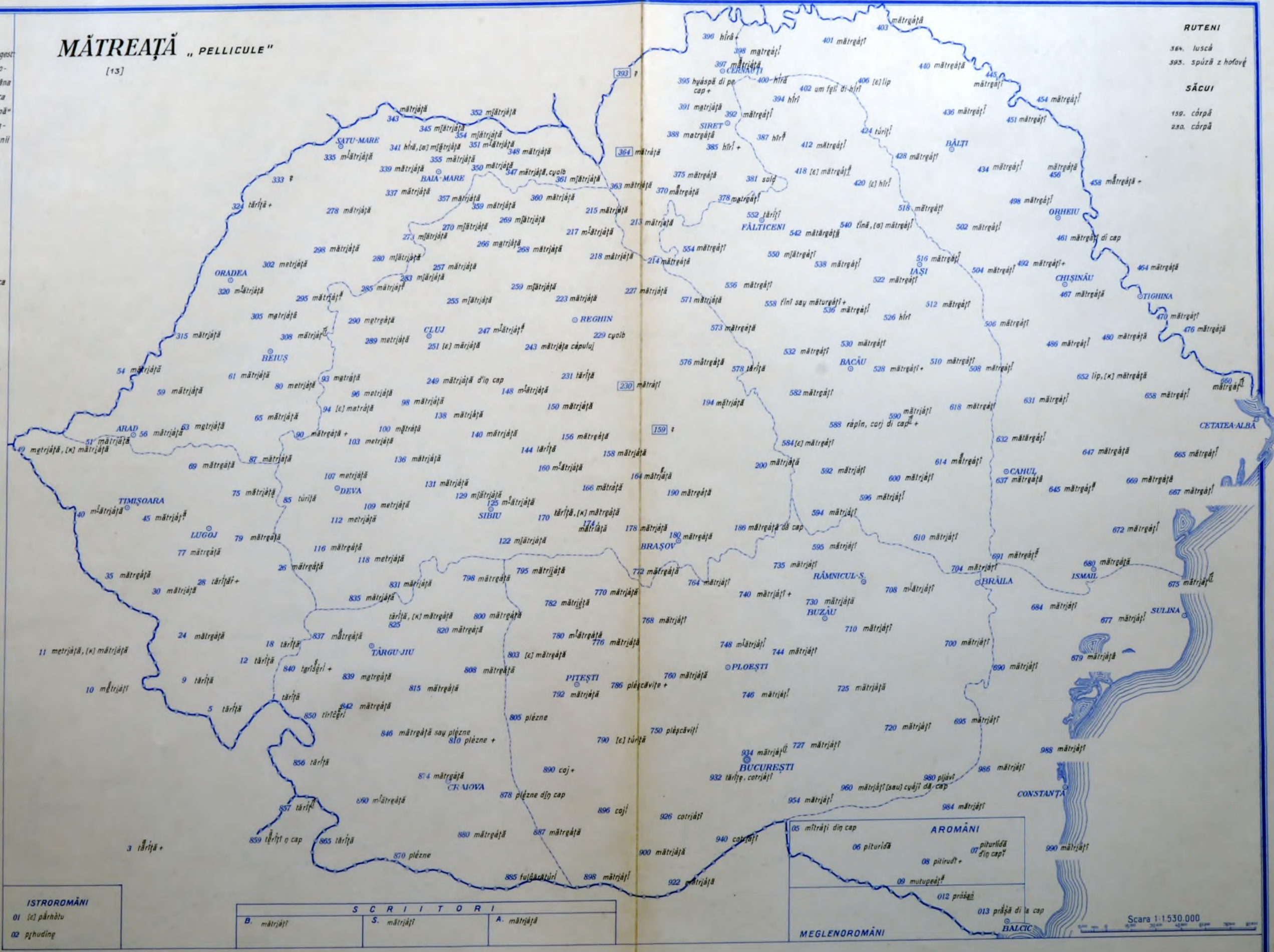
[13]

I. Întrebare indirectă, completată prin gest
 Cum numiți făina care cade din capul o-
 mului? Când puneam întrebarea, cu mâna
 dreaptă scuturam părul capului meu, ca
 să precizez mai bine de ce fel de „făină”
 e vorba. Am mai adăugat uneori că a-
 ceastă făină se face mai ales la oamenii
 care nu se spală des pe cap.

II. 3. Ele cad mai ales cîn să sîpă
 căpu „se scarpină”?

- 28. E plin căpu dă țărîță.
- 29. „E lată”.
- 324. Ț țărîțos căpu. Bătrânii ziceau
mătreajă, noi zicem „mai rar”.
- 325. [w][e] mătreajă.
- 328. ar lep. Nu se zice mătreajă.
- 326. [o] mătreajă se zice numai la cea
care e „mică, deasă, ca frunza și gade ca
un fluture, pe apa stătătoare”.
- 326. Se face când omul are „gânduri”
multe „pecazuri”.
- 327. Se face de „grijă” multă.
- 328. [w] pojarăniț.
- 329. [w] mătreajă.
- 328. [o] mătreajă mai zic unii, însă e
vorba care vine mai în cușă „mai nouă”.
- 326. Femeile zic țărîțe.
- 326. [o] mătreajă care e „tot una”.
- 326. are căpu plézne.
- 326. Fiindcă „sînt ca țărîțele”.
- 326. aj făcut coj în căp. Nu se zice
mătreajă.
- 326. Tot așa și în Samarina.

III. Prin felul cum am pus întrebarea,
 răspunsurile le-am primit foarte ușor.

ISTROROMÂNII
 01 [e] pârhotu
 02 pghudine

S C R I T O R I		
B. mătreajă	S. mătreajă	A. mătreajă

AROMÂNII
 05 pituridă
 06 pituridă
 08 pituridă +
 09 mutupedă
 012 prășă
 013 prășă di la cap

MEGLENOROMÂNII

Scara 1:1.530.000

RUTENII
 324. luscă
 325. spúză z hofové

SĂCUI
 150. corpă
 220. corpă

CHEL „ CHAUVE ”

[14]

I. Întrebare indirectă, pusă astfel: Cum îi spuneți omului care mare nici un fir de păr pe cap? Pentru a primi pluralul, am întrebat: Cum ziceți că sânt doi oameni fără de păr pe cap?

II. 18. *sămănă cu dulăi*? „dovlecii” di pă cîmp.

213. Poreclă. Când intră în casă se zice că răsărijă lîna.

217. Pe cel chel îl „ocărăsc” pleșcă.

249. Pentru plural: „doi oameni” plîșș pă cap.

270. [x] plîșșuđi [p].

278. El coposăză.

305. Oameni...

351. Și copoși [p].

355. Și plîșș [p].

385. [x] pleșug;-șuđ.

396. Și kjăi; kjăi.

406. Și plîșșcăt [p].

418. Omul are kjăbe.

528. [x] kjălbôs;-bôs.

552. Ca poreclă kjălbôs;-bôs.

558. say plîșș; plîșș [p].

577. Și pleșcăt;-căt.

680. ca lîna.

625. Pentru plural doi yăminî cu căpu făl.

631. Sau pleșug;-șuđ.

655. Pentru plural „ar trebui să se zică” kjăi sau kjăi.

660. say kjăi; kjăi.

690. Omul are kjăi.

or. Când n'are nici un fir de păr; plîșșiv, când îi lipsește părul numai din vârful capului.

65. I-ay căđuđî pērî di cap ș lă-ari...

67. Când ny-ay pērî ņ cap?

68. I căđuđî pērî di pri cap. În Samarina: om fărî pērî, kjăi; kjăi.

III. În reproducerea răspunsurilor singularul ocupă întăiul loc, iar plural urmează după punct și virgulă. În cazurile când informatorii au răspuns mai întăi cu pluralul, s'a respectat această ordine, făcându-se mențiune prin paranteză.

În unele puncte nu s'a întrebat pluralul. În aceste cazuri după forma singularului nu există nici o mențiune.

Cuvintele prin care se numește, în diferite regiuni, omul chel, se întrebuintează și ca adjective, cum arată câteva din note. Se pare că și în celelalte cazuri informatorii s'au gândit la un om din comună (sau din împrejurimi) care n'are păr pe cap.

Câteva răspunsuri încep cu forma verbală ESTE, notată astfel: 11 (în 63. +51. 637), 81 (în 32+), 18 (în 98) și 1 (în 5. 10. 24. 51. 65. 556. 680. 795).

ISTROROMÂNİ
01 făr de pgr +
02 pleșiv om; doi omir șș pleșiv

S C R I B I T O R I		
B. kjăi; kjăi	S. kjăi; kjăi [t]	A. pleșuv;-șuv

AROMÂNİ
05 ...ari gol căplu +
06 lă-ari căplu gol
07 este șut?; șut?
08 șpn pre cap +
09 căpu quof
012 cap gol; căpete gyală
013 lupit cap; cu lupite căpete

MEGLENOROMÂNİ

Scara 1:1.530.000

CREIERI „CERVEAU”

[8]

I. *Întrebare indirectă: Ce are omul în mijlocul capului? Cu degetul arătător al mâinii drepte am ciocănit țeasta capului meu, în partea dreaptă, deasupra lămpii. Când subiectele est-au, am adăugat: ceva ce se mănâncă dacă e de porc, de miel, etc.*

- II. 217. *crei, porcului.*
 231. *crei* numai despre ai porcului.
 247. *crei* se întrebunțează rar. Creierii porcului se numesc: *mîdușa porcului*.
 270. *creieru mic, creieru mare.*
 333. *Pe domnie se crice: mîntîie.*
 385. *(v) creii (pa).*
 516. *creierii miș mic, mar.*
 528. *(v) creii (pa).*
 558. *creii (pa).*
 596. *(S) creiu mic, creiu mic.*
 74. *... mîre și mic.*
 S. În Moldova: *creier*.
 ce. În Samaria și *mîdușu (a).*

III. Am trecut pe hartă în primul rând pluralul și apoi singularul (dacă l-am obținut), căci așa mi s'a răspuns. Această ordine arată preferința în întrebunțarea cuvîntului ca plural sau singular. Fișele pe care o'am notat dacă răspunsul este în singular sau în plural, au fost reproduse fără nici o mențiune. Se pare că în toate cazurile este vorba de plural (cf. totuși 59 în comparație cu răspunsurile din Bana). În unele regiuni (268, 249, 273, 280) din Transilvania informatorii au afirmat categoric că nu există o formă de singular; în altele (255, 259) când întrebam singularul, subiectele începuseră să râdă.

Ar fi fost deosebit de util pentru semantică și morfologie, să mai fi întrebăm *creierul mic* și *creierul mare*, apoi *creier* la animale și mîncarea *creierii*. Pentru completări din punct de vedere semantic, cf. MINTE, în materialul necartografial.

ISTROROMÂNII
 01 mîjleani
 02 mîjliane

S C R I T O R I		
B. crei (si) creie; creii	S. creiu (a), creieru (a) +	A. crei

AROMÂNII
 05 mîdușu
 06 mîdușă
 07 meșdușă
 08 mîdușă +
 09 mîdușu (a)
 012 meșdușă
 013 mîzuc

Scara 1:1530,000

TÂMPLĂ „TEMPE”

[21]

I. Întrebare prin gest și indirectă: Cu degetele mâinii drepte am arătat timplele capului meu, zicând: Cum spuneți la partea aceasta? Pentru a preciza mai bine întrebarea, adăugam: gropile acestea de lângă frunte, unde, dacă te lovește cineva, te-ai dus pe cealaltă lume.

II. 164. [a] *tîmplă* [a].

214. [a] *tîmplă*; *tîmple*.

217. *lyo lyoviti ŋ tîmplă*.

229. Subiectul se pricepe la vindecarea vitelor, e „doftor de marhă”.

249. Spun numai copii.

278. *lăturja de cătă mina stîngă lîngă urîeșe*.

324. *m-am lovit Ț văcșem*. Subiectul declară: „vorba e unguerească”.

335. *m-am lovit la văcșem*.

352. ... *lîngă uol*.

378. „Zic numai doctorii”.

386. „unde este...”

403. [a] *myălișe căpulu*.

454. „Nu se zice *tîmplă*”.

464. Se zice *tîmplă*; *tîmple*, numai părului din fața urechii.

554. *i-o dat cu mûșea la tîmplă*.

556. *la tîmpli; tîmpli*, se zice numai la partea din dosul capului; în ceafă.

647. *deasupra tîmplei căpulu*.

679. Sau *tîmpli; tîmple*.

940. [a] *tîmplă; tîmple*.

oa. În Samarina *tîmblă; tîmbli*.

III. În unele comune nu există nici un cuvânt prin care să se numească această parte a capului; în altele informatorii au declarat că nu știu cum să răspundă. În cazul întâiu am întrebuit semnul, iar în al doilea semnul?.

ISTROROMÂNI
 01 [e] șcrubăna; șcrubăne
 02 șcranișă; dō șcranișe

S C R I I T O R I		
B. tîmplă; tîmple	S. tîmplă; tîmple	A. [e] la tîmplă; tîmple

AROMÂNI
 05 tut căplu
 06 multura di la urcăclă
 07 [e] grăpă di la frimți
 08 ++
 09 tîmpină di cap; tîmpinli [a]
 012 vōrbu vōclu; vārbile vōcți
 013 jūrcă; jūrcă

MEGLENOROMÂNI

Scara 1:1530.000

URDORI „CHASSIE”

[39]

I. Întrebare prin gest și indirectă. Cu degetul arătător am arătat cum aș lua eu urdoriile de la ochi și am întrebat: Dimineața, când se scoală omul, ce ia de la ochi? În cazuri de ezitare, spuneam că urdori se văd mai des la copiii mici. Răspunsurile primite fiind mai des în plural, pentru a primi singularul am întrebat: La una cum i s'ar zice?

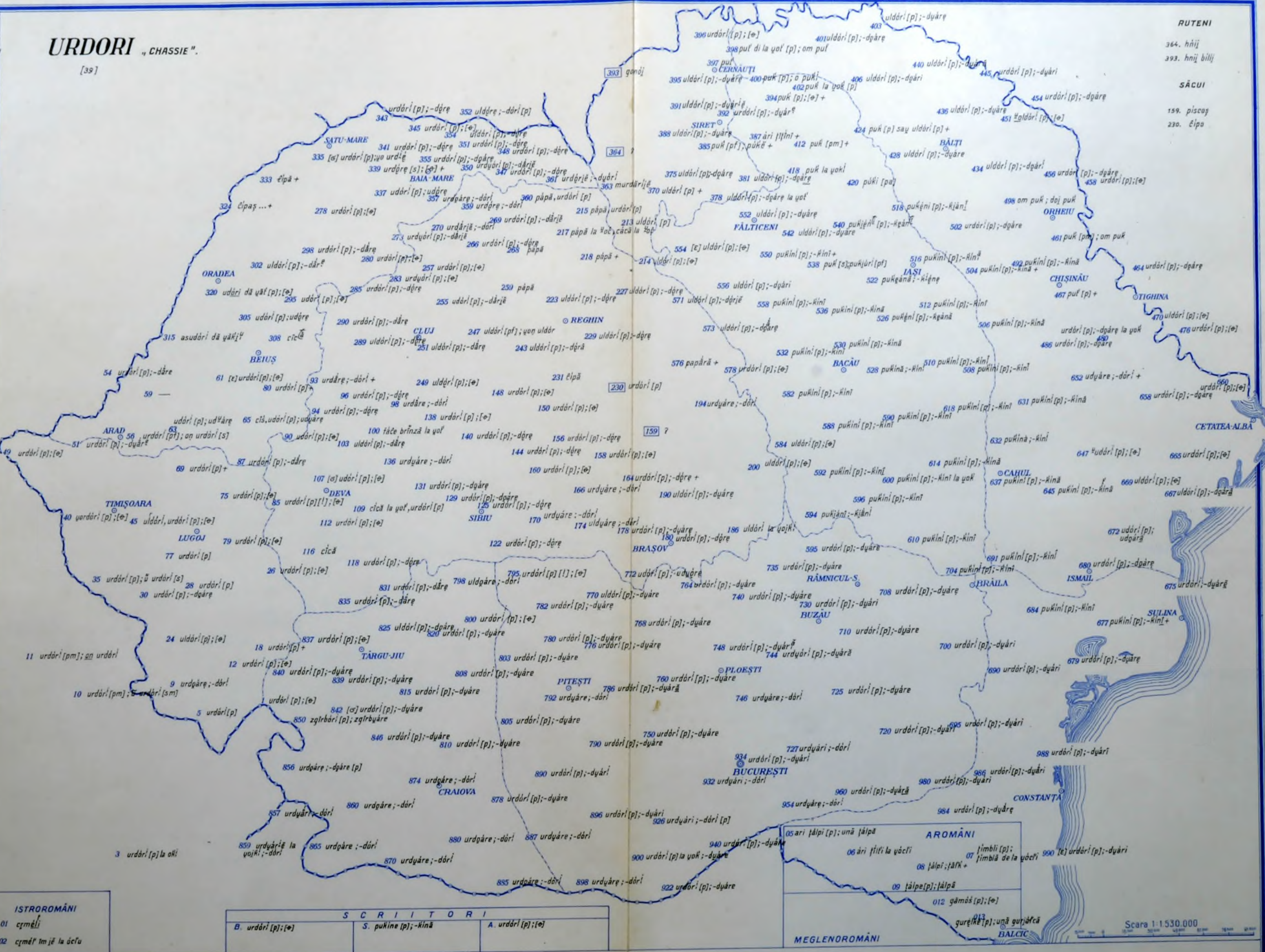
II. 18. Subiectul explică: captura aia.

- 69. Omul este urdurós.
80. altă o durmit pină-j cu urdări la yot.
93. Când „pică urdori” se zice urdora-săză.
164. [u] urdgre.
218. Despre copii se zice că sânt urdurós.
324. ...mni-s yáfi. Nu se zice urdoare.
333. Omul i éipăș.
339. Omul e urdurós.
370. Omul e urdurós.
385. [u] om puł; púfișe [p]. Omul este pułós.
387. [u] urdóri [p].
394. O fată e pułgășă.
412. ari puł la yot, iar omul e pułjós.
424. Omul e pułjós sau urdurós.
467. am luat púfișe di la yot.
504. să numără se numesc pułini.
550. say urdóri [p]; -dgări.
574. Când e mare; urdóri când e „mai mică”.

652. Ochii urdurășă.
677. și urdóri [p]; -dyári.
68. ócfi mblin' plini di tálk. În Samarina tálpă; tálk și tálp. În Băiasa tálp; tálk; [p].

III. Răspunsurile sânt reproduse întocmai cum ele au fost date de subiecte. De cele mai multe ori s'a răspuns mai întâi cu pluralul. Singularul l-am primit numai după ce l-am întrebat. În aceste cazuri este probabilă o influență a întrebării puse și nu o dovadă a vitalității formei de singular. În cazurile când pluralul precede singularul, am făcut mențiune prin abreviație în paranteză.

Când informatorii au declarat că o formă de singular nu există sau nu se zice, am arătat acest fapt printr'un zero tăiat și pus în paranteză. Când pentru singular sau pentru plural, la unele răspunsuri, nu există nici o mențiune, în acele puncte nu s'a pus întrebarea.

ISTROROMÂNII
01 cyméti
02 cymél' im jé la ócfu

Table with 3 columns: B. urdóri [p]; [e], S. pułine [p]; -kínă, A. urdóri [p]; [e]

AROMÂNII
05 ari tálp; ună tálpă
06 ari tálp; la yot'ci
07 tálp; tálk +
08 tálp; tálk +
09 tálp; tálpă
102 gámós; [e]
103 guré; tálp; ună guré; tálcă

Scara 1:1.530.000

URCIOR LA OCHI „ORGELET”

[58]

1. *Întrebare indirectă. Cum se numește bubu-
lita mică, la început roșie, apoi galbenă în
vârf, care se face pe pleoapa [geana]
ochiului și care te doare rău? Pentru a
face întrebarea și mai precisă, prindeam
cu două degete pielea pleoapei și îndi-
cam locul unde crește urciorul.*
- II. 12. *urșor se zice numai la vasul cu
care se aduce apă.*
28. *și ulșior.*
40. *și uorsjor; uorspăre.*
94. *și un urcior.*
151. *și ușcior; ușcior.*
305. *E ca o zgrăbunță; când se umflă
și coace se numește ușor; ușore.*
324. *și o zgrăbunță care să facă auză-
rile [căle odală].*
348. *și bubuță.*
400. *și uord.*
461. *Se face în două sau în trei zile;
beșică re cea care se face într-o zi.*
504. *[cs] și ulșor, dar mai mult se zice
curu... Ca să te vindeci, din babe, se
zice, să azvârli cu orz pe foc.*
596. *E o „bubușoară mică, coapă pu-
țin în vârf; ea se face mai des în
apropiere de nas.” [cs] ulcior; ulcuar.*
600. *și făși pi zăna uokjului.*
645. *Se face pe geană; la marginea
genei și în partea de jos a ei se face
beșică; beșicuiț [p], din care iese
pungăie.*
831. *Se numește așa până nu sparge.*
840. *sau um mîizâl, care „se roșește,
se face tare și apoi dă în copt”. La
bubouă să -angrăhază [se întărește]
carnea pe lângă el.*
859. *nu făci toi nătu [omul].*
940. *[k] urcior; urcior.*
954. *„E rău, m-a ferit dumnezeu
n-am avut f...-i măma măsi.*
- B. *unii zic urcior.*
02. *mi s-a făcut orz.*
07. *La buboiu se zice sfirnițel; -
țel’.*
08. *Din Samarina: gîrnîț; -[ă] [F] și
gîrnîțor. Din Băiasă gîrnîțor.*
012. *E ca o bubă; apa galbenă care
iese se numește gnoj.*
- III. *La această întrebare s’a răspuns mai
des cu singularul, fiindcă se întâmplă
rar să crească două urcioare deodată.
La interpretarea hărții să se com-
pare și răspunsurile primite la între-
bările: 696 [urcior de adus apă] și
706 [vasul cu care se aduce apă].*

ISTROROMÂNI
01 *bădovița*
02 *orz; do orz la ôclu +*

S C R I I T O R I		
B. <i>ulcior; -cyare +</i>	S. <i>[e] ulcior; -cyare</i>	A. <i>urcior; -cäre</i>

MEGLENOROMÂNI
05 *gîrnîțic; -[i]fi*
06 *sfirnițel; -țel*
07 *urcior; -șyare +*
08 *gîrnîțor; -nișyare +*
09 *[e] upșușor; -șpăp; [F]*
012 *smăcôc; -côj [m] +*
013 *čimiôc; -cyette [F]*

Scala 1:1530.000

PLEOAPĂ „PAUPIÈRE”

[44]

I. Întrebare prin gest și indirectă. Am prins cu două degete membrana deasupra a ochiului drept, am ridicat-o puțin în sus și am întrebat: Cum numiți capacul, pielea aceasta, care acoperă ochiul? Pluralul l-am întrebat, mai ales când s'a răspuns cu cuvântul *PLEOAPĂ*, în felul următor: Cum le ziceți la amândouă „de la amândoi ochi”?

II. 3. Cea care astruce „acoperă” ochiul.

94. [s] *pleoapa* deasupra vofului; *pleoape*.

112. *ziană* di la d'al „membrana deasupra”, *ziană* di la vâlje „membrana dedesubt”.

122. *to* „tot”.

144. și acoperirița vofului.

158. *i* s-o lăsat...

200. *i* se zice „cu peri cu tot”, adică cu genele împreună.

227. *lă* „tot”.

298. *n-are număr* „n-are nume”.

347. *nu-i* zic nici cum.

378. „Mulți oameni nu știu cum se numește”.

385. [m] *capăse* [p] la vof.

403. Împreună cu genele.

445. *decît* ... amintriția *nă* i se zice.

461. Împreună cu genele.

558. [m] *pejița* vofului.

596. [s] *plăpă* [a]; *plăpă*.

665. [m] *pleapă*; *pleapă* [p].

677. Bătrânii nu știu cum să îi zică.

684. [s] *plăpă* vofului; *plăpă* [p] (?).

690. *i* se zice astfel pe coajă în dăca nuăstră.

768. [s] *pleoapa* vofului; *pleoape*.

803. *plehupa* di jos.

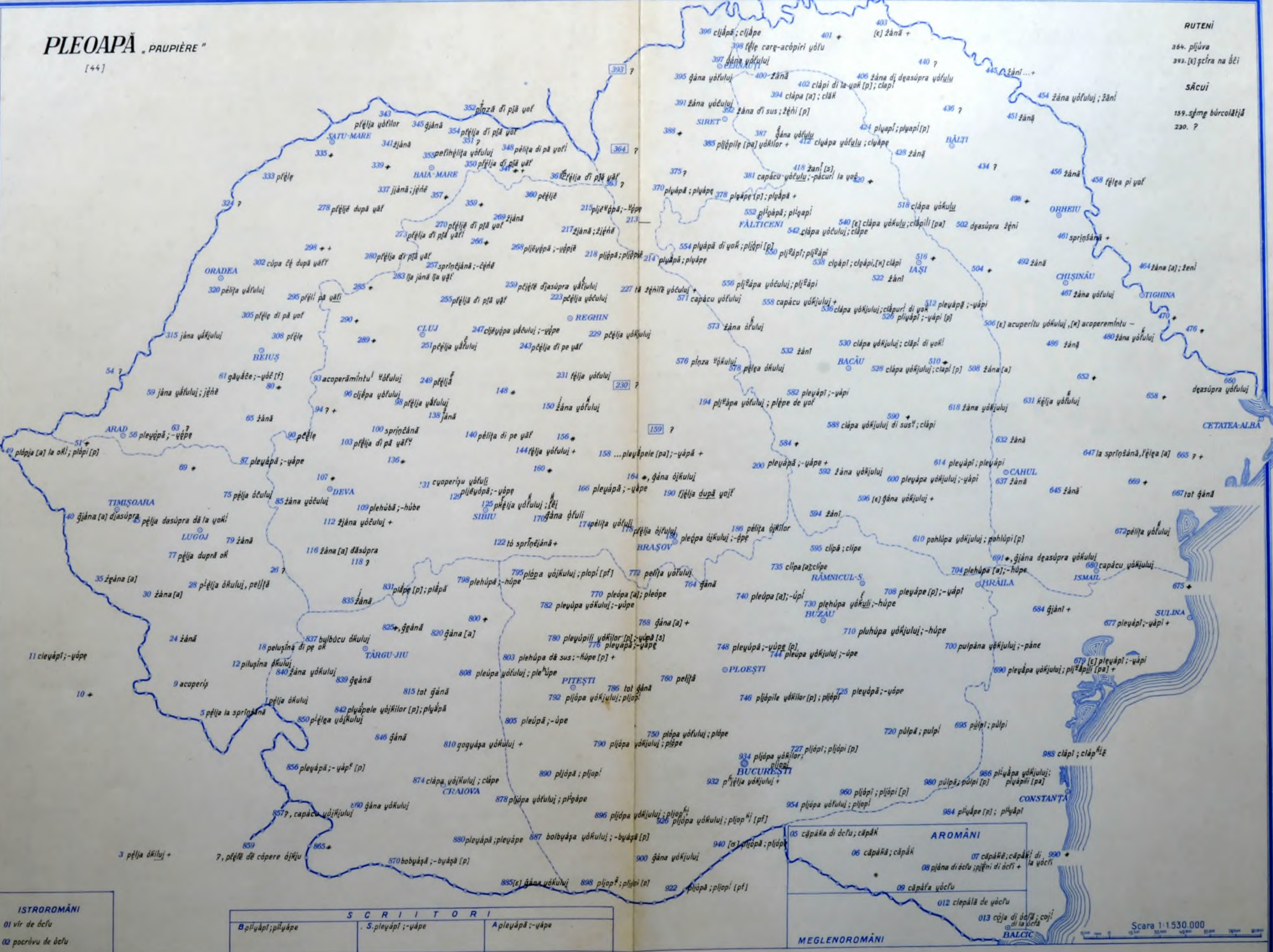
810. [m] *plehupă*.

932. [s] *plăpă*; *plăpă*.

98. Tot așa se zice și în Samarina și în Băiaș.

III. Am reprodus toate răspunsurile date de informatori, chiar și în cazurile când în comună nu există un termen propriu pentru a numi această membrană.

În cazurile când informatorii au declarat că nu există nici un termen, am întrebuințat semnul +; în cazurile când probabil există termen în comună, însă ei nu-l cunosc, am întrebuințat semnul întrebării.

ISTOROMĂNI
01 vir de dăcu
02 pocrișu de dăcu

S C R I T O R I		
B. plăpă; plăpă	S. pleapă; -vape	A. plăpă; -vape

AROMĂNI
05 căpăka di dăcu; căpăk
06 căpăka; căpăk
07 căpăk; căpăk di la dăcu
08 piāna di dăcu; piāni di dăcu + la vof
09 căpăka vofu
012 clepăla de vofu
013 cojja di dăcu; coji di la dăcu
BALCIC

Scara 1:1.530.000

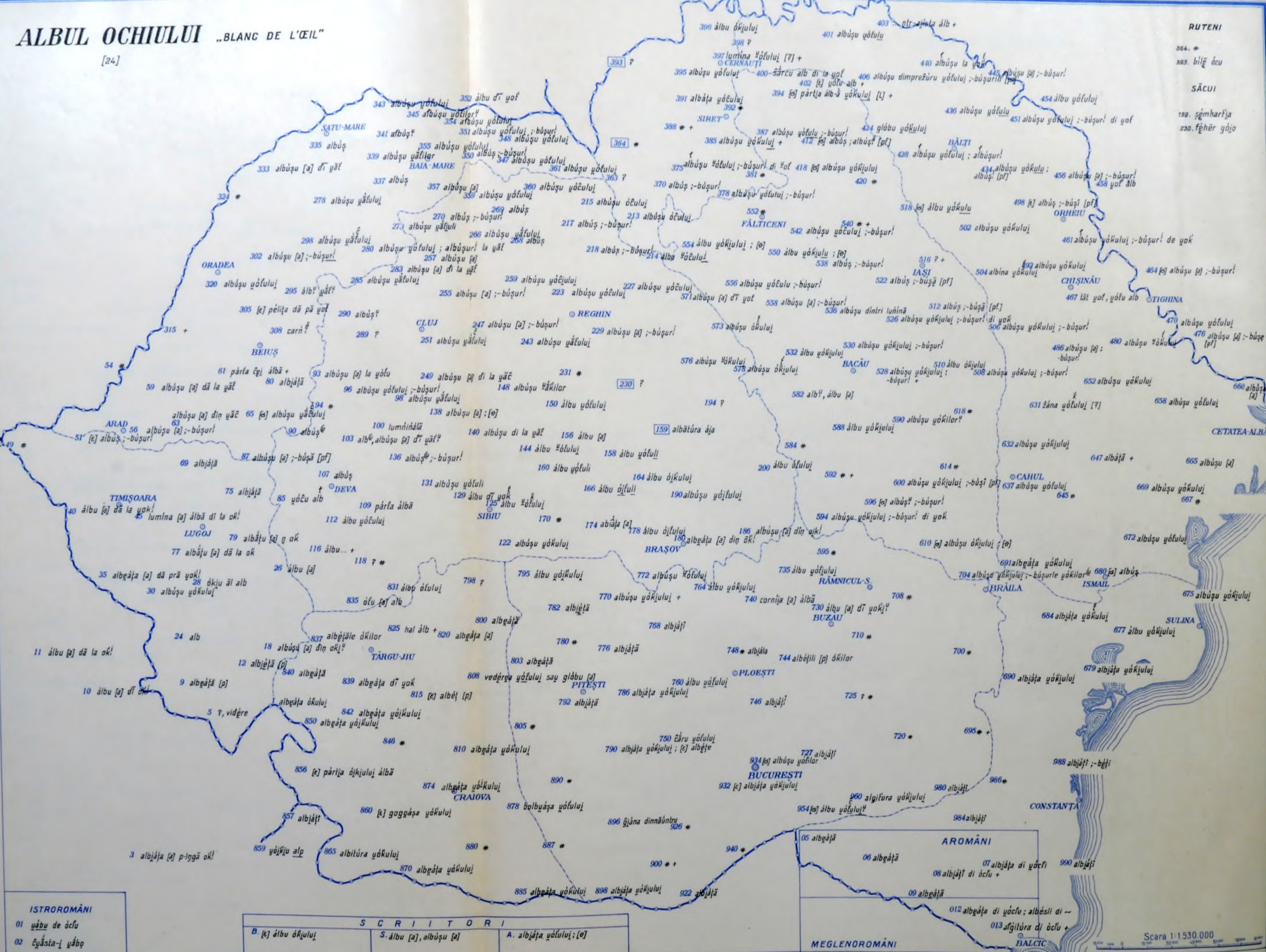
ALBUL OCHIULUI „BLANC DE L'ŒIL”

[24]

I. Întrebare prin gest și indirectă. Întorcem într-o parte ochii, pentru ca albul ochiului să se vadă cât mai mult, și zicem: Cum îi spunem la partea aceasta albă a ochiului? Pluralul, întrebăm mai rar, l-am primit zicând: Cum se numesc părțile acestea albe de la amândoi ochii?

- II. 61. [e] uătu căi alb.
 116. ...câre-i pe dă lătur! dă uoc.
 315. jumătăle uăki? alb, jumătăle năgru.
 385. [e] albăsu uočulu.
 388. m-am pălit? 3ăi alb.
 394. ...uokulu [a].
 397. [k] sup lumina uočulu.
 402. Nu se zice albuș.
 403. „m-am pălit”...
 516. „Nu pot să știu” cum i se zice.
 528. [k] dōsu uočulu, albăsu uočulu.
 540. uoki pi dōs, albăsu uočilor. Când moare omul dă albu șăia pe dōs.
 592. n-ări nūmi.
 647. s-o gnăgăi!, când e cu albeață.
 695. n-are lūme “nume”.
 770. [e] albu [a].
 825. Când cineva e „supărat ori mănios pe mine” să uita nūma cu-al alb.
 900. n-are lūme “nume”.
 904. Tot așa se zice și în Samarina și Băiaș.

III. Am reprodus toate răspunsurile primite, chiar și pe acele din regiuni în care nu există un termen propriu pentru a numi această parte a ochiului. Când n'am întrebât pluralul, după forma din singular nu urmează nici o indicație.

ISTROROMÂNII
 01 uăbu de očlu
 02 čyăsta-i uăbop

S C R I T O R I		
B. [e] albu očulu	S. albu [a], albăsu [a]	A. albăța uočulu; [e]

AROMÂNII
 05 albegăță
 06 albegăță
 07 albăța di uočlu
 08 albăța di očlu +
 09 albegăță
 012 albăța di uočlu; albăști di ~
 013 ațgătura di očlu +

MEGLENOROMÂNII

Scara 1:1.530.000

PUPILĂ „PUPILLE (DE L'ŒIL)”

[25]

I. Întrebare indirectă: Cum numiți mărgeaua mică, rotundă și neagră din mijlocul ochiului? În cazurile când am întrebat pluralul, întrebarea a fost pusă astfel: La amândouă, de la amândoi ochii, cum le spuneți?

II. 75. Ziceau bătrânii; astăzi se zice lumina ochiului.

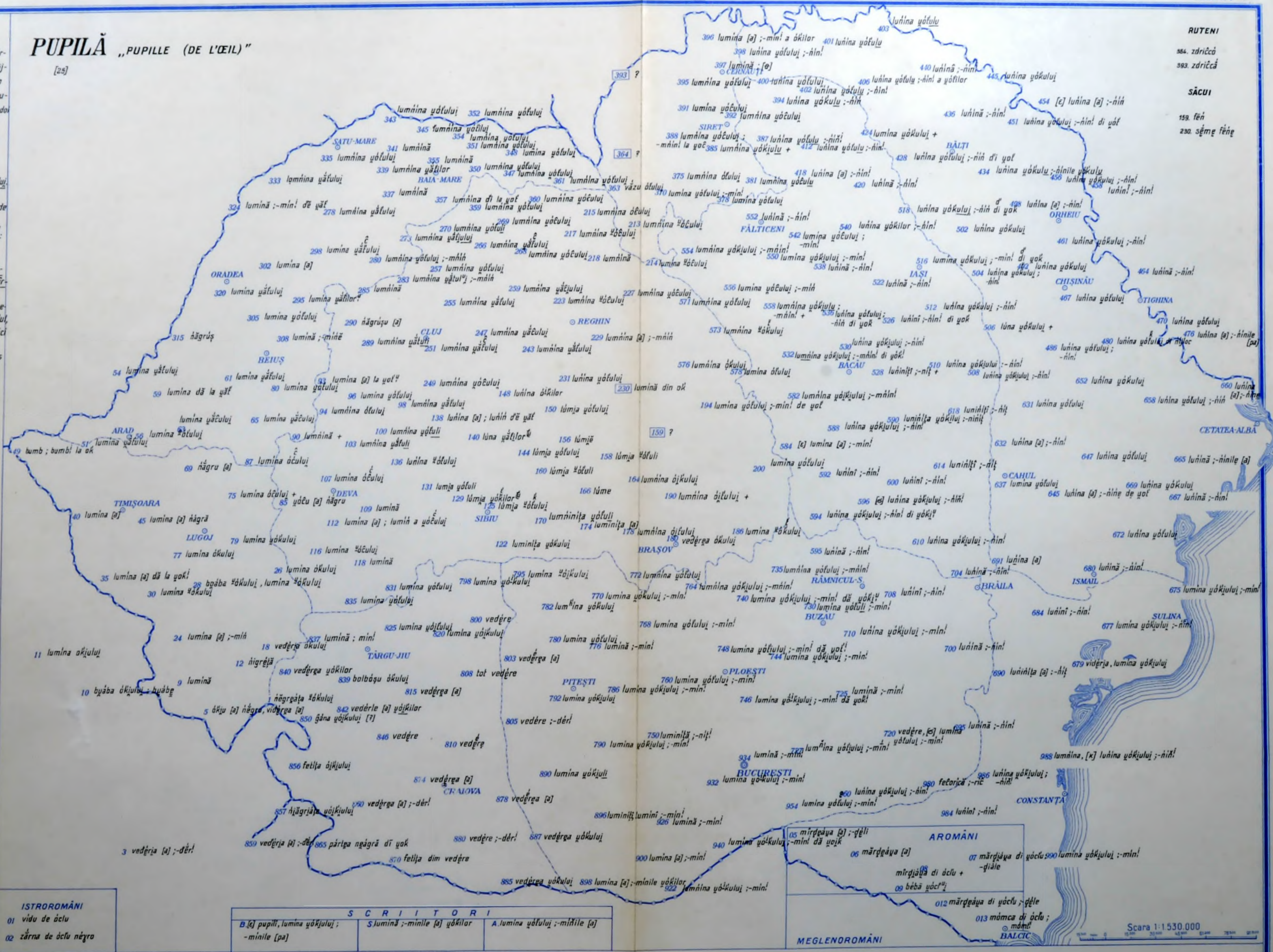
90. [k] lumină.
190. Pentru plural: lumînă ale ochiului.
325. [k] lumina ochiului; -mină.
424. lumînă se zice numai când arde lampa.

506. [k] lumina ochiului; -nină di yok.
528. [k] lumînă; -nină.
558. lumînă; -mină.

02. În Samarina și-aspărsi mărgea-ua, lățătura di ochu. În Băiașă tot mărgea di ochu.

III. Pluralul a fost întrebat numai în unele puncte. Când n'am întrebat pluralul, după forma de singular nu există nici o mențiune.

Se pare că se întrebuințează mai des singularul decât pluralul.

RUTENI
984. zdrîcîc
993. zdrîcîc

SĂCUI
159. fîn
230. sîmge țene

ISTROROMÂNII
01 vidu de ochu
02 zărna de ochu negru

S C R I T O R I		
B. [j] pupilă, lumina ochiului;	S. lumină; -mină [a] ochilor	A. lumina ochiului; -mină [a]
-mină [pa]		

AROMÂNII
05 mîrgea [a]; -geli
06 mîrgea [a]
07 mîrgea di ochu; 900 lumina ochiului; -mină
-diale
08 mîrgea di ochu +
09 bebă ochu

MEGLEROMÂNII
012 mîrgea di ochu; gèle
013 mîrgea di ochu;
mîrge
BALCIC

Scara 1:1530.000

GEANĂ „CIL”

[42]

I. Întrebare prin gest. Cu mâna dreaptă am prins perii de la marginea pleoapei ochiului drept, zicând: Cum le spuneti? Dacă răspunsul era în plural, întrebam: Cum ați spune dacă ar fi numai un fir de păr?

II. 96. Și clepă.
107. Și pârău zăpățitor.
108. [p] jână.
217. Sau pəri d'i la zjână.
224. Subiectul a înțeles geana deasupra. La insistențele mele adaugă și zâna supli uoc!, cu singularul zână și pluralul zjêhê.

243. Și zjână; zjêhê.
244. zjâna la uoc uoc!
295. ... din jêhili văilor?
370. di sus și di jos.
381. Și văgăritele uocilor.
418. zân.
486. Și zâna di sus, zâna di jos.
558. [p] zâna uokulul.
669. zâna didesăsupra, zâna didesădapt.
770. dă sus și dă jos.

98. dă uoli piêni di la ocii [p]. În Sa-marina și Băiasa pluralul piâni.

III. Am trecut în răspunsuri pluralul în primul rând și apoi singularul, ca să fie respectată ordinea în care au răspuns informatorii. Răspunsurile cu forma de plural au putut fi influențate de întrebarea noastră.

Cazuri de ezitare sânt puține. Se constată că în multe regiuni se confundă GEANA CU SPRÂNCEANA.

Pentru interpretarea acestei hărți e necesară examinarea răspunsurilor primite la întrebarea SPRÂNCEANĂ (harta 21).

ISTROROMÂNI
01 juânele [pa]; ură juână
02 jâna; jânge de ocii

S C R I I T O R I		
B.	S.	A.
gêni [p]; gîani	gêni [p]; gîani	jâna; jêhê

AROMÂNI
05 pênili di uocli
06 pênii [p]; până
07
08 ună piâni; piêni +
09 pânii di uocli [p]; ună până
012 clipă; clipă
013 chepê di la ocii [p]; ună clipă

MEGLENOROMÂNI

Scara 1:1530.000

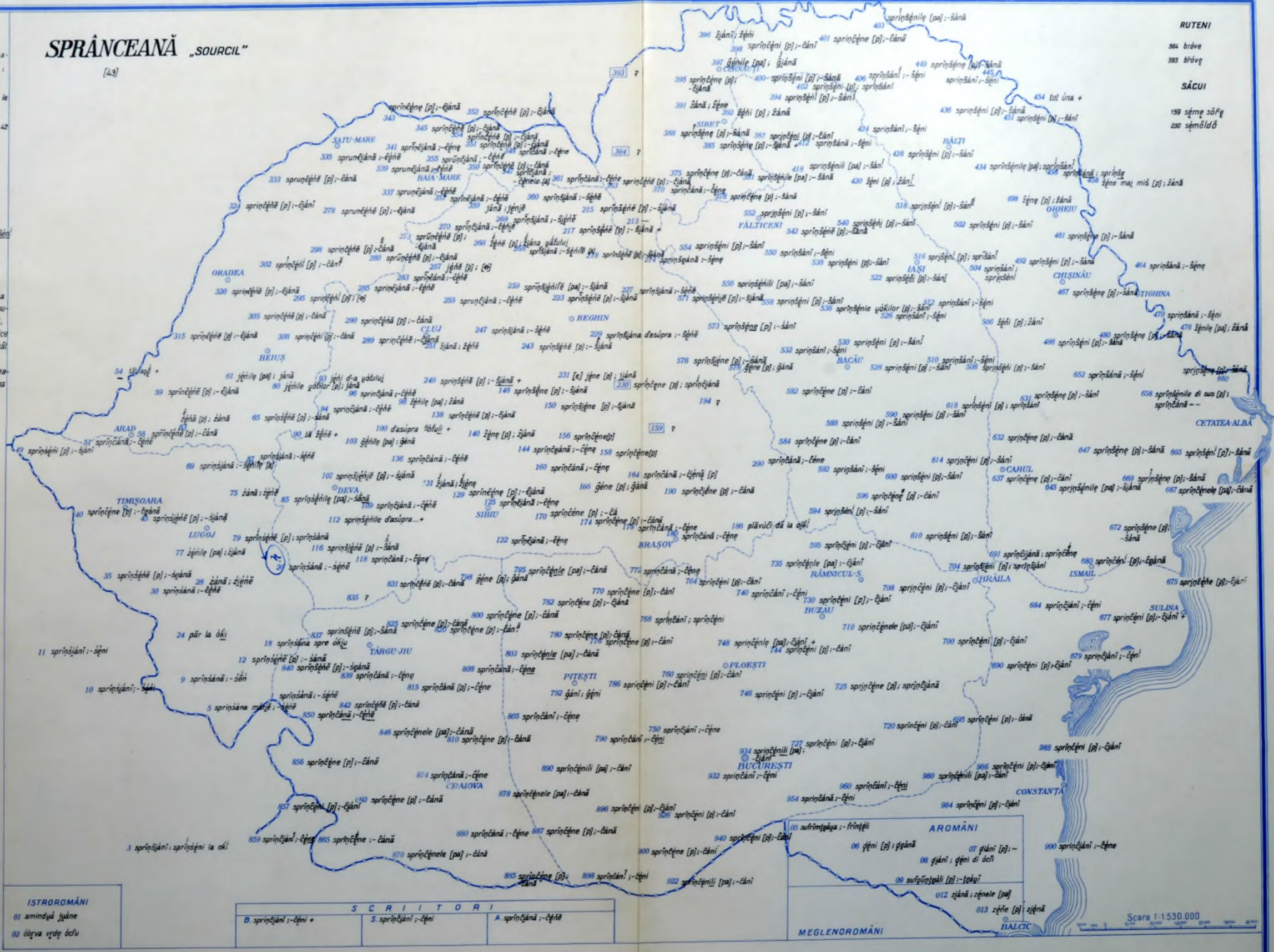
SPRÂNCEANĂ „SOURCIL”

[43]

I. Întrebare prin gest. Am plimbat degetul a rădăilor pe sprânceană dreaptă și am zis: Cum îi spuneți? Dacă răspunsul era în plural, întrebam: Cum i-ați spune numai la una?

- II. 54. Același răspuns ca la întrebarea 42 (GEANĂ), adică *sprîncîhî [p] :-cîni*.
 90 *mări-s zîhîle la dîlu / zîncîs*.
 100 *năgreată*.
 112. ... *dî voç* „Nu se zice geană”.
 217. *sprîncîhî* „cu sprîncene mari”.
 240 și *sprîncîhî [p]*.
 385. [4] *sprîncîhî [p] :-cîni*.
 454. Adică tot ca la întrebarea 42: *sprîncîhî [p] :-cîni*.
 672. Bătrâni zic *sprîncîhî*.
 743. *sprîncîhîle [p]*.
 B. Se zice *sprîncîhî*, dar *genăt nu*.

III. De data aceasta, răspunsurile cu forma de plural în primul rând n'au putut fi sugerate de felul cum am pus întrebarea, ci ele corespund unei realități lingvistice (întrebuințarea mai deasă a pluralului decât a singularului).
 Confundându-se și în acest caz sprânceană cu geană, este necesară examinarea hărții 20.

RUTENI
 364 brăve
 383 brăve
 SĂCUI
 159 sême săfeg
 230 sêmoldô

ISTROROMÂNI
 01 amindulă juâne
 02 ôbrva vrde ôcu

S C R I T O R I		
B. sprîncîhî :-cîni +	S. sprîncîhî :-cîni	A. sprîncîhî :-cîhî

AROMÂNI
 05 *aurîmpălya* :-frîmpî
 06 *gîni [p] :-gîni*
 07 *gîni [p] :-gîni*
 08 *gîni [p] :-gîni*
 09 *sufîrîpăli [p] :-făyî*
 012 *zîncî :-zîncî*

MEGLENOROMÂNI

Scara 1:1.530.000

FATA "VISAGE"

[94]

I. *Intrebare indirectă, completată prin gest. Cu palma mâinii drepte am acoperit fruntea, ochii, nasul și o parte din umerii obrazului meu, apoi mâna astfel întinsă am coborât-o peste toată fața mea, zicând: La aceasta (asta), cum li ziceți? Pentru a primi pluralul, am întreat: La mai multe (mai mulți), cum le-ați spune?*

II. 12. [a] obraz; obrază [pf].

- 40. *ardă obrazu.*
- 59. *Pentru plural: două fețe la obraz.*
- 67. *și fața omului.*
- 217. *și obraz; obrazuri.*
- 227. *Pentru plural: două părți la obraz și, cu ezitare, obrazuri.*
- 243. *și obraz; obrază [f].*
- 337. *obraz se numește buca dreaptă sau buca stângă a feței.*
- 347. *Pluralul nu se poate forma, căci obrazu e și două părți, că să fie două părți.*

- 305. [m] obrazu [a]; obrază [f].
- 403. *și [e] obraz [pm].*
- 504. *sau față; fețe.*
- 558. *sau față; [m] obră [pm], obraz.*
- 578. *și obraz; obrazuri.*
- 588. *sau față.*
- 675. *și față; fețe.*
- 727. *Sau față; fețe.*
- 876. *obraz se zice numai unei buci, iar amândouă li se zice obrăji [m].*

B. *și obraz; obrăși. Pluralul obrăze în expresia obrăze bojarăști [fețe].*

S. *și obrăze [fețe] [persoane].*

02. *li se zice întregii fețe. Și ăra fyăța; fyățe.*

06. *Tot așa se zice în Samaria și în Băiasa.*

09. *te sugate mușată ăre [față]. Și față [bucă].*

III. *În reproducerea răspunsurilor întâiul loc îl ocupă singularul, fiindcă astfel au răspuns informatorii. După singular urmează pluralul, separat prin punct și virgulă. În cazurile când subiectele au răspuns mai întâi cu pluralul, am făcut mențiune printr-o abreviație pusă în paranteză. Când după singular nu urmează nici o indicație, pluralul n'a fost întreat.*

Pluralul și genul l-am arătat în cazuri când am crezut că formele pot da naștere la interpretări greșite.

Materialul acestei hărți trebuie comparat cu al hărții BUCA OBRAZULUI (nr.25).

ISTROROMÂNII
01 obrăzu[a]; do; obrăz
02 tătile a mev qorăz +

S C R I I T O R I		
B. față; fețe +	S. față, obraz; obrazuri +	A. obraz; obrăși, obrăji [m]

AROMÂNII
05 față; față [p]
06 față; față
07 față [a]; față
08 față; față +
09 ună supăti; supăti [pf] +
012 obrăz; obrăze [f]
013 față; față
MEGLENOROMÂNII
011 obrăz; obrăzi [m]

Scara 1:1530,000

BUCA OBRAZULUI „JOUÉ”

[55]

I. Întrebare prin gest. Prindeam cu mâna stângă partea cărnosă a obrazului meu și ziceam: Cum îi spuneți? Pentru a primi pluralul, am întreat: La amândouă, cum le spuneți?

II. a. i bucălat, a făcut bucă, când omul e gras.

- 16. bucături [p].
56. obrăzăt, obrăzôs i se zice omului gras, umflat la obraz.
57. bucă, a buzil *numai zicându-se
59. trumôs obrăz, când are bucle frumoase.

- 54. Când are bucle mari, i se zice gîmfăt la yobrăz; gîmfăt [p].
107. Când, se batjocuresc: i gîfiăt sau gîmfăt ca bûșilă la copii.
109. Are obrazul ca bûșile cîrului.
112. Numai i gras la obrăz. În batjocură: are obrăzu gînfășt că-s bûșile cîrului.
116. Are obrăz ca bûșile cîrului.
150. bucă se zice numai la partea posterioară.

- 165. Înainte se zice obrăze [pf].
217. Omului și băiatului gras la obraz: bûfășt, ârjē yobrăzu ca bûșilă cîrului.
218. ârjē yobrăzu ca bûșilă cîrului.
229. i bucôs la yobrăz, ârjē yobrăz ca bûșilă cîrului.

- 243. ârjē yobrăz ca bûșilă cîrului.
251. Subiectul e femeie și evită cuvântul bucă.
270. i-s yobrăzurile grășe ca bûșilă.
289. i gîmfăt cel care se umflă la față după o boală.

- 298. Nare nume.
350. eșē d'ē gîfiăt ca bûșile la cur.
351. yobrăzurilē-s ca bûșilă cîrului d'ē grășă.

- 352. Omului gras.
350. În batjocură se zice: jēșt gras la yobrăz ca pîrcu.
361. ... ca bûșilă cîrului.

- 391. bucă, la cur; buș.
392. bucă, la cur.
397. bucă numai la partea posterioară.
412. bucă numai la partea posterioară.
476. Ar trebui să i se zică.

- 558. [*] fâlcă; fâls.
571. ca bûșile cîrului [*] ârjē o yobrăz cît o cur d'ē sâcui.

- 746. ... îi zicēm noi.
837. Când e „înfoiat”, gras la față.
840. Acolo e carnea moale.
860. i se zice părții „mai ridicate” a obrazului.

- 922. Mai des fâlcă.
B. Nu consideră cuvântul obscen.
A. obrăzu stîng jâ opărit. Toată partea dinainte se numește fâță; fețe de omenijē ‘oameni de treabă’.

III. Pluralul n'a fost întreat, mai ales în cazurile când răspunsul primit nu cuprindea un termen propriu. În comunele în care nu există, după mărturisirea informatorilor, nici un cuvânt pentru a numi buca obrazului am pus pe hartă semnul *

Se pare că cuvântul bucă, cu acest înțeles, este mult mai răspândit, însă el nu fost spus de informatori, fiind stăpîniți de un sentiment de rușine, fiindcă aveau în față „pe un domn de la orăș”. Acestei tendințe de a înconjura un cuvânt socotit nefrumos i se datoresc, probabil, unele expresii date de informatori.

Pentru formele cuvântului obrăz mai ales, această hartă să se confrunte cu harta FAȚĂ (nr. 22).

ISTROROMĂNI
01 o fâță; d'ō fyătjē
02 fyătjē, fyătjē

SCRITORI
B. buč [p]; buč +
S. obrăj [pm]; [e] bucă
A. obrăz +

AROMĂNI
05 lut fâlcă
06 fâlcă; fâlj
07 fâlc; fâlcē
08 fâlc; fâlcē
09 mîpăli di fâță [p]; un mop
012 fâlc; fâlj
013 fâlcă
MEGLENOROMĂNI
BALCIC

Scara 1:1.530.000

UMERII OBRAZULUI „POMMETTE”

[56]

I. Întrebare prin gest și indirectă. Cu degetul arător am arătat umerii obrazului meu, zicând: Cum le spunefi? Când informatorii ezitau, le-am arătat din nou umerii, zicând: oasele acestora ale feței omului.

II. 1. umeri a obrazului [p].

- 11. umeri [p].
- 18. ...ișy qindesc.
- 24. Se pare că acesta e termenul adevărat. Subiectul a mai spus că acestor oase li se zice grăpurile dă la buș.
- 56. umeri și umeri [p].
- 59. umer [s].
- 69. ... d-o lătură "de o parte".
- 95. umeri d'ă obrazul [p].
- 112. umerile [s] obrazului stîng, ~ drept.
- 118. umerile [sa] obrazului.
- 122. umeri [p] obrazului.
- 266. umer d'ă obraz [s].
- 269. umeri [pa].
- 270. om umer.
- 280. umeri [pa].
- 285. umeri-a obrazului [p].
- 289. umerile obrazului [p].
- 298. Și umeri d'ă obraz.
- 301. umeri și obraz [s].
- 305. [w] fâșile, umeri [p] la yof.
- 307. um mont [s].
- 399. umeri [p].
- 400. dyăy mun.
- 445. Și: umeru [a]; umeri.
- 454. om munti di obraz.
- 470. om munt la falcă.
- 504. [x] umeru obrazului; umeruri.
- 508. umer d'ă obraz.
- 510. mun [pm], [x] munturi.
- 558. [w] umeru obrazului; umeri de obraz.
- 720. umeru drept, ~ stîng.
- 790. Și umeri obrazului [pm].
- 800. că iă tot o tjuqă "că e tot una; adică ține tot de cap.
- 825. [x] timpu căpului.
- 846. ... say aj trôci.
- 865. mă dyăre umerile obrazului.
- 900. aș slăd'it' grozâv.

S. În singular „năm spus niciodată”.
08. Așa se zice și în Samarina și în Băiasa.
013. nu vem nună la ișle.

III. Am reprodus răspunsurile în ordinea în care au fost date de subiecte. Se pare că pluralul este mai des întrebuit decît singularul.

ISTROROMÂNII
01 iăbîșnița; iăbîșniț
02 iăbîșnița; -ciț

S C R I T O R I		
B. umeri obrazului; umer.	S. umeri obrăjilor [p]; [e] +	A. [e] umeri obrăjilor; umeru obrazului

MEGLENOROMÂNII

Scara 1:1530.000

COȘ (PE FAȚĂ) „BOUTON AU VISAGE”

[58]

I. Întrebare indirectă, completată prin gest: Cum numiți bubulița mică, ce se face pe față, mai ales la oamenii tineri, din care, dacă o storci, iese ceva alb? Dacă eu sau subiectul aveam vreun coș îl arălam, primind astfel și mai curând răspunsul cerut. După ce primeam răspunsul, care era de obicei în singular, întrebam: La mai mulți (multe) cum le-ați spune?

II. 16. Când iese „vermuș” „vermișor”. Când iese apă galbenă e zăălbă.

28. Când e mai mic, când coace și curge puron” se numesc răpur!

35. spini [p], când iese negru din obraz.”

40. iese puron.

63. sâmn; sâmnă [p] „semn pe față, alunică”

90. coș [p] se numesc bubele, din spate de la vite.”

98. „Așa ziceam în tinerețe”. Ele ies la curvărâj!”

100. Când i se fac multe, se zice că s-o cățăllit.

125. coș [p] sânt numai „la vite”.

156. “foc viu”.

158. “foc viu”.

164. E „ca buba”. Când e „copt în vîrf” e coș; cășur!

190. coș e „numai la vite”.

266. ...dă dragostea barbăului.

270. Când iese „păsal alb din ea”. Dacă e roșie se numește zgrăbunță.

285. “de pe nas”.

315. “iese ca păsalul”.

339. “Când le străngi iese un grăuncior de acolo”.

354. bubă-făr-yobrăz [s], [es] coș; cășur!

395. “Se face din sânge”.

401. Și ustude [p].

434. “Tot pistrui”, ca la întrebarea 57 (Harta 26)

558. [k] Pentru plural: o grămă di coș pi făți “grămadă...”

637. zăălbă, când e „mai mare, iese purou și doare rău”.

691. [k] doi coș! [pm].

744. N’are purou”; când are purou e coș; coș! [pm].

772. „Alteva nu știu”.

808. jub; jubur! se numesc bubulițele „mici, mărunte, care n’au alb în vîrf și care ies mai ales din cauza briciului”.

837. Și bubliță.

856. Și dragostii!

874. me-a iășit dragostea pe față.

895. coș; coș! [pm] e cel care „face ghim-pe negru”.

898. E „vorba veche”; „azi zic coș”.

926. are cor! pă obrăz!

954. s-a umplut dă coj! pă făți.

980. n’a ișit un coș! pă făți.

01. la-m bărfuleț pre față.

02. ura bôlifa yam pre byârba; bôlifa.

03. ari-un gîrnul și iși pron.

04. scyăsi arôpuni tu făță; arôpun [p].

07. dôji arôpun!

08. si umplu de arôpune tu făți. Din Samarina gîrnusor!

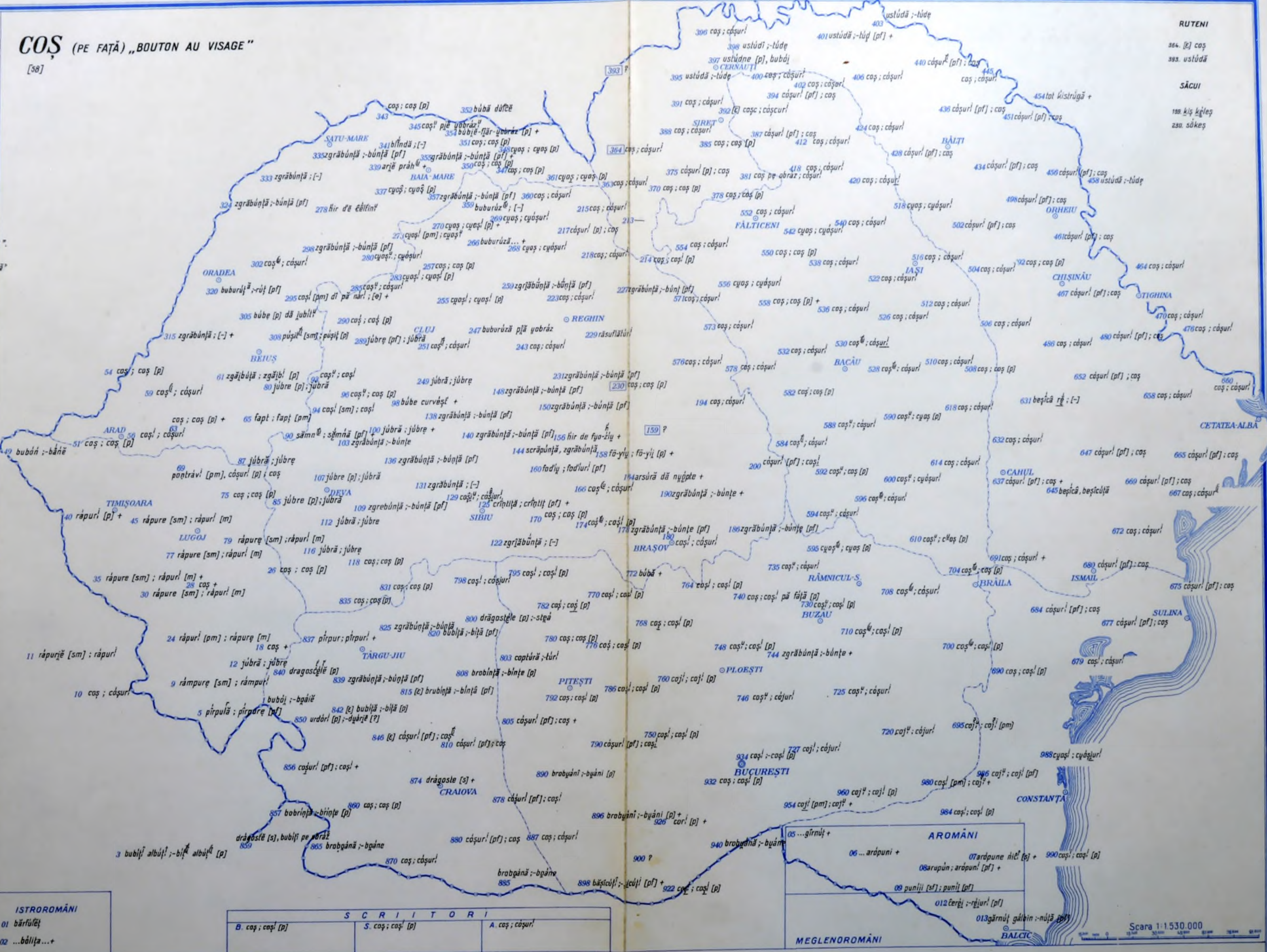
III. Informatorii au răspuns cu multă ușurință la această întrebare. Pe hartă am arătat genul și numărul în care se află răspunsurile care ni s’au părut că pot da naștere la interpretări greșite.

ISTROROMÂNII

- 01 bărfuleț
- 02 ...bôlifa...+

SCRITORII

B. coș; coș! [p]	S. coș; coș! [p]	A. coș; cășur!
------------------	------------------	----------------

RUTENI
 964. [z] coș
 993. ustudă

SĂCUI
 188. kiș kîleş
 230. sôkeș

AROMÂNII
 05...gîrnul! +
 06...arôpuni +
 07 arôpune nič! [s] +
 08 arôpun; arôpun! [pf] +
 09 puniți [sf]; puniți [pf]
 012 țereti; țeretur! [pf]
 013 gîrnul! gâlin; nûț! [pf]

MEGLENOROMÂNII

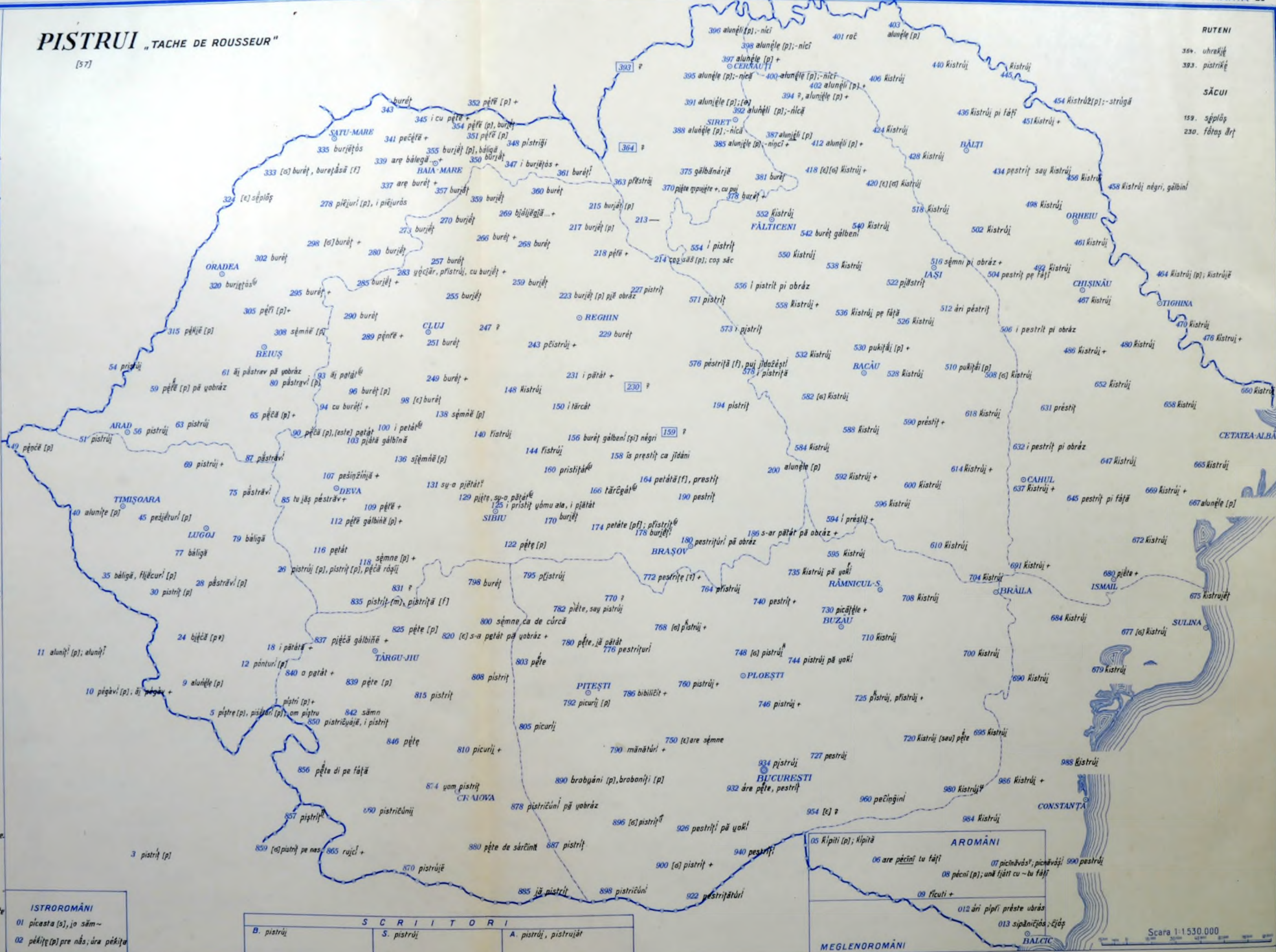
BALCIC

Scara 1:1.530.000

PISTRUI „TACHE DE ROUSSEUR”

[57]

- I. Întrebare indirectă: Cum se numesc petele mici, galbene, pe care le au copiii pe lângă nas și pe subț ochi? Completăm întrebarea: Sânt multe puncte subț piele și nu dor; ele se vöd mai ales la Evrei. În cazurile de ezitare, căutam dacă n'are pistrui subiectul sau vreo persoană din cele care asistau, ca să-i pot arăta. În unele comune am adăugat că pete asemănătoare au și femeile însărcinate (cf. III).
- II. 1. s-o pistruiat "i sau lăcut pistrui"
- 10. ai pégav "este pistruiat"
- 16. Când femeia e gregăne "însărcinată"
- 85. Când sânt galbene [s] păstrăvi, când are puncte galbene.
- 68. Cum au ijdovi.
- 85. tu ijs "tu ești"
- 94. Adică cu pefle negricii.
- 107. Despre femeia însărcinată se zice că e: petată.
- 109. Despre femeia însărcinată: pistrui dă pefle.
- 112. Femeia însărcinată i petată pe obraz.
- 116. Mai ales la femeile însărcinate.
- 186. S-ar "sau". Se zice despre copii.
- 218. Și pesuțuri pe vobrăz. La femeile însărcinate bălăgă.
- 231. Și despre copil și despre femeie.
- 243. Ca la Evrei.-Și: i petat. Se zice și despre femeile însărcinate.
- 249. Ca Evrei.
- 268. La fete și la femeile negrăsd "negricioase", "brunete". Despre femeile însărcinate: Is patăfă, ay pefle.
- 269. ... piē vobrăz, maj aliēs femeijē fărūsd "însărcinate"
- 283. fāt ūna, adică cele trei cuvinte sânt sinonime.
- 285. Dacă sânt mai mulți. Când sânt mai puține, mai ales la femeile însărcinate, se numesc sēmne.
- 289. i pântăt, despre femeia însărcinată.
- 295. i spuibărat, i burefōs icl.
- 298. Și pēnă pā obrăz.
- 305. La femeile însărcinate.
- 337. Și i burefōsă.
- 338. ... pā vobrăz.
- 341. [s] burjēt.
- 345. Și burjētōsă.
- 347. Nu se zice pistrui.
- 352. i pistricōs, i pātōs. În Apșa-de-Mijloc se zice burjēt.
- 370. Ca punctele de pe ouăle paserilor. La puncte "noi le zicem puț"
- 378. Se vöd mai mult la Evrei.
- 385. [e] pistriț.
- 394. Sânt negre.
- 397. Când e ca o boală, se zice gālbănări.
- 402. Devin puțin negre.
- 412. Se numesc astfel și dacă sânt negre.
- 418. [k] pefle pi nas.
- 451. copli kistruij.
- 476. Se fac și pe picioare nu numai pe la nas.
- 488. Nemți de aici au mulți.
- 516. [s] kistrui se zice când are peste tot obrazul și sânt mărunți, ca sarea, și i-au rămas găuri mici, barticele în obraz.
- 532. Este pukistrat. Mai des se zice kistrui.
- 559. [e] pristițuri.
- 590. Și i pukijici.
- 592. Și kistruij "sânt pistruiati".
- 594. Are pu prēstii pi obrăz?
- 614. Is kistruij.
- 637. Atunci când sânt mulți, parcă a aruncat cineva cu nisip în față. Primăvara

ISTROROMÂNI
01 picesta [s], io sēm-
02 pēkij [p] pre nās; ūra pēkija

S C R I I T O R I

B. pistrui	S. pistrui	A. pistrui, pistruiat
------------	------------	-----------------------

AROMÂNI
05 Kipiti [p]; kipitā
06 are pēcini tu față
07 picināvōs; picināvōj; 990 pestrui
08 pēcini [p]; unā fātii cu -tu față
09 ficuti +
013 sipānicōs; cōș

MEGLENOROMÂNI

se fac la băieți niște pete numite pēcină.
609. Se disting: kistrui cu roșu și kistrui cu negru.
604. [k] kistrui la cei făcui din născare.
601. El este kistruiat.
725. Aici nu sânt; se vöd numai la

Evrei.- La femeile însărcinate sânt pefle.
730. Ca la Evrei.
740. Are mūscă păste nas, când are o pată puțin vānătă.
708. cutare-i pistruiat pā vokr.
760. iā pīcurat.
768. pēcină, când se întinde.

772. a rămas vīnăt.
786. pārcă-i oy dā cūrcă.
790. iā mănăt.
810. Sânt dese și roșii.
820. Despre femeia însărcinată.
837. Au femeile.
840. o iāșit pefle gālbīne.
865. Când are pete multe.

900. n-ay lūme "nume"; căci se vöd rar.
906. Când sunt petate.
A. Întrebuințează numai pluralul.
09. Când sânt subț piele. Când sânt deasupra, au colorare roșie și dispar se numesc pābane.
III. În anchetă am constatat că în unele

regiuni nu există, după mărturisirea informatorilor, persoane care să aibă pistrui pe față. Această împrejurare dădea naștere la ezități din partea subiectelor. Trebuie să recunoaștem că adăugarea în întrebare a petelor pe care le au femeile însărcinate a produs confuzii cum se poate observa din răspunsurile

date de subiecte. S-a răspuns, cum e firesc, de cele mai multe ori, cu pluralul, neexistând o formă pentru singular.

Scara 1:1530.000

ZĂBALĂ „BOUTON À LA COMMISSURE DES LÈVRES”

[60]

I. *Întrebare indirectă, însoțită de gest: Cum numiți bubulița care se face în colțul gurii?*
Cu degetul arătător indicăm locul.

Știind obiceiul care se practică la sațe, adăugăm: ucea bubuliță pe care o arzi cu coada fierbântă a unei linguri de lemn (mai rar de tinichea). Cu cralonul am arătat adesea cum se face această ardere (sau uscarea, căci uneori bubulița supurează).

II. 20. *ca la cai.*
30. *și frînă (p).*
80. Omului i se zice zăbălós.
115. Nu zic zăbale.
150. 'informatoarea adaugă: „dă-le dracului”.

130. *i cîndós.*
210. Când e ca o scoarță în colțul gurii;
când „se ține apătoasă” se numește zăbălós.
295. Ca la cai.
347. *yori dî-o latură yori dîe îmbră (amândouă) laturile.*

370. *om zăbălós.*
385. (*) zăbălós.
600. Se face „dacă am băut apă după cal”. Se vindecă astfel: *day piq guri cu hăru di la căpițala călului.*

614. Ca să te vindeci le pâlăși cu coada lingurii. Spuma albă din colțul gurii se numește *caș*.

750. Sau *cyádă dă lingură*.
776. Se arde cu coada lingurii.
837. ... la kîjotvărğa guri.
840. S'au făcut bube la colțul gurii ca la vrăbăcă „vrabie”.

842. mi s-a făcut beșic aj la kîjotvărğa guri.
846. a făcut cași la gură.
860. Se vindecă cu alifie.
870. m-am bășicât la gură.
885. Se face atunci cîm mănîncă o scăpătu (apusul) sgarului.

934. a făcut cași la gură.
980. *frînă (s)* când este numai într-o parte a gurii. Se face din răceală și ja veriga-ș gură pã nerăsaritu sgarului că-ț trîcș.

986. aj făcut caș la gură.
990. Se arde cu coada lingurii.
B. zăbăl este numai cea de la frîul calului (adică bucata de metal care i se pune în gură).

A. zăbălós.
02. cutițu de yură me dîre ke se lîtco de la yăt om otrujé cu lînyura.
05. s-arvisă pi nîngi guri, lîșîră lîvă bîșîț.

06. apîrni di-ț creșpă mărșînfi de gură.
07. mi-gcărçaj, când am mîncat ceva.
08. În Băiasa: bûğă șcrumârf, -ruđînârf.
09. Pentru plural: řuvisârf di dăyli pârț di gupî.

013. la una parte are lîge la gură, la dăyli pârț are lîge.
III. Pentru interpretarea acestei hărți, trebuie să se examineze și răspunsurile primite la întrebarea 120 (partea frîului care se pune calului în gură).

ISTROROMĂNI
01 o cryășta; do cryăște
02 cutițu de yură +

S C R I T O R I		
B. o spuzăit +	S. zăbăl; zăbălă	A. zăbălă; -băle +

AROMĂNI
05 ... bîșîț (p) +
06 ... mărșînfi de gură +
07 ? +
08 gurt aruvisârf +
09 řuvisârf; ř +
012 ři pîrșîțîț
013 ... lîge la gură +

MEGLENOROMĂNI
013 ... lîge la gură +
Scara 1:1.530.000

CUVÂNT „MOT”

[93]

I. Întrebare indirectă, pusă astfel: Când vorbește omul, ce spune? Câte odată am adăugat: Acele despre care ziceți că sânt „goale” sau „verzi și uscate”. Pentru a primi pluralul, am întrebat: La mai multe cum le spuneți?

II. 28. Când vorbește multe se zice că lătră ca cîini, bîcotește.

- 51. m-o spus o...
52. m-o spus o vjorbă bună.
118. vjorbă răspunsă atără e ca yo sultă.
194. Și hărbă; hărbă.
217. Înainte vreme se zicea hărbă: hărbă o hărbă să nu f-aud.
257. Pluralul se întrebuințează rar.
266. am cuvînt, adică mă în de vorbă.
269. n-am dîs hărbă o cuvînt rău.
270. Dar: yo vjorbă ca yo sultă.
273. f-oj spună cy-aj cuvînt?
324. am dî-a băsădă, băsădădesc "vorbesc".
350. Și cuvînt [p].
375. Dar: aj cuvîntat "am vorbit".
381. m-o spus o vjorbă bună.
385. [w] hărbă; hărbă.
394. n-o spus yo vjorbă bună.
396. Și vjorbă; vjorbă.
418. f-an spus aj cuvînt, s-ascult vjorbă m-aj.
461. f-aj spus aj cuvînt, "ca cum ar fi cuvîntul de pe urmă".
492. f-an dat o vjorbă.
512. Mai des stay di vjorbă.
516. stăm di vjorbă, n-o spus o vjorbă.
588. Astăzi se zice vjorbă.
590. o dat aj cuvînt? cari nu sî cîdă.
592. Și cuvînt?; -vînti.
652. f-o spus aj cuvînt bun.
680. cuvînt-aj cuvînt.
700. Sau vjorbă; vjorbă.
704. am s-a day aj cuvînt.
730. Și vjorbă; vjorbă.
795. Și vjorbă; vjorbă.
800. Mă certai cu el că în spusă cuvîntu asta.
803. n day cuvîntu.
808. Și cuvînt; -vînte.
815. Vjorbă e ceea ce vorbim, cuvînt este înțelegere: așa rămîne cuvîntu.
840. m-o spus cutare aj...
846. a vorbit s-a dat cuvîntu.
859. să înă la vjorbă omu.
B. Se zice: cuvintele vekî, aj cuvînt despre dumniată și să te înă dă cuvînt (mai des), dar a venit vjorbă despre cutare, așa m-aj fost vjorbă, nu pgate fi vjorbă, vjorbă romîngăscă (nu cuvîntul...) și ("mai rar") să te înă dă vjorbă.
88. s ti înă di zborî.
813. ti înă di lăf.

III. Am reprodus răspunsurile primite fără de nici o modificare. Semnul + pus după unele răspunsuri trimite nu numai la notele precedente, ci și la cele pe care le trecem în acest capitol.

Astăzi trebuie să recunoaștem că întrebările prin care se urmăresc termeni abstracți nu dau rezultate bune în anchetă într-un viitor chestionar, din această chestiune am forma două întrebări directe: a) Ziceți vorbă și la ce ziceți? b) Ziceți cuvînt și la ce ziceți? Din dorința de a cunoaște mai bine înțelesul și întrebuințarea acestor două cuvinte, începând cu a o sultă optzeci și cincisecizeci (punctul 874, comuna Sărbătoarea, jud. Dolj) am mai întrebat pe informatori cum zic: Să te înă de vorbă sau să te înă de cuvînt?

Dacă nu înținem seamă de particularitățile fonetice ale răspunsurilor conștinăm că se zice să te înă de vorbă în punctele:

ISTROROMÂNI
01 a besădă; do besăde
02 ăra besădă; do besăde

SCRITORII
B. cuvînt; vînte; vjorbă; vjorbă +
S. cuvînt; vjorbă +
A. cuvînt; [x] vjorbă; vjorbă +

- 3.10.11.49.54.194. 383.387.394. 412.418.420. 508.
510. 512. 526.528. 530.532.536. 538.542. 550.554.
556.582. 584. 588.592.594. 595. 600.610.614.615.
677.679.684. 690.695.700. 710. 725.727.730.735.
740.744. 746.748. 760.764.768. 770.776.786.790.
792.805.842.857.860.870. 880.885.887.890.896.
898.900.922.934.940.954.960. 980.984. 986.
988 și 990, iar să te înă de cuvînt în punctele:

- 3.10.11.49.54.194. 383.387.394. 412.418.420. 508.
510. 512. 526.528. 530.532.536. 538.542. 550.554.
556.582. 584. 588.592.594. 595. 600.610.614.615.
677.679.684. 690.695.700. 710. 725.727.730.735.
740.744. 746.748. 760.764.768. 770.776.786.790.
792.805.842.857.860.870. 880.885.887.890.896.
898.900.922.934.940.954.960. 980.984. 986.
988 și 990, iar să te înă de cuvînt în punctele:

Câteva fraze, culese cu această întrebare, interesante din punct de vedere al înțelesului, le-am trecut în notele acestei hărți.

B., S. și de A. se zice să te înă de vorbă și de cuvînt. Expresiunea să te înă de cuvînt se obișnuiește rar în punctele 554 și 954, iar în punctele 506 și 860 nu se întrebuințează.

Scara 1:1.530.000

DINTE „DENT”

[87]

I. Întrebare pusă prin gest. Loveam dinții mei de sus și spuneam: Cum le ziceți? Am obținut de obicei forma de plural; pentru a obține singularul, adăugam; dar la unul singur cum îi ziceți? Ciocănitul dinților mei l-am făcut cu degetul arătător sau cu capătul creionului.

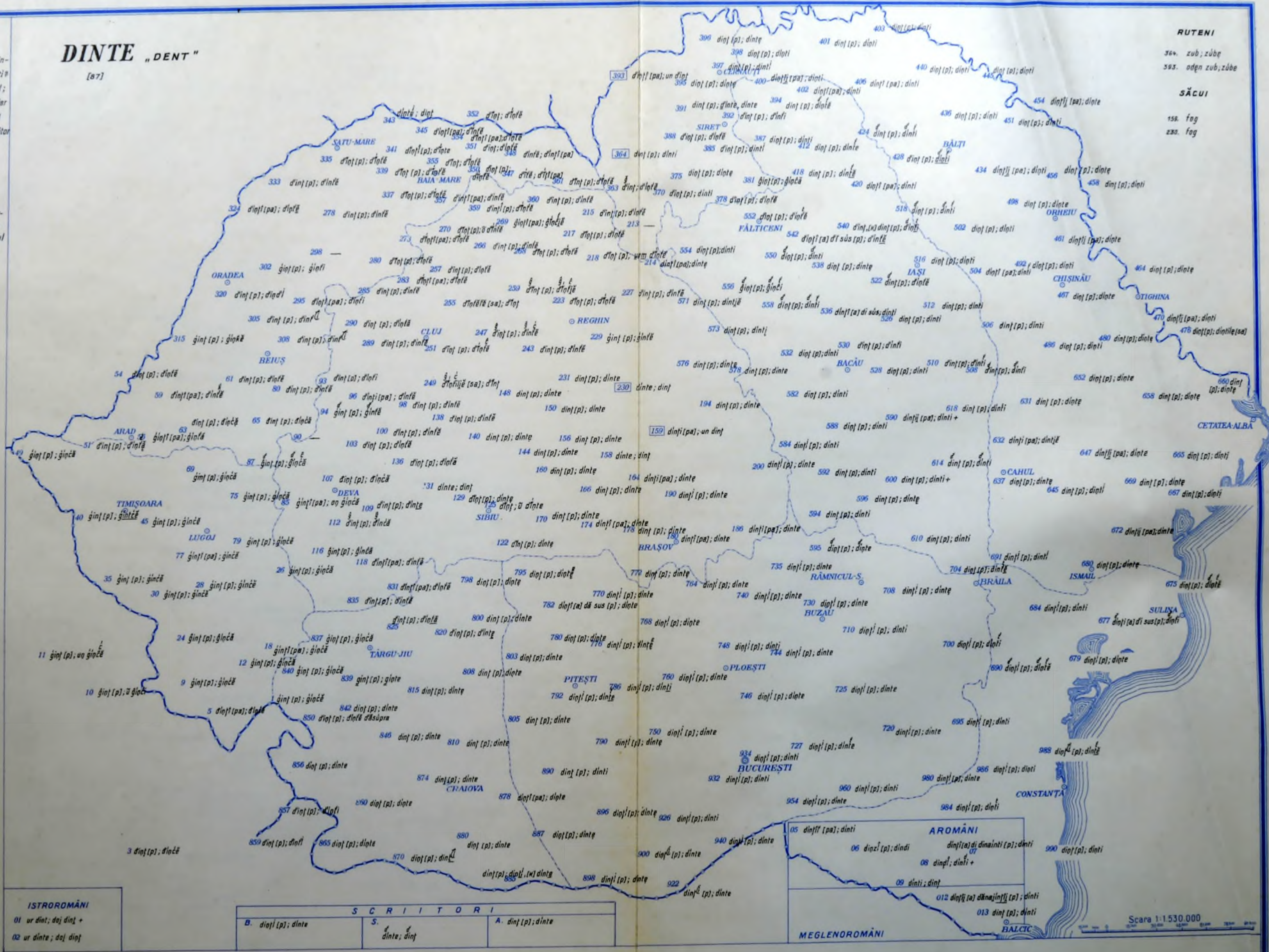
II. ssa. og dînti și hîtînt.

ssa. h-a fîcătî-on dînti.

ov. toj dîntîi "toji dîntîi".

os. În Samarina: dînge; dîntî.

III. Informatorii au răspuns aproape totdeauna mai întâi cu pluralul și apoi cu singularul, determinăți, credem, de faptul că ei vedeau dintr-o privire dîntîi mei și că eu loveam cu creionul mai mulți deodată.

RUTENI

364. zub; zúbę
593. ođen zub; zúbę

SĂCUI

158. fog
230. fog

ISTROROMĂNI

01 ur dînt; doj dînt +
02 ur dînte; doj dînt

SCRITORII

B. dîntî [p]; dînte

S. dînte; dînt

A. dînt [p]; dînte

MEGLENOROMĂNI

AROMĂNI
05 dîntî [pa]; dînti
06 dîntî [p]; dînti
07 dîntî [a] di dîntînti [p]; dînti
08 dîntî; dîntî +
09 dînti; dînt
012 dîntî [a] dîntîntî [p]; dînti
013 dînt [p]; dînti

Scara 1:1.530.000

MĂSEA „MOLAIRE”

[80]

I. Întrebare pusă prin gest. După ce primim răspunsul la întrebarea *dințe*, luăm cu capătul creionului o măsă de a mea (de obicei pe cea din partea dreaptă a maxilarului inferior) și zicem: Cum îi spuneți? Dacă mi se răspundea cu forma de plural, pentru a obține singularul, adăugăm: Dar la una singură cum i-ați spune?

II. 28. *i cu gura-nțijă*, când are toți dinții.

217. *rîșnița se mârje* 'măseaua mare?'

227. *măsăuă* [sa].

381. *mășelile* [p] [p] [p].

760. *mășă* [p] [p].

768. *mășăuă* [a].

S. „Popular” și *mășă*.

A. Mai rar *mășăuă*.

06. În Samarina *mășelile* [p]; *mășăuă*; în Băișca *mășă* [p].

09. *mi dar mășăuă*; *mi dăuri mășăuă*.

013. *ăi scoș un cătău dinți*; *cătău dinți* [p].

III. Răspunsurile au fost primite foarte ușor; cazuri de ezitare aproape nu există.

ISTROROMÂNI
01 ur cutnăci; doj-
02 cutnăcu; doj cutnăcă

SCRITORII		
B. mășă; -șelile	S. mășă; mășăuă +	A. mășă; -șelile +

05 măsăuă; -șelile
06 măsă [p]; -șelile
07 măsăuă; mășă
08 măsăuă; -șelile +
09 măsăuă; -șelile +
012 mășăuă [pa]; mășăuă
013 cătău dinți [p] +

Scara 1:1.530.000

STRUNGĂREAȚĂ „ÉCARTEMENT ENTRE LES DEUX DENTS DE DEVANT”

[90]

I. Întrebare indirectă: Cum se numește locul gol pe care-l are cineva între dinții dinainte? În cazurile când informatorii credeau că e vorba de omul căruia îi lipsește un dinte din față, adăugam că această rîritud e are din naștere. Pentru a primi pluralul, am întreprins: Dacă ar avea două, una sus și alta jos, cum s-ar numi ele?

II. 11. scribitură; -turi, când lipsește unul.

90. „sănt” la mult.
93. „ări hudi” locuri goale?
104. Când, nu-i crește dintele acolo? când i-a căzut dintele e strîngătura.

215. „li sănt”

223. Și rar între dinți.

227. [w] strungă.

250. [w] strungă. El se numește strungă.

270. i „este” strungărie, iar vaca este strungărie.

278. Omul este strungă.

285. Omul e strungă.

290. Și i-z „li sănt” rari dinți.

333. la jodg „vite” se zice strungărie.

Despre om a auzit că i se zice tot așa.

341. Despre om.

343. Omul e strungărie.

345. Se zice despre om.

347. [w] strungărie este omul.

348. Iy is strungă.

350. Omul i strungă.

351. Omul strungă e „curvoiu”

352. Omul e strungă.

354. Omul e strungărie.

355. scribitură, când n-are un dinte. Se zice că e mîndru la dinți când are dinții mai rari, nu lipși unul de altul.

361. Sau rar între dinți. Locul gol e scribitură.

400. Când e căzut dintele, scribitură.

402. Poate avea chiar două.

405. „Ce de jos nu se numără” socotește, aceea este învâlită cu limba.

412. Cel care o are e „cu noroc la oi”.

436. Si on strung.

476. tot scrib și gîșe dacă are loc dinți.

484. Cel care o are dedesupt are noroc la oi.

504. si numără... se numește.

530. Omul care are strungă e „curvari”.

538. Cel care o are e norocos la oi.

558. [w] strungă.

600. Și i jimbărie, ari jimbărie.

764. Azi se zice strungărie.

772. Omul cu strungă e „curvari”.

805. Sau rîrime.

856. Pluralul e așa cum să nimere „cum îl vine omului pe limbă”.

06. Și ari căluri.

III. Pluralul n-a fost întreprins în toate comunele anchetate.

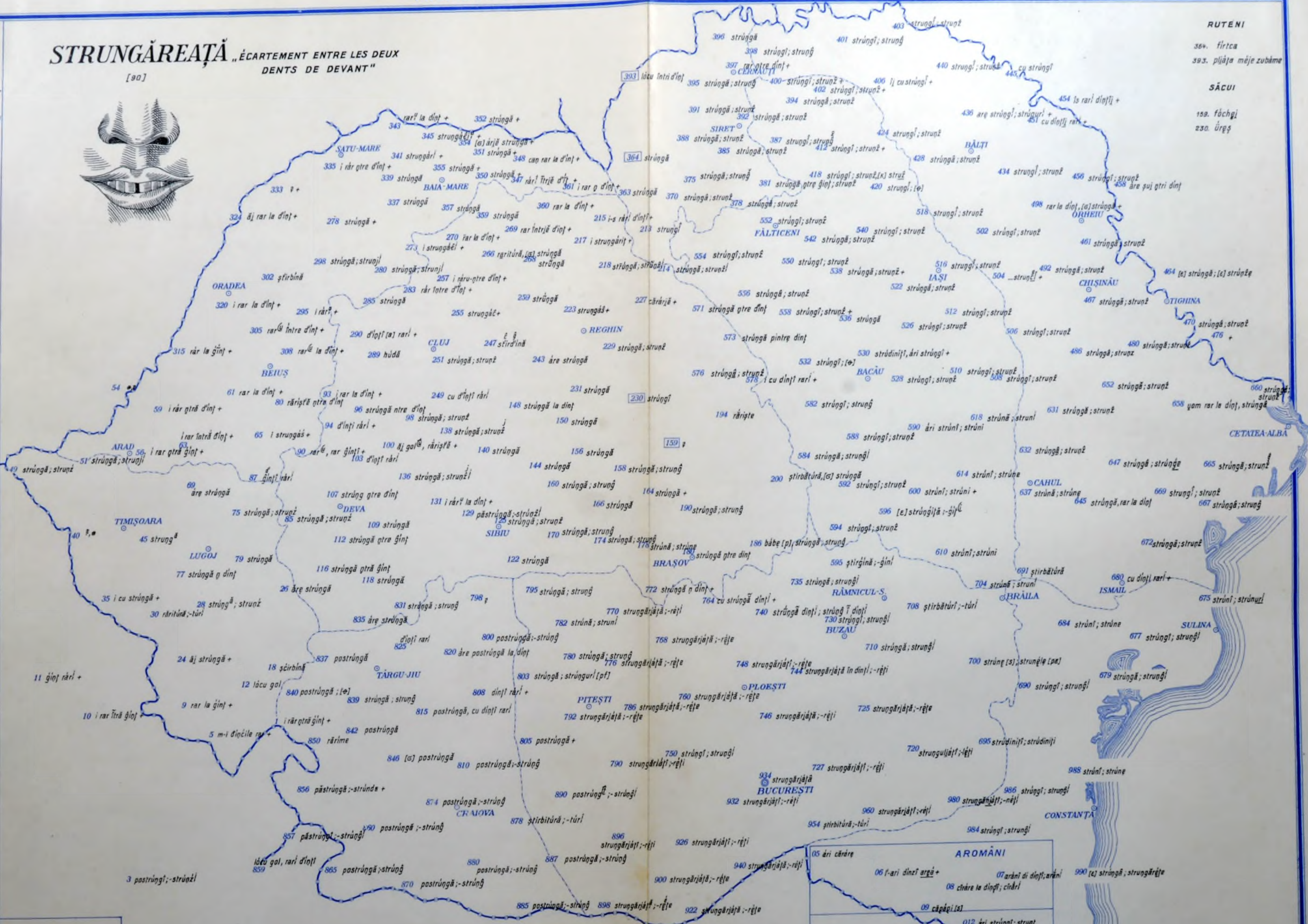
În mai multe comune (1.9.10.56.59.61.63.65.67.100.151.223.255.273.285.305.308.315.320.324.335.341.343.345.347.348.360.361.397.451.454.578.600) informatorii, neștiind cum să răspundă la întrebare, au numit prin răspunsul dat pe omul cu strungărie.

Unele răspunsuri încep cu este, notat sub formele: ă (în 24.100.324.), i (în 1.5.10.35.56.59.63.65.67.151.217.257.273.295.320.335.361 și 578) și j (în 406, etc.).

După afirmațiile subiecților, cuvântul STRUNGĂ (cu acest înțeles) nu se zice în punctele 94 și 808; în 560 este „rar” întrebuințat.

Chestionarul ar fi trebuit să aibă și întrebarea următoare: Cum se numește locul gol, rămas după ce s-a scos un dinte?

Această hartă trebuie comparată cu materialul cules prin întrebarea 1796: STRUNGĂ la oi.

ISTROROMÂNII
01 gîre rălci dinți
02 șcărlia între dinți

SCRITORI

B. strungărie; -reje	S. strungă; strungă	A. strungărie
----------------------	---------------------	---------------

MEGLENOROMÂNII
05 ari cărare
06 f-ari dinți argă +
07 arani di dinți; arani
08 chare la dinți; cîndr
09 căpăci [s]
102 ari strungă; strungă
1013 străbărie; pîrăbă

Scara 1:1530.000

GINGIE „GENCIVE”

[66]

I. Întrebare prin gest și indirectă. Cu degetul arătător arătam gingia mea din maxilarul inferior, adăugând: Cum numiți carnea aceasta, care învelște dinții la rădăcină? Dacă subiectele răspundeau cu singularul, întrebam: Cum se zice la mai multe (sau mai mulți)? În cazul când răspundeau cu pluralul, adăugam: Cum s'ar zice la una (sau la unul)?

II. 116. Și *gingi* [p].
 143. Și *gingini* [p].
 406. *ma dor zinzini părți di sus.* Pentru singular: *o părți di zinzini*.
 500. *m-am lovit la ă zinzii* [s]; *amîndoi zinzii, mă duc zinzii*.
 595. [κ] o *ginge*.
 675. Pentru singular: *o părți d'ă gingei*.
 815. *gingi* disupra și di jos.
 880. *gingi* nu pot să zici.
 990. *mă dor gingii*, sânt umflăți.

A. Întrebuințază mai des pluralul.
 05. *umă gingii*.
 III. Răspunsurile le-am reprodus în ordinea în care au fost date de informatori. Se pare că pluralul este mai des întrebuințat decât singularul. Acest substantiv, fiind în unele regiuni de genul feminin (mai des), iar în altele de genul masculin (mai rar), am căutat să arătăm această situație în toate cazurile când am crezut că putem fi folositori cititorului.

ISTROROMÂNI
 01 jingile [p]; ură -
 02 cūrnă codu dînt

SCRITORII		
B. gingișe; -gii	S. gingina; ginging	A. jingie [m]; jii [pm] +

AROMÂNI
 05 dîndii [p]; dîndii +
 06 dîndii; dîndișă [p]
 07 dîndiș; dîndiș
 08 dîndiș; dîndiș
 09 [e] dîndiș; dîndiș [pa]
 012 jilăbînii [pa]; -bînă
 013 zebînii [p]; -bînă

MEGLENOROMÂNI
 013 zebînii [p]; -bînă

Scara 1:1.530.000

OMUȘOR „LUETTE”

[1968]

I. *Întrebare indirectă: Cum îi ziceți la limbuța aceea mică de sus, din fundul cerului gurii, care atârână (spânzură)? Când puneam această întrebare, căscam bine gura și arătam omușorul cu un capăt al creionului. Uneori am arătat buricul degetului meu mic, pentru ca informatorii să înțeleagă mai ușor de ce e vorba. Pentru plural am întrebat: La mai multe (mai mulți) cum le-ați spune?*

II. 122. *„Cin rugușăști se zice că ț-o urlăt ușoru.”*

269. *Pluralul, când e vorba de doi oameni.*

280. *Când nu poate vorbi se zice că ț-o zburăți spărătúșu.*

345. *„Altfel nu știu.”*

614. *„O boală ț-o mîncăc spiritúșu [a].”*

890. *Și moyușoru [a].*

III. *Pluralul a fost întrebat în puține comune.*

Răspunsurile le-am primit ușor. În câteva puncte subiectele n-au știut să răspundă.

Această hartă să se confrunte cu harta MĂRULUI ADAM (nr. 37).

RUTENI
364. zolovičoc
393. zastáyničoc

SĂCUI
159. hólve gúșeré
230. hóldecló

ISTROROMÂNII
01 ?
02 zullávu [a]

S C R I T O R I		
B. ---	S. ---	A. ?

AROMÂNII
05 páráltu diŋ gúrá
06 uranó
07 stáfiliv
08 țíi
09 limba țe hícă
012 grătíniču [a]
013 împărătúșu [a] di țe grătían

MEGLENOROMÂNII

Scara 1:1.530.000

BĂRBIE „DOUBLE MENTON”

[95]

I. *Întrebare indirectă, completată prin gest: Cum îi ziceți „la partea grasă” de sub bărbă, care „spânzură” la oamenii grași? Pentru a face pe informatori să înțeleagă mai repede întrebarea, am arătat gușuși/a aceasta la mine, aplecând capul, ca ea să se vadă mai bine. Când am întrebat pluralul, am pus întrebarea astfel: La mai multe (la două), cum le spuneți?*

- 257. bărdi noma vâca are.
- 270. ...ârje untură, [a] b[ărd]i [p].
- 273. [a] b[ărd]i.
- 295. Și cu făcă.
- 298. „la noi nu este nimeni”.
- 337. ...ca porcu.
- 339. i caș grăș, arie o [f] [r]ă d[ă] ...
- 370. „Omul are numai una”.
- 396. În comunele Vicov și Straja se zice bărb[ă] [p].
- 445. si spîngur-ă... „atârna”.
- 486. Și [a] b[ărd]i care „tot una merge”.
- 600. Și b[ărd]i; -g[ă].
- 614. [a] b[ărd]i; -g[ă].
- 667. Omului se zice bărdiș.
- 725. Tot așa se zice și umflăturii.
- 730. Sau bărb[ă] [a]; -b[ă].
- 848. Dacă se îngrășat a făcut gușe.
- 859. Și su bărb[ă].
- 885. gușă de sub bărbă.
- 887. sau gușă.
- 980. a făcut guș[ă] ca porcu.
- 01. v[ă]re suby[ă]rba gr[ă]șg.
- 02. de jos de sub by[ă]rba.
- 05. sum gr[ă]ș ari...
- 07. [n] b[ărd]i[ă] di la gr[ă]ș; -g[ă].
- 08. În Samari[ă] m[ă]rd]i[ă]lă (v[ă]re, [f]e m[ă]rd]i[ă]lă ari); în Băiasa m[ă]rd]i[ă]lă.
- 09. săb[ă]lă gușă „subt”.

II. *Răspunsurile le-am reprodus respectând ordinea fixată de informatori. Deși întrebarea pusă a fost în singular, toți au multe răspunsuri încep cu pluralul. Acest fapt arată, credem, o mai deasă întrebare înținare a pluralului (colectiv) în unele regiuni, decât a singularului. Se pare, în asemenea cazuri, că singularul a fost provocat de întrebarea pusă.*

Această hartă trebuie confruntată cu răspunsurile primite la întrebarea 1079 (cușă la bou).

ISTROROMÂNII
01 suby[ă]rba +
02 sub by[ă]rba +

S C R I I T O R I		
B	S	A
g[ă]ș[ă]; guș[ă]	tot bărb[ă]l[ă]; g[ă]ș[ă]	bărb[ă]le; b[ă]l[ă]

AROMÂNII
05...bur[ă]ș[ă]li +
06 b[ărd]i[ă]l[ă]; -g[ă]l[ă] [p]
07 [f]i[ă]l[ă] di la gr[ă]ș +
08 ? +
09 un[ă] m[ă]m[ă]; m[ă]m[ă]l[ă] [pa]
012 guș[ă] [a]; guș[ă] [p]
013 m[ă]m[ă]c[ă]; m[ă]m[ă]k[ă] [p] +

MEGLENOROMÂNII

Scara 1:1530.000

GÂT „COU”

[354]

I. Întrebare prin gest. Am prins cu mâna dreaptă partea dinaintea a gâtului meu și am zis: La aceasta cum îi spunefi? Pentru a primi pluralul, am întrebat: La mai multe cum le spunefi? După ce am primit aceste răspunsuri, am mai întrebat: Care parte se numește GÂT?

- II. 9. grumăd și partea dinapoi.
11. Nu se zice gât.
30. Numai gîtu la cîrșîag „ulcior”.
35. Numai expresiunea su-o dus pră gîtu.
69. Se pare că subiectul înțelege „beregata”.
96. gîtu se zice rar și e cuvânt mai modern.
107. Se zice numai gîtu ująđi.
109. Î se zice „grumazului”.
112. „gîtu, numai la ulcior”.
125. Există numai expresiunea lî-am prins de gîtu.
144. mă dîrge 9 gîtu sau în grumáz.
154. gîtu e dî-o parte.
166. Î se zice gâtului și părții mai subțiri a unui lemn.
180. Partea dindărăt e căfa [a].
255. Se pare că se înțelege beregata.
269. Beregata se numește gîllán: tá-nurî.
270. Există numai în lîe prînd dî gîtu.
337. Se pare că se înțelege beregata.
348. gîtu e pe rumînjîștîe.
370. și gîtléj; gîtléjî [p].
375. mă dîrge gîtu, când mă doare „beregata”.
387. nu n-a márs pi gîtu n'am putut înghîti.
393. m-au prins dî gîtu.
397. și gîtu la șip.
480. Se zice și la animale.
554. Tinerii zic gîtu.
571. Este „nodul gîtului”. nu fașî-așă gîtu „nu țipa”.
576. Se înțelege și partea internă a beregății.
614. și gîtu; gîtu.
652. Se zice și la gâtul sticlei.
675. Se înțelege traheea.
677. Se zice și la sticlă.
690. și beregata gîtului.
740. gîtu; gîtu. tot, de jur împrejur.
810. Se zice și la vite.
825. Se zice și la vite.
881. Se zice „mai des” grumáz.
835. dâ-î pe gîtu „înghite”.
890. și grumáz gîtului; -májurî.
900. Prin gîtu; gîtu se înțelege „tot”.
A. Nu zice gât.

III. Prin semnul * pus în locul unui ră-spuns arătăm că în acea comună, după afirmația informatorilor, cuvântul GÂT nu se întrebuințează cu înțelesul din întrebarea pusă de noi. În aceste comune există cuvântul GRUMAZ, după cum se vede în harta 36.

Răspunsurile de pe hartă au următoarele înțelesuri:

- a) Partea din față, deci atât cât poți cuprinde cu o mână, în comunele: 1. 5. 9. 18. 26. 28. 49. 65. 69. 116. 148. 180. 190. 194. 200. 230. 255. 324. 337. 345. 348. 363. 370. 381. 393. 395. 396. 398. 400. 401. 402. 403. 406. 412. 418. 420. 424. 434. 436. 454. 456. 458. 461. 464. 467. 470. 476. 480. 486. 492. 498. 502. 504. 508. 516. 518. 522. 526. 530. 536. 538. 540. 542. 550. 552. 556. 558. 573. 576. 584. 588. 592. 594. 595. 596. 610. 637. 658. 660. 667. 669. 677. 679. 680. 684. 690. 691. 695. 704. 708. 710. 725. 727. 730. 735. 740. 746. 748. 764. 770. 776. 780. 782. 786. 790. 792. 795. 798. 800. 803. 808. 810. 815. 820. 825. 835. 837. 839. 840. 846. 848. 850. 856. 859. 860. 865. 870. 878. 880. 885. 896. 898. 900. 922. 926. 932. 934. 954. 980. 984. 986. 988. 990. B. S. 06 și 073.
b) Tot gâtul, deci cât poți cuprinde cu amândouă mâinile, în comunele: 122. 170. 178. 186. 214. 315. 355. 376. 387. 392. 394. 428. 440. 445. 451. 510. 512. 528. 532. 578. 582.
c) Partea dinapoi, deci din ceafă, în comuna 647.
Această hartă trebuie comparată cu harta 36 (GRUMAZ) și apoi cu hărțile 37 (MĂRUL LUI ADAM) și 38 (BEREGATA).

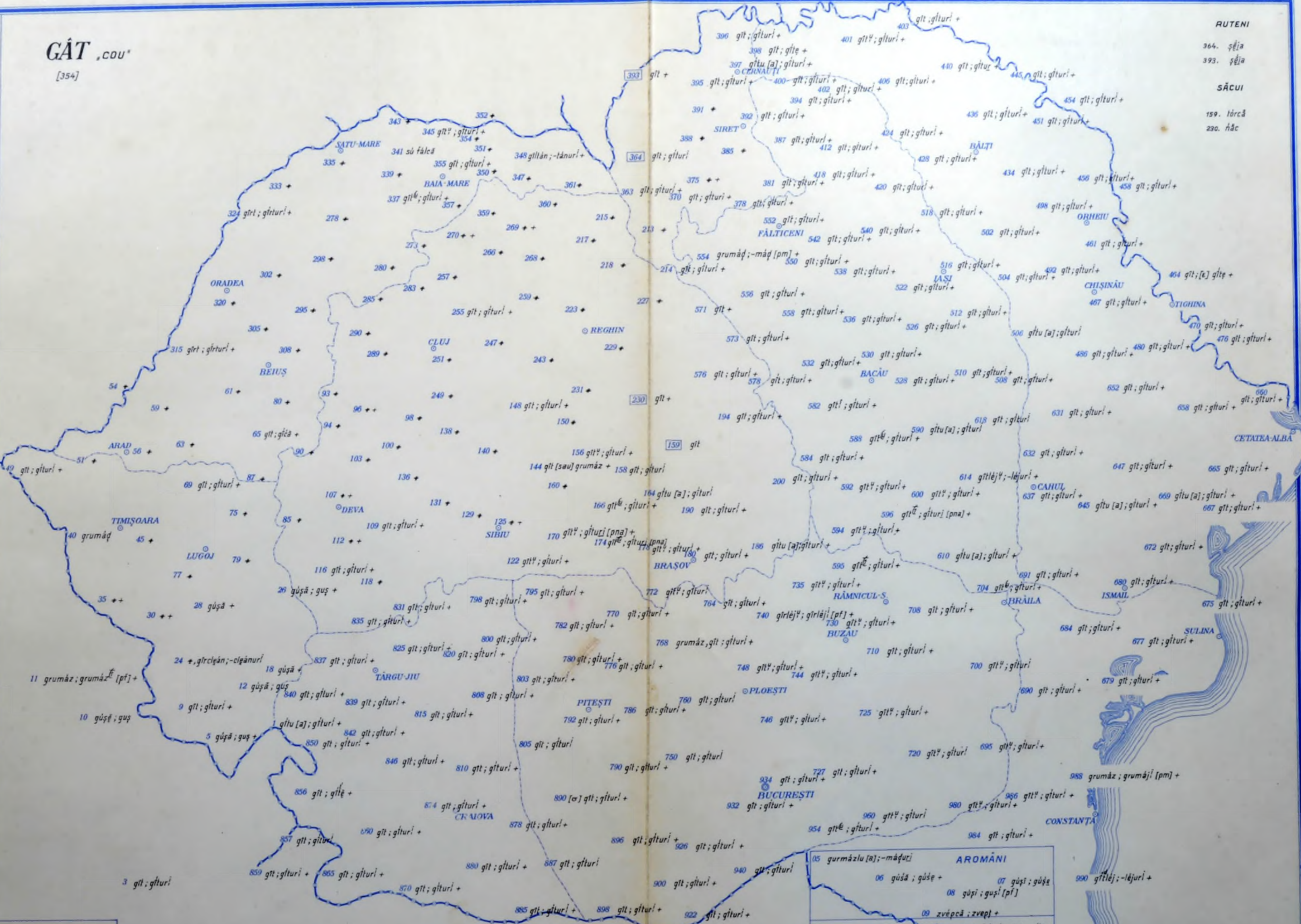

Table with columns for linguistic notations: B. gîtu; gîtu, S. gîtu; gîtu, A. +. Includes a legend for 'ISTROROMĂNI' and 'MEGLENOROMĂNI' with specific notations like 01 gîtu; [a] +, 02 yûlu; doj yûlure +.

RUTENI 364. șéja 393. șéja SĂCUI 159. tórcă 230. hác

Scara 1:1530.000

GRUMAZ „COU”

[357]

I. Întrebare directă, pusă astfel: Ziceți vorba GRUMAZ? Dacă informatorul îmi spune că se zice, îl rugăm să-mi spună „pe limba lui” vorbe pe care am spus-o mai înainte. După ce o notăm, întrebăm: La două (sau la doi) de la doi oameni („al meu și al dumatilă”), cum se zice? Am mai cerut să-mi se spună (sau să-mi se arate) care parte a gâtului se numește GRUMAZ de oamenii din comună.

II. a. „Tot” se numește gît.
11. gîșă; gîșuri este „locul pe unde merge mîncarea”.
24. [a] grumáz.
28. Este partea dinainte; partea „dinapoi” e după cîp.

40. Pentru plural, bun! grumáz.
79. Și grumáz [pm].
138. Se zice „numai la vite”.
164. Se zice „rar”.
200. „grumáz” zic puțin în sat”.
214. Zic numai bătrînii.
228. Și grumázuri [pf].
324. I-am pîrșit dă grumáz.
341. Se numește tot gâtul, cu excepția beregății.

347. Se numește partea din față, în opoziție cu partea numită după cîp.
360. Pluralul grumázuri se întrebă înțea „rar”.
364. „E tot una”.
394. „Mi-a venit un bolovan drept în șăf”.
400. Se numește partea de sub barbă la bou și la vacă (la cal și la oaie nu).
405. Se numește partea de la spatele gîtului.

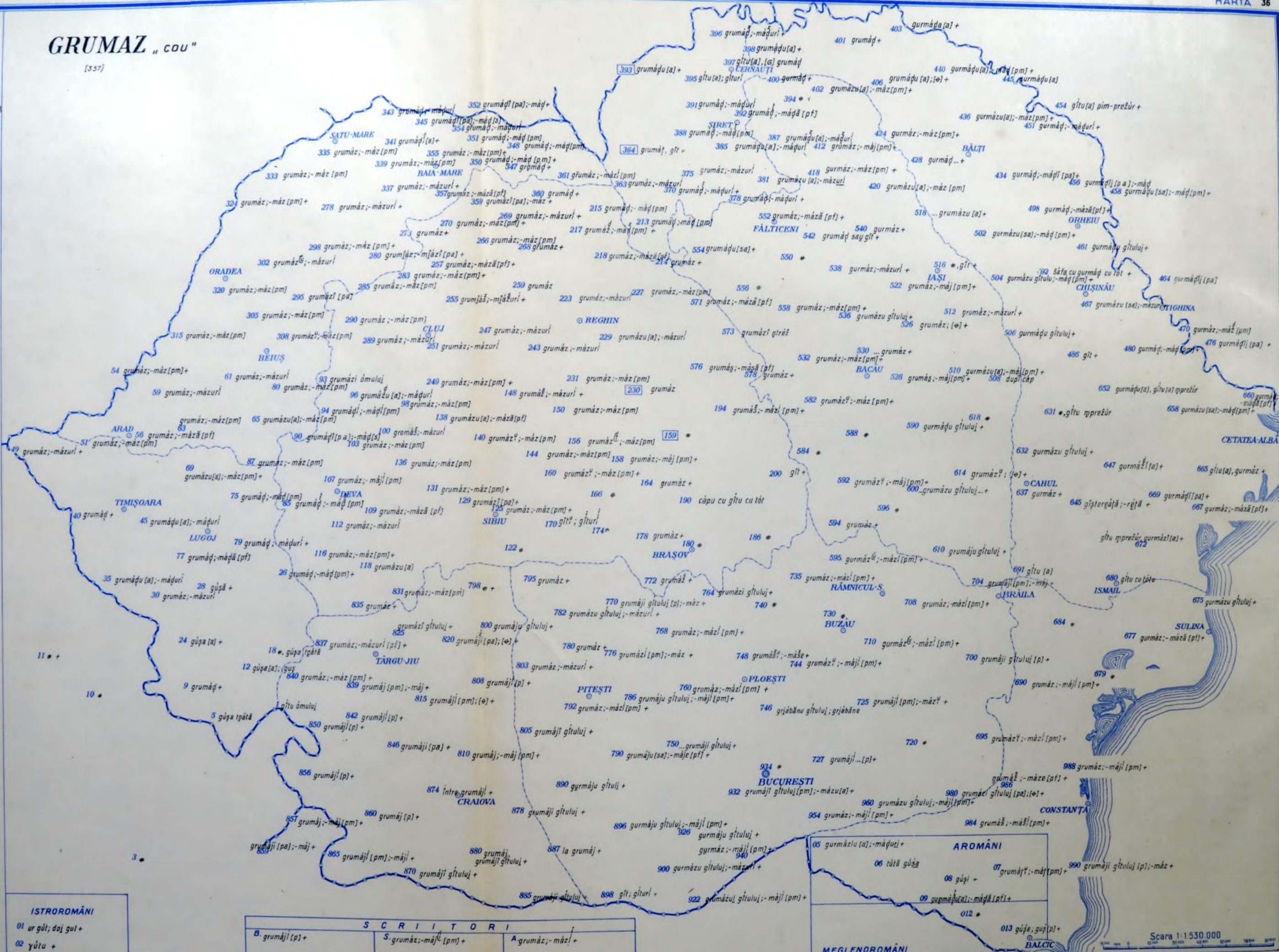
406. mă dăre grumáz di după cîp.
418. grumáz dupl cîp [pm].
428. grumáz sau șăfă, e „tot una”.
430. Se zice și la animale.
446. Se numește cu tîtu întreg. Părții din ceafă i se zice grumázuri [pa].
506. Subiectul zice că el „trebuie să fie înăuntru”.

510. Se numesc „vinele din fața gâtului”.
512. „Partea vîrtoasă din ceafă”.
518. mă dăre grumáz, când mă dor „toate vinele de la gât”.
526. Locul „pe care merge mîncarea”.
530. Numai în expresiunea țji-o strîș di grumáz.

538. Se zice, dar nu știe la ce.
540. Cuvînt care „se aude numai în cântec”.
542. „E tot una”.
552. Se numește „partea dinainte, unde ne încheiem”.
578. Se zice „mai rar”.
582. „Partea de sus, în jurul pieptului și peste umeri”.
582. și gîrlăju [a].
584. Vorba o zîc únija.
585. Este „în corp undeva, de la gât în jos”.
600. tări mă maj dăre grumáz gîtului, an rășit.

610. „Înghițoarea toată”.
632. Părțile laterale ale gâtului.
637. Se numește astfel nodul gâtului.
665. grumáz e „partea din spate”(ceafă).
672. tări mă dor grumázuri „părțile laterale”.
677. Se numește „beregata, mai mult de bătrînii”.

690. Se numesc „vinele” din ceafă.
708. Se pare că se numește astfel beregata.
710. Se numește beregata.
727. ... say undrăja gîtului.
744. grumáz gîtului este „vîna mare din ceafă”.
748. E înăuntru, în gât.
750. mă dăre grumáz gîtului.

ISTROROMÂNII

- 01 ur gîș; doj gul +
- 02 yûtu +

SCRITORII

- B grumázuri [p] +
- S grumáz; -máz [pm] +
- A grumáz; -máz [p] +

MEGLENOROMÂNII

- 05 grumázuri [a]; -mázuri +
- 06 tûră gîșă
- 07 grumázuri; -máz [pm] +
- 08 gîșă +
- 09 grumázuri; -máz [pm] +
- 012
- 013 gîșă; gîș [p] +

764. „Vinele gâtului din ceafă”.
766. Partea de sub barbă.
780. Se zice „rar”.
790. „Tot în față se numără”.
792. I-ap luât dă grumáz, când iau de de gât un cîne.
795. Se numește „rar” gâtul.
798. „În Ardeal se zice mă dor grumázuri”.

825. Vinele gâtului, în ceafă.
835. Înainte vreme se zicea gîșă; guș.
870. ôsu iășit dupe cîp.
878. Este „locul dintre spete”.
880. E dupe gît, unde se face legătura cu șira spinării.
890. „E lângă vine, dă dăjôsu vinilor” în părți „decî lateral”.

900. Ar veni de la ceafă în jos, spre spinare”.
922. Subiectul crede că e undeva înăuntru”.
940. Se numește gâtul. Se zice și grumáz gîtului.
954. Este undeva pe la capătul fălcilor, la oameni și la vite.
986. I-a strîș dă grumázuri.
990. Vinele laterale ale gâtului.

B. Partea inferioară din jurul gâtului.
S. Și la bou și la om.
A. Nu zice niciodată gât.
or. gîșă se numește tot gâtul.
III. Semnul „lângă” un număr cartografic arată că în acea comună nu se cunoaște (nu se zice) cuvîntul GRUMAZ. Când după acest semn urmează totuși un răspuns, înseamnă

că informatorii au crezut necesar să spună sinonimul lui GRUMAZ, întrebunțat în graiul local.
Pluralul I-am arătat prin paranteză numai în cazurile când credeam că răspunsurile ar putea da naștere la interpretări greșite.
Pe lângă sensurile indicate în note răspunsurile de pe hartă mai au următoarele în-

țelesuri:
a) Se numește numai partea din ceafă (dinapoi), în comunele: 9.28.398.401.402.403.412.424.434.438.440.451.454.467.480.482.486.502.504.512.522.550.600.647.665.687.669.675.695.700.704.725.735.750.760.770.772.776.782.786.800.803.805.808.810.815.837.839.840.842.846.850.858.877.885.880.885.878.885.887.896.

b) Numai partea din față, în comunele: 78.347.328.532.532.614.645.790.888.05.07. și 09.
c) Se înțelege tot gâtul, deci atît cît îl cuprind și amîndouă mînille, în comunele: 24.49.54.69.116.125.129.131.148.160.194.217.249.253.257.268.269.270.273.276.280.283.337.341.350.352.355.359.370.378.393.396.

926.932.960.980.984 și S.
958.967.976.986.916.936.954.958.966.960.920.
898.01.02.08. și 015.
Această hartă să se compare cu harta 36 (GÂT) și apoi cu hărțile 37 (MĂRUL LUI ADAM) și 38 (BEREGATA).

Scara 1:1530.000

MĂRUL LUI ADAM „POMME D'ADAM”

[355]

I. *Întrebare prin gest. Am arătat nodul gâtului meu sau pe al subiectului, zicând: La acesta cum îi spuneți? Pentru a ajuta mai mult pe informatori, am adăugat că la o seamă de oameni nodul gâtului este „leșil afară mult”. Pentru a primi pluralul, am întrebat: La mai multe, cum le spuneți?*

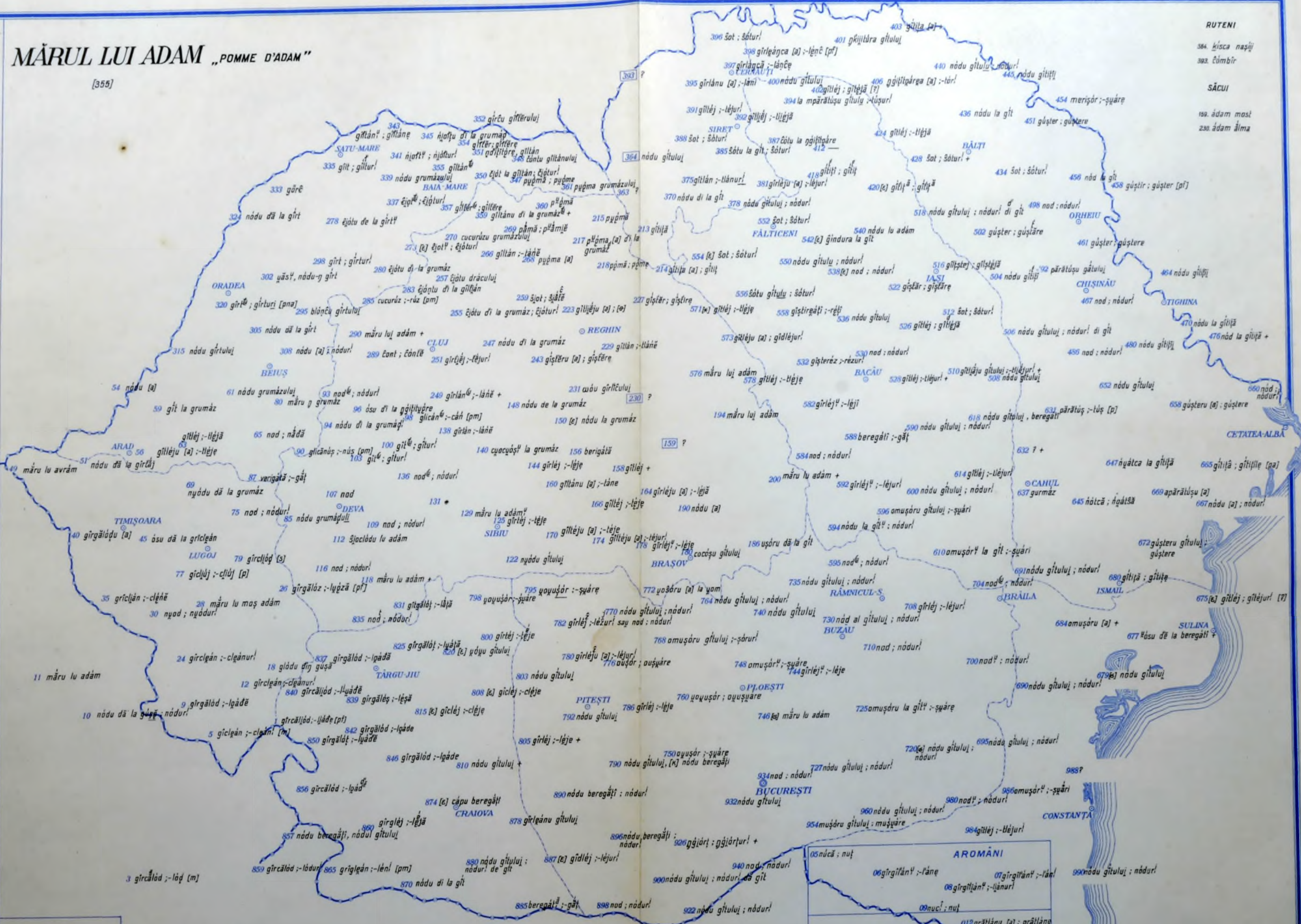
II. *În batjocură ôsu lu pârnavel. 198. Și nod în gît, mâr lu adam. 200. Există numai la bărbați, femeile n'au. 248. Și nodu [a]. 290. E numai la bărbați. 358. Și dryob. 403. Gúșter e cel „care e înăuntru și nu se vede”. 428. Gúștiar e cel „dinăuntru, de unde vine vorba”.*

476. Are „omul bevin”. 510. *sau nodu [a]; noduri.* 528. *leș mâr lu adam.* 532. *âri-og șot la gîlîță.* 577. *„Alții zic” umărășu [a].* 584. *Sau gîlîj;-lîjuri.* 605. *sau nod; noduri.* 610. *Și gîclîj;-clîjuri.* 626. *Și îngîlîțuare.*

III. *În reproducerea răspunsurilor întăiul loc îl ocupă singularul și apoi pluralul; cazul invers există numai când subiectele au răspuns mai întăi cu pluralul.*

În mai multe puncte nu s'a întrebat pluralul; pe hartă, în asemenea cazuri, n'am pus nici o indicație.

Această hartă s'a confruntat, sub raport lexical, cu harta 33 (OMUȘOR), 35 (ĂȚ) și cu harta 38 (BEREGĂȚI).

ISTROROMÂNII
01 gîrcîșnu :-clîș [p]
02 hîrcîșnu :-clîș [a]

S C R I T O R I		
B. mâr lu adam, gîlîj;-lîjuri	S. gîlîțuare, mâr lu gîlîțu	A. mâr lu adam

AROMÂNII
05 nîcă; nuț
06 gîrgîlîș;-lîș
07 gîrgîlîș;-lîș
08 gîrgîlîș;-lîș
09 nuț; nuț
012 grîlîșu [a]; grîlîșu
013 marzêlu [a]

MEGLENOROMÂNII

Scara 1:1.530.000

RUTENI
384. kîșca nașij
393. cîmbîr

SĂCUI
199. adam most
230. adam âlma

BEREGATĂ „GOSIER”

[356]

I. Întrebare indirectă : Cum numiți locul pe unde merge mîncarea omului în stomac (burta, pînțele) ? După ce primeam singularul, întrebam : La mai multe (mai mulți) cum le-ați spune ?

- II. 1. *berigăta de apă.*
 n. și pentru „răsuflare”.
 26. și *berigăta.*
 35. Pentru mîncare.
 102. și *gîrlănu*.
 102. Pentru mîncare. Pentru apă *gîrlănu* și *răsuflătoare* pentru plămîni.
 118. Pentru apă : *mătu lăcului.*
 158. pe *gîl* în jos.
 160. *gîrlănu de apă, gîrlănu de mîncare.*
 170. (o) „tor”.
 180. *gîrlănu de apă.*
 190. *mătu pîntru apă.*
 216. Nici alți locuitori, care erau prezenți, n-au știut cum să răspundă.
 247. și *gîrlănu (a).*
 248. „Moi nu știm cum stăm în lănu”.
 257. *gîrlănu de apă.*
 266. *răsuflătoare*, pe unde respiră.
 335. *gîrlănu de apă de apă.*
 338. *mătu pe grumăz, lăcuș de grumăz.*
 345. *gîrlănu de care răsuflă, răsuflătoare.*
 350. *pîntru mîncăria și pîntru apă.* Pentru *răsuflă* se zice *gîrlănu de apă.*
 380. *gîrlănu pe care suflă* (respiră).
 526. *gîrlănu pe apă.*
 677. și *gîrlănu de apă.*
 690. Pentru apă *berigăta* ; -găt.
 704. Sau *berigăta.*
 770. și *gîrlănu de apă.* Cea pentru „aer” se numește *berigăta* sau *stăru*.
 780. Nu știu toți să facă deosebire între esofag și trahee.
 856. și *berigăta* ; -găt.
 859. (o) *berigăta (a).*
 900. Cea pentru apă se numește *țelva gîrlănu*.
 02. *biricăta prinde* „pe unde” se mărășca.
 07. „pe unde” mîncăria și *gîrlănu*.
 09. Pentru mîncare ; pentru aer *gîrlănu*.
 012. și pentru băut.

III. În multe regiuni nu se face nici o deosebire între esofag și trahee. Unii informatori aveau convingerea că apa și mîncarea nu trec prin același loc în stomac. În note am trecut termenii care se referă la trahee, precum și deosebirile de înțeles făcute de subiecți.
 În cazurile când n'am întrebat pluralul (sau singularul) cuvîntului, n'am făcut nici o mențiune în reproducerea răspunsurilor.
 Unii informatori, necunoscînd un cuvînt pentru a denumi *berigăta* sau nefăcînd nici o deosebire între aceasta și între găt, au răspuns cu același cuvînt ca și la întrebarea 355 (GĂT).
 Astfel trebuie să interpreteze răspunsurile din 158, 170, 315, etc.
 Pentru probleme lexicale și semantice credem necesară confruntarea acestei hărți cu hărțile 35 (GĂT), 36 (GRUMĂZ) și 37 (MĂRUL LUI ADAM).

ISTROROMÂNII
 01 (a) gîrlănu (a)
 02 biricăta +

S C R I T O R I		
B. (a) berigăta ; -găt!	S. gîrlănu	A. (e) gîrlănu ; -tôr!

AROMÂNII
 05 pit grumăz
 06 mătu (a) vîrbu
 07 mătu de la pînțele... + 900 berigăta (a) ; -găt!
 08 grumăz ; -mătur!
 09 mătu +
 012 mătu de gîrlănu
MEGLENOROMÂNII
 013 grăclănu (a) +

Scara 1 : 1.530.000

PIEPT „POITRINE”

[97]

I. Întrebare prin gest. Am scos puțin pieptul meu înafară și l-am lavit cu palma mâinii drepte, zicând: Cum îi spuneți? S'a răspuns cu singularul. Câteodată, spre a face pe subiect mai viu, îi completam răspunsul cu vorbele „nu lapte fier” (adică nu un piept puțin desvoltat), pricinuindu-i deosebită plăcere. Pentru a primi pluralul, am întrebat: La mai multe cum le-ați spune?

II. 270. Se mai zice țâpt la partea superioară (de la brâu în sus) a cămășii femeiești. +a. și kâpt [p].

231. În comună se zice și țâpt. Subiectul însuși, mai târziu a zis: la furca țâptului.

274. mă dujare-n kâpt.

B. Dar țâpti cămăși.

01. stûmigu me dâre. În Valdarsa se zice cîptu [a].

02. [κ] kâpti [p].

III. Răspunsurile s'au obținut foarte ușor. Ar fi trebuit să figureze în chestionar și chestiunea: pieptii CĂMĂȘII. Din câteva regiuni am cules și această formă, printr-o întrebare suplimentară adăugată chestiunii 1073 (CĂMAȘĂ FEMEIASCĂ).

ISTROROMĂNI
01 stûmigu lu ômu +
02 cîrptu [a], doj cîrpture

S C R I T O R I		
B. țâpt; țâpturi +	S. piăpt; piăpturi	A. piăpt; piăpturi

AROMĂNI
05 kâptu [a]; kâpturi
06 kâptu [a]; kâpturi
07 kâpt; kâpturi
08 kâpt; kâpturi
09 kâptu [a]; kâpturi +
012 țâpt; țâpturi
013 kâptu [a]; kâpturi

MEGLENOROMĂNI

Scara 1:1530.000

ȘIRA SPINĂRII „ÉPINE DORSALE“

[110]

I. Întrebare indirectă: Cum numiți osul lung de pe mijlocul spatelor omului? În unele cazuri am arătat șira spinării prin cămașă. Pentru plural am întrebat: la două, de la doi oameni, cum le-ați spune?

II. 125. Se zice „rar” și șiru skinării.

339. „Osul” se numește ejönlu spinării.
 348. Pluralul nu este, fiindcă numai una-i la yom.
 357. Partea din mijlocul spatelor e părădu pã spâli.
 378. „Mai extra” se zice spinări.
 395. Și hrăbët; -bêluri.
 406. Și șolănu di pi skinării.
 504. Say cîrligu skinării si numără „numește” șolănu.
 552. Există în comună o familie cu acest nume.

960. Sau șira; șire dă spînăre.
 013. A doua zi subiectul se corectează, regretând că a uitat și afirmând că se zice șkinării. Partea din jos de șale se numește cuđița.

III. Prin această întrebare am urmărit termenii prin care se numește șirul de oscioare care formează coloana vertebrală, precum și sinonimele acestora. Poate că ar fi fost mai bine, constatăm acum, ca această întrebare să se fi pus numai prin gest, căci astfel se putea evita orice contribuție personală asupra felului cum urmau să răspundă informatorii. În mai multe răspunsuri, cuvântul OS a putut fi sugerat de felul cum am pus întrebarea. Această hartă să se completeze, sub raport semantic și lexical, cu materialul necartografiat, adunat prin întrebarea 116 (SPATE).

ISTROROMÂNI
 01 osu de hrăbăt
 02 osu de hrăbăt

S C R I T O R I		
B. șira spinării; [e]	S. spinăre, șira spinării	A. șira spinării; spinării

AROMÂNI
 05 skinăratlu [a]; -rături [pt]
 06 skinăratlu [a]; -râte
 07 osu di skinăratu
 08 șkinării [a]; -nării [p]
 09 skinăpātu [a]; [e]
 012 cuđița; -dișur
 013 trupki; -kiur +

MEGLENOROMÂNI
 BALCIC

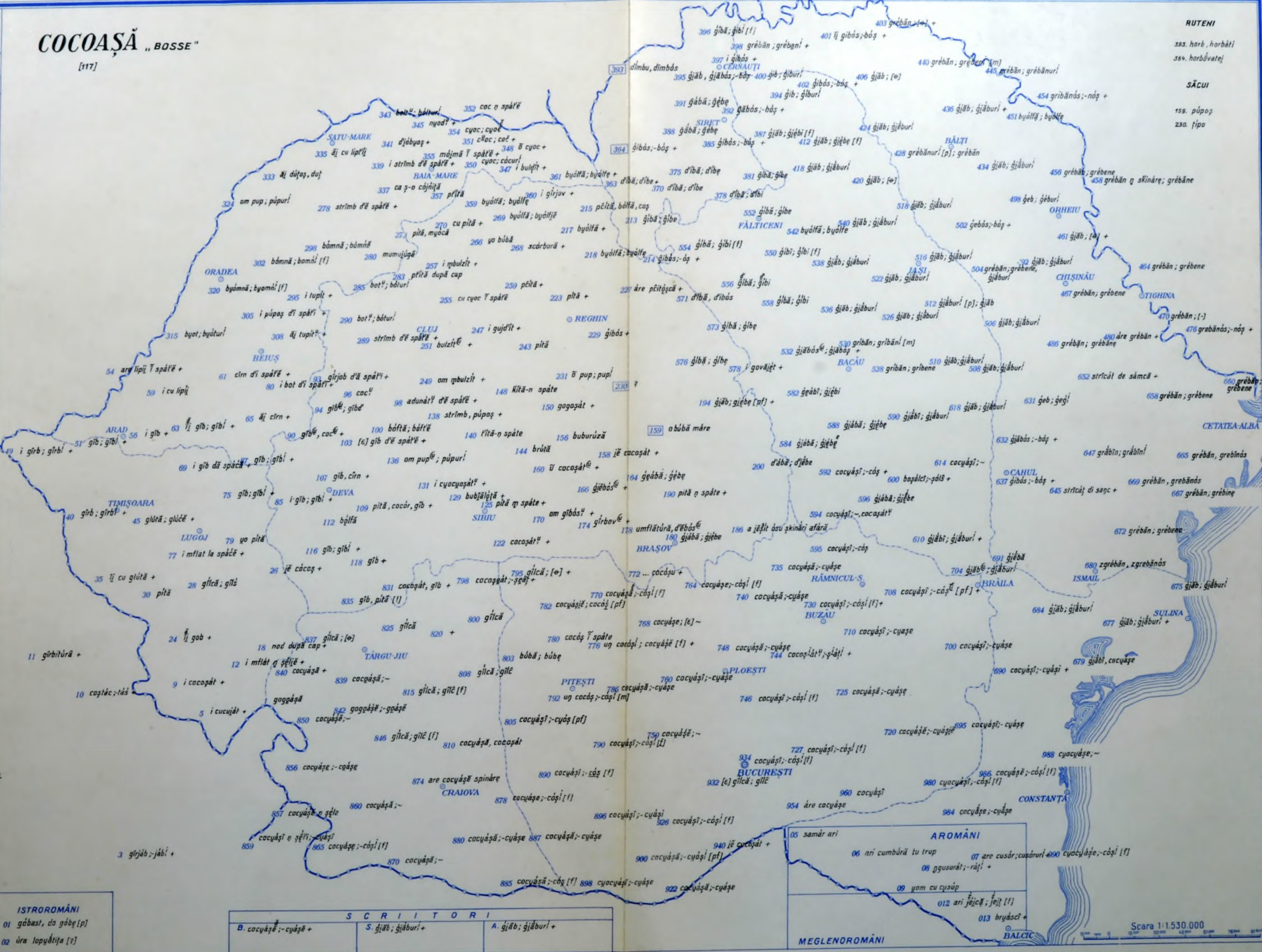
Scara 1:1530.000

COCOȘĂ „BOSSE”

[117]

I. Întrebare indirectă: Cum numiți umflătura, „ca o pâine mare” pe care o au o seamă de oameni în spate? Când puneam această întrebare imitam pe cei cu cocoșă în spinare, gârbavindu-mă și arătând cu mâna forma ei. Pentru a primi pluralul, întrebam: La mai multe cum le-ați spune? Când informatorii îmi răspundeau că „nu sânt mai multe în sat”, le spuneam că ei au putut vedea mai multe când s'au dus în târg.

- II. 10. am cu costăc.
 11. omul este gîrb; gîrbî.
 12. omul e curcubulucăt.
 13. și costăcă.
 14. omul i gîrb.
 15. omul e gîrb; gîrbî.
 16. Ironic: cu răta-m spacă.
 17. jās [sant] doj.
 18. s-a ngîrbosit.
 19. și creștă pîta.
 20. cocorît „cocoșat”.
 21. Este omul; cocoșă nu știe cum se numește.
 22. Omului: pūclis și gîbu [a].
 23. Omul e cyococșat.
 24. Omul e gîrbov, gîrbos.
 25. Și pup; pupî. Omul e gîrbos; -bôs.
 26. Omul e cūgîlēs, gîrbov, duplicăt, cîrîgăt. Când e cu capul între umere e lîmbușit.
 27. Omul e mbulzît.
 28. Omul e mbolît.
 29. stîmăria yo are gujîrî.
 30. Și strîmb d'ê stîmăre.
 31. Omul i bulzît.
 32. Și cînt, fîpî.
 33. hătîjăc „vine pe ungurime”(ungurește)
 34. gîrîșt cā arîe yo pîrîa η spăt'ê.
 35. strîmb d'ê spăt'ê.
 36. i mbolît.
 37. cyoc d'ê pîrîa, i cūjîrî (femeia).
 38. Și bulzîlă, bulzîrî.
 39. Omul este pūclis.
 40. Omul este d'îbôs; -bôs.
 41. o ișît dîlîbcy -afără.
 42. Omul e gîrbănôs; -nôs.
 43. doj vămîri grebănôs.
 44. Îi strîcăt di sāmct, Doamne ferește.
 45. yom grebănôs, strîcăt dim byălă.
 46. Când „e strîcăt” spinarea.
 47. Omul e gîrbvôs; -byôs.
 48. Omul e gîrbvôs.
 49. Când e între picioare bașdct -săc.
 50. La cel care tușește de mic și „îi zvărlie pieptu ori spinarea”(se cocoșază).
 51. E o boală. Omul e grebănôs.
 52. Omul e gîrbôs; astăzi zic și cocorăt.
 53. Omul e gîrbôs.
 54. Omul e gîrbôs.
 55. Omul e gîrbv dî gîr', cocorăt.
 56. i-e jîșît cocorū, stă cocorăt.
 57. Omul e cocorăt; -șăcî.
 58. cocorătă „femeia plecată de spate, de bătrînețe”.
 59. i-e jîșît spăt'elē-afără.
 60. i s-a cyococșat spăt'elē.
 61. Și cocorătă to șăcî.
 62. parcă are rânîș [i].
 B. gîrbe „sânt niște ciuperci”.
 C. Ca poreclă gîrbîn.
 A. Și pup, cu pup ũ spăt'ê.
 63. Omul este cyurăt; -răt.
 64. Omul este gîrbîf; gîrbîfî.

ISTROROMÂNÎ
 01 gîbast, do gîb [p]
 02 ũra lopîrîta [r]

SCRITORI
 B. cocorăt; -cyășe +
 S. gîrb; gîrburî +
 A. gîrb; gîrburî +

AROMÂNÎ
 05 samăr ari
 06 ni cumbură tu trup
 07 are cusăr; cusărurî
 08 ngusurăt; -rătî +
 09 yom cu cūșe
 012 ari jîcîc; jîcîcî [f]
 013 hryăscî +
MEGLENOROMÂNÎ
 BALCIC

fast întebat în fiecare comună, din pricina îndreptăritei observații a subiectelor că un om „nu poate avea două cocoșe”. Răspunsurile din mai multe comune (s. s. 9. 12. 24. 26. 40. 49. 51. 56. 61. 63. 65. 69. 75. 77. 80. 85. 87. 93. 98. 103. 107. 116. 118. 122. 131. 138. 152. 158. 180. 186. 170. 174. 214. 229. 247. 248. 251. 257. 278. 289. 295. 305. 308. 339. 341. 347. 360. 364.

385. 392. 397. 401. 402. 454. 476. 502. 532. 578. 632. 637. 645. 652. 744. 798. 820. 831. 840. și 88) nu denumesc cocoșă, ci pe omul cu acest defect. Această hartă să se compare cu hărțile G (Cucuiu) și G (Cocorăt) și cu materialul necartografiat adunat prin întrebarea nr. A (Omul cu șalele frunte).

Scara 1:1.530.000

PÂNTECE „VENTRE”

[100]

- I. Întrebare prin gest. Cu mâna dreaptă am arătat burta mea, zicând: Cum îi ziceți?
- II. 10. *fyâlfë* [a].
59. *pîntîe* se zice rar.
125. *doj fyâli de uom*. De la venirea „Regăjenilor” și *pîntîe*.
190. [e] *bûrtă*, când e „prea mare”.
223. *pîntîșilë* [a].
227. [e] *pîntîșë*.
256. Astăzi începe a se zice și *bûrtă*.
270. „După moda nouă” și *bûrtă*.
283. Bătrânii zic *bîndăy* și *fyâlele* [a].
315. *say pîntîe*.
381. *bîrdă* [p] la om.
387. [k] *pîntî*.
461. „Românește” i se zice *bûrtă*.
558. [w] *pîntîși*.
588. „După vechime” *pîntîși*.
592. Și *pîntîși*.
594. [s] și *pîntîși*.
595. *pîntîce* zic „numai femeile la al lor”.
596. Sau *bûrtă*; *bûrtë*.
600. mă *dyâri bîrdănu*. Pîntece există în expresii: *mă, am făcûl* um *pîntîși di puâmî* („struguri”) *say di pîpîni*, de nu *n-ar crăpă bîrdănu*.
614. Nu se zice pîntece.
660. Astăzi se zice și *bûrtă*.
671. Sau *pîntîe*.
695. *pîntîe* se numește „partea mai sus de burtă”.
704. Și *pîntîși*.
710. Și *pîntîe*.
727. Și *pîntîe*.
730. Și *pîntîșile* [a] la partea „mai jos de burtă”.
740. *pîntîe* „zic numai în partea Moldovei”.
748. *pîntîe* numai partea laterală, „lângă coaste”.
750. *pîntîe* zic „numai cei care au învățat carte”.
770. *pîntîe* se zice la partea din năuntru „care noi n'o șlim”.
786. *pîntîșile burți* e partea „din jos de burtă”.
805. Pîntece se zice în Moldova.
815. *pîntîe* se zice la partea de sub burtă.
824. *pîntîe* se zice stinghiilor.
835. Azi și *stomac*.
846. *pîntîe* „testicule”. Despre bărbat: *îl dor pîntîșile* „îl dor testiculele”.
856. Este partea „de sus”; iar *pîntîe* e partea de „sub burtă”.
857. Numai în expresia: *î-adăst la pîntîc* „răscruce” *pă cinevă*. Subiectul a adăugat că „acesta vine lucru hoțesc” (adică a aștepta pe cineva la răscruce).
887. *pîntîe* se numesc părțile laterale de sub burtă.
922. *pîntîe*, numai despre femei și în expresia: *îl are îm pîntîe*.
932. *pîntîe*, partea de la testicule.
934. *pîntîe*, partea de jos, „din părți”, de sub burtă.
954. Partea de sus, *pîntîe* este identic cu *crăc*.
960. Și *pîntîc*; *pîntîc* [f].
960. Și [s] *pîntîe*, când te doare în părțile laterale ale burții.
984. *pîntîe*, partea laterală a burții.
988. Unchiul subiectului, venit de acasă, din Transilvania, zice *pîntîe*.

ISTROROMÂNII

01 *trbûhu* [a]; *doj trbûh* +

02 *fâlele* [a]

S C R I I T O R I

B. *bûrtî*; *bûrtî* +

S. *pîntîe* +

A. *fyâle* +

AROMÂNII

05 *bâric* +

06 *pîndică*; *pîndîci*

07 *pîntîclu* [a]; *pîntîcl*

08 *pîndici*; *pîndîc* +

09 *pîntîcu* [a]; *pîntîc*

012 *trubusqñă*; *trubusqñ* [f]

013 *pîntîcă*; *pîntîc*

MEGLENOROMÂNII

BALCIC

Partea internă se numește *pîntîc*; *pîntîe*.
 B. și *pîntîșile* [a], *pîntîc*, ca sens „identic cu burtă”. „Expresia este: *lîrbă de burtă*, nu de *pîntîe*”.

S. Nu zice *bûrtă*.

A. Expresia: *mă dyâre fyâlele*.

01. În Valdarsa *buric*.

05. E partea externă: *mi dyâri bâriclu*.

Partea internă se numește *pîntîc*; *pîntîe*.
 oa. În Samarina și Băiasa: *pîndică*.

III. Informatorii fiind obișnuiți cu formarea pluralului, am notat în cazurile când el ne-a fost comunicat. În câteva cazuri credem că avem a face cu forme de plural create de informatori. Pentru a ilustra și mai bine problemele interesante pe care le pune această hartă, este nevoie să se examineze materialul hărții 43 (VINTRE) și al întrebărilor 102 (Pe copilul mic îl doare BURTA) și 1633 (OIAREE).

RUTENI

384. *čyřeva*

385. *čyřeva*

SĂCUI

152. *hăș*

230. *hăș*

Scara 1:1.530.000

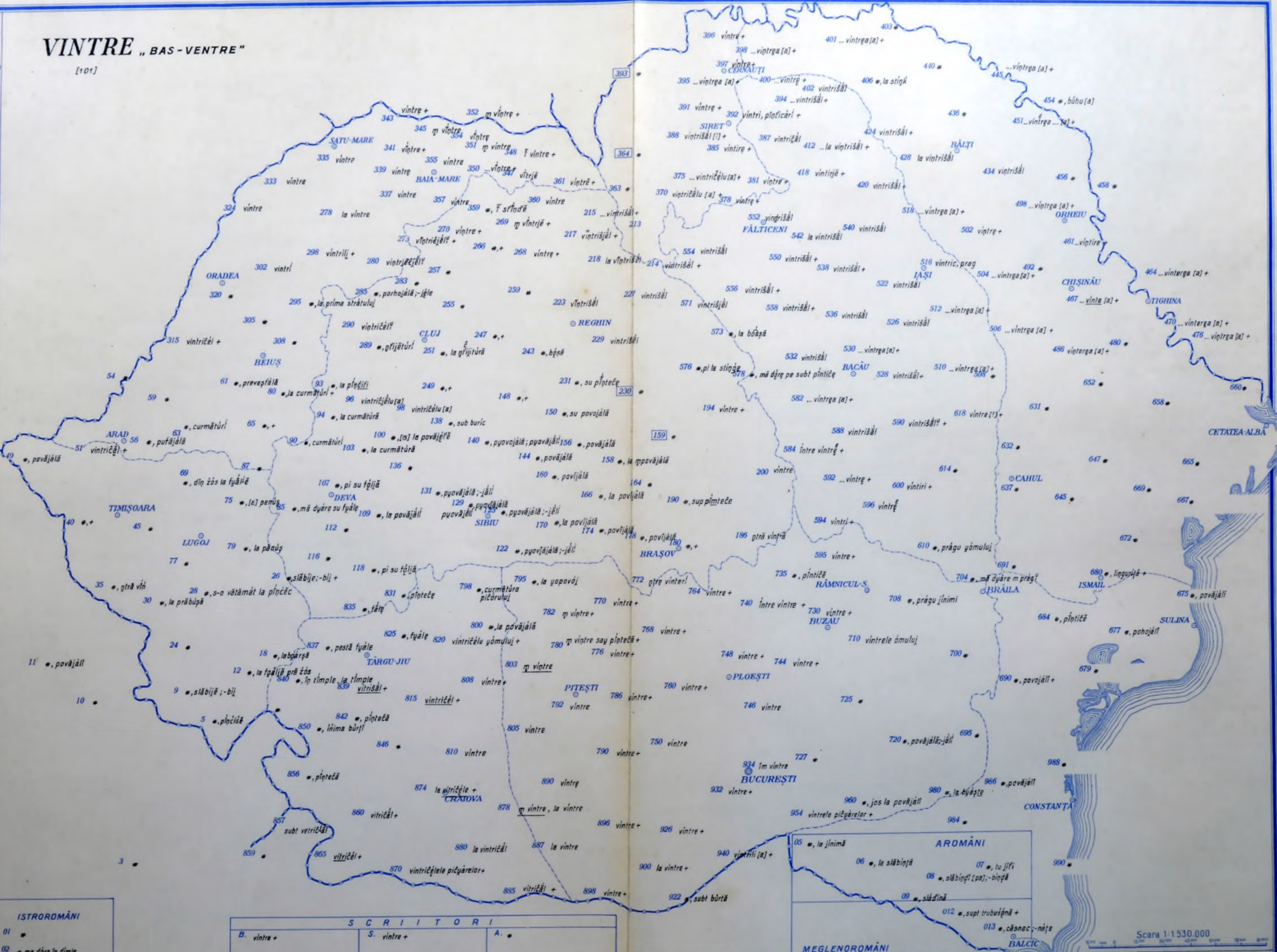

VINTRE „BAS-VENTRE”

[101]

I. Întrebare directă, pusă astfel: Ziceți vorba vintre? Dacă informatorul răspundea afirmativ, îl rugam „să-mi spună”(roslească) și el odată vorba aceeași. După ce o notam, îl întrebam: La ce ziceți vintre? În mai multe comune, nefiind cunoscut cuvântul vintre, am arătat cu amândouă mâinile, părțile laterale de sub burtă, deasupra organelor genitale, întrebând pe subiecte:

- Părții acesteia, cum îi spuneți?
II. 26. Numai la femei.
40. s-u suripât, s-u vătămât.
51. mă dăre vintrele, când e urină în el.
65. mă dăre su fyale.
80. „Acolo e mai slab omul”.
148. povăjăia e „numai la oi”.
180. mă dăre pe sub inimă.
214. „Mai înainte se zicea mai mult vorba aceasta”.
215. mă dăre la... „subt pantece”.
217. Locul, drept sub buric” q stîpzi”stinghii.
247. Bătrânii ziceau: mă dăre la bușcă.
248. Când merge omul într-o parte, merge vintre.
256. mă dăre pã la născut.
268. „Partea moale” deasupra părților genitale. Despre o femeie: o minică vintrele, i dă bărbat.
269. Despre femeia însărcinată: yu dăre pestă vintre.
270. Femeia zice: m-y-o prins dă vintreleului cūruți „organul genital”.
273. Numai la femei: Pare a fi organul genital.
298. Și mă dăre la născut.
315. Numai la femei.
350. mă dăre q vintre.
370. „Am auzit zicând pe tătușu”, „mama zicea către noi mincă-v-ar vintre; eu nu știu ce este”.
375. mă strînge... când „are măticiu la picioare, subt genuche”.
381. an căpatat o vintre și pînă să o dure.
385. Dacă mănânci mereverci, [u] pînticări.
388. Dar și dăre vintre “diaree”.
391. La care, trece sînge prin el: i mēre vintrele.
394. mă dăre la... „subt burtă”.
395. În expresia: mincă-tj-ar vintre și te minică.
397. o căpatat o vintre “diaree”.
398. Numai femeile zic: mincă-tj-ar vintre, fără să știe ce este”.
402. Femeile zic: mincă-tj-ar vintre.
403. Femeile zic: mincă-tj-ar vintre.
412. s-o lăsat vătămătura...
418. Când l-a apucat pe om pânticaria.
Către copii zic: mincă-tj-ar vintre di copli că m-ap hrănit di limi.
420. Organul genital al femeii.
424. Organul genital al omului. Și: mincă-tj-ar vintre “diareea”.
445. mincă-tj-ar... [E o boală. Subiectul a auzit de ea, dar el refuză să vorbească despre această boală].
451. mincă-tj-ar... si ti minică. Nu știe subiectul ce este; însă e convins că „e ceva rău”.
461. mincă-tj-ar o... “diaree”. E un blestem.
464. mincă-tj-ar... [nu știe ce este].
467. mincă-tj-ar... merge prin el”.
470. mincă-tj-ar... numai femeile știu ce este.
476. mincă-tj-ar... „e ca veninul”. „Blestema mama pe copii”.
498. mincă-tj-ar... zic numai femeile... E un fel de holeră, de care se aude din bătrâni”.
504. Numai în expresia: mincă-tj-ar... [nu știe ce înseamnă].
506. „Zice numai mama copilului: mincă-tj-ar...; eu nu știu ce este”.
510. Când ocărăști băljiți zice: mincă-tj-ar...
512. Zicea mama: mincă-tj-ar... si ti

ISTOROMÂNI
01
02

Table with 3 columns: B. vintre +, S. vintre +, A. .

AROMÂNI
MEGLENOROMÂNI
05, 06, 07, 08, 09, 012, 013

- 524. „Partea dintre picioare, la bărbat și la femeie”.
528. Partea genitală a femeii. Subiectului i-e rușine de vorba aceasta.
529. Il dăre...
535. Zic femeile, părții de sub coaste, și se umflă când mă lasă femeia să o...
540. Vintre de sub genuche; stay pã vine la ele și la bărbat.
542. Partea internă a organelor genitale.
543. m-a lovit q vintre “la testicule”.
544. mă dăre la vintre.
545. o vintre, dacă mă doare într-o parte.
546. mă dar vintrele pã jos.
547. Organul genital al bărbatului; trup, al femeii.
548. Organul genital al bărbatului.
549. Organul genital al bărbatului, când nu vrea să-i zică pe nume.
550. Organul genital al bărbatului; vintrele, al femeii.
551. Unde se îmbină picioarele cu burta? Deasupra părților genitale.
552. Informația năvălă să dea lamuriri.
553. mă dăre vintrele “stinghile”.
554. Partea internă dintre picioare.
555. muma de mulăre “casa copilului, mîră”.
556. Cănd vintre (și variantele sale formale) nu are nici o indicație în note (deci nu este urmat de semnul +), al are, în toate aceste puncte, înțelesul de partea moale de sub buric, deasupra organelor genitale, atât la bărbat, cât și la femeie. În unele comune (341, 343, 348, 352, 361, 370, 740, 760, 764, 770, 776, 786, 790, 885, 898, 900, 926, 932, 940) și la scriitorii (B și S.) prin vintre se numesc părțile laterale de sub burtă, din fața șoldurilor, mai și sensibile la ridicat și la basul, înțelesul de diaree îl are acest cuvânt în punctele: 194, 370, 378, 381, 385, 388, 391, 392, 396, 397, 398, 401, 402, 403, 406, 412, 418, 420, 424, 428, 434, 436, 438, 445, 451, 454, 456, 458, 461, 464, 467, 470, 476, 486, 488, 492, 498, 502, 504, 506, 510, 512, 514, 516, 518, 522, 526, 532, 536, 540, 542, 544, 546, 548, 550, 552, 554, 556, 558, 562, 564, 566, 568, 570, 572, 574, 576, 578, 580, 582, 584, 586, 588, 590, 592, 594, 596, 598, 600, 602, 604, 606, 608, 610, 612, 614, 616, 618, 620, 622, 624, 626, 628, 630, 632, 634, 636, 638, 640, 642, 644, 646, 648, 650, 652, 654, 656, 658, 660, 662, 664, 666, 668, 670, 672, 674, 676, 678, 680, 682, 684, 686, 688, 690, 692, 694, 696, 698, 700, 702, 704, 706, 708, 710, 712, 714, 716, 718, 720, 722, 724, 726, 728, 730, 732, 734, 736, 738, 740, 742, 744, 746, 748, 750, 752, 754, 756, 758, 760, 762, 764, 766, 768, 770, 772, 774, 776, 778, 780, 782, 784, 786, 788, 790, 792, 794, 796, 798, 800, 802, 804, 806, 808, 810, 812, 814, 816, 818, 820, 822, 824, 826, 828, 830, 832, 834, 836, 838, 840, 842, 844, 846, 848, 850, 852, 854, 856, 858, 860, 862, 864, 866, 868, 870, 872, 874, 876, 878, 880, 882, 884, 886, 888, 890, 892, 894, 896, 898, 900, 902, 904, 906, 908, 910, 912, 914, 916, 918, 920, 922, 924, 926, 928, 930, 932, 934, 936, 938, 940, 942, 944, 946, 948, 950, 952, 954, 956, 958, 960, 962, 964, 966, 968, 970, 972, 974, 976, 978, 980, 982, 984, 986, 988, 990, 992, 994, 996, 998, 1000.
557. Toate celelalte înțelesuri sînt trecute în notele precedente.
558. Marla aceasta cuprinde două întrebări după cum se vede în capitolul I din note.
559. Răspunsurile primite la întrebarea directă (vintre) sînt trecute imediat după numărul cartografic. Când informatorii au declarat că nu cunosc cuvântul, pe hartă există semnul -. Dacă în acel punct am pus și întrebarea pe care am arătat-o în capitolul I, atunci după acest semn urmează virgulă și apoi răspunsul primit. Când după semnul - nu urmează nici un cuvânt, înțelesul este -.
560. Ar fi fost necesară în acest chestionar o întrebare prin care să se cunoască termenii pentru strîngini.
561. Răspunsurile pentru strîngini se pot completa, pentru animale, cu cele primite la întrebarea eos (FLÄHNZARE la vite).

BĂIERILE INIMII „ARTÈRES ET VEINES DU CŒUR”

[123]

I. Întrebare indirectă. După ce primeam răspunsul la chestiunea inimă, întrebam: Cum numiți țevile acelea pe care merge sângele la inimă? În cazuri de govăire, lămuram pe informatori că aceste băieri se pot vedea când se laie un miel. În mai multe cazuri am întreat și singularul.

- II. 18. băierile (p) de la inimă.
59. (s) băieru de la inimă.
69. și vînile de la inimă.
90. s-o rupt băieru inimii, când ridică țărță greutate.
53. Sau vînile la inimă.
218. A doua oară subiectul nu admite forma inimii, numai inimii.
268. (s) băierile inimii.
269. și gîlțanuri.
270. (*) zăbăria dim băierile inimii.
324. brăcinăruj sulfetului.
370. mîi s-o rupt...
385. (*) băierile la inimă.
394. s-o rupt...
418. ni s-a rupt...
424. Se zice atunci când îl doare mijlocul.
428. (s) s-o rupt băiera.
530. ni s-a rupt...
536. mă duare la... „mai țos di kîșpt”.
554. mîi să rup...
582. Când mă doare în jurul inimii.
584. Sânt în... „coșul” pieptului și te dor când ridici ceva.
596. Expresie întrebuintă rar.
684. „Când tai un porc, dacă îl ajungi cu cuțitul la băierile inimii, el moare mai repede”.
772. Și băiera inimii.
786. mă duare... pe unde mă încing”.
790. am țușit dă mă dor... Singularul se întrebuintează numai la băiera trîști.
810. Informatoarea e femeie și i-e rușine să spună unde se află. Se pare că e vorba de părțile genitale.
815. Când a ridicat ceva și îl doare pe sub coaste.
839. (s) băierile inimii.
856. Când ridic ceva.
857. mă duare...
860. mi s-a rupsă... „când am ridicat ceva”.
870. mă dor... „când are dăru (durere)” la burtă, cînd îl duare jîmă.
880. Când ridic ceva.
898. Se numesc „mășoarele” din jurul inimii, la miel mai ales; „cele de la om nu le cunoaștem”.
988. Vinele care pleacă de la inimă; le-a văzut numai la vite.
B. Întrebuintează expresia numai în „sens moral”. Singularul băieră îl întrebuintează numai când e în legătură cu traistă.
A. m-o durut pină băierile jîmii, i s-o rupt... de durere mare.
02. ...mi-s la gîlmih.
06. Ele în ficătele.
08. În Samarina cărăli (p); cărăle și vîni (p).
09. Ziceau mai înainte. Subiectul adăugă ca la cal.
012. nu la zîțem niți cum.

III. Cel mai răspândit răspuns este băierile inimii. Singularul fiind puțin obișnuit, s'a răspuns de cele mai multe ori cu pluralul. Cazurile când, după plural, urmează totuși o formă în singular, pot fi considerate, probabil, provocate de întrebarea a doua.

Locul unde se află băierile inimii este nesigur. Unii informatori cred că se află în „partea stîngă”, în dreptul inimii (în: 10.504.508.515.522.590.877.700 și 740), că ele - în inimă (în: 54.387.406.558 și 675), sînt lângă inimă (în: 510.538.542.690.725.776 și 926) sau deasupra ei (în 512). În celelalte cazuri băierile se află în „coșul” (torace) pieptului

ISTROROMÂNII

- 01 jîlele lu jîmîșe
02 jîlele de la jîmă...+

Table with 3 columns: B. băierile inimii +, S. dim băierile inimii, A. (x) vînă; vine, (s) băierile jîmii +

(în: 526.528.618.695.708.710.735.760.770 și 986), „la lingurică” sau „la furca pieptului” (în: 508.588.592.596 și 805), sub coaste (în: 595.727.750.803 și 857), la plămîni sau bojoci (în: 412.764.792 și 960), la „ficați” (în 890 și 932), în stomac (în: 9.420.518.522.530.532.540.556.594.600.720.730.746.748.859.880.885.940.954 și 984), sub burtă, în părțile stî-

gîurilor (în: 610.614.842.887.900.922.934.980 și 990). Într-un singur caz subiectul a afirmat că ele se află „la gât” (în 896). Unii informatorii nu și pot închipui unde se află, căci n-au văzut niciodată „cum este omul pe dinlăuntru” (în: 247.394.402.554.704.744.768 și 845). Aceste informații trebuie completate cu răs-

punsurile primite la întrebarea 122, INIMĂ, despre care informatorii au declarat, în multe părți, că se află în stomac.

AROMÂNII

- 05 la mărli vîni
06 vînile di inimă +
07 ficăle di inimă
08 vîni (p) +
09 2, căpîștăpîli ali inimii +
012 +
013 jîșe di la inimă

MEGLENOROMÂNII

Scara 1:1.530.000

PLĂMÂNI „POUMON”

[127]

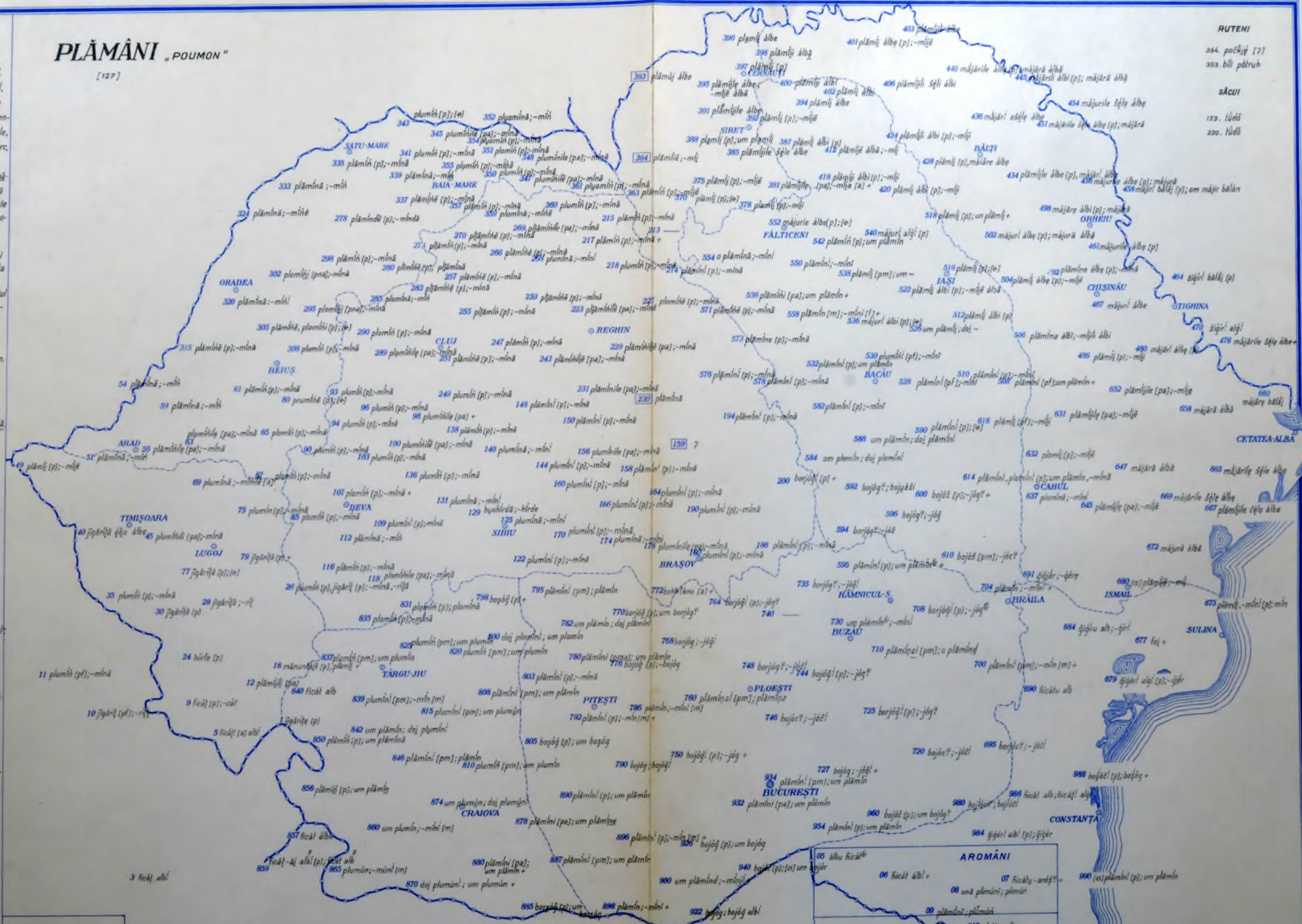
I. Întrebare indirectă: Cum numiți „sacii” din pieptul omului, în care intră și iese aerul. Pentru ca să primesc mai curând răspunsul, respiram adânc de câteva ori. Fîind vorba de un organ al corpului amentesc, a trăgeam atenția informatorilor că se găsește și la animale, și că de la unele se mănîncă (de la miel, porc, etc.). Când a fost lătuși nevoie să sugerez cuvîntul, atunci l-am rastit sub forma plămî-nă. Dacă subiectul îmi răspundea cu această formă creată de mine, eram convins că este obosit sau neatenț și că trebuie să fac „un po-pas”.

După înregistrarea răspunsului, urmăream singularul (sau pluralul) astfel: Cum ați numi numai una (sau unul) ? Pentru a nu influența asupra genului prin cuvintele una sau unul, ridicam un deget (sau două) în sus, subiectul fiind prevenit că trebuie să-mi spună singularul (sau pluralul).

II. 18. aia-n lăntu.
79. plămîni se întrebunțează rar
96. plămîni - am pulea zice; dar nu zicem.
107. I se zice plămîni și omului leneș, „prăpădit”.

- 200. Așa se numesc și la miel.
217. și plămîni.
391. plămîniile șeșle albe (p); plămîni șeșle albe.
476. măjările șeșle negre sânt ficății.
504. și plămîni (pm).
516. Sau un plămîni.
536. „Mai bine” o plămîni.
558. (*) plămîni (p); o plămîni.
595. Mai des bojogî (p); -jogî.
600. Plămîni nu se zice.
672. și ficății albi.
700. și bojogî; -jogî.
704. La porc și la viță bojogî; bojogî.
727. Sau plămîni; um plămîni.
750. „plămîni”, zic cei care au făcut carte.
772. (o) bojogî (p).
792. și bojogî; bojogî.
798. mă diare la bojogî și la plămîni.
870. și casa suflăului, de unde suflă omul.
880. Sau um plămîni.
896. și bojogî (p); bojogî.
900. plămîni alb. și ficății albi.
948. (x) bojogî. Se întrebunțează și la vite.
5. plămîni este o plantă. Taranul zice plămîni și la singular și la plural.
06. și plămîni; plămîni (f).
07. plămîni e cuvîntul grecesc.

III. Dacă luăm în considerare întîlni răspuns dat de informatori, se pare că pluralul, în unele regiuni, este mai des întrebunțat decît singularul (probabil o creație mai recentă). În cazurile de singular este posibilă și o influențare a noastră prin întrebarea pe care am pus-o (cf. I).
Pentru omonimia cu fică și pentru alte probleme, credem necesară examinarea hărții 44 (RICAT).

ISTROROMĂNI
01 o plămîni; (o)
02 utrăba jă vrde fică

S C R I T O R I

B. un plămîni; plămîni	S. plămîni; -mîni +	A. plămîni (p); plămîni

MEGLENOROMĂNI
05 albu fică
06 fică albi +
07 fică și -arță +
08 ană plămîni; plămîni
09 plămîni; plămîni
012 drăbu alb
013 albul drăg, albe drăg

Scara 1:1.530.000

FICAT „FOIE”

[126]

I. *Întrebare indirectă, pusă astfel: În om, înăuntru, pe ce stă prinsă bășica cu apă verzuie și foarte amară? În unele cazuri am amintit informatorilor că, după ce s'a tăiat porcul, el se scoate, se crestează, i se pune sare și se frige pe cărbuni, spre bucuria copiilor. Pluralul l-am întrebat prin: La mai mulți (mai multe) cum le-ați spune? Câte odată am întrebat pluralul ridicând două degete.*

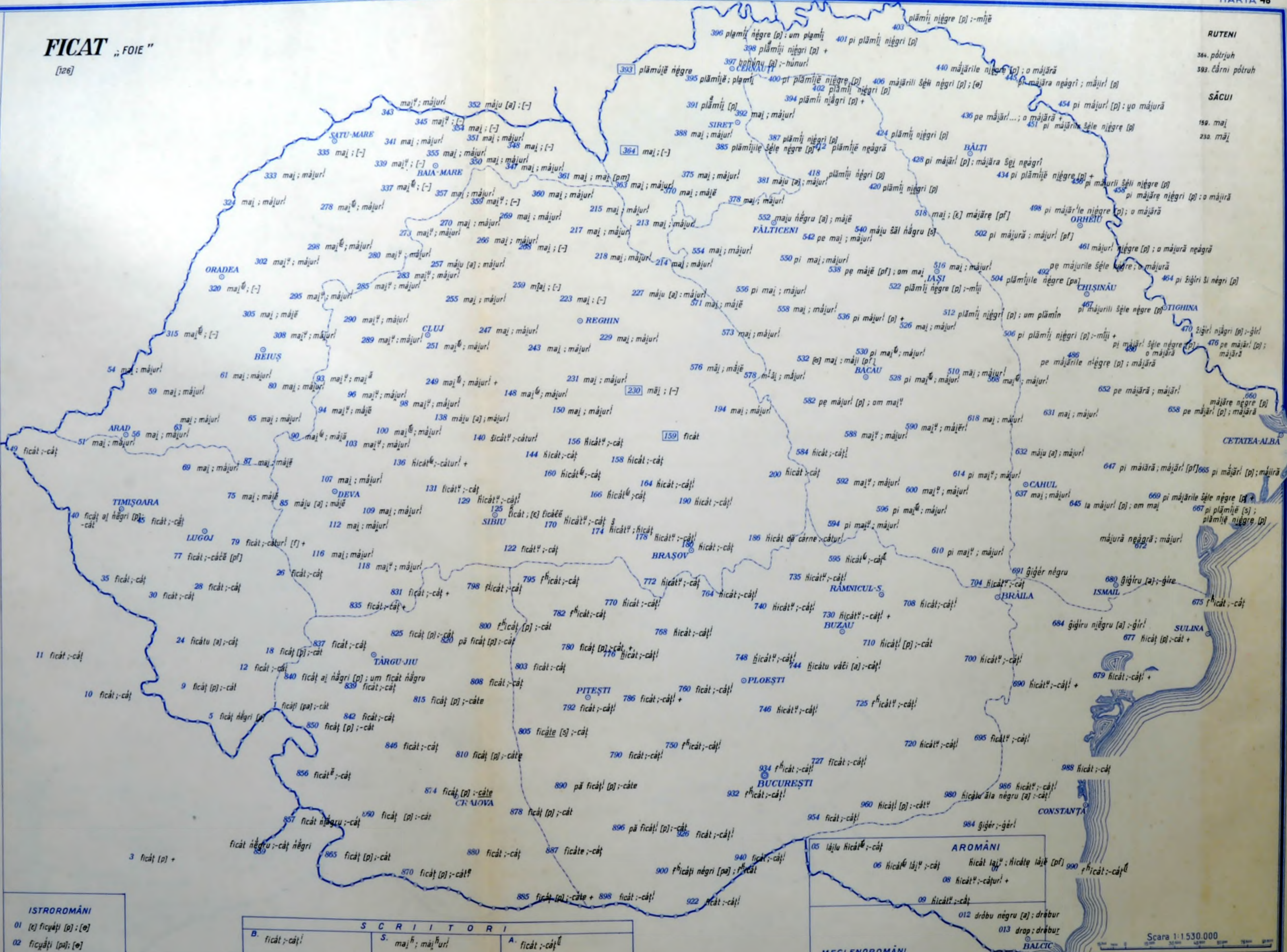
II. a. *ficăți* la om. Pentru singular a dat forma: *ficăți negri* [?].

- 79. [w] *ficăți* [pm].
- 135. Și *măi*; *măjuri*.
- 249. „Tot așa zicem și la lemnul cu care lovește femeia cămășile când le spală”.
- 385. [w] *plămii* [p].
- 394. *plămii* *negri* [s].
- 398. o *plămii negri* [s].
- 434. o *plămii* [s] și *măjări negre* [p].
- 436. ... *șele negre*.
- 508. [k] o *plămii*.
- 536. *măjurile șele*, [k] *șele negre*.
- 669. *măjără* [s]. „La om n'am văzut”.
- 677. Și *hicăți negri* [pa].
- 679. Sau *gîgîr*; *gîgiri*.
- 690. Și *hicătu negru* [a].
- 730. *gîgîr*? i se zice, cu un cuvânt, ficatului, inimii și plămînilor”.
- 780. Sau *blîgîr* [p]; um *blîgîr*.
- 785. nu știu fitecine să vorbăscă *dă ficăți*.
- 831. „O parte din sal zice *măi*; *măj*”.
- 835. Și *măi*.
- 885. Il *dyare ficăți*.
- 908. În *Samarina hicăți*; *-căți*.

b. Această întrebare fiind în seria celor care urmăreau terminologia părților interne ale corpului omenesc, răspunsurile le-am primit ușor.

Când după plural sau după singular nu există nici o indicație, în acele comune n'am pus întrebarea a doua.

Pentru decalcurile interesante, această hartă să se compare cu harta nr. 45 (PLĂ-MĂNI).

ISTROROMÂNII
01 [e] *ficăți* [p]; [e]
02 *ficăți* [pa]; [e]

S C R I T O R I		
B. <i>ficăți</i> ; <i>-căți</i>	S. <i>măi</i> ; <i>măjuri</i>	A. <i>ficăți</i> ; <i>-căți</i>

AROMÂNII
05 *lăju hicăți*; *-căți*
06 *hicătu lăju*; *-căți*
08 *hicătu*; *-cătu* +
09 *hicătu*; *-cătu*
012 *drôbu negru* [a]; *drôbur*
013 *drop*; *drôbur*
MEGLENOROMÂNII
BALCICI

Scara 1:1.530.000

FIERE „FIEL”

[128]

I. *Întrebare indirectă: Cum numiți bășica cu apă verde și amară, care stă pe ficatul omului? Precizăm, în cazuri de ezitări, că femeia trebuie să bage de seamă, când iaie o găină sau un puiu, ca să nu-i crape bășica fierii, căci se amărăște ficatul, ba chiar și carnea.*

Pentru a primi pluralul, întrebăm: La mai multe cum le-ați zice?

II. 18. „E otravă”: Subiectul nu știe dacă omul are ori nu are fiere.

158. Caprele sălbatece n'au fiere, zice subiectul.

385. [●] *șișere*.

467. ... la porc.

508. Pluralul rar întrebuițat.

746. *plēsnește hiețră iâl*.

750. „Omul rău parcă are două fieri”.

772. „Cam găina și omul” au fiere.

Despre om: s-a spart *hiețra n iâl*.

795. Are și omul, au și vitele.

825. Pluralul se întrebuițează rar.

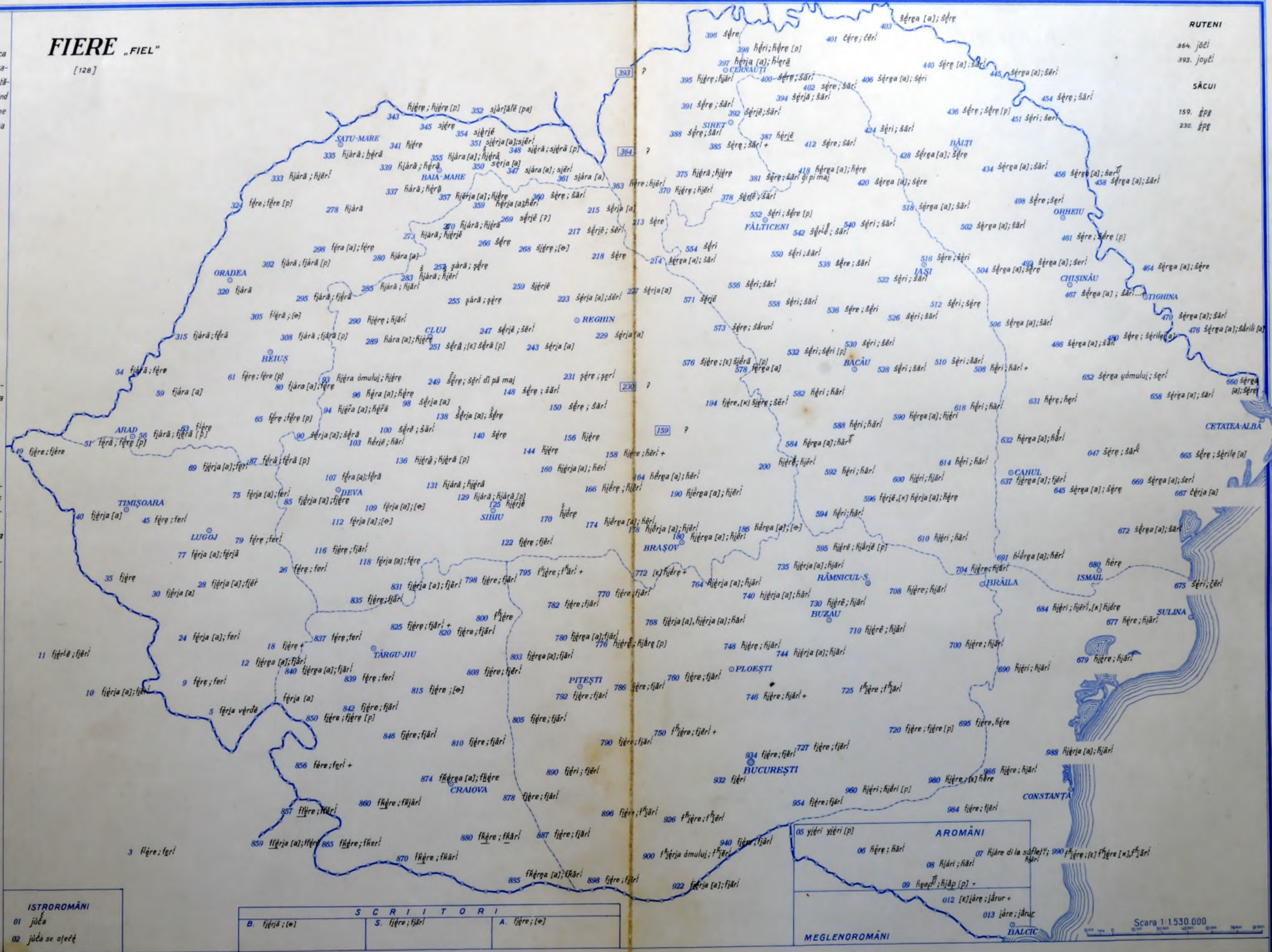
856. Și *fițera [a]*.

09. Pluralul rar întrebuițat.

012. *iăreș [a]*.

III. În reproducerea răspunsurilor am respectat, pentru singular și plural, ordinea fixată prin răspunsurile informatorilor. S-a răspuns de obicei cu singularul; pluralul l-am primit după ce am pus a doua întrebare. Când după singular nu există nici o mențiune, în acele puncte nu s'a întreat pluralul cuvântului. În multe regiuni, deși este identic singularul cu pluralul, noi totuși am produs în întregime amândouă formele, considerându-le interesante.

Subiectele n'au văzut niciodată fierea omului; ei o cunosc numai de la animalele domestice sau de la cele sălbatice.

ISTOROMÂNII

01	jăca
02	jăca se oțetă

SCRITORII

B.	fișă; [a]
S.	fișă; fișă
A.	fișă; [a]

AROMÂNII

05	fișă; fișă [p]
06	fișă; fișă
07	fișă de la suflet; fișă
08	fișă; fișă
09	fișă; fișă [p]
012	[a] fișă; fișă +
013	iăreș; iăreș

MEGLENOROMÂNII

BALCIC

Scara 1:1.530.000

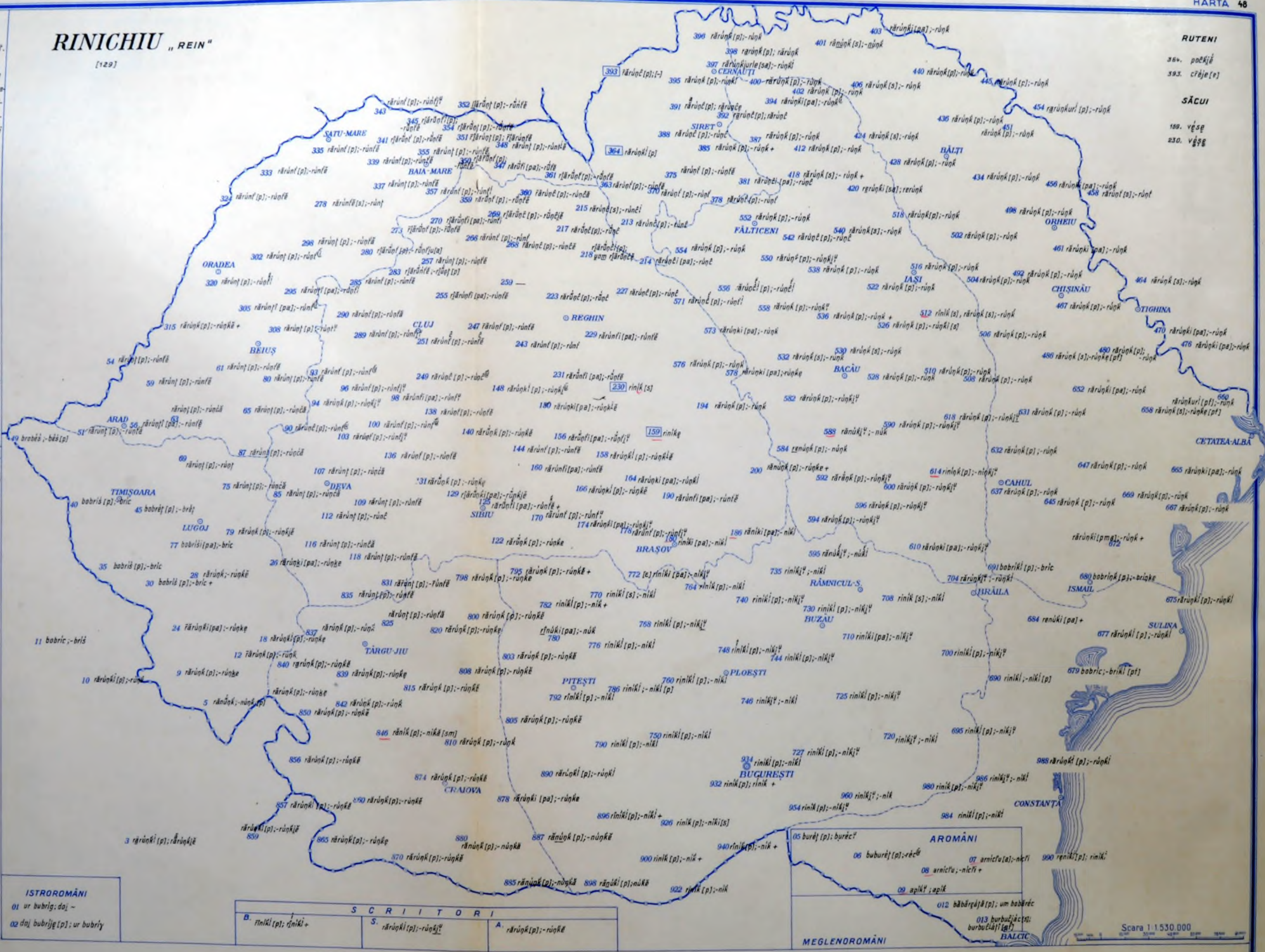
RINICHIU „REIN”

[129]

I. Întrebare indirectă, completată prin gest. Am arătat în care parte a carului se află rinichiul și am zis: Aici, înăuntru, cum le spuneți la cei doi, ce doi cartofi, unul de-a dreapta și celălalt de-a stânga șirei spinării, din care vine urina? Adăugam câteodată că la mielul gras ei sânt îmbrăcați în seu. După ce primeam răspunsul, care era de obicei în plural, întrebam: La unul cum îi spuneți?

- II. 30. Și răruńk.
 125. rānĭk vine maj nōbāi „boalește”.
 200. Și răruńk.
 316. Și răruńk [p].
 385. [w] rārūńk [p]; -rūńk.
 418. mă dŭāri la rārūńk [p].
 536. Și la rānĭkĭ.
 672. Și rārūńk [p].
 884. Și bobriki [p]; -briki [sm].
 782. Se zice „rar” și renūńk.
 795. Dar; mă dŭāre la renĭk.
 896. Și rānĭkĭ [p]; -nūki.
 900. mă dŭāre la rinĭki.
 932. mă dŭāri la rinĭk.
 940. mă dŭāre la rinĭk.
 B. Și rinĭki [p].
 ca. În batjocură buburēc. Din Bălăse: mi dŭāri i-rinĭcu.

III. Aproape toate răspunsurile încep cu pluralul, influențate de sigur de felul cum am pus întrebarea. Deși forma din plural este identică de multe ori cu cea din singular, am reprodus-o totuși, pentru a ilustra și mai bine această particularitate.

ISTROROMÂNII
 01 ur bubrig; doj -
 02 doj bubriję [p]; ur bubriy

S C R I T O R I		
B. rinĭki [p]; rinĭki +	S. rārūńk [p]; -rūńk	A. rārūńk [p]; -rūńk

AROMÂNII
 05 burēc [p]; burēc?
 06 buburęc [p]; -rēc
 07 arnicu [a]; -nici
 08 arnicu; -nici +
 09 apĭkĭ; apĭk
 012 bābārgā [p]; um buburēc
 013 burbuźi [c]; burbuźi [p]

Scara 1:1.530.000

MÂNĂ „MAIN”

[361]

I. Întrebare prin gest. Am arătat partea mâinii de la încheietură până la vârful degetelor și am zis: La aceasta, de aici până aici, cum îi spuneți? Pentru a primi pluralul, am întrebât: La amândouă, cum le spuneți?

II. 90. *lăbe la brîșă* [p].

94. „Mână se zice rar”.

96. „Rar se zice și *mînă*”.

98. *În mînu-l scură* “Îl stoarce în mîni”.

100. *la amîndăuă se zice mînu*.

112. *mînă; mîn*.

217. *mînă cu palmă și dos*.

290. „Mai înainte se zicea *brîncă; brîncă*”.

324. Despre femeia care risipește se zice că „*umbă până în brînci*”.

347. În partea interioară a mâinii distinge *pălma și dōsu*.

394. Se distinge *dōsu mîni și palmă*.

403. „A fost nănit și-ntr-amîndăuă *mîn*”.

418. *pōduri la mîn* [p].

424. *lăbi* [p] părțile „de la încheietură la vârful degetelor”.

454. am mătăhăit dim *mîn* “am dat din mîni”.

458. *șăq cu șipu mîn* “stai cu sticla în mînă”, *dău dim mîn și jās* “dau din mîni și ies” la suprafața apei.

504. Se distinge *pălmii față de mîni*.

518. *pōdu palmă*.

554. [x] *mînuri*.

590. Și *pōdu pălmi*.

704. „*pōdu pălmi e partea dinăuntru*”.

776. *mînă cu tōtu*.

795. *mîna dî umăr pîn la cōt*.

842. Și „*toată, dî la umăr la trîșitu dēștelor*”.

960. sau *pălma* [a].

S. „și *mînuri*, cred că numai la degete”.

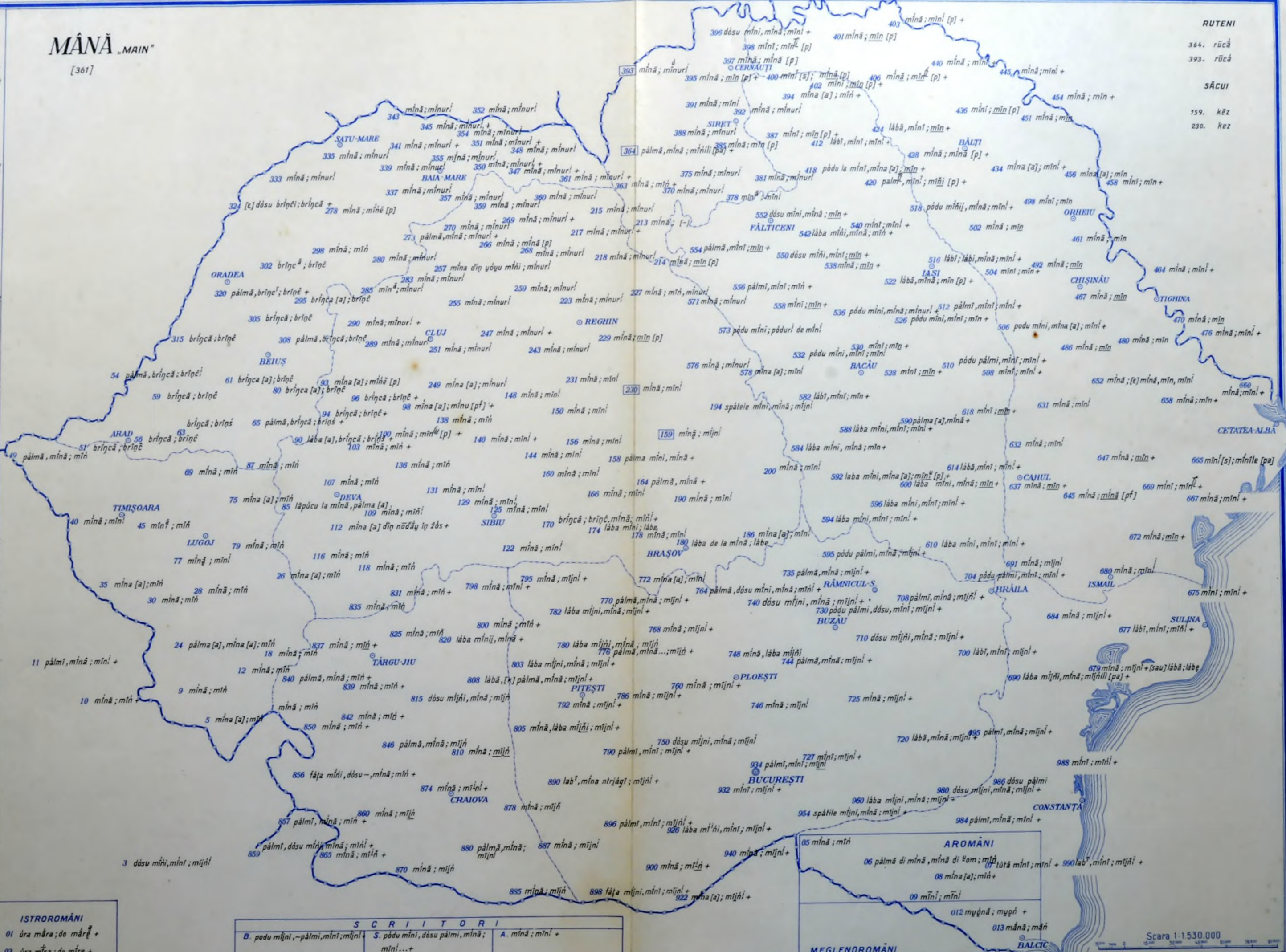
01. *lūta māră*.

02. *tot mîra de la umăr pîr la cūvet*, *lūta mîra cu jūșetele*.

04. Pentru antebraț se zice *căilame dî mîni*.

III. Materialul din această hartă este reprodus astfel: După numărul cartografic urmează răspunsul primit la întrebarea arătată sub I. Cei câțiva termeni noțiși au putut fi provocați, după cum arată unele note, de întrebarea pusă. Informațiile s-au gândit când la *PALMĂ*, când la *DOSUL MÂNII*, probabil sub influența gestului pe care l-am făcut. De cele mai multe ori însă, răspunsurile date de subiecte arată că nu se face deosebire între *MÂNĂ* (franc. *main*), *ANTEBRAȚ* și *BRĂȚ*, ci prin *MÂNĂ* se înțelege tot brațul de la umăr până la extremitatea degetelor. *MÂNĂ* (BRĂNCĂ) cu acest din urmă înțeles l-am notat în comunele următoare: 10.11. 65.140.158.164.170.247.269.273.320.341.345. 347.350.351.361.363.364.387.394.396.402. 406.412.418.420.804.506.508.510.512.516.518. 522.526.528.530.536.538.540.542.550.552. 554.556.558.582.584.588.592.594.595.596. 600.610.614.616.675.677.679.684.690.695.700. 704.708.710.720.725.727.730.735.740.744. 760.764.768.770.782.786.790.792.798.800. 803.805.808.820.831.837.839.840.850.856.857. 859.865.874.890.896.898.900.922.926.932. 940.954.960.980.984.988.990.8.A.01.02.07.012.

Când cuvântul *MÂNĂ* n-a fost înțeles răspuns, ci numai unul complementar, el a fost despărțit prin virgulă de cel precedent. În aceste cazuri, acest al doilea răspuns a fost necesar pentru lămurirea celui dintâi, care, cum am spus, a putut fi provocat mai curând de întrebarea noastră. După punct și virgulă urmează, ca și în alte hărți, forma pluralului.

ISTROROMÂNII
01 *ura māră; do mārē* +
02 *ura mîra; do mîrē* +

S C R I T O R I		
B. <i>podu mîni; -pălmi, mîni; mîni</i> +	S. <i>podu mîni, dōsu pălmi, mînă;</i>	A. <i>mînă; mîni</i> +
	<i>mîni...</i>	

AROMÂNII
05 *mînă; mîn*
06 *pălmă dî mînă, mînă dî hom; mîn*
07 *lūtă mîni; mîni* +
08 *mîna* [a]; *mîn* +
09 *mîni; mîni*
012 *mūnă; mūnă* +
013 *mână; mîn*

Pentru pluralul lui *MÂNĂ*, pe lângă formele din hartă și cele din notele a-cestea, am mai notat următoarele: *mî-ni* (In 476 și 614), *mîni* (In 434, 445, 618, 637 și 660), *mîni* (In 402, 406, 428 și 464), *mîni* (In 103), *mîni* (In 800), *mînu-le* (In 100, 395, 592, 647, 658, 667, 669 și 672) și *mîni* (In 440 și 454).

Această hartă să se compare cu materialul necartografial adunat prin întrebările 138 (Ziceți *BRĂȚ* ? La ce ziceți *BRĂȚ* ?) și 139 (Unde porți capilul mic ?).

Scara 1:1.530.000

DEGET „DOIGT”

[131]

I. Întrebare prin gest. Am ridicat în sus degetul arător al mâinii drepte, zicând: Cum îi spuneți? Pentru plural, am întrebat: Dar la mai multe, cum le-ați spune?

- II. 1. Și *dēzicē* [p].
- 270. Aștăzi *djējiet* și *jēdjēt*.
- 270. Și *dēgāte* [p].
- 954. Cei care umblă la școală zic: *dēget*.
- 990. [x] *dēst*; *dēste*.
- 990. [k] *dēsturi* [p]; *dēstili* [a].
- B. Nu zic nici odată *dēste*.
- A. În comuna natală; *dēst*; *dēste*.
- 08. În Băiasa: *gādil*; *gādite*.
- III. Răspunsurile au fost date cu multă ușurință; cazuri de ezitare sau de suferare nu există.

ISTROROMÂNII
01 juăjetu [a]; juăjet [p]
02 juăjetu; juăjete

S C R I T O R I		
B. dēget; dēgete +	S. dēget; dēgete	A. dējet; dējete +

AROMÂNII
05 dēdel; dēdite
06 dēdel; dēdite
07 dēdel; dēdite
08 dēdilt; dēdilt +
09 dēdilt; dēdilt
012 zēst; zēste
013 zējilt; zējilt

MEGLENOROMÂNII

Scara 1:1.530.000

NEG „VERRUE”

[137]

I. Întrebare indirectă, pusă astfel: Cum îi spuneți bubuliții mici, tare în vârf, care se face mai ales pe mână și care, dacă o tai, nu te doare și iar crește cum a fost? Când avea subiectul, sau vreo persoană din cele care asistau, vreau neg pe mână, îl arătam, pentru ca să primesc și mai curând răspunsul. Pluralul l-am întrebât prin: La doi (mai mulți) cum le-ați spune?

- II. *ne*: dul; *duluri*: "carne tare pe mână".
 35. *alunță*: "semmul negru".
 36. *brăscă*, când e mai mare ca negul.
 38. [n] *nițel* [p].
 40. "Se fac când te pișă braasca".
 S. Și *nițel*. Nu întrebuițeau forma *neg*.
 01. *je-m brodovițe pe mână*.
 02. *o brădovița de vârac mi se fydeță*.
 07. *ly-ârdu cu jascf și trjjetj*.
 08. Tot așa se zice și în Samarina și în Băiasa.

III. La această întrebare am primit răspunsurile cu multă ușurință. Ordinea în care au fost date răspunsurile a fost respectată. Când, după primul cuvânt reproduc lângă numărul cartografic, nu urmează nici o indicație în paranteză, atunci totdeauna este forma din singular; când subiectele au răspuns mai întâi cu pluralul, am arătat acest fapt prin abreviație în paranteză.

ISTROROMÂNII
 01 ...brodovițe... +
 02 brădovița +

SCRITORII		
B. neg; neg!	S. negelinigeli +	A. nejel; jeli (p)

AROMÂNII
 05 arič; arič
 06 arič; arič +
 07 arič; arič!
 08 arič; arič +
 09 arič; arič
 012 brădăvița; -vițur
 013 bândăvița; -viț

MEGLENOROMÂNII

Scara 1:1530.000

RUTENII
 364 borodivca
 393. cisločekj

SĂCUII
 198. sókeş
 230. ?

UNGHIE „ONGLE”

[135]

- I. Întrebare prin gest. Am arătat o unghie a unui deget, zicând: Cum îi spuneți? Pentru a primi pluralul, am întrebat: Cum le spuneți la mai multe?
- II. ex. cu *ungli*.
- ses. [u] *ungli*; *ungli*.
- ssv. Spre Hangu se zice *ungli* [p].
- III. Informații au răspuns fără de ezitări.

ISTROROMĂNI
 01 *ungli*; de *ungli*
 02 *ungli* de *ungli*; *ungli* de *ungli*

SCRITORII		
B. <i>ungli</i> ; <i>ungli</i>	S. <i>ungli</i> ; <i>ungli</i>	A. <i>ungli</i> ; <i>ungli</i> [p]

AROMĂNI
 05 *ungli* [p]; ~
 06 *ungli*; ~ [p]
 07 *ungli* [s]; ~
 08 *ungli* [s]; ~
 09 *ungli*; *ungli*
 012 *ungli*; *ungli*
 013 *ungli*; *ungli* [p]

MEGLENOROMĂNI

Scara 1:1530.000

URECHE „OREILLE”

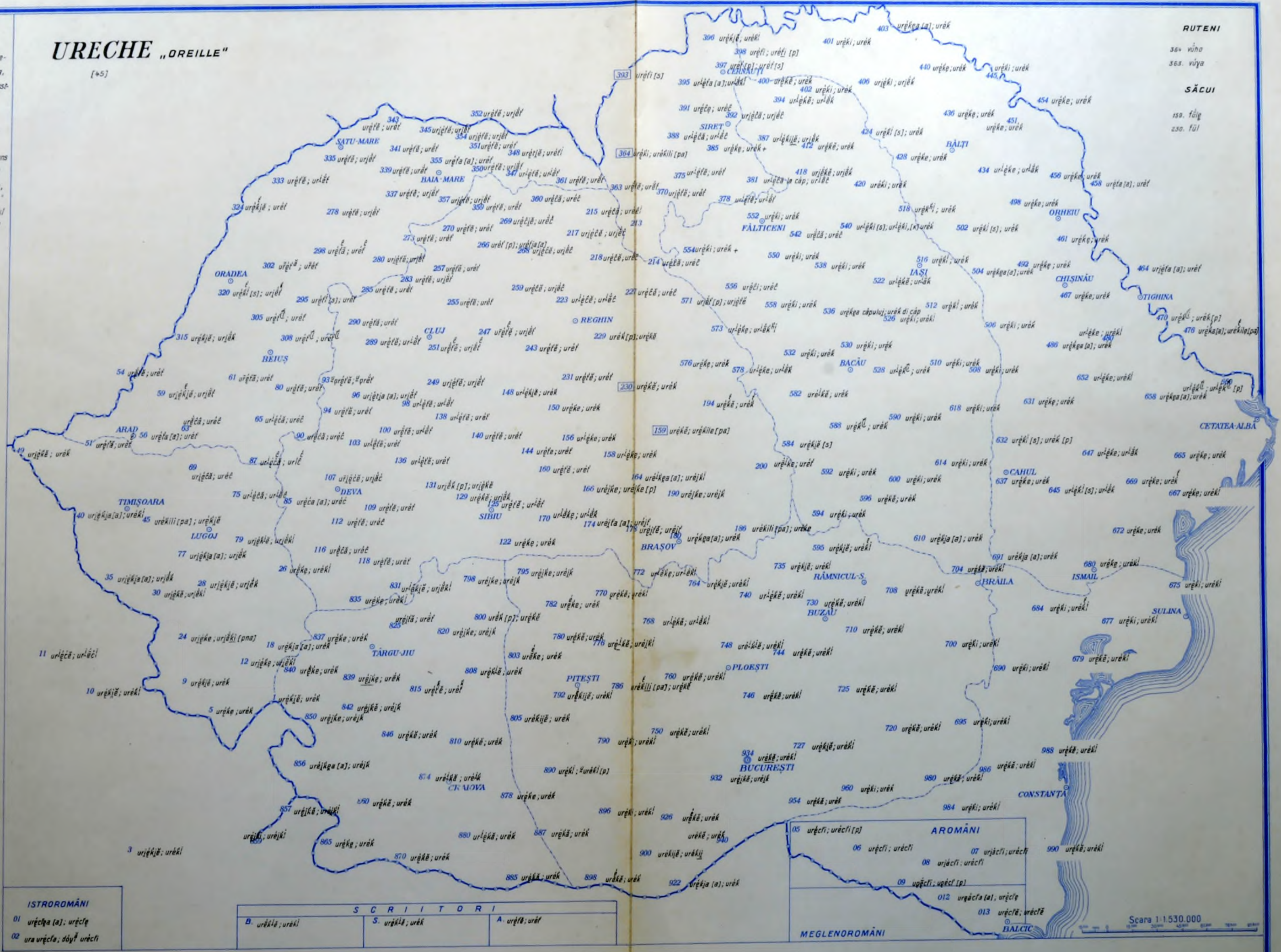
[+S]

I. Întrebare prin gest. Mi-am prins o ureche cu mâna și am întrebat: La aceasta, cum li spuneți? Pluralul l-am întrebat astfel: La amândouă, cum le spuneți?

II. sss. [*] urșîră; urșîr.

ssv. „Mai în jos [Spre Hangu] se zice urșîră; urșîr.

III. Forma din singular, fiind primul răspuns dat de informatori, am trecut-o imediat în dreapta numărului cartografic; după ea, separată prin punct și virgulă, urmează forma din plural. În cazurile când pluralul a fost primul răspuns am făcut mențiune printr-o abreviație pusă în paranteză.

ISTROROMÂNII
 01 urșîră [a]; urșîră
 02 ura urșîră, dăyî urșîră

S C R I T O R I		
B. urșîră; urșîră	S. urșîră; urșîră	A. urșîră; urșîră

AROMÂNII
 05 urșîră; urșîră [p]
 06 urșîră; urșîră
 07 urșîră; urșîră
 08 urșîră; urșîră
 09 urșîră; urșîră [p]
 012 urșîră [a]; urșîră
 013 urșîră; urșîră

MEGLENOROMÂNII

Scara 1:1.530.000

SUBSUOARĂ „AISSELLE”

[106]

I. Întrebare prin gest. Cu mâna dreaptă am arătat subsuocara mâinii stângi, zicând: Cum îi spuneți în câteva cazuri de ezitare, am adăugat: Gropa de sub umăr. Pentru a primi pluralul le-am arătat pe amândouă, zicând: La amândouă cum le spuneți?

II. sc. [k] susuyără.

266. mă dor susuyărită, mă dutoră susuyărită că-s esudăt.

268. Și susuyără, su umăr; susuyărit.

358. m-am yopărit susuyără.

374. supt o susuyără i una, supt dăyă ts dăyă susuyărit.

363. [s] subsuyărit; -ărit.

361. Sau susuyără; [s].

367. [k] subsuyărit.

488. [s] supțiyărit; -yărit.

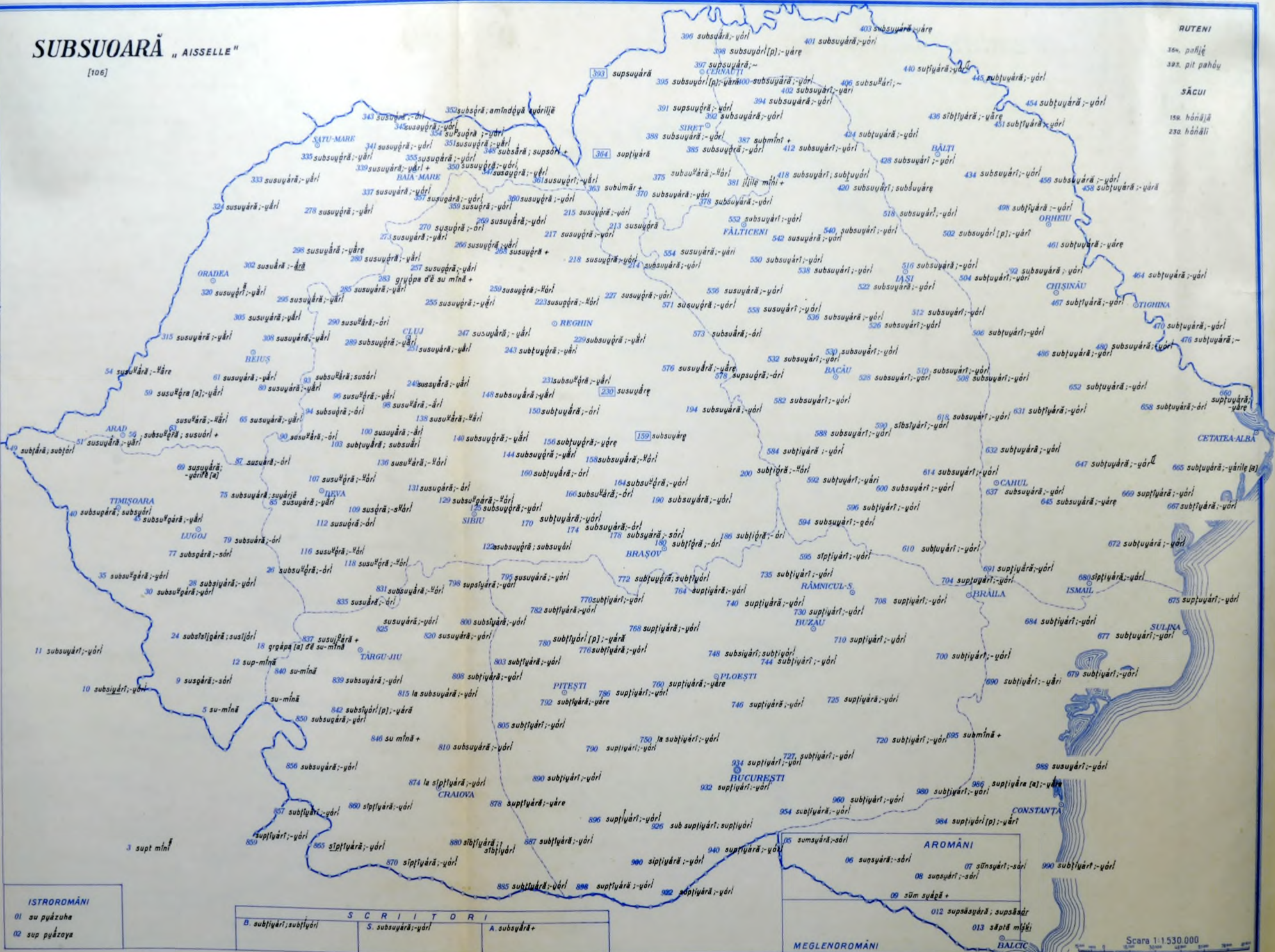
487. d-amînduyă pârțilă.

496. say fiâmîndu la cyăstă, [s] subsuyărit; subsuyărit.

A. Mai des susuyără; -yărit.

06. dăyă sūmsuyărit.

III. Răspunsurile sânt reproduse în ordinea în care le-au dat subiectele. La câteva răspunsuri, când pluralul era identic cu singularul am reprodus încă odată forma precedentă, pentru a o pune și mai mult în lumină (de ex. +9. 103. +20. etc.).

ISTROROMĂNI
01 su pyăzuha
02 sup pyăzaya

S C R I T O R I		
B. subțiyărit; subțiyărit	S. subsuyără; -yărit	A. subsuyără +

AROMĂNI
05 sūmsuyără; -sărit
06 susuyără; -sărit
07 sūnsuyărit; -sărit
08 susuyărit; -sărit
09 sūm suyăpă +
012 sūpsuyără; sūpsuyărit
013 sūptă mîțelă

Scara 1:1.530.000

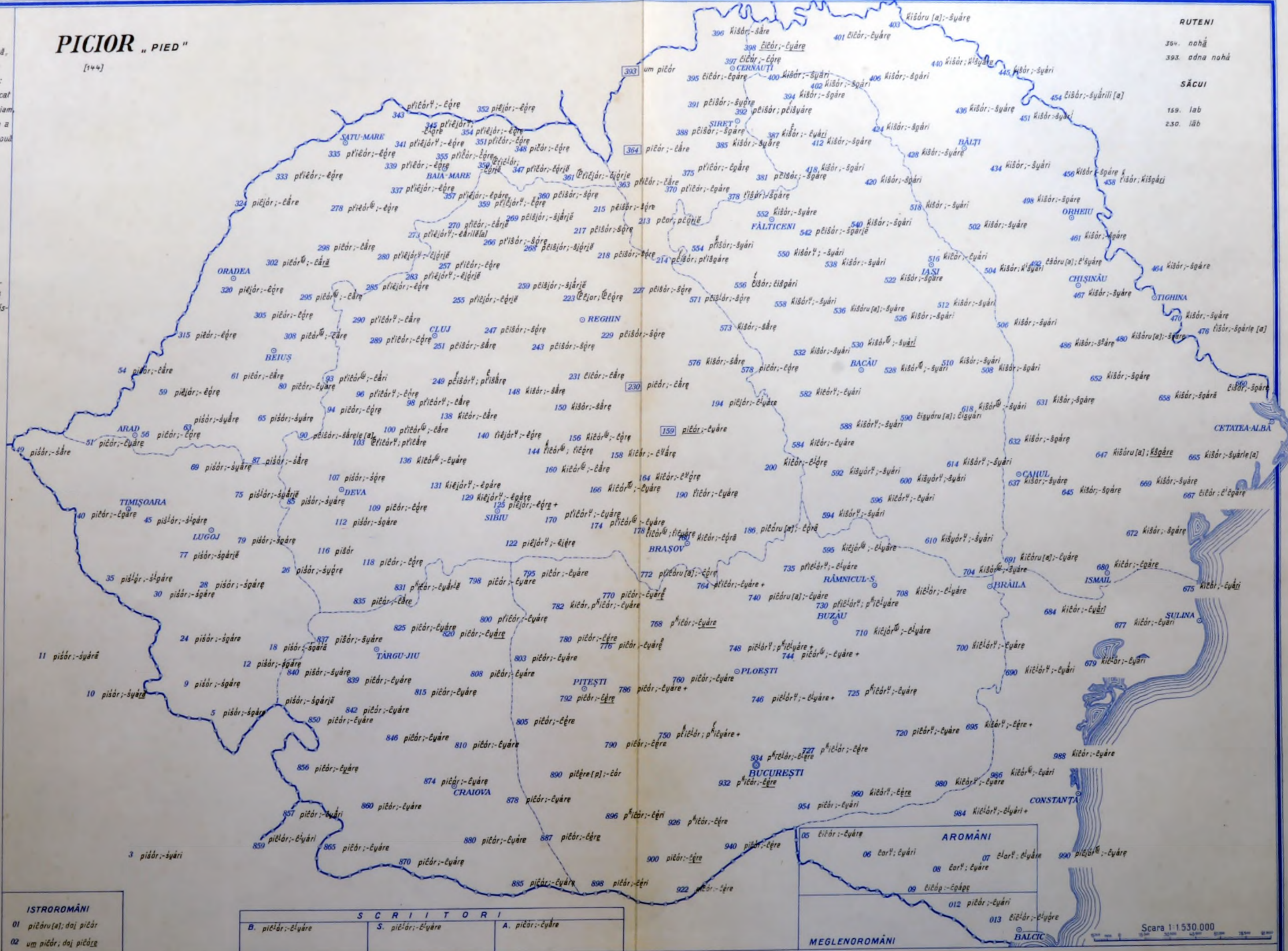
PICIOR „PIED”

[144]

I. Întrebare prin gest. Cu mâna dreaptă, plimbând-o de jos în sus și de sus în jos, am arătat piciorul meu, zicând: Cum îi spuneți? Câteodată am ridicat piciorul la înălțimea mesei pe care scriam, fără să mai plimb mâna pe el. Pentru a primi pluralul am întrebat: La amâncouă cum le ziceți?

- II. 125. Și *kičôr*: -*čôre*.
 695. [k] *kičyâre* [p].
 744. Și *picjere* [p].
 746. [o] *picjere* [p].
 748. Și *picjere* [p].
 750. Și *picjere*, *picjere* [p].
 754. Și *kičyâre* [p].
 765. Și *picjere* [p].
 984. Mai târziu a zis și *picjere*.

III. Am primit răspunsurile cu multă ușurință. Informatorii erau mulțumiți că nu le spuneam cuvântul, ci așteptam răspunsul lor.

ISTROROMÂNI
 01 picôru [a]; doi picôr
 02 um picôr; doi picôrj

SCRITORII		
B. picôr; -čyâre	S. picôr; -čyâre	A. picôr; -čyâre

AROMÂNI
 05 čičôr; -čyâre
 06 čôrj; -čyâri
 07 čôrj; -čyâre
 08 čôrj; -čyâre
 09 čičôp; -čyâpe
 012 picôr; -čyâri
 013 čičôr; -čyâre

MEGLENOROMÂNI

Scara 1:1.530.000

COAPSA „CUISE”

[141]

I. Întrebare prin gest. Cu mâna dreaptă am arătat coapsa piciorului meu și am zis: La partea aceasta, de la șold până la genunchi, cum îi spuneți? Pentru plural am pus întrebarea astfel: Cum se numește această parte a amândouă picioarelor?

II. 12. E. pulpa grasă și groasă a piciorului
26. mă dușe pe ôsu di la zănunțke pî-nă sus la kis.
52. ... djê la cliê pină la jîenunțke.
165. Cei lini zic muski.
248. bucă "partea cărnosă a șezutului".
273. cyăpsă; cyăpsă [p] este numai femurul (pulpa) piciorului de puu.
335. cōpsă; cōpsă [p] numai la piciorul găinii.
348. După cum arată subiectul, se numește astfel partea opusă lăilpi (căputa) piciorului.
378. „Și la om și la animale”.
385. [k] măcră la kisșere pi șolduri.
428. cărna di pi kisșor di la zănunțke-ș sūs.
482. ... deșupra zănunțkulu.
485. „Nu știu cum să numără” "numește?".
504. "de la brău până la genunchi".
554. mî-i frig la ....
558. [k] armu [a]; armuri.
790. pulpa mică e cea de la fluier.
798. pulpa piciorului e cea de la fluier.
802. pūlpă e numai cea de la fluier.
808. Dar armurile vîi.
990. mă dușari pūlpili [a].
S. În Moldova nu se cunoaște cuvântul A. Nu cunoaște cuvântul din comuna natală

06. Se înțelege partea dintre picioare, partea externă se numește bucă di cōr și pūlpi di genuciu gâjias?
08. Partea de sus a piciorului. În Samarina se zice γαφ; γαφί [p] "bucă", iar în Băiasa cyăpsi; cyăpsi [p] "partea de sub testicule".
09. Partea dinată; partea dinăuntru e cyăpsă; o băgăș tu cyăpsi "ai băgat-o între picioare".
013. nê-y del lă cālcu "m'a lovit în coapsă".

III. În cea mai mare parte a teritoriului studiat nu există termeni proprii pentru a numi COAPSA piciorului. Răspunsurile le-am reprodus în întregime, deoarece felul cum au răspuns informatorii și mai ales încercările lor de a numi această parte a piciorului prezintă un interes lingvistic deosebit.
Pluralul n'a fost întrebant în mai multe comune, lipsind un termen propriu pentru COAPSA.

ISTROROMÂNII
01 ūra bēdra; do bēdre
02 bēdra de picōr; bēdre de picōre

S C R I T O R I		
B. cyăpsi; cyăpse	S. cyăpsă; cyăpse +	A. cyăpsă; cyăpse +

AROMÂNII
05 cyăpsă; cyăpsi
06 cyăpsi; cyăpsi [p] +
07 bŭtli di cŭari
08 bucă +
09 ună bŭtli; buj +
012 lupățila [a]; -țilur
013 grășoa cărna, [k] cālcu [p]; un pūlpe +

Scara 1:1.530.000

GENUNCHIU „GENOU”

[1+2]

I. Întrebare prin gest. Subiectele fiind obișnuite cu astfel de întrebări, am arătat genunchiul piciorului mieu, zicând: Cum îi spuneți? Pentru plural, am întrebat: La amândouă, cum le spuneți?

II. Dar răta dă la gjenúghjé.

93. Dar răta jarúghjé.

129. žjērúghjé [sa].

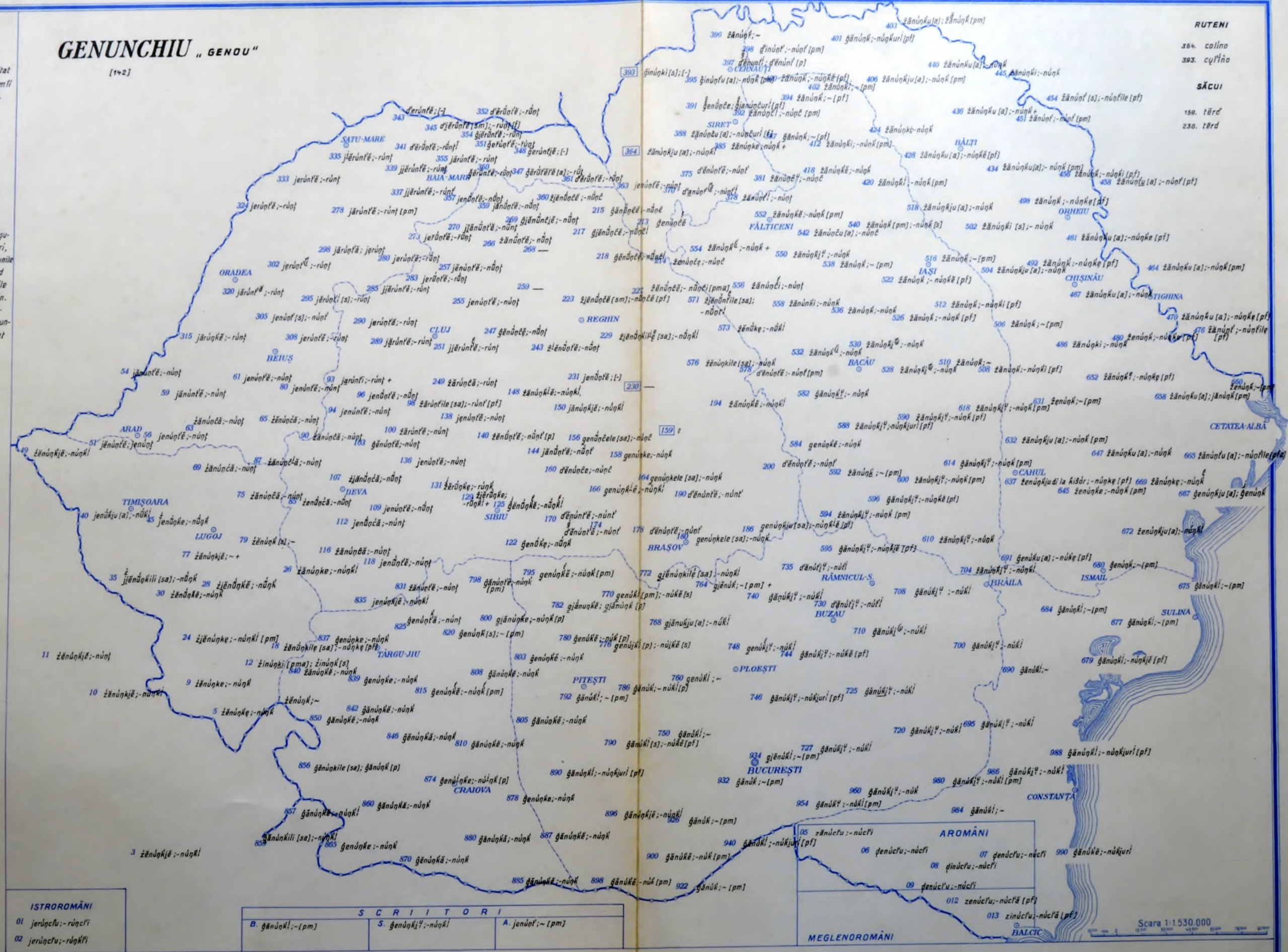
395. [*] žānūčā; -núčl.

*36. Și žānūčkē.

55. Spre Hangu se zice žānūčā, afirmă subiectul.

76. Și žānūčk.

III. Am primit răspunsurile cu multă ușurință. Sa răspuns, de cele mai multe ori, mai întâi cu singularul. Prin abreviațiunile obișnuite, am arătat toate cazurile când informatorii au indicat, prin răspunsurile date, că pluralul este de genul feminin. Tot sub această chestiune [1+2] am întrebat și cum se numește rotula genunchiului. Materialul adunat va fi publicat sub formă necartografiată.

ISTROROMÂNI
01 jerúčfu; -rúčpl
02 jerúčfu; -rúčkpl

S C R I I T O R I		
B. žānūčk; -[pm]	S. žānūčkj; -núčk	A. jenúčl; -[pm]

AROMÂNI
05 žānūču; -núčpl
06 žānūču; -núčpl
07 žānūču; -núčpl
08 žānūču; -núčpl
09 žānūču; -núčpl
102 žānūču; -núčpl [pf]
103 žānūču; -núčpl [pf]

MEGLENOROMÂNI

Scara 1:1530.000

FLUIERUL PICIORULUI „TIBIA”

[343]

I. Întrebare indirectă, completată prin gest. Am arătat fluietul piciorului drept, plimbându-mă de la genunchi spre gleznă și am zis: La picior, cum îi spuneți osului acesta de la genunchi până la gleznă? Pluralul l-am întrebat prin: La amândouă oasele, de la amândouă picioarele, cum le spuneți?

II. 80. Și fluietru [a]; fluietru!

140. *ejătur!* de *kiçre*, când sânt, fără de carne.

285. *puțem* triscai cu *ie*.

385. [w] fluietru *kiçoru*; fluietru la *kiçori*.

542. fluietru [p].

770. Și *țurloj* :-*lyăje*.

790. Și *țurloj* :-*lyăje*.

822. [x] picere.

854. Și *țurloj* dă *jos*.

A. i-a rupt amândouă fluietru.

01. riba de picior "pulpa".

08. *ariță* "întreg piciorul".

III. Prin felul cum am pus întrebarea, aproape toate răspunsurile au început cu singularul. După punct și virgulă urmează pluralul. Am arătat, prin abreviație în paranteză, cazurile când s'a răspuns mai întâi cu pluralul.

Această hartă să se compare cu materialul adunat prin întrebarea 1463 (FLUIER, instrument muzical).

ISTROROMĂNI
01. osu de picior +
02. țipăla de picior

S C R I T O R I		
B. fluietru piciorului; fluietru	S. fluietru piciorului; fluietru	A. fluietru piciorului; fluietru +

AROMĂNI
05. c'lamă di cior; c'lam di cior
07. călăme [a] di țor; 990. fluietru piciorului; fluietru
călămi; călăm +
09. țepu [a]; țepu di kiçure
012. strigălu de la zenuclu a jos
013. ună călăme; călăm

Scara 1:1.530.000

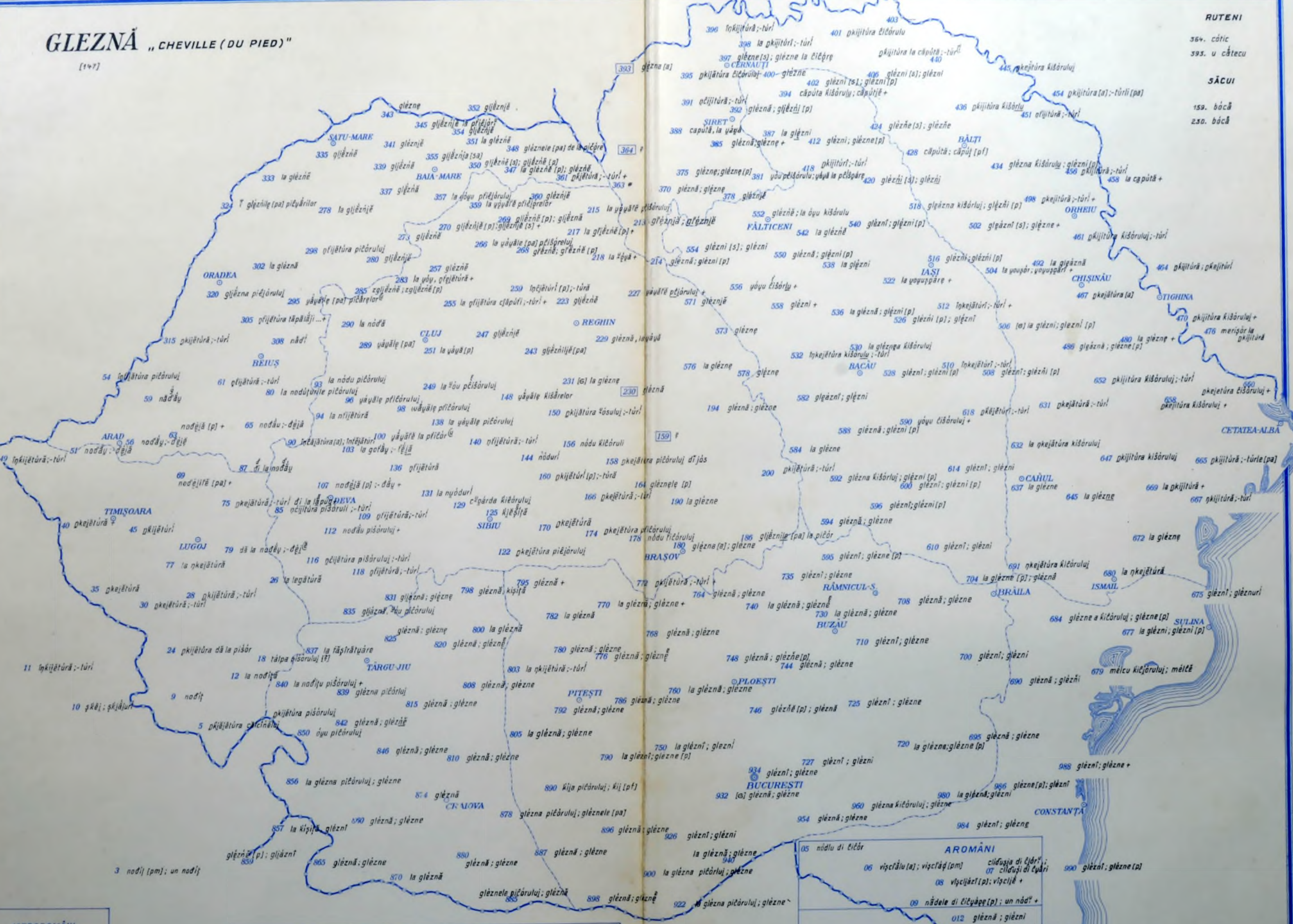
GLEZNĂ „CHEVILLE (DU PIED)”

[147]

I. *Întrebare indirectă, completată prin gest. Am arătat glezna piciorului meu, mișcându-l de la încheietură și am zis: La picior, cum numiți partea aceea, de unde „îl putem purta”? Pentru plural am întrebat astfel: Cum le ziceți la amândouă?*

- II. 40. *nodjje* "oasele rotunde de la gleznă".
 65. *lăpug* "câpata piciorului".
 69. *Se înțelege ouăle picioarelor.*
 75. *lăpug* "tot piciorul de la încheietură la extremitatea degetelor, laba".
 107. "oasele, ouăle de la picior".
 112. *dimluntru și dinafără.*
 217. *la vâșă, adică de la latură.*
 218. *la vîrîj; -fēja* "locul unde se îmbină femurul cu osul iliac".
 227. [s] la *gléznh.*
 255. *și gléznhja* "câpăți; gléznh".
 270. *și [ja vâșă] [p].*
 283. *măi strîmtă tizma la gléznhjă, adică în dreptul încheieturii piciorului.*
 505. ... *piciorului; gîjjetură a piciorului.*
 561. *și gléznh; gléznh [p].*
 585. [k] *boldane* la *kișvâre* [p]; *boldan.*
 594. *glézni sânt, vinele de sub genunche.*
 598. *să pkijetură* "câpata".
 770. *merișoru* [a] "oul piciorului".
 780. *la merișoru* "kișorului".
 798. *și glézni.*
 802. *la gîjjetură, numai „la cea de la genunche".*
 804. *și porcujă* [s]; *porcujă.*
 812. "Nu se zice *gléznh*".
 822. *voyuşgării* "de la *gléznh*".
 856. "Nu se zice *gléznh*".
 858. [k] la *gléznh.*
 890. *vâșă* la *kișvâri*, [s] *gléznh.*
 898. *merișore* [p] sânt "ouăle".
 908. *merișor* "oul de la *gléznh*".
 910. [k] *gkejătura* "piciorului".
 912. *și la kijetură.*
 915. *laba piciorului e „piciorul de la încheietură la extremitatea degetelor".*
 940. "Nu se zice *gléznh*".
 988. *la gléznhje* "piciorului".
 99. *În Samarina nă ipf. În Băjasa vîșcîj.*
 99. *nôdu dinuntj, nôdu dinafără.*
 013. *mîrzjele* "încheietura de la mână".

III. *Pe hartă nam făcut nici o mențiune la răspunsurile din comunele în care nam întrebat pluralul (sau singularul). În câteva cazuri, lipsindu-ne note luate pe teren, nam putut preciza dacă formele pe care le-am reprodus sânt în singular sau în plural. Răspunsurile la întăia întrebare au fost date mai des în singular. S'a răspuns mai întăi cu pluralul în punctele în care acesta e mai des întrebuințat.*

ISTROROMÂNII
 01 *kișja* de picior
 02 *stûpala* de picior

S C R I T O R I		
B. <i>gléznh; glézne</i>	S. <i>gléznh; glézne</i>	A. <i>vîrîjătura; -turi</i>

AROMÂNII
 05 *nôdu* di *cișor*
 06 *vîșcîlu* [a]; *vîșcîlu* [pm]
 07 *cișuși* di *cișuri*
 08 *vîșcîj* [p]; *vîșcîj* +
 09 *nădele* di *cișvâre* [p]; un *nôdu* +
 012 *gléznh; glézni*
 013 *Elănih* la *cișor* [p]; *Elănu* [s] +
MEGLENOROMÂNII

Scara 1:1.530.000

OM ÎNALT „HOMME DE HAUTE TAILLE”

[58]

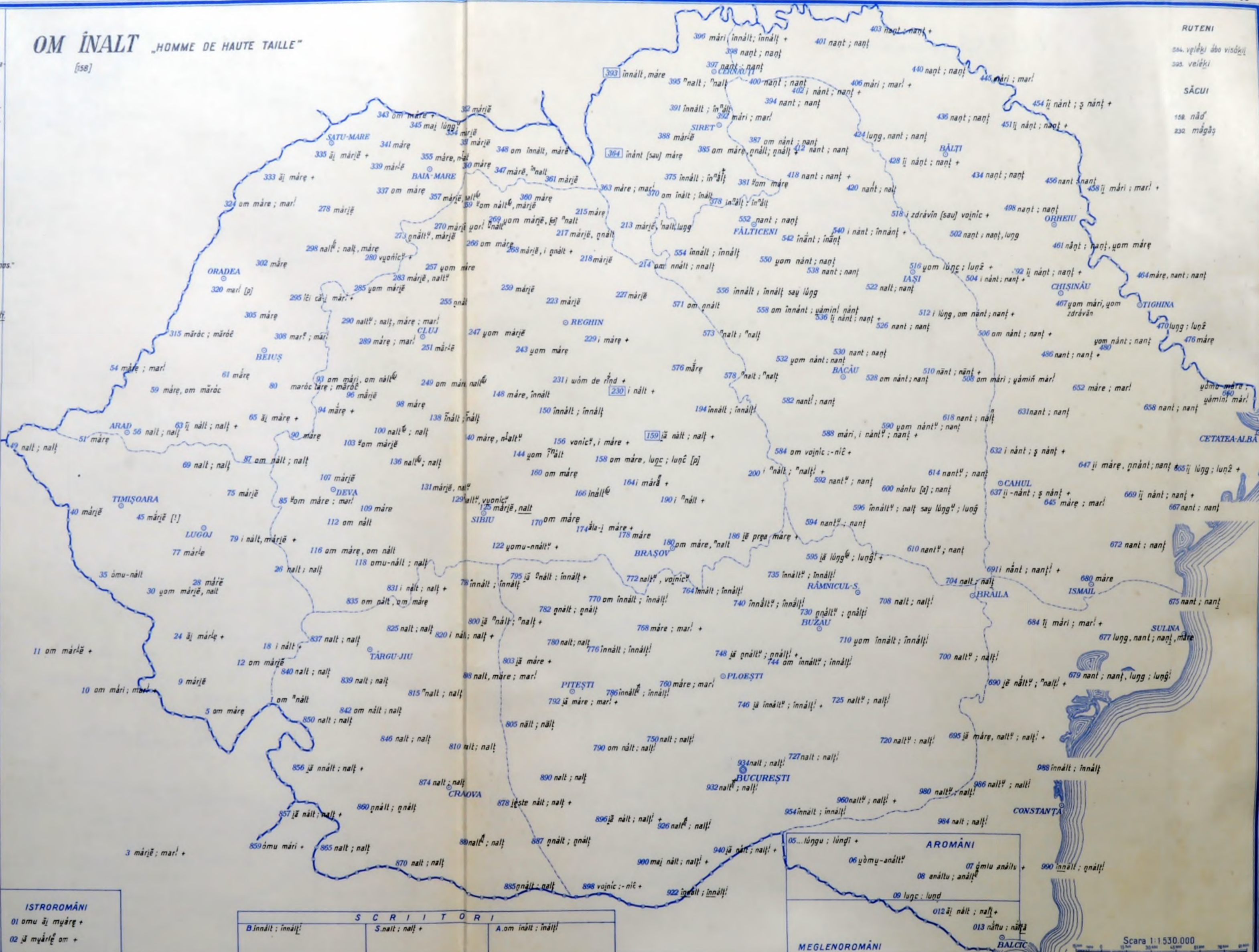
I. Întrebare indirectă, pusă astfel: Cum este omul care nu-i mic (înărunt) de statură? Întrebarea am însoțit-o cu un gest, ridicând mâna dreaptă în sus, la înălțime de peste un metru și jumătate. Pentru a primi pluralul, am întrebat: Dacă ați vedea mai mulți, cum ați zice că sânt?

II. a. mikicē [p] :- cēi, când e mic de statură.

- 10 [e] nalt; nalt.
- 11 Opusul: mic.
- 94 Celui „lung” i se zice luggân.
- 102 Alții zic mârjē.
- 200 ācar „sau” mârjē, ācar nalt.
- 298 iē „zice”.
- 343 om nalt când „e mare, drept și frumos”.
- 360 [e] nalt; in nalt.
- 398 [e] lugg [p].
- 402 doj yāminī nant.
- 406 Despre om lemn se zice nant; nant.
- 418 Și coblizân :- zân.
- 446 Și zdrăvin; zdrăvin.
- 506 Și mări; mar!. E vârbî îndojit, adică se zice și una și alta.
- 510 Și goblizân.
- 516 Numai copăci i nant; nant.
- 518. Și i nant; nant.
- 544. Și is mări, nant; nant [s].
- 595. Când e cam „de mijloc” i se zice: nalt; nalt.
- 637. s „sânt”.
- 665. Și mă da-i yo lugggare.
- 718. Și i nalt; innalt.
- 782. [e] om innalt; innalt.
- 838. [e] nalt; nalt.
- 898. Când e mare și gros se zice prea mare om.
- 900. Și mai vojnic.
- 950. Și vojnic :- niē.
- S. În Moldova: nant.
- 02. Și i visoc.
- 05. iēsti multu luggu.
- 07. omu iēsti analtu.

III. În reproducerea răspunsurilor am lăsat intențional formele următoare ale auxiliarului: iēste (în 876), iēsti (în 05), iē (în 106 și 680), iā (în 159, 595, 695, 746, 748, 792, 795, 800, 803, 856, 857, 896, 940 și 02), āi (în 24, 65, 333, 335, 01 și 012), i (în 53, 428, 461, 464, 468, 492, 535, 665, 669 și 804), i (în 637 și 847), i (în 18, 79, 156, 184, 190, 200, 229, 230, 231, 268, 402, 504, 512, 518, 540, 588, 632, 691, 820 și 831), i (în 174) și s „sânt” (în 454, 832 și 837).

Ar fi fost utilă și interesantă o întrebare prin care să se urmărească cum se numește un arbore înalt (mare).

ISTROROMÂNII
01 omu āi myāre +
02 āi myārē om +

S C R I T O R I		
B. innalt; innalt.	S. nalt; nalt +	A. om innalt; innalt.

AROMÂNII
05... luggu; luggu +
06 yōmu-analt +
07 omu analtu +
08 analtu; analt +
09 lugg; lugg
012 āi nalt; nalt +
013 naltu; nalt +

Scara 1:1530.000

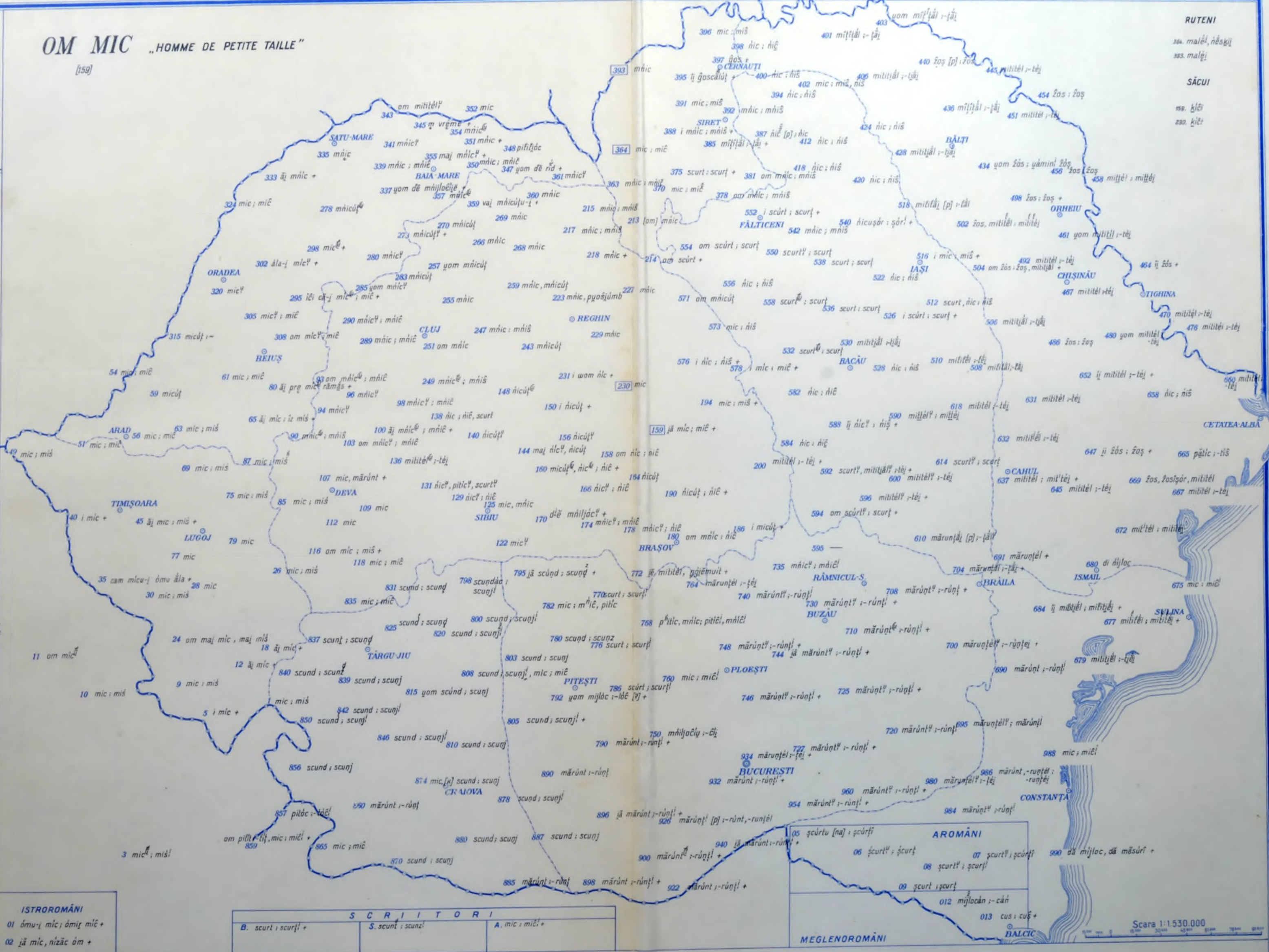
OM MIC „HOMME DE PETITE TAILLE”

[159]

I. Întrebare indirectă, pusă astfel: Cum este omul care nu-i mare (mali) de statură? În unele comune am însoțit întrebarea și de un gest, ridicând mâna în sus, cam până la înălțimea de un metru și jumătate. Pentru a primi pluralul, am întrebat: Dacă ați vedea mai mulți, cum ați zice că sânt?

II. 107 „Peste Mureș” (în dreapta) se zice mic

- 116. Și scund; scuz.
160. Și um puțin.
170. Și mic; mic.
190. În baljocură și beșintoc.
194. Sau mijlociu.
200. Și yamen; nic.
214. Și mic; mic.
218. Și pușumbe.
273. [j] plicuț.
295. Iei "rice".
298. Om dă mijlociu, la cel care nu e de tot mic.
337. Și yomă; mic.
345. Și de mijloc, pitit.
347. Și mic.
351. Și miltel.
353. Și pitit, pitit.
375. Și mic [p]; mic.
380. [w] nic [p].
397. Și miltel; miltel.
464. Și miltel; miltel.
498. Sau miltel; miltel.
504. [u] miltel; miltel.
526. Și nic, miltel.
540. Sau miltel [p]; -lăi, scurt.
592. [u] miltel.
594. Mai rar și miltel.
596. Când e mic de tot kilic, kiperneț.
597. Și mărunț.
677. Și mărunț; -lăi.
691. [j] nic; nic.
700. Când e mic i se zice: nic; nic.
704. Nic; nic, numai când e mic de vârstă.
708. Când e mic de vârstă: mic; mic, nic.
710. Celui mic de vârstă i se zice: nic; nic.
725. Mic; mic este, cel pedepsit de tot, cel necrescut.
727. Mic; mic, celui care nu e înalt.
730. Mic; mic, când are vârstă mică.
746. Mic; mic, când e mic de vârstă.
748. Mic, numai despre un animal.
750. Mică se zice despre o vită tânără.
752. Și mic; mic. Celui mic de tot: plic; -lic.
805. Se zice celui mic de tot. Copilului i se zice: mic; mic.
838. Tut una "tot una".
839. Mic; mic, numai când e copil.
900. Mic, când e mic de zile.
922. Mic, numai despre copil.
932. Când e mic: plic.
934. Mic; mic, când e mic de statură.
940. Copilu mic.
954. Mic se zice copilor, nu oarmenilor mici.
960. Și nic; nic.
980. Și mărunț; -runeț.
B. Și mic la stă, mic dă statul.
A. Și mijlociu de stă, -de statul.
013. Iă-i că-i nic, zicem copilului (la fiior) când cineva se ceartă cu el.
302. 358. 01, iar odată, (în punctul 68) și sub forma iz "sunt".

ISTROROMÂNII
01 omu-1 mic; omiz mic +
02 iă mic, nizăc om +

Table with 3 columns: B. scurt; scurț; S. scund; scunz; A. mic; mic. It lists various linguistic forms and their regional groupings.

AROMÂNII
05 scurtu [na]; scurți
06 scurt; scurț
07 scurt; scurț
08 scurt; scurț
09 scurt; scurț
MEGLENOROMÂNII
012 mijlociu; -cân
013 cus; cuș +

Când n'am trecut în răspuns pluralul și când nu există semnul că nu se zice însemnează că în acel punct nu s'a pus par- tea a doua a întrebării

Scara 1:1.530.000

SLAB „MAIGRE”

[1973]

I. Întrebare indirectă, pusă astfel: Cum îi spuneți omului care nu e gras? Pluralul l-am întrebat prin: Dacă ați vedea doi oameni tot așa, cum le-ați spune?

II. 251. Și hîlîyân; -yân.

554. sau călbăzôs; -zôs

590. și uscășôs; -șôs

746. Și costilîy.

III. Pluralul n'a fost întrebat în toate comunele anchetate.

Ma multe răspunsuri încep cu ESTE, notat sub formele: *i* (în 305, 392, 492, 532, 536, 684 și 691), *ă* (în 65 și 335), *iă* (în 159, 596, 746, 770 și 960), *iē* (în 178, 272, 896 și 932), *i* (în 18, 24, 35, 63, 85, 200, 295, 346, 354, 395, 576, 579, 592 și 690), *ii* (în 467 și 637) și *i* (în 302 și 367).

Această hartă să se confrunte cu harta 63 (NEPUTINCIOȘ).

RUTENI
264. huděj
393. hudé

SĂCUI
159. șovân
230. șovân, vèznâ

ISTROROMÂNI
01 mîrșav
02 om iă mîrșav și uscăt

S C R I I T O R I
B. —
S. —
A. om slab; slabî

AROMÂNI
05 slăp iște; slăh
06 slabî; slag
07 slabî; slagî
08 slabî; slagî
09 slab; slagî, uscătî
012 slăp; slăp [p]
013 slăp; slabî

Scara 1:1.530.000

NEPUTINCIOȘ „FAIBLE”

[1974]

I. *Întrebare indirectă, pusă astfel: Cum îi spuneți omului care mare putere să facă un lucru?* De mai multe ori am completat această întrebare prin: „omul care nu poate lucra”. Pentru a primi pluralul am întreat: „La doi sau la mai mulți oameni care sânt tot așa, cum îi spuneți?”

II. 10. Și slabănog; -nôș

26. Deci ca și la întrebarea 1973.
80. *făjdiă* „sănătate”.
94. [x] *slabănôs*.
98. În comună am auzit des forma *sclab*.

102. Și *i slabit*.
106. Și *slabănog*, [s] *beșiznic*; *beșizniș*.
104. *bișiznic* e cel puțin la trup.
102. și *ficăliș*.
108. [s] *bișiznic*; *-șizniș*.
102. Și *neputincioș*, am *gubav*.
110. Și *bișiznic*; *-șizniș*, *nipăliș*; *-șăli*.
101. Și *dre slabăciune Ț corpul lui*.
103. Și am *furșit*, a *perdūt snăge*.
100. Și *am nevojăș*.
100. Și *neputincioș*; *-cijăși*.

III. Pluralul nu fost întreat în toate comunele anchetate.

Multe răspunsuri încep cu *ESTE*, notat sub formele: *î* (în 295, 392 și 454), *ă* (în 65, 324 și 02), *î* (în 159, 695, 760, 770, 795, 857, 885, 896 și 954), *î* (în 174, 170 și 772), *î* (în 24, 40, 65, 77, 98, 122, 136, 184, 190, 259, 295, 305, 307, 395, 397, 536, 578, 584, 798, 840 și 855), *î* (în 637) și *î* (în 80, 302, 345, 467, 01 și 02).

Această hartă să se confrunte cu harta 52 (SLAB).

ISTROROMÂNII
01 omu-i dăbul +
02 nu-i mătân, nu-i țare +

S C R I T O R I		
B. —	S. —	A. slabănog; -nôș

AROMÂNII
05 nu-ari cuvete [sau] oțtu
06 ađinat; ađinat [p]
07 ađinat; ađinat
08 ađinat; ađinat
09 ađimnăti; n-ăpi sâmnăti
012 yomu ăi iscăzūt, ăi scăp +
013 tot scăp

Scara 1:1.530.000

RUTENI
504. niemăjă puțere
595. beșeșie

SĂCUI
159. nioc greșe
250. d'engge

CHISINĂU
467 jâr-j slab +

ISMAIL
680 n-are putere

CONSTANȚA
984 yom năputincioș; -cijăși

BALCIC
990 leșinat +

UITUC „DUBLIEUX”

[10]

I. Întrebare indirectă, pusă astfel: Cum îi ziceți omului care uită tot ce-i spune? Pentru a face chestionarea mai vie, am adăugat că e vorba de cel care uită „de la mână până la gură”. Pentru a primi pluralul, am întrebat: La mai mulți cum le-ați spune?

- II. 30. Și zăuțuc.
- 65. Și n-are șchiță.
  - 91. Cel care nu ține mințile.
  - 104. [m] uituc.
  - 215. Și uităt; uităt!
  - 217. Și zăuțuc, lăș de cap, hăbăuc.
  - 218. Și nu-i cîmpășinat.
  - 223. uitucă [f], [m] uituc.
  - 248. Și yom nănjășopt.
  - 270. Și prăst, bătucit.
  - 295. C-o hă prăst „că a fost prăst”.
  - 298. Și om bătut de cap.
  - 302. ... c-o uităt.
  - 315. Și țără oă mințē.
  - 324. Șă uitucă [m].
  - 325. Și țără pînă cap mințē.
  - 337. Și i uităt!
  - 339. Și n-are mințē, uităt, hăba-i spui.
  - 351. Și lăș.
  - 363. Șă uituc; -tuc.
  - 363. uijătă „uită”.
  - 406. nu-i întreg la capu lui.
  - 424. say slab de crișur!
  - 428. Și uijăt, prăst, țără țigiri di minți.
  - 434. Și măi prăstule [voc].
  - 434. Și uijăt, nu știē nică.
  - 451. are uitare di minți.
  - 478. Se zice chiar și despre omul tânăr.
  - 482. Și n-aj scăun, nu-ți lucrează grișuri cum să cădi.
  - 518. Și descrișur!
  - 536. nu-i capu bun, uijăt lăi.
  - 552. say bucșiy la cap; bucșiy.
  - 610. Și balamūt; -mūt.
  - 614. Și uijăt; -tăt.
  - 618. Nu există substantiv în graiul de aci.
  - 660. nu pua „poale” să țigē mințē.
  - 760. Șă uijăt; -tuc.
  - 768. Și țără ținere de mințē, [m] uijăt! [p].
  - 768. Șă uijăt; -tuc.
  - 780. Și grișu la mințē.
  - 788. Și n-are mințē.
  - 800. Și uijăt; -tuc.
  - 810. Și n-are creri ȝ capu lui.
  - 805. Și iă uijăt; -tuc.
  - 807. Și stricăt la mințē; stricaj.
  - 800. Șă uijăt; uijăt!
  - 808. Șă uijăt; -tuc.
  - 825. Și iē zăpășit la creri, n-are creri sănătōș!
  - 932. Și n-ari ținēri di minți.
  - 940. Șă uijăt; -tuc.
  - 954. say paralizāt.
  - 02. ... ke nu-are prăvilē rușum.
  - 01. agrișitor! -tōr!
  - 02. Se zice tot așa și în Turia. În Samarins: hăzo; hăzā; Kirūt; -rūt!
  - 09. Și alās!
  - 012. pișā-i un budău, greșāste.
  - 013. multu gârșēte.

III. Răspunsurile primite le-am reprodus fără nici o schimbare. În cazurile când subiecțiile n-au cunoscut un substantiv și au răspuns printr'un verb sau prin alte cuvinte, am arătat și asemenea răspunsuri. În note figurează al doilea sau al treilea răspuns, precum și completările date de informatori. Pluralul nu a fost întrebāt în toate comunele.

ISTROROMÂNİ
01 iō-m utyāt
02 am utyāt aducă...

S C R I I T O R I
B. uijăt; -tuc!
S. uijăt; -tuc!
A. uijăt; -tuc!

AROMÂNİ
06 iēsti ū om agrișit!
08 glar; giari +
09 agrișēte [el] +
012 budăiā; -[m] +
013 budăiā; -[m] +

MEGLENOROMÂNİ

Scara 1:1.530.000

RUTENI
364. zăbudlewi
369. zăbudlewi

SĂCUI
158. bătă
230. țelēțēke

CĂRUNT „GRISONANT”

[12]

I. Întrebare indirectă: la bătrânețe, cum e părul omului, când nu-i nici alb, nici negru? În cazul când subiectul avea păr cărunt, îi spuneam să-mi spună cum e părul lui. În comunele în care am întrebat și pluralul, am pus chestiunea astfel: Mai mulți oameni, cu părul nici alb, nici negru, cum spun - nești că sânt?

II. 5. Se zice și omului bătrân. 12. Și j' este sîv; sîvî. 18. Și Țo albît pe cap. 30. cărunt „când e alb de tot”. 40. „Cu părul alb cu negru”. 51. Când e numai învăluit „Inspical”.

băl „când e alb de tot”. 65. Când e alb de tot. sur „când e mai puțin alb”. muzg „când nu e nici alb nici negru”. 100. cărunt se zice „mai des”. 106. a-ncăruntît, „când e îmbătrânește”. 200. să mă fac sūră „să căruntesc”. Bătrânii zic și căruntî.

218. Ironic: uns cu lăpțe. 227. Când e „alb cu negru”. cărunt „când e alb de tot”. 229. cărunt se zice „cînd înspîcăză pin lăi pâr alb”. 251. Când e chiar alb părul. sînî „cînd e părul numai amestecat”.

266. ... și cur bolînd. prînd-a căruntî. 283. Țo surît pîă cap. 298. pistriy „cînd e învăluit” abia încăruntît. 302. „Cînd e învăluit numai”. [s] cāruntî „cînd e alb de tot”. 350. cāruntî [ște] Țomu dacă bătrînește. 370. Sau în doj pērî.

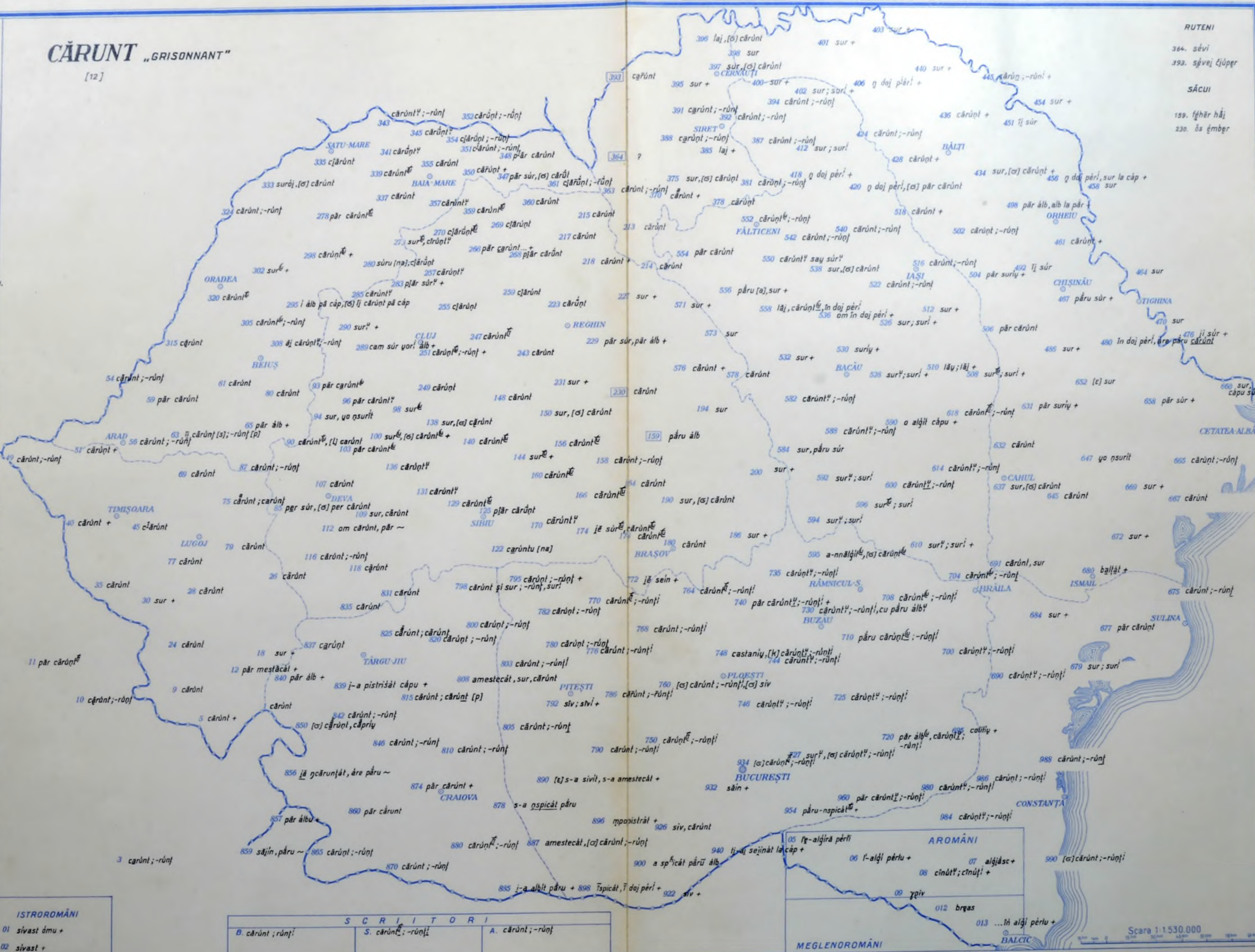
385. Când e mai alb. cārunt „cînd nu e prea alb la pâr”. 400. cāruntî „cînd are mai puțin pâr alb”. 401. Se zice că e Țsîcîdî. 406. „nici alb, nici negru”. 418. Dacă nu e alb de tot. 428. Când e jumătate alb, jumătate negru. sur „cînd nare nici un fir negru”.

434. Țsîcîdî pârul, pârul-nsîcîdî. 436. Când e „jumătate” sur. 440. o prîs-ă-nsurî „a început”. 445. Țre pâr cārunt. 456. am prîs-ă-Țnîlî. 461. Despre „cel dovedit cu albu” și numai despre bătrîni. pâr Țsîcîdî „cînd e în dojî fîlî”.

467. Țsurîște de-aȚie. 476. Când e tot alb. Se zice și să Țnîlîște. 486. Cărunt se poate zice numai despre barbă. 504. Țsurîște de-aȚie. 512. [s] cāruntî „cînd pârul e mai mult alb”. 518. Când are Țșîr Țîr alb și-Țșîr Țîr negru. surîy cîh Țî Țîlî alb.

520. [*] cāruntî; -rîntî. 530. Când e aproape tot alb. cāruntî „cînd e puțin mai negru”. 536. [s] iăștî cāruntî lăt. 536. cînd Țî Țîlî Ț-ă-Țîhîlî și cîrîmî cāruntî. 571. Când e alb cu negru. cāruntî „cînd e alb de tot”. 574. Bătrânii zic: sur, am prîs-ă-nsurî. 590. s-o fîcîc pârul sūr-Ț capî.

695. Când e jumătate negru și jumătate alb. Și [s] cāruntî; -rîntî. 740. [*] Țsîcîdî. 772. Și a Țcāruntîlî. 796. a Țcāruntî ca Țăja. 839. Și cu pâr alb. 840. s-o albît. 857. pârul- albît Ț cap. 874. Dămenii sînt Țcāruntîlî. 885. a mîlîlîmîlî i-a albît pârul.

ISTROROMÂNII
01 sîvast omu +
02 sîvast +

SCRITORI

B. cāruntî; rîntî	S. cāruntî; -rîntî	A. cāruntî; -rîntî

AROMÂNII
05 Țe-alȚîră pērî
06 Ț-alȚî pērî +
07 alȚîdîsc +
08 cîntîlî; cîntîlî +
09 Țpîv
012 brîșas
013 ... în alȚî pērî +

MEGLENOROMÂNII

- 890. [s] cāruntî; -rîntî la pâr.
- 896. Când este jumătate alb și jumătate negru. [k] sîv; sîvî „cînd e mai mult alb”.
- 922. Figural: Țî-a mîlorî ȚumîcîȚî. alb cîlîlîșe, cînd e alb de tot.
- 932. s-a sîjînîlî. Cînd e un fir alb și unul negru je Țsîcîdî.
- 940. [e] are pârul sîv. [s] pârul cāruntî.
- 954. Cînd e pârul amestecat. cāruntî „cînd e pârul rar de tot”.
- 01. omu are pērî sîvast.
- 02. Țo Țm tot Țbî.
- 06. Țomîlu aușî și Ț-alȚî pērîlu. Omul se numește albî.
- 07. aușî se numește omul de patruzeci de ani.
- 08. În Samarina: pērî Țrîv, cu pērî alb.
- 013. la bîrîhîlî... brîșas despre un animal cu pată albă în frunte.
- III. În mai multe comune n'am întrebat pluralul. Răspunsurile primite privesc și pe omul cu părul cărunt. Cuvîntul CĂRUNT în unele regiuni este rar întrebuit (în 290.395.402.512 și 610), iar în altele, după mărturisirea informatorilor, el nu există (în 144.231.289.403.-06.454.476.488.498.504.508.510.526.631.658.669.672.680.684.792.840 și 898).

Scara 1:1.530.000

SBĂRLIT (LA PĂR) „HÉRISSÉ (EN PARLANT DES CHEVEUX)”

[18]

I. Întrebare prin gest. Cu mâna dreaptă am încurcat părul capului meu, zicând: Dimineața, când se scoală omul și are părul cum e el mieu acum, cum îi ziceți? Pentru plural am întrebat: La mai mulți oameni care au părul tot așa, cum le-ați spune?

II. 28. ca la o bufă „e o pasăre urâtă, care nu-i pe la noi”.

35. Despre o fată.
65. i built pã uâc „când e venit în jos”.
249. „Vine pe ungherește, dar așa am pomenit”.

273. ... pãru pã cap, μυρόσχος.

295. i-zi „zici”, cuș stă dă spulbărât.

360. să pãrtă țare ...

385. [●] buhós; -hós.

398. pãru ședî ...

428. [●] borfós.

481. Despre o femeie tânără.

492. i-șă cãp zburilî ai.

528. [●] buhnós; -nós.

540. Și cu pãru mășucî în cãp.

552. buhós; -hós se zice numai în glumă.

558. [●] înclîlî.

592. ū-i-șî sũtî.

596. I-șî pãru ca cũtu.

647. s-o rãflocșet cãpu.

680. ... ca gisca.

710. [s] pãru zburilî; -li.

744. a fãcũt pãru ~.

750. E nepieplenat.

760. Și pãru fãcũt ca clãja.

790. Femeile sãnt stroflocãte.

798. pãrcã aj pãru ca cũtura móri

roata pe care o poartã apa?

803. Sau o hujdũmã pim pãdũri uritã.

840. Cu pãrul bũhur.

842. Și umbli ca bũha.

846. Și rãfojãt.

857. pãru spirloșãt în cãp.

870. cu pãru zbirî.

887. sã umliã cu pãru.

922. ãre pãru vulvõj say zgrebenãt.

932. [s] zburilî.

B. Unii zic zburilî.

S. În Muntenia se zice cãfululî.

08. În Samarina minditî? și cu pãrlu

ayrũ. În Bãiasa minditî?

III. Cele mai multe rãspunsuri fiind date prin termeni figurați sau prin perifrază,

n'am întrebat pluralul de multe ori.

Multe rãspunsuri se încep cu forma

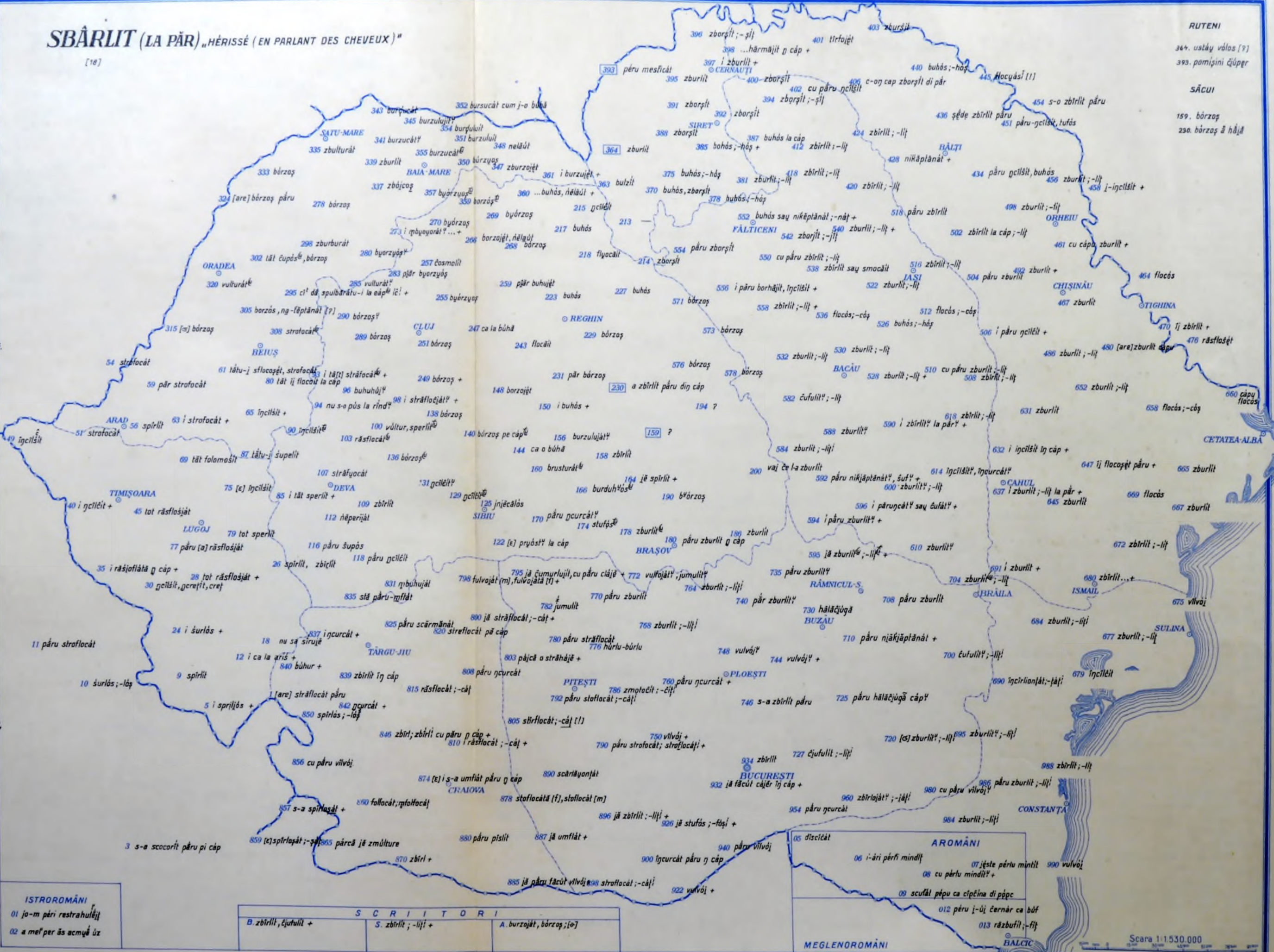
verbalã este, notatã astfel: i-ș (în 164 și 926),

i-ș (în 595, 795, 800, 885, 887, 896 și 932),

i (în 470 și 647), i (în 5, 12, 24, 35, 40, 63, 85,

92, 98, 150, 273, 361, 397, 506, 556, 590, 594, 632,

637, 691, 810 și 837) și i (în 459).

ISTROROMÂNII
01 jo-m pãri restrahulãtî
02 a mef per ãs acmũdũ úz

S C R I I T O R I		
B. zbirilî, cãfululî +	S. zbirilî; -li +	A. burzojãt, bõrzoj; [o]

AROMÂNII
05 discicãt
06 i-ãri pãrũ minditî
07 jãste pãru minditî
08 cu pãru minditî +
09 scufãt pãpu ca cipãina di pãpe
012 pãru i-ũj cernãr ca bũf
013 rãzburilî; -fi

Scara 1:1.530.000

CHIOR „BORGNE”

[35]

I. Întrebare indirectă: Cum spuneți omulei care nu vede cu un ochiu? Pentru a primi pluralul, am întrebati: La mine mulți oameni care nu văd cu un ochiu, cum le-ați spune?

II. 11. Bătrânii sic aci.

18. arbi amândoi cînd d-og văd'u.

19. arbi dă cînt-og văd' (p).

24. arbi cînd nu vede de loc.

59. arbi, în glumă și ca poreclă.

65. Cînd nu vede cu un ochiu.

69. panoș d-amîndoi (p).

96. Cînd îți bați joc de el. bătu nu vede bîlă, cînd nu vrei să-i batjocurești.

100. căpă (el) cînd nu vede.

115. orb dă tot, cînd nu vede cu amîndoi.

116. arbi dă cînt-og văd' (p).

156. cu albuț cînd e bolnav.

190. lor; for, cînd se uită „baldic” cruciat.

215. și i-s' n' sînt' slăbe vid'ri.

270. ș' un.

285. văd' cînt' d-og văd'.

302. arbi d-og văd'.

309. i arbi d-amîndoi.

343. arbi fără vedere.

385. [w] lor; for.

428. arbi; vorbi, cel care „n'are nișca-cum” de loc ochi.

440. Sau îi ugidnic. Cel cu un ochiu mai mare sau mai mic e sacrl.

512. kjâr dî tot e cel care nu vede cu amîndoi ochii.

550. și i kjâr d-og văd'.

558. [w] spank și kjâr d-og văd'.

571. arbi cel care nu vede cu amîndoi.

631. sacrl este cel care are o peluță pe ochiu și nu vede nimic. I se zice și ji vîrb de tot. Cel care vede puțin are panoș.

677. Cînd nu vede cu amîndoi e orb; arbi.

684. e kjâr. Cînd nu vede cu amîndoi e arbi; vorbi.

691. nu-i og-amîndoi.

720. Cînd nu vede cu amîndoi e orb; arbi.

740. arbi; arbi, cînd nu vede de loc.

750. [o] arbi se zice mai rar.

780. Sau betjag d-un văd'.

780. kjâr; kjâr, cînd nu vede cu amîndoi.

800. și kjâr d-un văd'.

826. Sau betjag; -tjag.

932. și kjâr; kjâr.

954. Cînd nu vede cu amîndoi e orb; arbi.

960. kjâr dă cînt un văd'.

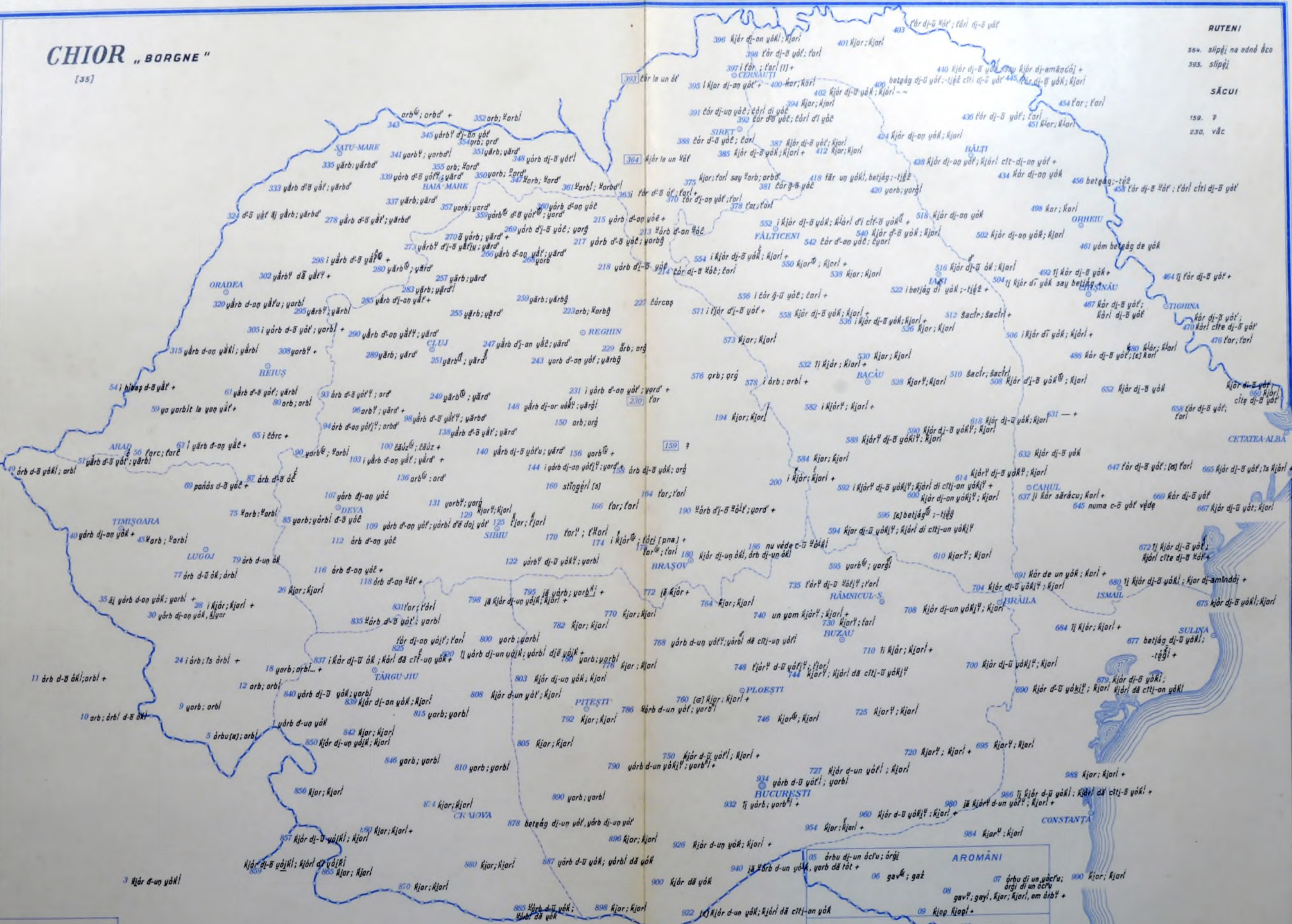
988. Cînd nu vede cu amîndoi, arbi; vorbi.

A Cel care nu vede de loc.

08. nu vede vre arbi. În Samarina; am gav; gay, am arbi; arbi și mai des kjâr; kjâr. În Băiasa arbi; arbi și kjâr.

09. Cînd nu vede cu amîndoi e arbi; vorbi.

III. Răspunsurile au fost date de informatori cu multă ușurință. Nu există deosebirii de ezitare. Se face, cum arată notele, deosebire între omul care vede numai cu un ochiu și între cel care nu vede de loc. Forma verbală este, cu care s-au început mai multe răspunsuri, am notat-o astfel: ji (în 464, 492, 504, 532, 672, 680, 684, 710, 820, 932 și 988), ji (în 35), i (în 24, 28, 34, 65, 68, 103, 144, 174, 200, 231, 298, 305, 383, 397, 506, 522, 536, 552, 559, 571, 578, 582, 592 și 637), ji (în 637), ji (în 772), ji (în 785, 788, 940 și 980). În punctele 24 și 805 s'a început răspunsul cu is „sînt”.

ISTROROMĂNI
01 omu arbi; doi amari arbi
02 omu arbi pe un ochiu; doi amiri is arbi

SCRITORII

B. Kjâr; kjâr	S. Kjâr; kjâr	A. orb d-un văd'; arbi +

MEGLENOROMĂNI
012 arbi; arbi
013 arbi di unu ochiu; arbi di unu ochiu
06 gav; gav
07 arbu di un ochiu; arbi di un ochiu
08 gav; gay, kjâr, kjâr, am arbi +
09 kjâr; kjâr
900 kjâr; kjâr

Scara 1:1.530.000

ȘAȘIU „LOUCHE”

[36]

I. Întrebare prin gest. Am imitat privirea celor care se uită șasiu, zicând: Cum îi spuneți omului care se uită așa cu ochii? Pentru plural am întebat astfel: La mai mulți cum le-ați spune?

- II. 48. să uită 7 crús. 60. Despre cel care nu vede bine. 63. spune că neðură... 64. Nu există nici un substantiv. 66. să uită vii cu văfi. 103. nu să uită bihă cu văfi. 107. El țiorășcă. 180. [e] țiorăș. 248. Când stă la masă, dar se uită la ușă. 288. [e] țiorăș [p]. 270. [e] țiorăș. 283. țiorăș celui care se uită într-o parte. 290. Celui care se uită „în șapte blide”. 315. Când nu-si mișcă ochii într-o parte. Își zice țiorăș celui cu un ochiu într-o parte. 324. Tinerii zic și căpăci. 339. Când se uită șasiu. Cel care se uită într-o parte este țiorăș. 350. Și țiorăș d-amindăi yóci. 470. [e] țiorăș. 504. si nómădă „se numește”... 506. și si uită mprăștiț. 532. si uită hojș. 575. Celui care se uită în vârful nasului. Când stă cu ochii într-o parte e țior. 582. [e] țiorăș. 592. Și țiorăș, țiorăș. 780. [e] țiorăș. 835. El țiorăș. 846. El țiorăș de yók. 859. să uită țiorăș, când se uită cu necez spre cineva, aruncând ochii. 885. [e] țiorăș. 898. Celui care se uită într-o parte. A. Și celui care se uită țiorăș. 89. țiorăș și zavumăt. În Samarina: zavumăt; -măfi, un striăcu; doi striăci, țiorăș; țiorăș. În Băișia: țiorăș, țiorăș. III. Am reproduc fără modificări răspunsurile primite. În comunele în care nu există un termen propriu pentru a numi pe omul șasiu, n-am întebat pluralul. Acostă harta trebuie confruntată cu harta 87 (CHIOR).

ISTROROMÂNII
01 cuapta na uchj
02 jo căutu crjem

S C R I I T O R I

B. șasiu, să uită zbangiu	S. țiorăș; -șăfi	A. țior +

AROMÂNII
05 Farghriști yóci
06 ...ș-burujesti striăcu +
07 ?
08 țiorăș; țiorăș, zavumăt
09 țiorăș; țiorăș
MEGLENOROMÂNII
012 yócu cri
013 țiorăș; țiorăș

Scara 1:1.530.000

ȘTIRB „ÉDENTÉ”

[89]

I. Întrebare indirectă pasă aștei: Cum îi ziceți omului care n-are un dinte? Pentru a primi pluralul, am întrebât: La mai mulți oameni cărora le lipsesc dinții, cum le-ați spune?

II. 54 i hiia... "li lipsește".

59. În batjocură știrb; știrbi.

60. Și știrbăt d-ă dinte.

101. o știrbăt [s].

102. [s] știrb d-ă dinte.

144. Pentru plural: dai car! n-ay dinț.

188. Și i "e" ficut un dinte jos.

337. Numai despre om. Despre o vacă se zice strungăeă.

385. [k] știrb; știrb.

401. Când i-a căzut dintele și a rămas o borbă "gaură". Nu se zice ȘTIRB.

596. say știrb [p].

780. a știrb [t].

885. n-are neam "de loc" de dinț p gură.

01. Pentru plural: ômu n-are dai dinț.

08. Și îi lipsiște dinți.

02. Când i-au căzut dinții din față.

III. Răspunsurile au fost date cu multă ușurință.

Completarea „de un dinte” din unele răspunsuri a putut fi determinată de felul cum am pus noi întrebarea.

Această hartă se poate completa cu răspunsurile primite la întrebarea 90 (STRUNGĂREAȚĂ), harta 31.

ISTROROMÂNII
01 ômu n-are ur dint +
02 știrbas, om far-de ni un dinte

SCRITORII		
B.	S.	A.
f; știrb!	f; p; știrb!	știrb; știrb!

AROMÂNII
05 jimbă di-un dinte; jingă [p]
06 s-adră știrb; știrb!
07 fafūt; fafūt
08 jimbă; jimbă +
09 fafūt; fafūt +
012 a ștrăp; ștrăp [p]
013 ștrăb di un dinte; ștrăb di căi un dinte

MEGLENOROMÂNII

Scara 1:1.530.000

RUTENI
264. šerbáb
263. šerbálet

SĂCUI
190. šorbă
230. šorbă

COCOȘAT „BOSSU”

[116]

I. Întrebare indirectă: Cum numiți pe omul cu spinarea ruptă? Pentru a ușura pe informatori, mă aplecam desparte, imitând pe oamenii gârbovi. Pluralul l-am întrebat prin: Dacă ați vedea doi oameni tot așa, cum le-ați spune?

- II. 24. Is "sânt".
 28. și gib; gibl.
 40. i-s "li sânt".
 54. i-s "li sânt".
 78. și cu circa ruptă.
 93. și i băț d'ă spăfi.
 125. yomu care...
 150. și i rupt din skinăria.
 200. și om cu skinăria ruptă.
 215. Tot așa i se zice și „bătrânului cărligat”.
 218. și byoțit.
 251. „Cel cu spinarea ruptă”.
 257. i-z "li sânt".
 258. Despre om „nu se zice”. s-o spjeftit, despre un cal.
 268. spjeftit, „când are o spată „omoplat” mai ieșită”.
 270. i-z "li sânt”. Despre vite, s-o spjeftit.
 275. i-z "li sânt".
 280. i-z "li sânt”. la mărhe "vile", su-o spjeftit.
 285. și ș-vo rupt spinăria.
 296. „de spate”.
 324. i-s "li sânt".
 345. șoldușoș, numai „despre cal”.
 348. și i sărită o spată.
 395. i-s "li sânt".
 396. „Cu spatele rupte”.
 466. dișăliat este, vorbă de ocară”.
 498. „Nu-s în sat”.
 558. [w] i dișăliat.
 631. „de un fel de boală, care strămbă pe om”.
 637. și betgag.
 695. și yomu cu șalele rupte.
 792. spjeftit, cel „cu șalele frânte”.
 808. Sau betgag.
 840. „sau dyăy”.
 842. Tot astfel și celui „cu șalele frânte”.
 890. Cel cu „șirul spinării rupt”. „i-a căzută mușki, despre cel pe care îl dor șalele”.
 S. „Țăranii zic șiele” și i-a căzută mușki șalelor.
 07. și i si-arupse.
 08. și plitjarja scyăst.
 012. Pentru șale: cu mușki căzută.
 013. Pentru șale: ah căzută mușki.

III. Pluralul a fost întrebat în puține comune.

Mai multe răspunsuri încep cu este, notat sub formele: fi (în 582, 592 și 637), ai (în 65, 308 și 335), iă (în 690) și i (în 20, 30, 45, 65, 112, 196, 190, 200, 231, 298, 305, 345, 352, 357, 359, 361 și 578).

Se pare că felul cum am pus întrebarea a influențat unele răspunsuri înregistrate.

Această hartă să se compare cu harta nr. 1 (COCOȘĂ) și cu materialul necartografiat, adunat prin întrebarea nr. 116 A (Omul cu șalele frânte).

Răspunsurile care încep cu TOT (65, 660, 746, 874) se referă la chestiunea nr. COCOȘĂ (harta nr. 1).

ISTROROMÂNI
 01 me hrbăt 2 am șcufe
 02 omu cu spătele yobast

S C R I T O R I		
B. cu șira spinării frântă	S. ș-a rupt spinăria +	A. cu spinăria ruptă

AROMÂNI
 05 cu skinăria ruptă
 06 i s-arupsi mădujarlu (lui)
 07 se frimse meduărlu +
 08 ncusurăt +
 09 aș țelmsi skinăpătu
 012 +
 013 +

Scara 1:1.530.000

ȘCHIOP „BOITEUX”

[145]

I. Întrebare indirectă, pusă astfel: Cum îi spuneți omului care are un picior mai scurt decât celălalt. Pentru a primi pluralul, am întreat: La mai mulți oameni care au câte un picior mai scurt, cum le-ați spune?

II. 100. *Ulay* când îi lipsește un picior.
107. Cel care poate umbla cu picioarele, dar are „ceva la ele”. Cel care n'are un picior e *ulog*.

148. Sau *klav*.
158. Și *sklav*; *sklav*.
200. Și *alag*, *qantorag* celui care n'are un picior.

217. În bațjocură *hăot*; *hăot* și *cușiolab*.
228. Și cu *dăyă* *plăjorjă* *ștjorjă*.
352. Pentru plural: *ștop dă* *amindăyă* *plăjorjă*.

389. Când n'are un picior. Când n'are amândouă picioarele e *olag*; *olag*.
402. Când n'are un picior.
418. Și *omu* *făr-ua* *kișor*.
458. Și *yom* *făr* *kișor*.
466. *kar* *olag*; *olag*.
487. Și *calic* *di-op* *kișor*.

518. Când n'are un picior. Și [a] *șkiop*; *șkiok* când are un picior mai scurt.
552. Când are un picior mai scurt. I se zice *olag*; *olag* când îi lipsește un picior.

559. Când n'are de loc n un picior i se zice *homp* *di-am* *pișor*; *homp*.
586. Când are piciorul mai scurt. Când îi lipsește un picior este *olag*; *olag*.

637. Și *jește* *batrag* *di-am* *pișor*.
730. am *șkiopăt*.

772. Când îi lipsește de tot e *colăc*.
782. *olag* i se zice când merge șchiopând.

786. Și *sklôd*; *-lôđi*.

792. Verbul e *șkiopătéz*, am *șkiopăt*.
803. Cel care n'are un picior.

810. Când îi lipsește o mână sau un picior. Când se tăiat numai e *șkiop*; *șkiop*.
91. *ur om* *yare* *pișoru* *maj* *scurt*.
92. *yare* *um* *pișor* *maj* *mic* *năy* *ur*.
99. Când are un picior mai scurt.

III. Răspunsurile le-am primit ușor. În unele regiuni se face deosebire între omul care are un picior mai scurt decât celălalt [*șchiop*] și între omul căruia îi lipsește un picior [*olag*]. Din această pricină era bine dacă am mai fi întreat: a) Cum se numește cel care n'are un picior și b) Cel căruia îi lipsește o mână.

Această hartă să se confrunte cu harta șchiopoz (nr.95).

RUTENI
364. hrămi
393. hrămėj Colovic

SĂCUI
159. șântă
230. șântă

ISTROROMĂNI
01 iă șapăst +
02 ștop am; ștop(p) +

S C R I T O R I		
B. șkiop; șkiop	S. șkiop; șkiop	A. ștop di-am pișor; ștop

AROMĂNI
05 șclap; șclak
06 șclap; șclak
07 șclap; șclak
08 șclap; șclak
09 șclap; șclak +
012 yamu-i crif
013 un strămbu; doj strămbu

MEGLENOROMĂNI

SCARA 1:1.530.000

MI-A VENIT ÎN MINTE „JE ME SUIS RAPPELÉ [TOUT D'UN COUP]”

[169]

I. Întrebare indirectă, pusă informatorilor astfel: Când ai uitat să faci un lucru sau nu-ți aduci aminte de ceva (unde ai pus un lucru, o treabă care trebuia făcută) și pe neașteptate îți vine în cap, cum zici atunci? Când am sugerat răspunsul, am spus informatorilor numai începutul frazei („mi-am adus”), lăsându-i pe ei să o completeze.

II. 12. ... să mă duc g cutărjăș lăc.

35. m-am zărit dă am dă povăstuit.

45. ... și-și să făc.

103. Și nu-m vihe-m minț.

112. ... că să facem acum.

136. ... să vă spuj.

158. În umbilă tot plop căp când nu-mi amintesc imediat].

172. stăi că ...

174. m-am gindit [L].

180. ... că să să făc.

258. vaj și gloc ... am.

256. ... să-ți spuj.

288. Și mî-o pljăznit pin minț.

283. mîjje ... asta să făcjem așe ș-șe.

285. ... bîn g căp?

295. ... că cî-am făcuj.

337. ... eș și lucră "ce să lucrez".

370. Și mî-o vînit în căp.

375. Și n-o vînit în căp.

376. Și n-o plesnit.

461. ... în mîjjea mîj că s-l făc lucră jsta.

464. ... așe și făc săvâj "ceva".

482. ... să făc săvâj "ceva".

508. Și prepus-aj înainti.

518. Sau în gînd.

530. ... și făc o lucră.

535. ... ca și făc săvâj.

600. ... și făc cutări lucră.

610. ... și făc săvâj.

616. ... și făc săvâj.

637. ... c-am să spun acēja.

669. ... să făc săvâj.

680. Și n-a vînit în gînd.

750. sau pîr idjji.

788. Și mî-a trăznit plop căp.

776. m-am gindit și ...

786. "Aljji zic" prin căp.

792. Și mî-a dat în gînd.

798. m-aș lămurit de căp...

805. Sau mî-am adus aminte.

808. m-aș gindit și... să fac cutare lucră.

820. sau mî-a venit g gînd.

889. ... să făc vroj lucră c-ăvâ.

890. ... să făc cutare lucră așe.

926. Și mî-am adus aminte.

932. ... să făc cutare lucră.

984. ... ca să făc c-ăvâ.

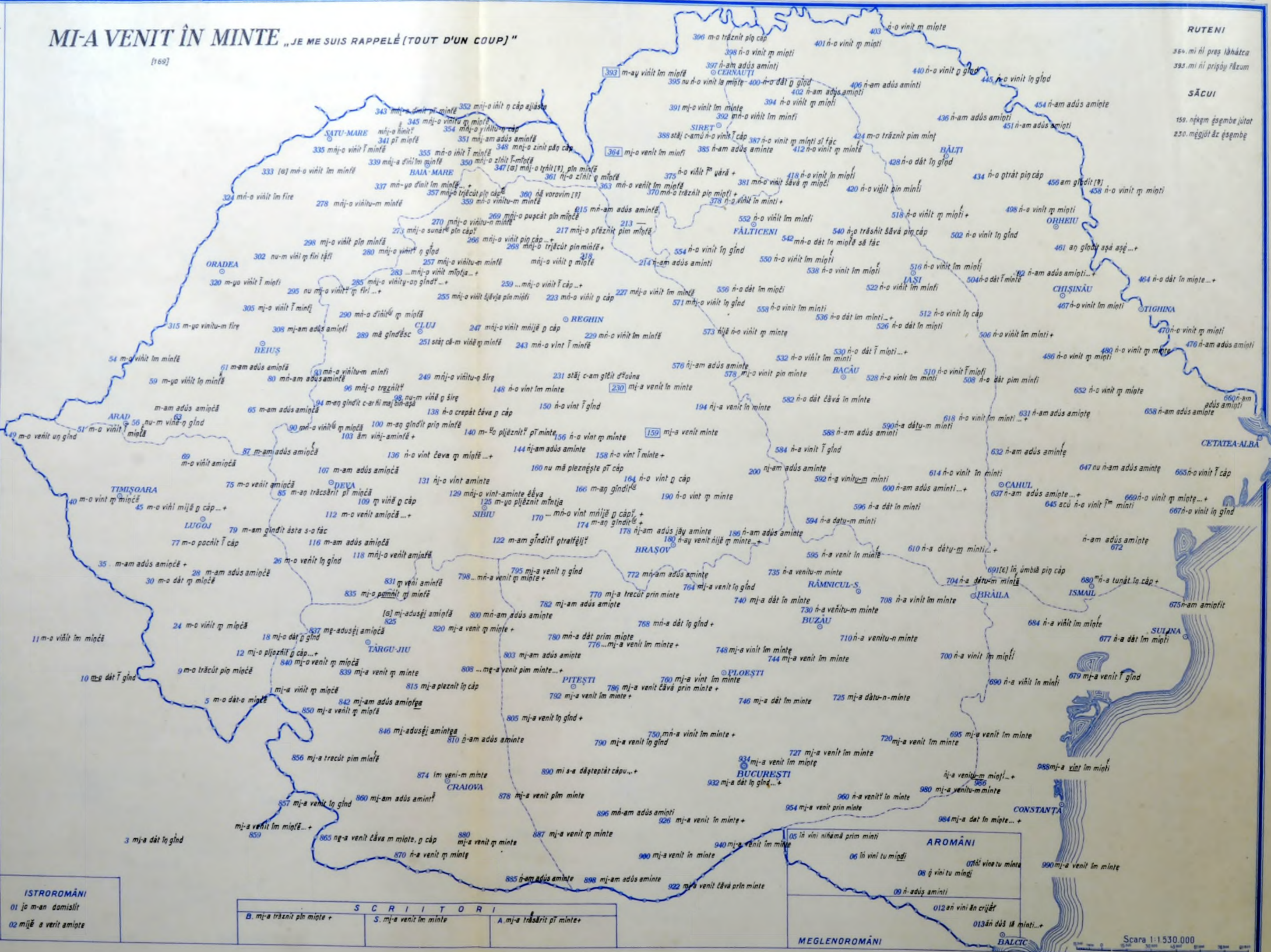
986. ... să făc un lucră.

B. Și mî-a trecut pin minț.

A. Și mî-a fuljerat pî minț.

III. Cîteva răspunsuri mai lungi n'au putut fi reproduse în întregime pe hartă. Partea netrecută pe hartă se află în notele precedente, permițînd ușor reconstituirea întregului răspuns.

Informatorii au răspuns cu multă ușurință.

ISTROROMÂNII
01 je m-an damisli
02 mîjje a venit aminte

S C R I T O R I		
B. mî-a trăznit plop miote +	S. mî-a venit în minț	A. mî-a trăsărit pî minț +

MEGLENOROMÂNII
05 în vîni nihamă prim minț
06 în vîni tu miogji
07 în vîni tu minț
08 g vîni tu miogji
09 n-adus aminti
012 an vîni în crijă
013 în dūs 18 minți...+

Scara 1:1.530.000

VISEZ „JE RÊVE”

[162]

I. Întrebare indirectă. Noaptea, când dormi și îți se pare că ești în lîng, la cîmp, ori în altă parte, cum zici? Des am adăugat, fiind eu cel departe de casă, că mi s'a părut că am fost acasă, la copil și la nevastă, în noaptea petrecută în satul cu ancheta sau în cel de unde veneam.

- II. *rt am visăt.*
 96 *m-am hisăt!*
 98 *am visăt!*
 103 *m-am visăt!*
 144 *Și visăt.*
 198 *am visăt.*
 227 *Noi visăm.*
 278 *ăstă nopțe an dîsăt.*
 354 *m-am isăt pi-acasă.*
 370 *„După cărți se zice” visăz.*
 381 *am visăt.*
 385 *[w] jo gîsăt, am gîsăt.*
 391 *Dar am gîsăt.*
 392 *am gîsăt.*
 397 *am isăt.*
 398 *am isăt.*
 404 *oî dîsăt la nyăpte.*
 528 *am învisăt, și învisăzi [3].*
 540 *am visăt rău, că merțem c-o lă-răbăpăglă cu mangăl și m-am dus la Sărăr, și m' am făcut un cleșt, un kiu-roșkîi [pirositru] și-o rălîz la dîi.*
 590 *am învisăt!*
 679 *Sau isăz, am isăt.*
 720 *am gîsăt! um vis!*
 730 *am visăt! [w] gîsăt!*
 770 *[w] gîsăt, am gîsăt.*
 01 *nyăpția astîsîari ... va mi-nyî-seg!*
 06 *ngîsăt! În Samarina visăt! visăt!*
 În Băiasa ngîsăt!
 013 *ngîsăt!*

III. Răspunsurile le-am reprodus în cele mai multe cazuri în persoana întâi din singular. Pronumele l-am menționat în toate cazurile când subiectele au răspuns cu el. Dintre celelalte forme verbale, în note am trecut pe cele mai interesante din punct de vedere formal și semantic.

ISTROROMÂNİ
 01 năpțe mi se mîsa
 02 năpța mi se visa Ț sòmna

S C R I I T O R I		
B. visăz	S. visăz	A. visăz

AROMÂNİ
 05 mi-ayisăt!
 06 mi-ngîsăt!
 07 ... mi visăt!
 08 mi-ngîsăt!
 09 mi-ngîsăt!
 012 nyăpțea am-visăs
 013 ngîsăt!

MEGLENOROMÂNİ

RUTENI
 184. ja sněy
 393. snějje

SÂCUI
 169. almodac
 230. almodac

Scara 1:1.530.000

CURG LACRIMILE „LES LARMES COULENT”

[41]

I. Întrebare indirectă: Când copilul plânge mult, cum ziceți când lacrimile coboară pe obraz? De obicei arătam cu degetele cum lacrimile coboară și-au pe față și adăugam că ele îi intră chiar în gură.

II. 35. Și să găsim pr-obraz, curg lacrimile.

- 61. am plins cu șirăi; șirăi.
- 94. îi lacramă yutu.
- 131. și [a] cură.
- 194. [a] cură bob.
- 247. Și mărg pe yobraz în zjôs, cură lacramă.
- 258. Și cur lacramă.
- 290. Ele fac părăi.
- 295. Și corajă lacrimii dă jăi.
- 375. șurică [p].
- 388. [x] fac cursuri „care se cunoscap”.
- 418. Prin brăi se înțelege, partea de-afară genunchilor.
- 502. Curg părăi de lacrimă.
- 558. [x] cură lacrimă.
- 584. Și iaci lacrimă.
- 685. șirăi [p].
- 679. lacrimă [x].
- 748. Lui îi cură lacrimă.
- 760. Și face juri pe obraz.
- 780. un șurăi; șurăi.
- 790. Și curg lacrimă pe obraz.
- 805. [x] lacrimă.
- 837. Când are omul necaz („ciudă”) se zice că i să oțărără lacrimile su bărbă.
- 890. Și fac jirăi.
- A. Când cineva plânge „tare”, i să pnodăy sub bărbă.
- 88. În Samarina se zice iaci lacrimă di la ochi.

III. Răspunsurile sânt reproduce fără nici o modificare.

În câteva cazuri am arătat, printr-o cifră pusă în paranteză, persoana la care se referă verbul.

Pronumele personal conjunct, cazul dativ din singular, începe des răspunsurile și este notat prin „i” în punctele 77, 122, 125, 129, 131, 140, 186, 216, 229, 259, 260, 270, 273, 278, 345, 347, 348, 355, 361 și în 576.

Alte forme: *ii* (în 720, 750, 752, 878, 900 și 922), *im* (în 90 și în 554) și *i* (în 748). Cu pronumele se încep unele răspunsuri și în dialecte.

ISTROROMÂNI
01 sūzgle trlăscu pre yăyă
02 sūzgle-m trlăscu pre obraz în jôs

SCRITORI
B. să scurg, să preing, curg, picl(e)
S. curg șirăi
A. curg lacrimile părăy +

AROMÂNI
05 i iaci pisti făi
06 curi tu făi
07 curi lacrimile de la ochi tu făi
08 iaci și cură [e]
09 scūpt lacrimă
012 i iaci zgrăpt lacrimile cūta
013 iaci curi lacrimă di la ochi

Scara 1:1.530.000

MOȚĂESC "JE SOMNOLE"

[33]

I. Într-o barbă îndreptată. Am început să închid ochii și să las să cadă capul aprig pept, apoi l-am ridicat repede, ca și când maș deștepta și am totreat: Seara, când î-m somn și faci din cap apă, cum zici ?

II. 26. clipesc, când deschid și închid ochii.

50. Și m-a lovit somnul.

77. El cucăie de somn.

65. Și să nălsără vârlu la mină, mă dădă-i-a cucui.

34. Și somnurește.

103. El are să stăluide.

150. U-le că-i somnuros.

170. El să nu durmă înă.

165. năpă-i-a moțai [s].

184. El are să somnorize.

231. El durmă înă.

255. Și în vârlu, fac pipe.

259. Că în vobără sydmnu mii să pafolnăsc vârlu.

270. Și sydmnăsc. În glumă fac pipă.

273. Și mă plăcă sydmnu, băt cu vârlu.

278. Și mii să năpă vârlu de măgân.

280. Și făcă eioacă.

302. Mai ales la furcă, când torci.

306. Și m-aplăcă somnu.

324. Și [s] mă plăcă somnu.

343. El clipă cu vârlu.

347. În zăie somn.

350. Și făcă pipe, făcă plicocvârlu.

351. El pafolnă că-i somn.

357. El sclipocvârlu cu vârlu.

361. Când mi-e somn, jo clipăsc, când dau din ochi.

395. ori vreau și dorm.

424. [k] cikăsc.

428. am ficutat.

475. El ficutădă.

516. [e] am aniză.

520. [w] jăy nijăsc.

540. ... ca călu la plujă.

552. am somnă.

558. am akijăt, [w] adornitez, am adornitez.

571. Și cliposăsc.

586. El ficut di somn.

646. Eu ficut di somn.

672. am ficutat.

675. am zmurit.

680. Și m-a ajups somnu.

730. Am myotărlu.

746. Și moțai că m-i-e somn.

750. am picotat.

780. Înăp să moțai.

770. [w] jo cliposăsc.

780. Și picot dă somn, am picotat.

795. Subiectul răde.

805. ap cocărl.

878. Și mi veni picotărl.

886. [s] picotărl, dă somn.

890. Și m-a luyăt somnu dă vârlu.

896. am picotat.

940. am picotat.

954. am gâjnăt.

B. am moțai.

S. clipocvârlu [s].

A. El moțai.

02. mij se dorme, mey durmi, začu.

07. mi gcfin? că mi luyăt somnu.

08. În Samarina jo n-a somn și mi gcfin?

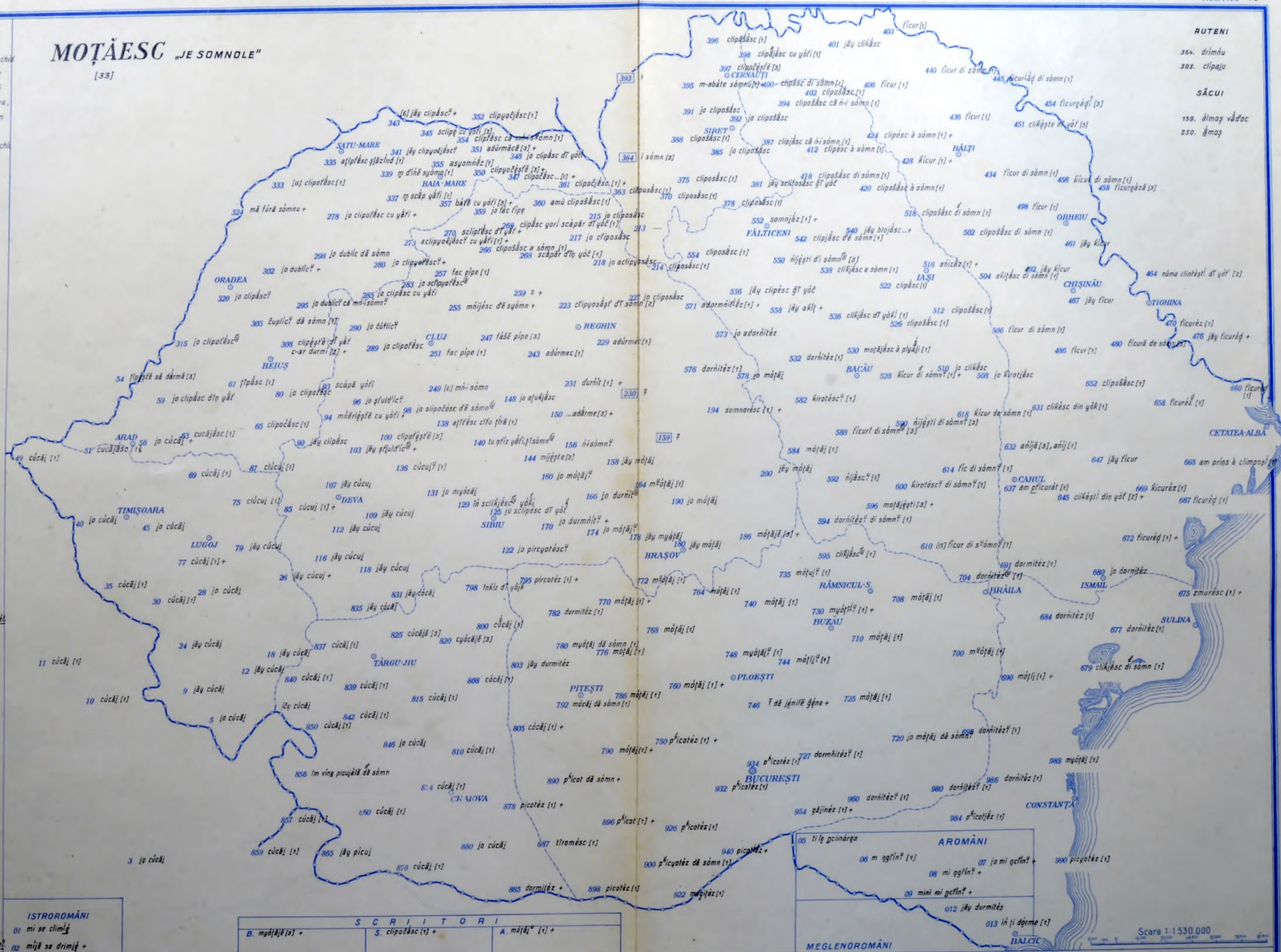
08. În Băiasa mi gcfin?

08. În călcă pumyăpă te cuprinde

„molepala” somnului.

III. În note am trecut numai cele mai importante completări din răspunsurile primite.

În interpretarea materialului trebuie să se țină seamă de felul cum am pus întrebarea și mai ales de mișcarea făcută, căci aceasta a determinat răspunsurile.

ISTROROMÂNII
01 mi se climă
02 mij se drimi +

S C R I T O R I		
B. myotărlu [s] +	S. cliposăsc [r] +	A. moțai [r] +

AROMÂNII
05 ti țe pcinnărga
06 m gcfin? +
07 jo mi gcfin?
08 mi gcfin? +
09 mini mi gcfin? +
012 jăy durmitărl
013 în jăy dărlu [r]

Scara 1:1.530.000

RUTENI
364. drimău
393. clipaju

SĂCUI
159. dimaș vârlu
230. dimaș

MEGLENOROMÂNII

FAC CU OCHIUL „ JE CLIGNE DE L'OEIL ”

[34]

I. Întrebare prin gest. Am făcut odată cu ochiul și am zis: Când îl faci apa (cu ochiul) unei fete, cum zici?

II. 50. Și trăs cu vâlcu [2].

48. Tinerii zic: trăs cu oâjcu.

50. „Când vrea să trăiască bine cu el”.

50. El elorâșcă.

112. Sau i trăs cu vâlcu.

140. Băi cu vâlcu se zice numai când am un defect și clipeșc des din ochi”.

194. făc un stîmăt „facia înplegera”.

200. Și cu vâlcu.

270. jo vâlcu și [a] vâlcu.

278. Și i-am trăs cu vâlcu.

295. El elorâșcă din vâlcu.

335. atunehișcă „atunci”.

347. Și i trăs cu vâlcu.

378. Ia drăguț „iubitului”.

396. Și clipește cu vâlcu [2].

397. Unei fete. Forț câț, când „caut pieziș”.

461. Și am făcut kip cu vâlcu [1].

492. i-am făcut cu vâlcu ca să sf prișăpă.

528. Și i fac sămn cu vâlcu [1].

536. „zice fata”.

667. El clipește.

795. Sau năz din vâlcu [2].

808. Sau năz cu vâlcu [2].

810. „Îi lubeste pe cel căruia îi face cu ochiul”.

815. Și elorâșcă cu vâlcu [1].

880. Și cu vâlcu vâlcu.

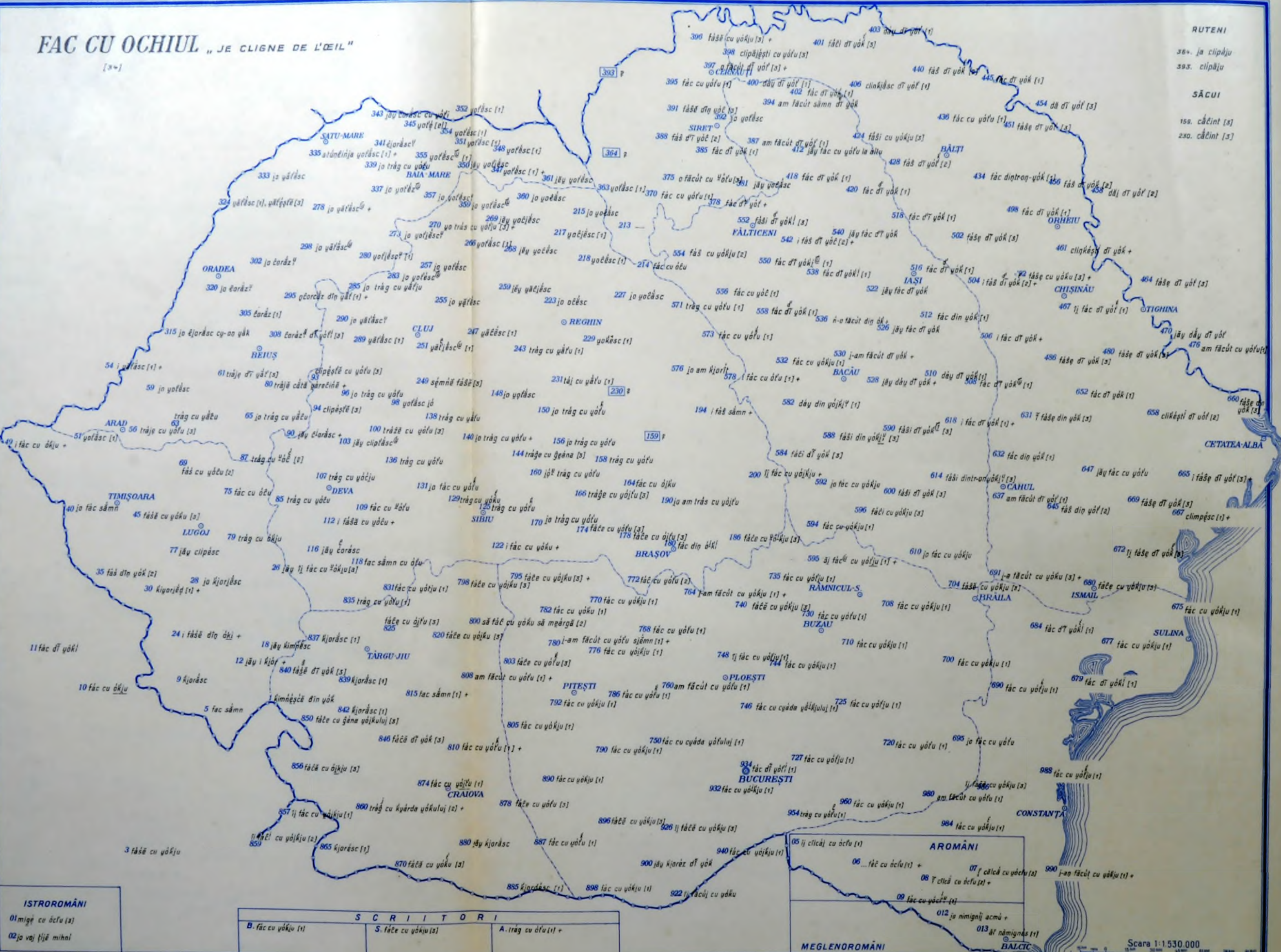
A. El trăs cu vâlcu.

06. trilem căiga și-f-”.

08. Și în fiate cu vâlcu [2]. În Samarina: în fiate cu vâlcu, în fiate cu vâlcu și în căică cu vâlcu. În Băiașca în căică cu vâlcu.

012. El nimignășcă.

III. Am reprodus răspunsurile fără nici o schimbare, respectând modul, timpul și persoanele verbale cu care au răspuns informatorii. În cazurile când în răspunsuri nu există pronumele personal, prin care să se precizeze persoana în care se află verbul, am arătat persoana printr'un număr pus în paranteză. S'a răspuns mai des cu persoana întâi. Se constată că subiectele au format răspunsul gândindu-se la o persoană de sex masculin sau de sex feminin. La aceasta se raportă pronumele personal conjunct din cazul dativ, notat sub formele: i (în: 12, 24, 49, 54, 112, 122, 194, 347, 504, 506, 542, 578, 618 și 665), j (în: 530, 691, 764, 780 și 950) și âj (în 595).

ISTROROMÂNÎ
01 mișcă cu vâlcu [2]
02 jo vâlcu și i mișcă

S C R I I T O R I		
B. făc cu vâlcu [1]	S. făc cu vâlcu [2]	A. trăs cu vâlcu [1] +

AROMÂNÎ
05 i clică cu vâlcu [1]
06 ... făc cu vâlcu [1] +
07 clică cu vâlcu [2]
08 i clică cu vâlcu [2] +
09 făc cu vâlcu [1]
102 jo nimignășcă +
013 âj nimignășcă [1]

Scara 1:1.530.000

MIROS „JE SENS”

[53]

I. Întrebare indirectă și prin gest. Am pus degetul arătător la nas, i-am mîrosit și am întrebalt: Cînd pute ceva, ce faci cu nasul?

II. *am mîrosît.*

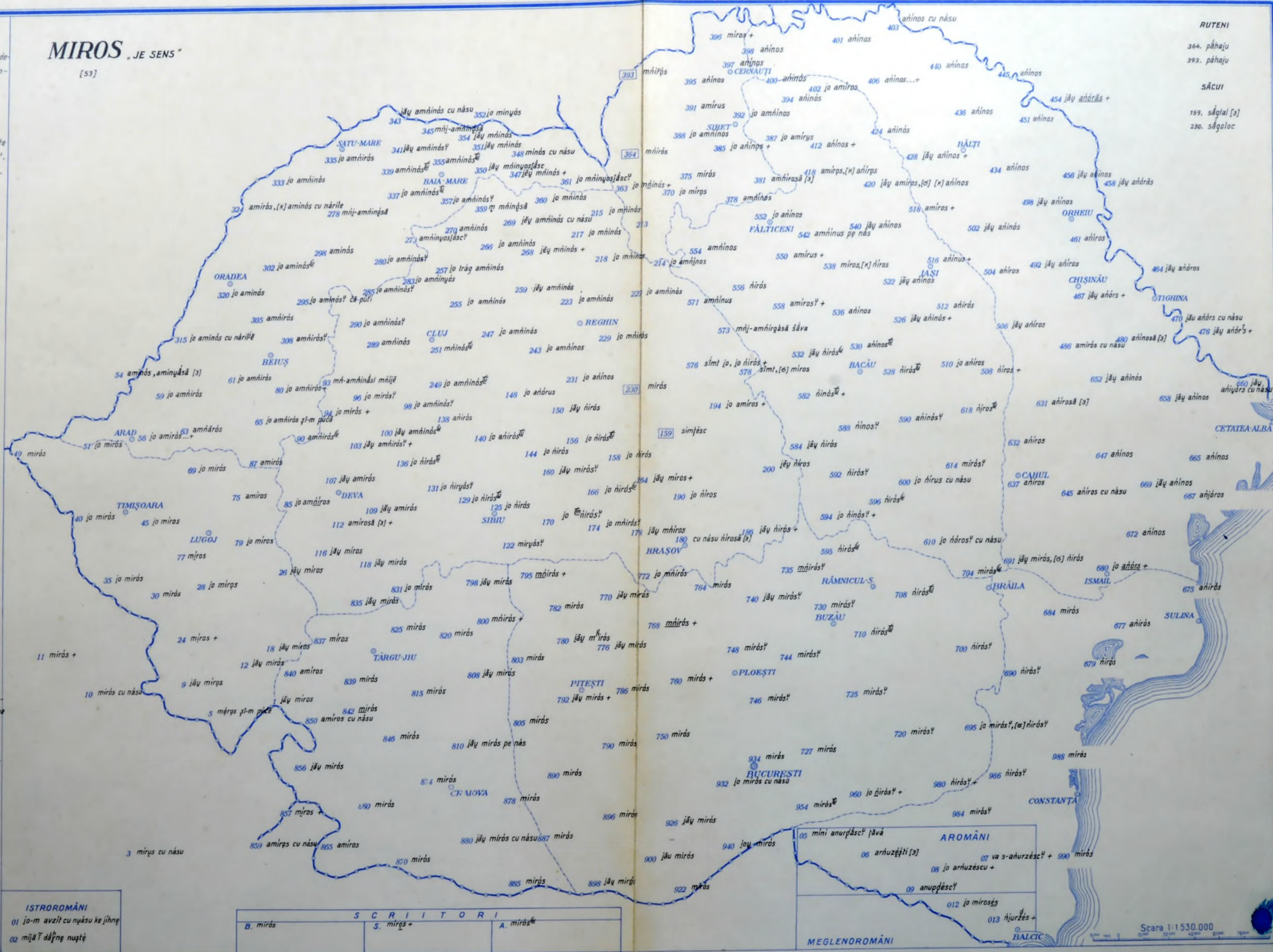
- 24. *El mîrosî.*
- 36. ...*pîna ăsta "floarea aceasta".*
- 40. Numai cînd miroase bine, cînd pute ceva se zice: *i pîlî pî nîrî: "i pute pe nas".*
- 94. Cei mai mulți locuitori zic *mîrîs*.
- 103. *mî vinîe amîrîsî.*
- 112. *O floare, în casă.*
- 164. *Și mîros.*
- 186. *am mîrosît.*
- 194. *am amîrosît.*
- 268. [***] *mîrîs.*
- 347. *Noi mînosîm.*
- 363. *am mînosî.*
- 385. [***] *amînos cu nîsu.*
- 396. *am mîrosît.*
- 406. ...*și nu nî-ănosî ăini.*
- 412. *am mînosî.*
- 428. *am mînosî.*
- 454. *am mîrosî.*
- 464. *am mîrosî.*
- 467. *am mîrosî.*
- 476. *am mîrosî.*
- 508. *am mîrosî.*
- 516. *am mînosî.*
- 518. *am mînosî.*
- 526. *am mînosî.*
- 550. *am amîrosî, [***] mîrosî.*
- 558. [***] *mîros cu nîsu.*
- 576. *nu mîrîzî mîndru.*
- 582. *am mînosî.*
- 594. *am mînosî.*
- 680. *am mîrosît.*
- 760. *am mîrosît.*
- 748. *am mîrosît.*
- 792. *am mîrosît.*
- 795. *mî mîrîsîse greu.*
- 800. *El mîrîgîsî.*
- 857. *am mîrosît.*
- 960. *am mîrosî.*
- 980. *am mîrosî.*

S. În Moldova se zice *amînos*.
07. *amîna nî-ăhurzîști.*
08. Din Samarina: *je-ă anurđi ayăte.*
013. *zăhurđi.*

III. Pronumele personal și indicațiile din paranteză arată persoana verbului. Cînd nu s'a rîspuns cu pronumele și cînd, în paranteză, n'am făcut nici o mențiune, trebuie considerat verbul în persoana întîi din singular.

În urma dorinței noastre, informatorii au rîspuns de cele mai multe ori cu persoana întîi din prezentul indicativului.

În note am trecut cîteva forme de perfect compus, interesante din punct de vedere fonetic și morfologic.

ISTROROMÂNI
01 *io-m avzît cu nîsu ke jîhne*
02 *mîjă 7 dăjîne nuște*

S C R I I T O R I		
B. <i>mîros</i>	S. <i>mîros +</i>	A. <i>mîros</i>

AROMÂNI
05 *mini anurđasc' jăvă*
06 *anurđești [3]*
07 *va s-ăhurzesc' +*
08 *jo anurzescu +*
09 *anurđesc'*
1012 *jo mîrosîs*
1013 *nîurzes +*

MEGLENOROMÂNI

Scara 1:1.530.000

STRĂNUT „J'ÉTERNUE”

[1962]

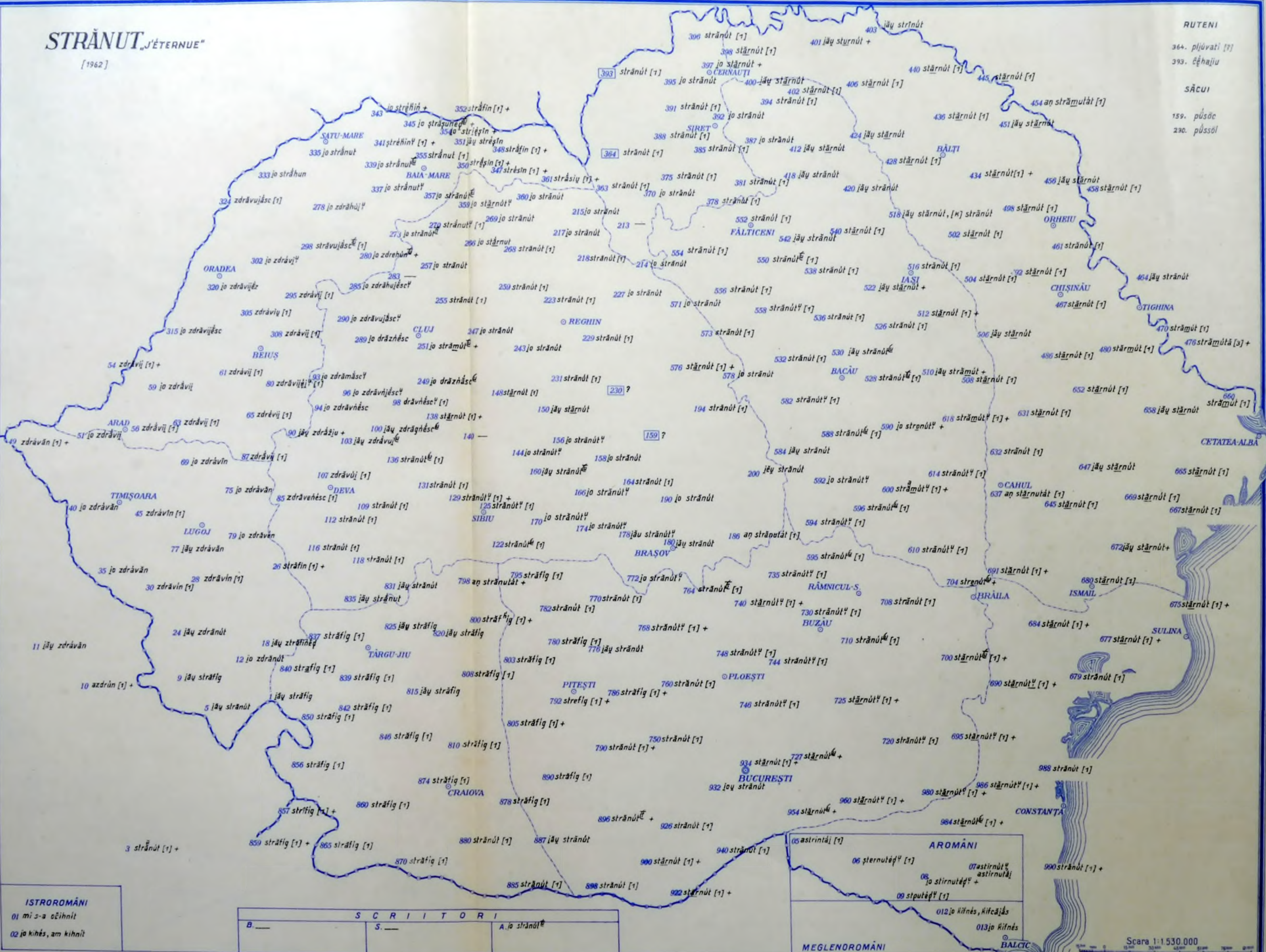
I. Întrebare indirectă. Am imitat pe o-mul care strănută și am întrebat: Cum ziceți când faceți așa ? Pentru ca să primesc răspunsul în persoana întâi (din singular), când era nevoie, am spus numai pronumele personal (eu), lăsând pe subiect să continue.

- II. 3. am strănutat.
- 10. am zdrănutat.
  - 26. Ei să străfină.
  - 49. am zdrăvănat.
  - 54. aș zdrăviițel.
  - 90. iăy zdrăvii [aor].
  - 129. am strănutat.
  - 251. tu strămūt, am strămūtat.
  - 280. am zdrăhnut.
  - 341. am străhnut.
  - 343. am străhnut.
  - 345. am străhnut.
  - 347. am străhnut.
  - 348. am străhnut.
  - 350. am străhnut.
  - 352. am străhnut.
  - 354. am străhnut.
  - 361. am străhnut.
  - 401. am străhnut.
  - 476. iăy aș strămūtat.
  - 510. am strămūtat.
  - 590. yo strănutat.
  - 600. am strănutat.
  - 678. am strănutat.
  - 704. am strănutat.
  - 768. am strănutat.
  - 786. am strănutat.
  - 790. Și străfīg, am străfīgat.
  - 792. am străfīgat.
  - 798. și străfīgat.
  - 800. străfīgat [r].
  - 805. am străfīgat.
  - 857. am străfīgat.
  - 859. am străfīgat.
  - 896. Și străfīg [r], am străfīgat.
  - 990. am strănutat.
  - 99. jo sturnutaj.

III. Determinate de felul cum am pus Întrebarea, cele mai multe răspunsuri le-am primit în persoana întâi din prezentul indicativului. Când verbul nu este precedat de pronumele personal, printr-o cifră în paranteză am arătat persoana la care se referă forma verbală înregistrată.

In note am trecut și forme verbale din alte timpuri (nu numai din prezentul indicativului) notate cu prilejul anchetei.

Forma verbală AM STRĂNUTAT am înregistrat-o în comunele: 138. 397. 434. 512. 522. 576. 672. 675. 677. 684. 690. 691. 695. 700. 725. 727. 740. 900. 922. 934. 954. 960. 980. 984. și 986.

RUTENI
364. pljivati [r]
393. čěhajju

SĂCUI
159. púšoc
290. pússöl

ISTROROMÂNII
01 mi s-a oăhnūt
02 jo kihēs, am kihnūt

SCRITORI		
B. —	S. —	A. jo strănūt

AROMÂNII
05 astrintăi [r]
06 stărnūt [r]
07 astărnūt [r]
08 jo stărnūt +
09 stărnūt [r]
012 jo kihēs, kihcăjās
013 jo kihēs

MEGLENOROMÂNII

Scara 1:1 530 000

SĂRUT „J'EMBRASSE”

[1963]

I. Întrebare prin gest și indirectă. Mi-am sărutat mâna și am întrebat: Cum ziceți când un flăcău face așa unei fete sau mamei copilului?

Pentru ca să primesc răspunsul în persoana întâi, în mai multe cazuri am început răspunsul cu pronumele personal al persoanei întâi, lăsând pe informatori să continue.

I. 3. I-am țucăt.
10. „Domnii zic sărút, noi păiri zicem I-am țucăt”.

- 11. I-am țucăt.
- 16. Și I sărút.
- 28. m-o țucăt.
- 49. I-am țucăt.
- 54. I-am țucăt.
- 116. Și II țucăi.
- 122. Și I-am pupăt?
- 125. I-am pupăt. Și sărút?
- 194. I-am pupăt.
- 214. I-o pupăt.
- 273. Hăi să țuc...
- 259. I-am țucăt.
- 273. Zic „numai tinerii”; bătrânii zic țuc, am țucăt?
- 280. I-am țucăt?
- 324. I-am țucăt.
- 341. I-am țucăt?
- 357. Și II țuc.
- 375. II pup? [2].
- 584. Se zicea „din vechime”; „acum se zice II sărút”.
- 672. pi dînsa Țo pup.
- 677. De pupăt vorbești, când ești mai lănar?
- 750. Se zice astăzi; „pe vechime se zice pup, I-am pupăt”.
- 764. „Acum” se zice sărút?
- 782. [●] II pup.
- 878. Dar, când te duci undeva zici sărút mîna?
- 890. „Când mîngăiu pe cineva”; când e vorba „de dragoste” se zice o sărút.
- 940. Se zice și „I-am sărutat, dar e vorba mai nuyău”.
- 02. Țo te voi țucă.
- 07. I bășăi.
- 08. bășăi [1].
- 012. I-am băcăt.
- 03. ăf bășăi.

III. Cele mai multe răspunsuri le-am primit în persoana întâi din prezentul indicativului. În notele precedente sînt menționate, de la alte timpuri, numai formele mai caracteristice.

Formele pronumelui personal din răspunsuri permit să se cunoască persoana în care se află verbul. În cazurile când lipsește pronumele personal, printr-o cifră în paranteză am arătat persoana la care se referă forma verbală înregistrată.

ISTROROMÂNII
 01 jo bugnés
 02 jo te gútcu +

S C R I I T O R I		
B.	S.	A. jo sărút

AROMÂNII
 05 II bās tu făț
 06 II bās?
 07 II bās? la górt +
 08 bās? [1] +
 09 lu bās?
 012 la bācú +
 013 ăf bās? +

MEGLENOROMÂNII

Scara 1:1.530.000

RUTENII
 344. Iulúju
 393. Iulúju

SĂCUI
 159. Ecocolám
 230. Ecocoloc

MĂNÂNC „JE MANGE”

1,2

[78]

I. Întrebare indirectă: Când ți-e foame, ce faci? Pentru ca să primesc răspunsul în persoana întâi din singular, începeam răspunsul prin cuvintele „acum eu...”, lăsând pe subiect să continue.

II. 194. Dar: mîncăm, mîncăți.

- 223. Și mînc.
- 290. Și mîncăm.
- 401. Noi mîncăm [prez].
- 403. Noi mîncăm [prez].
- 454. Noi mîncăm [prez].
- 458. Noi mîncăm [prez].
- 691. Noi mîncăm [prez].
- 760. Și mînc.
- 770. Și mînc.
- 772. Dar: mîncă și tu!
- 803. Și mînc.

A. În scris întrebuițeză forma mînc.

01. Ia mărâncă, noi mucuân, voi mucăi, jăl mărâncu.

02. mărâncă [3]; noi i mărncuâm, voi i mărncuâi, mărâncă [6].

03. mîc [3]; mîcăm, mîcăt, mîc [6].

04. mîc [3]; mîcăm, mîcăt, mîc [6].

05. mîc [3]; mîcăm, mîcăt, mîc [6].

06. mîc [3]; mîcăm, mîcăt, mîc [6].

07. mîc [3]; mîcăm, mîcăt, mîc [6].

08. mîc [3]; mîcăm, mîcăt, mîc [6].

09. pl mîc; noi mîcăm, mîcăt, pl mîc.

10. mîncă [3]; mîncăm, mîncăt, jăl mîncă.

11. mîncă; mîncăm, mîncăt, mîncără [6] [?].

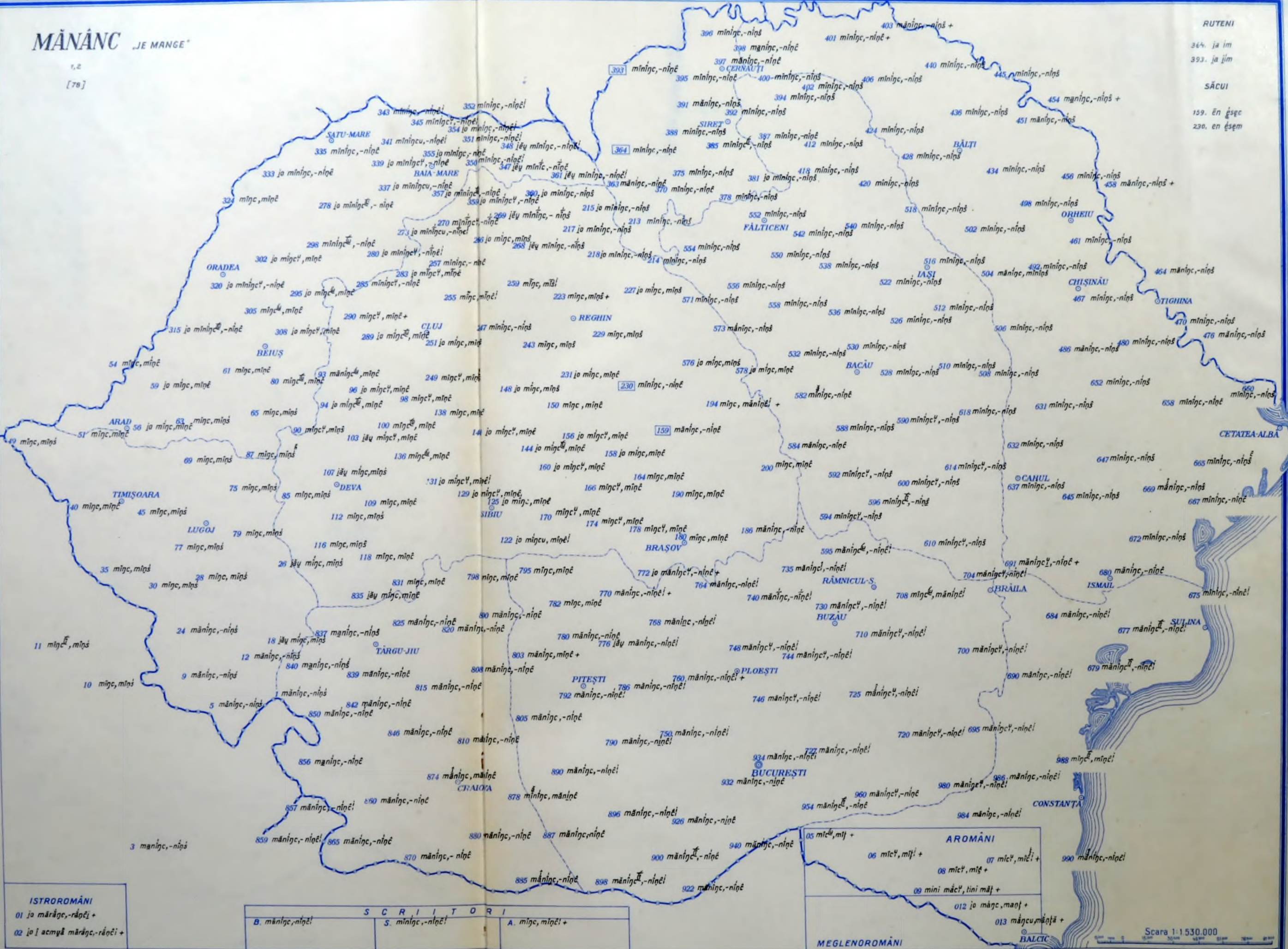
12. Am întrebai în toate comunele anchetate întreg prezentul indicativ al acestui verb.

Pentru a primi răspuns de la subiecte analfabete, foarte des a trebuit să le spun pronumele, iar ele completau conjugarea cu forma respectivă a verbului.

În această hartă reproducem numai primele două persoane din singular. În toate cazurile persoana întâi ocupă primul loc din răspuns, iar persoana a doua urmează după virgulă.

În note am trecut numai câteva forme mai interesante în legătură cu persoana întâi și a doua sau cu alte persoane. Numai din dialecte am reprodus toate formele verbale întrebate.

Celelalte forme verbale din prezent vor fi publicate în materialul necartografiat.

ISTOROMĂNI
01 jo mărâncă, -râncăi +
02 jo i acumă mărâncă, -râncăi +

S C R I I T O R I
B. mîncă, mîncăi
S. mîncă, mîncăi
A. mîncă, mîncăi +

AROMĂNI
05 mîc, mîc +
06 mîc, mîc +
07 mîc, mîc +
08 mîc, mîc +
09 mîc, mîc +
012 jo mînc, mînc +
013 mîncu, mîncă +

MEGLENOROMĂNI

Scara 1:1.530.000

RUTENI
344. ja im
393. ja jim

SĂCUI
159. Țn ȝșge
230. en ȝșem

BEAU "JE BOIS"

1-5
[2061]

I. Întrebare indirectă: Cum zici când dai drumul băutorilor pe gât? Pentru ca să primesc toate persoanele din prezenta indicativului, eu apunam pronumele personal, iar informatorul continuă.

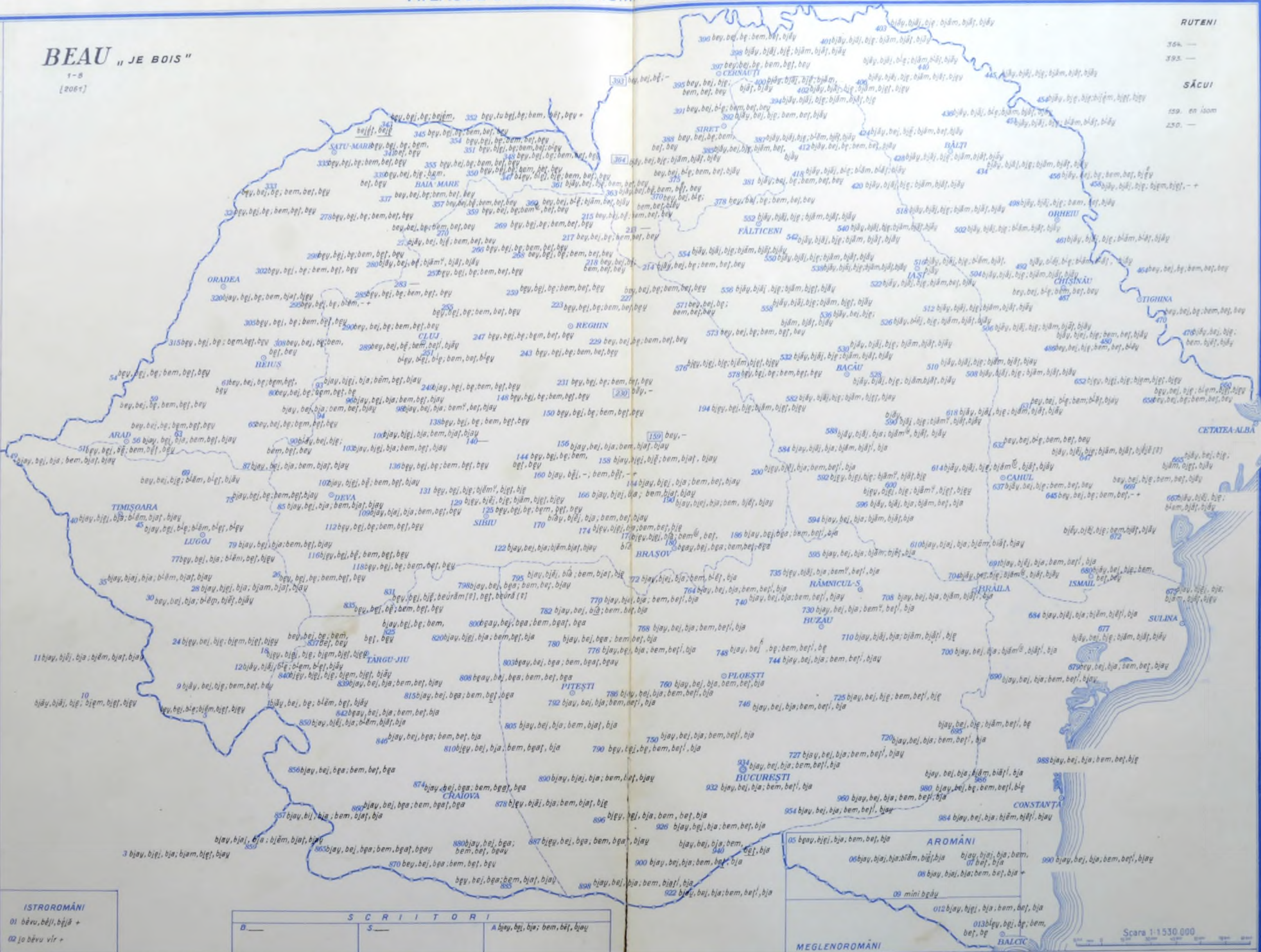
II. a) El să bea; ei să bea.
 299. voi să bea, ei să bea.
 302. Tu să bea!
 308. El să bea.
 315. El să bea.
 31. noi bea, voi bea, ei bea.
 32. Tu bea, ia să bea, noi bea, voi bea, ia să bea.
 33. noi bea, voi bea sunt forme din arisat.

III. În această hartă reproducem toate gaze formele verbale din prezentul indicativului.

Răspunsurile încep cu persoana întâi din singular și se continuă cu celelalte, păstrându-se totdeauna aceeași ordine.

Punctul și virgula separă formele verbale din singular de cele din plural, iar virgula o persoană de altă persoană.

Când o persoană sau mai multe erau fost întrebați, pe hartă am pus o linie orizontală, semnul obișnuit pentru asemenea cazuri.

ISTOROMĂNI
 01 bea, bea, bea +
 02 jo bea vir +

SCRITORII		
B	S	A bea, bea, bea; bea, bea, bea

AROMĂNI
 05 bea, bea, bea
 06 bea, bea, bea
 07 bea, bea
 08 bea, bea, bea
 09 mini bea
 10 bea, bea, bea
 11 bea, bea, bea
 12 bea, bea, bea
 13 bea, bea, bea
 14 bea, bea, bea
 15 bea, bea, bea
 16 bea, bea, bea
 17 bea, bea, bea
 18 bea, bea, bea
 19 bea, bea, bea
 20 bea, bea, bea
 21 bea, bea, bea
 22 bea, bea, bea
 23 bea, bea, bea
 24 bea, bea, bea
 25 bea, bea, bea
 26 bea, bea, bea
 27 bea, bea, bea
 28 bea, bea, bea
 29 bea, bea, bea
 30 bea, bea, bea
 31 bea, bea, bea
 32 bea, bea, bea
 33 bea, bea, bea
 34 bea, bea, bea
 35 bea, bea, bea
 36 bea, bea, bea
 37 bea, bea, bea
 38 bea, bea, bea
 39 bea, bea, bea
 40 bea, bea, bea
 41 bea, bea, bea
 42 bea, bea, bea
 43 bea, bea, bea
 44 bea, bea, bea
 45 bea, bea, bea
 46 bea, bea, bea
 47 bea, bea, bea
 48 bea, bea, bea
 49 bea, bea, bea
 50 bea, bea, bea
 51 bea, bea, bea
 52 bea, bea, bea
 53 bea, bea, bea
 54 bea, bea, bea
 55 bea, bea, bea
 56 bea, bea, bea
 57 bea, bea, bea
 58 bea, bea, bea
 59 bea, bea, bea
 60 bea, bea, bea
 61 bea, bea, bea
 62 bea, bea, bea
 63 bea, bea, bea
 64 bea, bea, bea
 65 bea, bea, bea
 66 bea, bea, bea
 67 bea, bea, bea
 68 bea, bea, bea
 69 bea, bea, bea
 70 bea, bea, bea
 71 bea, bea, bea
 72 bea, bea, bea
 73 bea, bea, bea
 74 bea, bea, bea
 75 bea, bea, bea
 76 bea, bea, bea
 77 bea, bea, bea
 78 bea, bea, bea
 79 bea, bea, bea
 80 bea, bea, bea
 81 bea, bea, bea
 82 bea, bea, bea
 83 bea, bea, bea
 84 bea, bea, bea
 85 bea, bea, bea
 86 bea, bea, bea
 87 bea, bea, bea
 88 bea, bea, bea
 89 bea, bea, bea
 90 bea, bea, bea
 91 bea, bea, bea
 92 bea, bea, bea
 93 bea, bea, bea
 94 bea, bea, bea
 95 bea, bea, bea
 96 bea, bea, bea
 97 bea, bea, bea
 98 bea, bea, bea
 99 bea, bea, bea
 100 bea, bea, bea

Scara 1:1.530.000

GUST „JE GOÛTE”

r, z

[85]

I. Întrebare indirectă, pusă astfel: Ce faci cu limba când vrei să știi dacă mâncarea e sărată, sau nesărată?

II. 18. ... răgumja "mâncarea".

25. aș gustăi pâma

26. „o cotăm, să vedem dacă e bună”.

„gust nu se zice”.

26. ... să văd sărată-i.

217. Și căiă [a] că cum îi dă sărat.

218. Și custulujesc [r].

229. Și [es] jo gúst, gușt [z].

248. „dacă e sărată”. [es] jo gústăim [z], „zic muienile”.

257. amș y-og căiăt „acum am căutat-o”.

268. Să limbă bună aj fê puoș prîșpîe mai biăă.

270. ngen custulî și tu „ian gustă și tu”.

283. Și cút [r].

285. o aș costolî [r].

305. am sîșfî [r] cu limba.

308. „am gustat-o”.

304. o am costolî [r], costolîște [a].

314. „gust nu se zice”.

350. Și custulujesc.

361. ... búnu-i „bun este”. [es] custulujesc.

358. [r] gust [r], gușt [z].

390. na gústă lu.

400. gúșt și tălica „dumneala”.

403. gustăm orișe mișcâre.

437. gust legúmea „mișcârea”.

400. Și înțârc din mișcâre.

02. ... se-i sarăla se-i zabelîp.

04. ... ma nu-âri.

06. bișăi ŋ gură și micăi ŋpămă și gila fu ansărătă.

07. ... miyirija di sâre.

08. ... vedu. în Băiasa și în Samarina se zice gust.

09. [e] limă-ădukeăști.

012. púșe ân róst jo gústăi, acmyô și gúst di ișf.

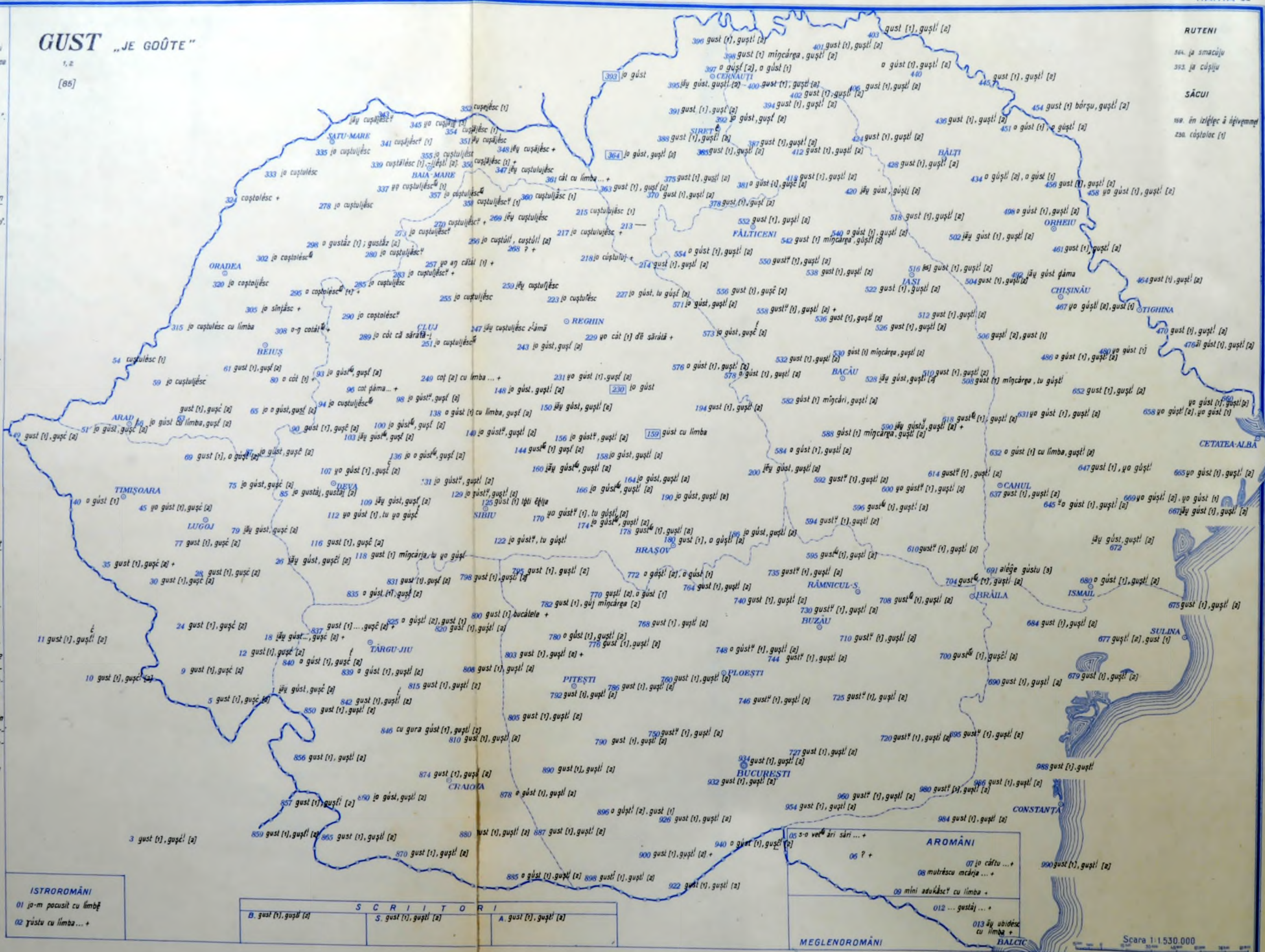
013. aș am ubidî.

III. Răspunsurile sînti reproduce în ordinea fixată de informatori.

Pentru ca să primesc răspunsurile în prezentul indicativului, am cerut informatorilor să-mi spună că fac „acum lucrul acesta”.

Persoana verbală pe care voiam s'o înregistrez am arătat-o spunând pronumele personal al persoanei întâi din singular, lăsând apoi pe informatori să completeze fraza. Acestor intervenții se datoresc formele verbale pe care le-am notat.

Dintre formele verbale ale prezentului din indicativ am reprodus pe hartă numai persoana întâi și persoana a doua din singular. În cazurile când răspunsurile nu sînt însoțite de pronumele personal, cifrele din paranteză arată persoana verbală.

ISTROROMÂNII
 01 jo-m pocușit cu limbă
 02 gústu cu limba... +

S C R I T O R I		
B. gust [r], gușt [z]	S. gust [r], gușt [z]	A. gust [r], gușt [z]

AROMÂNII
 05 s-o veșări sâri... +
 07 jo căftu... +
 08 mutrêscu mcară... +
 09 mini adukâșc cu limba... +
 012 ... gustăi... +
 013 aș ubidêsc cu limba... +

MEGLENOROMÂNII
 013 aș ubidêsc cu limba... +

Scara 1:1.530.000

ÎNGHIT "J'AVALE" SĂ ÎNGHIȚĂ

[380]

I. Întrebarea a fost pusă indirect. M-am prefăcut că înghit și am întreat: Când dai drumul mâncării pe gât, adică faci ce-am făcut eu, cum zici?

După ce am primit răspunsul la această chestiune, am mai întreat: Cum ziceți, ei a început să...? Înainte le-am explicat informatorilor că ei urmează să completeze fraza începută de mine.

- II. 100. jo ngîit.
 106. jo ngîit.
 214. am ngîit.
 218. și jo ngîit.
 297. am ngîit.
 406. și jo ngîit.
 558. Spune-i să nu să ngîit.
 604. și eu ngîit.
 677. [K] să ngîit.
 720. am ngîit.
 725. [K] să ngîit.
 792. Se zice și să ngîit.
 840. și ngîit.
 B. și să ngîit.
 01. și jo-m puzutnit mîcî.
 02. jo am puzutnit.
 08. scăpîit, arhîsîi și scăpîit, ngîit se zice când închid ușa sau fereastra.
 09. tîpa scăpîit, gîi și alui su scăpîit.
 012. spune-i și la jî se ngîit.
 015. ngîit.

III. Răspunsurile la prima întrebare (cf. I) sînt trecute pe hartă imediat lângă numerele cartografice. Aproape în toate cazurile ele au fost date în persoana întâi din singular din prezentul indicativului.

Răspunsurile la întrebarea a doua au fost date, prin felul cum am pus întrebarea, în persoana a treia din singular din prezentul subjunctivului. Pe hartă ele sînt trecute în urma primelor răspunsuri și sînt despărțite de acestea prin virgulă. Conjunctia SĂ precede totdeauna aceste răspunsuri.

În comunele în care n-am întreat subjunctivul, după primul răspuns n-am făcut nici o mențiune.

ISTROROMÂNI
 01 jo-m puzutnit +
 02 jo puzutnés +

S C R I T O R I		
B. ngîit, să ngîit +	S. ngîit, să ngîit	A. [eu] ngîit

AROMÂNI
 05 angîit scukârîu, a-angîit
 06 scăpîit +
 07 ngîit pîcî
 08 scăpîit +
 09 scăpîit +
 012 jo puzutnit +
 013 angîit, să ngîit +

MEGLENOROMÂNI

Scara 1:1.530.000

SUGHIT "J'AI LE HOQUET"

[75]

I. întrebare indirectă. Am sughitat de câteva ori și am zis: Când faci așa, cum zici?

- II. 110. și sughit?
258. Are înțelesul lui sughit
266. Îl pominiești Sînăvă.
405. ar sughit?
452. mă pominiești Sînăvă.
571. Un copil a spus însă sughit.
614. mă pominiești.
790. Când, mă pomeneste cineva.
798. mă pomeneste.
803. El sughite.
820. sughit? [r].
837. sughit? acuma, "mă pomeneste cineva".
885. sughit? de mă dvăre la inimă.
890. am sughit?
890. am sughit? "mă pomeneste".
B. "Rar de tot zic și sughit".
92. ... țere pe mulțime aminte.
98. jo sughit? totna "de multe ori".
915. jo afihit.

III. Informatorii au răspuns cu multă ușurință, satisfăcuți de faptul că puteam să sughim atât de bine.

Aproape toate răspunsurile fiind date în persoana întâi din singular din prezentul indicativului, n-am făcut nici o mențiune în paranteză. În câteva cazuri (cf. sav. 677.900) pentru a evita interpretări greșite pricinuite de forma verbală, am trecut în paranteză pronumele personale.

RUTENI
55+. ja hlepaju
595. ži [interj]
SĂCUI
158. čicloc
250. čučlom

ISTROROMĂNI
01 mi se șfucțeză
02 mi se scufve...+

SCRITORI
Table with 3 columns: B. sughit +, S. sughit, [a] sughit, A. sughit

AROMĂNI
06 sughit? sughit?
07 jo sughit?
08 sughit? țera +
09 mini sughit?, sughit?
012 jo acmă sughit
013 jo afinés mō +

MEGLENOROMĂNI
Scara 1:1.530.000

SUSPIN „JE SOUPIRE”

[165]

I. Intrebarea e totuși îndreptată. Am suspinat în câteva ori și am zis: Un copil sau un am când a plâns mult și face cum am făcut, cum ziceți?

Pentru ca să pot primi răspunsurile în persoana întâi din singular am sfătuit pe informator să răspundă așa, ca și când el ar face acum ceea ce am făcut eu.

II. 3. *șuşţesc, când oftez, fără să fi plâns.*

10. *şuşcăi "oftez".*

11. Numai după ce a plâns mă şuşcăi, când oftez.

26. *oftez, când sânt ostenit sau când duc o greutate.*

28. *El să şuşcăie.*

69. *Când, e necăjit omul.*

80. *Când e amărât "trist".*

107. *mă mfiyorez și ūși.*

112. *[m-am uştat, să ūştă [ol].*

116. *El să oşţază.*

125. *Și suskîn [r].*

136. *ūştă [r], am uştat [ol].*

140. *Și uofţez?*

214. *El suspină.*

257. *Când e speriat, să şuşcăi, când vi-sează * și inspiră adânc.*

266. *m-am şuştat, când, sânt necăjit de ceva.*

295. *[el] "zice" că suspină.*

298. *El s-o şuşcăi odată.*

320. *Și suspină?*

385. *[m] ofţeză [r].*

387. *El o suskînă, am uofţat de la inimă.*

400. *"E tot una".*

403. *yo uofţat [r], când, se gândește la ceva, și răsufli [r], când, e obosit.*

406. *...l-o și bătut mă-sa.*

419. *agije... "abia", suskînă, când, trage în el plânsoarea mai greu.*

428. *Dacă o plâns, uofţeză, la gândul ce are să pălească.*

434. *prinde-ă "incepe" suskînă.*

440. *Când inspiră, uofţeză, când face of.*

481. *După ce a mântuit plânsul. *șeme ca să plîngă, când începe să plîngă.*

486. *Și îi uofţeză "ce te oftezi".*

504. *După ce a încetat de plâns, ofţeză [r], când e supărat, scârjit.*

506. *ofţeză, când le ajunge ceva, sau de o nevoie "lipsă".*

510. *uofţeză, după paquă.*

512. *ofţeză [r], omul mare, de durere.*

516. *Și suskînă [r].*

518. *Când face, mai de multe ori, uofţeză [r], când face, mai rar.*

522. *uofţeză, dacă sânt necăjit.*

526. *După plâns, ofţeză [r], prin somn.*

540. *plîngi cu suskînă.*

542. *ofţeză, de durere.*

552. *ofţeză [r], de durere.*

558. *Când face "h, h", ofţeză [r], când face of, vai.*

590. *Și suskînă [r].*

596. *Când sughiță.*

600. *După plâns, suskînă [r], când, ofteză scurt, cu svăcnituri.*

610. *Astăzi se zice suspină [r].*

672. *nu știu și ...*

675. *l-o bătut mă-sa și jăl acuma gēmi după plîns.*

704. *dipi "după" și-a plîns.*

740. *ofţeză, când respiră.*

750. *După plâns sau de frică, sus-pină [r], după o ceartă.*

776. *După plâns mult.*

795. *Când l-am bătut și plînge.*

805. *suspînă [r], când scâncește.*

827. *a suspînă.*

859. *Și ofţez, an oştăt.*

874. *ofţeză, când trăie sufletu "inspiră".*

ISTROROMÂNÎ
01 scuț [r] +
02 ke l zbotvîe ... +

S C R I I T O R I		
B. suspin +	S. suspin +	A. suspin

698. *Când face de două, de trei ori oftez, când a tras sufletul odată.*
940. *suspînă cînd plîngă prîa mult.*
954. *De durere, de necaz.*
988. *După plâns, suspînă [r], când plînge mult.*
B. oftez, de durere sau după cutare lucru.

S. oftez, e ota.
01. *fečoriu scuț.*
02. *...ke av jăc plîns.*
05. *am suskîră.*
06. *ș-adună sufletu ... și suskîră acși.*
08. *Și ș-adînt sufletu.*
09. *El suskîră.*
012. *Șe izdijăneș [r].*

03. *L-am afiat răzlipcăit.*
III. *Dacă prin întrebarea arătată în capitolul I (alineatul al doilea) nu puteam primi răspunsul în persoana întâi, atunci spun neam pronumele eu, lăsând pe informatori să completeze răspunsul. Pe hartă aceste răspunsuri n'au pronumele personal cu rostirea locală, fiindcă eu l-am pronun-*

țat sub formă „literară”.
Când după răspuns n'am făcut nici o mențiune în paranteză, în toate aceste cazuri forma verbală este în persoana întâi din singular, din prezentul indicativului. Celelalte persoane se disting fie prin pronumele personal care le precede, fie printr'un

număr pus în paranteză.
Deosebirea de înțeles între suspin și oftez le-am trecut în notele precedente. La examinarea acestora să se înă seamă de felul cum am pus întrebarea.

Scara 1:1.530.000

CASC „JE BĂILE” SĂ CAȘTE

[80]

I. Întrebare prin gest. Am căscat, imitând pe omul somnoros, apoi am întrebat: Seara, când îți-e somn și faci ce mine, cum zici? După ce primeam răspunsul, de obicei în persoana întâi din prezentul indicativului, în unele comune am mai întrebat și persoana a treia din singularul din prezentul subjunctivului. Întrebarea a fost pusă astfel: Cum zicești, EL A ÎNCEPUT SĂ... Mășină pe informatori să completeze fraza aceasta.

- II. 18. m-o lovit căscătu.
 51. am căscărezgăt(1).
 80. - di tyame.
 93. jo căsc nu se zice".
 280. - a somn".
 295. El a început și căscă/jăscă "să...".
 324. am acăscăt.
 341. și căsc(1), (m) căscă/jăscă(1).
 351. jă căscă/jă(prez).
 385. [w] o căscă/jăscă.
 391. "mi-e somn".
 406. o căscă/jăscă.
 418. căscă(1) să răcu ca băjloru (a).
 434. prinde-a căscă.
 459. cî jî- somn că jî-e somn".
 516. o căscă/jăscă.
 540. ca cîpli di căldură.
 558. [w] jăy căsc, și căște.
 590. o căscă/jăscă gura. Se zice și și căști.

637. am căscă/jăscă, n-i somn.
 772. a căscă/jăscă și jă a căscă.
 837. jăscă/jăscă a căscă.
 08. arhijă și hăscă(1).
 012. căscă(1); căscă(m); căscă(j); căscă(j);

III. Pe hartă am trecut persoana întâi și persoana a doua din singular din prezentul indicativului. Aoristul este reprodus numai atunci când informatorii au răspuns cu acest timp. Persoana a treia din prezentul subjunctivului urmează după formele din indicativ și se recunoaște prin conjuncția să. Prin cifre în paranteză am arătat persoana verbului în cazurile când pronumele personal n'a fost dat de informator.

În mai multe comune lipsesc din răspunsuri unele forme verbale, fiindcă ele n'au fost întrebat.

Din motive tehnice, uneori persoana a treia din prezentul subjunctivului este trecută în notele precedente.

ISTROROMÂNII
 01 mi se cyăscă, lui se cyăscă
 02 jo t cyăscu, jă au poșnit cāscu

S C R I T O R I		
B. căscă(1), să căște(1)	S. căscă(1), să căște(1)	A. căscă(1), căști(2), să căște(1)

AROMÂNII
 05 mini căscă(j) [aor], căscă(j) [1]
 06 hăscă(j) [1] [aor], tora hăscă(j) [1]
 07 hăscă(j) [1], hăscă(j) [1]
 08 jo hăscă, jă hăscă +
 09 hăscă(j) [1] [aor], mini hăscă(j)
 012 jo căscă(1), căști(2) +
 013 prizivăscă(j), -vês

MEGLENOROMÂNII

SCUIP „JE CRACHE”

1,2
[81]

I. Întrebare prin gest. Cum stam tu masă, m'am mișcat într-o parte, m'am prefăcut că scui și am întreat: Când faci așa, cum am făcut eu, cum zici? Pentru a primi răspunsul în persoana întâi din singular, în multe cazuri am spus pronumele persoanelor, persoana întâi (eu), lăsând pe informatori să continue.

II. 63. El scipe, noi scipăm.
93. El scipi, noi scipim.
214. El stupce.
229. El scupcă.
268. Șă lăsa o stropil, stropcștă i mai pișe prostișe.

306. El scup.
364. El stropcșe (prez).
366. El stropcșe (prez).
385. [κ] stropcșc, -pișcșt, -pișcșt, stropim [4].
516. [κ] stropcșt.
558. [κ] stropcșt, stropcșt, stropcșt.
571. El stropcșe.
616. El scupcșe.
639. [κ] scipii, scipii [2].
A. [κ] scupcșt, scupcșt.
012. El scupcșe.
013. El scupcșe.

III. După ce primeam prezentul din indicativ al acestui verb, tot sub această chestiune am întreat și substantivul SCUIPAT.

Pe această hartă am reprodus, din prezentul indicativului, numai persoana întâi și a doua, separându-le prin virgulă. Persoana a doua urmează întotdeauna după persoana întâi. În cazul când după primul răspuns subiectul s'a corectat, am arătat noua formă, punând după aceasta — deci în locul al treilea — răspunsul pentru persoana a doua (de ex. 795. 800).

În note am reprodus și câteva cazuri mai interesante de la alte persoane ale acestui verb.

ISTROROMÂNII
01 jo-m pflugni, lu j ~
02 jo voj pflugni, lu ver ~

S C R I T O R I		
B. scupj, scupj!	S. stupesc, [κ] scupj, stupesc!	A. scupj, scupj!

AROMÂNII
05 ascuk, ascuk
06 ascuk, ascuk
07 ascukj, ascukj!
08 ascukj, ascukj!
09 mini scukj, scukj!
012 jo scupes, lu scupes +
scukj, lu scukj!
013 scukj, lu scukj!

Scara 1:1.530.000

RUTENI
364 jo plujă
393 jo plujă

SĂCUI
186 en tîpoc
230 en cîpoc

CURG BALELE „LA BAVE COULE”

[1964]

I. Întrebare indirectă, completată prin gest. Cu degetul arătător am arătat cum curge saliva din colțul gurii spre barbă și am întrebat: Când doarme omul și îi curge așa din gură, cum ziceți?

II. s. Când dărmă cu dulce, adică atunci când „doarme cu plăcere”.

- 80. aj curg...
- 255. Se zice și la câni.
- 343. [x] cură.
- 470. și struțitu [a].
- 540. ...ca la cîni și turbăf.
- 554. și îi curg.
- 669. Sau bălile [a].
- 805. Îi curgă p-la "pe la" Kiyotyârja guri bale.

- 878. sau scuipăt.
- 932. [x] bălele [a].

02. Îi slîne din gura țîlîgă cînd dărmă.

III. Determinate de felul cum am pus întrebarea, cele mai multe răspunsuri încep cu pronumele personal enclitic (cazul dativ).

Gestul făcut a contribuit în mare măsură la spontaneitatea răspunsurilor.

Pentru formele verbului curge și pentru alte probleme (acordul cu substantivul, etc.) această hartă să se compare cu harta 74 (CURGE LACRĂMILE).

ISTROROMÂNII
01 slînele [a]
02 ...slîne ...țîlîgă +

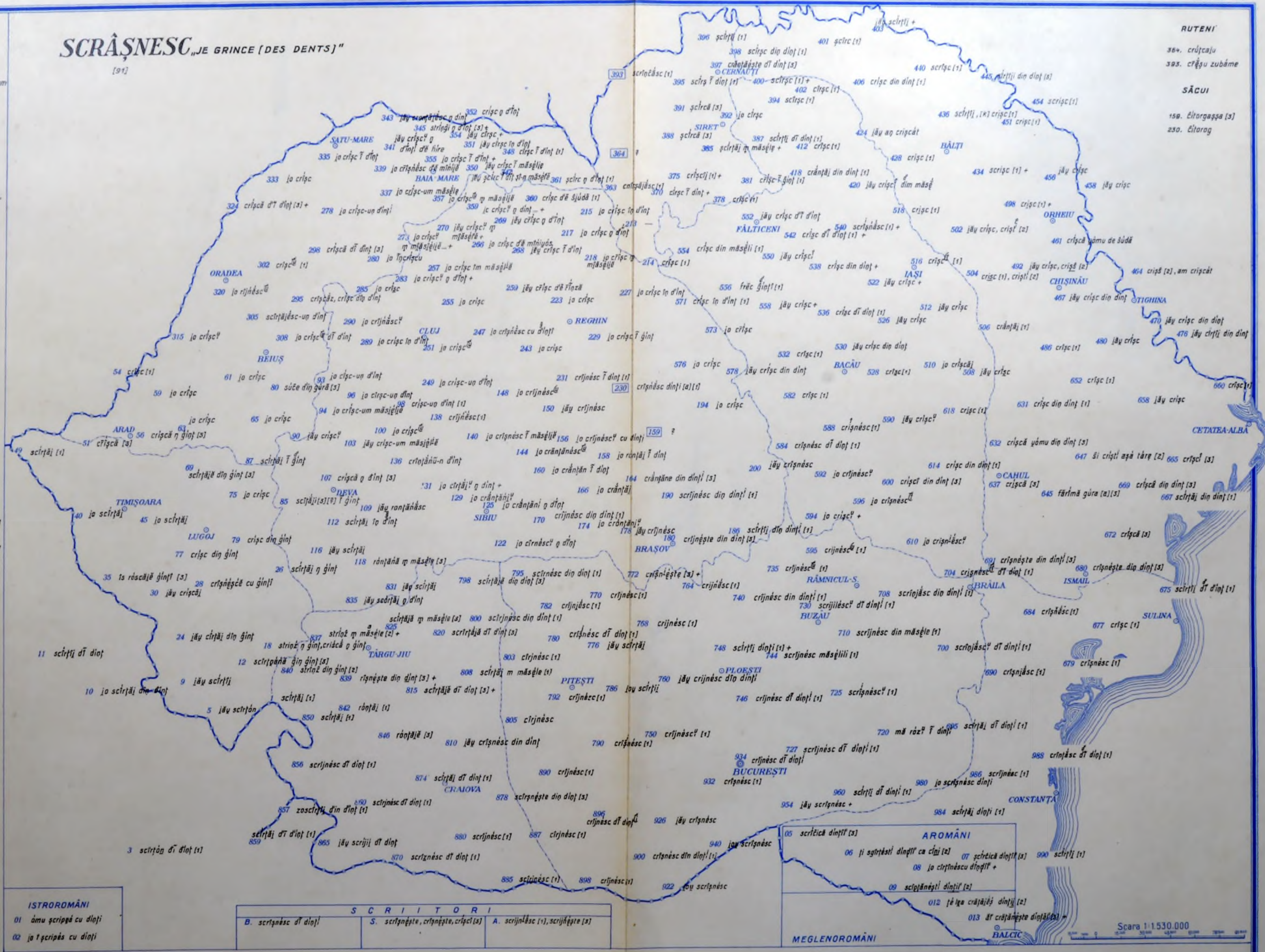
S C R I T O R I		
B. —	S. —	A. curg balele

MEGLENOROMÂNII
Scara 1:1.530.000

SCRĂȘNESCU „JE GRINCE [DES DENTS]”

[91]

- I. Întrebare indirectă. Am scrășnit din dinți și am întreat astfel: Când e omul mânios și face din dinți apă, cum ziceți în Faptul că scrășneam și eu din dinți producea plăcere subiectelor.
- II. scriș și ja scriș-un dinț.
270. scrășnesc și dinț
271. ... dă bîudă.
283. Și crișc și m măsșile.
324. Eu crișc dă fire "de manie".
345. Și crișc și scrișc cu dinți dă bîudă.
354. Când e omul mânios.
355. Și crișc și măsșile.
360. și măsșile.
370. Acela e un om rău.
375. am crișcăt.
385. [w] ja scriș din măsșile.
400. am scrișcăt.
405. Și crișc și scrișc din dinți.
434. El scrișc cu dinții.
498. El o scrișc să scrișc.
522. El să crișc.
538. Sau din măsșile.
540. am scrișcăt.
542. El să crișc.
558. Eu crișc din dinți.
584. Tu crișc, el crișc.
748. Sau măsșile.
772. Noi crișc.
815. Când ja scrișc.
837. Și scrișc și măsșile.
839. [k] gint.
954. Când e omul supărat.
98. În Băiasa scrișc din dinți.
913. Eu am scrișc.
- III. Printr'un număr în paranteză am arătat persoana la care se referă forma verbală.
- In note am reprodus numai câteva cazuri de fonetică și de morfologie pe care le-am crezut mai interesante.

ISTROROMÂNİ
01 omu scrișcă cu dinți
02 jo ț scrișc cu dinți

S C R I Ș C U R I		
B. scrișnesc d' dinț	S. scrișnesc, scrișnesc, scrișc [a]	A. scrișnesc [1], scrișnesc [2]

AROMÂNİ
05 scrișcă dinț [2]
06 și scrișcă dinț ca c[ă] [2]
07 scrișcă dinț [2]
08 jo scrișnescu dinț +
09 scrișnescu dinț [2]
012 jo scrișc dinț [2]
013 d' scrișnescu dinț [2]

Scara 1:1530,000

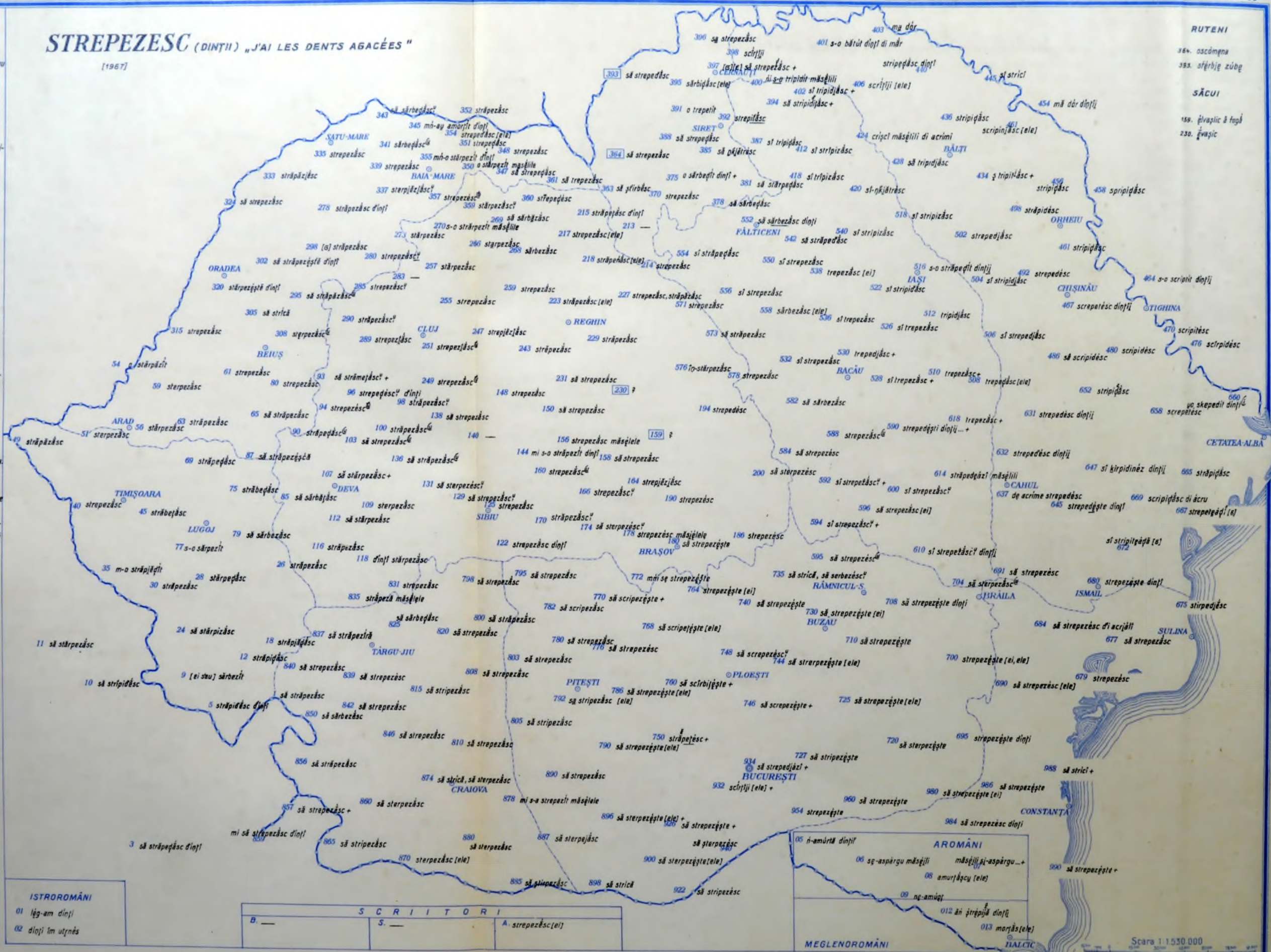
STREPEZESC (DINȚII) „J'AI LES DENTS ABACÉES”

[1967]

I. Întrebare indirectă, pusă astfel: Ce fac dinții dacă mănânci multe mere acre sau poame verzi?

- II. 83. și să străpășți.
- 107. și s-o țoșit.
- 375. Sau „măselele”.
- 394. „și dinții și măselele”.
- 397. Informatorul se îndolește de exactitatea formei pe care o comunică.
- 402. m-am tripidit.
- 434. s-o tripidit.
- 510. o trepezit.
- 520. s-o trepezit.
- 530. și strepezesc mășilele.
- 590. — dăci-săci (merele).
- 592. s-a strepezit.
- 594. ni s-o strepezit? mășilele.
- 610. n-o trepezit.
- 746. S'au strepezit.
- 750. s-au strepezit.
- 760. s-a scribițit.
- 770. s-a scripezit.
- 857. Mi s'au strepezit.
- 896. și să strepezști.
- 926. Când începe să scriție.
- 932. fățe strepez, adică vjărmuși "viermipari".
- 934. m-am strepezit.
- 986. [o] strepezesc de acrituri.
- 990. și să strepezesc.
- 07. — cîndu mică omu dulziami.

III. Răspunsurile primite trebuie examinate având în vedere felul cum am pus întrebarea. Informatorii, când au dat răspunsurile, se pare că s'au gândit de cele mai multe ori la dinți. Sânt însă și cazuri când se zice că strepezesc numai măselele. Prin pronume în paranteză am arătat că răspunsul se referă la măsele. Pronumele indică și persoana și numărul în care se află forma verbală.

ISTROROMÂNII
 01 lăg-am dinți
 02 dinți în uteră

SCRITORII		
B. —	S. —	A. strepezesc(e)

AROMÂNII
 05 n-amurtă dinți
 06 sę-aspărgu mășilele
 08 amurțăscu (ele)
 012 an țtrăpăișă dinți
 013 morțăs (ele)

MEGLENOROMÂNII

Scara 1:1.530.000

PIPĂIU „JE TÂTONNE”

[1330]

I. Întrebare indirectă, completată prin gest. Am întins mâinile cu degetele nefrate, imitând pe omul care pipăie și am zis: Noaptea, când e întuneric tare și intri în casă, ce faci cu mâinile, ca să nu te lovești de masă ori de scaune? Ca să primesc răspunsurile în persoana întâi din singular a prezentului din indicativ, am rugat pe informatori să-mi spună ce și când ar face acum aceasta.

- II. 3. I-am apipăit (+).
 10. am apipăit (+).
 11. am apipăit (+).
 49. am pipăit (+).
 93. numai i-o pipăit.
 245. jo bojbăjdesc, când „mă duc fără să știu unde și fără să vorbesc”.
 295. ... ca și „să” nu mă lovădesc.
 343. ... să nu mă lovădesc de ceva.
 347. ... așe ca și care-i vorb.
 385. și bojbăjdesc.
 388. El acipuj.
 398. am acipuj (+).
 420. am acipujit (+).
 461. —Pră să dai de lucru. El bojbăjeste.
 464. am acipujit (+).
 506. am acipăit (+).
 508. am bjbăit (+).
 526. am bjbăit (+).
 528. am bjbăit (+).
 536. am acipăit (+).
 552. am acipujit (+).
 556. am bjbăit (+).
 576. pi kipăite.
 582. am bojbăjdesc (+).
 590. El kipujesc.
 592. am bjbăit (+).
 595. am kipăit (+).
 618. am pipăit (+).
 647. Eu am acipujit și i-am găsit.
 675. am acipujit (+).
 677. [σ] acipuj (+).
 679. am kipujit (+).
 684. Eu „kipujădesc, când am dat de ceva”.
 695. am bjbăit (+).
 700. am kipăit (+).
 704. am bjbăit (+).
 708. am kipăit (+).
 710. am kipujit (+).
 720. am pipăit (+).
 733. am kipujit (+).
 740. am bjbăit (+).
 746. și umbliu d-a-diba.
 748. am pipăit (+).
 764. am dibuit (+).
 768. —să nu-m rup năsu, am pipăit.
 770. am pipăit (+). [σ] dibuj.
 776. am dibuit (+) și am pipăit (+), pipăit (+).
 782. am pipăit (+).
 786. am dibujit (+).
 790. am dibuit (+).
 792. am pipăit (+).
 805. am adibuit (+).
 846. pe pipăite.
 857. am apipăit (+).
 859. am apipăit (+).
 890. am adibujit (+).
 896. am pipăit (+).
 926. am apipăit, am dibujit (+).
 932. am dibuit (+).
 954. am apipăit (+).
 960. am acipujit (+).
 984. am kipăit (+).
 986. am bjbăit (+).
 990. am kipăit (+).
 990. am apipăit (+).
 06. —cu mâna s nu mi ngăjdesc.”

ISTROROMÂNI
 01 meg sîlatînda
 02 meg sîlatînda în șcură

S C R I I T O R I		
B. —	S. —	Apipăi

AROMÂNI
 05 pârăyăleș și ny-adârî livă
 06 jo ngăptje ahulesc...
 07 nyaptje ahulesc...
 08 ahulesc?
 09 ahulesc?
 012 ubidés
 013 +

MEGLENOROMÂNI

07. —cu mâna s nu mi ngăjdesc.” o mențione în paranteză. hartă, prezintă interes deosebit, fie în note am trecut mai ales răspunsuri pentru confirmarea unei forme fonetice, fie pentru particularități semantice.

013. Întru antuneric țigirés mânăle că si nu n-ăy dăy di tivă. Pentru a nu le confunda cu persoana întâi din plural, am arătat, printr-o cifră în paranteză, că răspunsul se referă la persoana întâi din singular. Aceste răspunsuri din note, comparate cu cele de pe

Scara 1:1530.000

MĂ SCARPIN. JEME GRATTE*

[136]

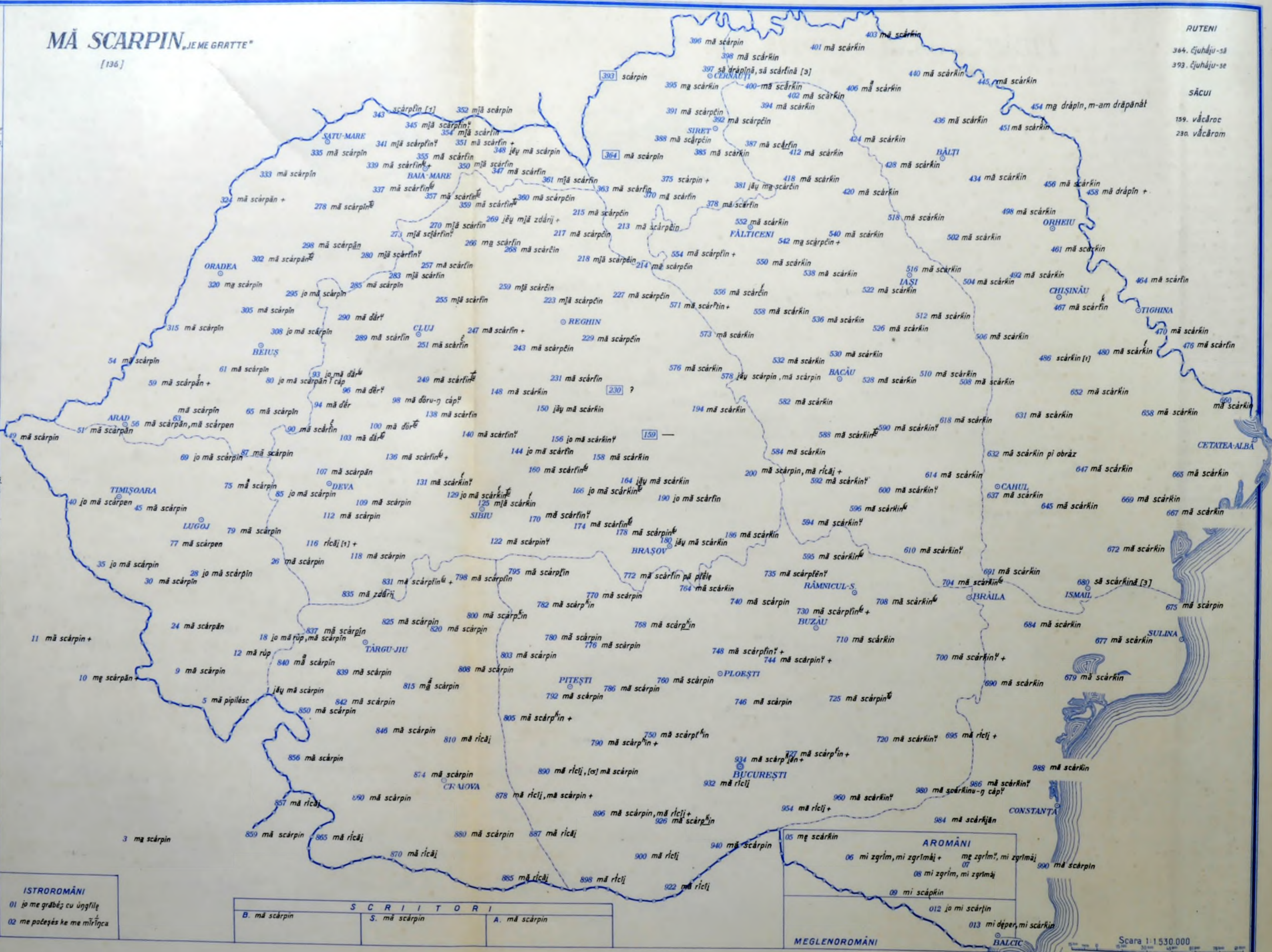
I. Întrebare prin gest. Am început să mă scarpin și am întreat: când te mândincă pielea și faci așa, cum zici?

- II. 10. m-am scărpinat.
- 11. el să mă scărpină.
- 59. m-am scărpinat.
- 116. mă răci rău [s]mă scarpin, e tot una?
- 136. m-aș scărpină de s-o făcăt zgrăbăuță
- 200. m-aș scărpină și hi s-a făcăt bubă.
- 247. m-aș scărpină lăre.
- 269. mă scărpin.
- 324. m-aș scărpinat.
- 339. heș scărfină-mă pă spăfă "ian"...
- 351. m-am pcrupiat scărfinindu-mă
- 'm'am umplut de sânge?...
- 375. că m-aș scărpinat.
- 458. m-am drăpănat.
- 542. m-am scărpinat.
- 554. m-am scărpinat.
- 571. m-aș scărpinat.
- 695. m-am răciit?
- 700. m-am scărkinat?
- 727. m-am scărpinat?
- 730. m-am scărpinat?
- 744. Și mă scobesc?
- 748. Și scărpin?
- 790. m-am scărpinat?
- 805. m-am scărpinat?
- 831. m-aș scărpinat?
- 878. "E tot una".
- 896. "E tot una".
- 934. m-aș scărpinat?
- 954. Mai des se zice mă scarpin, m-am scărpinat?
- 96. mi zgrimăi multu ca cindy-âm arin.

III. În reproducerea răspunsurilor am procedat ca în hărțile care cuprind verbe.

Chestiunea 136 a fost compusă din două părți: partea întâi MĂ SCARPIN și partea a doua MĂ SCĂRIU.

Materialul de limbă adunat pentru MĂ SCĂRIU, care se va publica necartografiat, este deosebit de interesant din punct de vedere lexical și semantic și aduce o contribuție importantă la interpretarea acestei hărți.

ISTROROMÂNII
 01 jo me grăbăz cu ینگیلے
 02 me počesês ke me mîrîța

S C R I I T O R I		
B. mă scarpin	S. mă scarpin	A. mă scarpin

AROMÂNII
 06 mi zgrîm, mi zgrîmăi + me zgrîm?, mi zgrîmăi
 07
 08 mi zgrîm, mi zgrîmăi
 09 mi scăpkin
 012 jo mi scărfin
 013 mi dēper, mi scărkin

MEGLENOROMÂNII

Scara 1:1.530.000

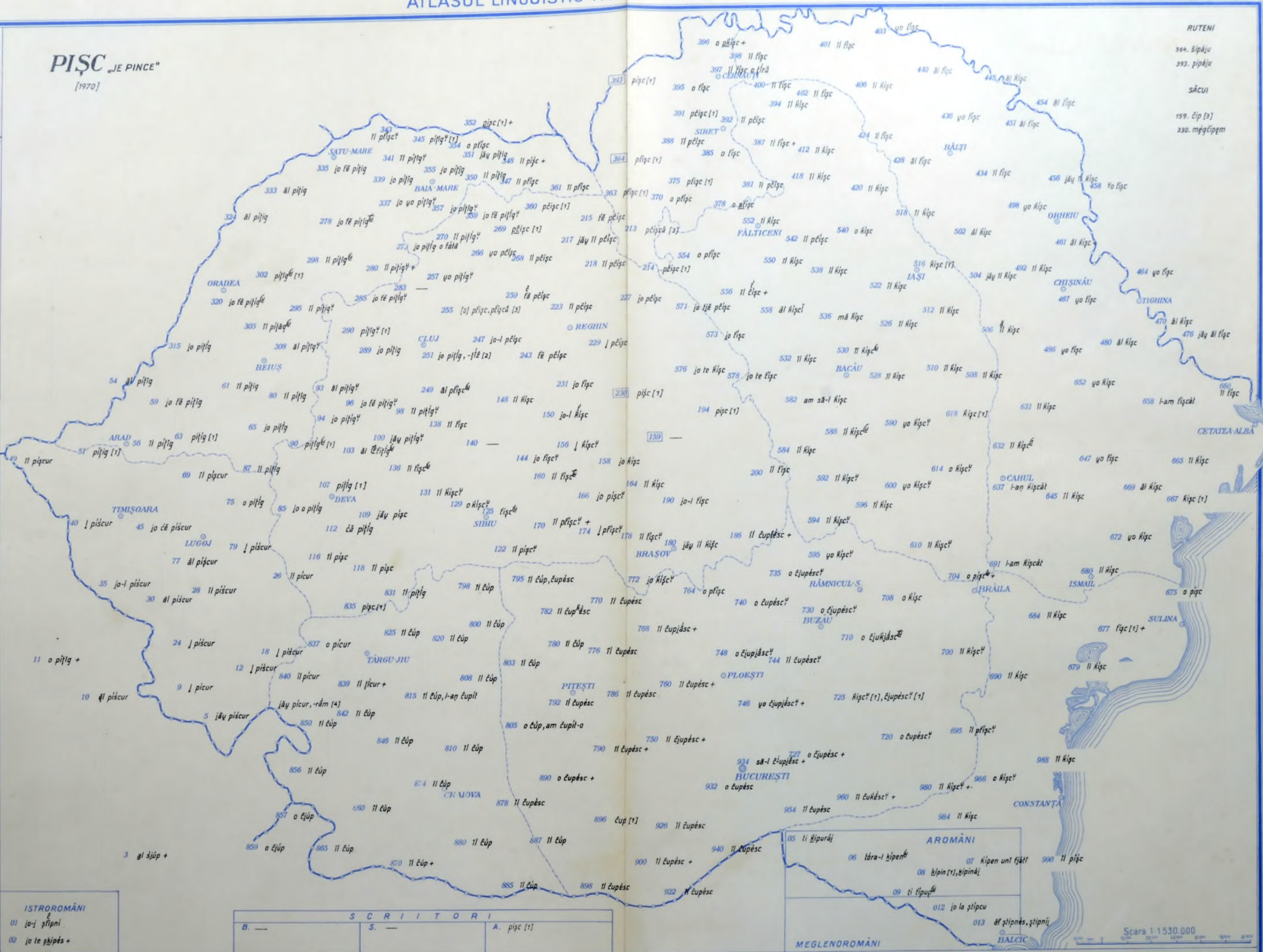
PIȘC „JE PINCE” [1970]

I. Întrebare prin gest. Am picat mâna mea sau a subiectului și am întrebât: Cum zici când faci așa unui bărbat sau unei nevaste?

- II. a. al *it*, l-am cupit.
- 11. am pișgăt-o și s-o ris mintor/imediat.
- 170. și pișc?
- 186. l-am cupit.
- 280. l-am pișgăt.
- 348. l-am pișcăt.
- 352. Nu se zice pișcă.
- 387. l-am pișcăt.
- 396. am pișcăt-o.
- 461. l-am pișcăt-o.
- 556. l-am pișcăt.
- 677. am pișcăt.
- 704. și o pișc?
- 727. am cupit-o.
- 746. am cupit-o.
- 750. l-am cupit.
- 760. l-am cupit.
- 768. l-am cupit.
- 790. l-am cupit.
- 839. l-am picurat.
- 870. îl cupit.
- 890. am cupit-o.
- 900. l-am cupit.
- 934. l-am cupit.
- 962. l-am cupit.
- 980. l-am pișcăt!

III. Am primit răspunsurile cu multă ușurință. Pronumele personale l-am reprodus numai în cazurile când el a fost dat de informatori. În paranteză, prin cifre (mai ales prin 1) am arătat persoana la care se referă forma verbală din răspuns (de ex. în punctele 1, 51, 107, etc.).

In note am mai trecut și alte forme interesante în legătură cu această întrebare.

ISTROROMÂNII
01 jo-j și pină
02 jo te și pină +

S C R I I T O R I		
B. —	S. —	A. pișc [1]

AROMÂNII
05 li și pină
06 lora-l și pină
07 kipea unt și pină
08 kipea [1], și pină
09 ti și pină
012 jo la și pină
013 al și pină, și pină

MEGLENOROMÂNII

Scara 1:1530.000

ARUNC „JE JETTE”

[1969]

I. Întrebare indirectă, completată prin gest.
Am luat un creion în mână, m'am prefăcut
că-l arunc și am zis: Când faci așa cu o
piatră, cum zici?

II. 1. În plural însă: zvirilim [a], -li [a], -li-
șcă [a].

5. lăbeș [a], lăbășă [a]; lăpădăș [a], voi
lăpădă [a]; lăbășă [a].

35. Și zbuturlesc, zvirilesc.

40. zviril [a], zvirle [a]; zvirilim [a].

215. Când arunc în sus, jo lip, când arunc
„jos”.

252. am zviril.

269. Și jo zvirilesc.

360. azviril [a], -virle [a]; virim [a], -virli [a],
azvir [a].

392. am azviril.

420. am zvirilil.

428. Când arunc cu mâna un băț „arunc”,
numai când se aruncă nutrețul”.

556. am zvirilil.

560. am improscat.

590. am zvirilil.

685. Și azviril, cum să nemereste „po-
trivește” mai repede.

744. am azvirilil.

760. Și azviril.

770. am azvirilil.

792. Și azviril.

798. Și ișy azvirilju, arunc.

837. „Tot una face” „au același înfeles”.

839. Mai des se zice arunc.

857. Sau azviril o piatră.

859. dădju cu piatră.

870. dădju cu ișy [cu creionul] de-azvirilja.

885. aruc [a], arucă [a].

890. „Nu se zice ASVARL”.

922. Și am dat cu piatră.

954. azviril, când arunc, de aici, culo”.

984. Sau arunc cu kijătri.

02. jo „am hilil în nebo”.

06. aruc [a], aruc [a], arucă [a]; arucim [a], ar-
căt [a], aruc [a].

07. aruc [a], aruc [a]; arucim [a], aruc [a],
aruc [a].

012. am moyinil.

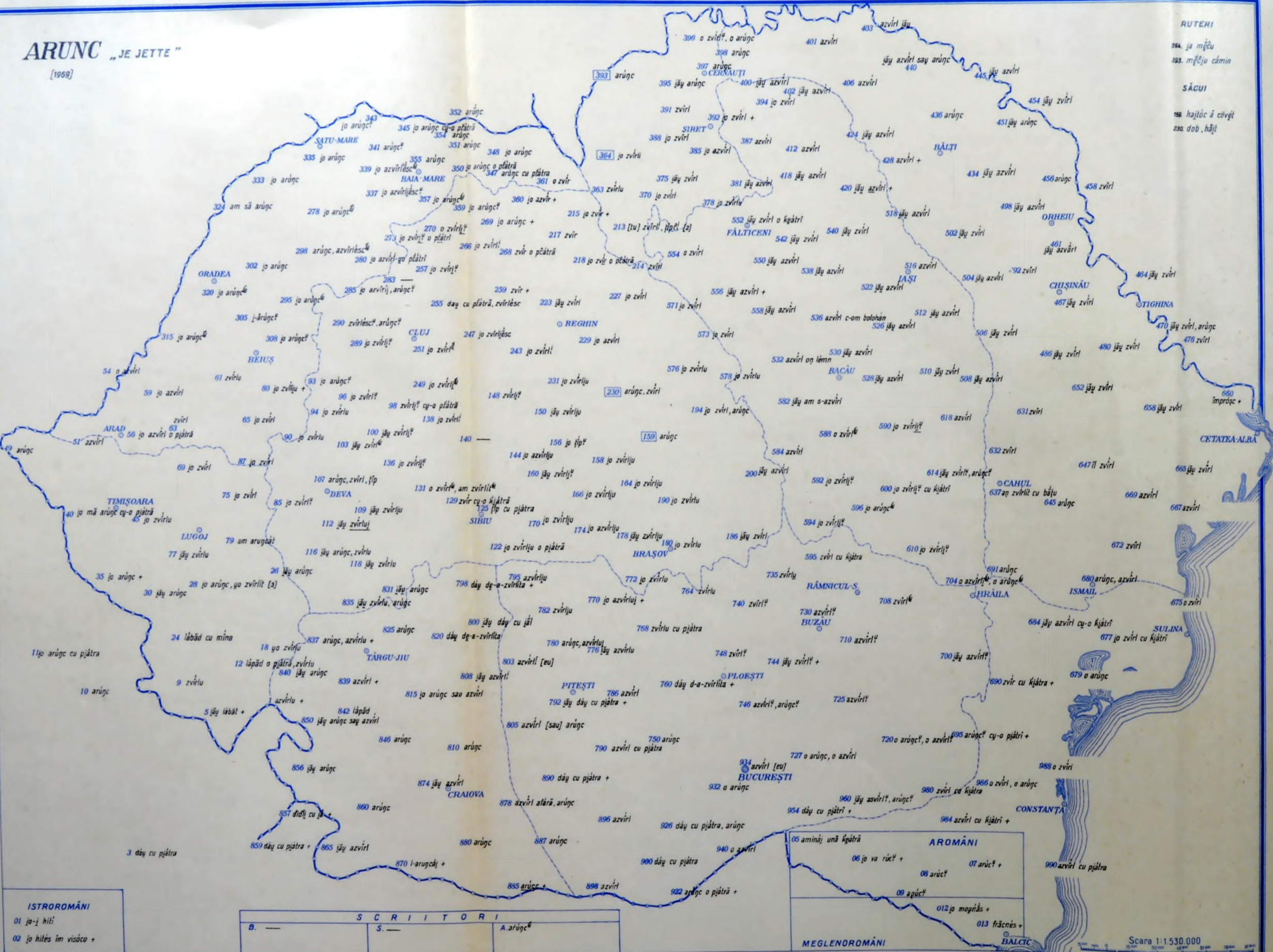
013. frăcnju cu kijătra.

III. Răspunsurile le-am primit ușor.

S'a răspuns de cele mai multe ori cu
persoana întâi din singular din prezentul
indicativului.

Prin cifre în paranteză am arătat persoana
la care se referă forma verbală înregistrată.
Această indicație s'a dat în cazurile când
răspunsul nu era în persoana întâi din sin-
gular și când forma înregistrată ar fi
putut da naștere la interpretări greșite.

Ordinea în care sânt trecute răspunsu-
rile pe hartă este cea pe care au fixat-o
informatorii când ne-au răspuns la întrea-
rea pusă.

ISTROROMÂNII
01 jo-î hilil
02 jo hilil im visăco +

S C R I I T O R I
B. — S. — A. arunc +

AROMÂNII
05 aminăj ună kijătră
06 jo va ruc +
07 aruc +
08 aruc +
09 aruc +
012 jo moyinăs +
013 frăcnăs +

MEGLENOROMÂNII
BALCIC

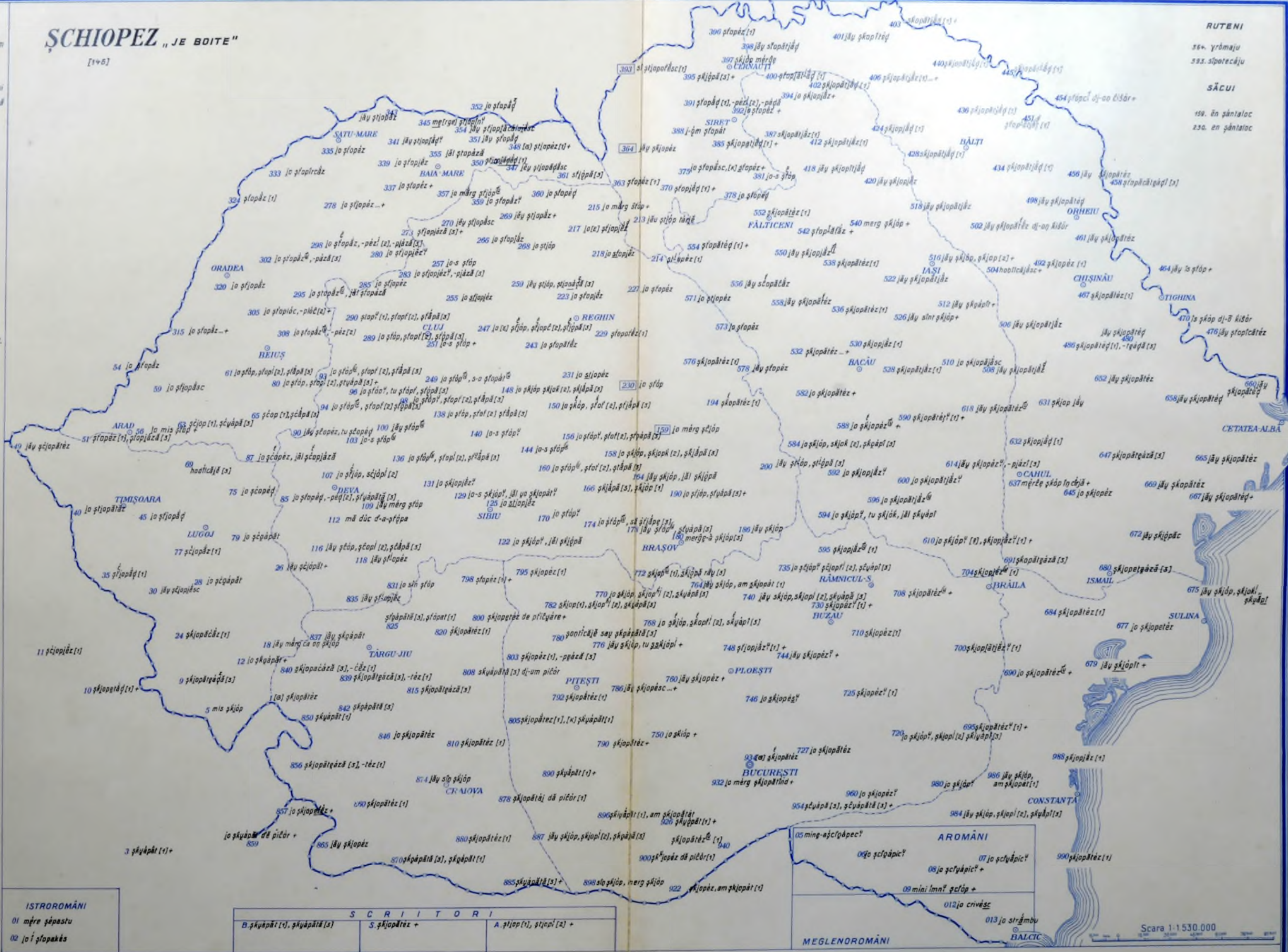
Scara 1:1.530.000

ȘCHIOPEZ „JE BOITE”

[196]

I. **Introducere istorică.** După ce trebuim cum se numește omul ȘCHIOPEZ (v. harta nr. 71), adăugăm: Când mergi ca el, cum zici? În câteva cazuri am spus informatorilor că și omului sănătos i se întâmplă des să meargă așa, mai ales când îi roade oțina.

- II. 3. am șchiopătat zicem -
10. am șchiopătat (v).
  12. jo mis șchiop.
  26. șchiopătat (s).
  38. șchiopătat (s).
  60. mē (rge) lāt șchiopln.
  100. șchiopătat (s).
  215. (w) șchiopătat (s).
  251. jo mārș șchiopln.
  269. El mārș șchiopln.
  273. El mārș șchiopln.
  278. — dē unu pfișor.
  305. El mārș șchiopln.
  315. — d-um pișor.
  337. mārș șchiopln.
  348. mārș șchiopln.
  370. și șchiopătat (v), șchiopătat (v), șchiopătat (s).
  375. say ao șchiop.
  385. (w) jo-s șchiop, șchiopătat (s).
  387. s-o șchiopătat (s).
  394. și șchiopătat (v).
  395. șchiopătat mārș.
  403. și jū șchiopătat.
  406. — d-oo kișor.
  454. șchiopătat di kișor (s).
  464. mārș șchiopln.
  504. și șchiopătat (v).
  512. El șchiopătat.
  516. șchiopătat (s), șchiopătat (w), pātāt (s), șchiopătat (s).
  526. jū ao șchiop.
  532. — d-oo kișor.
  540. șchiopătat (s), șchiopătat (v).
  542. am șchiopătat (v).
  554. am șchiopătat ca m-o ras o optiș.
  582. am șchiopătat (v).
  588. am șchiopătat (v).
  590. El șchiopătat.
  610. Mai des se zice ao șchiopătat.
  637. (o) șchiopătat (s), șchiopătat (s).
  667. și jū șchiop.
  679. am șchiopătat (v).
  690. am șchiopătat (v).
  695. ao șchiopătat (v).
  708. am șchiopătat (v).
  730. am șchiopătat (v).
  744. am șchiopătat (v).
  748. Sau șchiopătat (v), am șchiopătat (v).
  750. Sau șchiopătat (v), am șchiopătat (v).
  760. am șchiopătat (v).
  776. jū kișor.
  786. ... d-um pișor.
  790. și șchiopătat (v), șchiopătat (v).
  798. s șchiopătat (v).
  800. șchiopătat (v).
  837. am șchiopătat (v).
  859. am șchiopătat (v).
  885. și șchiopătat (s), am șchiopătat (v).
  892. șchiopătat (v).
  894. și șchiopătat (s), am șchiopătat (v).
  898. și șchiopătat (s), am șchiopătat (v).
  903. și șchiopătat (s), am șchiopătat (v).
  926. am șchiopătat (v).
  932. șchiopătat (v).
  954. și șchiopătat (s), am șchiopătat (v).
  95. șchiopătat (s).
  98. s șchiopătat (v).
  99. șchiopătat (v).
  99. mini imn mult.

ISTROROMÂNII
01 mārș șchiop
02 jo șchiopătat

S C R I T O R I		
B. șchiopătat (v), șchiopătat (s)	S. șchiopătat +	A. șchiop (v), șchiop (s) +

AROMÂNII
05 ming-șchiopătat
06 jo șchiopătat
07 jo șchiopătat
08 jo șchiopătat +
09 mini imn șchiop +
012 jo crivăș
013 jo șchiopătat

verbului din răspuns. Pe hartă, pentru a evita o aglomerare prea mare de forme, am trecut de la celelalte persoane ale verbului numai răspunsurile mai interesante. Notele completează des răspunsurile de pe hartă, arătând și interesante cazuri în rostirea informatorilor. Această hartă să se confrunte cu harta șchiop (nr. 71).

III. Am reprodus fără schimbări răspunsurile primite. Persoanele formelor verbale se disting prin cifre puse în paranteză. În cazurile când ele nu sânt însoțite de pronumele personal. În mai multe cazuri, pe lângă persoana întâi, am mai înțeles și alte persoane ale

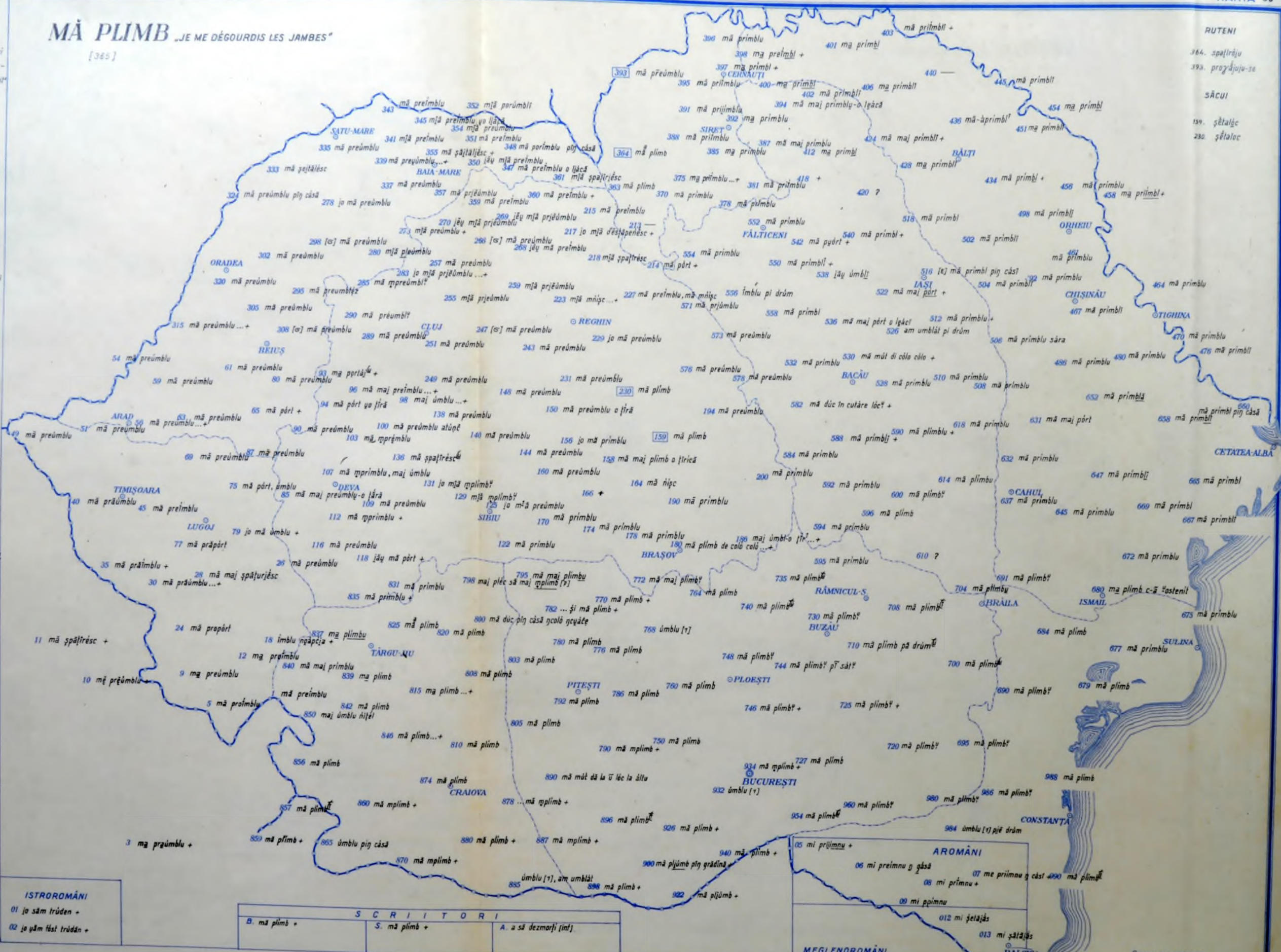
Scara 1:153.000

MĂ PLIMB „JE ME DÉGOURDIS LES JAMBES”

[365]

I. *Întrebare indirectă, pusă astfel: Când omul năre aici o treabă și umbli încoace și încolo, cum ziceți? În unele comune am adunat ca așa face omul când e cam înțepenit de lucru mult.*

- II. 3. *m-am primbliat.*
 10. *m-am prëumbliat.*
 11. *și mă prëumbliu.*
 18. *mă prëmbliu piș căsă de ustădit.*
 20. *...mis țără țăbărli.*
 25. *și mă spațtrësc.*
 26. *...pă răzăr.*
 45. *El s-o purtat.*
 79. *și jo umbliu.*
 93. *și mă plimbăi piș căsă.*
 96. *...că-s ustădit?*
 98. *...că-s ustădit?*
 112. *și mă spațtrësc.*
 118. *Se zice atunci, când omul e obosit și umbli prin căsă.*
 180. *...să-n lăsa lămurile "necazurile" din căp.*
 186. *...că sint prë obosit răy.*
 214. *m-am purtat.*
 217. *și mă spațtrësc.*
 223. *...că-s zărobliț.*
 272. *m-am prëumbliat?*
 283. *...o plicuț "puțin".*
 315. *...că mis ustădit?*
 339. *...că m-am urit a ședē.*
 355. *și mă prëmbliu.*
 360. *Is țără prëdăit.*
 375. *...să mă dislăpenesc.*
 397. *m-am primbliat.*
 398. *m-am primbliat.*
 403. *m-am primbliat.*
 416. *mă pört om Efic cin sint obosit.*
 424. *sau maj umbli.*
 434. *m-am primbliat.*
 458. *m-am primbliat.*
 512. *„Când merg pe drum țără de treabă”*
 522. *Nu se zice „lăma.”*
 530. *Is tradit țără.*
 540. *m-am primbliat pi la țără „lăși”*
 542. *m-am purtat.*
 550. *m-am primbliat, [m] primbliat.*
 582. *și si dăsi di vâli sau vini di divăli.*
 588. *m-am primbliat?*
 590. *m-am primbliat?*
 725. *m-am primbliat? nițel?*
 746. *m-am primbliat.*
 770. *m-am primbliat.*
 782. *am plecăi...*
 790. *m-am primbliat.*
 815. *...sau am umbliat pi cutăre loc.*
 835. *și mă pört.*
 846. *...cu țără sau țără țără.*
 859. *m-am primbliat.*
 860. *m-am primbliat, "când umbli degeaba".*
 870. *„Când sănt ostenit?”*
 878. *mă duc să... mă primbliat?*
 880. *„Când mergi țără treabă?”*
 887. *umbli dă țără piș colgă.*
 890. *[s] mă plimb, m-am primbliat.*
 898. *m-am plumbliat.*
 900. *m-am primbliat piș grădină.*
 922. *m-am plumbliat.*
 926. *m-am primbliat.*
 934. *m-am primbliat.*
 944. *Sau am mers.*
 948. *m-am primbliat.*
 950. *și mă primbliu „la munte se zice mă prëumbliu.”*
 01. *șam țără.*
 02. *șam voj o m/ya țără.*
 05. *Când umbli „prin căsă”.*
 07. *m-am primbliat mullu țără.*
 08. *mi primbli, mi țără.*

ISTROROMÂNI
 01. șam țără +
 02. șam țără truden +

S C R I I T O R I		
B. mă plimb +	S. mă plimb +	A. a să dezmarți (int)

AROMÂNI
 05. mi primbliu +
 06. mi primbliu o găsă
 07. me primbliu o căsi
 08. mi primbliu +
 09. mi primbliu
 012. mi țără țără
 013. mi țără țără

5. *și mă primbliu „la munte se zice mă prëumbliu.”*
 acestui verb, înregistrate în anchetă. Pro-numele personal arată că răspunsurile sânt în persoana întâi din singular.

Scara 1:1.530.000

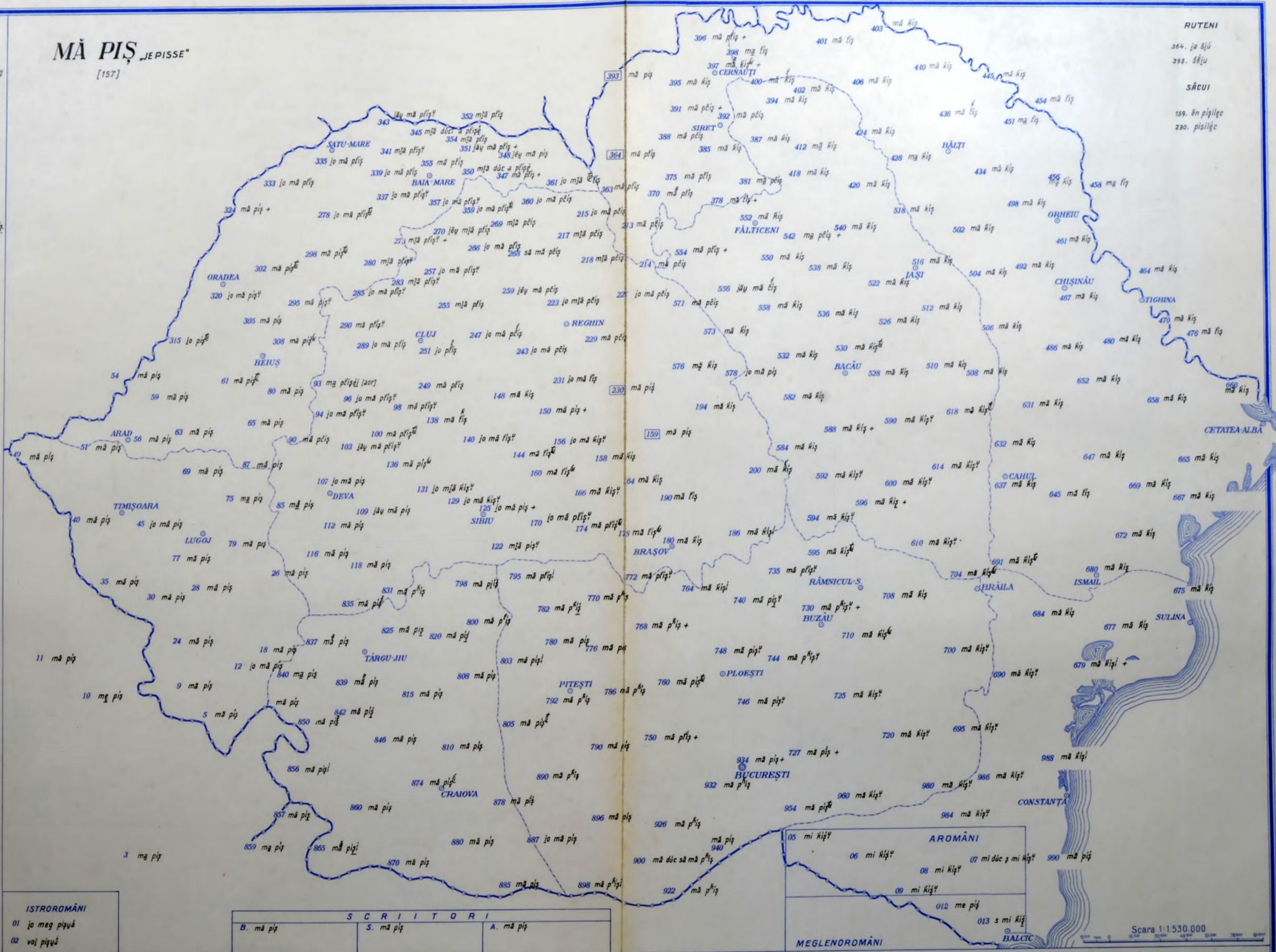
MĂ PIȘ „JEPISSE”

[157]

I. Întrebare indirectă: Când ai băut mult, cum zici când dai drumul apei din bășică?
Pentru a face pe subiect să răspundă cu persoana întâi, începem cu răspunsul cu pronumele personal, lasându-i apoi să continue.

- II. 125. [a] mă piș.
- 150. El să kișă.
- 273. m[ă] duc[ă] afără a piș[ă].
- 324. m-am piș[ă].
- 347. mă duc a piș[ă].
- 351. mă duc a piș[ă].
- 378. „Ceva mai modificat” se zice mă piș.
- 397. m-am piș[ă].
- 396. El să piș[ă].
- 397. Și mă piș, mă ud.
- 542. m-am piș[ă].
- 554. m-am piș[ă].
- 568. m-am kiș[ă].
- 596. m-am kiș[ă].
- 679. m-am kiș[ă].
- 727. m-am piș[ă].
- 736. m-am piș[ă].
- 750. m-am piș[ă].
- 768. m-am piș[ă].
- 934. m-am piș[ă].

III. În note am trecut câteva forme mai interesante, primite de la informatori cu ocazia anchetei.

ISTROROMÂNI
01 jo meg pișvâ
02 voj pișvâ

S C R I T O R I		
B. mă piș	S. mă piș	A. mă piș

AROMÂNI
05 mi kișv
06 mi kișv
07 mi duc ș mi kișv
08 mi kișv
09 mi kișv
012 me piș
013 s mi kișv

MEGLENOROMÂNI

Scara 1:1.530.000

MI S'A PĂRUT „IL M'A SEMBLÉ VOIR”

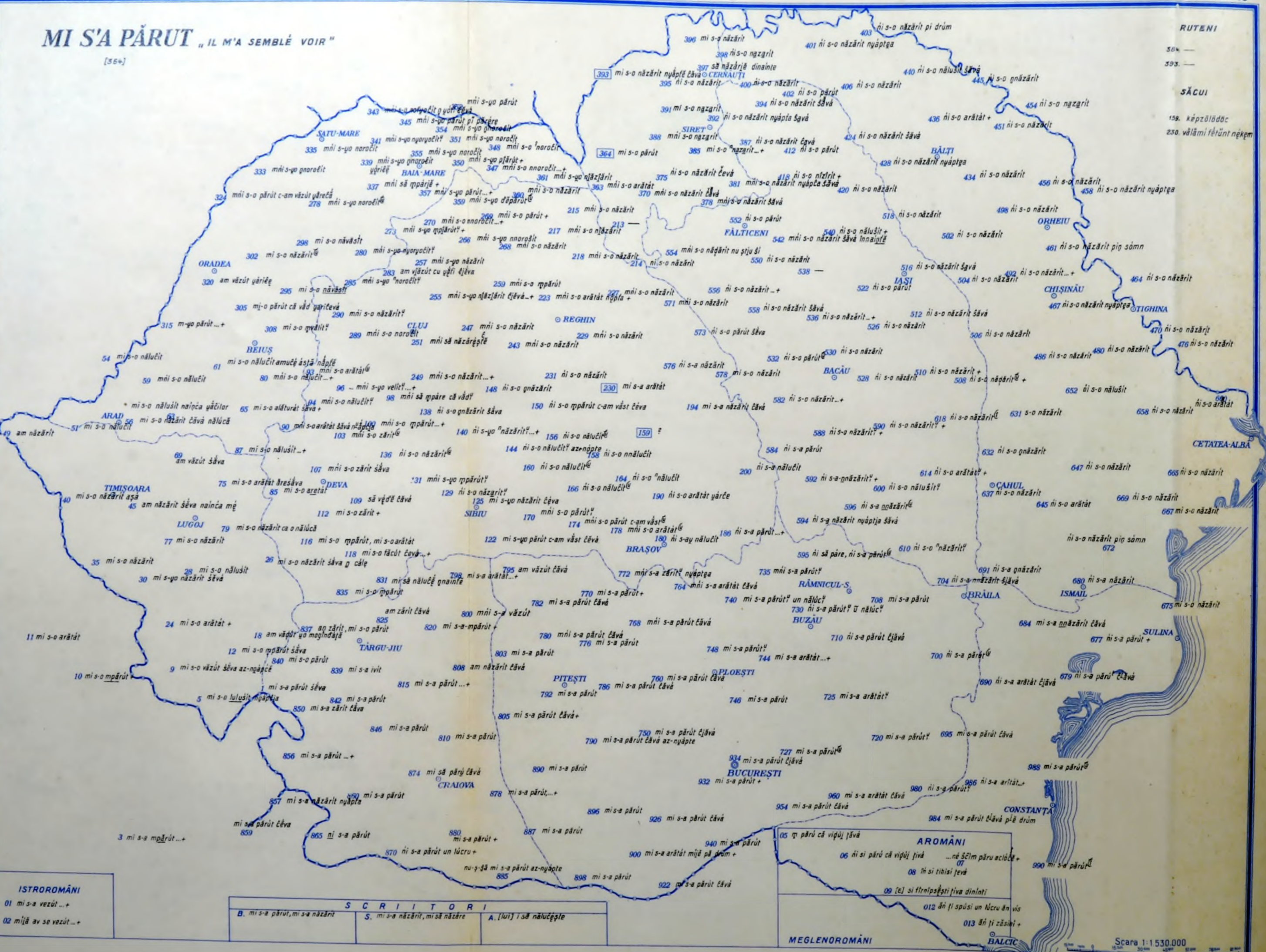
[356]

I. Întrebare indirectă, pusă astfel: Noaptea, când e întunec și mergeți pe drum, cum ziceți când parcați văzut ceva (vi s'a arătat ceva) înaintea ochilor, dar nu fost nimic?

II. S. ...c-am văzút șjăya đinaloțja ôkilor.

- 10. ăre să mi s'părăt?
- 24. [a] mi s-o nălușit.
- 65. „Am văzút”.
- 80. ...șjă vjričē năgru.
- 87. ...nășcu să ăz-năpłē.
- 96. nă șju čē mī s-vo velit' az-năpłē înaintē vâților.
- 100. ...șl n-o fost mīmīnīc.
- 112. mi urit c-am văzút șāvā.
- 118. ...naintrja vâților.
- 140. ...nă șju čē năpłja.
- 186. ...ca cind ar hi fost čēva.
- 223. și mī s-o năzărīt az-năpłē.
- 249. ...šāvā az-năpłē pļo žis', mī s-o năzărīt šāvā înaintē.
- 255. ...maintrja vâților.
- 269. și mī s-o năzărīt.
- 270. ...čjēva nnapōj vorī înaintē, mī s-đjēpărīt c-am auzit čjēvā, „dar n'am auzit nimic”.
- 273. mī s-vo nyořočit'?
- 315. ...c-am văzút vōřjējēvāčē și m-am spārīt.
- 337. și mī s-vo noročit vjřjē.
- 347. ...c-am văzút čēvā și n-o fyo nēmīnīc.
- 350. și mī-o rjāšjārīt vjřjēčjēvā.
- 357. ...c-am văzút čjēvā.
- 385. ...nă șju šj.
- 416. say n-o părūt šāvā.
- 436. și hi s-o năzărīt.
- 492. ...cā pārc-o trecūt nu-ș-šā. hi s-o părūt cā s-o auzit nu-șju-šā.
- 508. și hi s-o părūt?
- 510. și hi s-o nălușit.
- 536. ...šāvā pļ sōmn.
- 540. say năzărīt.
- 556. ...Innainčā vâților.
- 582. ...čāvā Innainčē mīj.
- 588. și hi s-o părūt?
- 590. și hi s-o nălușit?
- 592. și hi s-a părūt?
- 614. „Ror” se zice năzărīt?
- 677. și hi s-a năzărīt.
- 744. ...un năluč? mergīnd pā drūm?
- 770. și mi s-a năzărīt.
- 780. ...ca um fēj de nēgurā.
- 805. și mi se pāre čāvā.
- 815. ...c-am văzút în cutare loc čāvā. Dar nu t-am văzút bīne, dyar hān năzărīt.
- 820. și mi s-a făcūt pārerī.
- 856. ...nyāpłja pīn nēgurā.
- 870. și šjāy Innāzārītjē de cutare noaptea.
- 876. ...nă șju č-am năzărīt.
- 880. am avūt o pāřjē.
- 900. și mi s-a năzărīt mīj Innainčē.
- 932. pāřjē [ce] se aratā?
- 936. o aritānijj.
- 01. ...c-am vezūt nu-ș-řj.
- 02. ...ke yām nu șjā vezūt.
- 07. cīndu řjīm de yām čāja...
- 013. și ān řj řjāj, „mi s-a făcūt”?

III. Am reprodus fără modificări răspunsurile primite. Liniaea înlocuește și în această hartă apostroful și arată cuvintele rostite împreună de informatori.

ISTROROMÂNİ
01 mi s-a vezút ...+
02 mīj av se vezút ...+

S C R I T O R I		
B. mi s-a părūt, mi s-a năzărīt	S. mi s-a năzărīt, mi s-a năzēre	A. [luj] i s-a nălučjēte

AROMÂNİ
06 hi si părūt cā vjřjēj jāvā ...nē šjīm pāru acłōčē+
07 hi si tihisi jāvā
08 [e] si řřmāpšjēřjē jīva dīnłnti
012 ān řj spūsī un lūcru ān vis
013 ān řj zāšimī+
MEGLENDOROMÂNİ

Scara 1:1530.000

MĂ SPERIU „J'AI PEUR”

[165]

I. Întrebare indirectă: Noaptea, când mergi pe drum, vezi ceva, nu știi ce este, și te cuprinde frica, cum zici? Pentru a avea răspunsul în persoana întâi din singular, am adăugat, lăsând pe subiecte să mă completeze, următoarele: eu mă ... În câteva cazuri am pronunțat verbul sub forma rar întâlnită mă spaier. Dacă subiectul mă imita, eram convins că el e obosit.

II. a m-am spomîntat.

10. m-am spăriat.

16. Despre copil când tresare: spărie din somn și lipă.

40. Există obiceiul să skipe Ț. sin.

56. m-ă spăriat.

63. Tu că spări, să spărie [2].

164. s-o spăierat.

270. m-am spăriat.

290. Și mă lămu!

305. m-ă spăriat.

345. m-ă spăriat.

365. m-ă spăriat.

391. m-am spăriat.

571. mă săziată piș spărie, ce și când

le-ar lăia cu ceva.

590. m'am spăriat.

685. Pe drum. Din somn: am răsărit.

679. m-am spăriat.

704. E bine să stăi în sin.

785. Se scuipă în sin.

859. m-am spămintat.

890. Și prinde spăimi.

925. Și mi-ă frică.

932. m-am spăriat.

960. Sau n-ă frică.

990. Se scuipă în sin.

S. Și mă spării, însă niciodată spării.

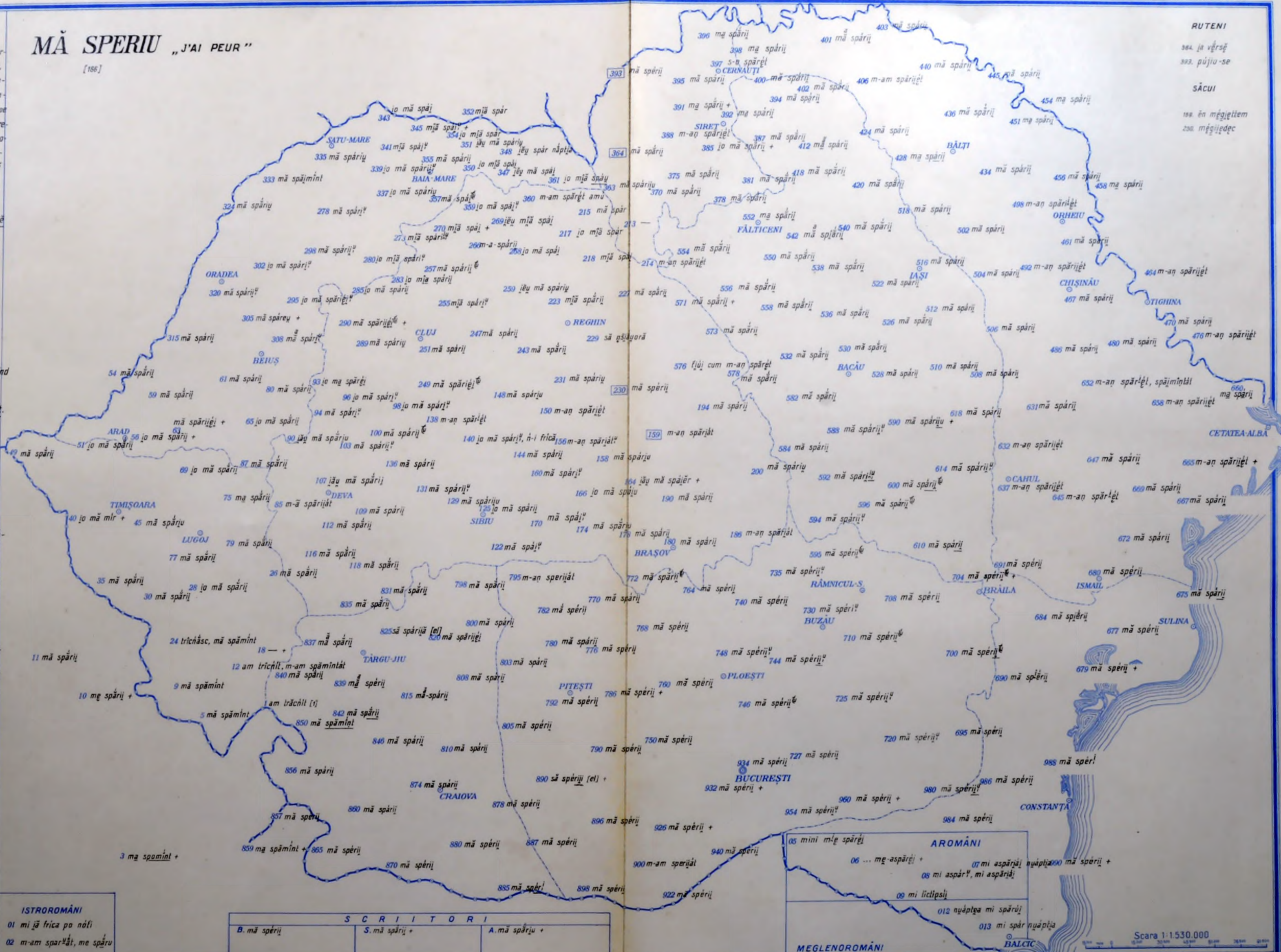
A. m'am spăriat.

06. cindu imnăm nyăptea călea...

III. În note am reprodus, dintre formele de perfect compus, câteva pe care le-am crezut mai interesante.

În multe părți există obiceiul de a scuipa în sân, dacă te-ai spăriat. Se crede că, scuipând imediat, nu te îmbolnăvești.

Această hartă trebuie completată cu materialul cules cu întrebarea 163 (Copiii tresare noaptea din somn).

ISTROROMÂNI
01 mi ă frica po năfi
02 m-am spăriat, me spăriu

S C R I I T O R I		
B. mă spării	S. mă spării +	A. mă spăriu +

AROMÂNI
05 mi ni m-ă spărie
06 ... m-ă spărie +
07 mi aspărie nyăptea
08 mi aspărie, mi aspărie
09 mi licțipsi
012 nyăptea mi spărie
013 mi spărie nyăptea

MEGLENOROMÂNI
SCARA 1:1.530.000

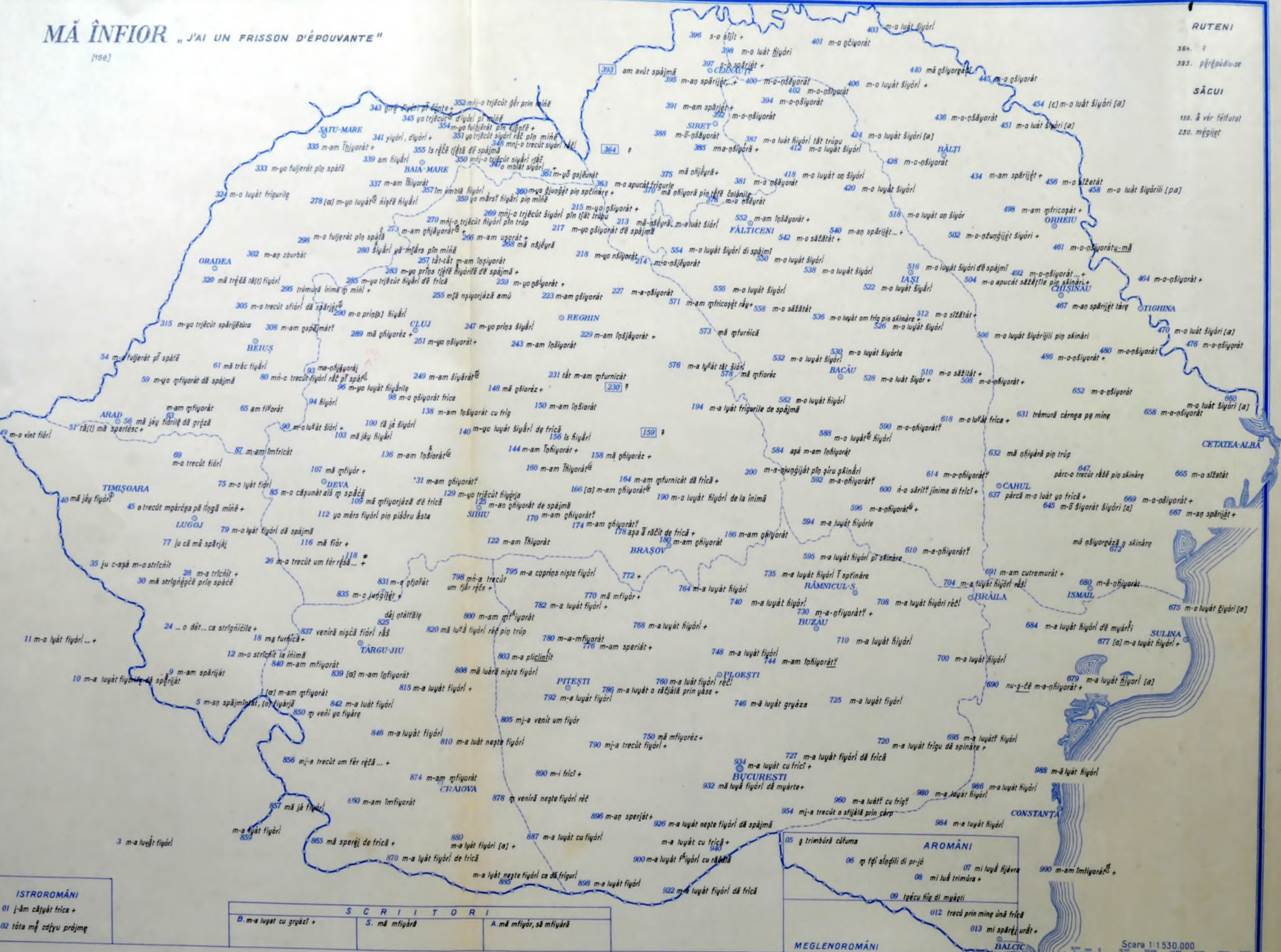
MĂ ÎNFIOR „J'AI UN FRISSON D'ÉPOUVANTE”

[160]

I. *Întrebare indirectă, pusă astfel: Săn-teji pe câmp și călcați pe piciorul descălțat pe un șarpe, cum ziceți când simțiți că vă trece ceva rece prin spate (spinare)? Când puneam această întrebare, tresăream și eu, imitând pe omul cuprins de fiori.*

II. n. — ori frict.

- 16. Și mă fuizără plo yasă.
- 24. ay c-o dat prin mină ca strigăciile când de prin carne și răcește sângele.
- 26. — pin inimă de spăjmă.
- 20. El s-o tricit.
- 45. Și m-ao scuturat.
- 51. cîn s-ardăcă pâr.
- 50. Și m-o scușă.
- 107. apă fiyori yo trecut pin mină.
- 116. m-am fiară.
- 144. Și m-o jușă.
- 148. m-am loșiyorât.
- 150. m-am loșiyorât.
- 164. Și (a) m-am oșiyorât.
- 178. (a) m-am oșiyorât.
- 215. Și m-yo scușă.
- 225. ūiyori.
- 231. mîi-o căsunăt lo spăfă, când „m-a luat un junghiu”.
- 259. yo trîcăt apă ū ūiyori pî mină.
- 266. De frică. De „măncare se zice numai m-am loșiyorât”.
- 273. Și m-am narjășă, (a) mîi-o trîcăt ūiyori pin eșăfă.
- 283. Și am amyorât de spărijă.
- 289. m-o cuprios ūiyori.
- 295. m-ao spărijă.
- 335. Și mă furnică.
- 341. mîi-o trîcăt ūiyori pî spăfă.
- 343. Și am avut d’oșuri.
- 347. — pin țefă eșăfă.
- 354. Și (a) yo trîcăt ūiyori pî mină.
- 360. „ūiyori mă lau numai de frig”.
- 375. m-o oșiyorât.
- 385. (a) o trîcăt ūiyori.
- 391. (a) m-o pîros ūiyori di frig, dacă „a degerat omul”.
- 395. ... tōcma ū-o mârș rîcșe pin skinare.
- 396. mă sîjăsc, când „mi aruncă o litră de apă pe pielea goală”.
- 397. (a) s-o oșiyorât.
- 406. ori scutur di țări și m-am spărijă.
- 434. mă gșur, m-o oșiyorât, „când mi-e frig”.
- 464. „Când m-am speriat tare de ceva”.
- Și m-o tăjăt pin skinare s-o mârș pîna-șă kișpăre.
- 486. Și (a) parcă ū-o mârș țărniș.
- 492. — lo skinare de țare s-ao spărijă.
- 498. (a) m-o luăt ūiyori (a).
- 502. Și m-o oșiyorât di spăjmă.
- 504. m-o săzătăt, (a) m-o luăt ūiyori.
- 508. Și o trîcăt oș ūiyori pî skinari.
- 510. Și m-o luăt ūiyori.
- 512. Când „a trecut ceva rece prin spinare”.
- Când văd ceva îngrozitor, m-o luăt ūiyori.
- 528. m-o oșiyorât.
- 536. Dar m-o luăt ūiyori de frig.
- 540. — apă de țări de m-o trîcăt o frăfă diaree”, s-ă țărță dușăgăstră.
- 542. Și m-o luăt nește ūiyori.
- 552. ū-o trîcăt ūiyori pin trup.
- 571. (a) m-am oșiyorât.
- 586. Și m-a trîcăt ūiyori.
- 600. „Nu se zice înfiorat”.
- 618. Și m-o oșiyorât.
- 637. (a) m-o oșiyorât ca de yo frică mare.
- 667. „Nu se zice înfiorat”.
- 669. Și m-o săzătăt.
- 677. că cîn a trîcăt o săzătăt rîci pin mini.
- 690. m-a luăt apă ca niște ūiyori.
- 691. Și a trîcăt yo cutremur, m-a luăt ūiyori.

ISTROROMÂNII
01 j-am căiyăt frica +
02 iată m-ă zăyă prōjme

S C R I T O R I
B m-a luăt cu grăz + S. mă mfiyără A mă mfiyără, s-ă mfiyără

- 720. „m-ao spărijă” de un șarpe.
- 730. Și m-a luăt ūiyori.
- 750. parcă m-a băgăt ținevă ūiyori rîci. Dar m-a mfiyorât frigurile (boala).
- 760. „m-ao fiyorât, când am văzut șarpele”.
- 770. m-a mfiyorât.
- 772. ca cîn mișăre o săbăyă rîcșe pîm mină.
- 776. Există obiceiul de a scuipa în sân,

- când se sperie.
- 782. „Când am călcat pe un șarpe”.
- 786. mă mfiyără friguri, zic „cei care zac de friguri”.
- 790. ūiyor rîcșe.
- 798. Și m-a trîcăt um vînt rîcșe pîm corp.
- (a) m-a luăt ūiyori.
- 815. m-a mfiyorât, j-ă mfiyorât.

- 835. (a) m-o oșiyorât om frig.
- 856. — pî inimă say pin carne.
- 865. parcă mă luăt ūiyori, când „vād ceva rău”.
- 880. m-am mfiyorât.
- 890. (a) m-a luăt ūiyori.
- 896. m-a luăt um ūiyori.
- 932. cînd a trîcăt ūiyori prin mină.

- 934. m-a luăt ūiyori.
- 940. (a) și ūiyori.
- 990. Și a trîcăt um ūiyori pîm mină.
- B. j-ă trîcăt ūiyori, m-a mfiyorât.
- 01. j-am vezut ur șarpe pac ay căiyăt frica.
- 06. În Samarina și Băiasa, mi cutrimurăj.
- 013. mi răstrimurăj.

III. Prin felul cum am pus întrebarea, m-am informati influențat asupra răspunsurilor, reușind totuși să arătăm răspândirea, sinonimela și unele sensuri ale verbului înfior.

Notele precedente completează răspunsurile trecute pe hartă.

Linioara înlocuiește apostroful și unește cuvintele care au fost rostite împreună de

Scara 1:1.530.000

ÎNCREMENESC (DE MIRARE) „JE SUIS FRAPPÉ DE STUPEUR”

[1520]

I. Întrebare indirectă, pusă astfel: Când vezi ceva ce n-ai mai văzut și rămâi o clipă nemișcat de mirare, cum zici atunci?

II. 11. Eu am să-l înmănesc.
24. Eu am glemnit că l-am făcut bûn.

26. am încremenit [r] când am văzut săvâ spăjmôs.
30. Și eu am înmănit.
31. Și am înmănit [r].
30. Ți drept am înmănit [r] alita m-am mîrîrî.

33. m-am uitat și am amerit și Ți uitat. m-am uitat mult ce minune e acolo... de am încremenit...
46. Și am încremenit [r].
140. ...tăre și tăt m-am încremenit.

164. ...cînd am văst așa țeva.
186. Și m-am îngrozit [r].
229. Noi m-am mîrîrî de tăt...
255. Eu am rîmăs ca... de spăjmîș.
259. Am rîmăs cîa țapîn.
268. ...c-am rîmăs încremenit.

273. Și eu am încremenit.
280. [s] încremenesc [r].
295. ...c-alita m-am mîrîrî.
315. ...Ți-am văzû.

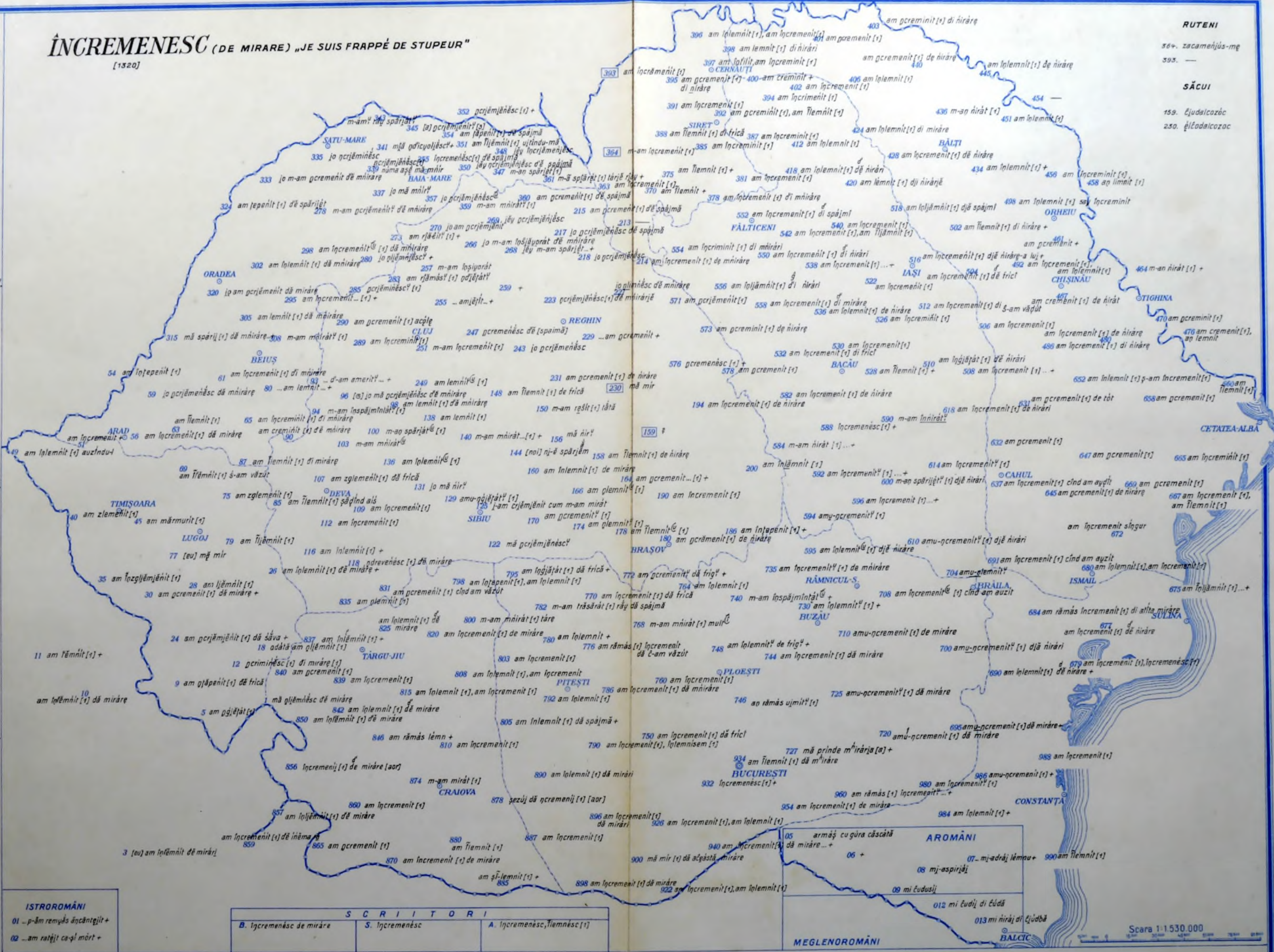
341. „In țajă cu ursul”.
352. Și rîșjârîesc [r] de spăjmîș.
361. [s] încremenesc [r].
370. Și am încremenit [r].
375. Și am încremenit [r].
400. Și am înmănit [r], am țapenit [r].
434. Și am glemnit [r].
461. Și am glemnit [r] de fric, de nîrîre.

484. aș rîmăs [r] cu gura căscată.
502. am gremnit [r] și-am aygî.
508. ... Ți jîstîrîe carî-am văgû-ș.
516. say și-am văgû.
528. say am încremenit [r].
538. ...cînd am văzû, am înmănit [r].
576. Și m-am nîrîr [r].
584. ...tăre cînd am văzû.
588. „Mai des se zice înmănesc [r].
592. ...cînd am aygî.
596. ...cînd am aygî cutîrî lucrî.
675. ...cînd am aygî că cutîrî a făcut lucrî ăsta.

690. Eu am încremenit.
695. „cînd am aygî ceva rău”.
727. Și am rîmăs încremenit [r].
730. încremenesc [r], înmănesc [r].
740. Eu am încremenit de fric.
748. Eu m-am înspăjmîntat.
772. Și am gremnit [r] de fric.
780. am încremenit [r].
795. Sau de mirare.
805. De mirare, de fric.
837. Și aș rîmăs înmănit [r].
845. Eu m-aș spăjmîntat.
885. Eu am și-gremnit.
932. Eu am încremenit de mirare.
940. ...cînd am văzû lucrî ăsta.
960. ...cînd am văzû.
984. Și am încremenit [r] de mirare.
988. Eu încremenesc.

01. ...Ți-am văzû nîște... Cuvîntul încremenit are înțelesul de „stupefiat”.
02. jo am văzû nîște pac...
05. jo m-aspărgî ahîl mîltu mi țevî lîmnu nu țujî s mi mîn dî loc.

07. mî-aspărgî ahîl mîltu..., nu mi minî dî loc dîp.
III. Am reprodus toate răspunsurile primite. În paranteză, prin cifre, am arătat persoana la care se referă răspunsul. Informatori ai răspuns, în majoritatea cazurilor, cu persoane înălți

ISTOROMÂNI
01 - p-âm remușă și-cîntîgîl +
02 - am rațîi ca-și mîrî +

SCRITORI
B. Încremenesc de mirare
S. Încremenesc
A. Încremenesc, înmănesc [r]

MEGLENOROMÂNI
05 armăș cu gura căscată
06 +
07 mî-adrîj lîmnu +
08 mî-aspîrîj
09 mî-Țudîșî
012 mî-Țudîșî dî Țudîșă
013 mî nîrîrî dî Țudîșă

din singular din prezentul indicativului. examinate pînănd seamă de felul
Constatăm acum că întrebarea arătată în cap.I ar fi trebuit să fie mai concretă, sugerând informatorilor lucruri sau întâmplări care fac pe om să încremenească sau să înlemnească de mirare.
Răspunsurile de pe hartă trebuie

Scara 1:1.530.000

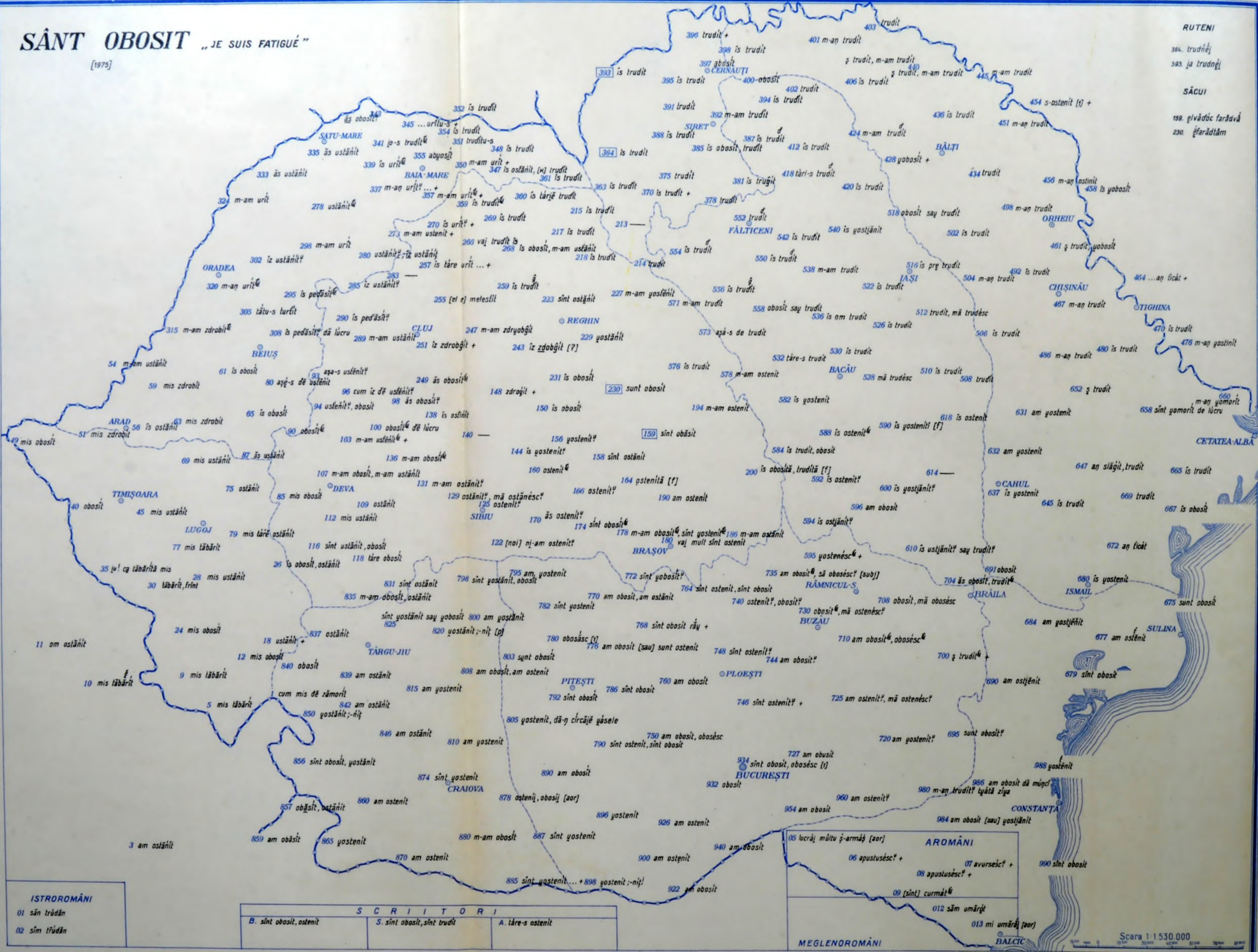
SÂNT OBOSIT „JE SUIS FATIGUÉ”

[1975]

I. Întrebare indirectă, pusă astfel: Când ai lucrat din greu toată ziua, cum zici că ești?

- 118. mă dâr gălile.
- 103. mă ustăhăsc.
- 148. "obosit".
- 251. Și m-am ustănit?
- 257. ... mă dâr țigăle țigănilie.
- 270. tare urât.
- 273. mă ustănesc.
- 337. mă dâr țigăle țigănilie.
- 345. vaj de mină că și ...
- 350. Ei so urit.
- 357. Și m-am trudit?
- 370. Și (bani) mărmurit de lucru.
- 386. "Mai inteligent" se zice obosit.
- 428. Atunci când omul lucrează, yostenit e atunci, când fuge.
- 454. "sânt ostănit".
- 464. an lucrat pîn-aș ficat.
- 595. am yostenit.
- 700. Sau am ostănit.
- 746. m-am nădușit mult, mă ostănesc.
- 768. Sau omorât rău de muncă, zdrobit rău, ostănit.
- 885. ... dă nu mai pot (eu).
- 06. apustusij tōra [r].
- 07. avursij [r].
- 08. apustusij [r].

III. Răspunsurile primite sânt în directă legătură cu felul, cum am pus întrebarea. În multe răspunsuri trebuie presupusă existența unui auxiliar (A FI sau A AVEA), deși informatorii au răspuns fără de acesta.

ISTROROMÂNII
01 sânt trūdân
02 sîm trūdân

S C R I I T O R I		
B. sînt obosit, ostănit	S. sînt obosit, sînt trudit	A. lăre-s ostănit

AROMÂNII
05 lucrăi multu ș-armăș [aor]
06 apustusesc +
07 avursesc +
08 apustusesc +
09 [sînt] curmăt +
012 sām umărit
013 mi umără [aor]

MEGLENOROMÂNII

Scara 1:1 530 000

RUTENI
364. trudităj
383. ja trudităj

SĂCUI
198. pîvâdoc farădăv
230. țărădiâm

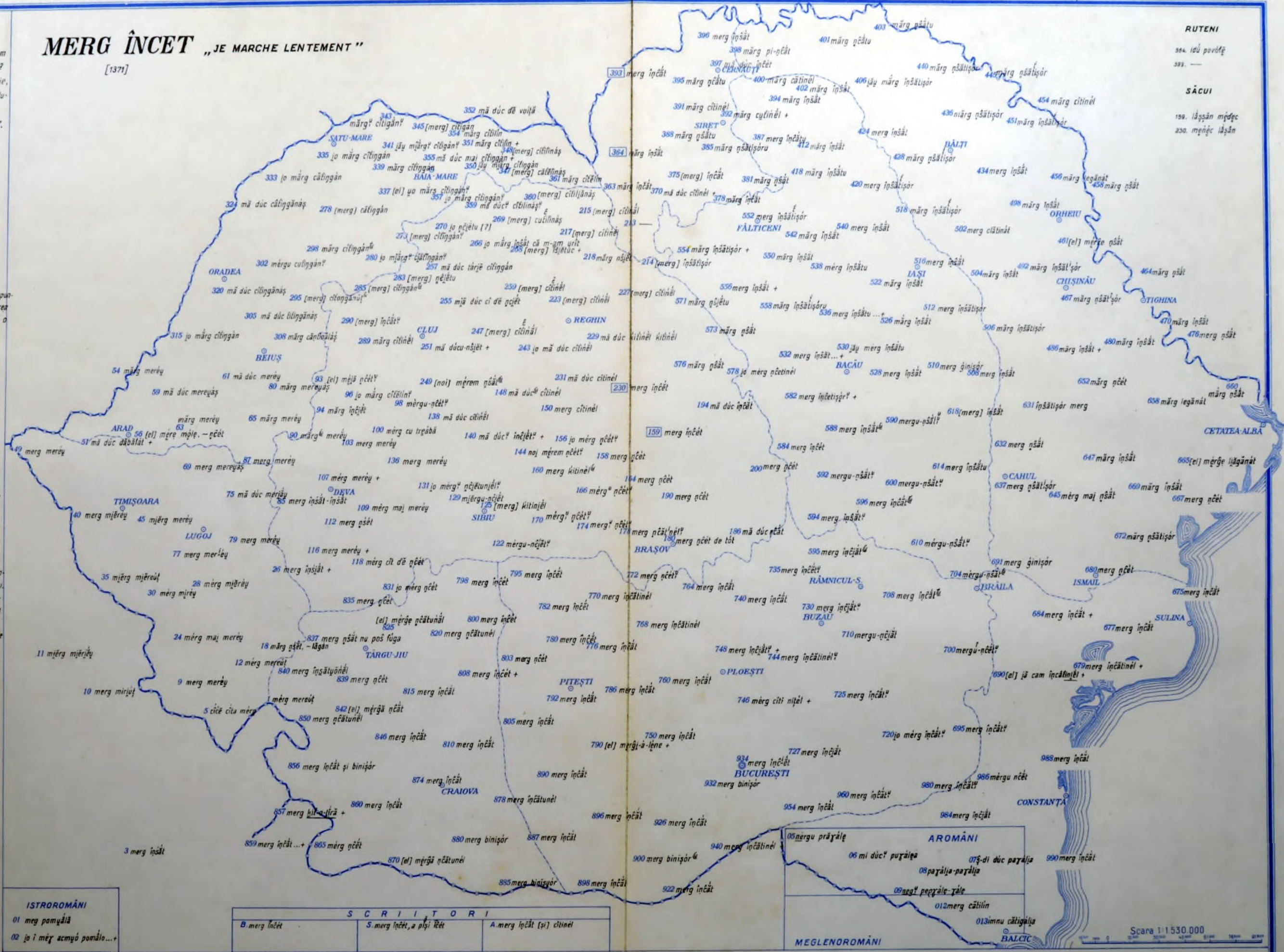
MERG ÎNCET „JE MARCHE LENTEMENT”

[1371]

I. Întrebare indirectă, pusă astfel: Cum zici când nu mergi repede pe drum? Pentru ca să fac chestionarea mai vioaie, ziceam: așa cum merge găngania [păduchele] aia pe om.

II. 26. *merg meruț, când „abia umblu”.*

- 61. Și *merușăș.*
  - 107. Și *șșăi!*
  - 116. Și *șșăi!*
  - 140. Și *șșăi!*
  - 251. (s) *șșăi!*
  - 268. Și *șșăi!*
  - 351. Și *șșăi!*
  - 355. Și *șșăi!*
  - 370. Și *șșăi!*
  - 392. El *șșăi!*
  - 488. Și *șșăi!*
  - 532. ... că mă dăr *șșăi!*
  - 536. ... *șșăi!* ...
  - 554. Și *șșăi!*
  - 556. Și *șșăi!*
  - 582. Și *șșăi!*
  - 679. Și *șșăi!*
  - 684. *șșăi!*
  - 690. „Nu e lute”. Și o treabă o face încet.
  - 746. [k] *șșăi!*
  - 748. Și *șșăi!*
  - 790. Și *șșăi!*
  - 808. Și *șșăi!*
  - 887. Și *șșăi!*
  - 899. ... ca omu dîpe „după” *șșăi!*
  - 940. Sau *șșăi!*
  - 94. ... *șșăi!*
- III. Răspunsurile sînt date în persoana întâi din singular din prezentul indicativului. În paranteză am trecut, mai ales în Transilvania, verbul pe care nu l-am notat în toate comunele anchetate.
- Adverbul încet prezintă variante formale și sinonime deosebit de interesante.

ISTROROMÂNI
 01 *mer pomușă*
 02 *jo i mîr acmîș pomălo...*

SCRITORI
 B. *merg încet*
 S. *merg încet, a plăi Rét*
 A. *merg încet [și] cîtinel*

AROMÂNI
 05 *mergu prăgăle*
 06 *mi duc purăle*
 07 *di duc purăle*
 08 *purăle-purăle*
 09 *mergu peprăle-tăle*
 012 *merg cătîlin*
 013 *imnu cătîgăle*

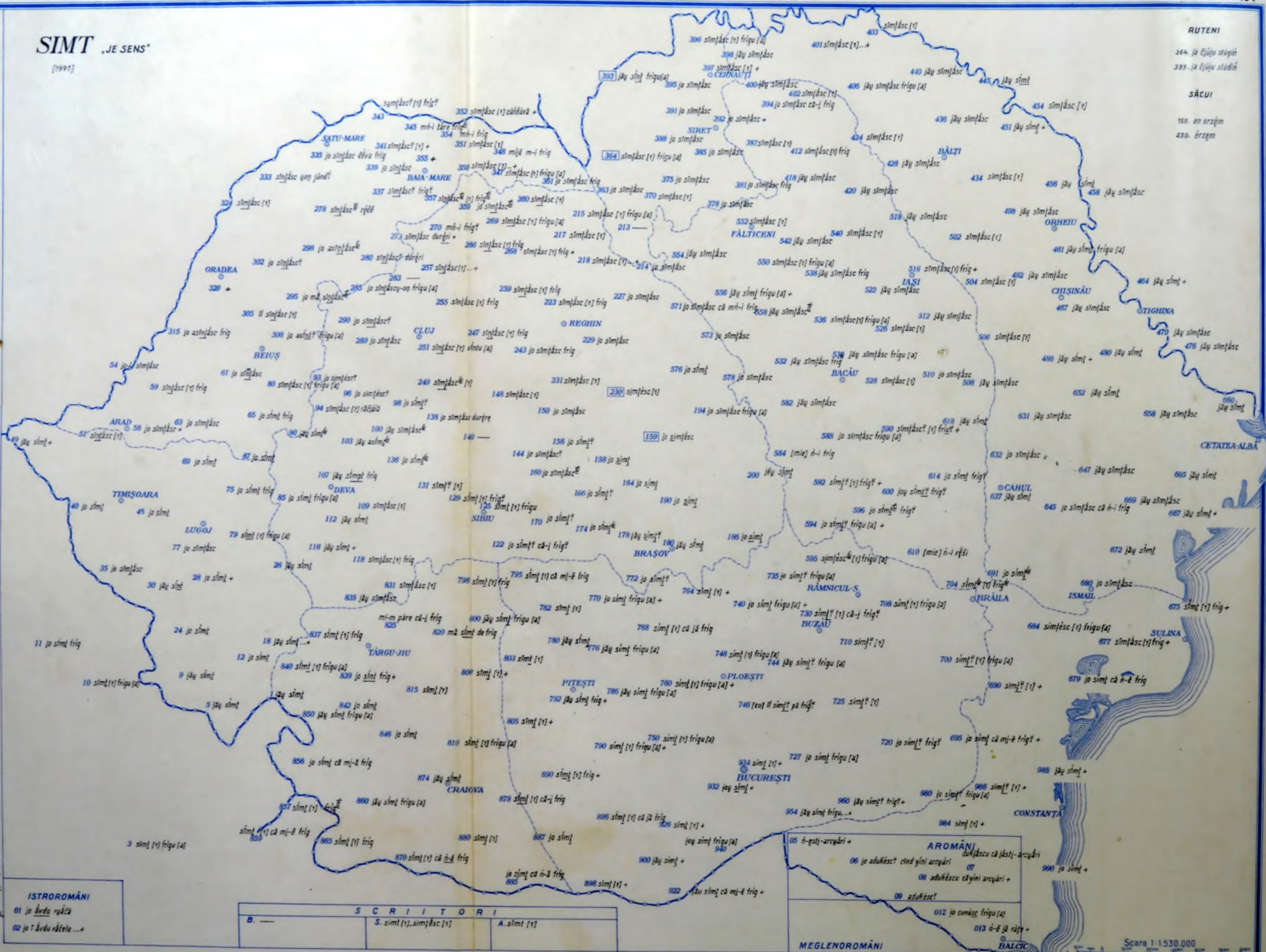
Scara 1:1530.000

I. Întrebare directă: Când [i]-e frig, cum zici EU SIMT, SIMȚESC sau altfel?

- 18. ...câ mă mîncă pîrecu [a].
26. Eu am simțit.
49. Eu am simțit.
56. Și eu simț frigu.
116. Și simțesc [r].
216. ...câ mî-i frig.
257. ...câ-m vîrî frigu [a].
268. Urî mă primă frigu[a].
275. Însă mî-i frig.
347. Și mî-i cap frig.
350. ...câ m-u mpuns cu cuțitu [a], când simt frig se zice mî-i frig.
352. am simțit frig [r].
392. aș simțit [r].
397. Și eu simț frigu [a].
401. ...câ-i strînc.
491. Eu am simțit.
444. orî simțesc.
406. Și simțesc.
515. Și mie n-i frig.
556. Eu am simțit frigu [a].
590. El e simțit.
592. Eu aș simțit frig.
594. Eu am simțit.
667. Și eu simțesc, e tot una.
675. Eu am simțit.
677. Și eu simț frig.
690. Eu am simțit.
695. Eu am simțit frigu [a].
740. Eu am simțit.
760. Eu am simțit.
764. Eu am simțit.
770. Și eu simț că mî-i frig.
790. Eu am simțit.
792. Eu am simțit frig.
805. Eu am simțit.
808. Eu am simțit.
839. El simte frig.
890. Eu am simțit.
898. Eu am simțit.
900. Eu am simțit.
922. Eu am simțit.
926. Eu aș simțit.
932. Eu aș simțit.
934. Eu am simțit.
954. ...șêru [a] sau căldura [a].
960. Eu aș simțit frigu [a].
964. Sau eu simț frigu[a], eu am simțit.
986. Eu am simțit.
988. Eu am simțit.
990. Eu am simțit.
02. ...pre lătîle jivôtu.
05. mî dîrî. „SIMT nu se zice”.
08. Pentru măi arcapere se zice sec.
013. M simt.

SIMT „JE SENS”

[1991]

II. Răspunsurile le-am primit în persoana întâi din singular din prezentul indicativului.
În cazurile când informatorii n-au început răspunsul cu pronumele personal, în paranteză am trecut o cifră, care arată persoana verbală (de obicei persoana întâi).
În note am trecut alte forme verbale, de la același timp sau de la alte timpuri, pe care le-au dat informatorii. Ele sînt interesante din punct de vedere fonetic, morfologic și semantic.
Aslăzi cred că ar fi fost mai bine dacă nu puneam în legătură această întrebare cu rîsusu, ci o grupam în două întrebări: a) Cum ziceți simt, simț sau altfel? b) Când ziceți așa?

ISTROROMÂNII

- 01 jo âvdu ruță
02 jo t âvdu râtele ...

SCRITORI

Table with 3 columns: B. —, S. simt [r], simțesc [r], A. simt [r]

AROMÂNII

- 05 n-patî-arcapări +
06 jo aduhesc. cînd yîni arcapări
07
08 aduhescu cî yîni arcapări +
09 aduhesc.
102 jo cumesc frigu [a]
103 n-ê jo răjt +

MEGLENOROMÂNII

Scara 1:1530.000

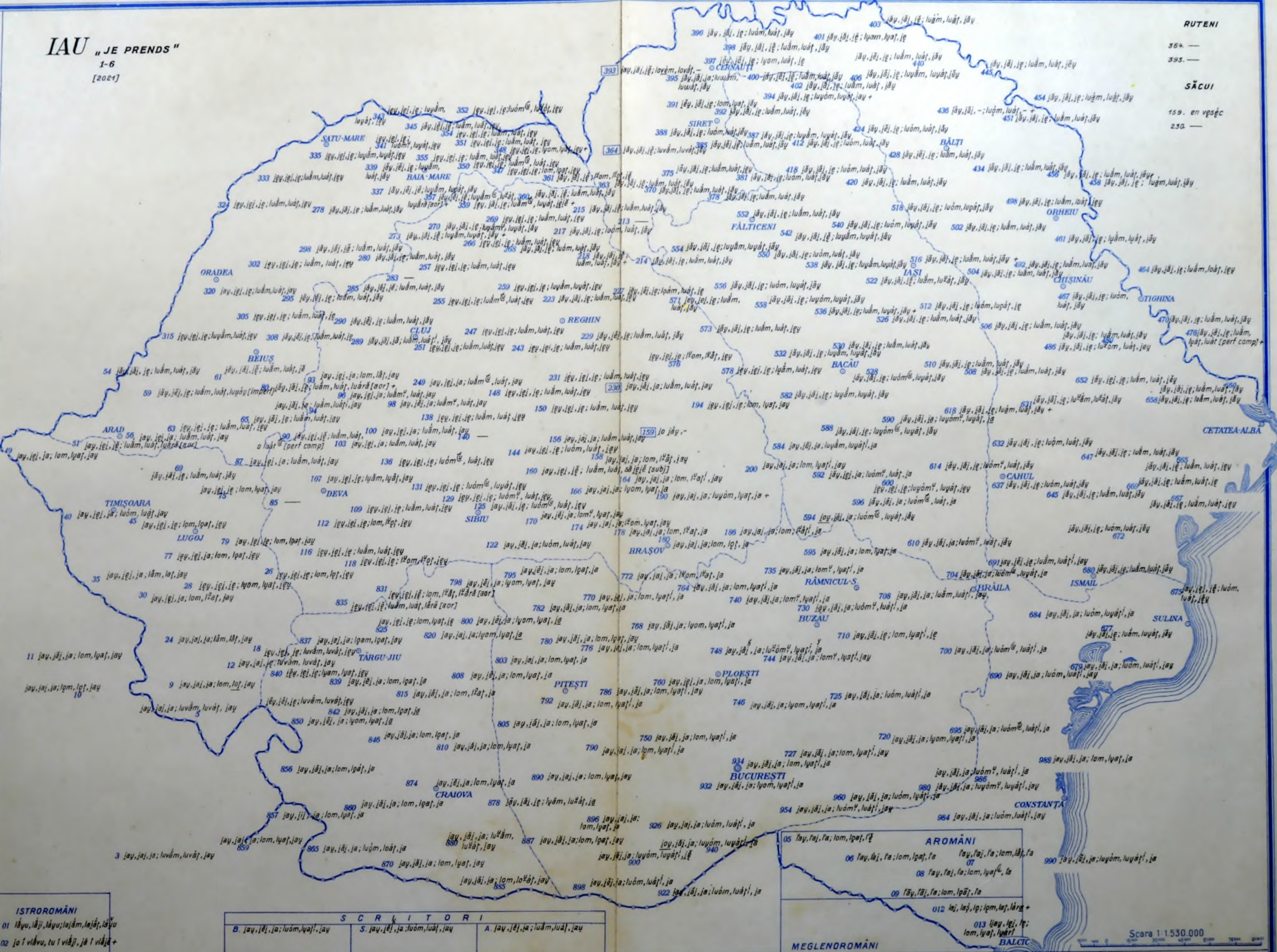
IAU "JE PRENDS"

1-6 [2021]

I. Întrebare directă: Când iei ceva cu mâna, cum zici? Pentru ca să ajut pe informator, începeam răspunsul cu pronumele persoanei întâi (eu). Informatorul completează răspunsul, iar eu spuneam, când era nevoie, pronumele persoanei la toate persoanele.

- II. ca. [i] [e] [a], [i] luă[ră] [aor].
190. [i] și [e] [a].
216. [i] [e] [a].
275. [i] [e] [a] hă[n]ile.
346. tu-m [i] [e], noi hă[n] lu[m], ei [e] [a].
357. [i] [e] [a] luă[ră] [aor].
359. [i] [e] [a] [i] [e] [a] [sub].
394. Ei și [i] [e] [a] [sub].
436. vray si [i] [e], vray si [i] [e], vray si [i] [e]; vray si lu[m], vray si lu[m], vray si [i] [e].
476. Ei yo luăt.
516. [i] [e] [a].
556. [i] [e] [a] [i], noi i-o luăm, voi i-o luă[ră], ei s-o [i] [e].
616. [a] [e] [a] [i] [e] [a].
02. noi i văm, voi i văt, [i] [e] i văt.

III. În harta aceasta reproducem toate șase persoanele prezentului din indicativ. După numărul cartografic, în dreapta, urmează imediat persoana întâi a acestui timp, apoi persoana a doua și a treia din singular. În formele din singular și cele din plural am pus totdeauna punct și virgulă. Pluralul urmează după singular, persoanele fiind separate tot prin virgulă, ca și în singular. Când la un răspuns lipsește o persoană, în locul ei am pus o linie mică orizontală, ca în cazurile când n-am pus o întrebare într-un punct. Pentru economie de spațiu, pe hartă n'am trecut formele pronumelui personal, care au însoțit des răspunsurile. Când din această paradigmă răspunsul unei persoane nu aparține prezentului, în paranteză am arătat timpul căruia îi aparține. Prin această mențiune nu înțelegem să influențăm pe cei care vor studia această hartă, fiindcă ar fi posibil ca aceste forme să aparțină totuși prezentului din indicativ. În note reproducem forme care n'au putut fi trecute pe hartă sau completăm unele răspunsuri cu particularități interesante ale pronumelui personal. Această grupare de șase forme verbale pe o hartă am făcut-o din motive de economie.

ISTOROMĂNI
01 [i] [e], [i] [e], [i] [e], luăm, luăt, [i] [e], [i] [e]
02 [i] [e] i văm, tu i văt, [i] [e] i văt +

SCRIBITORI
B. [i] [e], [i] [e], [i] [e], luăm, luăt, [i] [e]
S. [i] [e], [i] [e], [i] [e], luăm, luăt, [i] [e]
A. [i] [e], [i] [e], [i] [e], luăm, luăt, [i] [e]

AROMĂNI
05 [i] [e], [i] [e], [i] [e], luăm, luăt, [i] [e]
06 [i] [e], [i] [e], [i] [e], luăm, luăt, [i] [e]
07 [i] [e], [i] [e], [i] [e], luăm, luăt, [i] [e]
08 [i] [e], [i] [e], [i] [e], luăm, luăt, [i] [e]
09 [i] [e], [i] [e], [i] [e], luăm, luăt, [i] [e]
102 [i] [e], [i] [e], [i] [e], luăm, luăt, [i] [e]
103 [i] [e], [i] [e], [i] [e], luăm, luăt, [i] [e]

MEGLENOROMĂNI
012 [i] [e], [i] [e], [i] [e], luăm, luăt, [i] [e] +
013 [i] [e], [i] [e], [i] [e], luăm, luăt, [i] [e]

Scara 1:1.530.000

ȚIN „JE TIENS” [1300+]

I. Întrebare directă, completată prin gest: Am prins în mână creionul cu care scriam și am întrebat astfel pe informator: Cum zici, eu ȚIN, ȚĂU sau altfel?

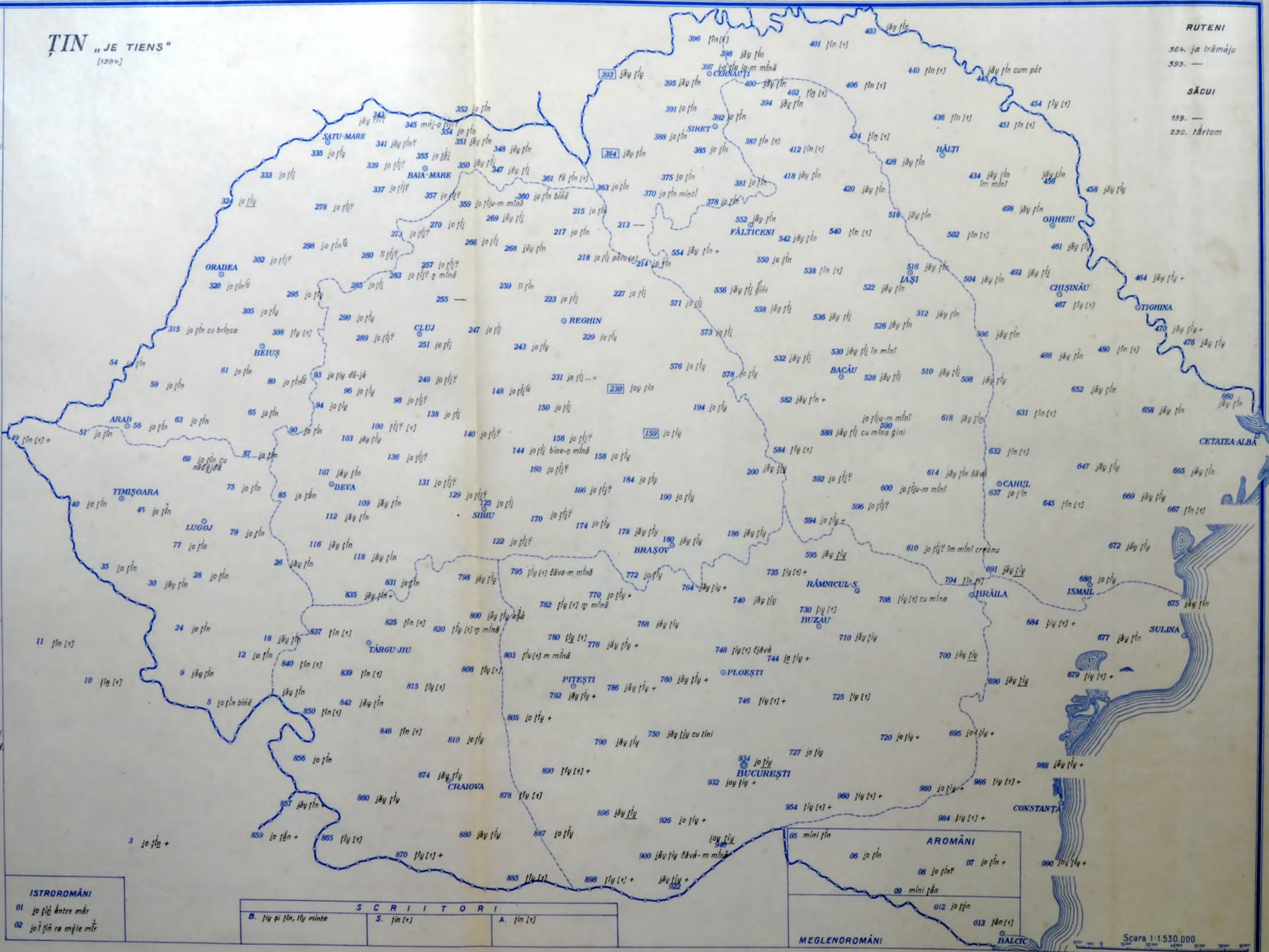
- II. 5. am ținut.
 49. tu țin.
 251. „de car să nu se răstoarne sau un capil în brațe”. „Cu mâna [a prind”.
 464. Eu am ținut.
 470. Și eu țin.
 554. „Rar se zice și [Țy] [+].
 582. Eu am ținut.
 594. Eu am ținut.
 679. Eu am ținut.
 684. Eu am ținut.
 695. Eu am ținut.
 720. Eu am ținut.
 735. Eu am ținut.
 744. Eu am ținut.
 746. Eu am ținut mult [Ț] la ține.
 760. Eu am ținut.
 764. Eu am ținut.
 770. Eu am ținut.
 776. Eu am ținut.
 786. Eu am ținut.
 792. Eu am ținut.
 805. Eu am ținut.
 835. tu țin.
 857. Eu am ținut.
 859. Eu am ținut.
 870. [Ț] [+].
 890. Eu am ținut.
 898. Eu am ținut.
 922. Eu am ținut.
 926. Eu am ținut.
 932. Eu am ținut-o.
 954. Eu am ținut.
 960. Eu am ținut.
 980. Eu am ținut.
 984. Și eu țin.
 986. Eu am ținut.
 988. Eu am ținut.
 990. Eu am ținut.
 07. Eu am ținut.

III. Gestul făcut a ușurat mult primirea răspunsurilor.

Cele mai multe dintre răspunsuri au pronumele personal, fapt care permite imediată identificare a persoanei la care se referă forma verbală.

Când lipsește pronumele, printre cifre pusă în paranteză am arătat persoana la care aparține răspunsul.

Pe hartă am trecut persoana întâi din singular din prezentul indicativului. În note am reprodus și alte forme verbale de la același timp sau de la alte timpuri, interesante mai ales din punct de vedere fonetic.

ISTROROMÂNI
 01 jo Țin între mâr
 02 jo Țin ra mârle mâr

S C R I T O R I		
B. Țy și Țin, Țy mînte	S. Țin [+]	A. Țin [+]

AROMÂNI
 06 jo Țin
 07 jo Țin +
 08 jo Țin?
 09 mîni Țin
 012 jo Țin
 013 Țin [+]

MEGLENOROMÂNI
 BALȚIC

Scara 1:1.530.000

SPUN „JE DIS”

1, 2, 3, 4, 5
[2105]

I. **Întrebare directă:** Cum zici eu **SPUN?**
 Pentru ca să primesc răspuns și la celelalte persoane, am spus informatorilor pronumele personal (tu, el, noi, voi, ei), lăsându-i pe ei să completeze răspunsul.

II. **Răspunsurile pentru persoana a treia și a șasea se pare că aparțin subjonctivului.**

- 93. Voi **spun**!
- 100. Ei să **spună**.
- 305. Ei **spună** (imperf).
- +61. și eu **spun**.
- 502. Voi **spun**!
- 522. Persoanele 3, 4 și 6 ar putea fi din imperfectul indicativului.

- 614. [x] eu **spun**!
- 998. Voi **spun**!
- 998+. și eu **spun**.
- 01. Noi **spun**, voi **spun**, ei **spun**.
- 02. **no** **spun**, **voi** **spun**, **ie** **spun**.
- 05. **Noi** **f-aspunem**, **voi** **f-aspun**, **ei** **f-aspun**.
- 06. **Noi** **aspunem**, **voi** **aspun**, **ei** **aspun**.

- 07. **Noi** **aspunem**, **voi** **aspun**, **ei** **aspun**.
- 08. **Noi** **aspunem**, **voi** **aspun**, **ei** **aspun**. Se zice și **dic**, **dici**, **dici**, **dici**, **tem**, **te**, **dici**.
- 012. **Noi** **spunim**, **voi** **spun**, **ei** **spun**.
- 013. **Noi** **spunim**, **voi** **spun**, **ei** **spun**.

III. În această hartă reproducem cinci forme verbale din prezentul indicativului. Răspunsurile primite pentru persoana a doua din plural (voi **spuneți**) nu le-am reprodus, evitând prin aceasta o hartă prea încărcată. În note am arătat câteva cazuri în care persoana a doua se deosebește de persoana întâi din plural.

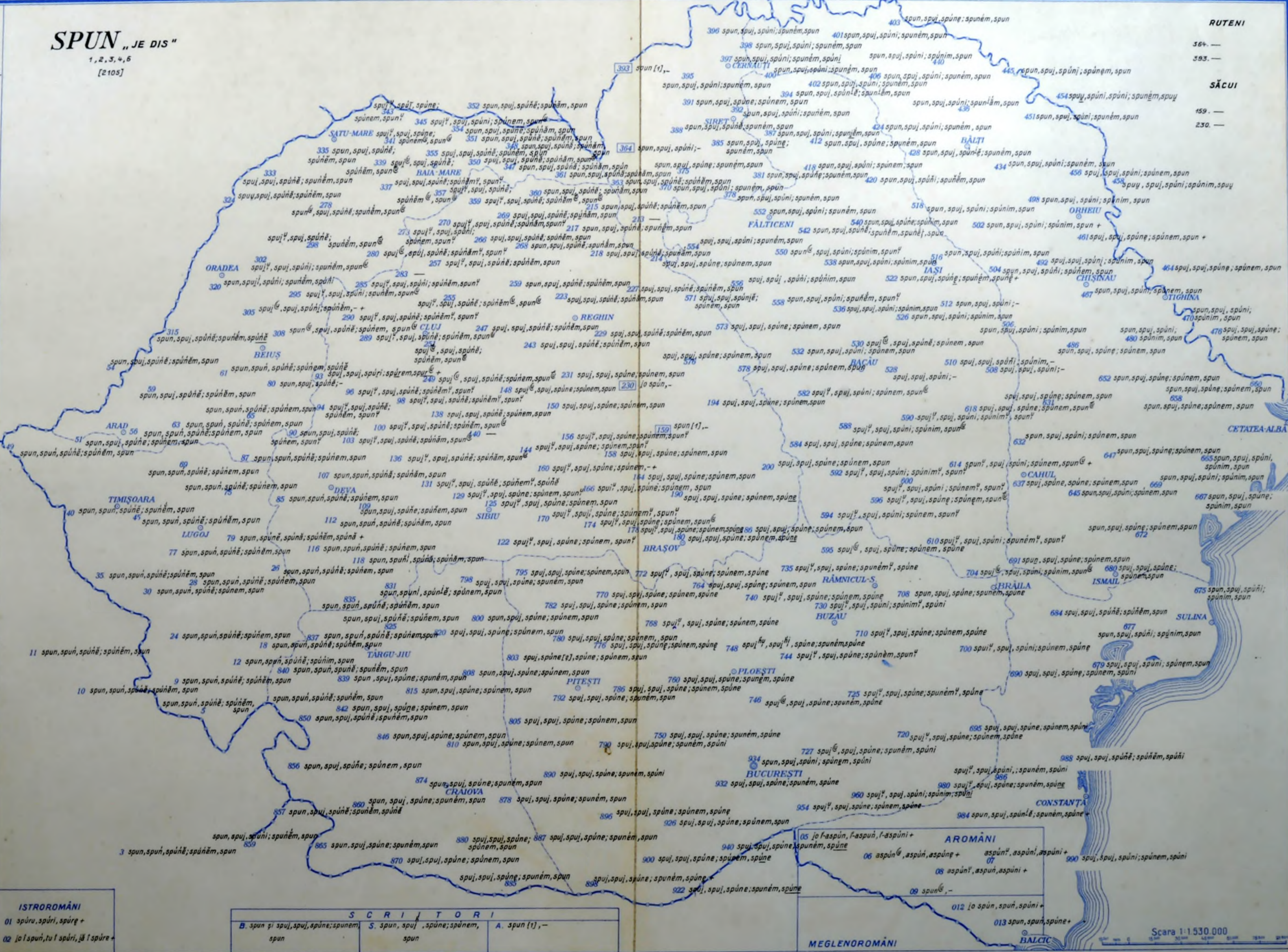
Prin virgulă am separat formele verbale, iar prin punct și virgulă singularul de plural.

Imediat în dreapta numărului cartografic (rar deasupra lui), până la punct și virgulă am reprodus persoanele întâi, a doua și a treia din singular. După punct și virgulă urmează persoanele întâi și a treia din plural.

În cazul când n'am întrebat o persoană, în locul răspunsului am trecut o linie orizontală.

La dialecte, pe hartă am reprodus numai formele din singular; pe cele din plural le-am trecut în notele hărții.

Persoana a cincea (voi **spuneți**) va fi publicată în materialul necartografic.

ISTOROMĂNI
 01 **spun**, **spun**, **spun** +
 02 **io** **spun**, **tu** **f-aspun**, **ie** **f-aspun** +

S C R I T O R I		
B. spun și spun , spun , spun ; spunem , spunem	S. spun , spun , spun ; spunem , spunem	A. spun [t] , -

AROMĂNI
 05 **io** **f-aspun**, **f-aspun**, **f-aspun** +
 06 **aspun**, **aspun**, **aspun** +
 07 **aspun**, **aspun**, **aspun** +
 08 **aspun**, **aspun**, **aspun** +
 09 **spun**, -
 012 **io** **spun**, **spun**, **spun** +
 013 **spun**, **spun**, **spun** +

MEGLENOROMĂNI

Scara 1:1 530 000

MEDIC "MÉDECIN"

[1612]

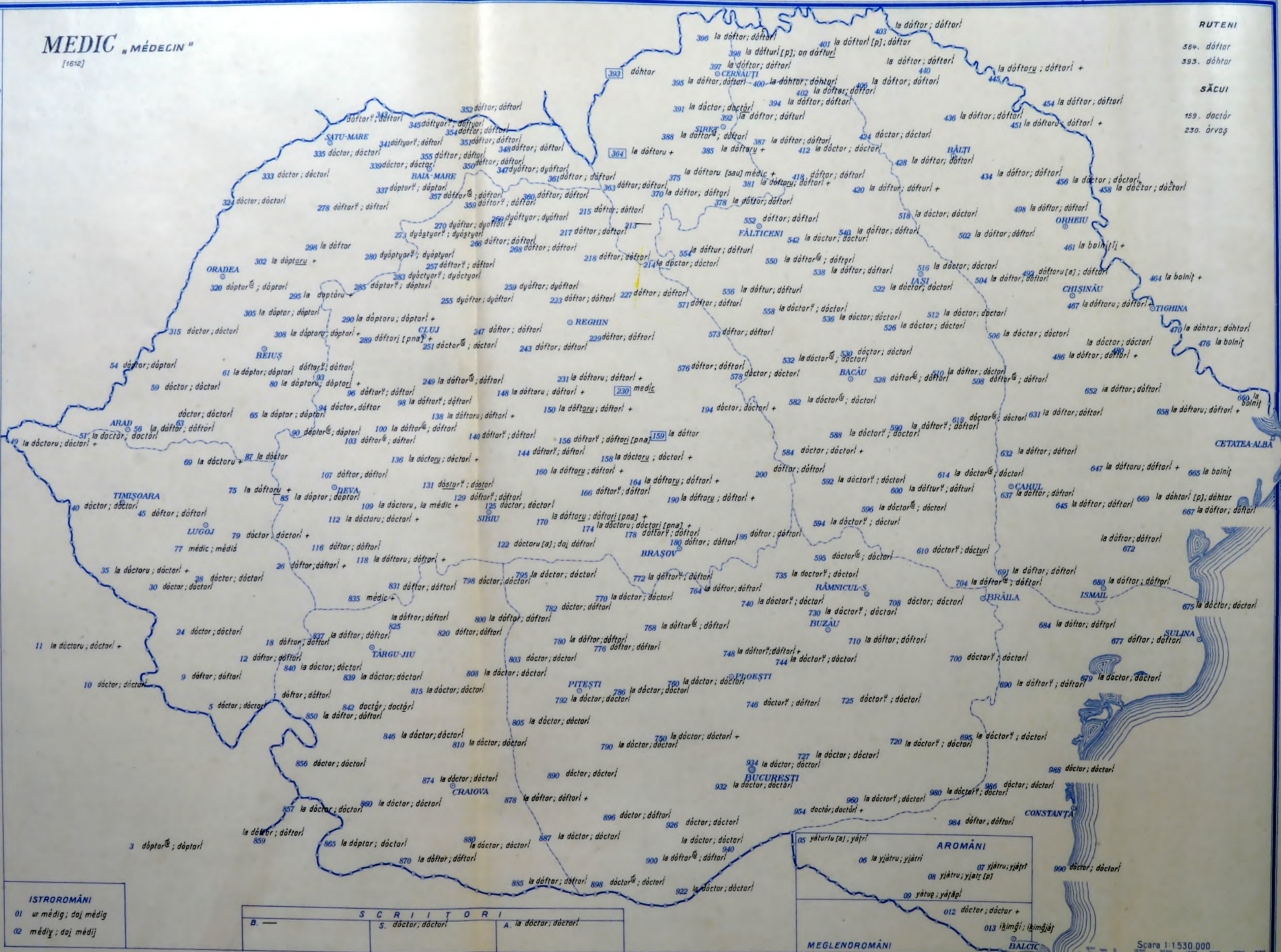
I. *Întrebare indirectă, pusă astfel: Când suferi de o boală grea (beteşug mare), la cine te duci în târg (oraş) să te caute şi să-ţi scrie o reţetă, ca să te faci bine?*
 Pluralul l-am întregat astfel: Dacă sânt mai mulţi în târg (oraş), cum le spui?

- II. 26. Se zice şi dóctor.
 79. Se zice şi dóftor.
 104. Înainte vreme se zicea dóftor.
 270. Se zice şi medic.
 289. Şi dóptor.
 +20. [x] dópturi [p]; dóptur.
 +61. Mai des se zice la dóftor; dóftori.
 +64. "la spital". Se zice dóftor; dóftori.
 +65. la bolniş "spital".
 504. Se duc şi la bábe.
 748. sau la bábe.
 750. Sau dóftor.
 835. Şi dóctor; dóctori.
 878. Se zice şi dóctor.
 954. Înainte vreme se zicea dóftor; dóftori.

III. Răspunsurile sânt în directă legătură cu felul cum am pus întrebarea. Dacă aş fi întregat altfel (de ex.: La cine te duci să te vindece, dacă ai o boală grea?) de sigur că răspunsul LA BĂBE (din 504 şi 748) ar fi fost mai des.

Pluralul nu l-am întregat în câteva comune.
 După prepoziţiunea LA, substantivul apare articulat în multe răspunsuri (11, 35, 49, 69, 75, 80, 109, 112, 118, 136, 138, 140, 150, 158, 160, 164, 170, 174, 190, 231, 290, 295, 302, 308, 364, 375, 381, 395, 445, 451, 467, 647, 658). Cazurile când în graul din comună există y final şoptit nu le-am menţionat între cele precedente.

Repartizarea geografică a particularităţilor fonetice ale cuvântului doctor prezintă un interes deosebit.

ISTROROMÂNII
 01 ur médig; doj médig
 02 médiy; doj médij

S C R I T O R I		
B. —	S. dóctor; dóctori	A. la dóctor; dóctori

AROMÂNII
 05 yátru [a]; yátri
 06 la yátru; yátri
 07 yátru; yátri [p]
 08 yátru; yátri [p]
 09 yátru; yátri
 012 dóctor; dóctor +
 013 ikimşi; ikimşaj

Scara 1:150 000

DOCTORIE „MÉDICAMENT”

[1615]

I. Întrebare indirectă, pusă astfel: Când ești bolnav (beteag), ce cumperi de la farmacie (poitică) ca să-ți treacă boala? Câteodată am adăugat că pe acestea „doctorii” le scrie pe hârtie, atunci când mergi la el să te caute.

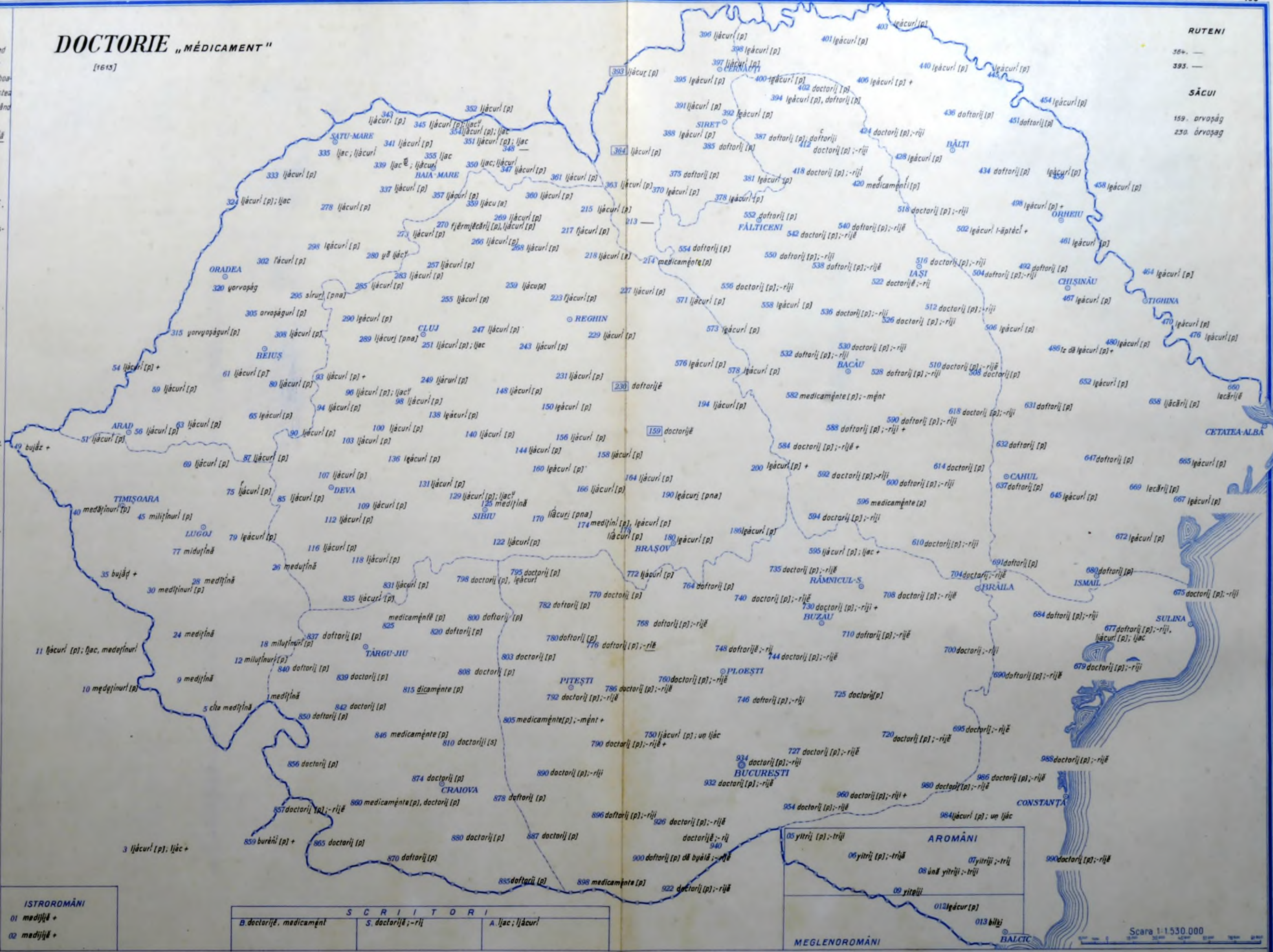
II. s. Medicul și călți pi snăgi „trup” că că duări „ce te doare”.

- 35. Așa se zice medicamentului.
- 49. „E pusă în ujągă” „sticlă” și e făcută din buruieni.
- 54. Singularul nu se întrebuițează.
- 93. Rețeta se numește cărți.
- 200. „Așa se zicea mai de mult”. „Astăzi se numesc doctorii”.
- 406. „Mai des” se zice doțtorii [p].
- 486. „Îți dă leacuri”.
- 498. „Mai des” se zice doțtorii [p].
- 502. „Leacuri la farmacie”.
- 504. „Se zicea înainte vreme”. „Astăzi se zice medicamente [p].
- 508. Medicul îi spunea leacă [a].
- 509. Și doțtorii [p]; -rije.
- 730. „Iac” dă Dumnezeu.
- 790. Cei bătrâni ziceau doțtorii [p].
- 805. Și doțtorii [p]; -rije.
- 889. „Ijăcuri” e vorbă sârbească.
- 960. Se zice și medicamente [p].
- 01. Jo bevu medijija.
- 02. Ma jo bevu medijijie.

III. Am reprodus toate răspunsurile primite. În multe comune ne-am mulțumit cu primul răspuns dat de informatori, fie că acesta era în singular, fie că era în plural. În cazurile când primul răspuns a fost în plural, potrivit sistemului nostru de reproducere a materialului, am făcut totdeauna mențiune printr-o abreviație în paranteză.

Recunoaștem acum că ar fi fost deosebit de interesantă o întrebare care să nu se fi legat de medicamente cumpărate din farmacie, ci de posibilitățile de vindecare ale băbelor din comună.

Această hartă să se confrunte cu harta MĂ VINDEC (nr. 137).

RUTENI
364. —
393. —

SĂCUI
159. orvoșag
230. orvoșag

ISTROROMÂNII
01 medijijie +
02 medijijie +

S C R I T O R I		
B. doțtorii, medicament	S. doțtorii; -rije	A. iac; ijăcuri

AROMÂNII
05 yitriji (p); -trij
06 yitriji (p); -trij
07 yitriji; -trij
08 ună yitriji; -trij
09 yitriji
013 ijăcur (p)
013 bîlji

MEGLENDROMÂNII

Scara 1:1.530.000

FEBRĂ „FIÈVRE”

[1658]

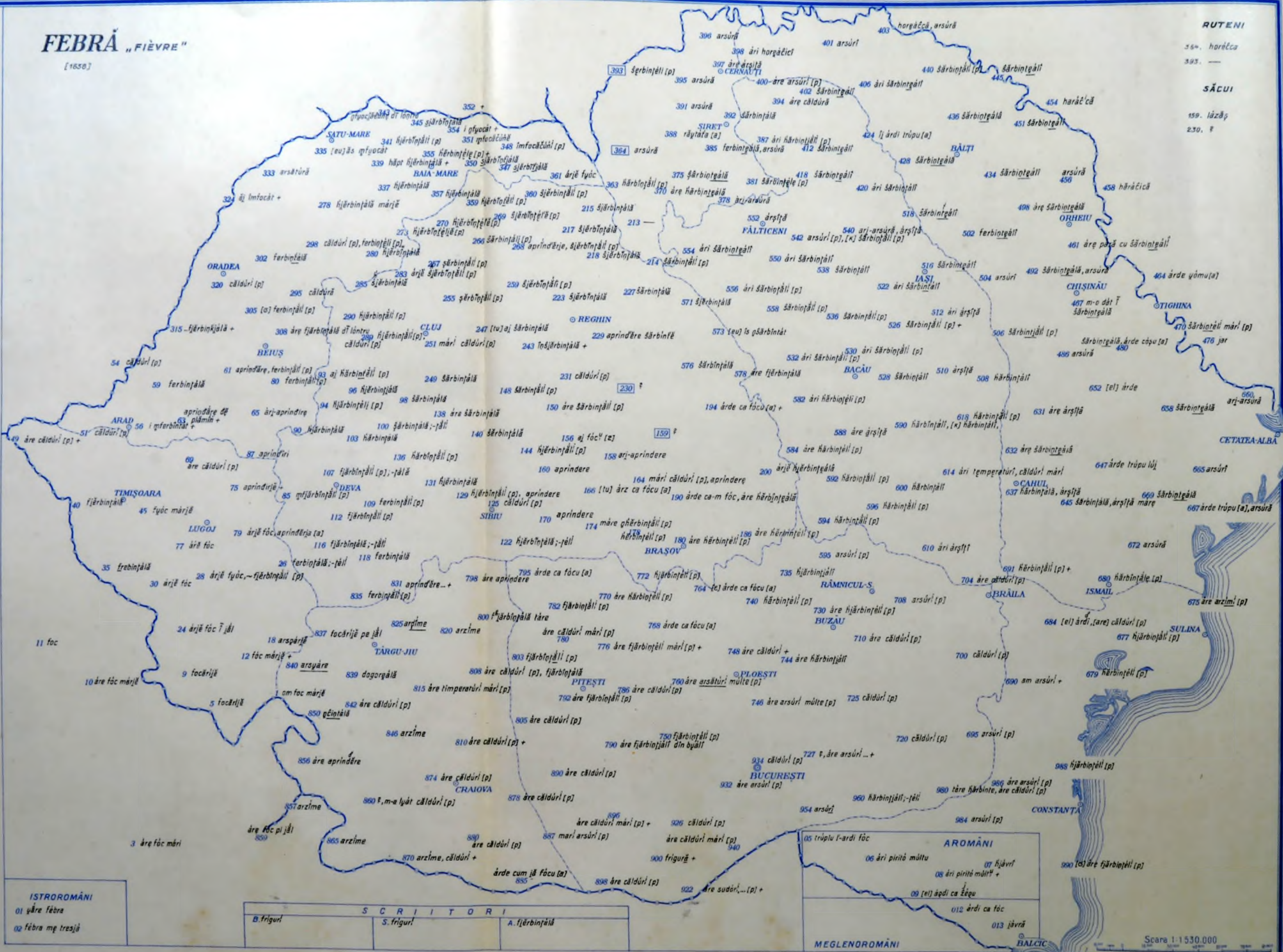
I. Întrebare indirectă, pusă astfel: Când omul e „bolnav rău” și tot trupul îi arde ca'n foc, ce ziceți că are atunci?

II. 12. El arde.

- 49. Boala se numește aprinđere.
- 63. E boală.
- 75. „Nu se zice fierbințeață”.
- 194. Și are căldură mări [p].
- 243. m-a luat în sărbintă [p].
- 315. yo vînit pã jãl...
- 359. hãpt „chiar”.
- 352. aprinđere d'ã plămîn e boala.
- 355. Îl mfoacă slăbănija „slăbiciunea”.
- 526. Rar se zice și arși [f].
- 690. hã-ardjã cãrnja pã minã.
- 691. Mai des se zice arsurã [p].
- 727. — la stomac, [a] căldură mări [p].
- 748. [a] hãrbintjã [p].
- 776. Și e aprins.
- 810. El e aprins la față.
- 831. de plămîn, ãl jãgujã, cãnd „îl arde pe coș”.
- 870. Și are fierbinț la carne, ã fierbințãitã cãrnja pe jãl.
- 896. El arde.
- 900. Și îl jã cu căldură [p].
- 922. — arde pjeșja pã jãl.
- 98. „Vine pe grecește”. Înainte se zicea că are căpsã.

III. Am primit cu multă ușurință răspunsurile. În mai multe comune s'a răspuns cu o formă verbală, nu cu un substantiv. Pluralul l-am arătat prin abreviație pusă în paranteză, pentru a ușura pe cititor.

ESTE, cu care încep trei răspunsuri, l-am înregistrat sub formele: j (în 56 și 55+) și ã (în 524).

ISTROROMÂNII
01 yãre fãbra
02 fãbra mę tresjã

S C R I T O R I		
B. frigur	S. frigur	A. fierbințãlã

AROMÂNII
05 trupul l-ardi foc
06 ãri piritã multu
07 hãvrã
08 ãri piritã multu +
09 [el] apdi ca țãgu
012 ardi ca foc
013 jãvrã

MEGLENOROMÂNII
Scale 1:1.530.000

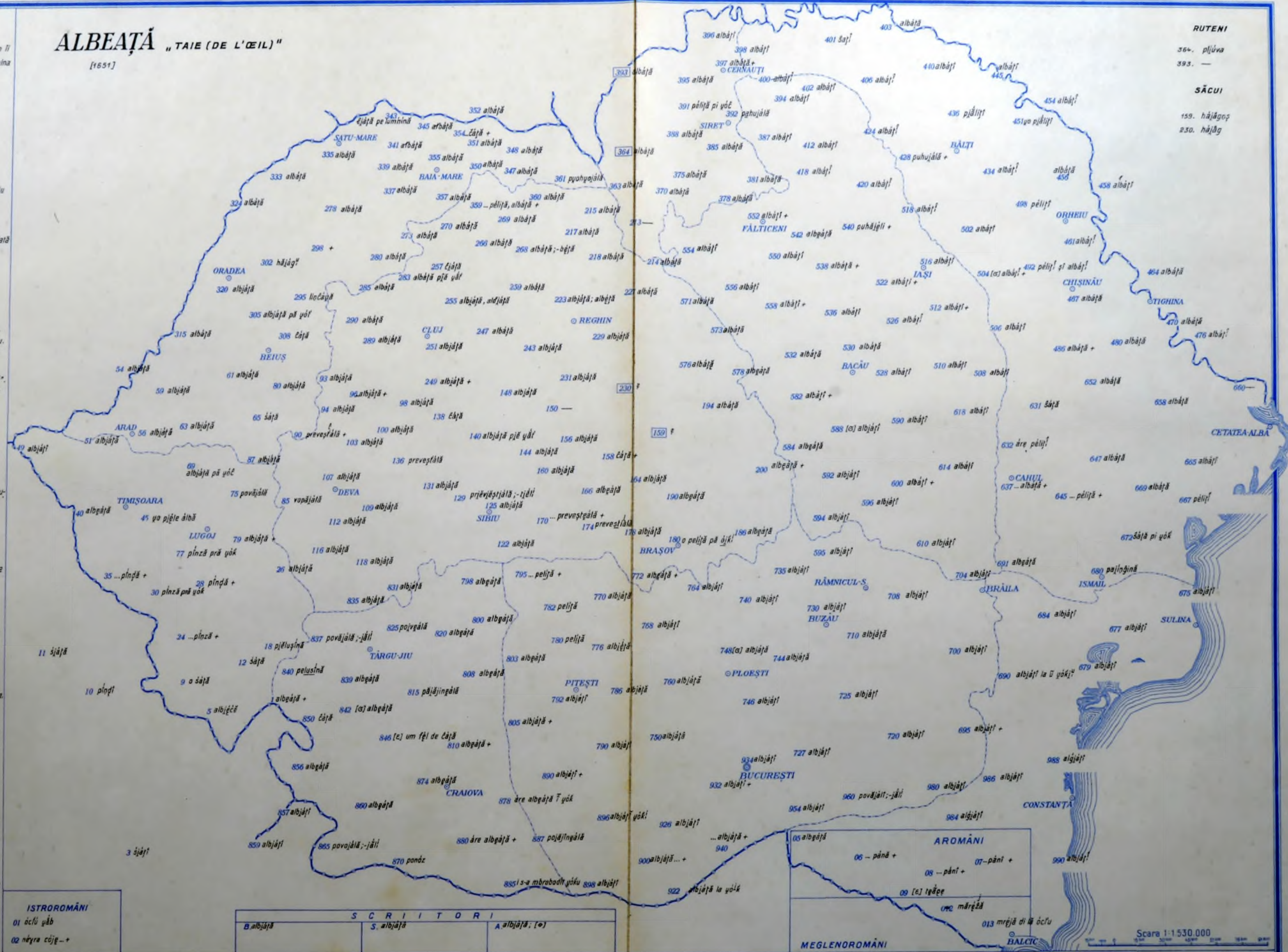
ALBEAȚĂ „TAIE (DE L'ŒIL)”

[1651]

I. Întrebare indirectă, pusă astfel: Cum îi zici la pielea albă care se face pe lumina ochiului de nu mai poți vedea?

- II. 1. mi s-a pús albeață.
- 24. mi s-o pús... pră ókí.
- 25. mi s-o pús... pră ókí.
- 35. mi s-o pús... pră ókí.
- 79. yo urbit.
- 90. iás "sánt" dáj (oamenii) la nój.
- 96. s-yo pús... pră ókí.
- 156. „E ca o piele”. Când, se face purtú galben, coace și sparge” e albeață.
- 170. mi s-o pús... pe yó.
- 200. ni sá mpăljingăză ókí.
- 249. Sjátă, când „i se întunecă câteodată înaintea ochilor, dar iar, vede”.
- 290. pajljinăză yáři.
- 354. mni sja nápsófé... pje yó.
- 359. sá fáčé... pră yó.
- 397. și pélijă di albeață.
- 420. say yórbu gájjinilor.
- 486. Celel, care nu se ia” de pe ochiu. Sjátă i se zice celei care „se ia” de pe ochiu.
- 504. „Se face alb și nu vezi”. Sjátă când „ochiul e curat”.
- 512. Ceea ce e „alb pe lumina ochiului”. puhájăf când „fi se pare că se pune ceva și nu vezi”.
- 522. și o pjaljif de-albăf.
- 530. „E albastră”. pohojăf cea care învește ochiul cu o pelijă”.
- 540. „Pe amândoi ochii”. albeață, când „te lovești și faci o înță albă”.
- 552. say pohojăf pi yókí.
- 550. Cea „care se pune pe lumina ochiului”. pelijă la cea care e „ca un fel de pohoieli pe ochiu”.
- 562. Când „nu vede de loc”. puhájăf, atunci „când vede ca prin sită”.
- 600. O „pelijă albă pe ochiu”. dri pohojăf pi yókí când se pune „ca o ceață pe ochi”.
- 637. [ca] yo pús la ...
- 645. s-o pús yo... pi yókí.
- 695. „Cea albă de pe lumina ochiului”.
- 772. „Dacă se pune pe ochiu”. Când e „pe ochiu, fără să ajungă pe lumină” se numește pelijă.
- 795. s-a pús o... pră yókí. albeață, când „se alege un bobuleț de o parte”. Se zice a făcut albeață i yókí. Albeață fac și vitele.
- 805. „Pielea de pe ochiu”. Se zice și pajljinăf.
- 810. „Cea care se face pe ochiu de nu vezi”. pondó, când e numai ca „o ceață”.
- 880. ténjé, când are „mai puțină”.
- 890. fáčé-albăf.
- 900. „la lumina yókilor”.
- 932. i sá mpăljingăză yókí.
- 940. s-a făcut... în yókí.
- 102. „se púre pre óclu na véde ni s pre iá... și píoza.
- 06. acájă... la óclí.
- 07. acájă... la óclí.
- 08. acájă... și nu vjadí.

III. Notele arată deosebirile semantice care se fac de informatori între ALBEAȚĂ, CEAȚĂ, PREVEȘTĂLĂ și alți termeni înregistrați.
Pluralul (sau singularul) l-am întrebat în puține comune.

ISTROROMÂNII
01 óclú yáb
02 néyra cójg-+

S C R I T O R I		
B. albeață	S. albeață	A. albeață; [o]

AROMÂNII
06 - pánă +
07 - pání +
08 - pání +
09 [ca] teđeđe
103 mréjă di lú óclu

MEGLENOROMÂNII

Scara 1:1.530.000

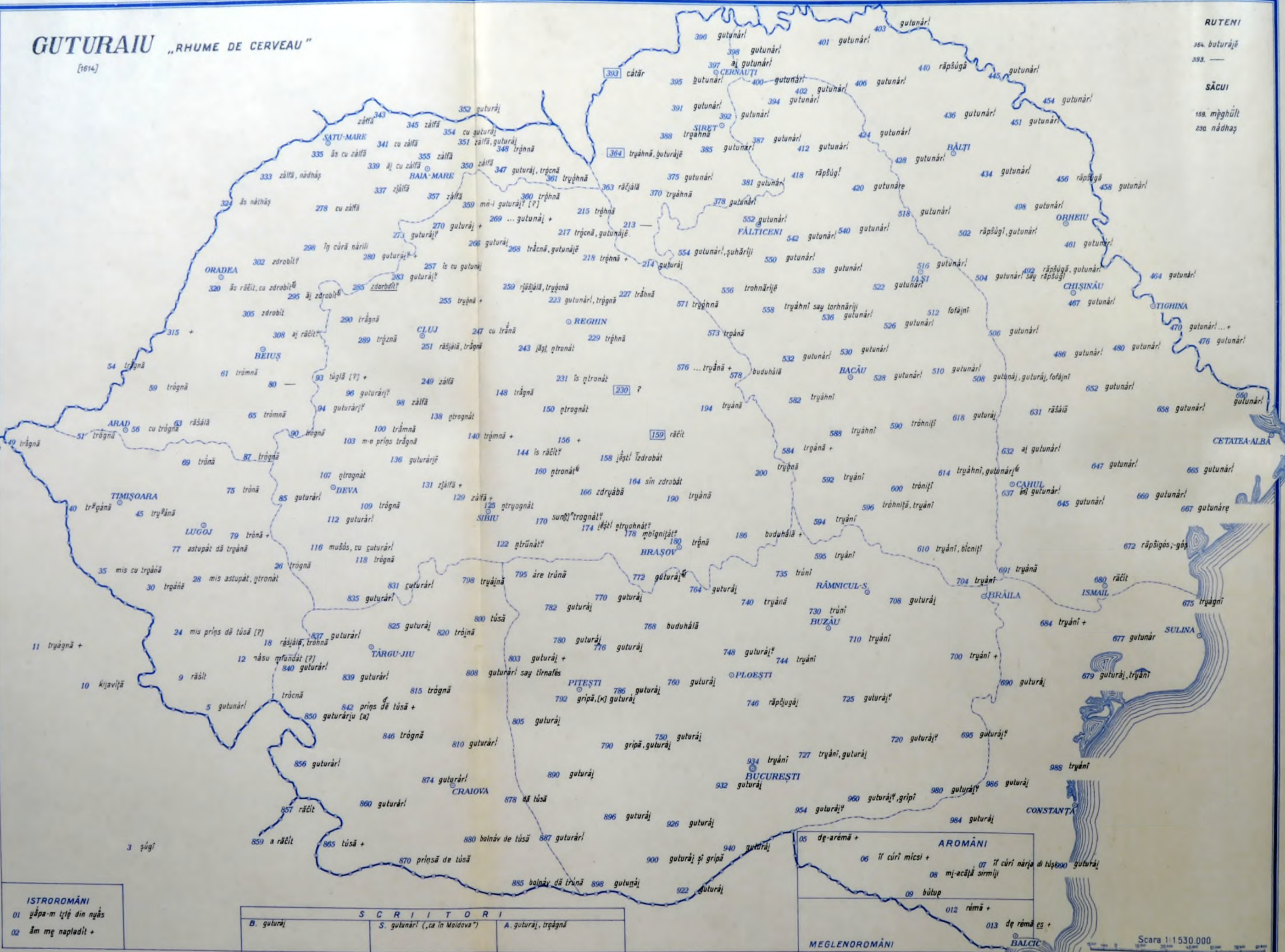
GUTURAIU „RHUME DE CERVEAU”

[1614]

I. Întrebare indirectă, pusă astfel: Ce boală ai atunci când îți cură nasul, te doare rău capul și îți lacrimăază ochii?

- II. 11. em întrognat.
- 78. m-o priș trona.
- 83. "lusa".
- 128. Omul este întroginat?, întzalfat?.
- 131. Omul este întroginat?.
- 140. Omul este întroginat?.
- 156. cură nasu, ti-aj răcilit?.
- 188. m-am umplut de buduhăla.
- 218. yū fēf de suhărijē.
- 255. is întrognat.
- 268. m-n-i răy de...
- 270. în mărăg muci, țălfyos, mucyos, a întzăcīt.
- 280. strēhyon? "strănut".
- 315. am răcīt, s-yo sclyobozīt năriiē.
- 470. "... Doamne ferește".
- 576. is plin de ...
- 584. iēste mfundāt.
- 684. am răcīt, am tronīt.
- 700. răpșūgi e la cai.
- 803. și răcālā. Omul e mfundāt în cap.
- 842. guturārī e, numai la cai?.
- 865. guturārī e, numai la cai?.
- 02. yāpa în trē din nās, sīm pōșasna mi dūārī căplu, în cūrī nārli.
- 05. lī cūrī nārle.
- 012. sām di rēmā, ān cură nasu.
- 013. și călāt.

III. Răspunsurile trebuie interpretate înăv seamă de felul cum am pus întrebarea. În lipsa unui termen propriu pentru această boală, unii informatori au răspuns prin circumsciere.

ISTROROMÂNI

- 01 yāpa-m trē din nyās
- 02 ām mē napladīt +

S C R I I T O R I		
B. guturāj	S. gutunārī („ca în Moldova")	A. guturāj, trōgnā

MEGLENOROMÂNI

- 05 de-arēmā +
- 06 lī cūrī micī +
- 07 lī cūrī nārje di tūpșōo guturāj
- 08 mī-acālā sirmijī
- 09 bătup
- 012 rēmā +
- 013 de rēmā es +

Scara 1:1.530.000

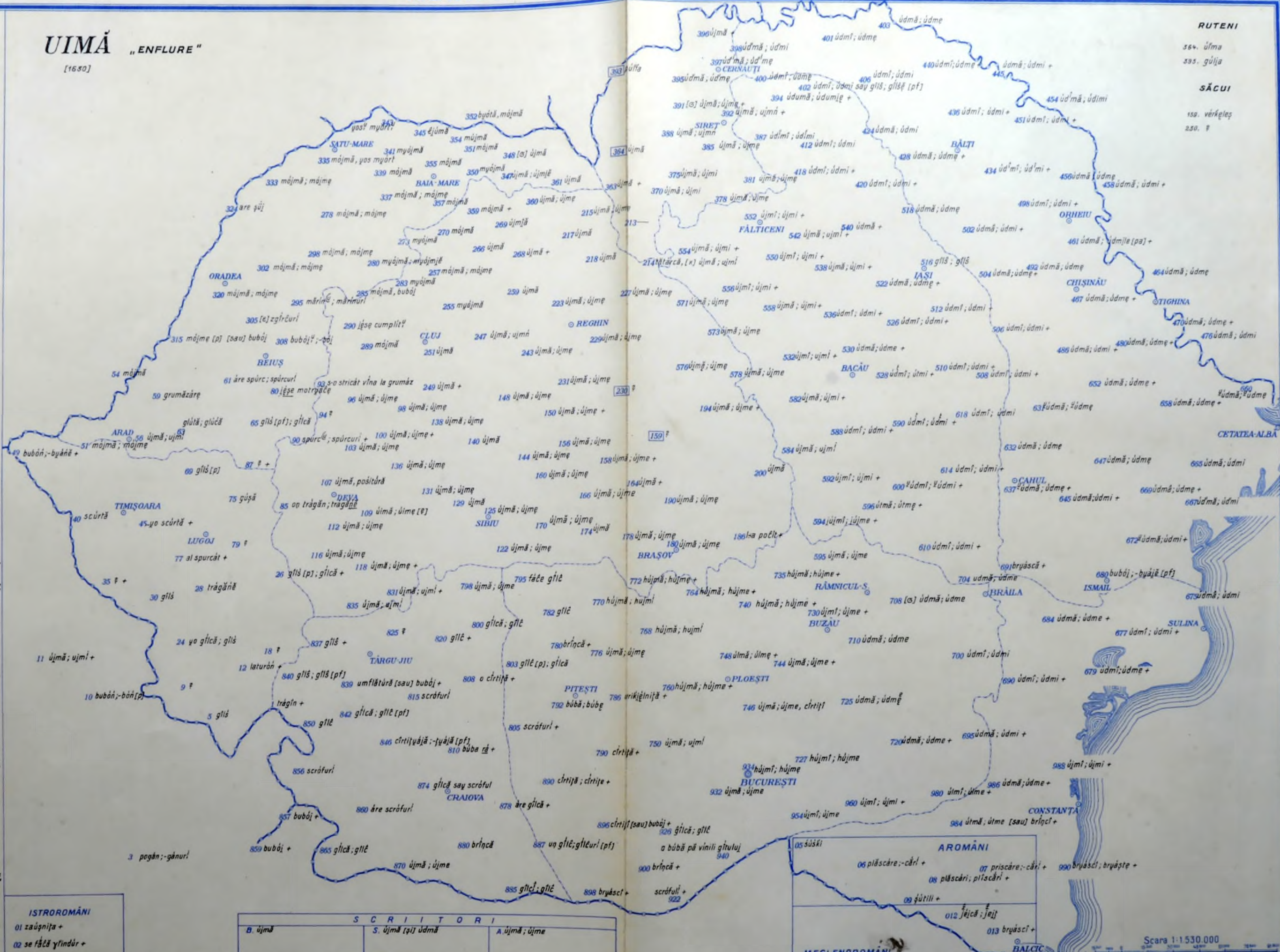
UIMĂ „ENFLURE”

[1650]

I. Întrebare indirectă, pusă astfel: Cum se numește umflătura de la gât care nu sparge, dar care pricluiește o scurtă subsuoară ?

II. 1. „avut trăgîn la gît și-a rămas gîb”. 11. Se vindecă și cu căcăt și cu os părăsît. Se ia osul de la „marvul prăpădită”-moartă, se poartă pe uimă și apoi se lățăoă osu.

- 12. „Gălici se află la capătul fălcii”. 26. Este „subt piele”. 35. Omul e sușit la cap, yogrășit. 45. Ni s-uo făcūt... nișcē yăyă. 49. Se vindecă dacă se pune „sapon cu pită”. 77. „cel”. 87. Informatorul declară că na v-zut niciodată uimă. 90. Se vindecă „cu scărna de om”. 100. „E mai mare ca buboiul”. 118. Se vindecă cu „piele de mîi, ori cu in pisat și fiert cu lapte”. 150. Se vindecă „dacă o scrie înapoi”, adică „mîiu”. 158. „Subsuoară se face o umflătură care coace și sparge”. 184. Se face „supt ureche”, iar mai, la găriele, gîlcē. 186. Subiectul n'a văzut această boală. 194. Se vindecă cu excremente de om și cu sămânță de in. 249. Când se face la încheietură e zăgăoă. 268. sã vîndecă cu spūrc. 359. „Cură din ele și rămân grumăzi sparti”. 365. „D vindecă numai femeile cu leacuri”. 391. buboi, când e umflătura mai mică”. 392. „E roșie la suprafață”; când e rotundă ca un ou (minge) e tătarcă. 394. ca ū ūy di gîncă. 396. Se face la picior și subsuoară și se pun excremente. Când e la gât se numește gîlcă; gîlcē. 416. „Se face subsuoară”. 420. „Se face la stinghii, din cauza mersului și a ridicăturii”. 428. „Se face pe la urechi”; scurtă sau tătarcă, când se face „subt vintrical”. 434. Se face la gât, mai ales la copiii mici. 451. „E o băgică, se sparge greu”. 508. Se face la kîșor la stinghii. 522. Se face la vintrical când te obosești mult. 525. „Dacă o descântă, dă înapoi”. 530. „Când se face la stinghii niște cucui”. 536. „Dacă coace, sparge, și spūrc cu excremente”. 538. „Se pune pe ea ceapă coaptă, ceapă, ca să tragă răutatea”. 540. Se face și la vite și se descântă. 590. Se vindecă cu scîrnăzîji di cîni și cu săy. 592. Se vindecă „cu excremente de căne”. 594. Se vindecă cu usturoiu. 595. Dă înapoi dacă se captușește cu sare caldă”. 610. Îta căjeli, se face subsuoară, sparge, ca să treacă se pun excremente de om. 645. Alții îi zic și buba șei rē. 677. „Femeile o descântă și o spurcă cu sânge din coada pisicii”. 691. Î se zice „la o umflătură mare, care nu sparge”.

ISTROROMÂNI

S C R I T O R I

- 01 zăușnița + 02 se făcă yîndur + 730. Ca să se vindecă „o ocolește cu oarea de-ândăratele, ca să dea îndărat”. 735. Se vindecă „cu buruleni”. 740. „Se vindecă cu „oblojele femeiești”. 748. și ūjmă; ūjme. 760. „Se face mai mare ca o nucă și sparge”. 764. Se spurcă cu excremente tînăite de a crește. 770. Se face din răceală, în ureche, gură și gât. 785. Se face „mai ales la urechea copiilor”. 790. Se face la gât, subsuoară și la vintr; se vindecă dacă o atinge un om cu degetele cu care a omorît o cărtiță „. buboiu seacă cu excremente”. 808. gîlcă când „e din răceală”. 810. Se face ori unde și se leagă cu excremente, ca să se vindecă. 831. Umflături mari, care se sparg cu greu. 839. Umflătura nu sparge, dar buboiul sparge. 857. Se face când se „schimbă sângele în om”. 859. Se pun excremente de om, adică se spurcă. 878. Când se umflă și sparge e cîrtiță. 890. Se vindecă dacă pune degetele pe os omul care a omorît o cărtiță. buboiu [le] și lese capul din ea. 894. Ca să se vindecă „se unge cu pământ galben descântat”. 898. Umflătură la ureche; „se scrie cu un creion și trece”. 905. Din pricina ei rămăi cu capul întro parte. 907. Pluralul nu l-am întreat în mai multe comune. Notele bogate arată, pe lângă înțele-surii interesante și felul cum se vindecă această boală de către țărani. Informatorii nu pot preciza bine locul unde se află această umflătură. 592. 598. 610. 614. 637 și 690), la picior-re (în 440. 526. 594. 679. și 744), la vintrical (în 535), ori unde (în 532) și mai des la copiii mici (486). 820. 990 și 07), la falcă (în 436), la față (542. 550), la ureche (în 408. 502. 772. 805. 837. 02 și 08), subsuoară (în 440. 510. 512. 528. 542. 554. 568. 800. 637. și 744), la încheieturi (în 470. 582. 679 și

Scara 1:1.530.000

ASTMĂ, ASTHME*

[1646]

I. Întrebare indirectă, pusă astfel: Ce boală are omul care, din când în când, suflă (respiră) greu și se înnoacă?

II. 10. El s-astupă.

11. El s-astupă.

12. El i rău de păs.

26. El s-astupă.

69. Și s-astupă [a].

93. El să "nădușă".

96. ...., în lăuntru, cel cu această boală.

122. El are gîlîe.

350. Și nădușală.

424. "oficiă". El să nădușă.

454. El să nădușă.

467. Are vofliți uscășișăi.

480. El e tot de voflișă.

510. Omul e atăcăt.

522. Boala nu știe cum se numește.

540. Când se înnădușește și nu poate vorbi.

542. Omul, se înnădușește.

550. Și suflă grîșă, i-aprîș.

573. El să "nădușă".

588. El i nădușit pîsi sămi.

590. "Nu poate sufla". Despre cel care suflă (respiră) greu se zice că zăși greu, ari byăli grî.

672. Di bătrîn să-i nu poate suflă.

677. ...nu poate să răsufle.

740. Când omul, suflă (respiră) greu în kîpîi.

744. om nădușit.

746. ...nu puă (te) să sufle.

790. Omul să-nnădușește și năduș.

810. Omul să mîndă în pîșt.

837. Și are păs în pîșt.

840. "acesta e...", când se astupă la gât.

are păs, când se înnădușește.

857. Pe el l-astupă gîl.

878. El îi astupăt în pîșt.

885. El n-are putere, să nnădușește tot într-una.

890. El s-astupă - în gîl.

900. El să nnădușește.

922. El nu poate să răsufle.

960. Boala se numește gneacășuni.

980. [a] are nnădușăli pî jăi.

01. omu nu puă zdihiș.

02. ...hră o mîva, și dîhu.

07. ...nu poate s-la anăș.

013. "Aici [în România] a auzit nu ve dsmi.

III. Am reprodus toate răspunsurile primite. În cele mai multe comune informatorii nu cunosc un termen pentru această boală, ci o numesc prin circumsciere.

Când răspunsurile au un verb, pentru a distinge mai ușor persoana și forma verbală, în paranteză am trecut un pronume. Însoțit, când era nevoie, de formele corespunzătoare ale auxiliarului A FI.

Această hartă să se compare cu harta ortică (nr. 122).

ISTROROMÂNII
01 ydre nădihu +
02 căla are săpa ... +

S C R I T O R I		
B. astm	S. astm, astimă	A. nădușală

AROMÂNII
05 fi se-astupă gurmăzlu
06 si ngîdi gîșă
07 [ui] i și-șefiși gîșă ... + 900 nădușă
08 [ui] s-ingîși gîșă
09 s-căji adifaticu
012 nu puăti si izdijingăsc
013 [el] si zădușește +

MEGLENOROMÂNII

Scara 1:1.530.000

POJAR „ROUGEOLE”

[1616]

I. Întrebare indirectă, pusă astfel: Când ies pe piele, mai ales la copii, pete mici, roșii, ca păsăluț și ei au călduri mari („ard ca în foc”), ce fel de boală ziceți că au ei a-tunci?

- II. 18. Copilul i șurăț.
 26. El o coșășiat.
 40. Și „fi-e frig”.
 90. Și spușărij, „cel mărunț”.
 125. Și dije bubăt.
 257. Nu „te mănâncă”.
 269. Când are „pete mici, ca mazărea”.

Când petele sânt mai mari arje fâpl.

343. bețăgă de ...și nyocățune di lăntu

522. „E tot una”.

684. „Acum se zice cor”.

772. Se „lau surcele din topor, se bagă în scaldă și se vindecă”.

790. „Aia mărunțu ca mēju”.

885. I-a spușit.

984. „E tot una”.

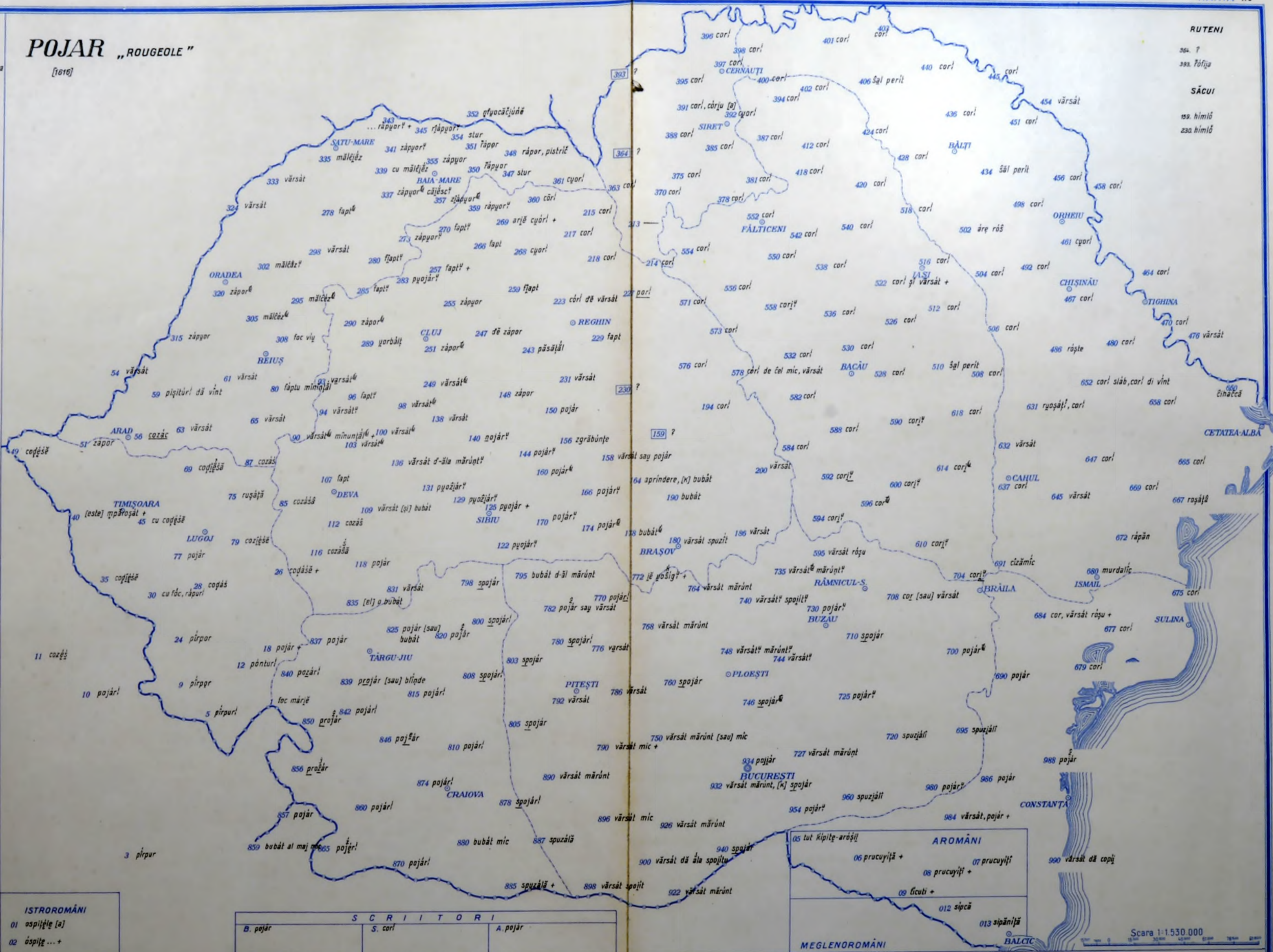
02. ...pre obrăz.

08. mîlțegă „vârsat”.

08. mîlțegă „vârsat”.

09. Sânt „pete roșii pe piele, ca mușcat de purece”.

III. Materialul acestei hărți trebuie confruntat cu hărțile SCARLATINĂ (nr. 116) și VÂRSAT (nr. 117).

ISTROROMÂNII
 01 ospîție [a]
 02 ospîție ... +

S C R I I T O R I		
B. pojăr	S. corl	A. pojăr

AROMÂNII
 05 tut kipite-arășii
 06 prucuyiță +
 07 prucuyiți
 08 prucuyiți +
 09 ūcuti +
 012 sipcă
 013 sipăniță

MEGLENOROMÂNII

Scara 1:1.530.000

SCARLATINĂ „SCARLATINE”

[1677]

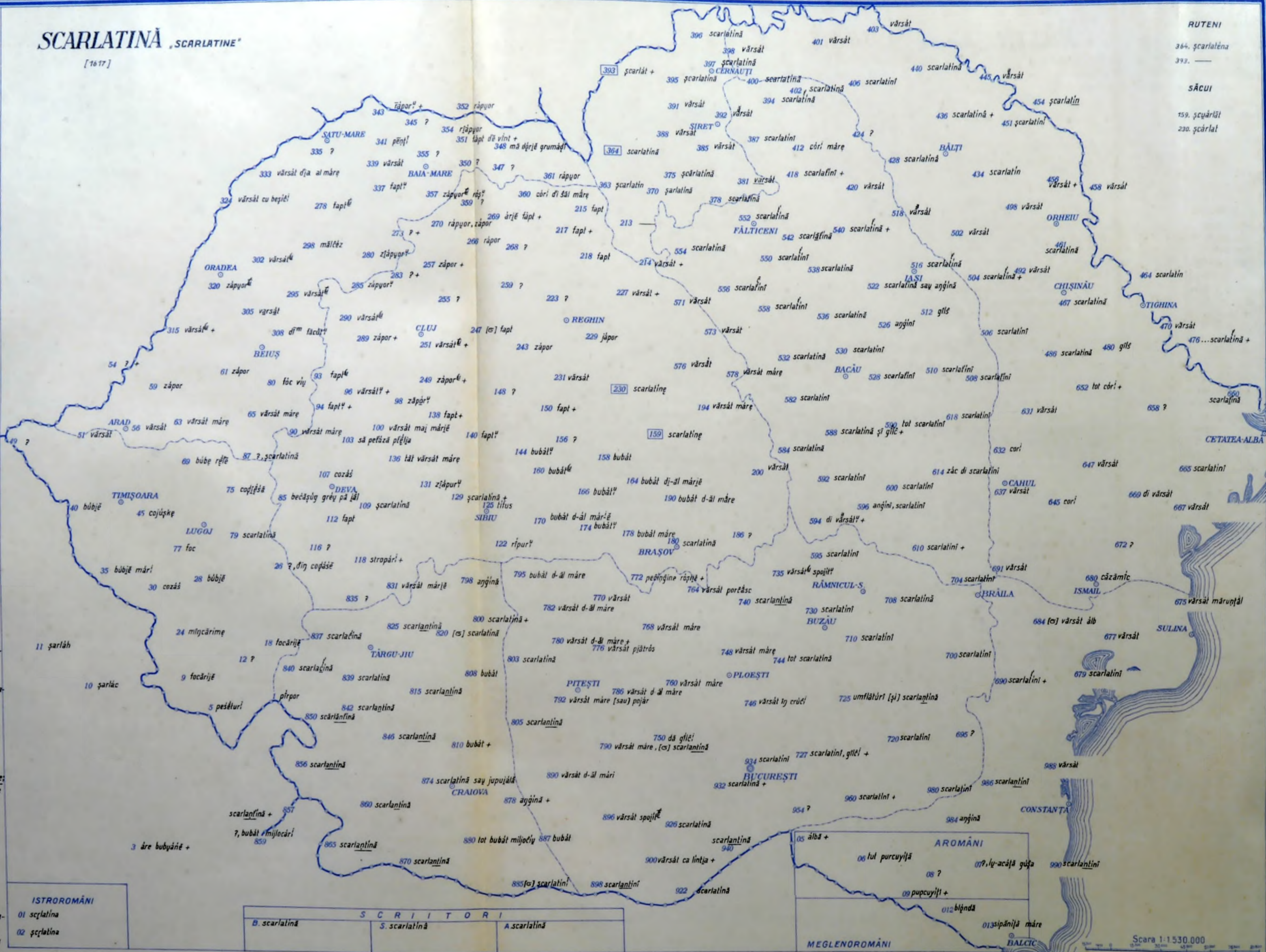
I. Întrebare indirectă, pusă astfel: Când ies pe te mari, roșii la copii mici pe trup și au călduri mari, iar de la o vreme li se cojește (ju-poaie) pielea, dacă dă Dumnezeu de scăpă, cum se numește boala aceasta ?

II. 3. Și pogănu [a]. - Scapă numai, dacă are noroc*.

- 54. Când „li dor grumazii am jelidă”.
- 94. „Iese pe față” și se ia „din vânt și de pe haine”.
- 96. „Se duce pielea”.
- 178. Se vindecă cu „stroparul” *pământul fierarului.
- 129. A auzit numai de această boală.
- 138. „E mai mare” de cât pojarul și „te mănâncă”.
- 150. Se ia „dacă calci în el”.
- 214. fapt „când ies pe la incheieturi bubu- lițe mici, dese, care te mănâncă rău”. vârsăt, când are „pete mari, roșii”.
- 217. „Când are pete roșii și-l mănâncă”. Boala aceasta la porci se numește răpor.
- 227. fapt i se zice când petele sânt puțin „mai mărunte”.
- 249. „Iese pe copii”.
- 251. Și fapt. Se face confuzie între o boală și cealaltă.
- 257. Când „e la oamnenii mari”.
- 269. „Când are pefe mari”.
- 273. Se pare că se face confuzie cu pojarul.
- 283. Se confundă cu pojarul.
- 289. E „mai rău ca orbățul”.
- 315. Are „pete și-l mănâncă pielea”.
- 343. Se confundă cu pojarul.
- 351. „Sânt pete mai mari și se belește pielea”.
- 393. Este „înăuntru, în gât”.
- 418. Si jipujști yomu.
- 436. „Zic numai femeile”.
- 458. rămlin dușii. Se pare că e vorba de VÂRSAT.
- 476. găse di...
- 504. „Nu se știa mai de mult la noi”.
- 540. „In vechime boalele acestea n'aveau nume”.
- 588. „Ziceau cei bătrâni”.
- 594. SCARLATINĂ nu se zice.
- 610. A auzit numai de boală, dar n'o cunoaște.
- 652. Și cori di vînt, scarlatină.
- 690. Înainte vreme „nu știa lumea de boala” aceasta.
- 727. Când „se umflă în gât”.
- 772. niște ospeturi: „pete” mari.
- 780. Sânt niște pete pe piele. Se vindecă astfel: „le dăm juică și răsăd de vârză, nouă boabe pisate în juică; li ferim de plocade „cuverturi” de lână, că-i obrindeste; li acoperim numai cu țoale de călți, să nu se așeze la inimă”.
- 800. Copilul să dăspuăie.
- 810. El zăcă pînă-j Irpăca.
- 857. Cînd iă buale pî săie.
- 878. Azi se zice scarlatină.
- 900. Este „cel mijlociu”.
- 932. „Se umflă la gât”.
- 960. Nu cunoaște boala.
- 05. âri albă.
- 09. Are „pete roșii, mari și arde, iar dacă ies petele a scăpat de boală”.

III. Răspunsurile arată că informatorii nu disting această boală de POJAR și de VÂRSAT.

Această hartă să se confrunte cu hărțile POJAR (nr 115) și VÂRSAT (nr 117).

ISTROROMÂNII

- 01 scarlatina
- 02 șcarlatina

SCRITORII		
B. scarlatină	S. scarlatină	A. scarlatină

MEGLENOROMÂNII

- 05 albă +
- 06 tut purcuyiță
- 08 ?
- 09 pupcuyiți +
- 012 blînda
- 0135 ipăniță mare

Scara 1:1.530.000

RUTENI

- 384. șcarlatina
- 393. —

SĂCUI

- 159. șcuarlăt
- 230. șcarlat

AROMÂNII

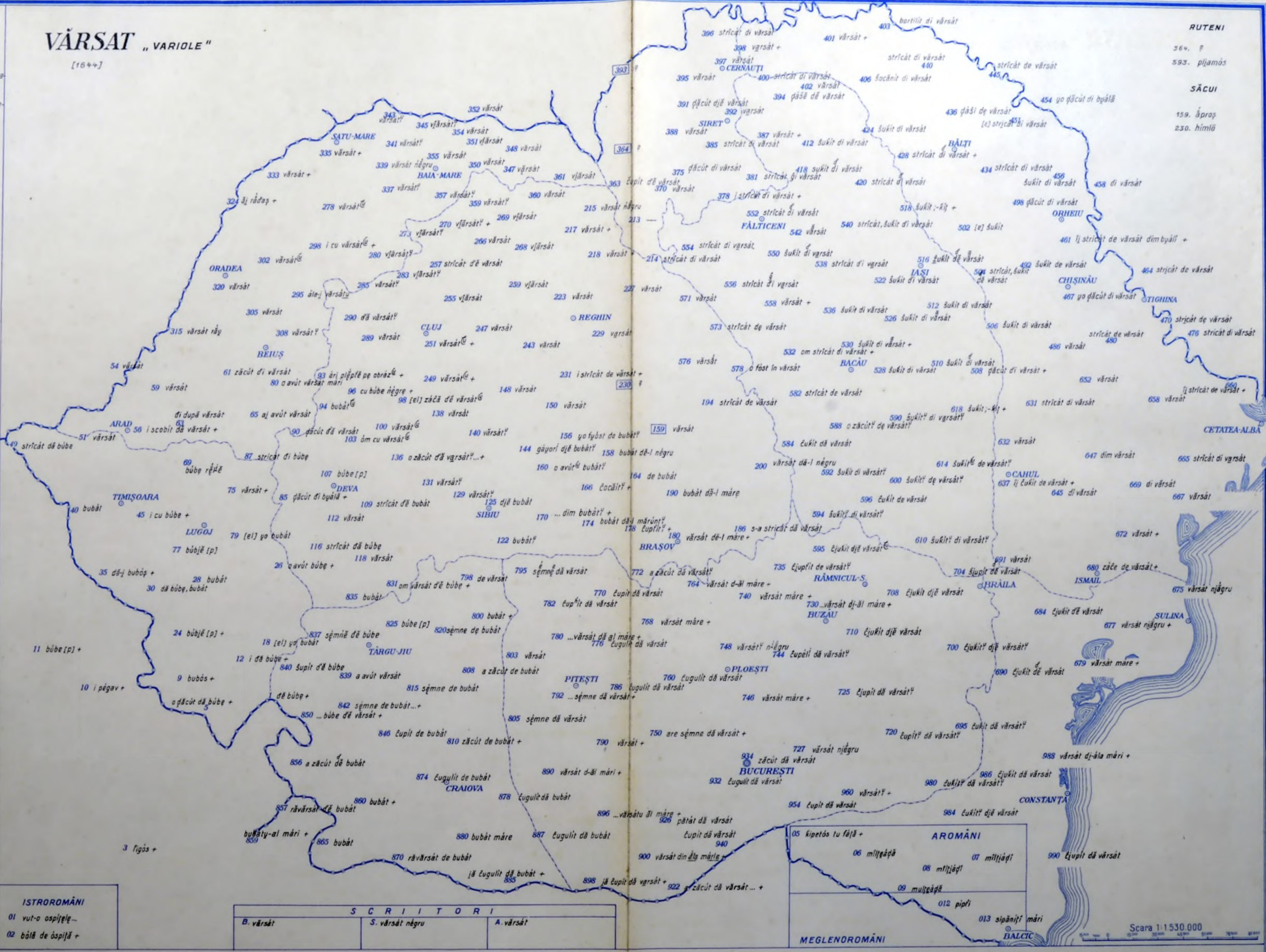
- 07. lu-acăță guța
- 08 ?
- 09 pupcuyiți +
- 012 blînda
- 0135 ipăniță mare

VĂRSĂT „VARIOLE”

[1644]

I. Întrebare indirectă, pusă astfel: Ce boală a avut omul la care vezi pe față găuri (gropițe) mici? Când puneam această întrebare, cu degetul arătător loveam de mai multe ori partea feței mele de sub ochi.

- II. 1. yo fost bubăt.
5. o rămăs cu sâmn.
11. fășă de bube.
12. Omul e pistrui de bube.
24. bîjică [p] gropițele rămase după vârsăt.
26. „Când a fost mic” El o bubășăt, o bubăt, e buboș.
75. El rămînă spârț.
85. Pe obraz e tît gîmfăt și bubăt.
93. pipițe ”gropițele de pe față”.
96. Omul e bubăt.
136. Și o rămăs pe lît.
170. față cocănită... El e cocănit.
180. posăjălă sau posăit ”vaccinatul la mână”.
217. dăcăt de vârsăt.
218. i dăcăt de vârsăt.
249. zăpor de pojarul.
251. zăcăt de vârsăt.
270. Omul e zăcăt de vârsăt.
335. El yo fyo [st] cu vârsăt.
335. El e stricăt de vârsăt.
387. Există, zice informatorul, vârsăt năgru și alb.
398. stricăt de vârsăt.
401. i stricăt de vârsăt.
428. E prăbușit, când „a avut frenje”.
508. El o rămăs cu sâmn, sau cu bîrit obraz.
530. Săkilnă l se zice „celui care are găuri pe toată față”.
532. Și șocănit sau șukit de vârsăt.
538. say stricăt de vârsăt.
672. yo dăcăt de vârsăt și yo rămăs șukit pi obraz.
677. Omul e șukit de vârsăt.
679. Omul e cu șupituri ”semne”.
680. Omul e șukit.
730. El a zăcăt de...
740. Omul e cărit de vârsăt.
746. Omul e șugulit de vârsăt.
750. Sau e șupit.
764. Sau vârsăt porcăsc. Omul e șupit de vârsăt.
768. Șupituri de vârsăt ”semnele de pe față”.
780. El a zăcăt de... și e yom pîrăt.
790. sîmne de vârsăt ai mare.
792. a rămăs...
800. a zăcăt de bubăt.
810. și țarej sîmne de bubăt.
831. l se mai zice și stricăt.
842. ... say sîmne de vârsăt.
850. „A avut...”.
859. Omul e vârsăt de bubăt.
860. zăcăt de bubăt.
890. Omul e șugulit de vârsăt.
938. Omul e șupit de vârsăt.
941. ... șe-v pipit.
942. oșpițelă l se țipēs pe țaje.
III. Am reprodus răspunsurile primite fără de modificări. Ele ne arată, ca și în alte cazuri, că nu există sau că se evită termenii proprii cu care se numește această boală.
Din felul cum au răspuns informatorii se poate cunoaște, pentru cele mai multe comune, atât numele bolii, cât și felul cum e numit omul care a rămas de

ISTROROMÂNI
01 vut-o oșpițelă...
02 băt de oșpițelă +

SCRITORII
B. vârsăt S. vârsăt negru A. vârsăt

AROMÂNI
05 kipețos lu față +
06 milțgăde
07 milțgăde
08 milțgăde
09 mulțgăde
012 pipi
013 sipăniț mări

Această hartă să se confrunte cu Unele răspunsuri (în 3.9.10.35.166.170. 510.610 și 615) denumesc numai pe omul care a suferit de această boală. Și în această hartă există răspunsuri care încep cu este, înregistrat sub formele: j (461.637 și 680), j (324), j (689 și 690) și i (10.32.45.56.231.298 și 378).

SIFILIS „SYPHIUS”

[1834]

I. Întrebare indirectă, pusă astfel: Cum numim „boala lămească” care se arată cu pete mari, roșii și apoi cu bube care mănâncă, Doamne ferște, carnea de pe trup, iar omul nebunește, dacă nu se caută?

- 1. El i strengit.
- 3. [m] fręnj.
- 10. Are țifilist sau triplu.
- 96. Sânt două boale, pe care nu le poate deosebi.
- 200. În haljocură: îl ăre pă dămnu fręnj.
- fiindcă în sat ar fi fost un unqur, cu numele Ferenj, care a avut această boală.
- 251. Înjurătură: mlycă-ly-ar frąnju.
- 269. Omul e frąnjt.
- 270. Omul e frąnjt.
- 428. „Pe rusește se zice triper”.
- 440. Așa se zice „moldovenește”. Se mai zice și sifilis, șăngker, „dupa cum a rămas de la Rușii” din vremea războiului.
- 461. Se face pe țieța trupului.
- 530. „Vine pe ungurește”.
- 576. Informațoarea nu știe dacă e vorba de două boli sau numai de una.
- 588. Sânt „tot una”, adică aceeași boală.
- 592. Doctorul, cu care am vorbit, mi-a declarat că sânt cazuri în comună.
- 614. Subiectul declară că e deosebit între cei doi termeni, dar el n-o poate preciza.
- 704. „Nu prea le știu eu” pe acestea.
- 780. „byăle lumesti”, sânt mai multe boale.
- 790. Și babyăne, sifilist. „Sânt tot una și mănâncă nasul”. sculamânt, „când iese lapte bălul”.
- 808. sculamânt, curgere”.
- 810. Subiectul nu prea știe „cum le cheamă”.
- 820. Se zicea mai de mult; astăzi se zice sifilis sau șăngăr.
- 837. „Nu-i pot zice eu bine”.
- 840. Omul e strengit.
- 859. am frengis.
- 878. Și sculamânt, sifilistru. Subiectul a fost o femeie.
- 885. Omul ă șăngărit.
- 890. Și e dă sfinții.
- 906. Când se fac bube e babon.
- 898. „Noi nu le cunoaștem” [subiectul a fost o femeie], dar zicem sifilic.
- 900. Când e pe membrul omului; când e în gât se numește frenție.
- 906. A auzit, dar n’a văzut.
- 01. Se numește boala și omul care o are.
- 09. A auzit numai. La fărgeroți nu se cunosc bolile venerice.

III. Am reprodus toate răspunsurile primite. Se pare că informatorii nu fac (sau nu pot să facă) deosebire între diferitele boli venerice.

Câteva răspunsuri încep cu ESTE, pe care l-am înregistrat sub formele: 1 (în 12 și 56) și ă (în 324)

ISTROROMÂNII
 01 ămpesteli +
 02 franțozir

S C R I I T O R I		
B. sfinție	S. fręnjă	A. sifilis

AROMÂNII
 06 măla-frąnjă
 07 mălu-frąnj
 08 măla-frąnj
 09 7, sculamânt +
 012 șifli
 013 șifil

MEGLENOROMÂNII

EPILEPSIE „ÉPILEPSIE”

[1635]

I. Întrebare indirectă, pusă astfel: Cum îi spuneți la boala aceea când omul cade jos, Doamne ferește, se frământă, face spume la gură și dacă nu-i ridică și nu-l stropește cu apă, el poate să moară? De multe ori am addugat că boala aceasta îl poate ajunge pe om ori unde și că e bine să-l prinzi de degetul cel mic de la mână, ca să-și vină în fire.

II. 12. Nu știe cum se numește boala
 +3. Și amețituri [p].
 79. Iă! amiețeb, când „se lmbatâ de cap și cade”.

93. Ăj vină p cap... Când se vindecă se zice că Ăj vini p yâri.
 +40. Ror se zice și njevôjê.
 170. El amețeste.

247. Și mbăitâșjună de cap.
 249. [a] amețală.
 255. Și băj râj, strupșală.

259. Și îl mbătâ.
 270. Și mbăitâșjună.
 283. Și sâ mbătâ.

289. Și baj.
 341. El sâ mbătâ.
 343. Și f stringă dr gîfti?

350. [a] mbăitâșjună de cap.
 357. Și strupșală.
 360. Și strupșală, mbăitâșjună.

398. Și nepuțioțâ.
 +61. Așa vine pe rusește.
 +56. Sau pătimă.

+66. După o beție i sâ mvrtește grițari.
 506. Și byala șej rē.
 532. Și jăpileșciji.

536. Și byala copțijilor.
 58+. Și byala copțijilor.
 588. „Ror” se zice și byala copțijilor

590. Și ări lohituri.
 610. Si byala copțijilor?
 647. — ăre fică zôs [?].

672. Vorba „vine pe rusește”. Și byala negră.
 677. Și: byali rē, ducă-se pe pustii.
 690. „Astăzi se zice byala copțijilor”.

694. Și byală negră.
 730. Și byala rjâ.
 76+. Și byala copțijilor.

772. Omul „face spume la gură și se face băj”.

782. [a] byala copțijilor.
 803. Și epilepsijê.
 810. [a] byala copțijilor.

831. Omul amețitê.
 839. „Mai des” se zice byala copțijilor.
 846. Se zice „mai des”.

878. Și byala copțijilor.
 887. Această boală „nu se vindecă”.

890. Și byală drăciâscă, când li „cîtesc omului preoții”.

922. Și byala copțijilor.
 02. Și ăre pădavița.
 07. ... și căde prit căluri.

08. Și di dîmtu.

III. Prin felul cum am pus întrebarea, răspunsurile le-am primit ușor.

Câteva răspunsuri încep cu este, notat sub formele: 1) (în 65. 632. 05), 02 (în 333. 336) 1) (în 395) și 1) (în 65. 295).

Această hartă să se confrunte cu harta EL SUFERE DE EPILEPSIE (NR143).

RUTENI
 384. durjê
 393. —
 SĂCUI
 159. dînguleș
 230. sêduleş

ISTROROMÂNII
 01. bôla de sfêti valentin
 02. bôla de sfêti valentin +

S C R I I T O R I		
B. byala copțijilor, epilepsijê	S. epilepsijê, [Țăranii zic] ducă-se pe pustii, byala copțijilor	A. epilepsijê, [Țăranii zic] stropeșală, călcătura

AROMÂNII
 05. Îngjêț di nafyără +
 06. cădi de dîmtu, di-nafyără
 07. iuț di-nafyără +
 08. di-yâri slăbi +
 09. fipû mișli
 012. yômu [a] cădi di nafără
 013. om di-nafyără
 1e cădi

Scara 1:1.530.000

TREMURĂTURĂ „TREMBLEMENT”

[1648]

I. Întrebare indirectă pusă astfel: Ce boală are omul atunci când, Doamne ferește, îi tremură capul sau o mână, nu poate duce la gură lingura cu supă și varsă tot din ea ?

II. Nu știe cum se numește boala.
48. Se pare că se numește omul cu această boală.

63. Și o stăbilit vîntuș, o stăbilit sînzile.
65. ... z-o rămăs sămănat di giuă.
68. Din „făcătura” „farmec” omul trămurără.

158. Și om falgurăt, damblagiș (?).
174. Nu știe cum se numește boala.
200. Nu știe cum se numește boala.

229. Și trămurișă.
265. ... dă nuyăziș și nuyă dă țiguri.
270. Îi stryoșșșșș.

273. El stryoșșșș.
278. Boala n'are nume.
290. Se întâmplă din sclăbășș.

343. Și vî-răy „vânt rău”.
352. „I se zice omului”. Boala se numește băy cêla.

355. Și i drăcū-n el.
357. trămuriș.
366. Nu este nici un om cu boala aceasta.

375. Și are friguri.
378. Omul se numește tremuriș.
394. Nu este în sai om cu boala aceasta.

397. E un fel de byôlă.
412. Nu știe cum se numește boala.
418. Și [e] om stricăt.

420. Informatorul n'a văzut nici un om cu boala aceasta.
424. Nu există om cu această boală.

440. La cel care o dă mult di pomână.
461. Boala se numește paraliză.
486. ... căpu [a], oț kișor.

552. o pălîmi i pi căpu luj.
576. ă cum trămurără.
586. „n-ari puteri la bătrânețe”

592. El i damblagiș.
595. Nu știe cum se numește boala.
596. Deși sînt în comună doi oameni cu această boală, informatorul nu știe cum s'o numească și declară: nu mă pōc pronunț „nu știu cum să spun”.

689. Se întâmplă de răsălă.
690. El a damblagiș. În comună sînt două persoane cu această boală.
704. El are cutremur.

740. Nu știe cum se numește boala.
750. El e damblagiș.
795. nu știu de ce-o fi tremurîn.

820. Informatorul n'a văzut un asemenea om.
825. Din răsboiu, de lunuri sau de trăsnet.

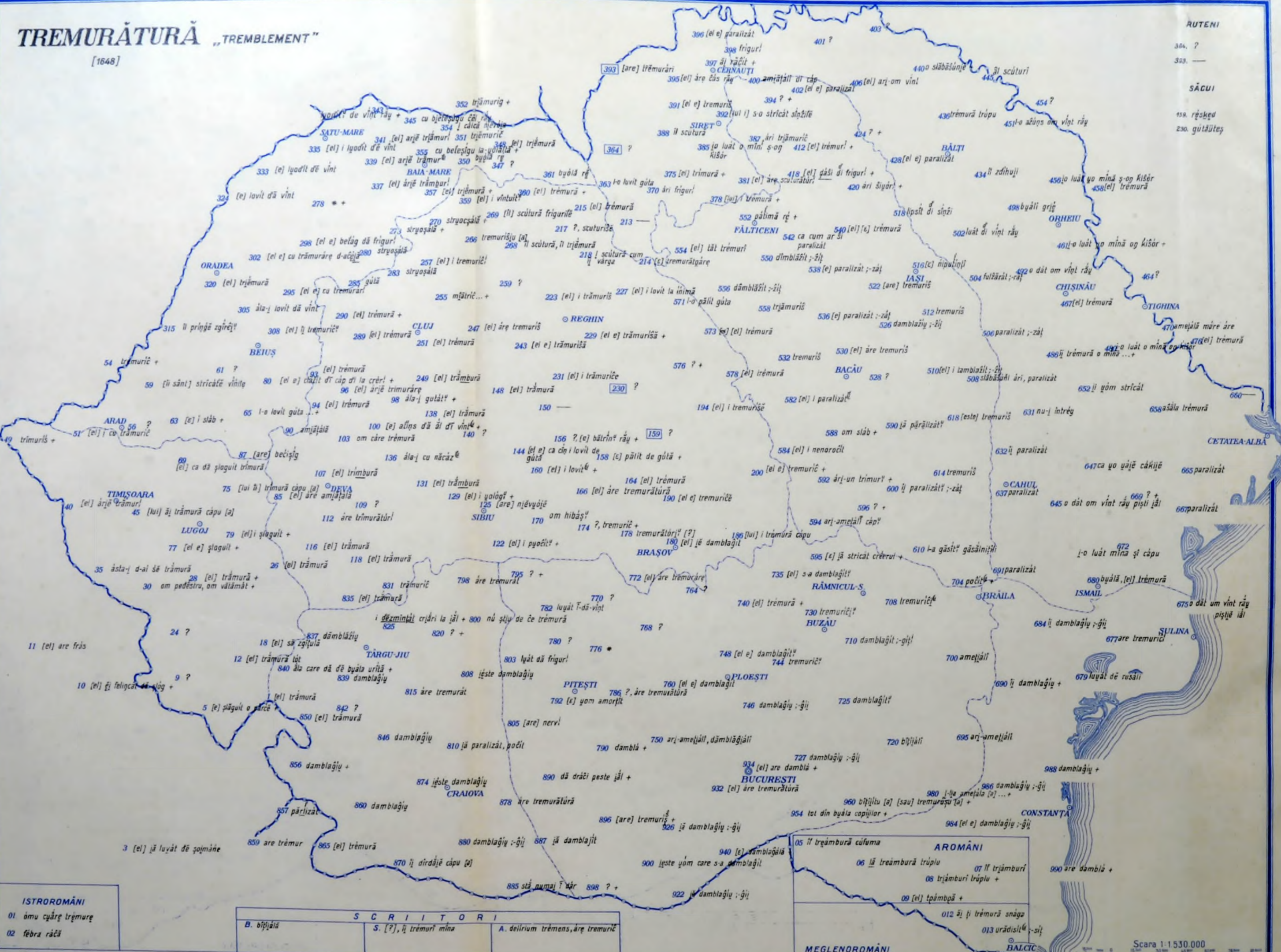
840. Pe la noi, nu se întâmplă.
855. Boala nu știe cum se numește.
890. Nu e nici un om în comună care să aibă această boală.

896. Omul este damblagiș.
898. El dîrdiș. „Este un om cu boala aceasta, însă noi nu știm cum îi zice”.
934. Omul e damblagiș - gîi.
940. Se întâmplă numai „cînd omul îmbătrânește”.

954. iă zăpăcîl în căp.
960. Boala nu știe cum se numește.
980. ... și-o cêpe să trêmure.

988. Boala nu știe cum se numește.
990. Omul e damblagiș - gîi.
08. Omul suferă de căpsij.
09. Boala n'are nume.

III. Răspunsurile arată că în multe comune nu există nici un termen pentru a numi această boală, care pare a fi puțin frecvență la țară. În cazurile cînd informa-

ISTROROMÂNI
01. omu cîare trêmure
02. febra răcă

S C R I I T O R I
B. bișă
S. (?), îi trêmuriș mîna
A. delirium trêmens, are trêmuriș

AROMÂNI
05. Îl trêmbură cufuma
06. iă trêmbură trîplu
07. Îl trîmburi
08. trîmburi trîplu +
09. [el] trîmpă +
012. ăi îi trêmură snăga
013. urădiș - siș

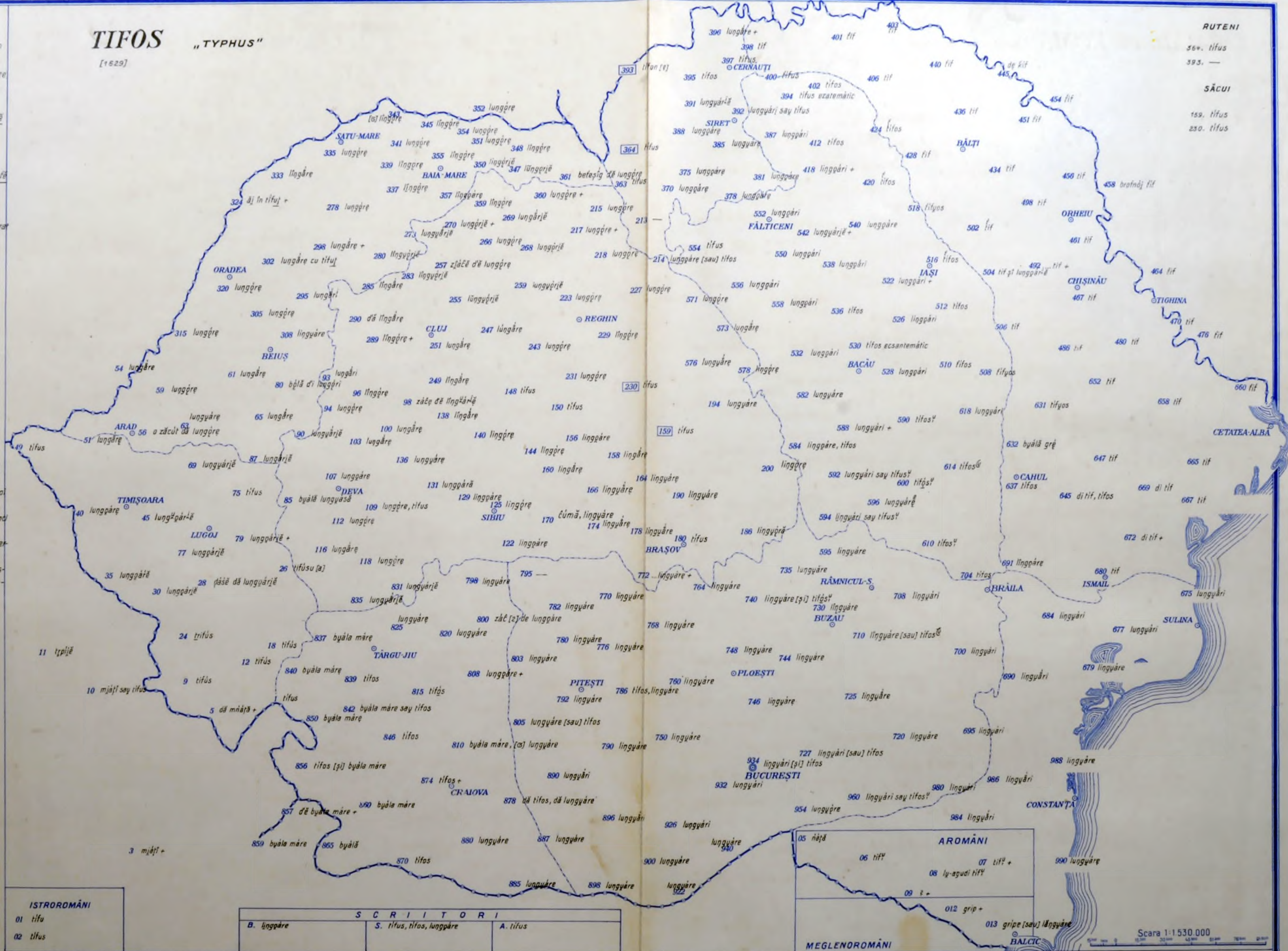
lorii n'au știut cum să răspundă, denumesc boala, ci pe omul care o are (în 5.10.30.49.54.63.77.79.80.98.100.122.129.156.158.160, etc.). Această hartă să se compare cu părțile EPILEPSIE (nr.119) și cu sursele de epilepsie (nr.143). În multe cazuri răspunsurile nu

Scara 1:1.530.000

TIFOS "TYPHUS"

[1629]

- I. Întrebare indirectă, pusă astfel: Cum îi ziceți la boala grea de care zace omul multă vreme și, Doamne ferește, îi cade părul?
- II. a. Sau și altă lungf.
5. "dă tifosul". Omul e „dus di pră nimje, i pică părul când i trêce”.
79. El dă să dă lunggărije.
217. Astăzi i se zice tifos.
270. Când are această boală buigușjeșe "aiurează”.
289. Lui i pică părul și brodêgje "visează rău" și "vorbește bolnuzii”.
298. Bolnavul i băgât di cap "turbura de cap”.
324. "e în tifos”.
360. Bântuie în sat chiar acum când fac ancheta.
396. Și lunggare năgri, care „e mai rea, căci omul aiurează”.
418. o zăcut di lunggări. Astăzi se zice tifos.
492. o găcut di tif.
522. am găcut dje lunggări.
542. El dă să dje lunggărije.
588. Astăzi se zice tifos?
672. lunggare este diaree.
772. e zăcut? dă ...
808. a dă t lunggare, când „zace o lună de zile și apoi se face bine”.
857. a zăcut dje byala mare.
874. Nu se zice LINGGARE.
87. E boală grea. Când e mai lîșyări se numește linggare.
89. Ji linggări api "ce boală are”, apoi se spune numele boalei.
912. Boală „de care mureau patru, cind oameni pe zi”.
- III. Felul cum am pus întrebarea ne-a permis să primim spontan răspunsurile.
- Repartizarea geografică a lui LINGGARE, față de TIFOS și TIF, este deosebit de interesantă.

RUTENI
364. tifos
393. —

SĂCUI
159. tifos
230. tifos

ISTROROMÂNII
01 tifu
02 tifus

SCRITORI		
B. lunggare	S. tifus, tifos, lunggare	A. tifus

AROMÂNII
05 năjd
06 tif?
07 tif? +
08 lî-șyudî tif?
09 i +
012 grip +
013 gripe [sau] lînggare

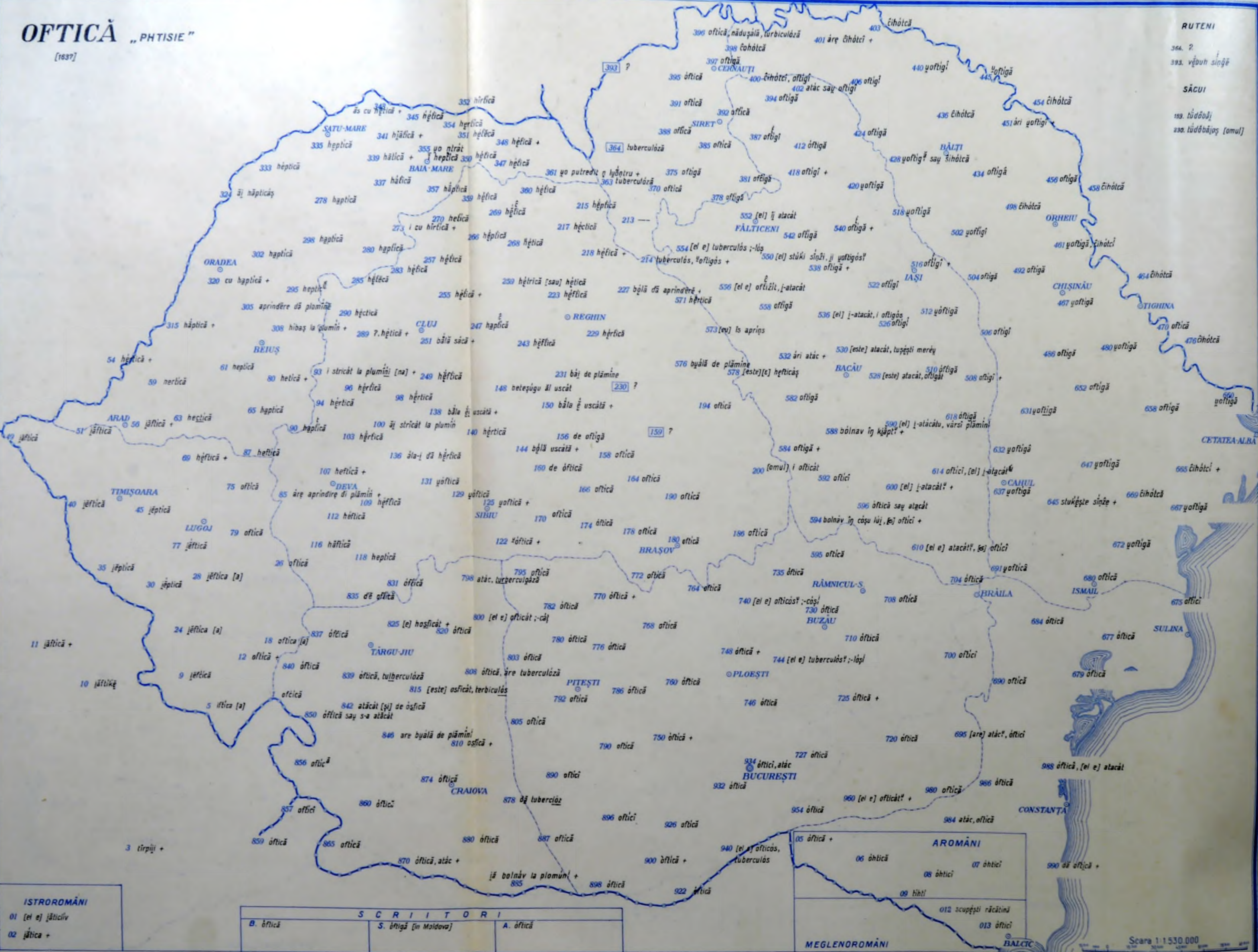
MEGLENOROMÂNII

Scara 1:1.530.000

OFTICĂ „PHTISIE”

[1837]

- I. Întrebare indirectă, pusă astfel: Ce boală are, Doamne ferește, omul care tușește rău și scuipă sânge? Când puneam această întrebare țuseam de mai multe ori, imitând pe omul atins de această boală.
- II. a. „În sârbește i se zice jăftici”.
11. „Omul jăftic slăb”.
12. Omul i vâlâmât la plămîn.
54. Omul e hēpticăș.
56. Omul e jăfticós.
69. Și bețjag dă plămîn.
80. Omul e heticăș.
85. Și hăptică.
88. Și hărtică.
107. Și hēptică.
122. Omul e ofticăit!
125. Omul e tuberculós.
138. „Boala cea uscată”.
144. Și oftică.
150. „Boala cea uscată”.
214. I se zice omului cu această boală.
216. Și bōlă de plămîn.
227. Și hēptică.
251. Și bețjag sâc. „Omul bătrân, care nu poate tuși, are hărtică”.
255. El își scuopștă plămînii!
273. Omul e hirticăș.
289. A auzit de această boală, dar n'o știe.
308. Și hirtic.
315. Omul e hăpticăș.
320. Omul e hăpticăș.
338. „Mai pe sus” se zice hăptică.
341. Și hirtică.
343. „Sânt cu...”.
348. Omul e hēticós.
361. Și hēptică.
401. Și putredăsc plămînii ntrînsu.
418. „Când se innădușește în piept”. E atacat, când „scuipă sânge”.
451. Și ofticós.
506. Omul e atacat.
516. Și byâl ofticós. Dămenii sânt atacat!
532. om atacat, om ofticós.
538. El s-o ofticit.
540. El j-atacat.
584. El j-atacat.
588. El j-atacat, ofticós, g-ogș.
594. El ofticat!
600. El stukje sîczi. Boala nu știe cum se numește.
645. El i răsît.
665. El e cihotós.
725. Omul e ofticat!
748. Omul e ofticat!
750. Și atacat la plămîn!
770. Omul e ofticat.
810. El jă ofticat.
825. Asta yom jă hosfcăt.
870. Omul e tuberculós.
885. El are oftic!
900. Astăzi i se zice tuberculós.
960. „Se zice jărănește” Mai bolerește i se zice omului tuberculós!
990. Se zice și oftică.
02. El jă jăfticiv.
05. j-ucăjă oftică.

ISTROROMÂNII

- 01 [el e] jăfticiv
- 02 jăftica +

S C R I I T O R I		
B. oftică	S. oftică [în Moldova]	A. oftică

MEGLENOROMÂNII

- 05 oftică +
- 06 oftică
- 08 oftică
- 07 oftică
- 09 hirtic
- 012 scuopștă răcătina
- 013 oftică

Scale 1:1.530.000

III. Informații au răspuns cu multă ușurință. În unele comune nu există nici un termen pentru a numi această boală, ci numai pe omul atins de ea. Când am reprodus pe hărtie (sau în note) asemenea răspunsuri le-am completat cu un pronume sau cu o formă verbală pusă în paranteză, pentru a ușura interpretarea lor. În note am trecut și câțiva termeni care se referă la omul cu această boală.

RUTENI
364. ?
393. vjebut sîczi

SĂCUI
189. tūdōbaj
230. tūdōbajos [omul]

BĂTAIE DE INIMĂ „BATTEMENT DE CŒUR”

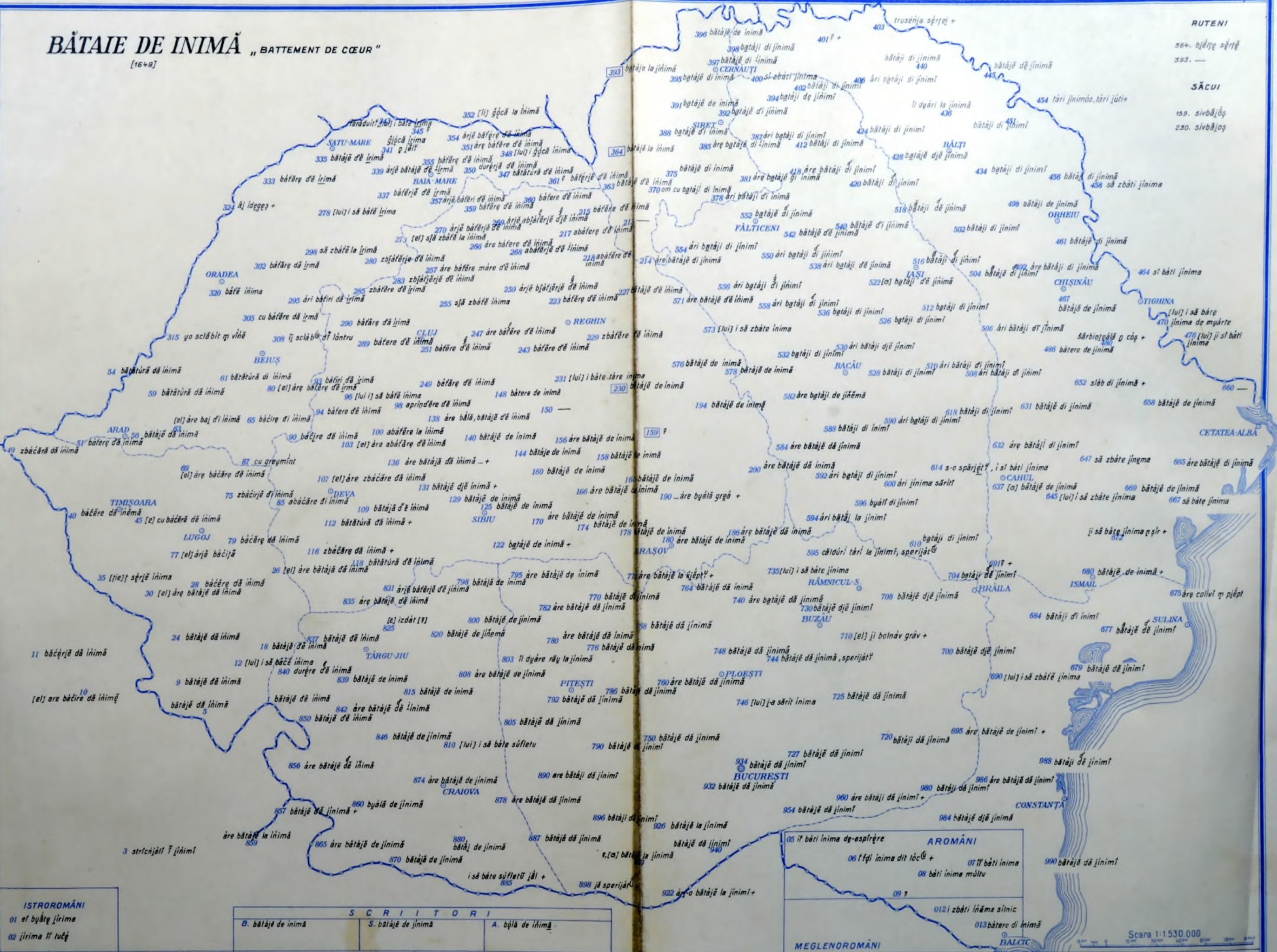
[1649]

I. Întrebare indirectă, pusă astfel: Ce fel de boală are omul atunci când, Doamneferește, îi bate tare inima în piept și abia poate răsufla? Când pu-
neam această întrebare, arătam cu mâna în dreptul inimii și mișcam repede pumnul, ca un ciocan care bate.

II. 112. „Mai bine bățere de inimă”.

- 116. Ea să zăbăcșă.
- 122. „Astăzi zic vinimă că s-uo mai politicat”.
- 131. ni să bătje inima.
- 136. ... d'î osfănașă.
- 190. nu-i sănătōș...
- 324. și sîvbăjōș.
- 401. n-ari nūmi byala čija.
- 403. „Vine pe rusește”.
- 454. „Incepe a-i bate inima”.
- 480. în strică.
- 482. are slăbășune.
- 472. „Eu nu știu ce boală are”.
- 480. și să zăbte inima.
- 481. Informatorul nu poate să spună numele boalei.
- 495. i să bate jnimă.
- 710. Nu se zice BĂTAIE DE INIMĂ.
- 772. „Nu știu ce-i bate acolo în piept”.
- 857. și i să bătje jnimă.
- 885. Boala nu știe cum se numește.
- 898. Boala nu știe cum se numește.
- 922. Lui i să bate jnimă.
- 960. jă bolnăv dă bătăji dă jnimă.
- 965. Sau l' fji angjalu.

III. Am reprodus toate răspunsurile primite. Pentru a ușura interpretarea lor, în paranteză am trecut, în mai multe cazuri, forme corespunzătoare ale pronumelui personal sau ale verbului auxiliar.

ISTROROMÂNII
01 el byate jrima
02 jrima il tutje

S C R I T O R I		
B. bătăje de inimă	S. bătăje de inimă	A. bătă de inimă

AROMÂNII
05 il bati inima de-asprire
06 l' fji inima dit loc +
07 il bati inima
08 bati inima multu
09 ?
102 i zbatj inima silnic
013 bătere de inimă

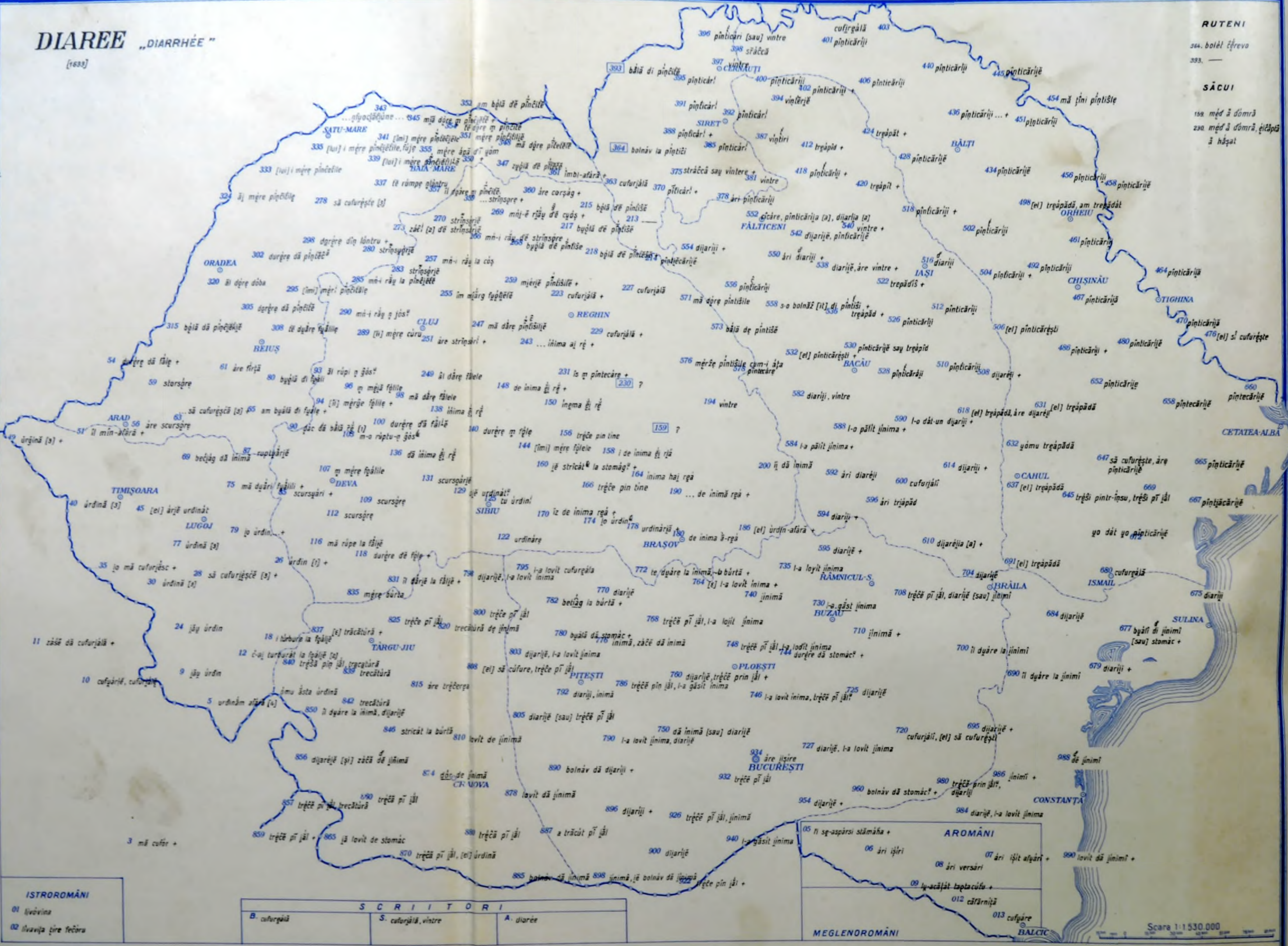
MEGLENOROMÂNII

Scara 1:1.530.000

DIAREE „DIARRHÉE”

[633]

- I. Întrebare indirectă, pusă astfel: Cum se numește boala când pe om îl doare rău burtă și îl mină afară de multe ori?
- II. a. El să curgă.
- n. Și scursură.
- 26. m-am stricat la fâșie. El ărdină afară, o mișcăi grășime.
- 26. Și el ărdină.
- 35. Și ărdin [a].
- 43. Îi rupe la fâșie [a]. Boala n'are nume.
- 51. Și îi rupe la fâșie.
- 54. Și lui îi mărg fâșie.
- 63. o rășie...
- 65. mă min-afără.
- 73. mă culg.
- 73. ...mă dăre foăm.
- 88. Tio iz-mere fâșie.
- 94. Și el să culg.
- 118. Și imi mere fâșie.
- 148. El să culg.
- 160. [a] el ărdină g jost.
- 170. Iz "sânt".
- 178. Și inimă ră.
- 186. Și s-a stricat la burtă, i huraie.
- 190. te dăre burtă...
- 218. Se zice și m-ya uvovit ș-o-vîn-tre.
- 223. Și strînsor! Se zice și trêșe pî yom.
- 229. El să culg.
- 231. Și m mere pintecele.
- 243. Is beșag de...
- 251. Eu mă culgesc.
- 259. Și iz beșag de strînsor.
- 269. Și iz beșag de cuorsag.
- 299. Și imi mere coșu.
- 343. te strîsbate... di lôntru.
- 345. Și mă strîsbate.
- 350. mîi s-yo zmiștu-să la rință.
- 359. beșag ca de strînsor, când merge sânge din om. Și mă dăre m pintecele.
- 360. Boala de pintece.
- 361. Și îl dăre m pintecele.
- 370. El pintecești.
- 378. Și pintece.
- 388. El trêșe la pintece.
- 402. omu trêșe, când merge des afară.
- 412. El ăre trêșe.
- 418. Și zăsi di pintece.
- 420. El ărdin-afără.
- 424. El trêșe, are trêșe.
- 438. ...să numără "numește". El pintece-cărește.
- 486. trêși pî timi.
- 504. El pintecești.
- 508. El trêșe.
- 518. El trêșe.
- 522. Se numește boala El trêșe.
- 532. Și trêși pîntr-insu.
- 538. o dat on trêșe piști dînsu, el trêșe.
- 538. El trêșe.
- 540. El trêșe.
- 550. El trêșe.
- 554. El culg.
- 558. El trêșe sau culg.
- 584. Și l-a pâlît cicârș.
- 588. Azi se zice diaree. El trêșe.
- 590. El trêșe.
- 594. El trêșe.
- 595. Mai des se zice: zăce di jîmî.
- 610. say o dat jîmîa piști jîl, culg.
- 614. El trêșe.
- 677. El culg.
- 678. El să culg.
- 695. Bătrânii zic să culg.
- 710. l-a lovit jîmî.
- 744. Și trêșe pî jîl.
- 760. Și l-a găsit jîmî.

ISTROROMÂNİ
01 livovina
02 livavița șire fecăra

S C R I T O R I		
B. culg	S. culg, vintre	A. diaree

AROMÂNİ
05 ni șe-aspări slămăha +
06 ări ișiri
07 ări ișit afări +
08 ări versări
09 lu-căjăt taptaculu +
012 căfărnîț
013 culg

MEGLENOROMÂNİ

104. Și bolnăv dă jîmî, trêșe pî jîl.
105. Eu ărdin afară.
106. El să culg.
107. Se zice și culg, dar l-a fost rușine să rostească acest cuvânt.
108. El ărdin.
109. Și culg. „Pe boierește se zice diaree sau bolnăv dă jîmî.”
110. Și l-a pâlît jîmî și l-a găsit jîmî.
111. Sau diaree.
112. El s culg.
113. Îi dăre burticu.
114. ăi ișit taptaculu.
115. Am reproduș răspunsurile și atunci când informatorii au răspuns cu un verb. Pentru a distinge mai ușor aceste răspunsuri, în paranteză am trecut domn de la orăș.
116. Nolele numeroase completează răspunsurile trecute pe hartă.
117. Această hartă să se completeze cu harta VINTRE (nr. 49).

RUTENI
264. bolîl tîrevo
293. —
SĂCUI
199. mēd ă dōmră
230. mēd ă dōmră, pișpō ă hășai

Scara 1:1.530.000

HERNIE „HERNIE”

[1618]

I. Întrebare indirectă, pusă astfel: Ce boală are omul atunci când, Doamne fereste, i s-au umflat ca un clopot „sacovelele” (testiculele) dintre picioare sau i-au căzut „majele” în ele?
 II. 1. El s-o uluă, o sără și s-o uluă.

- 63. Omul acela „nare boală”.
  - 67. Tu e-a) vătămăt.
  - 93. Și lui i-o dat măști.
  - 106. Și el s-a boșorogit.
  - 269. Și el i Țihăiț, s-o jehit boșorogă, i cojogs.
  - 283. Și el i spornit, Ț-hițit.
  - 347. El e hîiț, cojogs.
  - 348. Și el s-a hîiț și vîntre.
  - 347. Bujă e, o durere înăuntru.
  - 351. El e hîiț, cojogs [i].
  - 354. Eu m-am înhîiț.
  - 359. El s-o hîiț.
  - 418. „Boala nare nume”. Se zice totuși i-o fică vătămătura m bușă.
  - 461. ... dim bușă.
  - 486. Boala nare nume. Se zice, vătămătura când te doare în pînătece. Atunci e bine, s-o păzăști cu mîncarea.
  - 518. Și boșorog [p].
  - 530. Când, s-a vătămăt. Omul e boșorog.
  - 532. Omul e boșorog.
  - 556. Se numește boala.
  - 584. Omului i se zice boșorog, când i să lăsa trupu lu] dîntră vîntre jos.
  - 595. „Pe vechime se zice vătămături”.
  - 677. „Acum se zice jârniț”.
  - 695. s-a profităt, când se cacă pe el”.
  - 730. jârniț e vorbă, mai pe fudule”.
  - 750. Lui i s-a lăsat bușă în vine.
  - 772. El s-a vătămăt.
  - 790. „Mai rar se zice și jârniț”.
  - 805. Omul e surpăt.
  - 835. „Bătrânii zic cojogs”.
  - 856. Se zice „rar”.
  - 878. Se zice în bălăcură.
  - 887. Boala nare nume.
  - 896. Informatorul nu știe nici de VĂTĂMĂTURĂ nici de HERNIE.
  - 954. i se zice și boșorogăla.
  - S. Se numește astfel, oricare boală internă.
  - A. o căpălat o vătămătura.
  - 02. Și cu bușă măr.
  - 013. ili „sau” si smăeni.
- III. Am reprodus toate răspunsurile în felul cum le-au dat informatorii.
 În multe comune lipsesc termeni proprii pentru a numi HERNIA. Răspunsurile primite se referă mai ales la omul atins de această boală.
 Toate răspunsurile care privesc pe omul VĂTĂMAT le-am precedat de indicații în paranteză, pentru a fi recunoscute mai ușor.
 Această hartă să se consulte cu hărțile MĂ VĂTĂM (nr. 147) și VĂTĂMAT (nr. 136).

ISTROROMĂNI
 01 [el e] kilav
 02 [el e] kilav +

S C R I I T O R I		
B. vătămătura	S. vătămătura +	A. vătămătura +

AROMĂNI
 05 omu versă
 06 [el] z versă, [est]-arupit
 07 are căștile măr
 08 [el] aspărit, rupt
 09 bunșuit, -it
 012 [el] ș lăsf
 013 [lu]l căzura căznăiț

MEGLENOROMĂNI

Scara 1:1530.000

VARICE „VARICE”

[1624]

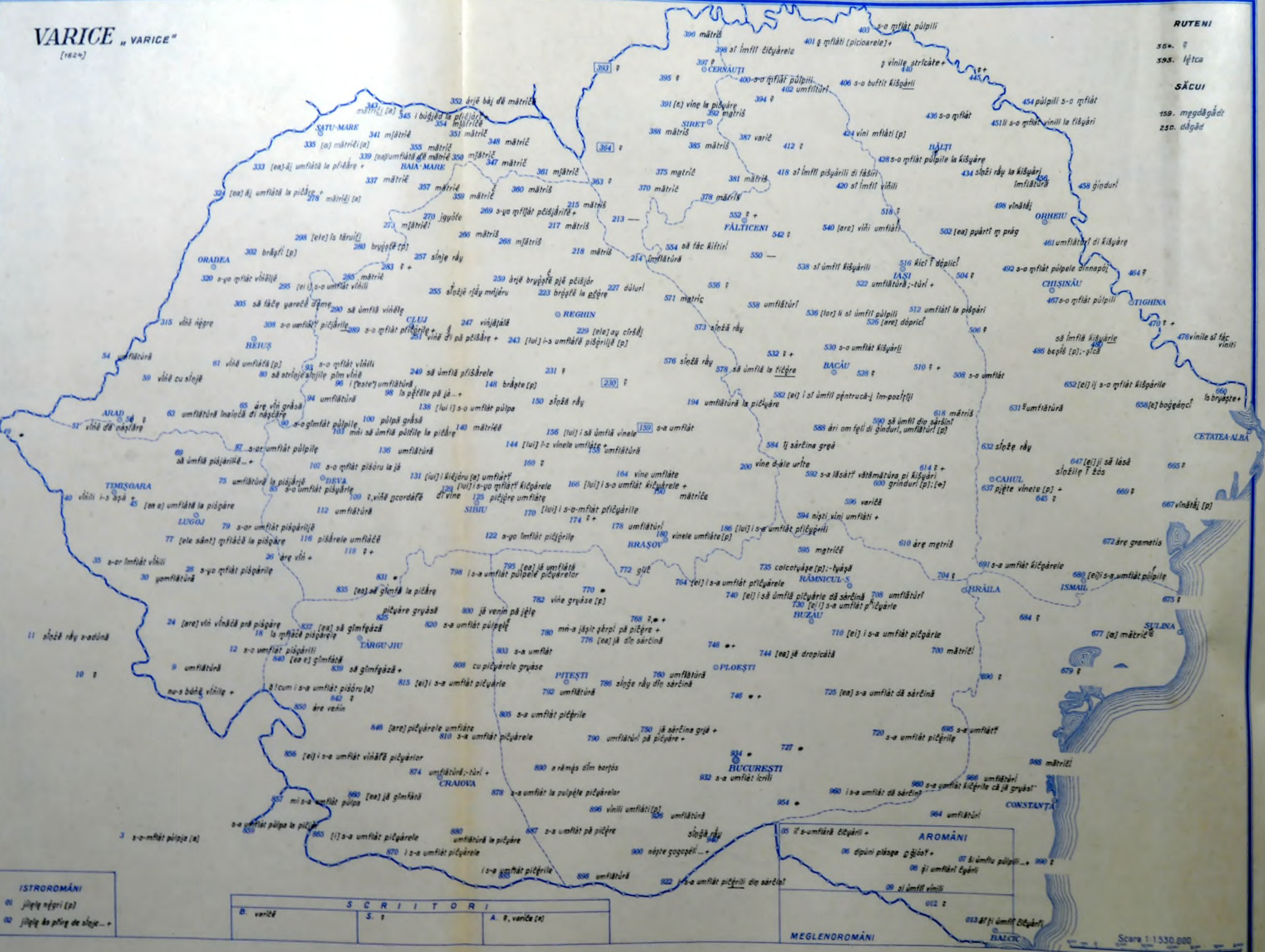
I. Întrebare indirectă, pusă astfel: La femeie însărcinată și cu copii mulți, cum numiți boala aceea când li se umflă vinele de la pulpa picioarelor și se văd vinele? Când punem această întrebare, arătam la pulpa piciorului meu local unde se văd mai bine vinele umflăte...

- II. s. Ea are vinile stricâte.
- 28. Sau zgâsurii, dului, glidă, umflături ca nucile.
- 40. „Vinele li sânt aga”.
- 69. ... dă lodă-s grișă „pentru că sânt”.
- 88. „pentru că e grea” „însărcinată”.
- 118. „Pe cînste, nu știu”.
- 144. „Li sânt”.
- 186. mătriș are „le burtă și il stränge”.
- 174. Informatorul m-a văzut varice.
- 251. mătriș are „când stränge piciorul grămădă”.
- 269. Ea ărie mătriș.
- 283. [w] glidăturii (p), glidăve (p).
- 288. „La femeie greoaie” „însărcinată”, mătriș au „bărbații când umblă mult prin apă și li stränge piciorul”.
- 324. Are naștă vină mătriș.
- 333. [a] mătriș.
- 343. ă naștă „dă naștere”, sângele din cianoate”.
- 348. mătriș.
- 401. [lor] li puni lăitării.
- 440. Nu știe cum se numește boala.
- 443. Nu știe numele boalei, știe însă că „femeie zice di năștă”.
- 470. Femeia dacă va naște ar si myără copilii (a).
- 510. di sărdină i si umflă.
- 522. „Se face la femei”.
- 532. Ei i s-o umflă kișyării.
- 562. Știe numai femeie pli-n-di-jăli. A auzit „rar” și vorba mătriș.
- 594. „Nou nume”.
- 614. „Nu auzit de boala aste”.
- 637. Se zice că-i vinată.
- 654. „sânt”.
- 746. mătrișă, se zice că are atunci când „li doare la inimă, adică la stomac”.
- 748. mătriș are „omul înăuntru, ca cum ar fi limbrici”.
- 750. ăre umflătură dim pricina năștării.
- 784. gliduri pă piclyare Informatoarea a răspuns astfel după ce a declarat că nu știe numele boalei și că nu se zice nici cum.
- 788. ăy vine posomorite, care „ies din sânge rău”.
- 790. și glidă pă piclyare.
- 834. „Mai des se întâmplă la femei, decât la bărbați”.
- 874. Există și la bărbați „din răcoale”.
- 900. ... care m-ăre hime „nume”.
- 92. ... pre piclyare că-i băna slinje.
- 93. Ele s-adrăd vinți.
- 94. „Femeie, când are copil mic, i se leasă greutatea în picioare”.
- 97. ... că lăști grăyș, li lăști mădrăc-tina grăyș.

III. Răspunsurile, reproduse în întregime, atât că în cele mai multe comune anchetate nu există un termen propriu pentru această boală și că ea este numită prin circumlocuție.

Mulți bărbați, care ne-au servit ca informatori, nu știu probabil numele boalei, fiindcă ea apare mai des la femei în timpul sarcinii.

În paranteză am făcut câteva completări, care ușurează interpretarea răspunsurilor.

ISTRORDMÂNI
01 jilje năgrî (p)
02 jilje de plîng de slaje...+

SCRITORII		
B. varișă	S. ?	A. ? varice (n)

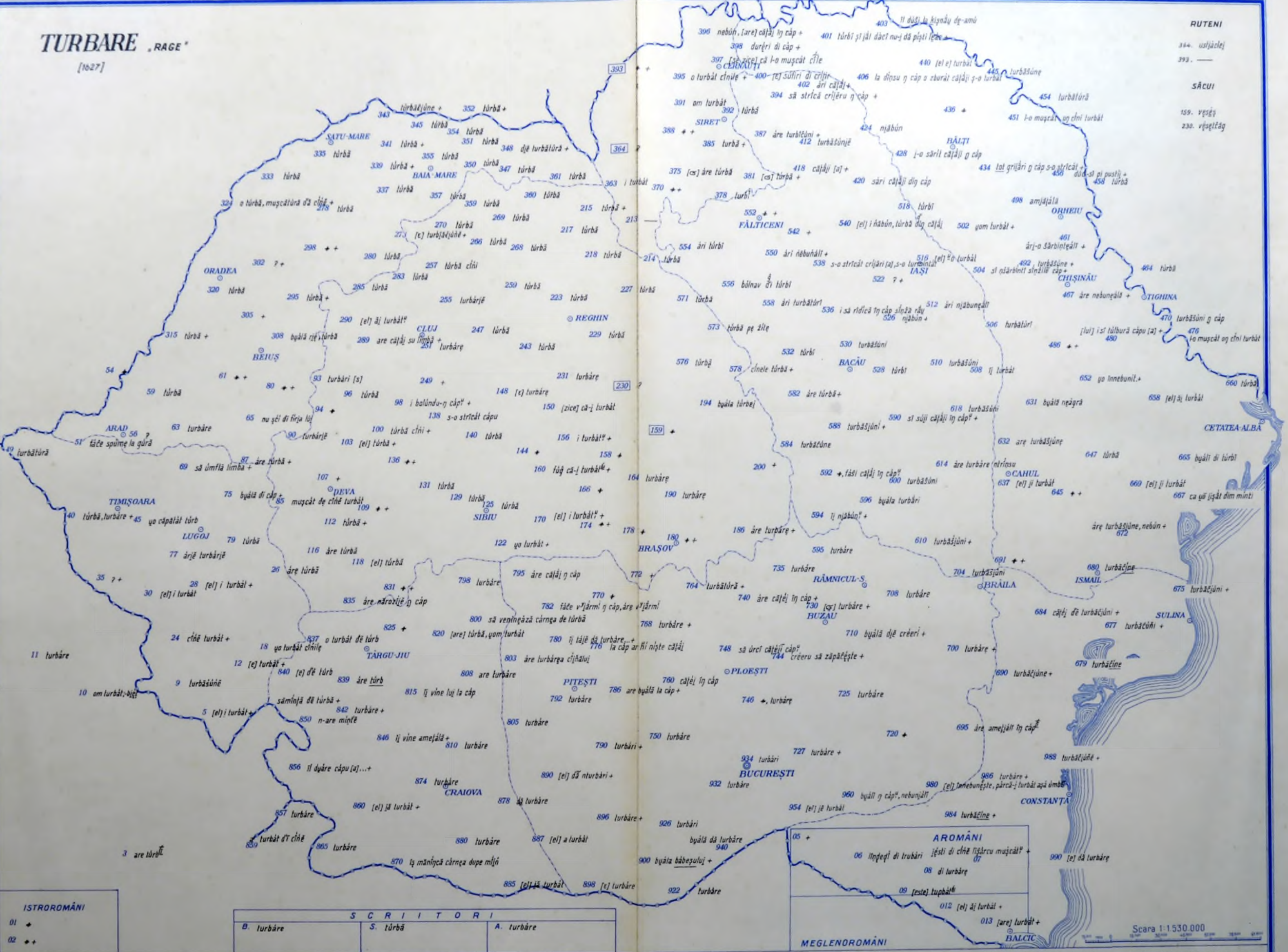
MEGLENOROMÂNI

AROMÂNI
05 si umflă ăyării +
06 dipuni plășe găyăst +
07 si umflă păpili...+ 990 ?
08 și umflă ăyării
012 ?
013 și si umflă ăyării

Scala 1:1.530.000

TURBARE „RAGE” [1627]

- I. Întrebare indirectă, puși astfel: Ce boală are omul atunci, Doamne ferește, când îl mușcă un câine turbat și nu se duce la doctor imediat?
- II. 1. Este o plantă care crește, pe câmp și se dă oamenilor care au turbat.
- 5. El turbăză [1628].
- 12. Lui i rău de turbu' d'aree', i-o turbăt, turbăză [1628].
- 24. El turbăză [1628].
- 28. El ărie să turbăză [1628].
- 35. Ju o-o turbăt ca cîni [1628].
- 40. El turbăză [1628].
- 61. o turbăt se zice numai, despre câine [1628].
- 69. om turbăt [1628].
- 75. el o bollngîl [1628].
- 80. Cănele o turbăt, o bollngîl [1628].
- 87. Și despre om și despre animale [1628].
- 98. „Numai despre câine, despre om nu se zice”.
- 100. „Omul n'are turbă”, numai cîni.
- 103. Se zice și despre oameni [1628].
- 107. Numai ca înjurătură: du-ți g turbă. Despre câine se zice că o turbăt, fēri- că de cîniile turbat.
- 109. El turbăză [1628]. Nu există substantiv.
- 136. zică că turbă [1628].
- 156. s-ya făcut turbăt, yo turbăt cînele [1628].
- 160. Un câine, o vită o turbă [1628].
- 170. om turbăt [1628].
- 174. o turbăt se zice numai despre animale [1628].
- 180. cîne turbăt.
- 186. n-a turbăt cîniile, o turbăt omu [a] culăre [1628].
- 200. Către un câine zice: nea turbă d-acălea.
- 215. yo turbăt uon uon [1628].
- 249. Lu [e] turbăt de săj la mîie. Ia întrebarea 1628: cîniile-o turbăt.
- 273. turbăt [1] [1628].
- 289. cîne turbăt [1628].
- 295. i-o mușcăt oț cîni turbăt [1628].
- 298. „Se zice numai despre un câine că o turbăt. despre om nu”.
- 302. Se zice că, o turbăt acar ce "orice" [1628].
- 305. Omul să mîncă dă brîncă, mîncă cărnă d'pă sîne.
- 315. lăre om lărg jóság yo turbăt "ori-ori" [1628].
- 324. i-o mușcăt cîniile căi turbăt [1628].
- 339. yo turbăt uon uon [1628].
- 341. Omul yo turbăt, yo buolngîl [1628].
- 343. Omul are d'fērmi su limbă.
- 348. o turbăt o bou [1628].
- 352. uon turbăt, yo turbăt [1628].
- 370. Vitele turbăzi, omul innebunet [1628].
- 381. aj turbăt mî [1628].
- 385. Lui i sî stricăt nēri.
- 387. i-o mușcăt oț cîni turbăt [1628].
- 388. o turbăt numai cănele, omul căpătjē, o căpătjē "o innebunet" [1628].
- 393. El turbăzi [1628].
- 394. i-o mușcăt oț cîne turbăt [1628].
- 395. „Iyōm o turbăt dact o bātū nevasta” [1628].
- 396. „Omul biat sau prost”.
- 398. yo turbăt uōmu tēja [1628].
- 401. Il de Ń bōimj "spital" [1628].
- 402. d'gāmni ferētjē cā-i turbăt [1628].
- 418. Are pe limbă. dact [e] zbor Ń cāp [e] turbăt.
- 434. Omul yo gnebnit, cănele o turbăt [1628].
- 440. Ij mușcăt d'—oț cîni turbăt puātj cī și sī turbē [e] [1628].
- 454. Omul yo gnebnit, o vită o turbăt [1628].
- 461. Omul turbăzj, o turbăt [1628].
- 467. El turbăzj [1628].
- 480. d'nspre cîne [se zice că] yo turbăt [1628].
- 486. Ia nej [se] nūmāră "numesc" nebūni [1628].
- 492. Ij stricăt mîie [1628]: i-o mușcăt s-o

ISTROROMÂNII
01 +
02 ++

S C R I I T O R I

B. turbăre	S. turbă	A. turbăre

- turbăt uōmu.
- 302. Omul o turbăt, răcnēstj, alēgrētj dupț yāmīni [1628].
- 504. Boala, n'are nume
- 522. El ar să turbē [1628].
- 526. El turbăzj [1628].
- 542. El fās-om țfēi de cājaj de turbă.
- 550. Ia cāni se numește turbăt.
- 552. o nebunūt sārăcu [1628].
- 582. o turbăt ferēscj d'umnezj [1628].
- 586. [cs] āri cājaj de turbē. Pentru vindecare nu se întrebuințează viermi [Cantharis visicatoria] puși în miere ca în alte părți, ci i se tale omului sub limbă, pōdicā i se sparj bājicuțele.
- 590. Și turbāsūni. Lui i sī sūji lūturf cāp.
- 594. [cs] āri cājaj di turbāri.
- 610. āri būbi pi limbā, cājaj.
- 645. i-o mușcăt oț cîne turbăt are s turbē ze [1628].
- 652. „Rar am auzit” să se întâmple cu oameni.
- 672. „La o mănēie zici: aj turbăt ori s-aj făcūt”.
- 675. Pe limbă are cājaj care, se frig cu ac roșu”.
- 684. „Are în cap” omul mușcăt d'—oț cîni turbăt.
- 691. Omul o gnebnit.
- 700. În cap are vjārmjōri micē.
- 740. iā turbăt? „Așa a murit socrul meu, însă pe aluncu nu lușasem jo pā hiji-sa”.
- 744. Omul are cājaj dā turbāre.
- 768. Lui i s-a sūji cājajj Ń cāp.
- 772. pārcā jē turbăt? se zice cānd cineva e rău”.
- 780. ...la București. „Dacă nu se duce pānā în nouă zile ij mvjāzj cājajj Ń cāp”.
- 786. j-a-mvjāj cājajj Ń cāp.
- 831. o turbăt, despre om și despre câine [1628].
- 842. [cs] are cājaj Ń cāp.
- 846. a făcut su limbă cājaj.
- 856. ...nu sūiere cu d'ji. Ia fōc și Ia lumīnā.
- 860 a mvjāt cājajj Ń cāp-j.
- 896. În cap [mvjāj] cājajj dā turbāre.
- 900. Omul să dūcā Ia spital.
- 902. āv Ń mușcăt cîniile omu se lico zmunē [1628], turbare sātī foarte rare.
- 905. va z-dūcā și lāiā sum limbă.
- 907. Lu mușcā cîni līsētj și va si-ē dūct Ia yātru, cîne turbăt? [1628].
- 912. juvān "lon" ānturbō.
- 919. În cap are cājaj [p].
- 956. Răspunsurile arātă cā în multe comune nu erī-
- stă un termen propriu pentru această boală. Lipsa aceluși limb, prin înțeparea cu un ac trecut prin foc a bășicuțelor care se fac sub limbă.
- Unii informatori, cum arātă notele precedente, au mărturisit cā omul atins de această grozavă boală are cāțēi în cap (în comunele 677, 690, 710, 727, 730, 764, 790, 890, 904, 906 și 908).
- Pe hārā, pentru înțelegerea mai ușorā a unor răspunsuri, în paranteză am trecut cāte un numir de cantaride (CANTHARIS VISICATORIA) care au fost înute mai mult timp în miere și, în urma țoarea, întrebare: Doamne ferește, um ziceți despre omul care a fost alins de această boală? O parte din aceste răspunsuri, interese sante din punct de vedere semantic și fonetic, le-am trecut în notele acestei hārți. Pentru a se distinge mai ușor, la sfârșitul propozițiilor, înaintea punctului, am pus în paranteză 1628, adică numărul chestiunii.
- care au fost înute mai mult timp în miere și, în urma țoarea, întrebare: Doamne ferește, um ziceți despre omul care a fost alins de această boală? O parte din aceste răspunsuri, interese sante din punct de vedere semantic și fonetic, le-am trecut în notele acestei hārți. Pentru a se distinge mai ușor, la sfârșitul propozițiilor, înaintea punctului, am pus în paranteză 1628, adică numărul chestiunii.

Scara 1:1.530.000

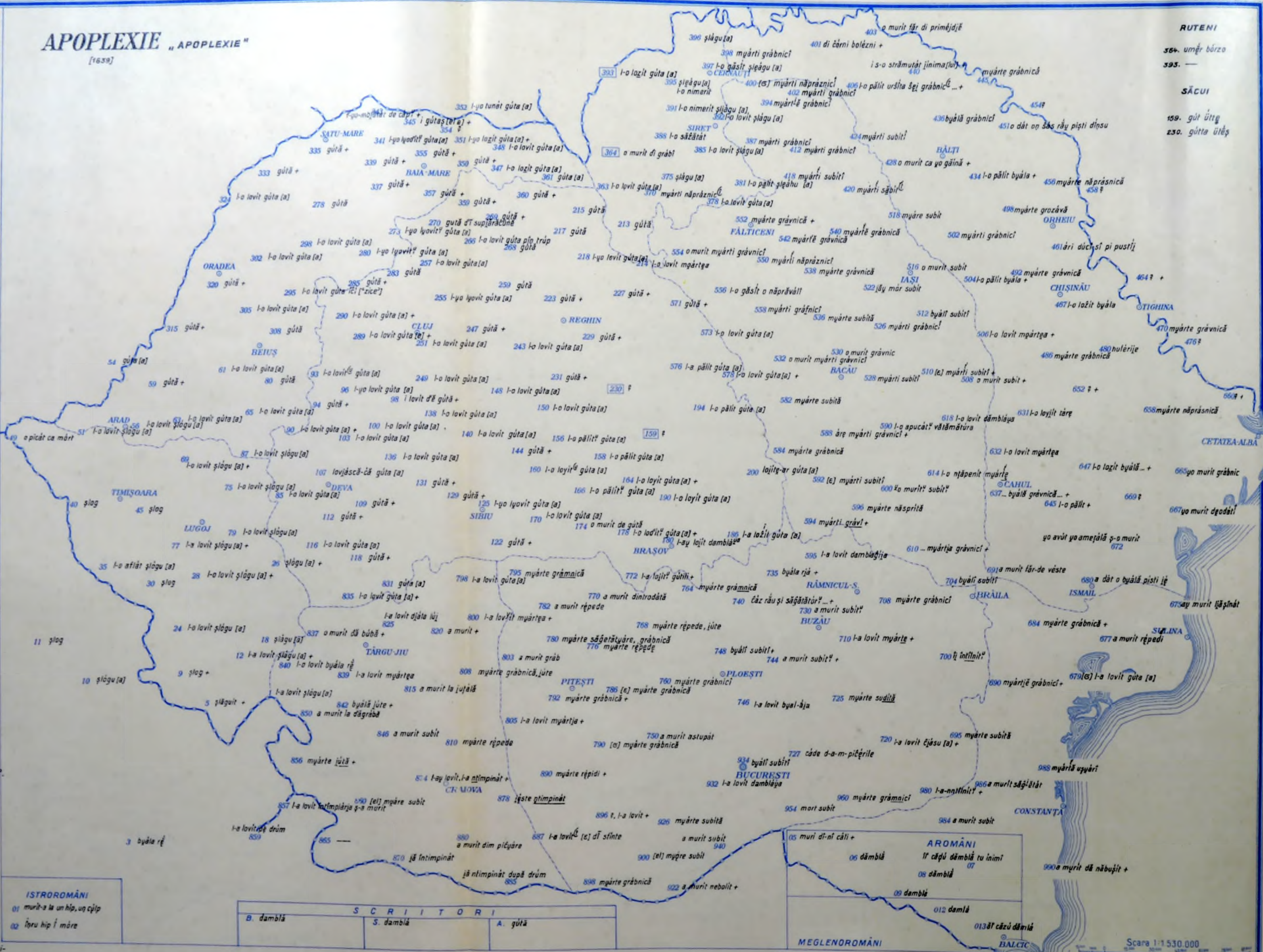
APOPLEXIE „APOPLEXIE”

[1639]

I. Întrebare indirectă, pusă astfel: Cum numiți boala aceea când omul moare dintr'odată. Doamne ferește, fără să fi fost bolnav? Am adăugat că asemenea moarte îi poate apuca pe om oriunde (pe drum, șezând la masă, etc).

II. a. Se numește omul.

- 9. I-o lovit șlagu [a].
- 12. El s-o șlagu!
- 26. El o murit d' șlag, e lovit d' șlag.
- 28. Omul e șlaguit.
- 59. Pe el I-vo lovit guta.
- 69. El e șlaguit.
- 77. Omul e șlaguit.
- 90. Să țipă guta la mult!
- 94. I bețag d' guta.
- 109. I-o lovit guta [a].
- 112. I-o lovit guta [a].
- 116. I-o lovit guta [a].
- 122. I-vo lovit guta [a].
- 129. I-vo lovit guta [a].
- 131. I-vo lovit guta [a].
- 144. I-vo pilit guta [a].
- 164. Și o murit d' guta.
- 178. I s-o pus guta în mină.
- 225. I-vo lovit guta [a].
- 227. I-vo pilit d' guta.
- 229. I-vo pilit guta [a].
- 231. I-o lovit guta [a].
- 247. I-o lovit guta [a].
- 269. I-vo lovit guta [a].
- 285. I-vo lovit guta [a].
- 289. I-vo lovit d' o mină sau de un picior sau fost paralizat.
- 290. El e lovit d' guta.
- 315. I-vo lovit guta [a].
- 320. I-vo lovit guta [a].
- 333. I-vo lovit guta [a].
- 335. I-vo lovit guta [a].
- 357. I-vo lovit guta [a].
- 359. I-vo lovit guta [a].
- 343. El plemnă [ște] țîț.
- 350. I-vo lovit guta [a].
- 361. El vo murit d' guta.
- 365. I-vo lovit guta [a].
- 359. I-vo lovit guta [a].
- 360. I-o lovit guta [a].
- 401. El myare deodată!
- 406. ... ș-ag [a] o murit.
- 420. „nici nu sa văliat de loc”
- 434. byală grăbnic!
- 440. Se întâmplă dim bățăi di jiniși.
- 464. „numa de halerijă mor așa de repede”.
- 504. mârț grăbnic!
- 505. Și I-o apucăt de jiniși de burș!
- 508. Și o murit dim kișyari.
- 510. Și myari din kișyari.
- 552. o murit fari di vreme.
- 571. I-o pilit guta [a].
- 578. I-o pilit guta [a].
- 588. o murit în gravități (r).
- 594. I-a lovit myartja.
- 610. I-a lovit...
- 657. yo avut yo ... dj-o murit dim picpâre.
- 645. I-o gâsit myartja yodată.
- 647. ... dim beșica șe negră ... care se face la mână sau la gât. beșica șe rē, e vânăță; omul se holteștea “vaccineză” ca să scape”.
- 652. yo murit p grabă.
- 660. yo murit țără veste.
- 684. I-a gjuș vā "vreun" vint.
- 690. Boala nu știe cum s'o numească și a căzut murt, a rămas murt p lōc.
- 710. Și myarte la minut.
- 720. Și myarte grăbnic!

- RUTENI**
- 564. umăr bōrzo
- 595. —
- SĂCUI**
- 159. gūt ūțig
- 250. gūta ūțig

SCRITORII

B. dambă	S. dambă	A. gută

- 735. I-a lovit byala rjă.
- 740. ... I-a săgătăt!
- 744. Când omul nu poate mișca o mână, un picior e am damblașy; damblyj.
- 748. Când a căzut d-a-m-picerile.
- 772. um țîl d' gūte, hūjme... când îl duare în gāt.
- 792. I-a pleznit byala ș-a murit la țujălă.
- 800. I-a săgătăt.
- 805. myarte grăbnică.
- 820. Omul e damblyj.
- 835. El a murit d' guta.
- 857. „Când e sănătos și moare deodată”.
- 842. El a murit repede.
- 858. I-a lovit mpartja.
- 874. „Așa se spune”.
- 890. El a fost limpinat sau întimpinat.
- 896. Și a murit ț grabă. Când moare omul și negrește ca căldarea, se zice că I-a-nlimpinat.
- 922. mai lēzne se zice I-a lovit.
- 942. El a murit p lōc.
- 990. Altfel nu știe cum se zice. os. „dintr'odată”, și di dimiță.

arată că se face confuzie între această boală și PARALIZIA totală sau parțială. În comunele 90 și 343 răspunsurile încep cu „este”.

Aria cuvântului GUTĂ este deosebit de interesantă în comparație cu celelalte sinonime.

În multe părți nu există un termen propriu pentru această boală. În note am trecut expresiunile în legătură cu cel atins de APOPLEXIE. Răspunsurile

Scala 1:1 530 000

SGRĂBUNȚĂ, PUSTULE*

[1632]

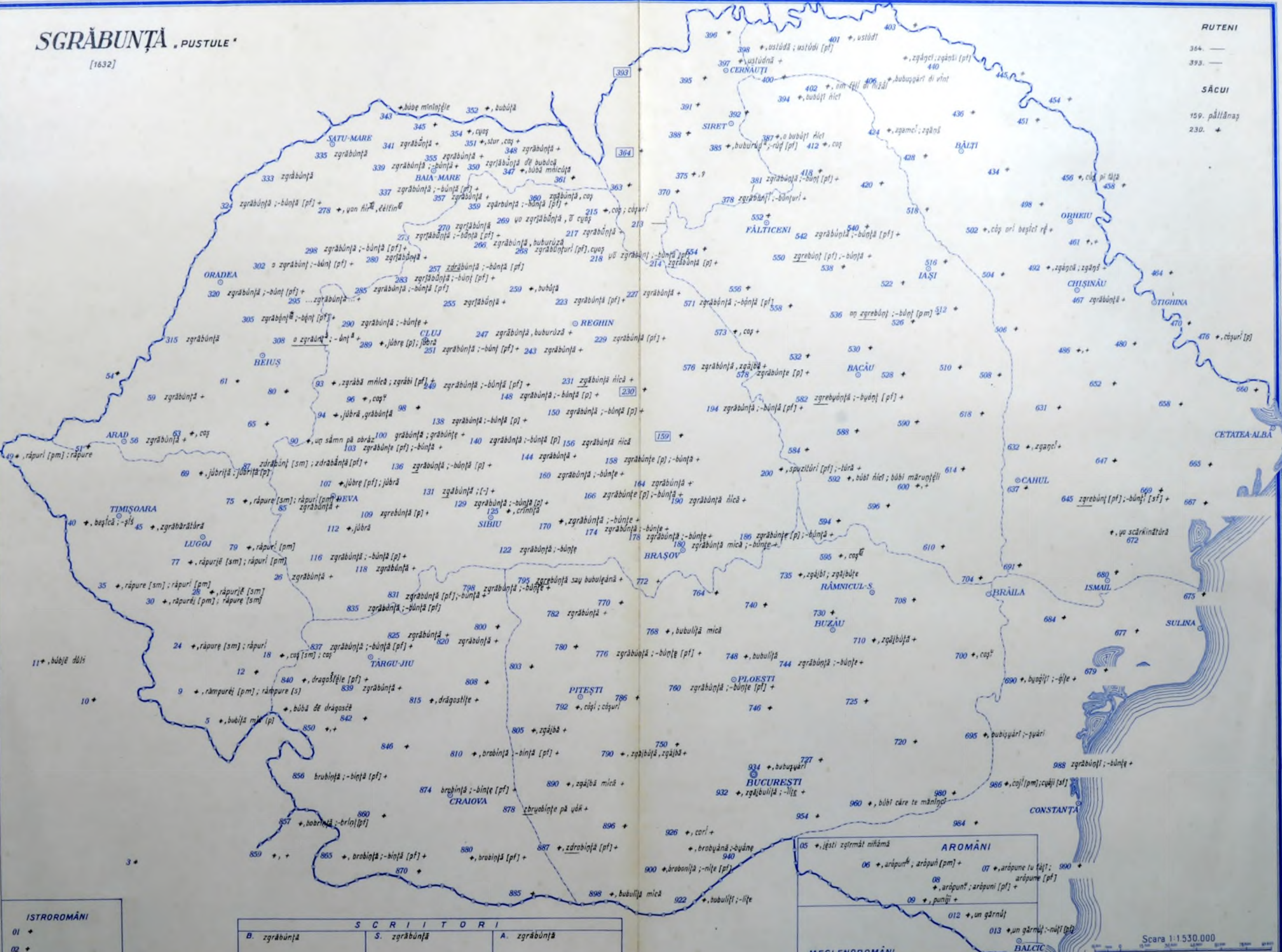
I. Întrebare directă : ziceți vorba сгrăбуны ? Dacă informatorul îmi spune că se zice, îl rugăm să-mi rostască și el odată vorba aceasta. După ce notăm răspunsul, întrebăm : la ce ziceți așa ?

Dacă cuvântul era necunoscut în graiul comunei, am explicat informatorilor care li se zice сгrăбуны și am întrebat : Cum numiți bubulița mică de pe față, pe care dacă o rupi, nu simți nici o durere ?

II. 26. „E mai mică decât bubulița și o sgară cu degetul“.

- 56. „Se numesc coști mici din care, dacă li sterzi, iiese materie albă“.
59. „E o bubă mică pe picior, ori în alt loc“.
85. „Se face pe obraz“.
87. „Se numește osul moale care e și la porci“.
93. „E neagră în vărf“.
100. „E o bubuliță mică, dacă o spargi iiese din ea puțină coptură“.
103. „Sânt mici și se fac puțin pe fața omului“.

- 108. „Sânt pe fața omului mai mari și mai mici, la început sânt roșii în vărf, apoi se coc“.
118. „E o bubă mică care se face une și une“.
129. „O bubă mică pe obraz și pe mână“.
136. Când se face, o fărâșă de cui, care coace“.
144. „Se face pe obrazul omului din sânge“.
148. „Iese din piele, coace și apoi dispare“.
150. „Coace puțin în vărf“.
158. „Bubă mică pe față sau pe trup“.
160. „E mică și roșie la început, apoi devine albă“.
164. „E un coș mic pe obraz, cople în vărf“.
174. „Bubulița mică și roșie în vărf“.
178. „Dacă iese ca o arsură de noapte“.
186. „Cea albă sau roșie, care iese pe piele“.
190. „Cea albă în vărf“.
194. „E albă, când e coaptă“.
214. „Niște zgâmbuțe uscate, care n'au nimic supărăcios“.
229. „Buburuțe măruntele“.
231. „Cea care o rup și nu mă doare, chiar dacă curge și sânge“.
247. „Sânt tot una“.
251. „Să răsuflă din om utară. E roșie, nu iiese puroiu și se duce de la sine“.
273. „Și begiacă și mină“.
280. „Bubulița, albă în vărf“.
289. „E albă în vărf, când e coaptă“.
290. „E, mănâncea și roșie“. I se zice și jühră, jühră.
295. „5-o [ipă]-o... pă hrinț, ori e roșie, ori e galbenă“.
308. „Să [ipă d'i vârič], pe grumaz sau pe brâncă“.
324. „Se face oriunde“.
339. „Se face, de dragoste și de fierbințeală“.
348. „funičej sânt cei piličej, care dor, i [ipă] în țat vâmu oș câta ičej“.
351. „E minținčic, piličic, galben în vărf, și-l sterzi“.
355. „Se face din sânge“.
378. „Se numesc așa, ceva fărâșături de pâine, ori de altceva“.
381. „Se numește o, sgarăietură“.
461. „Din o sgarăietură, o bubuliță s-o stîrni-tu-si, și bobolęste“.
467. „Se numește, un fel de buruiană galbenușă“.
486. „Bubă grăbnică sau bubiț ngări și cea, care se face în obraz, subsoară ori la genunche și de care omul moare în trei zile“.
502. „Bășca rea, te doare“.
530. „Se face mare și roșu și se vindecă cu tinclură de ied“.
542. „Bubușoare mici, mărunte care nu dor, dar te mănâncă“. „Se face pe trup“.
550. „Bube uscate, care se fac pe față și pe mâni“.
552. „Rar se zice și zgrăbunță“.
576. „Bubă uscată deasupra“, „Cete de pe frunte se numesc bubę curvești!“.

ISTROROMÂNII: 01 +, 02 +
S C R I I T O R I: B. zgrăbunță, S. zgrăbunță, A. zgrăbunță

- 570. „Sânt roșu și ies pe trup“.
582. „Se face pe mâni, nare puroiu, dar te mănâncă“.
600. burzuanj : -buani, e bubulița, neagră, făcută în piele, nici nu crește, nici nu scade și nu doare“.
622. „Se face când te sgarăi“.
645. „E ca grăuntele de păpușoi și se face pe la încheieturi“.
690. „Ete nu produc durere“.
710. „Bubă mică, care se face pe față și nare puroiu“.
744. „E o fărâșă de coș pe față“.
760. am zgrăbunță, când, m'am sgarăiat o leacă și nu mă doare“.
772. bubă micicujă zgrăbunțușă, când, e una mai mare și altețe mai mici pe lângă ea“.
776. „Bubă mică, în vărf galbenă și cu puțină apă“.
782. spozăuă sau zgrăbunță, când să spu- zęste pā țigă bubă.
790. „Sânt în vărf galbi, te dor puțin; ele se fac dacă te scarpini“.
798. „Se fac pe corp, sânt galbene în vărf și iiese din ele puroiu“.
805. „Bubulița cu puțină coajă; ea doare nițel“.
810. „E neagră în vărf și te doare“. Se mai numește și dragostie.
815. „Les mărunte pe obraz“.
820. „Iese pe față, coace în vărf, dar nu e rea“.
825. „Semne dese pe obraz, zăre se coc în vărf“.
837. „Bubulițe mici, alburi în vărf“.
850. zgrăburj [p]; zgrăbură „urdari la ochi“.
856. „Iese pe corp, e mare ca bobul de porumb și albă în vărf“.
859. obrăzu-j bobričșă când și vărsăți de bubă.
865. „E galbenă și cu coptură“.
878. „Așa se numesc, deși se fac pe obraz și în broșuane pă jührăj.
880. „Se fac de căldură“.
887. „Bube mici, ca meiul; nu sânt rele“.
890. „Dacă o rupi cūră stîngę“.
926. „O bubuliță mică, galbenă în vărf“.
932. „Sânt albe în vărf și nu dor“.
968. „Les și de căldură, și pe față și pe mâni“.
986. „E puțin roșu“.
988. „E mic, roșu și nu doare“.
989. „Bubulița pe față, galbenă în vărf“.

RUTENI: 364. —, 393. —
SĂCUI: 159. pălănaș, 230. +

III. Am reprodus toate răspunsurile primite. Din punct de vedere semantic, aceste expli- PE FAȚĂ (nr. 25).
Când cuvântul сгrăбуны nu este cunoscut de cații date de informatori prezintă un interes informativ, imediat după numărul cartografic deesebil.
Pe lângă înțeleșurile din capitoul I, ră-spunsurile de pe hartă numesc „bubulițe mic“ (în 75, 118, 137, 302, 305, 320, 337, 341, 348, 357, 397 și 837), care se fac, pe față (în 136, 166, 170, 180, 200, 217, 223, 227, 243, 249, 258, 299, 492, 597, 640 și 874).
Acesă hartă să se confrunțe cu harta coș

PUROIU „PUS”

[1631]

I. Întrebare indirectă, pusă astfel: Cum numiți „zeama” galbenă care iese dintr-o bubă când o stourcați?

II. ex. „E tot una”.

94. *farință* se numește buba din care iese puroiul.

223. Și *zâmbă galbînă*.

229. „Dacă e copil bine”, ca *verin*, dacă nu e „copil bine”.

347. Din puroiul *ieșă* lăima.

364. *poroj* celui care e amestecat, cu sânge”.

723. „E albă”.

742. „E tot una”.

805. „Dacă e „coaptă și e albă”, *poroj*, „când e cu sânge”.

854. „Pă românește *coptură*”.

III. Am reprodus fără schimbări răspunsurile înregistrate. În paranteză am arătat dacă cuvântul e în singular sau în plural numai în cazurile când am notat numărul în cursul anchetei.

RUTENI
364. hâij
393. —
SĂCUI
459. mîrșș
250. mîrșș

ISTROROMÂNI
01 gnoju [a]
02 xnoji se lăcă prêșca

S C R I T O R I		
B. puroj	S. puroj say copturi	A. puroj*

AROMÂNI
05 prân
06 prân
07 prân
08 prân
09 prân
012 gnoj
013 prân
MEGLENOROMÂNI
BALCIC

Scara 1:1.530.000

JEG „CRASSE”

[1653]

I. Întrebare prin gest și indirectă. Am scui pat pe dosul mâinii și am început să frec scuipatul, ca să se vadă murdăria și am întrebat: Dacă nu te speli pe mâni multă vreme, ce se ia de pe piele?

- II. s. Este omul.
- 18. ...nu s-a mai struț 'îngrijit'
  - 26. Când e „prins de tot” de piele, postclu, când nu s'a spălat, mai mult timp.
  - 28. Omul este imalôs.
  - 55. mis nălăut rău, când „sânt mănjit”.
  - 107. jégf plin de rip, rîpôs.
  - 138. Omul e mîzgôs.
  - 140. jégf plin de svôlz.
  - 154. [es] râpur.
  - 215. suș de fină „cărnaței”.
  - 218. sîusjuloz de fină, plin cu fină:
  - 343. Și i hîrôs? pié p'ele.
  - 350. Omul e hîrvôs.
  - 351. „sânt murdar”.
  - 359. uj-fé hîra pã jêlî?
  - 370. .... ca la porc”.
  - 393. Și nu-i curăț?
  - 416. Și um fêlî de hîri.
  - 461. ...ca la pește”.
  - 516. om lipôs.
  - 530. om fêlî de jîg.
  - 536. om fêlî de râpân.
  - 554. jâstî râpânôs.
  - 590. Și mălî? când si jê lolojî „cărnaței” sîja. Când e „gras, ca scoarța, pe picioare” se numește râpân?
  - 594. ...adică râpân?, care „se pune pe piele și crapă apoi pielea”. Se face la „omul ne-spălat”.
  - 634. Când storci mâine după ce te-ai spălat, e zvâjî.
  - 632. âre vômă...
  - 695. jâgî? cel „gras, care se pune pe mână”.
  - 744. Omul e jâgôs?
  - 748. Și pãmînt dă pã mîjî?
  - 770. jâstî jâgôs.
  - 776. „Mai mult?” „cărnaței”.
  - 820. „Se ia rip ca la grăsîn” „purceii de o jumătate de an”.
  - 856. „cărnaței de jeg”.
  - 960. Omul e jâgôs?

III. Am reprodus fără schimbări răspunsurile primite. Gestul făcut a contribuit mult la spontaneitatea răspunsurilor.

Când răspunsul denumea pe omul cu murdărie, pentru a evita interpretări greșite am pus în paranteză forma verbală este

ISTROROMÂNII
 01 grîmpe
 02 lut jã pre mîr

S C R I I T O R I		
B. jeg	S. lip (în Moldova), jeg (în Muntenia)	A. plin de jeg

MEGLENOROMÂNII
 05 litûrî
 06 acãtã litûrã
 07 leri
 08 leri tu trûpê
 09 tut muluqãjt
 012 ryãdã
 013 rêtã

AROMÂNII

Scara 1:1530.000

RUTENII
 344. jgp
 393. —

SĂCUI
 159. môtcoș
 280. môtoc

SĂNĂȚOS „BIEN PORTANT”

[1625]

I. Întrebare indirectă, pusă astfel: Cum zici că e omul care n'are nici o boală? Pluralul, întrebare numai în unele comune, s'a cheslonat prin: La doi oameni, cum le ziceți?

- II. 51. ...cîmu-î mîru.
- 56. zdrăvin om.
- 103. om mîrcăv, care, nu e nici bolnav, nici sînătos.
- 355. ...n-are niț yo hîbă.
- 378. ...ferișă dî i dî.
- 508. și vojnic; niș.
- 530. ...n-o fast niș dî-ô byălf.
- 857. și sînătos; -lôș.
- 859. și zdrăvîn; zdrăveni.
- 885. ...cum iă hătra p'ătra.
- 02. muștra iă sîra.

III. Mai multe răspunsuri încep cu ESTE, pe care l-am notat sub formele: Ți (în 436, 464, 467, 492, 588 și 960), Ți (în 100), Țe (în 772), Ță (în 748, 780, 856, 874 și 885), Ți (în 637, 669 și 672) și Ț (în 51, 65, 85, 138, 186, 395 și 397).

ISTROROMÂNII
 01 omu sâr
 02 omu iă sîr +

S C R I T O R I		
B. sînătos; -lôș!	S. om sînătos; -lôș!	A. sînătos; -lôș!

AROMÂNII
 05 mîltu-î sînătos
 06 sînătos; -lôș!
 07 sînătos; -lôș!
 08 sînătos; -lôș!
 09 sînătos; -lôș!
 012 yomu sînătos; -lôș
 013 om sînătos; -lôș

MEGLENOROMÂNII

Scara 1:1.530.000

BOLNAV „MALADE”

[1626]

I. Întrebare indirectă, pusă astfel: Cum nu -
 muji pe omul care nu este sănătos? Pluralul l-am
 întrebat prin: La mai muji, cum le spuneți?
 X. 90. crîsăd, cel care, nu e nici beteag, nici
 sănătos*.
 160. mai vîșted⁴, mai slăb⁴.
 200. Se zice și despre cel cam, smintit la
 minte*.
 268. ...nu-i de sîmă.
 351. ja "uite" yo mămă de bîljă.
 352. cyorjăc, omul beteag de picioare*.
 367. cyorjăc, cel, mai puțin bolnav*.
 392. și slăb, slab⁴.
 393. "om slăb".
 428. și beteag; betjăg.
 510. i bolnav; bolnăz.
 552. și beteag; -lîg.
 554. și bolnav; bolnăz.

II. La interpretarea răspunsurilor să se lînă
 seamă de felul cum am pus Întrebarea.
 Mai multe răspunsuri încep cu forma
 verbală ESTE, notată astfel: i (în 138, 457,
 492, 532, 604, 850 și 960), ă (în 308, 324, 454 și
 072), ă (în 704), i (în 5, 24, 45, 229, 257, 295, 302,
 345, 395, 397, 504, 556, 578, 594 și 610), j (în 166,
 186 și 177), j (în 398, 467, 502, 652 și 672) și jă (în
 595, 675, 795, 810, 980 și 02).

ISTROROMÂNI
 01 omu boln
 02 jă boln om +

S C R I I T O R I		
B. bolnăv' [p]; -nāv	S. bolnāv; bolnāv'	A. betjăg; betjăg'

AROMÂNI
 05 lîngjii?
 06 lîngjet'; lîngjet
 07 lîngjitu; lîngji
 08 niptul; niptăs
 09 lîngjed⁴; lîngji
 012 ăi lăi; lăi [p] +
 013 bolnăf; bolnăf'

Scara 1:1530.000

SMINTIT „TOQUÉ”

[16+0]

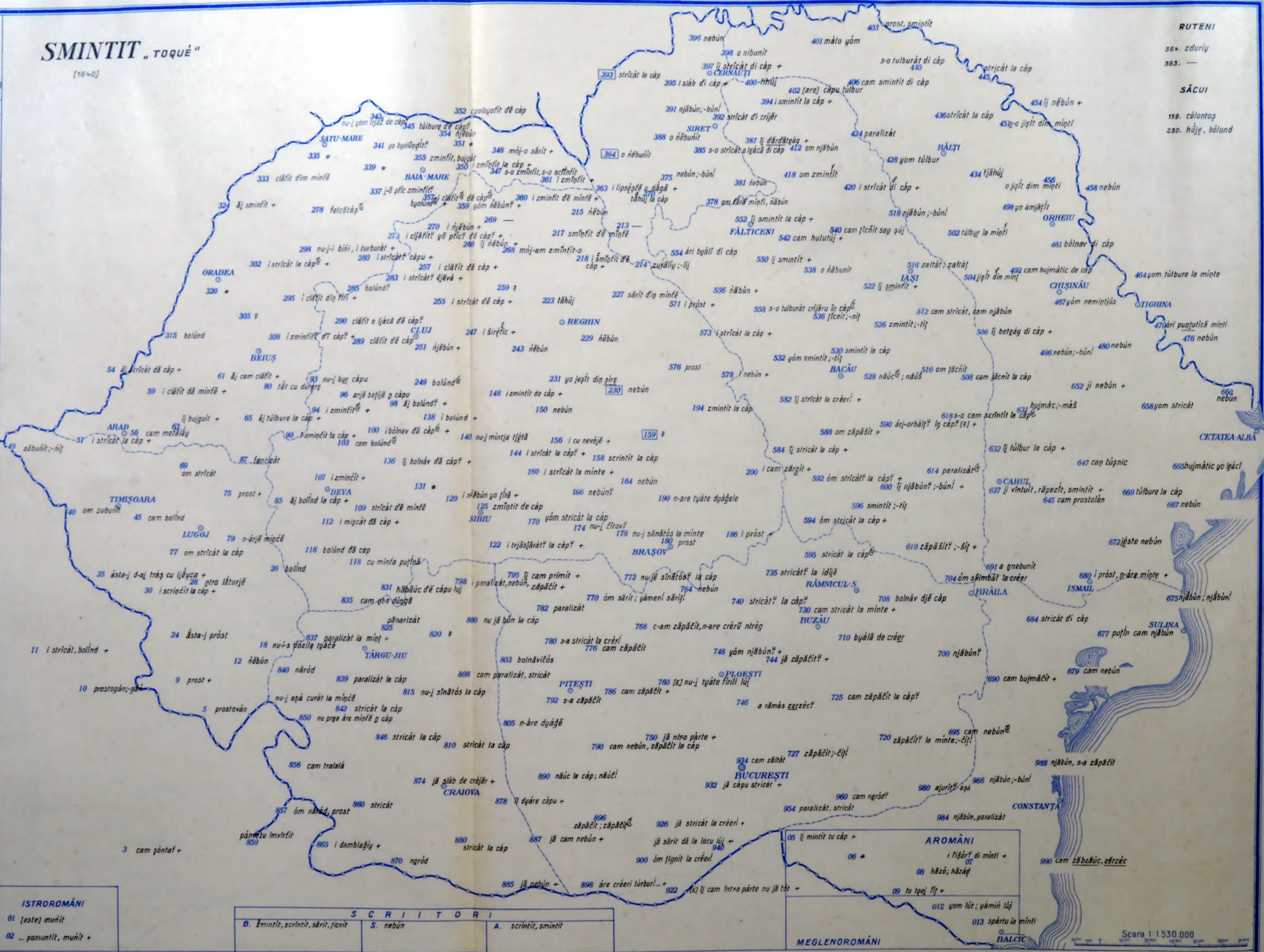
I. Întrebare indirectă și prin gest, pusă astfel: Cum li ziceți omului care n'are mintea întregă? Când puneam această întrebare mișcam mâna în dreapta frunții, ajutând prin acest gest pe informatori să răspundă mai curând.

II. s. și nu-i zdrăvăn la cap!

- s. clăva smintit.
- 55. „acesta e de cel”...
- 75. „Dacă nu face rău”.
- 90. „este”.
- 107. și i clăcit, i nărăd.
- 200. zmuclit dim botăc.
- 216. și nu-i cu țigăla mișcă.
- 251. Când e „de tât”, stricăt, „când e mai puțin”.
- 346. și mi-i scintilă sau mi-i pripită.
- 359. i hăbun? yom plic?
- 342. say paralizat.
- 350. yom smintit la minti.
- 352. jo sărit vreo dyăy dyăi, grăunf.
- 356. și s-o țicnit la cap.
- 366. miștli stricăt.
- 390. și mocnitul, când „te ajunge frigul și te doare capul”.
- 392. și țignit?
- 394. și paralizat?
- 610. și năbun? -buni.
- 890. umbil ca um bujmăc, nu-i țigăr, umbilă hăi huj.
- 750. și țignit? la cap?
- 748. [e] i lipsit-o dyăy.
- 786. are zăpăcită o cap.
- 837. și zmintit la miocă.
- 870. și nu-i sănătós o cap.
- 896. —și nu pyăte să-ș mențijă mintja ntrăy.
- 926. și cam păcăr.
- 02. căsta om iă... Se zice și n-are prăvilă cap, răzomăn.
- 05. „in trei ițe”, și gunitati li vikjof.

III. La interpretarea hărții să se țină seamă de felul cum am pus întrebarea. Cele mai multe răspunsuri încep cu ESTE, notat sub formele: i (65. 136. 266. 307. 397. 454. 506. 522. 550. 552. 562. 584. 600. 632. 795. 922 și 05), și (54. 61. 65. 85. 96. 324), j (11. 30. 51. 59. 94. 100. 107. 112. 122. 129. 136. 144. 148. 156. 160. 186. 200. 218. 247. 255. 257. 270. 273. 290. 293. 295. 298. 302. 308. 350. 357. 360. 361. 365. 394. 395. 420. 571. 575. 578. 600. 798. 865 și 07), și (637. 652) și iă (744. 750. 874. 885. 887. 925. 932 și 940).

Materialul acestei hărți să se compare cu harta SA SMINTIT (nr. 142).

ISTROROMÂNII

- 01 [este] muhit
- 02 — pamuntit, muhit +

SCRITORII

B. Zmintit, scrintit, sărit, țicnit	S. nebun	A. scrintit, smintit

MEGLENOROMÂNII

- 05 li mintit tu cap +
- 06 *
- 08 hăzô; hăzad
- 09 tu țepi țit +
- 012 yom lût; yămîn lûj
- 013 spârta la minti

Scara 1:1.530.000

AMEȚIT „ÉTOURDI”

[2160]

I. Întrebare indirectă. Fiind ultima întrebare din chestionar, am spus informatorului: Când ai lucrat mult cu capul, ca d-ta în zilele acestea cu mine, cum zici că ești de cap?

- II. s. "îți este greu la cap".
5. mis prăpădit de cap.
  26. ... de somn, de lucru.
  35. E o femeie.
  66. Iz "sânt".
  90. Și iz obosit.
  150. Eu m-aș cășui de cap.
  168. m-aș hurbululit.
  192. Tu iz băi capu.
  216. Eu iz băi de cap.
  217. Și năuc "prost", hăbăuc "prost", crehuj "prost", săihuj "nebun".
  228. "ești beat de cap". El s-o-imbălat lăr de zăns.
  273. o țiri [sau] om plic m-am tulburat de cap.
  280. [x] săimăt de cap.
  290. Și băta, zăpăcilită, bujmăcilită.
  296. E o femeie.
  324. m-i greș capu.
  350. ... c-am lucrat pe mult.
  352. Sânt tuman de cap.
  370. Și bujmăc, bumbăcilit di cap și el s-o butluclit capu.
  403. Eu iz slab.
  426. Eu m-aș lăuit de cap.
  428. say lăhuj di cap.
  447. Pe tine ti dyari capu.
  448. m-am zăpăcilit de cap.
  522. Tu iășf hurluit.
  530. mă dyari capu.
  542. și bujmăc.
  592. E o femeie. Despre bărbat: huj di cap.
  594. [s] năuc di cap.
  600. Eu s-amețit di cap, năuc di lari și mă dyari capu.
  610. s-o tulburat crețeri η cap.
  672. Eu n-aș urluit capu.
  675. Tu amețit de dureri de cap.
  679. mă dyari capu, m-am uluit.
  690. Și zăpăcilit; -ci!
  691. să tulbură capu.
  710. [s] zăpăcilit; -ci!
  720. m-aș zăpăcilit la creți d-atla scris.
  730. [s] amețit.
  735. amețit; -ți!
  740. m-aș tulburat capu.
  748. s-a iuțit singili.
  764. mi s-a turburat capu. „Bătrânii nu prea ziceau” vorbele acestea.
  770. am o amețită în cap.
  776. să ngreunăză capu.
  790. m-i capu greș.
  792. Și mă dyare capu.
  798. Și turmentat de cap.
  803. sint lăuțic.
  805. [x] mă dyare capu. Și s-a turburat creți dă mungă.
  808. m-i greș la cap, sint cam trindă.
  810. E greș capu.
  815. lăure la cap, nehadinit.
  837. iz amețit. E o femeie.
  844. m-am lăuzit la cap.
  859. gindindu-lă alt de mult.
  865. E lăure capu.
  869. să lăură creți parc-atimă yôki la vâle.
  890. Eu sînt de cap, cam zăpăcilit de cap.
  900. te prikisăsi dă atla grijă.
  922. m-i lăure capu, [s] parcă sînt un năuc.
  940. năuc; năuc.
  960. Eu sînt amețit de cap.
  990. n-i capu greș, mă dyare capu.

ISTROROMÂNII
01 me dăre capu +
02 +

S C R I I T O R I		
B. bujmăcilit, bujmăc	S. tehuj	A. amețit, buiguil

MEGLENOROMÂNII
05 ași n-u dădi η cap +
06 mi dyari caplu
07 mi dyari caplu
08 mi virlit di cap
09 andpăie +
012 an ti zămbărliv capu
013 zălisit; -si!

Scara 1:1 530 000

dă nu mai pōcț.
uni vâji virlit.
ora. inți puteaniță.
III. Informatorii n-au fost influențați de întrebarea pusă.
Răspunsurile bogate pe care le-am înregistrat arată importanța acestei chestiuni. Ele trebuie studiate înănd seamă oă. li virlit; "si căpiat". Despre o oale: de țelul cum am pus întrebarea și de

starea psihică a informatorilor, care răspuseseră la așa de întrebări.

VĂTĂMAT, HERNIEUX

[120]

I. Întrebare indirectă, pusă astfel: Cum îi zice omului care are, socoteliile mari din pricina ridicăturii? Cu mâna aratam de ce, socoteliile vorba. Pluralul să întrebăm prin: La mai mulți oameni, cu ele mari, cum le spuneți?

În multe comune am întrebat dacă se zice COIOS. Când informatorii au răspuns afirmativ, i-am întrebat când zice această vorbă și dacă nu se supără persoana căreia i se adresează astfel.

II. s. El s-o sudumă. 70. [es] cojos; -iș. 24. Is 'săni' cojile mari. 35. Asta-i d-aj cojos, se zice pă după dău în baljocură.

45. În baljocură [es] cojos. 56. Nu este baljocură. 65. Dacă se supără, ce să-i fac? 80. [es] cojos în baljocură. 87. I se zice celui, cu testiculele mari.

90. În baljocură, pătăs. 93. În baljocură, colă. 94. Cojos vine, cu ocară. 96. În baljocură, coju [a]. 98. Căjăș dacă îi zici, se supără.

103. În baljocură, huluit. 107. Și huluit [i]. 109. Dacă îi zici cojos, se cam supără. 125. i spunjă și almitlinja: cojos.

150. Și cojos, dar omul se supără când i se spune. 164. În baljocură, cojos [i]. 176. Cel mai fineri zic cojos. 174. În baljocură, boșorog.

215. Ca ocară se zice cojos. 229. Ca ocară se zice cojos. 243. Treaba lui dată se supără. 249. [es] cojos, dar e, mai cu rușine să se zică.

255. E cel din naștere. Cel căruia i s-a slobozit vătămătura în testicule e vătămăt. 257. Ca ciufală baljocură se zice cojosu [a]. 268. E și ca ocară.

269. Și i-o ieșit bușorog. 290. În baljocură și cojbe. 298. În baljocură se zice mără la căje. 302. Cojos nu-i baljocură, dacă omul e ază.

305. [es] cojos; -iș se zice rar. 339. În baljocură se zice înțilit, cojos se zice rar. 355. E hădă 'urliă' vorbă, zmințit e vorbă, mai frumoasă.

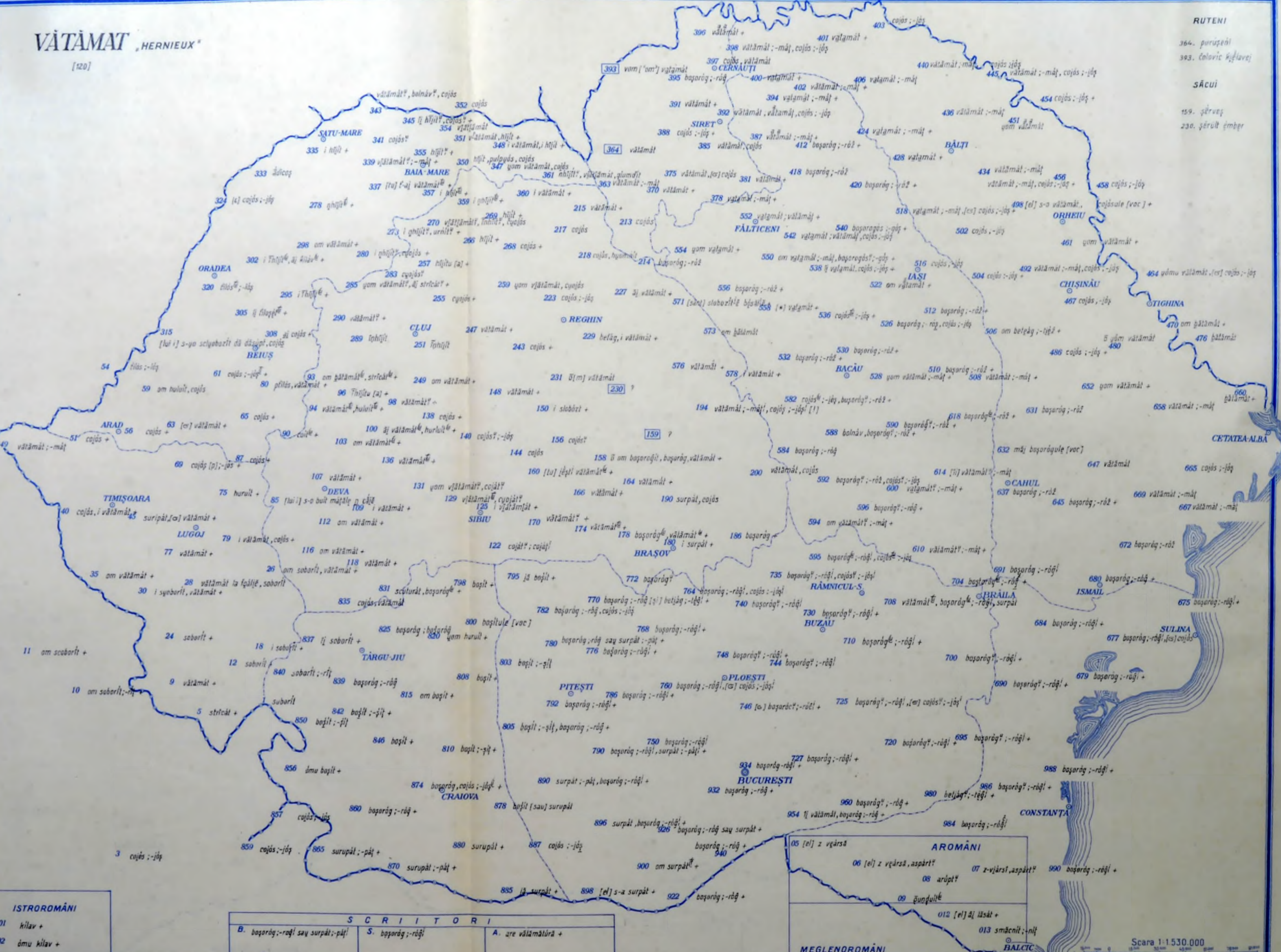
359. Pă ocară se zice cojos. 387. Când îi zici cojosule se supără. 388. Mai frumos, acum se zice s-o nărui. 394. Nu se zice coios, fiindcă e o pedeapsă de la Dumnezeu și să nu-mi cadă și mie la anul.

396. Când e din naștere se zice cojos. 400. Ca proclă se zice și cojos. 402. În baljocură se zice boșorog, [es] cojos. 428. Când îi-e ciudă zici cojos.

456. Și are purșki di vîndut. 486. Ca ocară se zice vătămăt. 504. E vorbă de rușine. 505. În baljocură se zice: măi vătămătule, [es] cojos; -iș.

508. În baljocură se zice boșorog, -răz. 518. În baljocură, boșorog; -găș. 540. Cojos se spune între bărbați, între femei e vorbă de rușine.

558. S-o lăsat vătămătura zăș. 590. S-o lăsat vătămături și cojos. 594. În baljocură boșorog; -răz și cojos. 596. Și cojosule [voc]; cojos.

ISTROROMÂNII
01 kilav +
02 omu kilav +

SCRITORI
B. boșorog; -răgi sau surpăt; -păi
S. boșorog; -răgi
A. are vătămătura +

MEGLENOROMÂNII
05 [el] z vğarsă
06 [el] z vğarsă, aspărti
07 z-vğarsă, aspărti
08 arupti
09 ăunquiti
012 [el] ăi lăsat +
013 smăcnit; -ni
BALCIC

Scara 1:1.530.000

680. vătămăt se zice, rar, [es] cojos. 780. cojos e numai cel cu testiculele mari. 890. cojosule [voc] se zice când vrea, să-l răză. 902. În baljocură, rupt. 900. Știu de coios, dar nu zic cuvântul nici de glumă. 926. cojos; -iș, când e, cu mașele jos. 932. Se zice și în baljocură. 940. [es] cojos; -iș. 980. m-am beteșit [es] cojos; -iș. 990. [es] cojos; -iș. 01. jo m-am înțilavit cin-am dignit pēja. Cuvântul coios nu se zice în comunele: 12.24.26.35.40.45.51.69.77.80.107.118.136. 148.158.160.164.170.186.227.247.257.266.273. 590.704.710.768.770.786.792.805.898.932.934. 986 și 988. Printre aceste declarații date de informatori, unele pot fi considerate ca făcute sub stăpânirea unui sentiment de rușine față de, domnul străin. Cuvântul coios, în majoritatea cazurilor netrecut pe această hartă, se întrebuițează ca termen de baljocură în comunele: 9.11. și 874 când i se adresează unei persoane 360 și 578]. Această hartă să se compare cu hărțile HERNIE (nr. 125) și MĂ VĂTĂM (nr. 147). Unele răspunsuri înopce cu ESTE, notat sub formele: i (în 305.345.538.837.954). ăi (în 100.227.285.302 și 012). ăi (în 308) și i (în 795 și 885) și i (în 18.30.40.79.109.125.150. 180.229.273.280.295.302.335.348.357.359. 360 și 578].

MĂ VINDEC "JE GUÉRIS"

[1615]

I. *Întrebare indirectă. După ce întrebăm ce se cumpără de la farmacie când e bolnav omul, adăugăm: Dacă ai luat doctoria și Dumnezeu îți ajută și scapi de boală, atunci cum zici?*

- II. s. m-am făcut.
11. și mă sântătoșesc.
  12. ... unde ești vălămat "bolnav".
  56. și ți ajută la boală.
  65. mă sântătoșăsc.
  90. ... dacă se poate.
  107. și m-o trecut.
  270. și ți însănătoșăsc.
  350. ... dacă nu, pu' ți scapă 'capul' gjos.
  361. și mă țămădujăsc.
  408. ... dacă beau leacurile.
  428. ... Când am o rană. Leacurile mă gdrăpăcă când e bolnav corpul.
  518. și eu mă ndrăpt.
  522. și mă fac sântătos.
  550. și mie în trêși byala.
  554. say m-o trecut.
  556. și mă țămădujăsc.
  590. m-am îndreptăt.
  600. Nu se zice vindec.
  684. și m-am făcut gini.
  704. Sau mă fac sântătos.
  727. și m-am făcut bini.
  748. Când e vorba de "o rană". Când sânt bolnav și întrece se zice mă fac b'ine.
  780. s-a țămădujit sârăcu "a murit".
  790. [s] mă vindec, m-am făcut b'ine.
  842. Când e vorba de o boală internă. Dacă e o boală externă se zice mă vindec.
  878. și m-am vindecăt.
  890. [s] mă vindec.
  922. mă țămădujăsc se zice când "mă vindecă o vrăjitoare".
  960. m-an sculat, așa să vorjăște la noi.
  98. s țăy yltirjili ...

III. *Răspunsurile primite trebuie interpretate totdeauna în raport cu felul cum am pus întrebarea.*

În această hartă se observă cum un răspuns precedent influențează pe cel următor, prin legătura care o stabilește informatorul între răspunsurile pe care le dă anchetatorului.

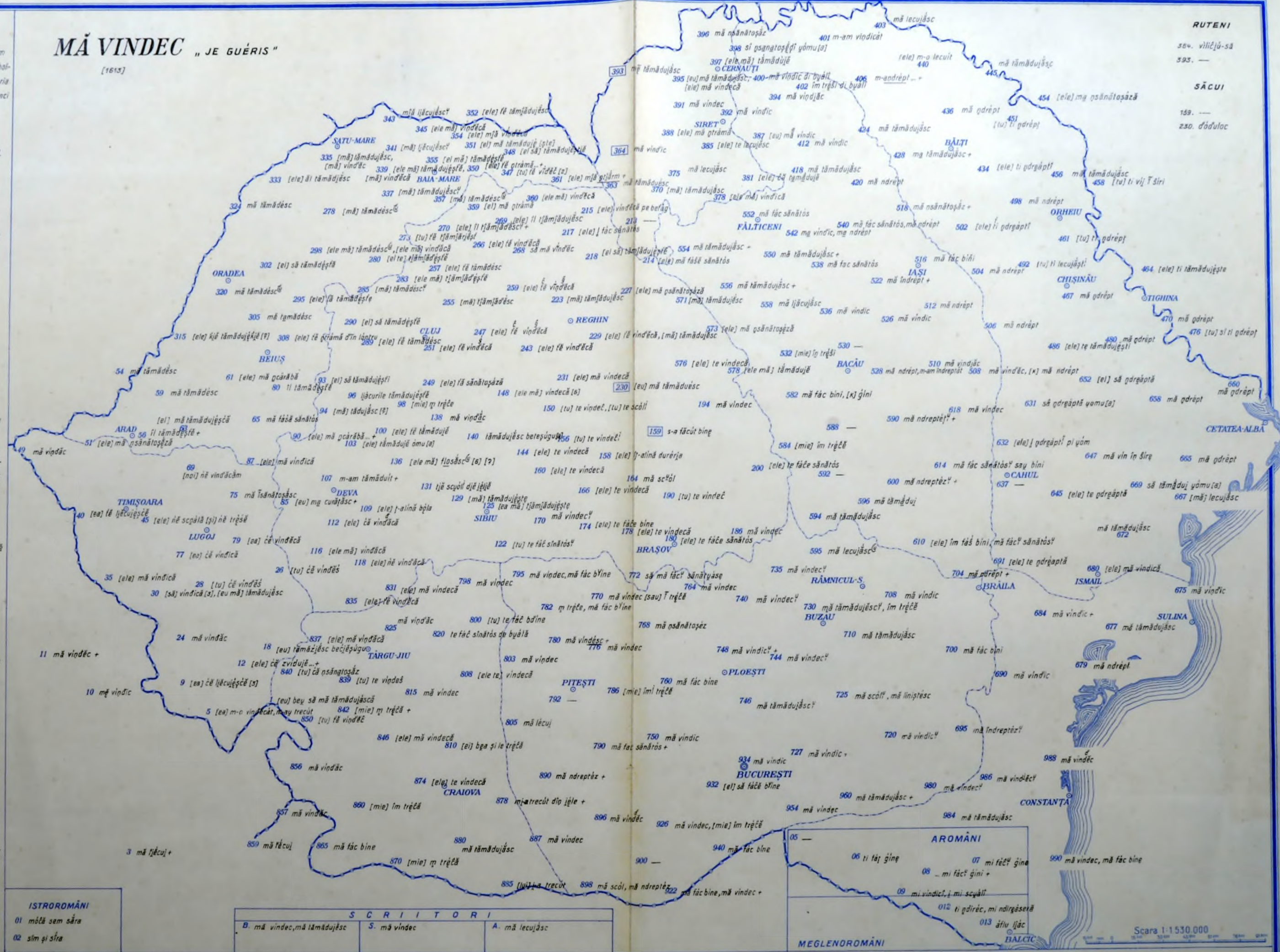
Persoana în care se află forma verbală din multe răspunsuri a fost determinată de răspunsul dat întrebării precedente (v. harta doctorie, nr. 109).

Pentru a ușura pe cititor, am precedat răspunsurile de pronume personale în paranteză, indicând astfel persoana formei verbale.

Chestionarul ar mai fi trebuit să aibă o întrebare pentru MĂ VINDEC, formulată astfel: Când ai scapat de tot de o boală grea, cum zici? O asemenea întrebare, nefiind legată direct de altă întrebare precedentă, răspunsurile ar fi fost mai spontane.

Chestiunea acestei hărți figurează în chestionarul nostru sub același număr cu întrebarea hărții doctorie (nr. 109).

Această hartă să se interpreteze în legătură cu harta doctorie (nr. 109).

ISTROROMÂNI
01 mōcā sem sāră
02 sīm și sāră

S C R I T O R I		
B. mă vindec, mă țămădujăsc	S. mă vindec	A. mă țăcuț

AROMÂNI
05 —
06 ți țăț gine
07 mi țăc' gine
08 ... mi țăc' gini +
09 mi vîndic' i mi scvâil
012 ți gdrăc, mi ndrășeră
013 ațiu țăc

MEGLENOROMÂNI

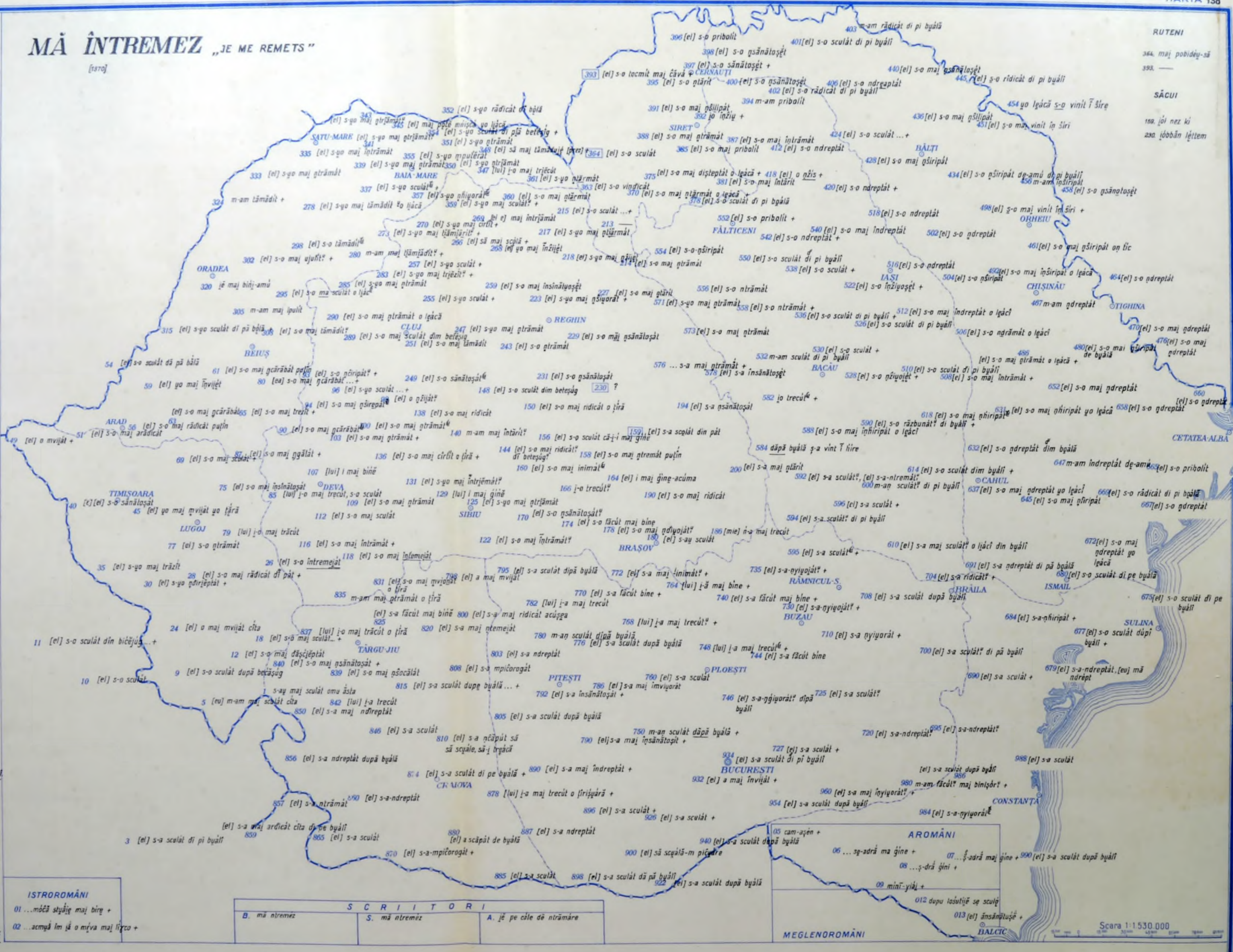
Scara 1:1530.000

MĂ ÎNTREMEZ „JE ME REMETS”

[1970]

- I. întrebare indirectă, pusă astfel: După o boală grea, cum zici când omul începe să se scoale și să prindă pulere?
- II. 11. ... i mai bine.
- 16. ... ie mai bine.
- 26. El s-o mai sănătoșe.
- 30. Și el yo nvișiat, s-yo sculăt, s-yo ntrămăt.

- 48. Lui i mai bine.
- 65. Și s-o mai așulăt.
- 69. Lui i-o mai trecūt din becășug.
- 80. ... de cîn fu belăg.
- 87. El s-a ntrămăt.
- 93. i mai bine.
- 96. ... i-o mai ntrămăt.
- 103. A fost belăg yo țiră.
- 116. El s-o mai sculăt.
- 136. El s-o mai dres.
- 215. ... s-o mai ntrămăt.
- 223. Și i-o mai ntrămăt.
- 250. Și s-yo mai ntrămăt.
- 257. Și s-yo mai ntrămăt.
- 266. Și el mai ntrămăt.
- 270. Și s-yo mai ntrămăt.
- 273. El s-yo ntrămăt.
- 280. Și m-am ntrămăt.
- 283. El s-yo mai ntrămăt.
- 302. E mai bine.
- 315. s-yo mai ușorăt.
- 324. m-am ntrămăt.
- 327. El s-yo mai ntrămăt.
- 348. [x] El s-a mai căpăt.
- 354. El s-yo mai rădicăt.
- 359. El yo mai ntrămăt.
- 370. El s-o ntrămăt.
- 375. El s-o ntrămăt.
- 392. mai ntrămăt după byală. Și i-o am ntrămăt.
- 393. Și el s-o ntrămăt.
- 397. El s-o vinit.
- 418. El s-o ntrămăt pușin.
- 420. say s-o limpișit, s-o ntrămăt.
- 424. ... o mai prins la pulere.
- 486. El s-o mai vinit țiră.
- 498. say s-o pribolăt.
- 508. El s-o mai ntrămăt.
- 522. mă ntrămăt.
- 528. mă ntrămăt.
- 530. El s-o mai ntrămăt o țiră.
- 536. El s-o mai ntrămăt.
- 538. El s-o ntrămăt.
- 576. am i mai bine.
- 582. i țirăv când „nu-i nici sănătos nici bolnav”.
- 590. El o ntrămăt să răzbuni di pi byală.
- 595. El s-a ntrămăt.
- 596. El s-a mai ntrămăt o țiră, când „e prea slab și se ntrămăt pușin”.
- 614. El s-o ntrămăt.
- 677. El s-o ntrămăt.
- 704. Și el s-a sculăt di pi byală.
- 710. El are să se mai ntrămăt.
- 727. „Mai bine s-a ntrămăt”.
- 730. El are să se ntrămăt.
- 735. El are să se ntrămăt.
- 740. Și el s-a ntrămăt, s-a rădicăt după byală.

ISTROROMÂNİ
 01 ...măcă stăie mai bine +
 02 ...acumă im iă o mfyva mai țiră +

S C R I I T O R I		
B. mă ntrămăt	S. mă ntrămăt	A. iă pe cde de ntrămăt

MEGLENOROMÂNİ
 012 dupa lășutit se sculă
 013 [el] ntrămăt +
 014 [el] ntrămăt

- 748. El s-a mai ntrămăt nițel.
- 750. mă ntrămăt.
- 764. El s-a ntrămăt.
- 768. El s-a ntrămăt.
- 770. El s-a sculăt după byală.
- 772. i merge mai bine.
- 790. El s-a ntrămăt.
- 792. Și i iă mai bine.

- 815. ... și s-a ntrămăt o să ntrămăt say s-a ntrămăt bine sinătos.
- 840. Lui i-o mai ntrămăt.
- 870. Și el a ntrămăt.
- 874. say i-a ntrămăt.
- 878. El s-a mai ntrămăt.
- 890. El s-a ntrămăt.
- 896. El a ntrămăt și s-a sculăt.

- 926. El s-a ntrămăt după byală.
- 932. Lui i-a dăt în dă bine.
- 960. „S-ar zice covășență”.
- 980. [x] ntrămăt.
- 01. fost-a bolnă...
- 02. fost-am bolnă...
- 05. „Se sculase astăzi”.
- 06. iără ntrămăt...

- 07. iără neputūt...
- 08. iără neputūt...
- 09. El iără.
- 09. „După boală”.
- III. Am reproduc toate răspunsurile primite în note am trecut tot ceea ce ar fi făcut harta prea încărcată.
- Răspunsurile, pentru a ajuta pe cititor.

Am însoțit în paranteză de pronumele personal, cu ajutorul căruia se pot recunoaște mai ușor formele verbale.

Scala 1:1.530.000

MĂ DOARE „J'AI MAL” SĂ MĂ DOARĂ

[2100]

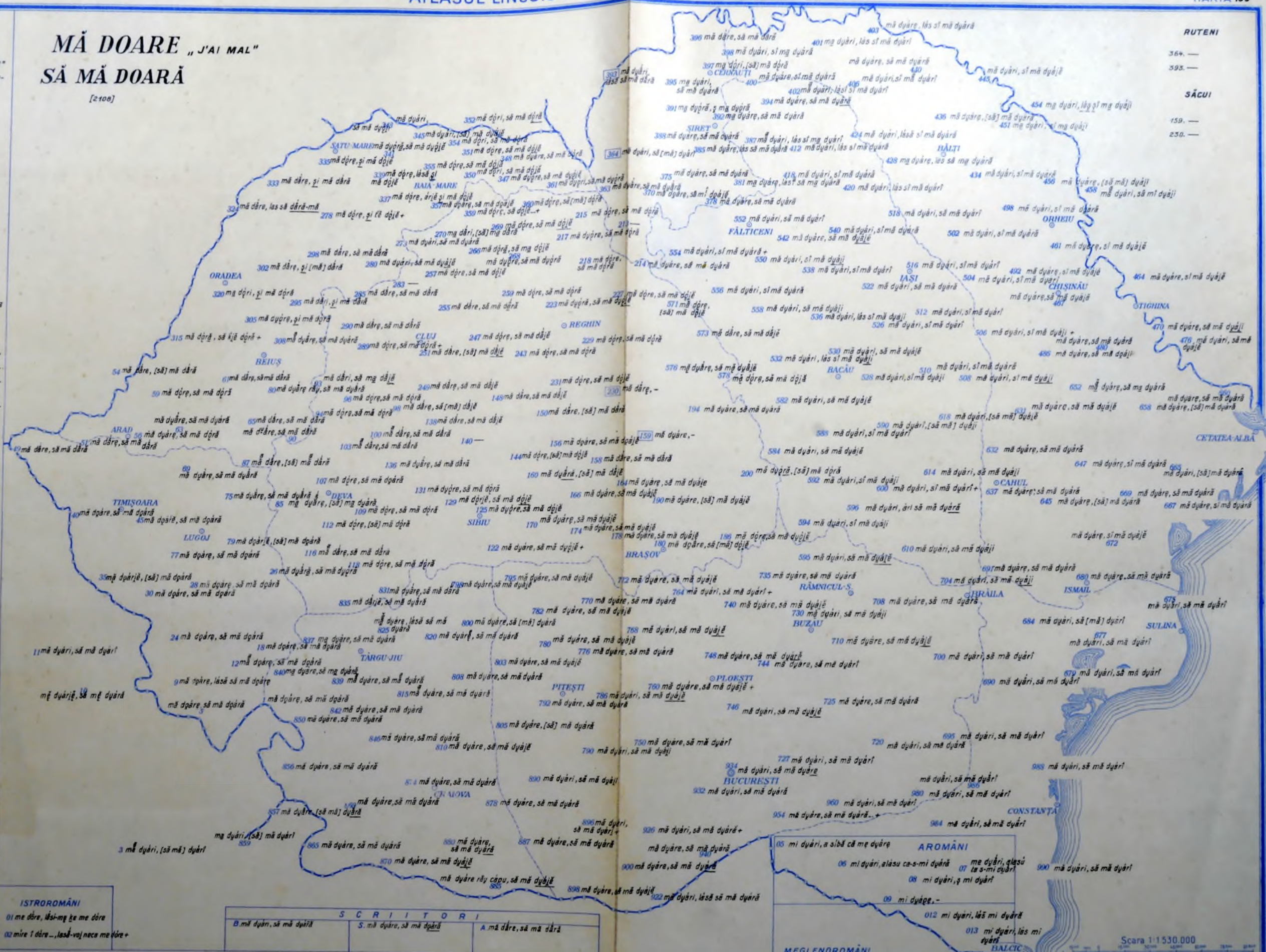
I. Întrebare directă, formată din două părți: a) Cum zici pe „limba dumitale” MĂ DOARE ? b) Cum zici pe „limba dumitale” LASĂ SĂ MĂ DOARĂ ?

- 1122. [k] să mă dypre.
- 278. „să te?”
- 289. și să mă dypjē.
- 315. „să tu doară?”
- 359. ... n-aș putē trāi pā lumjē.
- 506. [k] sī mă dypri.
- 554. „Mai des” se zice să mă dypjē.
- 600. sau sī mă dypjī.
- 760. [k] să mă dypăr.
- 764. și să mă dypjī.
- 898. [k] să mă dypjī.
- 926. Sau să mă dypjē.
- 954. ... cā pyāte-m trēčē.
- 92. ... lirimā yāre mē dupa čire durjē dupa māja mē și dupa fecoril.

III. Am reprodus răspunsurile în ordinea în care am pus întrebările (cf. cap. I). În dreapta numărului cartografic am trecut răspunsurile primite la întrebarea întâi; după acestea, separate prin virgulă, urmează cele primite la întrebarea a doua. Subjonctivul se recunoaște ușor și prin conjuncția să.

În câteva cazuri am făcut completări în paranteză, pentru a indica mai bine modul formei verbale.

Răspunsurile trebuie examinate ținând seamă de faptul că întrebările au fost directe.

ISTROROMÂNII
01 me dōre, lās-mē ke me dōre
02 mire t dōre ... lās-voj nece me dōre +

S C R I T O R I		
B. mă dypri, să mă dypri	S. mă dypre, să mă dypăr	A. mă dypre, să mă dypăr

AROMÂNII
05 mi dypri, a sībă cā mē dypre
06 mi dypri, elāsu ca-s-mi dypăr
07 me dypri, glāsū te s-mi dypri
08 mi dypri, și mi dypri
09 mi dypre, -
012 mi dypri, lās mi dypăr
013 mi dypri, lās mi dypri

Scara 1:1530.000

RUTENII
364. —
595. —

SĂCUI
159. —
250. —

MĂ VAIET „JE GĒMIS” [368]

I. Întrebare indirectă, pusă astfel: Când te doare tare rău ceva și faci vai-vai, cum zici?

II. s. Eu m-am vâjâit.

10. Eu m'am vâjâit.

24. nu țe vâjâi.

28. El tot sâ vâjâi.

36. Tu nu fă tăi vâjâră.

65. „Când mă doare”.

69. dâ durime „durere”.

85. —că mă dăre yăsâlă.

93. nu țe maj rîntă că-ț trêci.

94. ajo! ajo! mă dăre rău.

100. „Când mă doare ceva”.

118. ay! ay!

280. —cî mî dî dîre.

289. —că mă dîre.

305. —că mă dîre.

324. Eu am zîrîrî.

337. El sâ pîscă.

347. Și [os] mă vâjâi, care tăi cî dîre.

348. [*] mă vâjâi.

352. „Când fac vai vai”.

359. nu țe vâjâi atîta.

360. mă dîre dîre, cînd spun supărat altuia ceea ce mi sa întîmplat”.

370. Eu m-â vâjâi.

385. vâjâi șolînilă mîle.

387. nu ți vâjâi așe di mîlt.

394. —că nu maj pot dîre dîre.

598. m-am vâjâi.

601. vâjâi! vâjâi!

636. Și [os] mă cîjîneț.

640. „Cînd mă doare”. Dacă am pierdut ceva atunci mă vâjâi, mă cîjîneț.

651. Eu m-am vâjâi.

650. Eu m-am cîjîneț și vâjâi.

682. Eu m-am vâjâi rău.

690. Eu m-am vâjâi.

698. Și mă vâjâi.

878. Luată zîre...

900. Eu m-am vâjâi dî nu maj pot.

954. Eu mă vâjâi [aor].

960. Și mă vâjâi.

07. Și ahulîsesc.

08. ...avîam dor „durere”. În Băiasa se zice mi vâjâi.

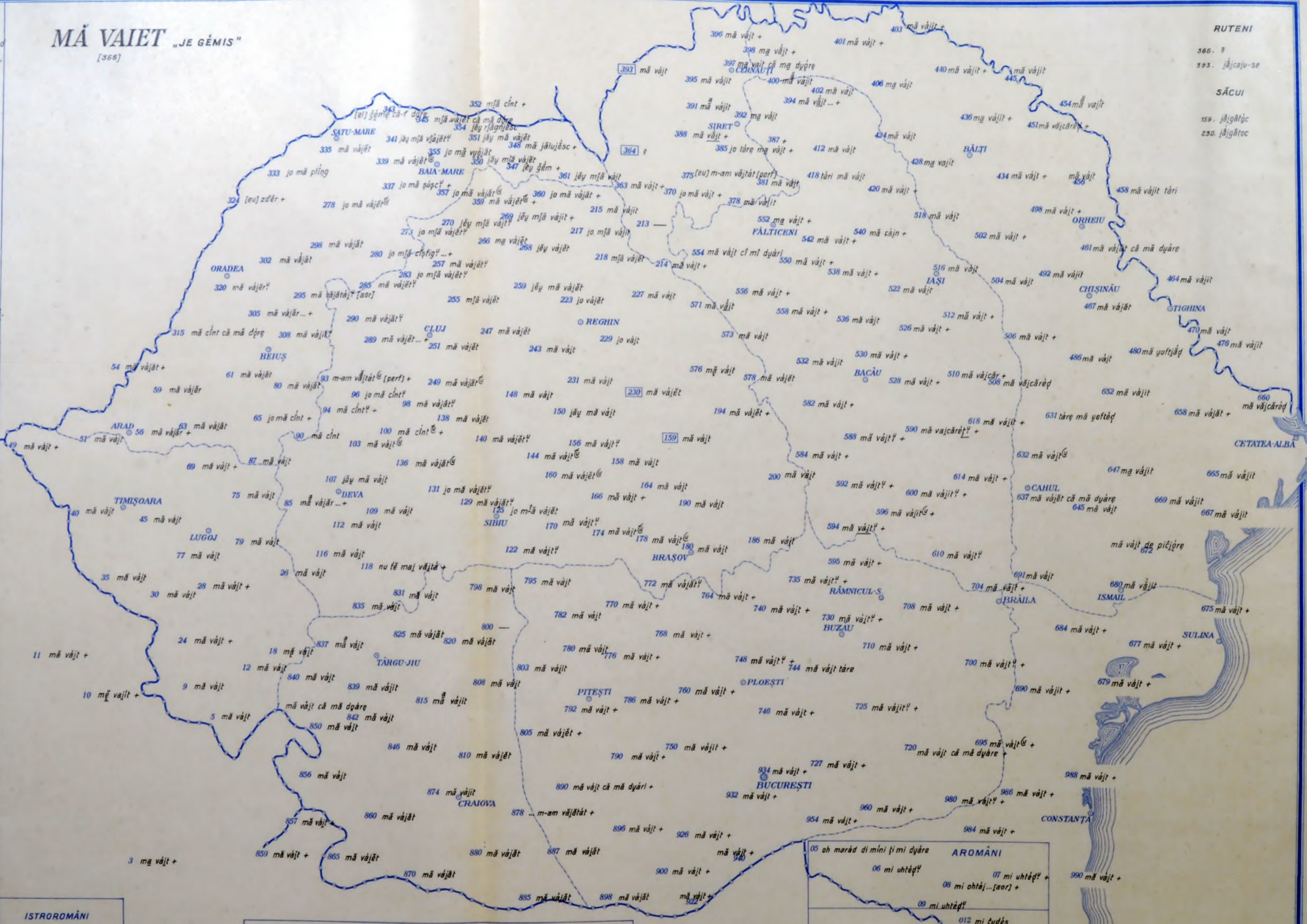
013. Și mi istîgîlîsc.

III. Cele mai multe răspunsuri le-am primit în persoana întîi din prezentul indicativului.

In note am trecut sinonime și variante formale mai interesante.

Pe lângă formele din note, am mai înregistrat perfectul compus M'AM VÂJÂT (în punctele 11. 43. 166. 194. 214. 269. 363. 388. 396. 403. 420. 434. 498. 502. 506. 512. 526. 528. 530. 538. 542. 550. 552. 556. 558. 584. 592. 594. 595. 596. 600. 614. 618. 675. 677. 679. 684. 690. 695. 700. 704. 708. 710. 720. 725. 727. 730. 735. 740. 746. 748. 750. 760. 764. 768. 770. 776. 786. 790. 792. 857. 869. 890. 896. 922. 926. 932. 934. 940. 980. 984. 986. 988. 990) și M'AM VÂJÂTAT (în punctele 54 și 805).

Această hartă să se compare cu harta vai! (nr. 141).

ISTROROMÂNII
01 se tîjîe ki-l dîre
02 se tîjîe kî fl dîre jivôtu

S C R I T O R I

B. mă vâjâi	S. mă vâjâi	A. mă vâjâi

AROMÂNII
05 oh marâd di mîni țî mi dîre
06 mi uhtîeț
07 mi uhtîeț +
08 mi ohtîeț...[aor] +
09 mi uhtîeț
012 mi ludeș
013 mi lîcîc +

VAI! „AIE!”

[351]

I. Întrebare indirectă, pusă astfel: Când te doare rău ceva (o mână, un picior), cum zici?

II. 3. Întrebare că mult mă dăru di nu mă pot să stău. El să lălbăie.

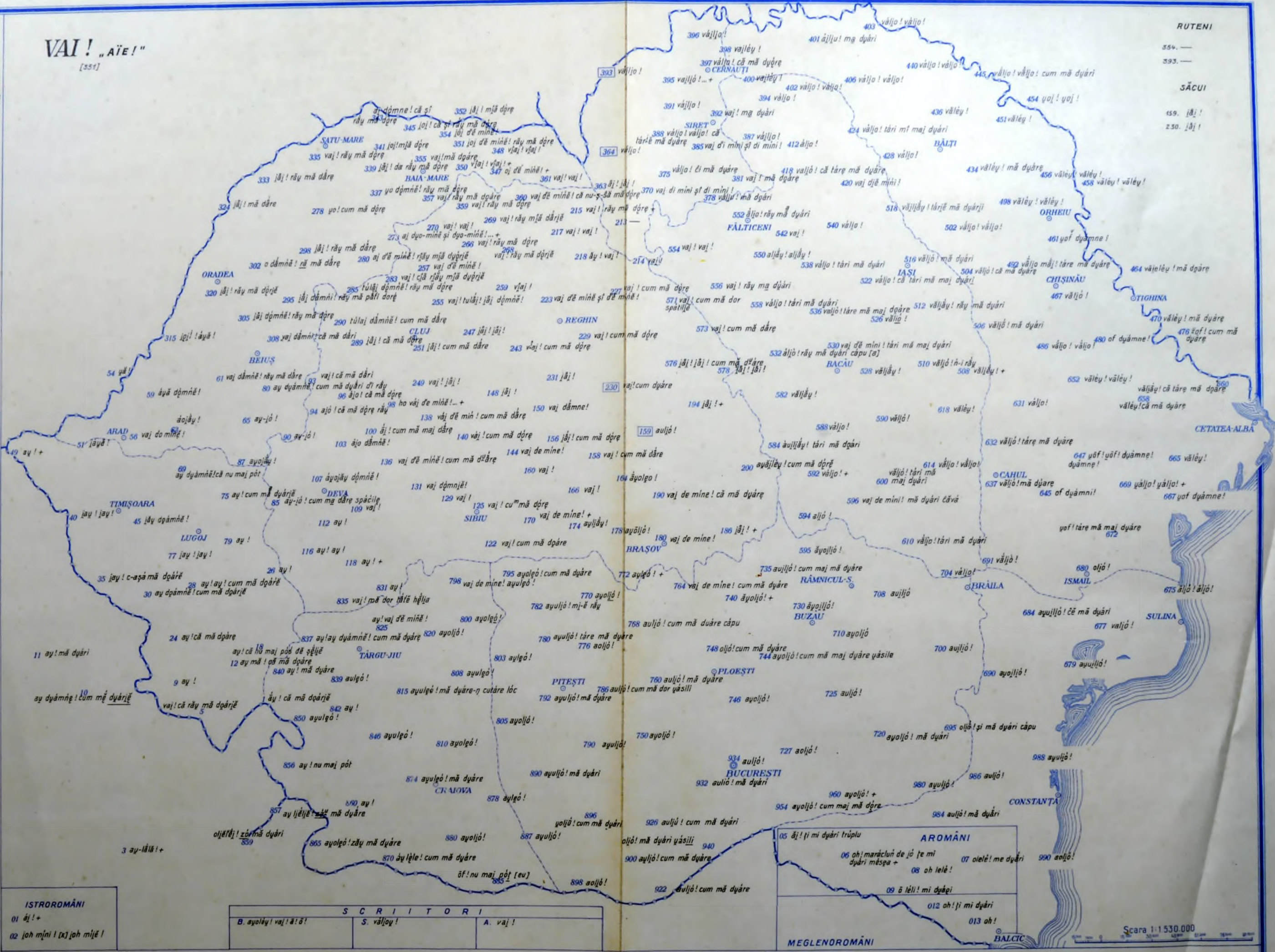
- 49. Tu cã vâj!
98. cã mã şî mai dăre.
118. Şi vaj!
170. Şi vaj! vaj!
188. Şi aulău!
194. Şi vaj!
215. vaj! şă djuoşjuri am.vaj! befă- pu-s.

- 273. ... rîşu ls betjăq?
347. Şi vaj de mină!
350. Tu rîşî dēmî.
395. mã dăre spătele şari minule.
508. Când te doare foarte rău zici vâj!vâj!
592. say aijo!
669. Când să uofrezi.
740. Şi ulj!
772. Şi aulj!
950. Sau ulj!

III. Am reproduc toate răspunsurile primite.

Semnul exclamaţiei pus după fiecare conjuncţiune o separă pe aceasta de restul propoziţiunii.

Această hartă să se compare cu harta MĂ VALET (nr.140).

ISTROROMÂNİ
01 a! +
02 [oh mîni | d] [oh mîje |

Table with 3 columns: S, C, R, I, T, O, R, I and rows for B. aulău! vaj! a! a!, S. vâj! vaj!, A. vaj!

AROMÂNİ
05 a! şî mi dăru trupu
06 oh! marclun de jô te mi dăru mēşa +
07 olele! me dăru
08 oh lele!
09 ô lăi! mi dăru
012 oh! şî mi dăru
013 oh!

MEGLENOROMÂNİ

Scara 1:1.530.000

S'A SMINTIT „IL EST DEVENU TOQUÉ”

[1841]

I. Întrebare indirectă. După ce întrebăm cum se numește omul smintit (v. harta nr. 134), adăugăm: Despre cutare, cum zici când mare toată mintea? Pentru a face mai viabile chestionarea, des am precizat că e vorba de omul căruia îi lipsește o doagă sau de cel care n-are „toate caprele acasă”.

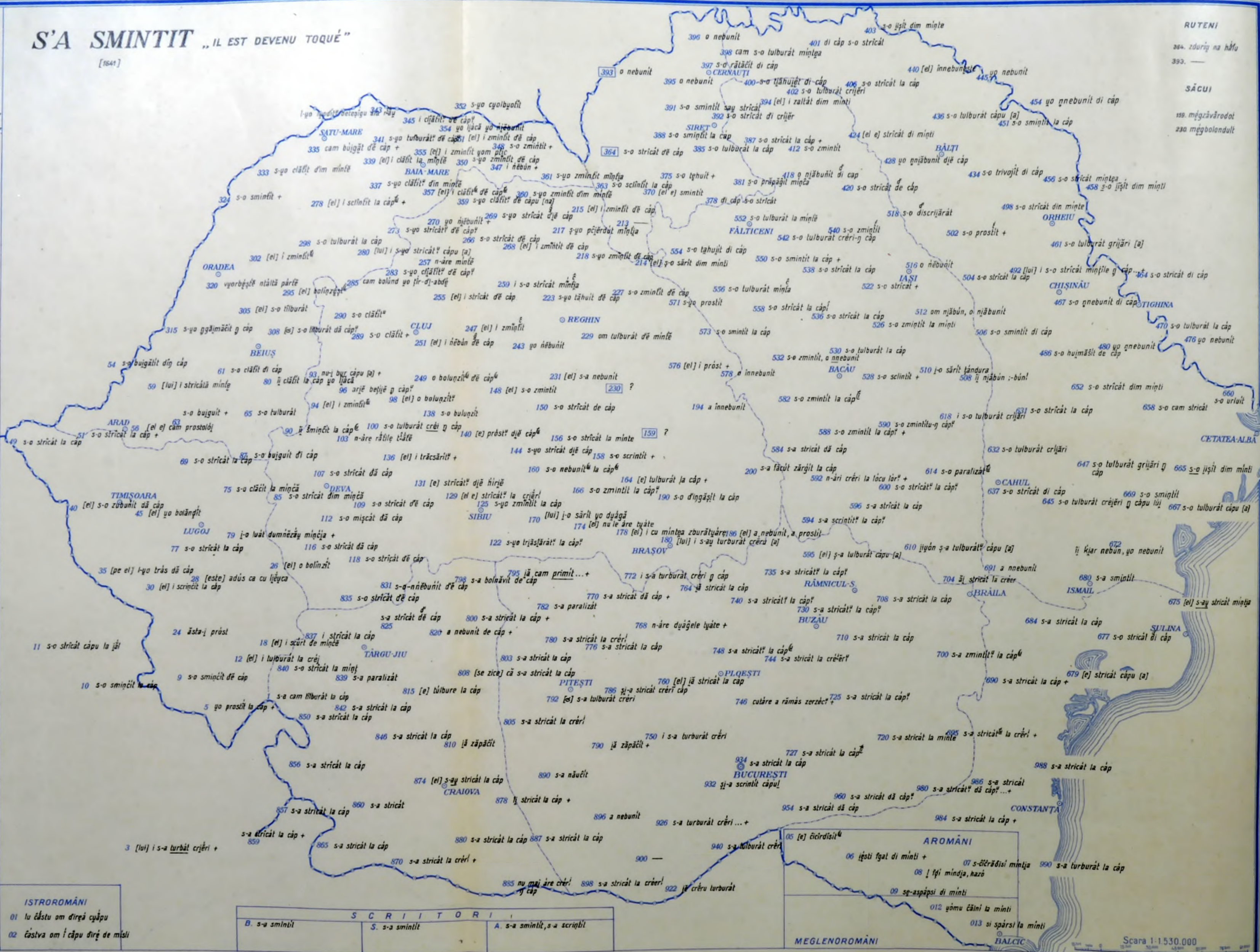
II. a. [k] creșteri [a]

5. o avuț micuță gînduri.
51. Și nu-î cu firja țîță.
52. Și îi stricăt.
53. Și nu-s dăbăliuță țîță.
54. El s-o stricăt de cap.
55. nu-î mintă la loc.
56. Și s-o stricăt la cap.
57. Și nebun.
58. El i clătit.
59. E zmintit.
60. El n-are minte bună.
61. o „sau” ț-o plărăuț miște.
62. cam stricăt.
63. Și zmintit de miște.
64. El o nebun.
65. El a nebun.
66. El s-o stricăt crișu [a].
67. ... ț-o nebun.
68. Și s-o stricăt la cap.
69. Și stricăt la crișuri.
70. Lu mă sclintesc.
71. Și ț-o sărit dim bălămăli.
72. El s-a smintit de minte.
73. Lui i s-o zmintit creșu [a].
74. El s-o stricăt.
75. Lui i s-a turburăt creșu.
76. El a nebun.
77. Și s-a turburăt creșu.
78. Și s-a turburăt creșu.
79. El s-a turburăt creșu.
80. Și-a stricăt miște.
81. Și i clătit de cap.
82. s-a-mbolnăvit.
83. El i nărd.
84. El are dor „durere” ț cap.
85. ... și s-a zăpăcit nu mai i ț siri-le luj.
86. ... nu mai iă la trișba luj.
87. Și la creșu.
88. și smindî „se strică” la cap.

III. Potrivit felului cum am pus întrebarea, răspunsurile le-am primit în persoana a treia din singular.

În câteva cazuri, care mi s-au părut mai greu de înțeles, am trecut în paranteză un pronume personal sau o formă a verbului auxiliar.

Pentru felul cum se completează și pentru partea expresivă, aceste răspunsuri să se compare cu cele de pe harta smintit (nr. 134).

ISTOROMĂNI
01 lu căstu om diră ță cyăpu
02 căstva om i căpu diră ță mîsi

S C R I T O R I		
B. s-a smintit	S. s-a smintit	A. s-a smintit, s-a scrișit

AROMĂNI
05 ț-o țicrăsi
06 țesti țgal di mînti +
07 s-țicrăsi mînti
08 ț țgi mînti, hazo
09 se-aspăpsi di mînti
102 țomă cāini la mînti
013 si spārsi la mînti

MEGLENOROMĂNI

Scara 1:1.530.000

EL SUFERE DE EPILEPSIE „IL A DES VERTIGES”

[1636]

I. Întrebare indirectă. După ce întrebăm cum se numește EPILEPSIA (v. harta nr. 119), adăugăm: Despre cutare, să zicem despre Ion-, când are boala asta, Doamne ferește, de ce zici că suferă el?

II. 51. Și byală dă vint.
51. Și el „ăi cu byală, să fie Dumnezeu cu noi”.

52. ăre năvăle, când „li trănțește pe jos”. Și ăre] căsu hăl rău.
53. Se zice „mai des”. Se zice și ăre hibă la cap.
54. Și ăre byala ră, ăre căs rău.
55. Și ăre] mbatăciună dă cap.
56. Și byala gră.
57. „Vine pe rusește”. Și duc-si se pi pustii.

58. El nu si mai tāmăduj.
59. Și li apucă duc-si pi pustii ș-o ficat.

60. Când „bate femeia și sparge ferestrele” e cu hărăj, cu mind.
61. Și el suferă de-amețâl.
62. Și ări byala copijilor.
63. El i bolnav di zghujâl.
64. Și ări duc-si pi pustii.
65. „Mai des se zice” ări îmbă-tășuni.

66. El ări șas rău.
67. Omul si pyati izbăyi nūmaj prin marga credinți prin preu.
68. „La noi se mai zice și că ay drăș”.

69. Și ări duc-si pi pustii.
70. Și amjătălă.
71. Și ăre cărnî boléz. Vorba „vine pe rusește”.

72. Și ăre byala copijilor.
73. Și iă bolnav d-ă djal și găselt-ni.
74. Și ăre byala copijilor.
75. Și pătima ăia.
76. Sau dă byala ră.
77. Li găsște byala ră.
78. Și byala copijilor.
79. El bolnăvște, ăre byala ră.
80. Și ăre byala ră.
81. Și byala ră.
82. Li găsște byala ră.
83. [a] rar se zice și byala copijilor.
84. ăy [e] dă de byala ră.
85. Și byala ră.
86. Și byala ră.
87. Și byala ră.
88. Și byala ră.
89. Și byala ră.
90. Și byala ră.
91. Și byala ră.
92. Și byala ră.
93. Și byala ră.
94. Și byala ră.
95. Și byala ră.
96. Și byala ră.
97. Și byala ră.
98. Și byala ră.
99. Și byala ră.
100. Și byala ră.

III. Am reprodus toate răspunsurile primite.
Acestă hartă arată cum și în ce măsură se schimbă răspunsurile informatorilor atunci când întrebarea pusă este puțin deosebită de cea precedentă (chistunea 1635 EPILEPSIE).

Să se compare această hartă cu harta EPILEPSIE (nr. 119).

ISTROROMÂNII
01 căsta om yăre bōla de șfrăni valentin
02 omu ăre bōla de pādavița +

S C R I I T O R I		
B. I-a lovit byala copijilor	S. ăre duc-si pe pustii	A. ăre epilepsie

AROMÂNII
06 [e] jesti căgūt di nafyără
07 iyd di-nafyără
08 jăsti di dimtu +
09 ly-acătă di-păpti s-lf +
012 yomu cădi di năfără
013 di năfyări cădi [e]

Scara 1:1.530.000

RUTENI
364. —
393. —

SĂCUI
199. [el] ăiajult
250. șemved ș seduleșbe

CEATEA ALBA
658 ăre cărnî bolézni
660 ăre amjătălă +
665 ăre byala șej năgrl
667 ăre amjătălă

SULINA
677 ăre byala copijilor
680 byală năgră
684 sūferi di byala copijilor
687 ăre byala copijilor

CONSTANȚA
984 ăre byala copijilor
986 ăre byala copijilor +
988 ăre byala copijilor

BALCIC
013 di năfyări cădi [e]

ȘI-A VENIT ÎN FIRE „IL EST REVENU À LUI”

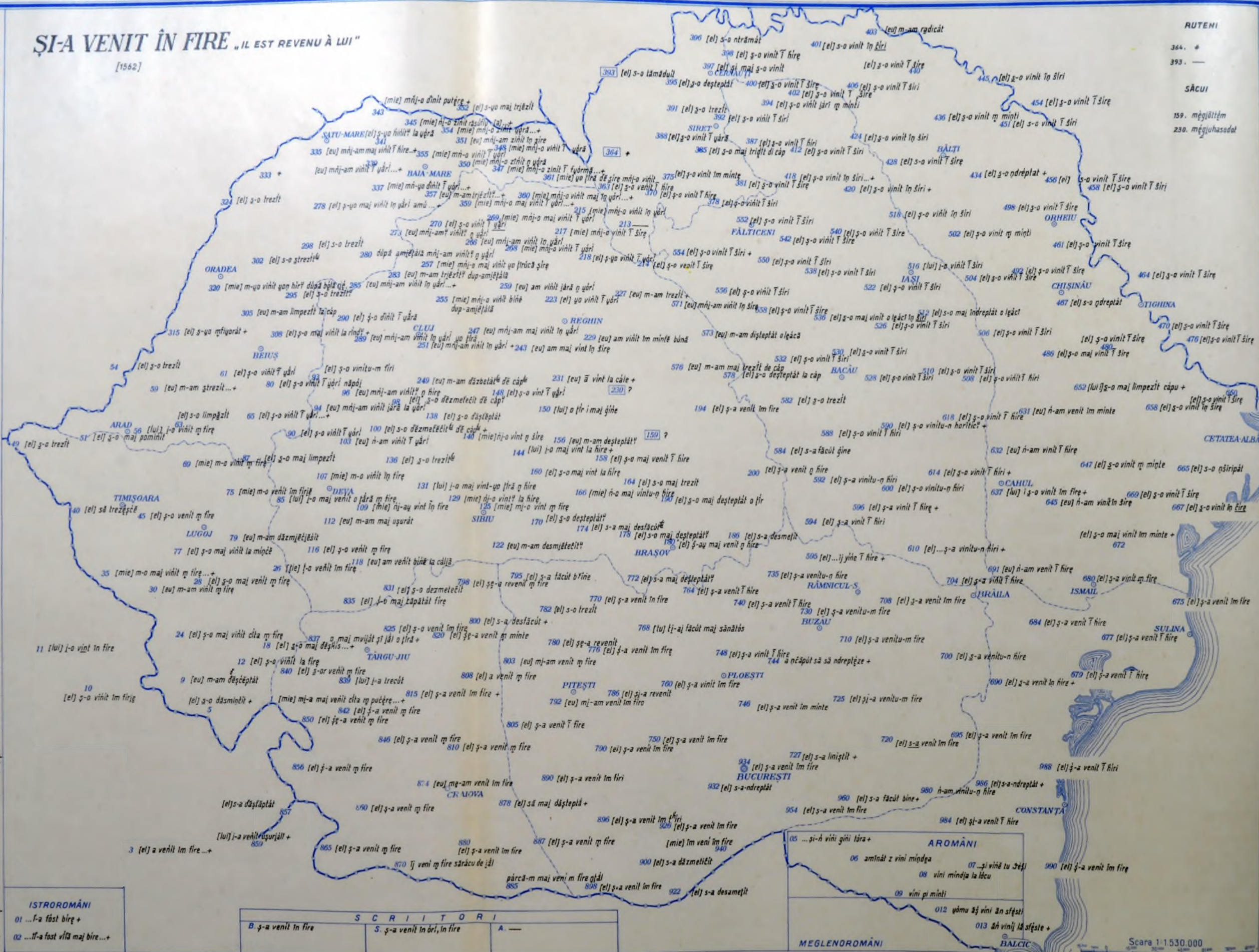
[1562]

I. Întrebare indirectă, pusă astfel: Când un om, Doamne ferește, a amețit, a căzut jos, a început să facă „spume” la gură, cum zici când începe să-și vină din nou în simțiri, mai ales dacă i-ai turnat imediat apă rece pe față?

- 1. ...de m-am desmețit.
- 3. ...ca cind în mîri.
- 5. El a căpătat mișcă.
- 10. ...cîta la cap din rădătu ăla.
- 35. ...am fost amețit.
- 59. ...dac-am picat jos.
- 63. ...dacă s'a trezit.
- 100. La gură ei făcē căbiuț.
- 144. Și lui s-o trecu.
- 227. Și eu m-am desțeptăt.
- 231. Mie nî-o vint ū țare rău d-amețală.
- 251. Se zice și despre vite.
- 270. ...că țără țare năsălnic.
- 285. ...de nu mă nădușlesc.
- 300. Și el s-o mai limpezit.
- 315. El s-uo trzețit.
- 335. ...după mbălăejiune.
- 337. ...după nădușală.
- 339. ...c-am fost înădușit.
- 343. Eu m-am mpulerăt.
- 345. ...s'ia pucî țăsuffă.
- 347. ...și m-am desțeptăt.
- 354. ...după nădușală.
- 357. ...după mbălăejiune.
- 359. ...după amățăală.
- 360. ...după slăbăsiune.
- 418. ...după amățăală.
- 420. Și m' pîrîji.
- 434. Și el s-o vint m' miști.
- 554. Sau s-o vint T țări.
- 590. Și el s-o vintu-n hiri.
- 595. După amețit...
- 596. sau s-a trezit.
- 610. după buălă...
- 614. Și m' miști.
- 637. piște puîn timp...
- 652. Și el s-o vint T țire.
- 672. Și el s-o mai deșteptăt.
- 690. s-a "și-a".
- 727. El s-a venit în fire.
- 744. după buălă...
- 800. Se zice, cînd li vine mai bine. Boala se numește buălă urîtă.
- 815. Se zice astfel după ce s'a desfăcăt de jās ' se ridică.
- 837. ū mai bine.
- 859. Și el s-a înzdravenit.
- 878. Și lui i'j mai trecu, țj mai veni m' fire.
- 960. Și el s-a venit T țire.
- 986. Și el s-a ușurat, și-a venit T țire.

01. lu omu s-a făcūt slyăbu, cəzūt-o am prevyālē, jo l-am zmočit cu vāpa j-ātūnčā...
 02. omuluj āv se făcūt tlmno, av cəzūt pre-vālē și ām el oblit cu āpa... și āv se oturgit.
 05. cādūj ș-mə-əgudj...
 013. Eu mi sfistj.

III. Cînd, din motive tehnice, un răspuns nu l-am putut trece în întregime pe hartă, com-pletarea am făcut-o în note.
 Informatorii au răspuns de cele mai multe ori cu persoana întâi din singular.
 Pentru a ușura pe cititor, la majoritatea răspun-surilor am trecut în paranteză un pronume, prin care arătăm persoana formei verbale în-registrate.

ISTROROMÂN
 01 ...f-a fost birg +
 02 ...f-a fost vltă mai bire...+

S C R I T O R I		
B. ș-a venit în fire	S. ș-a venit în ori, în țire	A. —

AROMÂN
 05 ...și-ā vini gini țara +
 06 amināt z vini mișdga
 07 ...și vină tu țejj
 08 vini mindja la lăcu
 09 vini pi miști
 012 vōmu āj vini ān sfēstj
 013 āh vini jē sfēste +

MEGLENOROMÂN

Scara 1:1.530.000

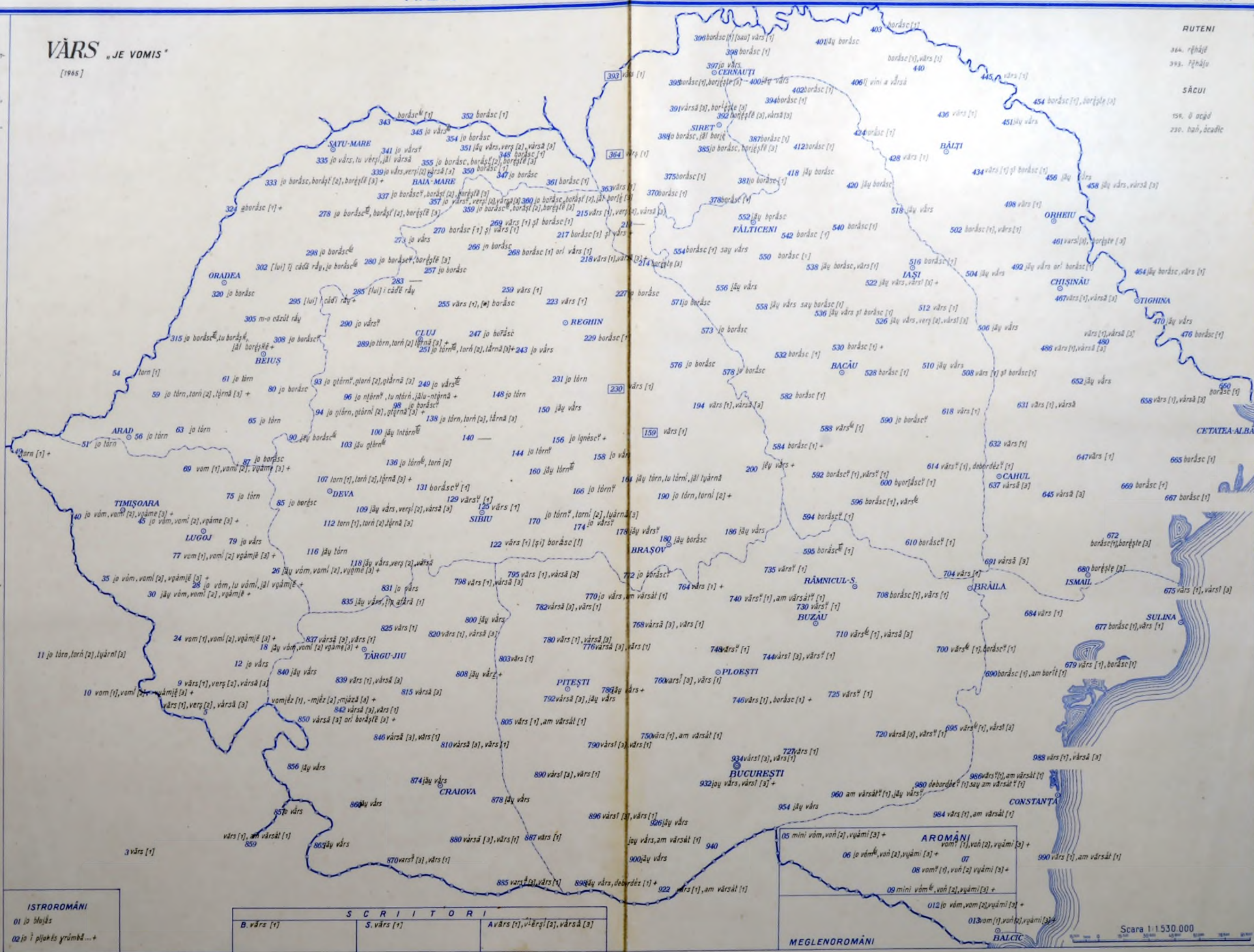
VĂRS „JE VOMIS”

[1985]

I. Intrebare indirectă, pusă astfel: Când ai mâncat și ai băut peste măsură, cum zici atunci când îți lese mâncarea și băutura pe gură? Pentru ca să primesc mai curând răspunsurile, mă prefăceam că vârs. Pe informatori i-am rugat să-mi răspundă cu și când ar face aceeași în prezent.

- II. 1. vomăm [4], vomâj [5], vomăză [6].
 10. vomjém [4], vomjút [5], vom [6].
 16. vômjém [4], vômjút [5], vômj [6].
 20. vômém [4], vôméj [5], vôm [6].
 26. vomâm [4], vomâj [5], vom [6].
 28. vômjém [4], vômjút [5], vom [6].
 30. vômjém [4], vômjút [5], vom [6].
 35. vômjém [4], vômjút [5], vom [6]. am vomjút [7].
 40. vômém [4], vôméj [5], vom [6].
 45. vômém [4], vôméj [5], vomj [6].
 49. am turnât [7].
 59. turnâm [4], turnâj [5], turnă [6].
 69. vômém [4], vomâj [5], ei au vomjút [6].
 77. vômjém [4], vômjút [5], vom [6]. Noi am vomjút [7].
 94. mă gître *relatore.
 96. noi înturnăm. Se zice și jo vomj, tu vomj, vjme [3], vomâm [4], vomâj [5], vomjâj [6].
 107. Și jău vârs, verș [2], vârsă [3].
 156. Și ei jo vârsăt.
 190. Și ei vârsă.
 200. Și am debordât [7].
 217. e sâmbă gic vârs, e sâmbă gic borâsc.
 218. Și borâsc.
 257. turnâm [4], turnâj [5], turnă [6]. (es) maj zisēm și borâsc.
 289. an turnât [7].
 295. [es] borâsc [7], [s] jâ 'zice'.
 315. noi borim, voi borj, i borâsc.
 324. Eu am borj.
 333. borim [4], borj [5], jâ borâsc [6].
 522. Și borâsc [7], borj [5].
 530. Astăzi se zice debordj [7].
 584. Se zice, pe vechime*, Astăzi se zice vârs [7]. Pe boierește se zice debordj [7].
 746. Și orcă/ăsc.
 764. Înainte vreme se zicea borâsc [7].
 786. El objgnejte să verșe.
 808. „Rar se zice și debordj [7].
 850. vârs [7], borâsc [7].
 898. vârsă [3], debordj [7].
 932. El debordj [7].
 02. ...mi se mirjé. El plucne.
 05. vumém [4], vuméj [5], vumă [6].
 06. vumém [4], vuméj [5], vum [6].
 07. vumém [4], vuméj [5], vum [6].
 08. vumém [4], vumă [5], vum [6].
 09. vumém [4], vuméj [5], vum [6].
 012. vumjém [4], vumjút [5], vum [6].
 013. vumjém [4], vumjút [5], vumj [6]. Aeri-stul: vomj [7], vomj [7], vomj [7]; vumjém [4], vumjút [5], vumjút [6].

III. Această hartă cuprinde răspunsurile la o întrebare care era privită cu repulsiune de cei mai mulți informatori.
 Deși s'au întreat în cele mai multe comune toate formele verbale ale prezentului din indicativ, pe hartă am reprodus numai persoanele întâi, a doua și a treia din singular. Pluralul, în cazurile când prezenta interes, l-am trecut în note.
 În toate cazurile când formele verbale din răspunsuri n'aveau pronume personal, le-am însoțit prin cifre puse în paranteză, indicând prin acestea persoana formei verbale. Cifra în paranteză este pusă, ca de obicei, după forma verbală care o precizează. Prin virgulă am separat două forme verbale.
 Când în singular (sau în plural) menționăm numai o formă verbală (sau două înseamnă că atât a fost răspunsul dat de informatori.

ISTROROMÂNII
 01 jo blujă
 02 jo i plujks vrumbă ... +

S C R I T O R I		
B. vârs [7]	S. vârs [7]	A vârs [7], vârsj [2], vârsă [3]

AROMÂNII
 05 mini vom, voh [2], vômj [3] +
 06 jo vom, voh [2], vômj [3] +
 07
 08 vom [7], voh [2] vômj [3] +
 09 mini vom, voh [2], vômj [3] +
 012 jo vom, vom [2], vômj [3] +
 013 vom [7], voh [2], vômj [3] +

MEGLENOROMÂNII

Scara 1:1.530.000

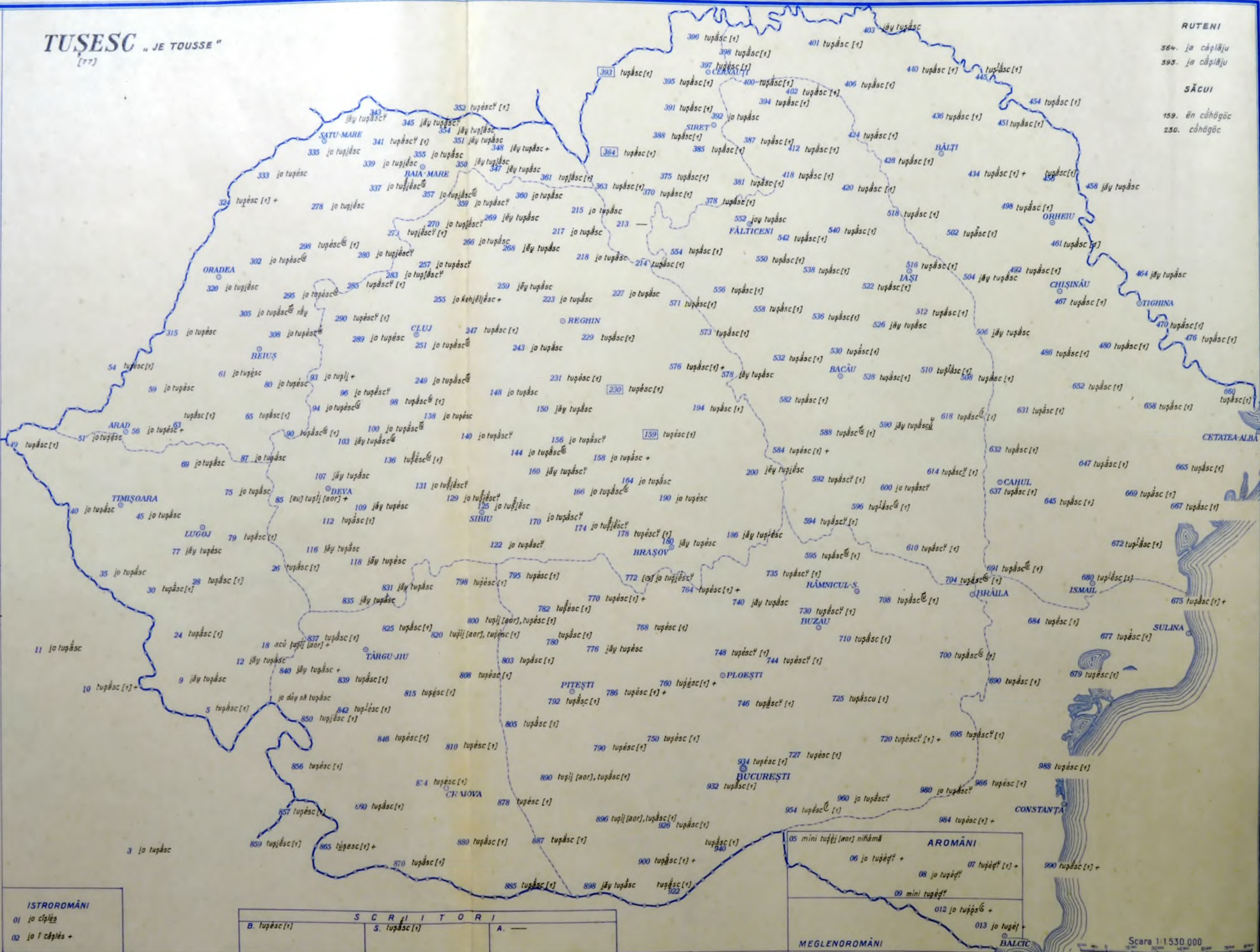
TUȘESC „JE TOUSSE” [rʰ]

I. Înțebare indirectă, completă prin gest. Am tușit de câteva ori și am zis: Când faci apa cum am făcut eu, cum zici? Pentru ca să primesc răspunsul în persoana întâi din prezentul indicativului, de multe ori am început răspunsul cu pronumele eu, lăsând pe informator să continue.

- II. 1a. îi tușesc.
- 1a. [ə] jo tuș[ɛ]. fuj gata să mór tușind.
  - 56. kehelesc [r] când „tușesc nu prea tare”.
  - 65. jo tușesc.
  - 93. [ə] jo tușesc⁶.
  - 158. El are să tușescă.
  - 255. Și jo tușesc.
  - 324. Eu am tușit.
  - 328. El o năpăt să tușescă.
  - 434. El prinde-ă tuș.
  - 576. mă omără tuș.
  - 584. El are să tușesc.
  - 675. El are să tușesc.
  - 720. El tușeste.
  - 760. El să tușescă.
  - 764. El să tușesc.
  - 770. El să tușescă.
  - 786. El să tușescă.
  - 840. El a năpăt să tușescă.
  - 865. El să tușescă.
  - 900. El să tușescă.
  - 984. El să tușesc.
  - 990. Eu an tușit.
  - 02. jo m-em scrișit.
  - 05. El apînî [aor] căiru “uscă”. El tușgădă.
  - 07. Eu tușiam [imperf] ajîri.
  - 012. tu tușgă.
  - 015. tu tușgă, jî tușgă.

III. Aproape toate răspunsurile le-am primit, în urma felului cum am pus întrebarea, în persoana întâi din singular din prezentul indicativului. Când răspunsurile înregistrate sînt în alt timp sau în alt mod, am arătat aceste cazuri prin abreviație în paranteză.

Când răspunsurile nu sînt însoțite de pronumele personal, printr-o cifră în paranteză am arătat persoana la care se referă forma verbală înregistrată.

RUTENI
364. jo căplăju
393. jo căplăju

SĂCUI
159. ăh cōhōgōc
230. cōhōgōc

ISTROROMÂNII
01 jo cîplēs
02 jo l cîplēs +

S C R I T O R I		
B. tușesc [r]	S. tușesc [r]	A. —

AROMÂNII
05 mini tușgă [aor] nișâmă
06 jo tușgă +
07 tușgă [r] +
08 jo tușgă +
09 mini tușgă +
012 jo tușgă +
013 jo tușgă +

MEGLENOROMÂNII

MĂ VATĂM „J'ATTRAPE UNE HERNIE”

[119]

I. Întrebare indirectă, pusă astfel: Cum zici când ridici ceva și „Damaie ferește, te ale taci” ca un clopot între picioare? Când punem această întrebare, cu mâna dreaptă arătăm cum e omul vătăm.

II. 3. Lui i-a căpăt borta-m văt.

10. El i kilav, soborît.
11. Eu m-am soborît.
12. Omul e soborît.
24. Eu [eu] m-am vătămât.
26. El [eu] s-o vătămât zôs.
28. Se zice „mai rar” vătămât.
35. „Mi-e rușine să spun”, declară subiectul, care e femeie.
40. El i suripăt.
45. El i suripăt.
51. Sau filôs, când e din naștere. Când e din lucru se zice vătămât.
56. Eu m-am vătămât, când am ridicat ceva.

59. Când o parte din viscerale abdominale sânt ieșite afară. Omul e vătămât, când are hernie internă.

63. Omul e illav; illav.
79. [eu] m-aj vătămât.
89. [eu] s-o vătămât di măjle.
90. Omul e vătămât când „î dor spatele și se trage cu unsoare”.
94. „Mai des” se zice m-am huluit.
96. [eu] mă vătăm, mă-hijit.
103. Eu m'am pornit, huluit sau vătămât.

150. Se zice așa, ca să nu fie lucru cu rușine. Când zici că s-o coit [eu] omul, se supără.

174. S'a răspuns cu vătămătură.
214. Ea „i vătămâtă când i plicăță supri myârli și n'a murit încă”.
215. Tu nu rădică ațta că t-i vătămă „bô năvi”.

217. El s-uo slyobozit și zîos, s-uo stricăt.

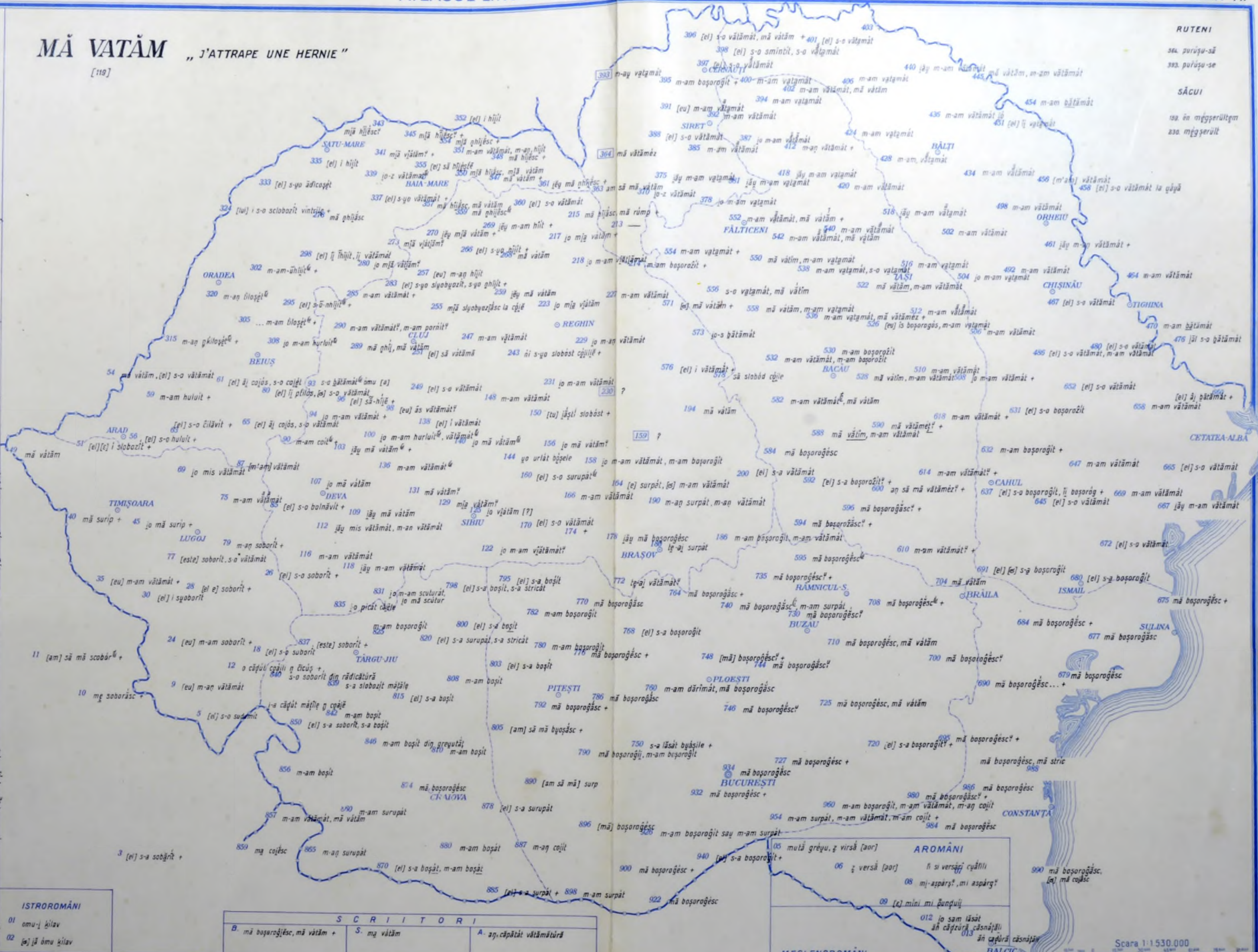
243. El s-uo vătămât se zice „rar”.
268. „Când se slobode în testicule, mă vătăm, când mă iovesc” la testicule.
269. Și m-am vătămât.
270. El s'a ihijit, s-uo pyornit.
283. „Zic bătrânii”. Astăzi se zice s-uo pyornit și zîos.
285. [eu] m-am hijit.
293. [eu] s-o vătămât se zice „rar”.
302. Omul e ihijit.
305. am ardicăt și...
315. Dar: m-am vătămât că mă dor spăkele.

324. Mă VATĂM, nu se zice.

337. Este vorbă „mai de cinste”. El s-uo ihijit este, o vorbă mai urâtă.
341. Când rădicăt yprjêcê. Se zice și stricăt.
345. Și mijă dpre m vintre. [eu] mijă vătămât când mă vătămă yprjêcê.
347. M-ă vătămât dacă ă rădicăt jib.
348. m-am rupt, când simt o durere mică. [eu] mă vătăm.
354. [eu] mijă vătăm.
361. Și m'am glumdit.
393. [eu] m-am vătămât.
396. „Subiectul declară că „nu se zice, căci nu știe omul” ce este.
403. S'a răspuns cu cuvântul vătămătură.
412. Vine mai bine. „jy vătăméz, vine mai greu”, adică e formă neintrebunțată.
441. „Din ridicătură”.

508. El s-o vătămât, ări vătămătură.

536. „Dacă ridic ceva”.
552. „Dacă ridic ceva”.
594. s-o lăsăt vătămătură la stîngi „shn ghii” ori în byași.
571. „Nu se zice hăiescu”.
576. Lui i-a kicăt măjle.
590. Eu aj s'i mă boșoroșc.
592. El s-o vătămât?, se zice rar.

594. Nu se zice VATĂM, numai ă vătămât.

595. „Dacă ridic”. Și mijă tēm că mă vătăméz, m-am vătămât.

600. Și s-o lăsăt vătămătură ntri kisyâri.

610. aj s'i mă vătăméz?

614. [eu] mă vătăméz.

618. aj să mă vătăm, să mă vătăméz.

632. Și m-aj vătămât, când m'am bete-jit la pântece din ridicat.

637. [eu] i vătămât, vorbă care se evită

„între femei”.

660. jo m-am bălămât.

675. „Astăzi” se zice mă vătăm.

684. Și s'a scuturat. „Nu se zice” VATĂM și colesc.

690. ...cu greulăția cărj-o duc?.

695. Când „se lasă testiculele”. Când „se lasă stomacul” se zice: mă vătăm, el să vătămă la hînimă „stomac”.

708. Mă vătăm e vorbă „mai nouă”.

720. m-aj cojit e „vorbă de rușine”. VATĂM nu se zice.

727. „Se zicea înainte vreme”. Astăzi se zice mă vătăm.

730. „Mai des se zice s-a surpăt?”.

748. În glumă se zice t-aj cojit.

750. Când „mă doare jos” (la testicule) se zice: mă cam vătămă fôs.

764. „Astăzi se zice mă vătăméz”.

776. „Rar se zice mă vătăm, m-am vătămât”.

792. Și m-am frînt.

808. Eu m-am boșit.

837. Și s-o soborît cutare.

888. Și i-a căzūt byășăle.

900. E vorbă „mai veche”. Astăzi se zice m-am vătămât.

932. Se zice „mai des”. „Mai rar, m-am vătămât”.

940. [eu] m-am vătămât înnăuntru.

954. Lui i-a căzūt cyăllie m vine.

980. [eu] mă cojăsc?

B. vătămât „stricat”, „alterat”.

multe cazuri adevăratul verb.

Răspunsurile nu le-am putut primi totdeauna în persoana întâi din singular a indicativului prezent, fiindcă informatorii evitau să răspundă cu această persoană, spre deosebire de alte întrebări care nu fac plăcere informatorilor când sânt întrebări. Cuprinși de un explicabil sentiment de pudoare în fața „domnului” tă persoana formei verbale înregistrate, străin ei au evitat, sântem convinși, în răspunsurile sânt precedate de pronume-

le personal, pus în paranteză în toate cazurile când n'a fost dat de informatori.

Pentru a putea fi mai ușor recunoscut sentiment de pudoare în fața „domnului” tă persoana formei verbale înregistrate, străin ei au evitat, sântem convinși, în răspunsurile sânt precedate de pronume-

S C R I T O R I

B. mă boșoroșc, mă vătăm +	S. mă vătăm	A. aj, căpătăt vătămătură

Scara 1:1530.000

MI-AM SCRINTIT O MÂNĂ „JE ME SUIS FOULÉ LA MAIN”

[1550]

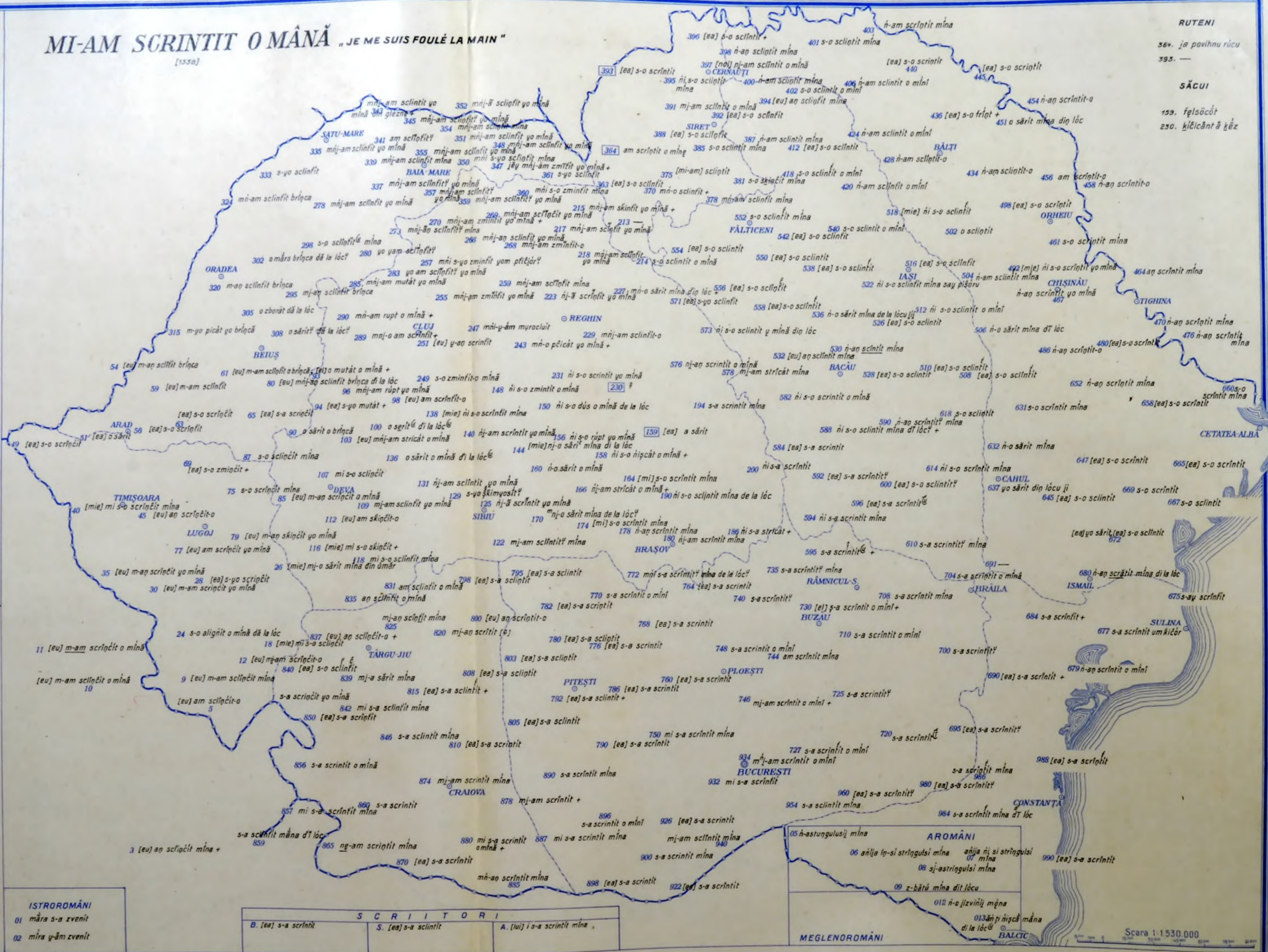
I. Întrebare indirectă, pe care am pus-o astfel: Doamne ferește, când și-a sărit o mână de la loc, cum zici?

II. s. Eu am s-o scrișcăsc.

- 69. [a] ea s-o scrișcăsc.
- 70. „Când a căzut ceva pe ea”.
- 71. Și scrișcăsc.
- 72. Și mie m-o sărit mână.
- 73. [a] ea s-o scrișcăsc.
- 74. Când e „mai puțin” se zice „mi-am scrișcăsc brîncă”.
- 75. Și ni s-a scrișcăsc.
- 76. Sau zmintit.
- 77. Ea i scrișcăsc.
- 78. Și mi-am scrișcăsc yo mână.
- 79. Și scrișcăsc. Când e mai „grosă buclă” se zice „mi-am scrișcăsc yo mână”.
- 80. Mi-o am mutat.
- 81. E scrișcăsc, când te „doare puțin” din cauza unei vine.
- 82. „Numai de aici se poate scrișcăsc”.
- 83. [a] yo am scrișcăsc.
- 84. Eu mi-am scrișcăsc o mână.
- 85. Când „s-a mișcat de la loc”. Ea o sărit, când „a sărit cu totul din locul ei”.
- 86. Și ni-am scrișcăsc o mână.
- 87. Și ea s-a zmintit.
- 88. Eu am s-o scrișcăsc.
- 89. Când „s-a scutit o vână”. Când „e mai puțin se zice că a sărit”.
- 90. Eu am s-o scrișcăsc.
- 91. Scrișcăsc [r].
- 92. Când ridică ținește „vără să fie atent”.
- 93. Eu am să-n scrișcăsc.
- 94. Say a sărit di la locu jâi.
- 95. Și am răsusit-o.
- 96. Mi-am scrișcăsc-o.
- 97. Când nu e grav. Când „mai tare” se zice „mi-a sărit mână”.

III. Pentru o mai ușoară înțelegere a unor răspunsuri, am pus în paranteză pronumele personal corespunzător.

Această hartă să se compare cu materialul necartografiat, cules cu întreabarea 1642: MI-AM SCRINTIT UN PICIOR.

ISTROROMÂNİ
01 mîra s-a zvenit
02 mîra y-âm zvenit

SCRITORI		
B. [ea] s-a scrișcăsc	S. [ea] s-a scrișcăsc	A. [lui] i s-a scrișcăsc mîna

AROMÂNİ
05 n-astungulusi mîna
06 aňja ip-si stringulsi mîna
07 aňja ni si stringulsi mîna
08 si-astungulsi mîna
09 z-bătú mîna di la locu
012 n-o jizvinii mîna
013 aň si nișcă mîna di la locu

MEGLENOROMÂNİ

Scara 1:1.530.000

DEGERĂ DEGETELE „J'AI L'ONGLÉE”

[152]

I. întrebare indirectă, pusă astfel: larna de frig, ce fac degetele, când nu le mai simți? Pentru ca să obțin mai curând răspunsul, duceam degetele la gură și suflam, ca și când aș vrea să le încălzesc.

II. s. am dîșîerăt.
 9. dîșîerăcî [degetele] atunci „când sînt stricate”.

24. Ele or dîșîerăt.
 61. Ele jîjeră, când „nu le mai simți”.
 69. Sînt amurîcî, când nu le mai simți de frig.”

87. [e] dîșîerăză.
 93. Și să băgă frigu Ț uoșîj.
 122. Ț dîșîeră, se zice numai „despre degetele de la picioare”.

131. Și yo ngîjîerăt de frig.
 158. Atunci când „nu se simt”.
 190. Când „te doare”.

215. mî-o dîșîerăt.
 217. Și Ț dîșîeră o dîșîerăt.
 223. s-vo băgăt țîeru o țîeră, yo dîșîerăt.

251. Degetele sînt amurîcî.
 265. Și amurîsc de frig.
 270. mî-o jîjerăt pîcîrî.
 273. yomî jejeră „vom...”.

280. [e] yo jejerăt d'ă frîg.
 283. Și yo amurîcî de frig.
 290. Ele jîjeră, atunci când sînt „ca și cum ar fi înghețate”.

502. Ele dîșîeră, când e „frig tare”.
 345. [e] dîșîeră.
 551. mî-o pîrăt țîer la dîșîeră, „când mî-e frig”.

357. Și jîjeră.
 359. mî-o jîșîerăt jîșîerî.
 370. Eu am dîșîerăt.
 375. o ngîjîerăt, n-o ngîjîerăt.

385. o amurîcî mînuie.
 396. Și amurîsc și dîșîeră.
 397. El este ngîjîerăt la dîșîeră.
 434. yo dîșîerăt țîerî.

504. sî mînujîsc, [e] o dîșîeră, „când nu le mai simți de loc”.

510. Ele o dîșîerăt, când „e frig de nu mai poate omul”.

512. Ele s-amurîcî.
 522. Ele dîșîeră, i țîer, „nu le poți simți”.
 528. n-o dîșîerăt mînuie, e „mai mult decît înghețatul”.

530. o dîșîerăt [ele].
 532. dîșîeră, când e „mai tare [mult] decît înghețatul”.

536. n-o dîșîerăt dîșîerîtili, când „nu le mai poți purta”.

550. dîșîerî, se zice „numai despre cartofi”.

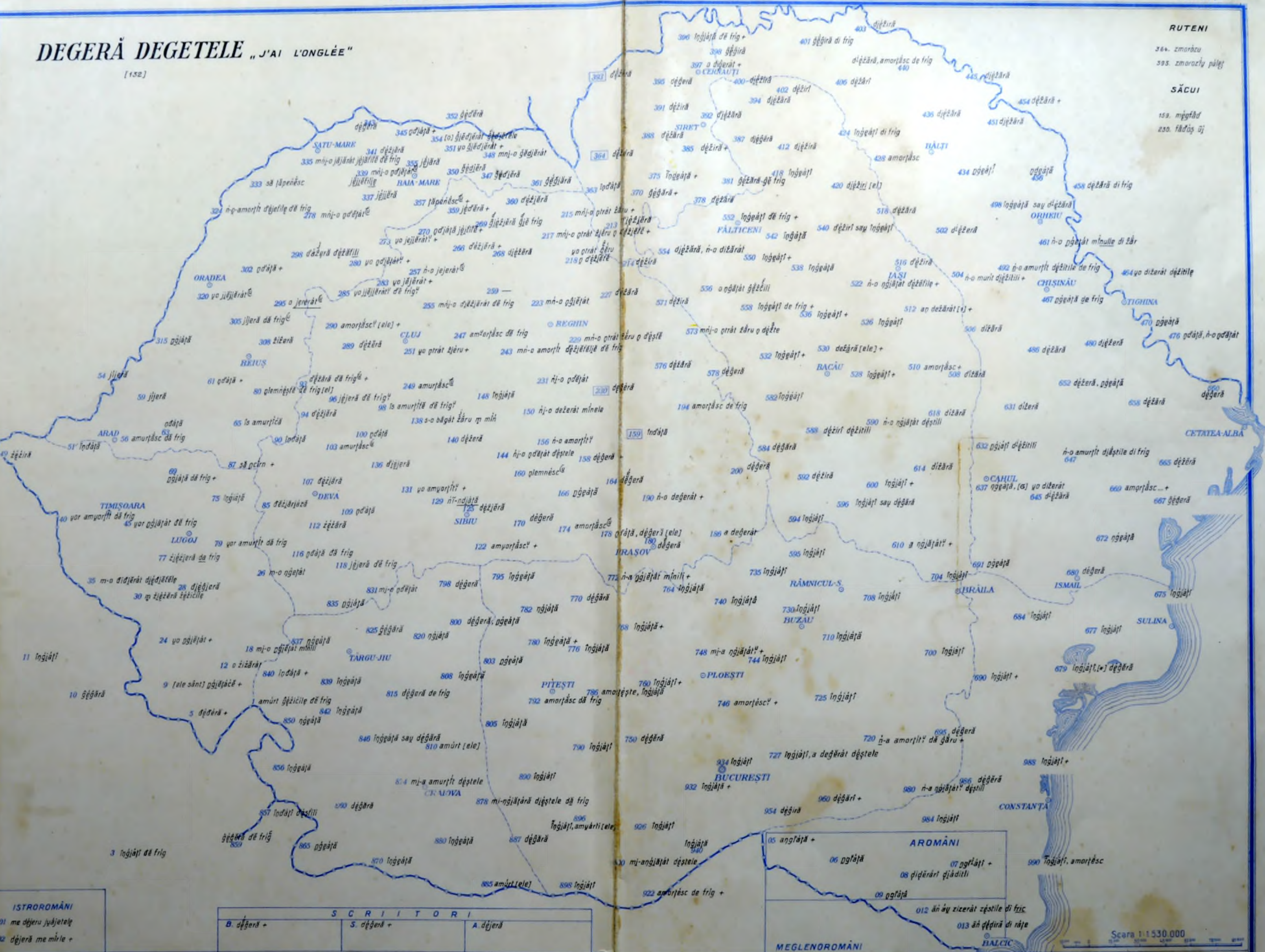
552. o amurîcî de frig, când „nu le mai simți”.

558. [e] în dîșîerî de frig.
 600. țîerî n-o ngîjîerăt dîșîerîtili de nu n-are dîșîeră ca sî-Ț țîerî.
 610. Și n-o dîșîerăt dîșîerîtili.
 649. „de nu li simți”.

690. [e] dîșîerî, se zice când „sînt mai mult decît înghețate”.

720. Ele n-o ngîjîerăt, când „nu le mai simți”.

746. ngîjîerî, atunci „când nu le simți”.
 748. Când cad, se zice că dîșîeră.
 750. a dîșîeră, când „au înghețat”.
 760. dîșîeră, când nu mai sînt „bune de nimic”.

ISTROROMÂNII
 01 me dîșîeră jușîerî
 02 dîșîeră me mîrle +

S C R I I T O R I		
B. dîșîeră +	S. dîșîeră +	A. dîșîeră

AROMÂNII
 05 ngîjîeră +
 06 ngîjîeră
 07 ngîjîeră +
 08 dîșîerîrî dîșîerîtili
 09 ngîjîeră
 012 an țîer zîerăt țîerîtili de țîer
 013 an țîerîrî di țîer

022. mî-o ngîjîerăt mînuie.
 032. [e] mî-o dîșîerăt un dîșîerî.
 060. ngîjîeră, „e mai rău decît dîșîeratul”.
 090. „dîșîeră zic numai Cojanii”.
 B. „e mai pușîn ca atunci când înghețat”.
 S. Când „sau îmbolnăvit”, ngîjîerî când jîne „pușîn timp”.

02. mîrle “mînuie”.
 05. n-angîjîeră dîșîerîtili.
 07. dî-arcvîrî “de frig”.
 III. Am reprodus țîer de schimbări răspunsurile primite. În paranteză, prin cifre sau prin pronumele personal, am indicat persoana la care se raportă forma verbală înregistrată. Notele arată interesante particularități semantice.

Această hartă să se confrunte cu harta ÎMI AMURÎȘTE PICIORUL (nr.150).

Scara 1:1.530.000

IMI AMORȚEȘTE PICIORUL „J'AI LA JAMBE ENGOURDIE”

[153]

I. Întrebare indirectă pusă astfel: Când ai stat pe un picior, cum zici când nu-l mai poți - pune în pământ și te furnică prin el?

II. s. -ao zgîrșul.

19. și yo amorțit.
26. Când „te furnică” prin el și o ngîjăiat, o gîzărăt, „e tot una”, dar o gîzărăt „e mai rău”.

30. m-am cărat cu căruța și ...
45. ju vai? c-am jăpenit.
61. o jjerat de frig.
75. Când stai pe el mă furnică.
80. și o amorțit picioru.
87. o răjit de frig.
90. o pîjăiat de frig.
93. m' dejeră la picior, când „mi-e frig”.

96. Mai des se zice mî-o amorțit?
98. trîmur de frig la picior [s].
103. n-o amorțit, când „stai pe el”.
107. drevenjșcă [el], „este” drêven picioru la mină.

116. și [este] amorțit de frig.
122. „Când îl mai poți mișca” mî-o jăpenit? când nu-l mai poți mișca”.
134. și n-o amorțit de frig.
144. o amorțit, când „stai pe el”.
150. -l-o lăi cîrșei, când „ai stat pe el”.
159. și n-o dejerat de frig.
174. m-o răcit de frig.
178. și n-o dejerat de frig.
214. o dijerat de frig.

217. și mî-o amorțit [s] mî-o jăpenit, când „stai pe el”.
249. mă săjăiată pî-o picior, când am stat pe el?
259. nu să pîjăiată pî-o picior.
266. -am picior c-am stat rău pe el.
280. și yo jejerat?

290. dă furnică pîm picior?
295. o amorțit? „când ai stat pe el”.
298. De frig se zice că o gîzărăt.
302. o dîjărăt de frig.
343. nu-l stîmț?
352. mîă scîjăză pî jîl.
355. cyo [lă] că tăt ...
381. mî-o ngîjăiat.
385. o dijerat de frig.
388. -strîng cîrșei când stai pe el o dîjărăt de frig.

401. sî cîrșei piciorul de frig.
412. n-o dijerat de frig.
424. săy m-o apucat cîrșei.
431. dîjărăt de frig.
432. -și nu poș călcă nîrșu.
536. n-o dijerat kișoru de frig.
542. n-o dijerat om picior de frig.
552. Dar o nîjăpenit dî frig.
582. și de frig amorțeste dacl-i ogăiat pușin.

594. îngjăiat de frig.
660. -vîri yo jăpenit, când ai stat pe el.
667. o gîgărăt de frig.
677. De frig a dijerat, când e „mai rău” a ngîjăiat.

690. De frig n-o nîjăpenit.
744. De frig a dejerat.
790. Imi furnicăz. De frig im dejeră și mă dejeră la picior.
798. s-a pus cîrșei. Se zice și mî-a furnecăt picioru.

803. De frig mî-a ngîjăiat.
808. De frig îngjăiat, amyărte.
850. De frig dîjeră [el].
870. „Îngjăiată numai mâna”, „dejeră piciorul numai”.
885. De frig amyărte [el].
896. - furnicăz picioru.
922. mă furnicăz, când „mă furnică”.

ISTROROMÂNI
01 - pam n-ê nîntu mraivoji +
02 m picior i virg cîtu...

S C R I T O R I		
B. i-a amorțit	S. mî-a amorțit picioru	A. mî-a amorțit +

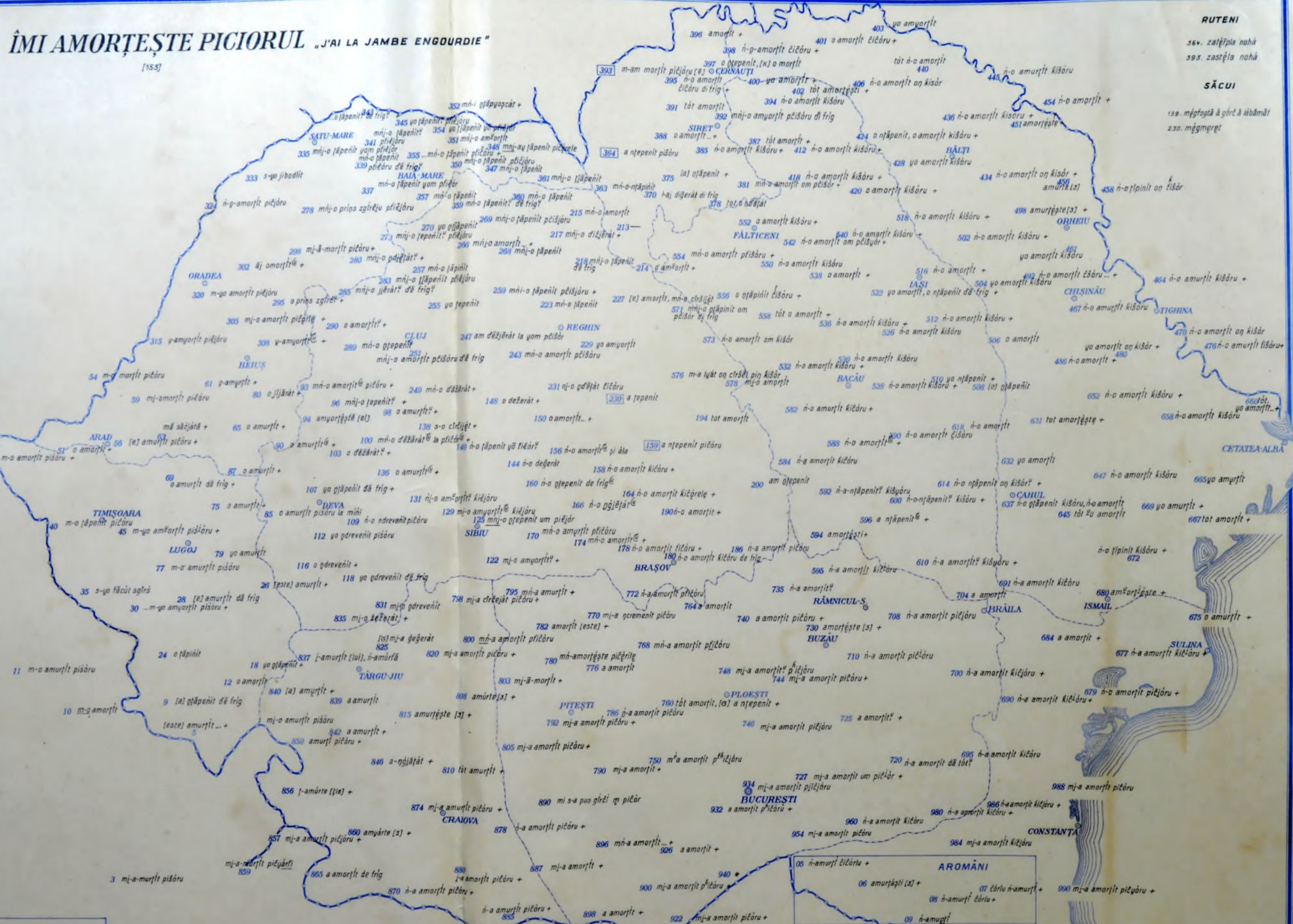
986. n-a nîjăpenit kișoru nu maj poșj umbă.
A. De frig mî-a dejerat.
01. jk-âm jîrîut picioru ur pre yăt.
02. -nu-l poc steyni ni nu poc am nă.
06. ngjăiat de frig.
07. El amorțăste. De frig n-arcoră cîrlu.

98. În Samarina, n-amburș cîrlu. În Bălăsa, ni sică cîrlu dj-arcuări.
012. De frig n-oj ngjăiat.
III. Dintre cuvintele înregistrate în legătură cu această întrebare, în notele precedente am trecut numai pe cele interesante din punct de vedere semantic.
Pe lângă aceste informații, răspunsurile

din unele comune (56.63.75.80.100.103.106.108.109.120.249.290.305.308.375.398.400.519.522.669.831.835.846 și 87) arată că AMORȚIEA, etc. este pînă în prezent DE FRIG, iar în altele de faptul că SE STĂ mai multă vreme pe un picior, adică se lasă toată greutatea corpului pe el (în 49.51.61.65.69.87.90.93.98.136.158.174.190.214.298.375.381.387.395.396.400.401.402.412.418.420.424.434.436.451.454.464.478.480.486.498.502.512.516.518.522.528.532.536.538.540.542.552.554.556.558.582.588.594.595.600.610.614.631.652.669.672.675.677.679.680.684.700.725.727.730.740.760.782.790.792.795.798.805.808.810.815.820.840.842.850.856.857.860.870.874.878.880.885.887.896.898.900.922.926.952.980.990.05.06 și 012).

400.401.402.412.418.420.424.434.436.451.454.464.478.480.486.498.502.512.516.518.522.528.532.536.538.540.542.552.554.556.558.582.588.594.595.600.610.614.631.652.669.672.675.677.679.680.684.700.725.727.730.740.760.782.790.792.795.798.805.808.810.815.820.840.842.850.856.857.860.870.874.878.880.885.887.896.898.900.922.926.952.980.990.05.06 și 012).

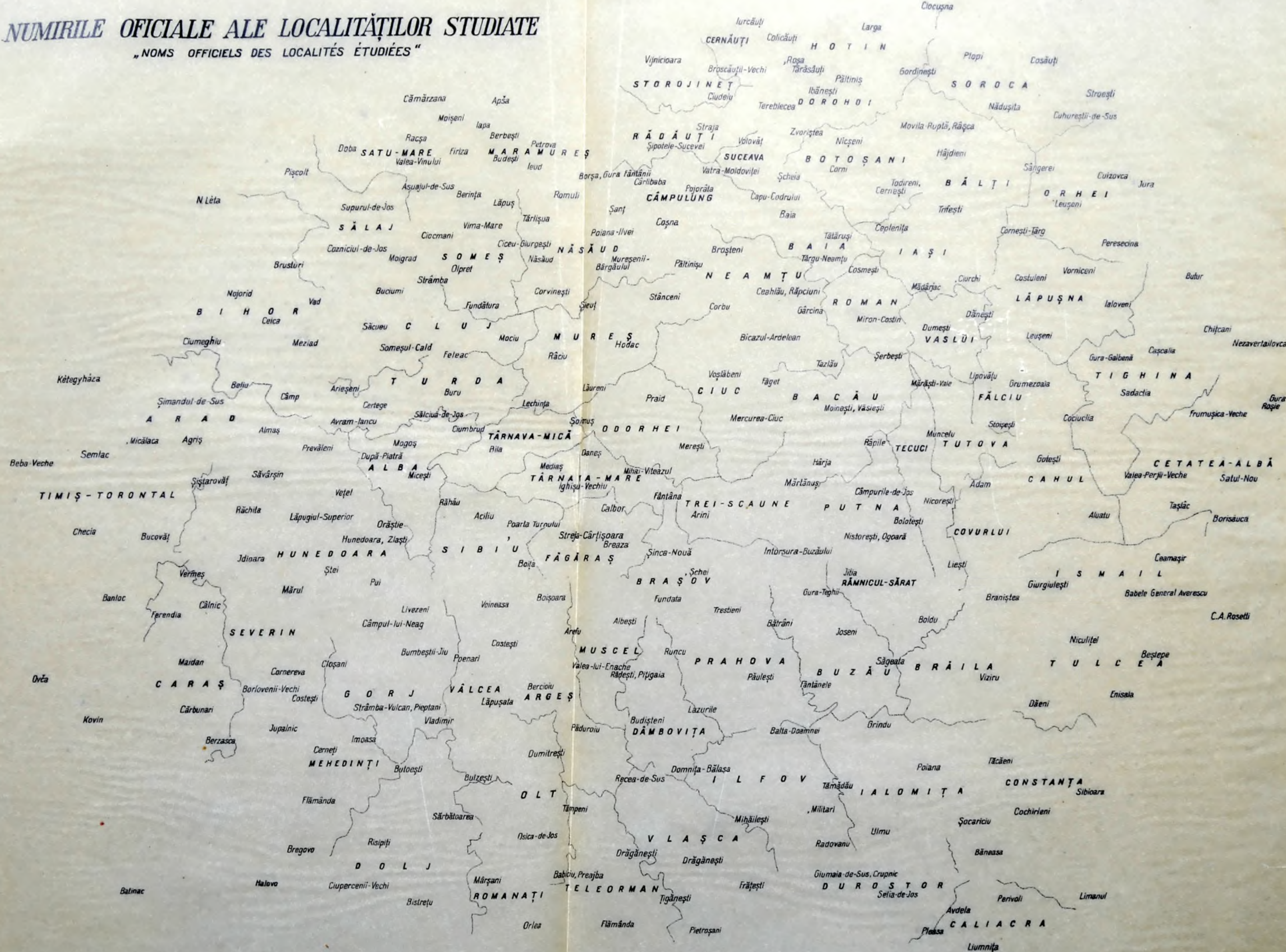
Această hartă să se confrunte cu harta DEBERĂ DEGETELE (nr. 149).

Scara 1:1530.000

NUMIRILE OFICIALE ALE LOCALITĂȚILOR STUDIAȚE

„NOMS OFFICIELS DES LOCALITÉS ÉTUDIÉES”

Valdarsa, Briani
Castelnuovo d'Istria, Seiane

Brătescu-Voinești I. Al. Sadoveanu M. Agărbiceanu I.

Până la apariția volumelor introductive ale Atlasului I și II, prezentăm un tablou succint al semnelor fonetice întrebuițate în transcriere. Semnele le-am grupat în ordine alfabetică și le-am exemplificat cu câte un cuvânt. După semnele egalității am arătat corespondentul cel mai apropiat al semnelor noastre în sistemul de transcriere al Asociațiunii fonetice internaționale (ASSOCIATION PHONÉTIQUE INTERNATIONALE) publicat de D. JONES în LAUTZEISCHEN UND IHRE ANWENDUNG IN VERSCHIEDENEN SPRACHGEBIETEN (Berlin, 1928, pp. 19-27).

- a** (a mijlociu) în muntenescul cap = între a și a.
- o₁** (cea mai deschisă vocală din seria posterioară: u, o, o₁, a) în istoromânu cap = o.
- o₂** (a posterior) în bănățeanul cap = a.
- o₃** (cea mai deschisă vocală din seria anterioară: i, e, e, a) în bucovineanul pale 'piele' = æ.
- o₄** (a anterior) în munt. stea 'stea' = a.
- o₅** (vocală cu deschizătură mijlocie din seria centrală: i, a, a, a) în munt. păr = a.
- o₆** (vocala cea mai deschisă din seria centrală: i, a, a, a) în mold. bărbăt = e.
- o₇** (vocală cu deschizătură mai mică din seria centrală) în mold. casă 'casă' = între a și i.
- b** (ocluzivă bilabială fonică) în munt. bun = b.
- c** (ocluzivă velară a fonetică) în munt. corb, întrebuițat numai când e urmat de: a, a, a, i, o, o, u, ü sau cons. = k.
- ç** (africată alveolo-palatală a fonetică, al cărei element fricativ este un ç) în munt. çără = între t și ț.
- ç** (africată alveolo-palatală, cu nuanță mai palatală) în transilvăneanul çur 'ciur' = între t și ț, dar mai aproape de t.
- ç** (africată alveolo-palatală a fonetică, al cărei element fricativ este un ç) în băn. frâce 'frate' = t.
- ç** (africată palato-alveolară a fonetică, al cărei element fricativ este un ç) în maramureșanul çăr 'cer' = ț.
- d** (ocluzivă dentală fonică) în munt. domn = d.
- d'** (ocluzivă dentală fonică puțin palatalizată) în moldovenescul und'e 'unde' = între d și ç.
- d'** (ocluzivă palatală fonică) în trans. d'in 'din' = ç aproape de ț.
- d'** (africată dentală) în mold. d'ic 'zic' = dz.
- d'** (africată alveolo-palatală fonică, al cărei element fricativ este un ç, corespunzând a foneticii ç) în băn. des 'des' = dz.
- ð** (fricativă interdentală fonică) în aromânescul ðală 'zară' = ð.
- e** (vocală anterioară cu deschizătură mijlocie, de nuanță închisă) în munt. vezi 'vezi' = e.
- e** (e deschis) în trans. vede = e.
- e** (e și mai deschis) în buc. vede 'vede' = între e și æ.
- e** (e mai închis) în mold. vede = e (mai închis).
- e** (e și mai închis) în mold. vede = între e și i.
- ë** (vocală centrală cu nuanță anterioară, între a și e) în băn. fășë 'face' = între e și a.
- ë** (ë deschis, între a și e) în trans. așë 'așa' = între e și e.

- f** (fricativă labio-dentală a fonetică) în munt. fîn 'fân' = f.
- g** (ocluzivă velară fonică, corespunzând a foneticii ç) în munt. gol = g.
- g** (africată alveolo-palatală fonică, al cărei element fricativ este un ç) în munt. ger 'ger' = între dz și dz.
- g** (africată palato-alveolară, al cărei element fricativ este un ç, corespunzând a foneticii ç) în maram. găr 'ger' = dz.
- g** (ocluzivă velară fonică palatalizată) în munt. gem 'ghem' = ç.
- y** (fricativă velară fonică) în istorom. yură 'gură' = ç.
- h** (fricativă laringală a fonetică) în trans. hăină 'haină' = h.
- h** (fricativă laringală fonică) în trans. hohot 'hohot' = h.
- h** (fricativă palatală a fonetică) în munt. hir 'fir' = ç.
- x** (fricativă velară a fonetică, corespunzând a foneticii ç) în munt. xăină 'haină' = x.
- i** (vocală cu deschizătură minimă din seria anterioară) în munt. fir = i.
- i** (i deschis) în mold. vede 'vede' = i.
- i** (vocala cea mai închisă din seria centrală: i, a, a, a) în munt. cind 'când' = i.
- i** (vocala centrală cea mai închisă, cu o nuanță anterioară, între i și i) în băn. riu 'riu' = i.
- j** (fricativă palato-alveolară) în trans. jar 'jar' = ç.
- j** (j muiat) în munt. jug 'jug' = între ç și ç.
- k** (ocluzivă velară a fonetică identică cu ç, întrebuițată înaintea lui e și i) în băn. kip 'chip' = k.
- k** (ocluzivă velară a fonetică, puțin palatalizată) în munt. kip 'chip' = între k și ç.
- k** (ocluzivă velară a fonetică palatalizată, corespunzând a foneticii ç) în mold. kișor 'picior' = ç.
- l** (laterală alveolară) în munt. ăla 'cela' = l.
- l'** (l puțin palatalizat) în trans. l'ele 'ele' = l.
- l'** (laterală palatală) în arom. hîllu 'fiu' = l.
- l'** (laterală velară) în basarabeanul caf 'caț' = t.
- m** (nazală bilabială) în munt. masă 'masă' = m.
- m** (nazală labio-dentală, urmată de f, y) în munt. îmvăț 'învăț' = m.
- n** (nazală dentală) în munt. mină 'mână' = n.
- n** (nazală dentală, puțin palatalizată) în mold. pină 'pâne' = n.
- n** (nazală palatală) în mold. nel 'miel' = n.
- n** (nazală cu ocluziune incompletă, urmată de constrictive și lichide) în munt. îngir 'îngir'.
- n** (nazală slăbită, urmată de consoanantă), în trans. munte 'munte'.
- n** (nazală velară urmată de ç (k), ç) în munt. încă 'încă' = n.
- n** sau **n** (nazală dentală, de durată mai scurtă, vâlu palatului necoborînd îndeajuns, mai ales pentru n) în pronunțarea lui n intervocalic de la Moji: cîni, cîni 'câne'.
- o** (vocală posterioară cu deschizătură mijlocie și cu nuanță mai închisă) în munt. pot = o.

- o** (o deschis) în trans. pote 'poate' = o.
- ö** (vocală anterioară labială, cu deschizătură mijlocie, cu nuanță închisă) în ungurecul cör 'cerc' = ö.
- p** (ocluzivă bilabială a fonetică) în munt. par = p.
- r** (vibrantă apicală alveolară) în munt. rar = r.
- r** (r cu mai multe și mai puternice vibrațiuni) în trans. râu 'râu'.
- r** (r cu și mai multe vibrațiuni), în trans. rău 'râu'.
- o** (r uvular) în arom. (la Fărșeroți) gupă 'gură' = R.
- o** (r uvular, cu mai multe vibrațiuni) în arom. (la Fărșeroți) vără 'vară'.
- i** (r apical cu o singură vibrațiune, foarte slabă) la Moji în drj 'câne' = r.
- i** (r palatalizat) în trans. învățător 'învățător' = r.
- r** (r bilabial) în interjecția munt. tr cu care se opresc caii.
- s** (fricativă dentală a fonetică) în munt. sără = s.
- s** (fricativă alveolară-palatală muiată, a fonetică) în băn. fășe 'face' = ç.
- s** (fricativă alveolară-palatală a fonetică, aproape identică cu ç, dar cu o articulație puțin posterioară) în mold. făși 'face' = ç.
- ç** (fricativă palato-alveolară a fonetică, corespunzând a foneticii ç) în mold. çi 'çi' = ç.
- ç** (ç pronunțat mai puternic, dând impresia unui ç mai lung), în mold. çi 'çi'.
- ç** (ç cu nuanță palatală, muiată, corespunzând a foneticii ç) în munt. așă 'așa' = între ç și ç.
- t** (ocluzivă dentală a fonetică) în munt. tătă = t.
- t'** (ocluzivă dentală a fonetică, puțin palatalizată) în mold. munte = t.
- t'** (ocluzivă palatală a fonetică) în trans. frăte 'frate' = t aproape de ç.
- ç** (fricativă inte. dentală a fonetică, corespunzând a foneticii ç) în arom. nășgămă 'pușin' = ç.
- t'** (africată dentală a fonetică, corespunzând a foneticii ç) în munt. țin 'țin' = ts.
- v** (fricativă labio-dentală fonică) în munt. vără = v.
- w** (fricativă bilabială fonică) în buc. wom 'om' = w.
- u** (vocala cea mai închisă din seria posterioară) în munt. bun = u.
- ü** (vocala cea mai închisă din seria anterioară labială) în ung. fül 'ureche' = y.
- y** (fricativă palatală fonică, corespunzând a foneticii ç) în trans. yërme 'vierme' = ç (fricativ).
- z** (fricativă dentală fonică) în munt. zac = z.
- z** (corespondenta fonetică a lui ç) în băn. zănă 'geană' = ç.
- z** (aproape identică cu ç, dar cu articulație puțin posterioară) în mold. zănă 'geană' = ç.

SEMNE DIACRITICE.

- ~ (deasupra vocalelor) nazalitate: ö = ö.
- * (deasupra vocalelor) semi-nazalitate: ö.
- ˘ (subt vocale sau consoanante fonice) a fonie: i, i, i, i.
- ˙ (subt vocale sau consoanante fonice) semifonie: ä.
- ˚ (subt vocale) închidere: e = e.

- .. (subt vocale) Închidere mai mare: $\underline{e}$.
- c (subt vocale) deschidere: $\underline{e} = \underline{e}$.
- (subt vocale) deschidere mai mare: $\underline{e} = \underline{e}$.
- i (deasupra consoanțelor) palatalizare: $\underline{i} = \underline{j}$.
- v (deasupra consoanțelor) semipalatalizare: $\underline{i}$.
- > (înaintea vocalelor) „coup de glotte” $\overset{2}{a} = \overset{2}{p}$.
- c după ocluzive arată o explozie mai puternică, în olt. pat „pat”.
- o (subt consoanțe) consoanță silabică: $\underline{o} = \underline{p}$.
- ~ (subt vocale) arată că vocala constituie elementul secundar al unui diftong: day = $\underline{u}$.
- ~ (deasupra vocalelor) arată că două vocale formează un diftong cu elemente egale: trans. tôate.
- i (deasupra unei vocale sau a unui diftong) accentul principal: vêde, tgâte = 'vede.
- ~ (deasupra unei vocale) accent dinamic mai puternic, mai ales în fraze: nû vregay.
- i (deasupra unei vocale) accent secundar: sănătate = , sănătate.
- (deasupra unei vocale, lichide sau fricative) lungime: $\underline{u}$, $\underline{i}$.
- ~ (rar, deasupra unei vocale) scurtime: $\underline{u}$.
- + (subt o nazală) arată că articulația nazalei nu e completă, ci analoagă constrictivei următoare: îmvât = $\underline{m}^{\text{vats}}$.
- from $\underline{u}$, $\underline{u}$, etc. arată nuanțe vocalice intermediare.
- from $\underline{u}$, $\underline{u}$, etc. arată nuanțe consonanțice intermediare.
- i, u, a, h, etc. (la umărul literei precedente) arată sunete slab perceptibile.
- ~ (u, u, u, etc. arată perceptibilitate mai slabă.
- ~ (u, u, u, etc. arată perceptibilitate extrem de slabă.

ABREVIĂȚIUNI ȘI ALTE SEMNE.

- În răspunsuri arată cuvintele rostite împreună de informatori (de ex. kjor di-un yok).
- Pusă înaintea singularului sau a pluralului (la verbe înaintea dezinței verbale) arată că reproducerea răspunsului s'a făcut numai de la silaba purtătoare de accent. În cazuri excepționale s'a reproduș întreagă forma de plural (sau de singular), mai ales când aceasta prezenta interes deosebit.

... Puse în urma unui răspuns (sau înainte) arată că el nu e complet și că e reproduc în întregime în NOTE.

- Separă două variante lexicale.
- ~ Separă singularul de plural. Ordinea în reproducere este următoarea: singularul și apoi pluralul (cap; câpete); când s'a inversat această ordine (câpete [p]; cap) am arătat că răspunsul a început cu pluralul.

— O linie pusă în locul răspunsului arată că nu s'a pus întrebarea.

- Pus în locul unui răspuns arată că informatorul a declarat că nu se zice.
- [*] Pus la note arată că răspunsul reproduc a fost dat de alt informator.
- + Pusă după un răspuns trimite la notele hărții. Sânt cazuri când nota nu se află în capitolul II, ci în capitolul III, în care am dat indicații pentru o mai justă interpretare a hărții.

~ Pus în locul unui răspuns arată că subiectul n'a știut cum să răspundă; dacă urmează totuși un răspuns, acesta a fost dat după ezitare.

~# Nu știe. După ce s'a gândit, informatorul a declarat că nu se zice.

— Când subliniez un sunet arăt că l-am auzit bine, deși pare neobișnuit. Sublinierea am întrebuițat-o și în cazul silabelor și pentru unele cuvinte.

~ Pusă subt un sunet, o silabă sau un cuvânt, arată că n'am putut distinge clar sunetele pe care le reproduc.

— În note cuvintele subliniate sânt reproduse în transcriere dialectală.

~ " Am reproduc explicația dată de informator în formă literarizată, păstrând numai particularitățile lexicale, nu și pe cele fonetice.

~ > Între aceste semne am dat traducerea literară a cuvântului.

~ Pus în locul unui răspuns, arată că trebuie reproducă forma precedentă.

Subt I la note, arăt cum am pus întrebarea.

Subt II am grupat informații primite deodată cu răspunsurile. La aceste note trimit crucile din urma fiecărui răspuns.

Subt III am dat observații personale pentru o cât mai justă interpretare a hărții.

[ ] Această paranteză arată totdeauna completări cu caracter personal. — În titlul hărții, cifrele puse în această paranteză indică numărul întrebării din chestionar.

[*] Pus înaintea unui cuvânt arată că informatorul s'a corectat.

[o] Pus înaintea unui răspuns arată că eu am sugerat cuvântul.

[e] Arată că informatorul a ezitat înainte de a da răspunsul pe care-l reproduc.

[f] Arată cazurile când eu mă îndoiesc de exactitatea răspunsului înregistrat.

[!] Răspunsul face pe informator să rădă.

[~] N'am întreat forma sau formele morfologice în locul cărora am pus acest semn.

[e] Informatorul a declarat că nu întrebuițează pluralul (sau singularul).

[s] formă din singular.

[p] formă din plural.

[a] formă articulată.

[sa] formă de singular articulată.

[sna] formă de singular nearticulată.

[pa] formă de plural articulată.

[pna] formă de plural nearticulată.

[m] masculin.

[sm] singular masculin.

[pm] plural masculin.

[f] feminin.

[sf] singular feminin.

[pf] plural feminin.

[B] așa zic oamenii bătrâni.

[T] așa zic cei tineri.

[F] așa zic femeile.

[L] formă rostită lentă.

[AL] formă rostită alegra.

[voc] vocativ.

[prez] timpul prezent.

[imperf] imperfect.

[aor] aorist.

[subj] modul subjonctiv.

[1] Arată persoana întâi din singular.

[2] Arată persoana a doua din singular.

[3] Arată persoana a treia din singular.

[4] Arată persoana întâi din plural.

[5] Arată persoana a doua din plural.

[6] Arată persoana a treia din plural.

1-6 În titlul hărții, arăt persoanele verbale pe care le reproduc pe hartă.

Până la apariția volumelor introductive ale Atlasului I și II, prezentăm un tablou succint al semnelor fonetice întrebuițate în transcriere. Semnele le-am grupat în ordine alfabetică și le-am exemplificat cu câte un cuvânt. După semnele egalității am arătat corespondentul cel mai apropiat al semnelor noastre în sistemul de transcriere al Asociațiunii fonetice internaționale (ASSOCIATION PHONÉTIQUE INTERNATIONALE) publicat de D. JONES în LAUTZEISCHEN UND IHRE ANWENDUNG IN VERSCHIEDENEN SPRACHGEBIETEN (Berlin, 1928, pp. 19-27).

- a** (a mijlociu) în muntenescul cap = între a și ă.
- o₁** (cea mai deschisă vocală din seria posterioară: u, o, o₁, ă) în istoromânu căp = o.
- o₂** (a posterior) în bănățeanul căp = a.
- o₃** (cea mai deschisă vocală din seria anterioară: i, e, e, ă) în bucovineanul păle "piele" = æ.
- o₄** (a anterior) în munt. stea "stea" = a.
- o₅** (vocală cu deschizătură mijlocie din seria centrală: i, ă, ă, ă) în munt. păr = a.
- o₆** (vocala cea mai deschisă din seria centrală: i, ă, ă, ă) în mold. bărbăt = e.
- o₇** (vocală cu deschizătură mai mică din seria centrală) în mold. casă "casă" = între a și i.
- b** (ocluzivă bilabială fonică) în munt. bun = b.
- c** (ocluzivă velară a fonică) în munt. corb, întrebuițat numai când e urmat de: a, ă, ă, ă, i, o, ă, u, ă sau cons. = k.
- č** (africată alveolo-palatală a fonică, al cărei element fricativ este un č) în munt. čgără = între t și ț.
- č** (africată alveolo-palatală, cu nuanță mai palatală) în transilvăneanul čur "ciur" = între t și ț, dar mai aproape de t.
- č** (africată alveolo-palatală a fonică, al cărei element fricativ este un č) în băn. frăče "frate" = t.
- č** (africată palato-alveolară a fonică, al cărei element fricativ este un č) în maramureșanul čăr "cer" = ț.
- d** (ocluzivă dentală fonică) în munt. domn = d.
- d** (ocluzivă dentală fonică puțin palatalizată) în moldovenescul undē "unde" = între d și g.
- d** (ocluzivă palatală fonică) în trans. d'in "din" = g aproape de J.
- d** (africată dentală) în mold. dic "zic" = dz.
- đ** (africată alveolo-palatală fonică, al cărei element fricativ este un đ) în băn. des "des" = đ.
- đ** (fricativă interdentală fonică) în aromânescul đălă "zară" = đ.
- e** (vocală anterioară cu deschizătură mijlocie, de nuanță închisă) în munt. vezi "vezi" = e.
- e** (e deschis) în trans. vede = e.
- e** (e și mai deschis) în buc. vede "vede" = între e și æ.
- e** (e mai închis) în mold. vede = e (mai închis).
- e** (e și mai închis) în mold. vede = între e și i.
- ě** (vocală centrală cu nuanță anterioară, între ă și e) în băn. fășě "face" = între e și a.
- ě** (ě deschis, între ă și e) în trans. ašě "așa" = între e și e.

- f** (fricativă labio-dentală a fonică) în munt. fîn "fân" = f.
- g** (ocluzivă velară fonică, corespunzând a fonicei c) în munt. gol = g.
- g** (africată alveolo-palatală fonică, al cărei element fricativ este un g) în munt. ger "ger" = între dz și dz.
- g** (africată palato-alveolară, al cărei element fricativ este un j, corespunzând a fonicei č) în maram. găr "ger" = dz.
- g** (ocluzivă velară fonică palatalizată) în munt. gem "ghem" = g.
- y** (fricativă velară fonică) în istorom. yură "gură" = g.
- h** (fricativă laringală a fonică) în trans. hăjnă "haină" = h.
- h** (fricativă laringală fonică) în trans. hohot "hohot" = h.
- h** (fricativă palatală a fonică) în munt. hir "fir" = ç.
- x** (fricativă velară a fonică, corespunzând a fonicei y) în munt. xăjnă "haină" = x.
- i** (vocală cu deschizătură minimă din seria anterioară) în munt. fir = i.
- i** (i deschis) în mold. vedj "vede" = i.
- i** (vocala cea mai închisă din seria centrală: i, ă, ă, ă) în munt. cind "când" = i.
- i** (vocala centrală cea mai închisă, cu o nuanță anterioară, între i și i) în băn. riu "riu" = i.
- j** (fricativă palato-alveolară) în trans. jar "jar" = ç.
- j** (j muiat) în munt. jug "jug" = între ç și ç.
- k** (ocluzivă velară a fonică identică cu c, întrebuițată înaintea lui e și i) în băn. kip "chip" = k.
- k** (ocluzivă velară a fonică, puțin palatalizată) în munt. kip "chip" = între k și k.
- k** (ocluzivă velară a fonică palatalizată, corespunzând a fonicei g) în mold. kišor "picior" = k.
- l** (laterală alveolară) în munt. ăla "cela" = l.
- l** (l puțin palatalizat) în trans. lěle "ele" = l.
- l** (laterală palatală) în arom. hîllu "fiu" = l.
- l** (laterală velară) în basarabeanul caf "caț" = t.
- m** (nazală bilabială) în munt. măsă "masă" = m.
- m** (nazală labio-dentală, urmată de f, y) în munt. îmvăț "învăț" = m.
- n** (nazală dentală) în munt. mină "mână" = n.
- n** (nazală dentală, puțin palatalizată) în mold. piñi "pâne" = n.
- n** (nazală palatală) în mold. nel "miel" = n.
- n** (nazală cu ocluziune incompletă, urmată de constrictive și lichide) în munt. îngir "îngir" = n.
- n** (nazală slăbită, urmată de consoanantă), în trans. munte "munte" = n.
- n** (nazală velară urmată de c (k), g) în munt. încă "încă" = n.
- n** sau **ñ** (nazală dentală, de durată mai scurtă, vâlu palatului necoborînd îndeajuns, mai ales pentru ñ) în pronunțarea lui n intervocalic de la Moji: clni, clni "câne" = n.
- o** (vocală posterioară cu deschizătură mijlocie și cu nuanță mai închisă) în munt. pot = o.

- o** (o deschis) în trans. pôte "poate" = o.
- ö** (vocală anterioară labială, cu deschizătură mijlocie, cu nuanță închisă) în ungurecul cör "cerc" = ø.
- p** (ocluzivă bilabială a fonică) în munt. par = p.
- r** (vibrantă apicală alveolară) în munt. rar = r.
- r** (r cu mai multe și mai puternice vibrațiuni) în trans. rău "râu" = r.
- r** (r cu și mai multe vibrațiuni), în trans. rău "râu" = r.
- o** (r uvular) în arom. (la Fărșeroți) gupă "gură" = R.
- o** (r uvular, cu mai multe vibrațiuni) în arom. (la Fărșeroți) văpă "vară" = r.
- i** (r apical cu o singură vibrațiune, foarte slabă) la Moji în drj "câne" = r.
- i** (r palatalizat) în trans. învățător "învățător" = r.
- r** (r bilabial) în interjecția munt. tr cu care se opresc caii.
- s** (fricativă dentală a fonică) în munt. sără = s.
- s** (fricativă alveolară-palatală muiată, a fonică) în băn. fășe "face" = ç.
- s** (fricativă alveolară-palatală a fonică, aproape identică cu ç, dar cu o articulație puțin posterioară) în mold. făși "face" = ç.
- ș** (fricativă palato-alveolară a fonică, corespunzând a fonicei j) în mold. și "și" = ș.
- ș** (ș pronunțat mai puternic, dând impresia unui ș mai lung), în mold. și "și" = ș.
- ș** (ș cu nuanță palatală, muiată, corespunzând a fonicei j) în munt. așa "așa" = între ș și ç.
- t** (ocluzivă dentală a fonică) în munt. tătă = t.
- t** (ocluzivă dentală a fonică, puțin palatalizată) în mold. munte = t.
- t** (ocluzivă palatală a fonică) în trans. frăte "frate" = t aproape de c.
- t** (fricativă inte. dentală a fonică, corespunzând a fonicei č) în arom. nășgămă "pușin" = t.
- t** (africată dentală a fonică, corespunzând a fonicei đ) în munt. țin "țin" = ts.
- v** (fricativă labio-dentală fonică) în munt. vără = v.
- w** (fricativă bilabială fonică) în buc. wom "om" = w.
- u** (vocala cea mai închisă din seria posterioară) în munt. bun = u.
- ü** (vocala cea mai închisă din seria anterioară labială) în ung. fül "ureche" = y.
- y** (fricativă palatală fonică, corespunzând a fonicei h) în trans. yërme "vierme" = j (fricativ).
- z** (fricativă dentală fonică) în munt. zac = z.
- z** (corespondenta fonică a lui ç) în băn. zănă "geană" = ç.
- z** (aproape identică cu ç, dar cu articulație puțin posterioară) în mold. zănă "geană" = ç.

SEMNE DIACRITICE.

- ~ (deasupra vocalelor) nazalitate: ö = ö.
- * (deasupra vocalelor) semi-nazalitate: ö.
- ˘ (subt vocale sau consoanante fonice) a fonie: i, i = i, i.
- ˙ (subt vocale sau consoanante fonice) semifonie: ă.
- ˚ (subt vocale) închidere: e = e.

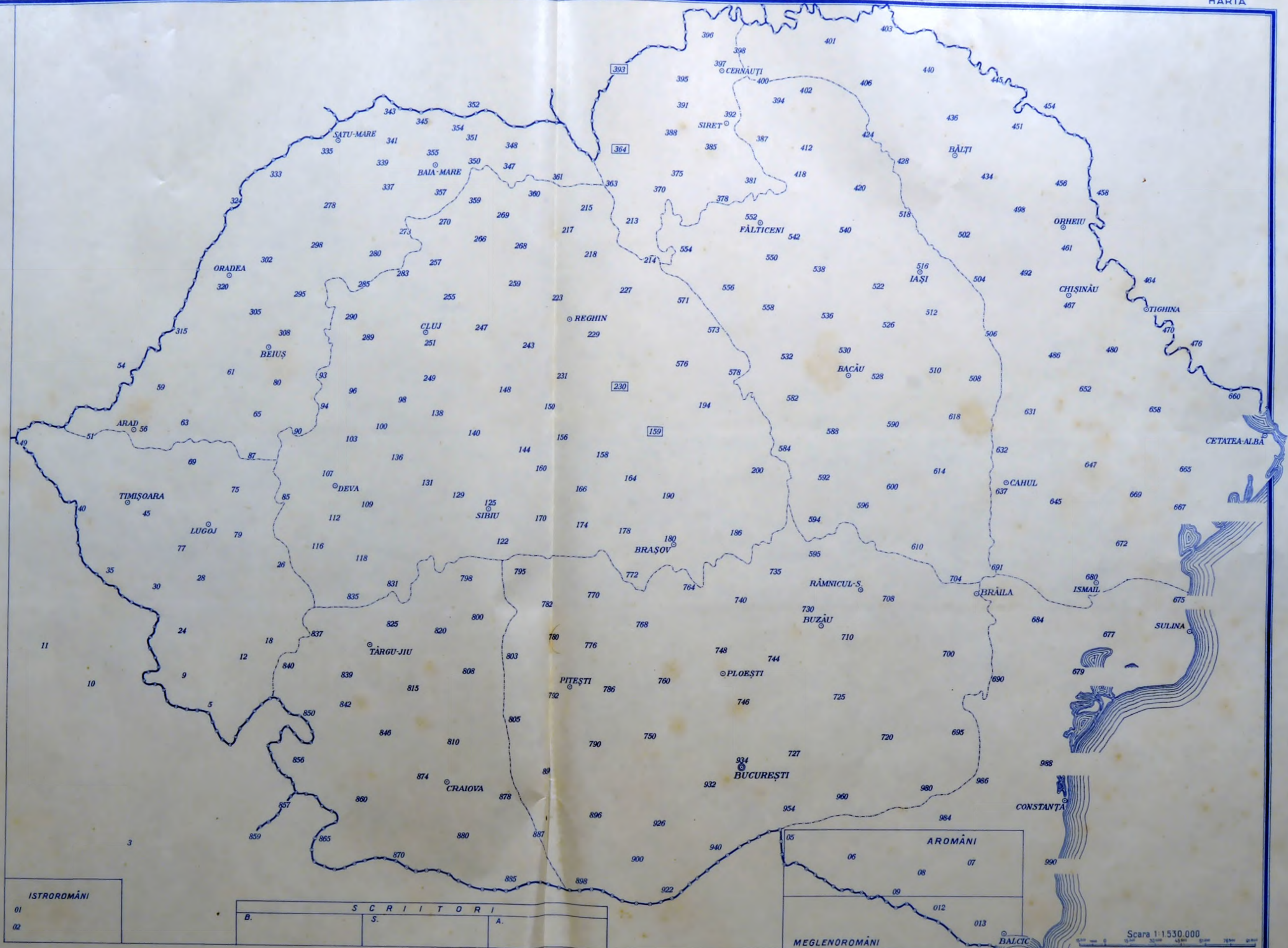
- .. (subt vocale) închidere mai mare: $\underline{e}$.
- c (subt vocale) deschidere: $\underline{e} = \underline{e}$.
- (subt vocale) deschidere mai mare: $\underline{p} = \underline{p}$.
- i (deasupra consoanelor) palatalizare: $\underline{i} = \underline{j}$.
- v (deasupra consoanelor) semipalatalizare: $\underline{i}$.
- o (înaintea vocalelor) „coup de glotte” $\underline{a} = \underline{a}$.
- c după ocluzive arată o explozie mai puternică, în olt. $\underline{pat}^c$ „pat”.
- (subt consoante) consoantă silabică: $\underline{p} = \underline{p}$.
- (subt vocale) arată că vocala constituie elementul secundar al unui diftong: $\underline{dau} = \underline{u}$.
- (deasupra vocalelor) arată că două vocale formează un diftong cu elemente egale: $\underline{trans. t\hat{o}ate}$.
- i (deasupra unei vocale sau a unui diftong) accentul principal: $\underline{vede}$, $\underline{t\hat{g}ate} = 'vede$.
- (deasupra unei vocale) accent dinamic mai puternic, mai ales în fraze: $\underline{n\hat{u} v\hat{r}eay}$.
- i (deasupra unei vocale) accent secundar: $\underline{s\hat{a}n\hat{a}t\hat{a}te} = , san\hat{a}tate$.
- (deasupra unei vocale, lichide sau fricative) lungime: $\underline{u}$, $\underline{r}$.
- (rar, deasupra unei vocale) scurtime: $\underline{u}$.
- + (subt o nazală) arată că articulația nazalei nu e completă, ci analoagă constrictivei următoare: $\underline{imv\hat{a}t} = im'vats$.
- $\underline{d}$, $\underline{d}$, etc. arată nuanțe vocalice intermediare.
- $\underline{d}$, $\underline{d}$, etc. arată nuanțe consonantice intermediare.
- i, y, \hat{a}, h, etc. (la umărul literei precedente) arată sunete slab perceptibile.
- $\underline{u}$, $\underline{u}$, etc. arată perceptibilitate mai slabă.
- $\underline{u}$, $\underline{u}$, etc. arată perceptibilitate extrem de slabă.

ABREVIĂTUINI ȘI ALTE SEMNE.

- În răspunsuri arată cuvintele rostite împreună de informatori (de ex. $\underline{kjor dj-un yok}$).
- Pusă înaintea singularului sau a pluralului (la verbe înaintea dezinței verbale) arată că reproducerea răspunsului s'a făcut numai de la silaba purtătoare de accent. În cazuri excepționale s'a reproduș înțregă forma de plural (sau de singular), mai ales când aceasta prezenta interes deosebit.

- ... Pusă în urma unui răspuns (sau înainte) arată că el nu e complet și că e reproduc în întregime în note.
- Separă două variante lexicale.
- ; Separă singularul de plural. Ordinul în reproducere este următoarea: singularul și apoi pluralul ($\underline{cap}$; $\underline{c\hat{a}pete}$); când s'a inversat această ordine ($\underline{c\hat{a}pete}$ [p]; $\underline{cap}$) am arătat că răspunsul a început cu pluralul.
- O linie pusă în locul răspunsului arată că nu s'a pus întrebarea.
- Pus în locul unui răspuns arată că informatorul a declarat că nu se zice.
- [*] Pus la note arată că răspunsul reproduc a fost dat de alt informator.
- + Pusă după un răspuns trimite la notele hărții. Sânt cazuri când nota nu se află în capitolul II, ci în capitolul III, în care am dat indicații pentru o mai justă interpretare a hărții.
- Pus în locul unui răspuns arată că subiectul n'a știut cum să răspundă; dacă urmează totuși un răspuns, acesta a fost dat după ezitare.
- , # Nu știe. După ce s'a gândit, informatorul a declarat că nu se zice.
- Când subliniez un sunet arăt că l-am auzit bine, deși pare neobișnuit. Sublinierea am întrebuițat-o și în cazul silabelor și pentru unele cuvinte.
- ~~~~ Pusă subt un sunet, o silabă sau un cuvânt, arată că n'am putut distinge clar sunetele pe care le reproduc.
- În note cuvintele subliniate sânt reproducute în transcriere dialectală.
- " Am reproduc explicația dată de informator în formă literarizată, păstrând numai particularitățile lexicale, nu și pe cele fonetice.
- > Între aceste semne am dat traducerea literară a cuvântului.
- ~ Pus în locul unui răspuns, arată că trebuie reproducă forma precedentă.
- Subt I la note, arăt cum am pus întrebarea.
- Subt II am grupat informații primite deodată cu răspunsurile. La aceste note trimit crucile din urma fiecărui răspuns.

- Subt III am dat observații personale pentru o cât mai justă interpretare a hărții.
- [ ] Această paranteză arată totdeauna completări cu caracter personal. — În titlul hărții, cifrele puse în această paranteză indică numărul întrebării din chestionar.
- [κ] Pus înaintea unui cuvânt arată că informatorul s'a corectat.
- [ε] Pus înaintea unui răspuns arată că eu am sugerat cuvântul.
- [ε] Arată că informatorul a ezitat înainte de a da răspunsul pe care-l reproduc.
- [?] Arată cazurile când eu mă îndoiesc de exactitatea răspunsului înregistrat.
- [!] Răspunsul face pe informator să râdă.
- [-] N'am întregat forma sau formele morfologice în locul cărora am pus acest semn.
- [θ] Informatorul a declarat că nu întreguiește pluralul (sau singularul).
- [s] formă din singular.
- [p] formă din plural.
- [a] formă articulată.
- [sa] formă de singular articulată.
- [sna] formă de singular nearticulată.
- [pa] formă de plural articulată.
- [pna] formă de plural nearticulată.
- [m] masculin.
- [sm] singular masculin.
- [pm] plural masculin.
- [f] feminin.
- [sf] singular feminin.
- [pf] plural feminin.
- [B] așa zic oamenii bătrâni.
- [T] așa zic cei tineri.
- [F] așa zic femeile.
- [L] formă rostită lent.
- [AL] formă rostită alegra.
- [voc] vocativ.
- [prez] timpul prezent.
- [imperf] imperfect.
- [aor] aorist.
- [subj] modul subjonctiv.
- [1] Arată persoana întâi din singular.
- [2] Arată persoana a doua din singular.
- [3] Arată persoana a treia din singular.
- [4] Arată persoana întâi din plural.
- [5] Arată persoana a doua din plural.
- [6] Arată persoana a treia din plural.
- 1-6 În titlul hărții, arăt persoanele verbale pe care le reproduc pe hartă.

ISTROROMÂN
01
02

SCRITORI
B. S. A.

AROMÂN
MEGLENOROMÂN

Scara 1:1.530.000

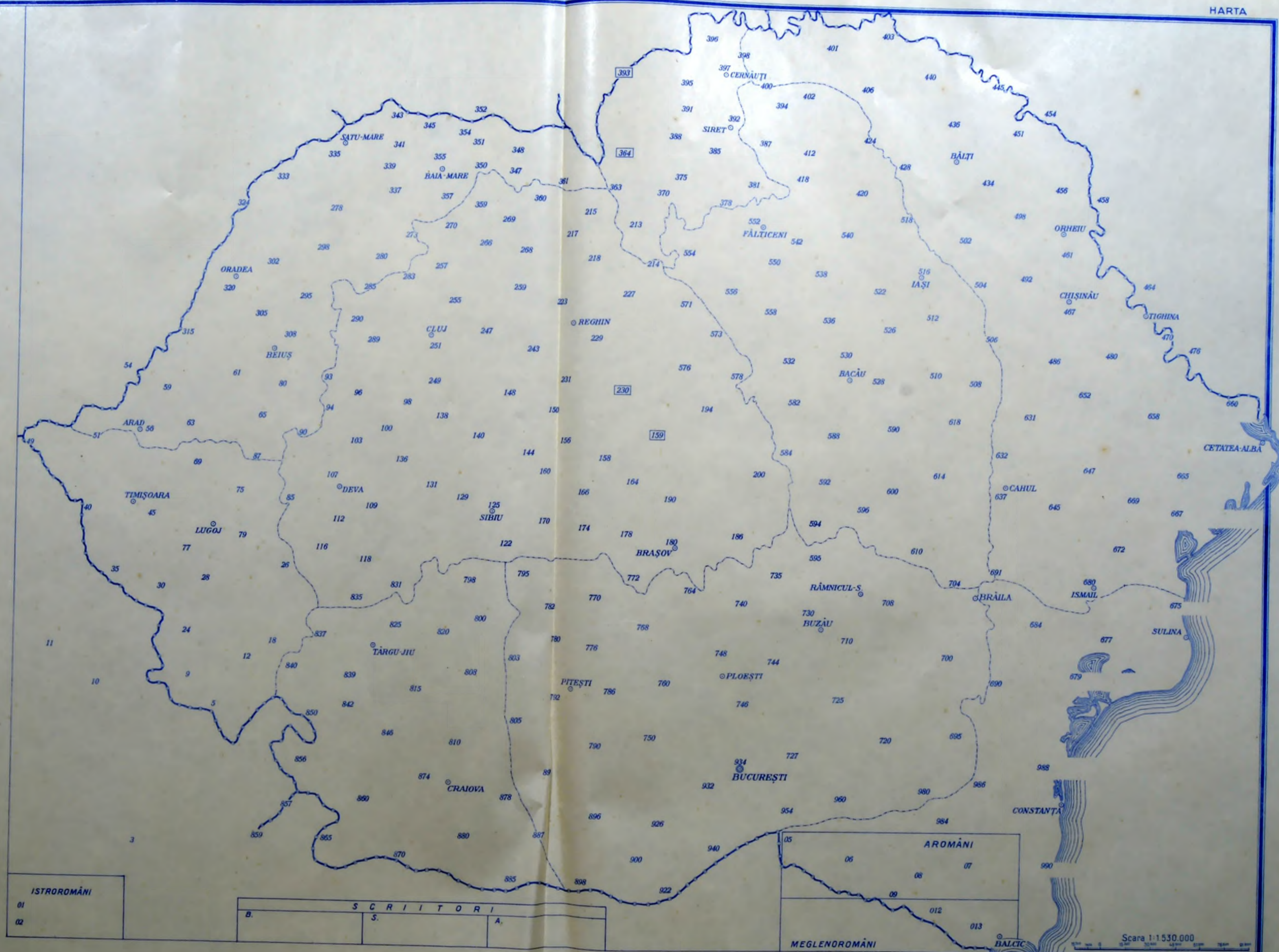
ISTROROMÂNI
01
02

SCRIITORI
B. S. A.

AROMÂNI
05 06 07
08 09 012
013
MEGLENOROMÂNI

Scara 1:1.530.000

ISTOROMĂNI
01
02

S C R I T O R I		
B.	S.	A.

AROMĂNI
05
06
07
08
09
012
013

MEGLEROMĂNI

Scara 1:1.530.000

ISTROROMÂNI
01
02

SCRITORII		
B.	S.	A.

AROMÂNI
05
06
07
08
09
012
013

MEGLENOROMÂNI

Scara 1:1.530.000

ISTROROMÂNI
01
02

SCRITORI
B. S. A.

AROMÂNI
05
06
07
08
09
012
013
MEGLENOROMÂNI
BALCIC

Scara 1:1.530.000

ISTROROMÂNII
01
02

S C R I I T O R I		
B.	S.	A.

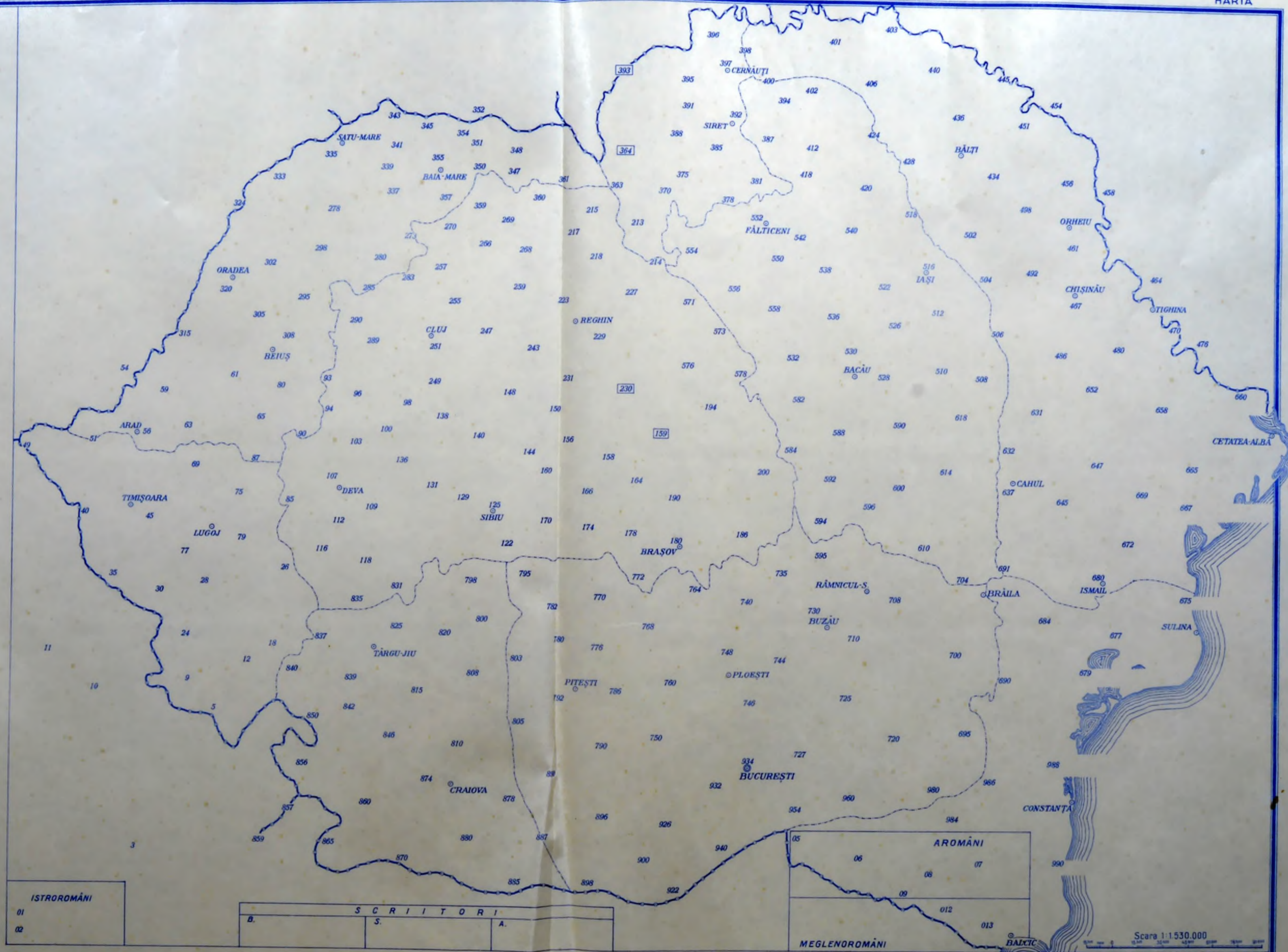
AROMÂNII
05
06
07
08
09
012
013

MEGLENOROMÂNII

Scara 1:1.530.000

ISTROROMÂNI
01
02

SCRITORI
B. S. A.

AROMÂNI
05 06 07 08 09 012 013
MEGLENOROMÂNI
BALCIC

Scara 1:1.530.000

ISTROROMÂNI
01
02

SCRITORII
B. S. A.

AROMÂNI
05 06 07
08 09 012
013
MEGLENOROMÂNI

Scara 1:1.530.000

ISTROROMÂNI
01
02

SCRITORI
B. S. A.

AROMÂNI
05 06 07 08 09 012 013
MEGLENOROMÂNI
BALCIC

Scara 1:1.530.000

